

(OPOMBA: pridobljen izvod prvega »ponatisa« sem skeniral in priredil 2001.g. za moje potrebe, je precej napak, ki pa bodo popravljene – dragutin)

ČRNE BUKVE - ČRNA ZGODOVINA

V Sloveniji je zadnjih 45 let izšlo na stotine knjig, ki obravnavajo dogajanje med zadnjo vojno na Slovenskem skozi oči »zmagovalcev«. Niti ene knjige niso mogli izdati tako imenovani »poraženci«.

To nemogoče razmerje je seveda nevzdržno in že samo ta podatek kaže pravi obraz »zmagovalcev«. Redki so narodi v svetu, ki bi imeli toliko izgnanih ljudi iz svoje dežele - iz njihove domovine - kot je to v našem primeru. Komunistična ideologija oziroma oblast pa svojih nasprotnikov, vojnih »poražencev«, ni le izgnala, ampak je ubila vsakega, do katerega je prišla.

Kakšna je torej tista resnica, ki jo je bilo potrebno tako radikalno zatreti? Da še 45 let kasneje ne smemo prebirati literature slovenskih političnih emigrantov, na drugi strani pa se v naših knjižnicah police šibijo od poplave knjig na temo »narodnoosvobodilne vojne«, ki so jih napisali prorežimski zgodovinarji, pisatelji in politiki.

Prav prepotrebni ponatis Črnih bukev bo dokazal, da je komunistična Resnica ves ta čas po vojni bila neresnična. Neresnična zato, ker je bila skrbno odbrana, selekcionirana in tendenciozna, ker ni le zamolčevala cele vrste dogodkov, ampak je zamolčevala celo najbolj ključne dogodke iz časa okupacije.

Poglejmo nekaj teh ključnih dogajanj, ko celotnemu dogajanju na Slovenskem med vojno dajejo povsem drugačen predznak, kot pa nam ga je vsiljevala dosedanja komunistična publicistika.

Komunisti so čas italijanske in nemške okupacije Slovenije, ko je bila ta dežela pahnjena v narodno uničenje, izkoristili za svojo izpeljavo revolucije. Že sama revolucija je skrajno problematična zadeva, kaj šele, če jo nekdo sproži v času velike zunanje nevarnosti. Komunisti so na Slovenskem to brezobzirno naredili.

Že poleti 1941 so ustanovili svojo eksekutivno organizacijo »Varnostno obveščevalno službo« (VOS). Ta je takoj v jeseni 1941 začela z likvidacijami ljudi, ki niso bili na komunistični liniji, ali pa bi to šele utegnili biti. Iz Kardeljevega poročila Josipu Brozu vidimo, da je VOS samo do 1. maja 1942 likvidiral v Ljubljani 65 ljudi. Vsak ta atentat je močno odmeval med Slovenci. V istem času so komunisti preko partizanov, še posebej pa partizanskih vojvod po Dolenjskem in Notranjskem pobili nadaljnjih 200 ljudi. Med njimi je bilo tudi več družin, torej tudi žensk in otrok.

Dne 6. aprila 1942 na Brezovici Franca Kolenca, ženo in 4-letno hčerko, 15. aprila na Mirni Alojza Uhernika, ženo in hčerko, 12. julija v Bruni vasi pri Mokronogu Antona Koširja z družino, 22. aprila Jožeta Jakopina, njegovo ženo in štiri otroke v starosti od 9 do 18 let, 13. julija Lončarjevo družino iz Borovnice, 24. julija Grudnovo družino iz Ulake pri Velikih Laščah, 13. junija Mravljetovo družino iz Brezovice, 26. avgusta Kozinčevo družino iz Zapotoka pri Sodražici.

Dne 26. decembra, na Božič, so komunisti v Dobu zajeli Mavsarjevo družino iz Praproč pri Št. Rupertu. Zvezali so jo v hlevu, jo ves dan mučili, nato pa pometali na ogenj, da je živa zgorela. Zgoreli so: oče Jože, mati Terezija, sin Darko Mavsar, znani športnik in

balkanski prvak v metanju kopja, 17-letni Ciril, 16-letna Marija, 14-letni Peter in 9-letni Stanko. Za sedmimi krstami je šel 12-letni sin Vilko Mavsar sam. 23. marca 1943 je komunist prišel ustrelit še njega, maja pa je bil ubit še Dolfi Mavsar, tako da so komunisti poklali devet članov te slovenske družine (leta 1945 na Rogu še desetega).

Tudi ti zverinski umori golorokih ljudi so močno odmevali.

VOS je takrat vodila komunistka Zdenka Kidrič, duhovni oče partizanskega vojvodstva pa je bil njen mož Boris Kidrič.

Poleti 1942 so bili tako goloroki ljudje Dolenjske in Notranjske naravnost pahnjeni v naročje Italijanom (okupatorju), pri katerih so iskali edino možno zaščito - orožje (pa še to je bilo v začetku obupno zanič).

V Sloveniji že 45 let zamolčujemo ključno dejstvo, da so komunisti izkoristili prav čas okupacije ter začeli jeseni 1941 s krvavo revolucijo, ko je bil slovenski narod usodno ogrožen od zunaj.

Skozi trideseta leta sta glavna slovenska dnevnika Jutro in Slovenec zelo obširno poročala, kaj se dogaja v Stalinovi komunistični Sovjetski zvezi. Vsak, ki je bral to časopisje, je leta 1941 dobro vedel, kaj prinašajo komunisti v slovenski prostor. Povsem jasno je, da je bil upor proti komunizmu še kako legitimen - na življenje in smrt. Saj, eno so bile časopisne informacije, nekaj povsem drugega pa vosovski in vojvodski teror, ki je prejšnje informacije o Stalinovi (komunistični) strahovladi postavil v točno določeno reakcijo na vse to. Visoka politika v teh krutih časih ljudi Dolenjske in Notranjske ni posebej zanimala. Potrebno se je bilo braniti in boriti. Šlo je za preživetje.

Vsako govorjenje o »kolaboraciji« z okupatorjem je zaradi tega, kar opisujejo Črne bukve, le najbolj nesramen cinizem ljudi, ki so dolga leta sami kolaborirali s Stalinom, eno največjih pošasti svetovne zgodovine. S Črnimi bukvami gledamo Slovenci na svojo preteklost drugače.

Ljubljana, 27. februarja 1990.

IVO ŽAJDELA

UVODNA OPOMBA

Pričujoča knjiga vsebuje izbor dejstev in dokumentov, katerih namen je neizpodbitno dokazati, da je tako imenovano »slovensko narodno-osvobodilno gibanje« ali »Osvobodilna fronta« kot del »Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije« bilo in je docela komunistično ter istovetno s »Komunistično partijo Slovenije« - in po njej s Kominternom z njenimi načrti, njenimi cilji, torej istovetno s cilji sovjetskega imperializma v Evropi.

Dokazi za to so nastanek, razvoj, vodstvo in delo Osvobodilne fronte na slovenskem ozemlju. Ti dokazi so v knjigi podprti z uradnimi izjavami vodilnih osebnosti iz Izvršnega odbora Osvobodilne fronte ter iz Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije in pa s fotografskimi posnetki dokumentov iz raznih arhivov Osvobodilne fronte ter Komunistične partije Slovenije.

Vse to dokazuje, da je dejanski namen Osvobodilne fronte bil boljše vizacija slovenskega naroda - še pred koncem sedanje vojne.

Drugi namen izbora dejstev in dokumentov je dokazati, da je komunistično »slovensko narodno-osvobodilno gibanje« ali »Osvobodilna fronta« bilo protislovensko, njegov cilj pa uničenje slovenskega naroda, ki se je boljše vizaciji upiral.

Prvi dokaz za to je dejstvo, da so se oboroženi oddelki Osvobodilne fronte leta 1942 in 1943 borili izključno proti slovenskemu ljudstvu, bodisi tako, da so sami pobijali slovenske ljudi in uničevali slovensko narodno imetje, bodisi da so po načrtu izzivali strahotne represalije savejskega okupatorja nad lastnim narodom.

Drugi dokaz je dejstvo, da je komunistična Osvobodilna fronta od svojega nastanka dalje pri svojem boju proti slovenskemu narodu sodelovala s cesarsko savejsko vojsko, kar se je docela jasno kazalo zlasti od sfere leta 1942, to je, odkar je bilo slovensko ljudstvo med dvema ognjema prisiljeno, da je v obupu seglo po samoobrambi proti komunizmu.

Ta dokaza sta podprta z nešteti dejstvi, listinami in slikami.

Knjiga pomeni nekako nadaljevanje, še bolj pa dopolnilo brošure »V znamenju OF«, ki je izšla februarja 1943. Nadaljevanje v toliko, v kolikor navaja dejstva in dokazila, ki jih v prvi knjigi ni bilo moči ali pa ni bilo dovoljeno objaviti.

Končni cilj te knjige je z dejstvi razkrinkati enega največjih zločinov, ki jih je komunizem nad kakim evropskim narodom zagrešil, ko je pod krinko »narodno-osvobodilnega« boja skušal izvesti komunistično revolucijo ter boljše vizacijo vsega našega življenja in tako pripraviti tla za priključitev slovenskega ozemlja sovjetskemu političnemu sklopu. S tem je komunizem povzročil slovenskemu narodu ogromno človeško, stvarno in

duhovno škodo in ga prisilil, da se mora danes z vsemi sredstvi, ki jih more dobiti, boriti ne za kake politične cilje, temveč za ohranitev golega življenja.

Tisoči in tisoči mrtvih Slovencev, razdejana domovina, padec v kulturne ter gospodarske razmere pred sto leti, uničenje nenadomestljivih stvarnih dobrin ter kulturnih spomenikov, državljanska vojna ter iz nje izvirajoči razdor in oslabitev naše narodne sile - to so dejstva, s katerimi slovenski narod danes pred vsem svetom obdolžuje komunizem, njegove domače in tuje voditelje ter vse tiste, ki so komunistično delovanje na slovenskem ozemlju podpirali, zagovarjali ali opravičevali.

Dokaze za to obtožbo navaja pričujoča knjiga.

Vse izjave in dokazila, ki jih delo navaja, so posneta po izvirnih dokumentih, ki so javnosti na razpolago. Vse je podprto z navedbo časa kraja ter imen kjer je ime pri kaki izjav ali pričevanju izpuščeno se je to zgodilo zaradi tega, ker bi bila priča ali njeni svojci z objavo imena izpostavljeni, četudi samo začasno, smrtni nevarnosti zaradi komunističnega maščevanja.

Besedila dokazil, ki jih knjiga prinaša v fotografskem posnetku, med tekstom ne ponavljamo. Fotografije oseb, priobčene v poglavjih o uničevanju slovenskih življenj, predstavljajo izključno žrtve, ki so jih pobili komunisti, bodisi da so te žrtve navedene v priobčenem izboru imen ali ne.

SLOVENSKA OSVOBODILNA FRONTA ORODJE SOVJETSKEGA IMPERIALIZMA

Tako imenovano »slovensko narodno-osvobodilno gibanje«, ki si je nadelo ime »Osvobodilna fronta«, je začelo v slovenski javnosti nastopati po vstopu Sovjetske Rusije v sedanjo svetovno vojno. Skoraj gotovo je, da je bilo tudi šele tedaj ustanovljeno. Voditelji tega gibanja .vsaj v prvem letu njegovega obstanka niso nikoli trdili, da bi se bilo ustanovilo prej. S to trditvijo so začeli prihajati šele tedaj, ko so se iz slovenskih narodnih-krogov začeli oglašati očitki, da Osvobodilna fronta ni slovensko narodno gibanje, da je bila ustanovljena na zapoved iz tujine in da se bori za tuje, namreč za sovjetske koristi. Šele tedaj so prvaki Osvobodilne fronte začeli po svoji agitaciji razglašati, da se je gibanje ustanovilo v aprilu 1941, takoj po razpadu Jugoslavije.

Drži pa, da so se oborožene tolpe v okviru Osvobodilne fronte začele snovati šele po vstopu Sovjetov v vojno. »Navodila komandantom, polit komisarjem in komandirjem«, ki jih je vrhovno poveljstvo »narodno-osvobodilne vojske« dalo dne 11. junija 1942, pravijo namreč:

»1. julij (1942) je prva obletnica ustanovitve slovenske narodno partizanske vojske. Mislite že sedaj na dostojno proslavo . . .«

In ena izmed komunističnih programatičnih pesmi, ki jih je vrhovno poveljstvo rdečih tolp izdalo v zbirki »Slovenske partizanske pesmi« junija leta 1942, pravi glede začetka »osvobodilnega boja« v slovenskih krajih takole:

»Naglo puško smo zgrabili in odločno z doma šli,
ko sovjetski so junaki skupni boj oklicali...«

Pa naj ho z ustanovitvijo tako ali tako, drži namreč, da je Osvobodilna fronta zajela s svojim delom šele po vstopu Sovjetske Rusije v vojno in da se je ustanovila tedaj, ko je bilo že docela jasno, da pojde Sovjetska Rusija v vojno.

Slovenska Osvobodilna fronta je bila, kakor pričajo uradne izjave njenih prvakov, ustanovljena na pobudo Komunistične partije Slovenije. Komunistična partija Slovenije je po istih izjavah bila ves čas vodilna in poglobitna sila Osvobodilne fronte. Vse delo Osvobodilne fronte je potekalo po načrtih Komunistične partije Slovenije ter v skladu z njenimi socialnimi in političnimi cilji. Ti cilji so znani, znana je pa tudi povezanosti sleherne komunistične stranke na svetu s Komunistično internacionalo ter popolna odvisnost v sake komunistične stranke od navodil Kominterne.

Zaradi tega je več ko jasno, da Komunistična partija Slovenije tako važnega sklepa, kakor je bil sklep o začetku oborožene vstaje v okviru Osvobodilne fronte ter o

začetku komunistične revolucije v deželi, ki leži v srcu Evrope, ni mogla sprejeti na svojo pest, temveč je to storila na zapoved iz Moskve.

Danes ni treba dokazovati, da je Kominternina z vsemi svojimi ustanovami ter s svojim ciljem, svetovno revolucijo, samo orodje sovjetskega imperializma, ki mu geslo o svetovni revoluciji služi za krinko, pod katero naj hi uresničili svoje politične, osvojevalne namene.

Kakor pričajo razni politični dogodki v letu dni nazaj, si je sovjetski imperializem v sedanji vojni zastavil točne cilje ki jih hoče doseči. Določil je meje, do koder naj bi po sedanji vojni segala politična oblast Sovjetov.

Ker je ta pri uresničevanju omenjenih svojih načrtov vsaj uradno kolikor toliko vezana na svoje sedanje zaveznike in se mora ozirati na njihove cilje in načrte, skuša doseči svoje namene s politiko dopoljenih dejstev. Še pred vojaško odločitvijo v sedanji vojni hoče namreč na ozemljih, ki jih ima za svoje bodoče vplivnostno področje, ustvariti tako politično stanje, spričo katerega bi bila potem možna ena sama odločitev, namreč: vključitev teh pokrajin v državni sklop Sovjetske Zveze.

Ta svoj namen - ustvaritev dopoljenih dejstev - je Sovjetska Rusija skušala in še skuša doseči po komunističnih strankah na teh ozemljih. Te so takoj tedaj, ko se je Rusija odločila za poseg v sedanjo svetovno vojno, dobile od Kominterne zapoved, da ob začetku vojne začno z oboroženimi vstajami na svojem področju.

Neumno hi bilo misliti, da so Sovjeti s temi vojaško brezupnimi in jalovimi nastopi v oddaljenem zaledju pravega bojišča hoteli vplivati na potek pravih bojev. Morda je to bil postranski namen. Poglavitni namen je bil v teh deželah zanetiti komunistično revolucijo, spraviti s poti vse nasprotnike boljševisma in boljševiskega imperializma ter ustanoviti tam komunistične ali vsaj levičarske vlade. Te vlade bi Sovjetska zveza potem ob ugodni priliki uradno priznala, one pa bi - spet ob ugodni, iz Moskve nakazani priliki - po načelih »demokracije« ter »sama odločbe narodov« izglasovale politično priključitev teh pokrajin k Sovjetski Rusiji.

Politični razvoj »Protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije«, katerega sestavni del je slovenska Osvobodilna fronta, njegova sprememba v »zakonodajno telo« ter v vlado »maršala« Tita, in pa dosedanje stališče Sovjetske Rusije do te vlade nazorno dokazujeta resničnost te trditve.

Sovjetski prvaki in prvaki Kom.interne so vedeli, da predstavljajo komunistične stranke v deželah, ki naj bi prišle v sovjetsko politično območje, le nezatno manjšino. Vedeli so, da so vsi ti narodi, naj žive v takem ali takem političnem položaju, iz prepričanja in zaradi svojih osnovnih narodnih koristi tem načrtom nasprotni. Plašila je te narode med drugim zgovorna usoda Baltiških držav, Finske in Poljske. Bilo je jasno, da komunistične stranke pri njih ne bodo uspele, če bi nastopile s svojim pravim programom, z revolucijo.

Zaradi tega se je Kominternina odločila za drugo pot. Te narode je bilo treba najprej pridobiti za oboroženo vstajo pod krinko »narodno« osvobodilnega« boja proti »okupatorjem« in proti domači »reakciji«, to je, proti tistim silam in skupinam, ki so v vstaji videle jalov samomor lastnega naroda.

»Narodno-osvobodilni« boj so začele in vodile komunistične stranke pri nekaterih narodih. Zanj so z različnimi sredstvi pridobile tiste politične skupine ki so bile same po sebi levičarske ali pa so jih komunisti tako razkrojili, da so v njih vodili oni.

Ker so komunisti bili v teh deželah v manjšini, so pri organizaciji »narodno-osvobodilnih« gibanj uporabili svojo staro taktiko, namreč taktiko političnih zvez, ki so jo pred sedanjo vojno s pridom preskusili npr. v Španiji in Franciji pod imenom »ljudskih front«. V bistvu komunizma in bistvu njegove taktike je, da mora v takih političnih zvezah, četudi je v manjšini, najprej na tihem voditi, sčasoma dobiti v njih vso besedo, nadzorstvo in oblast, medtem druge zaveznike razkrajati in pridobivati njihove množice zase; ko pa je dovolj močan in utrjen, vse zavezniške voditelje prisilili, da vstopijo v komunistično stranko, ali pa se jih iznebijo.

Da je to res, nam dovolj zgovorno priča usoda španskih anarhistov in socialistov v španski ljudski fronti, nič manj pa usoda zaveznikov komunizma v slovenski Osvobodilni fronti, o čemer bo govora pozneje.

Prav politični razvoj slovenske Osvobodilne fronte, če ga primerjamo ob španskem zgledu, nazorno in razločno kaže, da so bila vsa »narodnoosvobodilna« gibanja organizirana po navodilih in preskušeni receptih iz Moskve.

Tudi ni golo naključje, da se je cela vrsta vodilnih ljudi v slovenski Osvobodilni fronti šolala v španski državljanski vojni. (Tako na primer glavni organizator rdečih tolp na slovenskem ozemlju dr. Aleš Beabler ter eden največjih krvolokov slovenske »narodno-osvobodilne vojske«, **Stanko Semič-Daki**, zdaj poveljnik rdeče »brigade«.) (dragutin: **imam sliko1945 !**)

Posebno zagrizeno, načrtno in temeljito je to prizadevanje Kominterne, to je Sovjetov, bilo na slovenskem ozemlju. Iz tega je očitno, da je boljševizem slovensko ozemlje za zdaj določil kot skrajno zahodno točko področja, ki bi ga rad v tej vojni dobil. Zaradi tega je skušal pogoje za boljševizacijo najprej in docela pripraviti tu. Kar leži ozemlja med nami in Rusijo, bi potem, ko bi bila izvedena socialna in politična boljševizacija pri nas, samo padlo v naročje sovjetskemu imperializmu ter vsem njegovim socialnim in drugim posledicam.

V tem je načrt podoben sovjetskim naklepom za boljševizacijo vse Evrope leta 1936, ko bi bila morala najprej postati rdeča Španija, pa bi se potem zrahljalo vse, kar je med njo in med Rusijo.

Boj za boljševizacijo naše dežele, ki se je v vsej Evropi začel najprej, je bil tako zagrizen in krvav iz dveh razlogov. Prvič si je Kominternina boljševizacija tega ozemlja, ki naj bi Sovjetom služilo kot drugi dostop na Sredozemsko morje, če bi odpovedale Dardanele, zastavila za trenutno poglavitni cilj v Srednji Evropi. Drugič pa je ta boj tako silovit zaradi tega, ker je malo katera srednjeevropska dežela po svojem duhovnem izročilu, svojem socialnem ustroju ter po svoji krščanski omiki komunizmu in njegovim ciljem že sama po sebi tako nasprotna.

Ko je slovenski narod videl, da hoče Komunistična partija Slovenije pod krinko »narodno-osvobodilnega« boja izvesti na slovenskem ozemlju socialno revolucijo, da bi z njeno pomočjo Slovence privedla pod oblast Sovjetov, se je tem prizadevanjem uprl. Če hi bilo to gibanje res narodno, kakor je trdilo, bi bilo tedaj odnehalo, ko je videlo, da narod svojega samomora noče.

Toda Osvobodilna fronta tega ni storila, temveč je rajši začela neusmiljen in neizprosni boj proti slovenskemu narodu, zanetila med Slovenci državljansko vojno, usmerila vsa svoja oborožena prizadevanja izključno proti slovenskemu ljudstvu in njegovemu. gospodarskemu obstanku, se zvezala s cesarsko savojsko vojsko ter dogovorno z njo pripravila lastnemu narodu gorje, kakor ga ni doživel v tej obliki noben narod v Evropi.

Prav ta neodjenljivost komunističnih tolp v uničevanju slovenskega naroda, ki se n.i pustil boljševizirati, dokazuje, da je bilo vse delo Osvobodilne fronte, ki jo lahko istovetimo s Komunistično partijo Slovenije, zapovedano in vodeno iz tujine.

Da sta nastop in delo slovenske Osvobodilne fronte bila zapovedana in vodena iz tujine, to je iz Sovjetske Rusije, da je cilj Slovenske Osvobodilne fronte bil s pomočjo oborožene vstaje izvesti na slovenskemu ozemlju socialno revolucijo ter tako privedi naše ozemlje v državno območje Sovjetske Rusije, pričajo nedvoumne, lahko rečemo uradne izjave njenih prvakov in voditeljev ter drugi neizpodbitni dokazi, ki jih navajamo v naslednjem.

Boris Kidrič, tajnik Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije ter hkrati tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, torej najbolj odločujoči človek v obeh ustanovah, je v brošuri »Dve leti Osvobodilne fronte« aprila 1943 zapisal med drugim:

»Na temelju analize Centralnega komiteja KP Jugoslavije je KP pravilno slutila, da bo fašistična Nemčija v kratkem napadla Sovjetsko zvezo. Zato ji je bilo tudi jasno, da bo skoraj napočil čas, ko bo oborožena akcija proti okupatorjem moralno in stvarno mogoča. KPS je zaradi tega že v prvem razdobju Osvobodilne fronte pripravljala osnovne tehnične, organizacijske in kadrovske pogoje za nastop slovenskega partizanstva. Ko je fašistična Nemčija napadla Sovjetsko zvezo, je napočila druga perioda slovenskega osvobodilnega gibanja - razdobje izrazitega množičnega poleta Osvobodilne fronte in oborožene akcije slovenskega partizanstva . . . Napoved ustanovnega sestanka Osvobodilne fronte, da sta usoda, in bodočnost slovenskega naroda kar najtesneje povezani z usodo in bodočnostjo Sovjetske zveze, je postala živo spoznanje.«

»Ustanovni sestanek Osvobodilne fronte« se je na predlog Komunistične partije Slovenije zedinil v naslednjih točkah:

»3. Da sta usoda in bodočnost slovenskega naroda kar najtesneje povezani z usodo in bodočnostjo velikega ruskega naroda ter vse Sovjetske zveze.«

»Delo«, organ Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije, je v novembru 1942, in sicer v št. 5, priobčil članek »ZSSR in slovenski narod«. Članek je napisal S. K., to je Boris Zihlerl, član Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije. V njem pravi:

»Navodila tovariša Stalina so bila mogočno orožje v rokah slovenskih komunistov v njihovem boju za resnično ljudsko in resnično slovensko pot k osvobojenju . . .«

Iz uradnega zapisnika o konferenci, ki jo je Komunistična partija Slovenije imela od 5. do 8. julija 1942, je razvidno, kakšno vlogo je pri snovanju in delu Osvobodilne fronte igralo »Društvo prijateljev Sovjetske zveze«. Ta organizacija spada uradno v sklop ustanov, ki so podrejene neposredno Komunistični internacionali v Moskvi. Boris Kidrič je na tej konferenci glede tega dejal:

»Že sama udeležba na ustanovnem sestanku Osvobodilne fronte dokazuje, da je Osvobodilna fronta neposredno nadaljevanje ‚Društva prijateljev Sovjetske zveze‘. ‚Društva prijateljev Sovjetske zveze‘ je bilo osnovano na pobudo KPS zato, da bi težnje... po naslonitvi na Sovjetsko zvezo dobile svoj jasen organizacijski izraz.«

Josip Vidmar, predsednik slovenske Osvobodilne fronte, je glede tega v brošuri »Klevete in laži«, ki je izšla junija 1943 zapisal:

»Že ‚Društvo prijateljev Sovjetske zveze‘, iz katerega se je Osvobodilna fronta razvila, je bilo ustanovljeno na pobudo Komunistične partije.«

»Društvo prijateljev Sovjetske zveze«, to je po priznanju tajnika Komunistične partije Slovenije in predsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte poznejša Osvobodilna fronta, je imelo pred razpadom Jugoslavije najtesnejše zveze s sovjetskim poslaništvom v Beogradu. Kakor piše isti S. K. v prej omenjenem članku, je svetnik sovjetskega poslaništva v Beogradu, Patrikijev, 5. aprila 1941, na predvečer vstopa Jugoslavije v vojno za slovo sprejel zastopnika »Slovenskih kulturnih delavcev«, to je zastopnika »Društva prijateljev Sovjetske zveze« in mu dejal:

»My Slovencev nikogda ne zabudem! - Mi na Slovence ne bomo nikdar pozabili!«

Res, Sovjeti na Slovence niso pozabili, o tem nam je dokaz Osvobodilna fronta, za katere; ustanovitev so bila dana navodila omenjeni večer v sovjetskem poslaništvu.

V »Delu« je »Krištof« s pravim imenom Edvard Kardelj, član Centralnega komiteja in delegat slovenske Osvobodilne fronte v »Antifašistični zvezi narodnega osvobojenja Jugoslavije« v št. 5 iz novembra 1942 napisal članek »Druga fronta«, v katerem pravi med drugim:

»Na čelu tega boja je nedvomno Sovjetska zveza sama. Njen neprestani boj za priznanje osvobodilnih gibanj majhnih in zatiranih narodov in njena neprestana politična podpora tem gibanjem je prava oblika njene borbe proti prikritim oporiščem fašističnih imperialistov. Na tej liniji je tudi podpora, ki jo uživa s strani Sovjetske zveze slovensko osvobodilno gibanje z Osvobodilno fronto na čelu, podpora, ki je prinesla ... OF prva mednarodna priznanja.«

Predsednik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Josip Vidmar, eden izmed ustanovnikov »Društva prijateljev Sovjetske zveze«, je za drugo obletnico Osvobodilne fronte napisal brošuro z naslovom »Beseda o Osvobodilni fronti«. Na strani 7. tega spisa pravi takole:

»A vloga Komunistične partije med nami ni bila samo notranjepolitična, temveč je imela tudi zunanjepolitičen pomen. Komunistična partija Slovenije je stranka z enakim programom, kakor ga ima vladajoča stranka v Sovjetski zvezi. Naravno je, da je njeno delo med nami vzbudilo zanimanje v vladajoči stranki v SSSR in s tem tudi v državnem vodstvu Sovjetske zveze. In kaj potem pomeni za nas zanimanje in celo naklonjenost največje vojaške velesile... čutimo že danes, a še vse drugače bomo, o tem smo trdno prepričani, to naklonjenost čutili pri mirovnih pogajanjih, pri katerih se bo naša narodna usoda dokončno urejala za dolgo bodočnost...«

Toda Osvobodilna fronta je šla v svojem programu še dalje in se je dotaknila še širšega, slovanskega vprašanja ter izjavila, da, **stremi k povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda.** S tem določilom je opredeljen a vsa narodna osvobodilna volja Osvobodilne fronte . . .«

Ko je Boris Kidrič na omenjeni konferenci Komunistične partije Slovenije govoril o potrebi, da bodi slovensko »narodno-osvobodilno gibanje« povezano z razvojem komunističnega gibanja drugod po Evropi, in da morajo zaradi tega slovenski komunisti biti previdni, da ne bi skakali iz ojnec ter prehitevali razvoja. Dejal je dobesedno:

»Če ne bomo preskakovali faz, bomo dosegli, da Sovjetska zveza razglasi po svetu, da je to vojna za sovjetiziranje sveta. Sledil bo zlom fašistične fronte, nevtralizacija Anglije in Amerike. Razvoj teh elementov demokratične revolucije drugod še ni tako daleč kot pri nas . . . Tudi ne smemo tvegati tega, da gremo s pogoji revolucije tako daleč, da se izoliramo od celotnega protifašističnega gibanja na svetu.«

Čemu ta previdnost in čemu ti oziri, če je slovensko »narodno-osvobodilno« gibanje res nastalo zgolj zaradi čimprejšnje osvoboditve slovenskega naroda?

In zaključne besede na konferenci Komunistične partije Slovenije v juliju 1942 - napisal jih je Kidrič - so se glasile:

»Kakor se nismo ustrašili vseh težav pri izvrševanju nalog, ki nam jih je na vojaškem področju stavljala Partija, tako se ne bomo ustrašili teh, ki si jih postavljamo danes. Izvršili jih bomo, če bomo neomajno zaupali našemu vodstvu, če bomo zaupali Komunistični internacionali in njenemu spretnemu komisarju antifašistu Juriju Dimitrovu, če bomo neomajno zaupali velikemu strategu in voditelju na rodov, tovarišu Stalinu.«

Najbolj odločujoči človek v Osvobodilni fronti torej priznava na vsa usta, da je uspeh slovenskega »narodno-osvobodilnega« gibanja odvisen od poslušnosti do Kominterne, od poslušnosti do sovjetskega diktatorja Stalina.

Človek, ki je poldrugo leto imel popoln vpogled v vodstvo slovenske Osvobodilne fronte, pripoveduje o odvisnosti Osvobodilne fronte od Sovjetske Rusije in njene politike takole:

»Slovenski komunisti so dobivali navodila naravnost iz Rusije že pred ustanovitvijo Osvobodilne fronte. Neposredno zvezo z Moskvo je imelo Društvo prijateljev Sovjetske zveze, ki je bilo tipično orodje v rokah komunizma. Poleg teh zvez je bila še posredna zveza preko sovjetskega poslaništva v Beogradu.

Po navodilih ki so jih komunisti dobivali iz Moskve že pred razsulom Jugoslavije so bili točno poučeni o tem, kakšen razvoj naj se po vstopu Sovjetske Rusije v vojno izvede po vsej Evropi. Ker komunistični nastop v Španiji ni uspel, naj bi zdaj Jugoslavija postala novo njegovo žarišče. Točna navodila glede vsega, zlasti glede oborožene vstaje, sta iz Moskve prinesla Prežihov Voranc - Lovrenc Kuhar in Edvard Kardelj.

V začetku Osvobodilne fronte vprašanja o obnovitvi bivše Jugoslavije sploh ni nihče omenjal. Če je kdo govoril o Jugoslaviji ali o Angležih, je bil ustreljen. Vsa poročila in vsi govori funkcionarjev Osvobodilne fronte so se tedaj končavali z geslom: 'živela svobodna sovjetska Slovenija! Živel Stalin, živela Sovjetska zveza! Živel Timošenko! Živela Komunistična partija!

Kako daleč je šla vsa ta stvar, dokazuje, da so zaradi Jugoslovanske usmerjenosti že leta 1941 na Blatnem klancu pri Mirni ustrelili bivšega aktivnega častnika 'Svetozarja' (partizansko ime), doma iz Niša. Privezali so ga zaradi tega na bukev, ga živega pekli in potem ustrelili.

V tem smislu je šla tudi vsa njihova propaganda na shodih. Trdili so neprenehoma, da je edina Sovjetska Rusija pravilno urejena država na svetu, komunizem pa edina pot za rešitev Slovencev in tista sila ki lahko našo domovino očisti ter jo pripelje v rusko naročje. Nasloniti se je treba na Rusijo, ki nas edina more rešiti nazadnjaških podvigov...

S to propagando sta se zlasti odlikovala tajnik Komunistične partije Slovenije in Osvobodilne fronte, Boris Kidrič, ter prvak tako imenovanih krščanskih socialistov, Tone Fajfar. O tem vedo povedati številne priče iz Suhe Krajine, zlasti iz Kopolj in iz Strug.

V zasebnih navodilih so podrejenim funkcionarjem še posebej zabičevali, da morajo povsod govoriti samo v tem smislu.

Po začetku vojne med Nemčijo in Rusijo so Sovjeti hoteli pridobiti za oborožen nastop v prilog svojim koristim zlasti poljske in češke komuniste. Toda tam jim ni uspelo, pač pa so se jim dali docela na razpolago breznarodni voditelji slovenskega komunizma, ki so bili po večini trockisti, to je zagovorniki neizprosne revolucije. Ti naši komunisti niso naredili ho ustanovitvi Osvobodilne fronte niti enega političnega ali vojaškega koraka brez navodil iz Moskve.

Navodila je dobival Centralni komite Komunistične partije Slovenije, ki jih je potem izvajal v Izvršnem odboru Osvobodilne fronte, čigar člani so itak po ogromni večini komunisti. Ves politični in vojaški razvoj Osvobodilne fronte so usmerjal.i po teh navodilih.

Centralni komite Komunistične partije Slovenije in po njem Izvršni odbor Osvobodilne fronte je od prvega dneva imel radijsko zvezo z Moskvo. Tja je Osvobodilna fronta tudi vsak dan pošiljala politična in vojaška poročila, ki jih je potem objavljaj »Radio Svobodna Jugoslavija«.

Politična poročila so sestavljali okrožni odbori Osvobodilne fronte in jih pošiljali Izvršnemu odboru, ki jih je izročal Centralnem komiteju Komunistične partije. Centralni komite jih je prikrojil po svoje in jih pošiljal po radiu v Moskvo. Vojaška poročila so sestavljale »brigade« in jih pošiljale »divizijam« ter Glavnemu poveljstvu, Glavno poveljstvo slovenske »narodno-osvobodilne vojske« pa pošilja en izvod vojaških poročil naravnost v Moskvo in drugega Titu. Angleži in Amerikanci teh poročil ne dobivajo naravnost, temveč šele preko »Radia Svobodne Jugoslavije«.

Po teh navodilih iz Moskve so se komunisti, potem ko so imeli v Osvobodilni fronti vso oblast, tudi otresali bivših zaveznikov. Da je to res, priča članek, ki ga je Stalin sam napisal avgusta 19~3, in v katerem pravi :

„Danes je partizanska borba v Jugoslaviji dokaj enotna. Vendar so v njej še elementi, ki imajo svoje posebne namene in cilje. Te je treba politično izriniti, da bo zmagala prava linija.“

Vzrok in pobuda za nastanek slovenske Osvobodilne fronte so politični cilji Sovjetske Rusije na Sredozemskem morju in v Evropi. Po navodilih, ki jih je Izvršni odbor Osvobodilne fronte dobival iz Moskve, hočejo Sovjeti dobiti izhod na Sredozemsko morje, in sicer skozi Dardanele in čez Jadran. S tem bi dosegli svoj stoletni politični cilj, hkrati pa zadali najhujši udarec Angležem: To maj bi jim omogočila nova, sovjetska Balkanska zveza, ki bi se politično ustanovila po izvedbi komunistične revolucije. Obsegala hi bivšo Jugoslavijo, Albanijo, Grčijo, Bolgarijo in Romunijo. Ta boljševiška balkanska zveza bi se priključila Sovjetski Rusiji, in postala ena izmed njenih zveznih držav. Da so ti načrti stvarni, kaže dejstvo, da je rdeči balkanski »maršal« Tito bil imenovan za vrhovnega poveljnika partizanskih tolpa na področju vseh omenjenih držav. v njegovi »Antifašistični zvezi narodnega osvobojenja Jugoslavije« pa sede komunistični zastopniki vseh teh držav.

Ta dokazuje, da je vse delovanje slovenske Osvobodilne fronte, ki predstavlja po izjavi Tita samega eno najbolj pomembnih in odločilnih sestavin »Antifašističnega sveta«, potekalo pod izključnim vodstvom Komunistične partije Slovenije in pod strogim sovjetskim nadzorstvom. Osvobodilni fronti torej še zdaleč ni šlo za osvoboditev slovenske domovine, za obnovitev Jugoslavije, za kako pomoč Angležem in Amerikancem,

kakor to trdi njena propaganda. Njen namen je bil ustanovitev boljševiške balkanske zveze, ki bi jo položili v naročje Stalinu. To potrjujejo razne izjave članov Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, zasebni razgovori, ki sem jih imel z njimi in njihova pisana zaupna navodila.« Tako ta priča.

Izvršni odbor Osvobodilne fronte je 8. maja 1942 izdal okrožnico pod naslovom »Posebna navodila k političnemu in kulturnemu delu«, ki jo je podpisal Peter Kalan - Boris Kidrič. V njej pravi:

»22. Junija je obletnica napada na Sovjetsko zvezo. Polit. komisarji morajo v vseh edinicah in na terenu pripraviti svečane sestanke. Sestanki morajo izzveneti za trajno bratstvo s Sovjetsko zvezo in sploh za priključitev z vsemi ostalimi Slovani k Sovjetski zvezi.«

Na zborovanju »Zbora odposlancev slovenskega naroda« v Kočevju je dne 3. oktobra 1943 govoril Boris Kidrič ter dejal:

»Osvobodilna fronta . . . Je ugotovila in naglasila, da je usoda slovenskega naroda najtesneje povezana z usodo bratskega nam velikega ruskega naroda in vse Sovjetske zveze, ko je na slovenskih tleh prižgala mogočen plamen slovenske enotnosti pod vodstvom ruskega naroda.«

Zoran Polič, član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, je 26. junija 1943 govoril naslednje:

».. Zavedati se moramo, da je Slovenija kakor tudi ves Balkan absolutna ruska domena, in to v političnem kakor tudi v vojaškem oziru.«

Isti Polič je prav tedaj prepovedal vsem podtalnim komunističnim lističem, da bi v svojem propagandnem pisanju govorili o kaki drugi državi kakor pa samo o Sovjetski Rusiji, in spomladi l. 1943 je komunistično poveljstvo »narodno-osvobodilne vojske« dalo postreliti dosti vojakov; pa tudi komandantov, ker so se začeli obračati od ruske linije in se ogrevati za Angleže in Amerikance . . .

Tone Fajfar, član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, je meseca maja 1942 na zborovanju v Kmpoljah govoril:

»hočemo zvezo balkanskih narodov v sklopu s Sovjetsko zvezo. Zato bomo vse one, ki se bodo borili proti tem našim težnjam, iztrebili z vso doslednostjo.«

Pero Popivoda, zdaj komandant komunistične »divizije«, je maja 1943 imel v Iški grapi predavanje, v katerem je dejal:

»Borimo se za svobodo in zmago, katere bodo deležne tudi slovenske pokrajine. Vse dežele na Balkanu se bodo osvobodile. Ko bodo enkrat svobodne, bo šlo posebno zastopstvo, ki ga bo vodil tovariš Tito, prosit tovariša Stalina, če nas hoče v svojo zvezo. Tovariš Tito, ki se bori na Hrvaškem, se istočasno zaveda da je slovenski partizan in bo gotovo izprosil pri tovarišu Stalinu to ugodnost, da nas priključijo v SSSR.«

Iz vseh teh dokazov ter izjav je razvidno, da ni golo naključje, če še zadnje čase, navzlic vsej propagandi o narodnem značaju Osvobodilne fronte, o obnovitvi Jugoslavije in kar je še takega, vse delo Osvobodilne fronte izzveneva v geslo:

»Slovenija svobodna, Sovjetska bodeš ti!«,

Tudi ni naključje, da se vsi shodi in manifestacije Osvobodilne fronte, vse njene propagandne tiskovine in razglasi, vse izjave njenih voditeljev vedno in povsod zaključujejo z vzkliki Stalinu, rdeči vojski in Sovjetski Rusiji. Ni naključje, da vsa pisana propaganda Osvobodilne fronte pozna samo dve znamenji: sovjetsko zvezdo, s katero je »narodna« Osvobodilna fronta omadeževala celo slovensko zastavo, pa srp in kladivo ter eno samo barvo - rdečo.

Prav tako ni naključje, če ena izmed prvih programatičnih pesmi slovenske »narodno-osvobodilne vojske«, objavljen v »Slovenskih partizanskih pesmih«, ki jih je izdalo Vrhovno poveljstvo slovenskih partizanskih čet julija 1942, pravi:

*»Na klic Kominterne združite se v čete –
v boj za svobodo, v boj za Sovjete.
Rdeče smo fronte bojevniki mi...
ker naše je geslo: Sovjeti sveta.«*

Kajti boljše vizacija Slovencev ter politična priključitev slovenskega ozemlja k Sovjetski Rusiji je samo stopnja k uresničenju celotnega komunističnega programa in načrtov sovjetskega imperializma v Evropi in na svetu.

KOMUNISTIČNI ZNAČAJ OSVOBODILNE FRONTE

Že dejstvo, da je slovenska Osvobodilna fronta bila ustanovljena ni zapoved Sovjetske Rusije in po navodilih Kominterne dokazuje, da ni mogla biti drugačna kakor komunistična. Njen končni cilj pa je izvedba komunistične socialne revolucije med Slovenci ter priključitev slovenskega ozemlja sovjetskemu političnemu sklopu. Toda pri roki je še nešteto drugih, nič manj prepričljivih in tako rekoč uradnih dokazov za to. Ti dokazi so: nastanek Osvobodilne fronte, njena organizacija in vodstvo. njen politični razvoj in razvoj njene »narodno-osvobodilne vojske«.

Nastanek Osvobodilne fronte

Slovensko Osvobodilno fronto je ustanovila, začela in vodila Komunistična partija Slovenije. Prvaki partije in vodilni zastopniki vseh skupin, ki so v začetku sestavljale Osvobodilno fronto, so to s svojimi izjavami nešteto krat javno potrdili.

Josip Vidmar, predsednik Osvobodilne fronte ter njen delegat »Antifašističnem svetu narodnega »svobojenja Jugoslavije«, je v brošuri »Beseda o Osvobodilni fronte - meseca aprila 1943 zapisal:

»Včeraj sta minili dve leti, kar je bila v Ljubljani na sestanku zastopnikov Komunistične partije, Sokolov, Krščanskih socialistov in kulturnih delavcev, sklicanem po Komunistični partiji, zasnovana in ustanovljena Osvobodilna fronta kot... organizacija takojšnjega upora proti okupatorjem...

Ko prehajam k tretji osnovi Osvobodilne fronte, moram spregovoriti o nekem dejstvu, ki je značilno za zgradbo Osvobodilne fronte. To dejstvo pojasnjuje marsikaj v njeni zgodovini in je bistveno vplivalo . . . na njeno miselnost.

Značilnost, ki jo imam v mislih, bi na kratko lahko označili z besedami: vloga komunistične partije v Osvobodilni fronti. Že prvi, ustanovni sestanek Osvobodilne fronte je bil sklican na pobudo Komunistične partije. Prav tako se je Komunistična partija ne le udeleževala vseh sestankov in pogajanj, marveč je večji del te sestanke tudi vodila. Dala je osvobodilnemu boju na razpolago vso svojo organizacijsko izkušnost vso svojo organizacijo samo, vso svojo tehniko in vse svoje znanje glede ilegalnega in konspirativnega političnega delovanja.

Toda dala mu je še mnogo več. Osvobodilna fronta, kakor je nastala, je bila zamiselno in nazorsko zelo pisana družba... V ta ideološki tako pisani sestav je mogla samo Komunistična partija s svojo ostro načrtano, na sociološki znanosti temelječo, napredno politično miselnostjo

vnesti jasno enotnost. Njena miselnost je... najbolj svobodoljubna in revolucionarna... Zakaj slovenski narod bo mogel svojo svobodo uveljaviti... le, če bo tudi za bodoče čase ohranil skupnost, ki je pod vodstvom komunistične partije nastala v naši sedanji Osvobodilni fronti. Jaz... to lahko mirno rečem, ne da bi se bil kdaj odrekel samostojni politični presoji. Toda ravno ta mi za slovensko bodočnost zmeraj znova kaže samo tisto pot, ki jo svetuje in ubira Komunistična partija. Naša prednja straža je, naša udarna četa...«

Tako brezpogojno priznanje o vodstveni vlogi Komunistične partije v slovenski Osvobodilni fronti pač ne pomeni nič drugega, kakor da je Osvobodilna fronta sama komunistična.

V brošuri »Klevete in laž«, ki je izšla meseca junija 1943, pravi isti Josip Vidmar tole:

»Dejstvo je, da je bila Osvobodilna fronta ustanovljena po pobudi Komunistične partije Slovenije... Vendar je res, da ima Komunistična partija... vendarle vodilno vlogo v našem narodno osvobodilnem delu. Na to vprašanje je treba odgovoriti z vso stvarnostjo in točnostjo.

Predvsem jo (Komunistično partijo Slovenije, op. pis.) odlikuje iniciativnost, ki ji v naši politični sedanjosti pa tudi preteklosti ni najti primere. Že Društvo prijateljev Sovjetske Zveze, iz katerega se je Osvobodilna fronta razvila, je bilo ustanovljeno na pobudo Komunistične partije. Enako tudi Osvobodilna fronta sama, v kateri je dala Komunistična partija nešteto političnih in organizacijskih analiz, nasvetov in pomislekov.

Drugič ima Komunistična partija svojo trdno in znanstveno zanesljivo politično ideologijo, ki je v večjih rokah odlično politično orodje. Sleherno politično obdobje v razvoju našega osvobodilnega gibanja je bilo s tem izvrstnim sredstvom skrbno preiskano in razbrano v zvezi z dogodki na svetovnih pozoriščih. Da je Osvobodilna fronta lahko ti dve burni leti tako ravno zasledovala svoj narodno osvobodilni smoter in ves ta čas politično pravilno usmerjana miselnost slovenske javnosti, je predvsem zasluga točnih analiz, ki jih je podajala Komunistična partija. In samo ta stranka z njenim izkustvom v nelegalnem političnem delu je mogla voditi organizacijsko mrežo Osvobodilne fronte skozi vse nevarnosti.

Končno je Komunistična partija kot stranka avantgardistov, združenih in vodenih v vzorni disciplini, neštetim sklepom Osvobodilne fronte pripomogla do izvršitve in uresničenja. Samo stranka, ki je tako enotna, odločna in udarna, lahko izvršuje in da je zgled za izvrševanje tako trdih nalog, kakor jih je od današnjih aktivistov in borcev zahtevalo naše osvobodilno gibanje.

Vsa ta svojstva, iniciativnost, sociološka in politična znanost, patriotizem, udarnost, so vzroki za to, da je Komunistična partija vodilna moč Osvobodilne fronte in vsega slovenskega osvobodilnega gibanja.«

Boris Kidrič, tajnik Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije in tajnik Izvršnega odbora, je v svoji brošuri »Dve leti Osvobodilne fronte«, izdani aprila 1943, zapisal, da je Komunistična partija Slovenije takoj po zasedbi slovenskega ozemlja dala pobudo za združitev »vseh slovenskih sil v obrambo narodnega obstanka ter za osvoboditev«. Za to se je odločila kot sestavni del celotne Komunistične partije Jugoslavije, ker je edina pravilno razumevala slovensko narodno

vprašanje in ji je dejanski razvoj dal v vsakem pogledu prav in ker je bil delavski razred Slovenije kot »najnaprednejši slovenski družbeni razred« za to poklican. Med drugim piše takole:

»27. aprila 1941 se je vršil ustanovni sestanek Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Sklical ga je Centralni komite Komunistične partije Slovenije, udeležili so se ga predstavniki Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije, demokratičnega krila, v Sokolu, krščansko socialistične skupine in slovenskih kulturnih delavcev . . .

KPS se je proti izigravanju slovenskega osvobodilnega boja zavarovala... tako, da je takojšnjo oboroženo akcijo predlagala na prvo mesto v akcijskem programu Osvobodilne fronte.«

V ilegalnem lističu »Slovenski partizan«, ki ga je izdajalo »Glavno poveljstvo narodno-osvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije«, je Boris Kidrič napisal 1. maja 1943 članek z naslovom »Dve leti Osvobodilne fronte« v katerem pravi:

»Pred dvema (1) leti - 27. aprila 1941 - se je vršil ustanovni sestanek Osvobodilne fronte. Sestanek je sklical Centralni komite Komunistične partije Slovenije . . . Osvobodilna fronta je ob avantgardnem prizadevanju Komunistične partije Slovenije zgradila slovenskemu narodu prvo zares narodno in ljudsko vojsko.«

Spomladi 1942 je Boris Kidrič izdal okrožnico »Položaj Osvobodilne fronte in naloga partije«. V njej pravi:

»Iz vsega tega sledi da je bila linija Osvobodilne fronte, kakor jo je zamislila in kakor jo izvaja naša partija, v vsakem pogledu pravilna in da jo je treba... brezpogojno ohraniti.«

Na konferenci Komunistične partije Slovenije od 5. do 8. julija 1942, katere so se udeležili vodilni zastopniki vseh skupin Osvobodilne fronte, je Boris Kidrič imel dolg govor, v katerem je glede Osvobodilne fronte izvajal:

»Da je partija lahko dosegla uspehe se je treba zahvaliti pravilni liniji partije, liniji OF... Kljub temu da je KP danes (= v OF, op. pis.) tako rekoč vladna stranka, bi bilo popolnoma krivo misliti, da so vsi predsodki . . . že pozabljeni.

Mi vemo, da osvobodilnega boja ne bi bilo, če ne bi bilo naše partije. Mi vemo, da delovno ljudstvo Slovenije ne bi moglo nikoli doseči svoje socialne osvoboditve, če ne bi na čelu osvobodilnega boja stala partija.

Vse, kar je izrazito borbenega v smislu osvobodilne borbe, se je moralo zato koncentrirati okoli KP.

Partija naj bi se izenačila z Osvobodilno fronto. To je tendenca avantgardistično vlogo partije prenesti na OF . . . Avantgardistična vloga partije je v tem, da ima partija v rokah vse opozicije, ki bi jih lahko izkoristil kdo drugi . . .«

Da so vse skupine, ki so v začetku sestavljale Osvobodilno fronto, komunistični partiji vodilno vlogo in vso besedo brez pridržkov priznavale, pričajo izjave zastopnikov raznih skupin na omenjeni konferenci KPS.

Voditelj krščansko socialistične skupine v Osvobodilni fronti Edvard Kocbek je dejal med drugim:

»Danes, ko ima Komunistična partija Slovenije prvič na svobodnih tleh zbor, se dragi tovariši, spomnite, da smo v vsaki besedi, ki jo izgovorite, z vami. Vsaka vaša misel in beseda naj bo izgovorjena tudi iz naših src.«

Zastopnik Sokolov v Osvobodilni fronti, Jože Rus, je govoril: »Tovariši, pomen Komunistične partije je za nas v Osvobodilni fronti neprimerno važna zadeva. Mi znamo ceniti širino, moč, vsebino Komunistične partije in vemo, kaj pomeni za slovenski narod... Poseben poudarek priznanja gre tovarišem iz Komunistične partije v Izvršnem odboru Osvobodilne fronte. Naši tovariši, komunisti v OF, ne zaostajajo po odločnosti, preudarnosti in premočrtnosti za najsvetejšimi primeri Komunistične partije kjer koli drugod po svetu. Mi razumemo to dejstvo, mi ga upoštevamo in vemo, da je to najmočnejši temelj Osvobodilne fronte. Iz tega dejstva samega je tudi . . . Jasno, da ima (Komunistična partija, op. pis.) najmočnejši delež tudi na odgovornosti osvobodilnega boja, političnega stanja in političnega vodstva Osvobodilne fronte slovenskega naroda.«

Drugi zastopnik Sokolov, Frane Lubej, je dejal:

»Mi se zavedamo, da brez tako močnega dela Komunistične partije ne bi bilo Osvobodilne fronte. To nas je Sokole... privedlo v Osvobodilni fronti k enemu delu za isto.«

Tedanji vrhovni poveljnik slovenskih komunističnih tolpa, stari partijec in bivši funkcionar v raznih komunističnih strokovnih organizacijah Franc Leskošek, je na tem zborovanju govoril o vojaških nalogah Osvobodilne fronte. Dejal je med drugim:

»Partija je stala v vsej zadnji dobi neomajno na stališču, da zgodovinski trenutek terja od našega ljudstva, da pograbi za puške in se požene v oborožen odpor. To svoje stališče je partija branila z neizprosno doslednostjo proti vsem oportunistom, neutrudljivo je pobijala njihove klavrne teorije, češ da je Slovenija za partizansko gibanje neprikladna, češ da je slovensko ljudstvo nesposobno ustvariti si svojo partizansko armado...«

Partija je na vsej črti zmagala. Premagala je vse oblike odpora in dosegla, da smo ob koncu zime imeli mrežo partizanskih taborišč. Z zakaljenimi in borbenimi partizanskimi četnicami, sestavljenimi iz partijcev, zategadelj razredno zavedno narodno borbenih delavcev in kmečkih polu proletarcev.«

V brošuri »Revolucionarni razvoj slovenskega narodno« svobodilnega gibanja«, ki jo je izdala Komunistična partija Slovenije spomladi 1943 so med drugim naslednja priznanja, ki pričajo, da je pravi cilj Osvobodilne fronte bila socialna revolucija:

»Temeljna sila, ki je omogočila in razvila borbeno enotnost slovenskega ljudstva, je bila in je s svojim avantgardističnim značajem, preizkušenim in zakaljenim kadrom ter krepkim nelegalnim aparatom Komunistična partija Slovenije kot sestavni del Komunistične partije Jugoslavije... Današnji politični hegemon slovenskega naroda je proletariat Slovenije... Temeljno silo revolucionarnega demokratičnega razvoja slovenske narodnoosvobodilne borbe tvori proletariat s svojo avantgardo. Komunistično partijo Slovenije... Organizacijski in politični izraz revolucionarnega slovenskega narodnega osvobodilnega gibanja je Osvobodilna fronta... Bistvena karakteristika Osvobodilne borbe slovenskega naroda je, da se razvija pod hegemonijo proletariata.«

Okrožnica »Osvobojeno-ozemlje je potrdilo partijske linije«, ki jo je izdala Komunistična partija Slovenije junija 1942, pravi: »V nas (partijce, op. pis.) so uprte oči vsega slovenskega naroda in vsega sveta... Linija partije je postala linija partizanskega oboroženega odpora, je postala Linija vse Osvobodilne fronte«.

Edvard Kardelj, s komunističnim imenom Krištof, vodilni ideolog slovenskega komunizma, in Aleš Beabler, oba člana Centralnega komiteja Komunistične partije, sta junija 1942 poslala pismo glede organizacije Osvobodilne fronte na Gorenjskem. V njem pravita:

»Sklicujte masovne shode. Popularizirajte partijo kot avantgardo osvobodilne borbe. Postavljajte povsod odbore Osvobodilne fronte kot organe oblasti. Glejte pa, da bodo v odbore izvoljeni samo aktivisti partije.«

Okrožnica »Smernice za komisarje, komandirje, politične delegate in vodnike«, izdana v začetku junija 1943, pravi: »Komunistična partija je snov vsega partizanstva.« Pri razpravi o raznih poročilih na omenjeni konferenci Komunistične partije so glede vloge komunizma v Osvobodilni fronti bile dane še naslednje izjave:

»Kakor povsod, je tudi v partizanih Komunistična partija hrbtenica vsega. Mi vsi smo ponosni na svojo Komunistično partijo in na njen Centralni komite. Ponosni smo zato, ker se je ta Komunistična partija pod vodstvom Centralnega komiteja v svoji politiki prekalila, boljše vizirala. Od takrat je linija naše stranke kristalno čista. Uspehi, na katere gledamo, so v prvi vrsti uspehi te Komunistične partije in tega Centralnega komiteja.« (Ante Novak, polit. komisar »III. grupe odredov«.)

»Vsi uspehi slovenske osvobodilne borbe so izraz pravilne linije Centralnega komiteja. To nas mora še bolj tesno združiti okrog Centralnega komiteja... To je prvi predpogoj, če hočemo izpolniti vse naloge ki stojijo pred nami.« (Lojze Brodar, politični komisar »Belo krajinskega odreda«.)

Ob isti priliki je Edvard Kardelj, član Centralnega komiteja Komunistične partije in član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte jasno povedal: »Naš cilj in naša naloga je, da na Slovenskem uvedemo diktaturo proletariata in po našem prizadevanju mora prav Balkan postati izhodišče novega komunističnega reda tudi za vso Evropo.«

Prav tedaj je tudi zastopnik krščanskih socialistov in član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte dr. Marijan Breclj izjavil:

»Če hočemo izvesti socialno revolucijo, se moramo absolutno predati vodstvu komunistov, kajti vsaka druga organizacija bi bila temu pokretu škodljiva. Vedeti namreč moramo, da je Komunistična partija avantgarda, zato jo moramo poslušati; da je Partija internacionalna organizacija, ki ji pač ne smemo oporekati niti v najmanjši stvari.«

Pobuda Komunistične partije, avantgardistična vloga Komunistične partije v Osvobodilni fronti, komunistična partija je temeljna sila Osvobodilne fronte, linija partije je linija Osvobodilne fronte, Komunistična partija je poroštvo za zmago Osvobodilne fronte, Komunistična partija ima v rokah vse pozicije v Osvobodilni fronti« - vse te fraze človeku, ki komunistično strokovno izrazje vsaj malo pozna, ne morejo pričati o ničemer drugem, kakor da je slovenska Osvobodilna fronta docela isto kakor Komunistična partija Slovenije. Isti so potem tudi njeni bližnji in daljni politični ter socialni cilji - namreč komunistična revolucija in priključitev slovenskega ozemlja Sovjetski Rusiji - ki jih docela neprikrito in naravnost izražata dve nadaljnji komunistični uradni izjavi.

Štab 1. bataljona "Ljube Sercerja"

K R O

Štev. 416
Na položaju
Dne 3. februarja 1943
Strogo zaupno!

KOMANDI DOLOMITskega ODREDA

NA POLOŽAJU.

Po ustni odredni Komandanta 3 grupe, se morajo vsi na novo mobiliziranci komisijsko pregledani in kateri naj bi se pregledali in sicer komisija se naj sestoji od 3 - 5 100% komunistov, kateri jim naj isprašajo kaj je komunizem, kakšen je cilj komunizma in kateri so svetovno znani vodje komunistov. Isto naj se postopa če se slučajno ugrabi, kakšnjega italjana, ali nemca.

Kateri ljudje znajo odgovarjati na zgornja vprašanja in kažejo zanimanje za komunizem, se jih u vrsti zaenkrat, dokler ni orožja v delovne odelke na ta način bomo lahko napravili 100% čisto komunistični kadar. Vse one, kateri ne vejo nič o zgodovini komunizma in nimajo zanimanja zato se jih likvidira.

Kolikor kaže danes stanje, je pobegnilo iz naših edinic od novih mobilizirancev nič manj kot 95% to je od 15 decembra do danes. Tega se več nesme pojaviti.

Likvidacija obsojencev na smrt se mora izvršiti v največji tajnosti. Odgovorni ste za vsako dejanje za katero bi morabiti javnost izvedela.

V točno izvršitev.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Politkomisar:

Fic. Novak

Eden izmed neštetihi »uradnihi« dokazov za komunistični značaj Osvobodilne fronte je gornji dokument.

Razvoj Osvobodilne fronte je leta 1943. šel tako daleč v komunizem, da je »narodno-osvobodilna vojska« zapovedala pobijati vse prisilne mobilizirance, ki ne vedo nič o komunizmu ter ne kažejo zanj zanimanja...

Prvo je na konferenci Komunistične partije Slovenije vpričo vseh »zaveznikov« dal tedanji vrhovni poveljnik »narodno-osvobodilne vojske«: Frane Leskošek, ko je govoril o nalogi komunističnih političnih komisarjev v tej vojski in dejal, da bo politični komisar svojo nalogo »dosegel s tem, da bo iz naše današnje partizanske vojske ustvaril vojsko delavcev in kmetov, vojsko, sposobno boriti se za zmago diktature proletariata...«

Drugo izjavo prinaša brošura »Revolucionarni razvoj Slovenskega narodno-osvobodilnega gibanja«, ki pravi:

»Po enem letu... ni nikakega dvoma več, da se osvobodilna vojna slovenskega naroda druži in povezuje z elementi demokratičnega, revolucionarnega razvoja.

Kaj vse da je slovenskemu narodno-osvobodilnemu boju predznak revolucionarnega razvoja?

Prvič dejstvo, da njegov smoter (smoter tega boja, op. pis.) nikakor ne bi bil dosegljiv s kakršnim koli povratkom pred okupacijskega stanja recimo Jugoslavije - ali s postavitvijo katerega koli drugega imperialističnega sistema, ki bi uklenil v svoje meje slovenski narod. Doseči osvoboditev, združitve in samoodločbo slovenskega naroda - to se pravi revolucionarno zlomiti obstoječi sistem in revolucionarno preprečiti postavitev katerega koli starega sistema imperialističnega jarma nad Slovenci. Program osvoboditve, združitve in samoodločbe slovenskega naroda je potem takem izrazito revolucionarni program... To pomeni, da je sedanje slovensko osvobodilno gibanje kvalitativno mnogo več kot golo nadaljevanje aprilske obrambe (l. 1941, op. pis). Nastopiti so namreč morale nove, revolucionarne sile, da se je borba lahko nadaljevala, oziroma sploh pričela... toliko imamo namreč seveda opravka z bistveno revolucionarno spremembo v vodstvu in organizaciji narodno osvobodilne vojne. V tem je drugi znak, da se slovensko narodno osvobodilno gibanje razvija v revolucionarni »demokratično smer.«

Več in bolj zgovornih dokazov, da je slovenska Osvobodilna fronta istovetna s Komunistično partijo Slovenije, po njej s Kominternom in njenimi cilji, pač ni treba navajati.

Vodstvo Osvobodilne fronte

Dokaz, da je Osvobodilna fronta komunistična, je poleg vsega navedenega tudi dejstvo, da so vsi ljudje, ki imajo v njej kakršno koli vodilno besedo, komunisti. »Partija ima v rokah vse pozicije«, je izjavil tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Boris Kidrič julija 1942. To velja za vodilna mesta v najnižjih političnih in vojaških edinicah, kakor za vse višje in najvišje organizacijske in vojaške ustanove. Danes je razvoj, ki so ga komunisti vnaprej določili in tudi brezobzirno izvedli, pripeljal tako daleč, da imajo partijci v rokah prav vsa vodilna mesta, od najvišjih do najnižjih. Edino partijci so danes lahko predsedniki in tajniki terenskih odborov, predsedniki in tajniki rajonskih in okrožnih odborov, politični komisarji in poveljniki v četah, bataljonih, brigadah in divizijah povsod.

Podrobno dokazovanje bi vedlo predaleč, zadostujeta naj samo dva primera.

Najvišja »ravna« ustanova Osvobodilne fronte, njen Plenum: šteje po uradnem seznamu z dne 3. oktobra 1943. 119 članov. Od teh 119 članov

je samo o petnajstih članih moči dvomiti, če so člani Komunistične partije. za vse druge je dokazano, da so.

Izvršni odbor Osvobodilne fronte sestavljajo naslednji ljudje: Josip Vidmar, ki je predsednik, Kardelj Edvard, Kocbek Edvard, Rus Josip, Kidrič Boris, dr. Breclj Marijan, Fajfar Tone, Leskošek Frane, Lubej Frane, Polič Zoran. Člani Komunistične partije so vsi, razen Josipa Vidmarja, - ki pa kot »trapast literat« igra v vodstvu OF vlogo komunistične lutke - ki sam trdi (v brošuri »Beseda o Osvobodilni fronti«) da ni partijec in za katerega tega ni bilo moči natančno ugotoviti.

Edvard Kardelj, Boris Kidrič in Franc Leskošek, bivši vrhovni poveljnik »narodno-osvobodilne vojske«, so ne le člani partije, temveč tudi člani Centralnega komiteja. Ti sestavljajo v Izvršnem odboru vodilno komunistično trojko in so komunistični partiji poroštvo za to, da je linija Osvobodilne fronte vedno istovetna z linijo partije in Centralnega komiteja.

Drugo trojko sestavljajo Edvard Kocbek, Fajfar Tone in dr. Breclj Marijan, tretjo pa Rus Josip, Polič Zoran in Lubej Franc.

Kako bi bilo torej mogoče, da bi ne bila komunistična organizacija, v vodstvu katere je 90 odstotkov takih ljudi, ki so člani komunistične stranke in celo člani njenega vrhovnega vodstva?

Organizacija Osvobodilne fronte.

Zunanja organizacija Osvobodilne fronte je bila urejena in izvedena strogo po zgledu organizacije Komunistične partije. A ne samo to. Njena organizacija in organizacija Komunistične partije sta namreč po članih komunistične stranke, ki sede zlasti na vodstvenih mestih vseh ustanov in edinic Osvobodilne fronte ter v njih vzdržujejo organizacijo stranke same, tako povezani in prepleteni, da ju ni moči ločiti in da predstavljajo ustanove in edince Osvobodilne fronte le zunanjo, pod drugim imenom skrito organizacijo Komunistične partije. Skratka, prav organizacija Osvobodilne fronte dokazuje, da sta Osvobodilna fronta in Komunistična partija Slovenije eno.

To nam prepričljivo dokazuje že samo bežen pogled v organizacijo obeh ustanov.

Najnižja organizacijska enota v Komunistični partiji je celica, ki ji v Osvobodilni fronti odgovarja narodno-osvobodilni odbor. Več celic skupaj se združuje v terenski odbor Komunistične partije, več osvobodilnih odborov pa v terenski odbor Osvobodilne fronte.

Takoj je treba pripomniti, da celice in narodno-osvobodilni odbori niso nekaj med seboj ločenega, prav tako ne terenski odbori KP in terenski odbori OF in še naprej. Organizacijske enote OF so samo zunanje, za ljudi vidne oblike komunističnega udejstvovanja. V tem smislu je komunistična stranka nekako duša vsega organizma, OF pa njeno telo.

Terenski odbori se dalje združujejo v rajone, ki jim načeljujejo rajonski komiteji KP oz. OF. Več rajonov skupaj predstavlja okrožje, ki mu je na čelu okrožni komitej KP in OF. Okrožja so združena v pokrajine, ki jim stoje na čelu pokrajinski komitej KP in OF. Vse to se strne pod vodstvo Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije oziroma Izvršnega odbora Osvobodilne fronte.

Nobene organizacije in nobene organizacijske enote ni v Osvobodilni Fronti, ki je ne bi oživljala odgovarjajoča organizacijska enota komunistične stranke. Velikokrat so vsi člani kakšne organizacijske sestavine Osvobodilne fronte

člani Komunistične partije. Takrat je delo pač bolj preprosto in odkrito. Tako piše poročilo komiteja KP, rajona št. 6, okrožja N. N. z dne 22. oktobra 1943 tole:

»Dne 22. 10. 1943 smo imeli prvi redni organizacijski sestanek rajonskega komiteja in obenem tudi sestanek rajonskega odbora OF. Sestanek se je vršil s skupno udeležbo članov RK in članov rajonskega odbora OF, ker so vsi člani partijci.«

Osnovna organizacijska enota v komunistični stranki je celica. Vsak član komunistične stranke mora biti član celice. Te celice so različne. Najvažnejše so tovarniške celice, ki imajo nalogo zajeti vse tovarne, rudnike, skladišča in druge delavnice. Dalje so poleg teh celic tudi cestne ali ulične celice, ki družijo strankine člane v določenih ulicah ali manjših okrajih. Po velikih hišah pozna komunistična stranka tudi hišne celice. Vendar pa celica ne sme imeti manj ko tri člane. Že v celici obstoje najrazličnejši odseki komunističnega udejstvovanja, kakor Rdeča pomoč, Zveza komunistične mladine itd.

Kar je v stranki celica, to je v Osvobodilni fronti narodno-osvobodilni odbor. Narodno-osvobodilni odbor je najnižja in najmanjša organizacijska enota v sklopu Osvobodilne fronte. Podobno kakor strankina celica mora imeti razdeljeno delo po določenih odsekih. Pri nas imajo narodno-osvobodilni odbori sledeče odseke: Narodna zaščita, Slovenska narodna pomoč. Slovenska protifašistična ženska zveza, Varnostna obveščevalna služba in Zveza slovenske mladine.

Narodna zaščita je oborožena organizacija Osvobodilne fronte v zaledju. Njeni člani morajo biti vsi oboroženi in pripravljeni za nastop, kakor hitro to razmere zahtevajo.

Slovenska narodna pomoč je zunanja oblika komunistične Rdeče pomoči. Ima predvsem dvojno nalogo: prvič mora zbirati denarne in na splošno materialne prispevke za namene OF, drugič pa reševati komunistične jetnike iz zaporov, internacij itd. Ima svoje lastno glasilo.

Slovenska protifašistična ženska zveza je pravzaprav ženski odsek organizacije Osvobodilne fronte. Ima predvsem propagandni in prispevni značaj. Vzdržuje svoje lastno glasilo.

Varnostna obveščevalna služba je nekaka Čeka v Osvobodilni fronti. Dajati mora točne informacije o nasprotniku zunaj in znotraj ter tudi izvajati likvidacije.

Zveza slovenske mladine v Osvobodilni fronti odgovarja Zvezi komunistične mladine v komunistični stranki, ki je znana pri nas pod imenom Savez komunističke omladine Jugoslavije. Predstavlja prav za prav naraščaj Osvobodilne fronte in ima tudi svoje lastno glasilo.

Očitno je torej, da predstavljajo celice na eni strani in narodno osvobodilni odbori na drugi strani temelj, na katerem zida komunistična revolucija svojo zunanjo stavbo. Važnost teh edinic je treba v skladu s tem pravilno presojati in ceniti.

Otipljivo nam to prepletenast in neločljivost Osvobodilne fronte in Komunistične partije prikazuje tedensko poročilo, ki ga je Okrožni komite Komunistične partije Slovenije v... poslal Pokrajinskemu komiteju za Gorenjsko o delovanju Komunistične partije in Osvobodilne fronte na svojem področju.

Poročilo pravi:

Okrožni komite Komunistične partije Slovenije. - N. N. Četrto tedensko poročilo.

I. Obseg rajona: nespremenjeno.

II. Narodni osvobodilni odbori: 1. nespremenjeno; 2. prav posebno dobrih aktivistov v Narodnem osvobodilnem odboru je šest moških; 3.a) vaških Narodno osvobodilnih odborov je 11; b) vzrok premajhnega števila Narodno osvobodilnih odborov je v premajhnem številu zgrajenih ilegalnih kadrov; c) partijci in partijski kandidati se nahajajo v štirih Narodno osvobodilnih odborih; e) Narodno osvobodilni odbori so zaposleni z zbiranjem raznega tehničnega materiala, hrane itd.; g) literaturo delijo sekretarji odbornikom in ti dalje. Nezaupljivim jo podtikajo, ostalo je nespremenjeno.

III. Zveza slovenske mladine in Zveza komunistične mladine : 1. sekretar je tovariš Borut. 2. Prav posebno dobrih aktivistov Je 11 žensk in 13 moških. 3. a) Odborov Zveze slovenske mladine je šest mestnih in trije vaški; c) partijci in kandidati se nahajajo v sedmih odborih ZSM; d) članstvo je zaposleno z zbiranjem različnega materiala ter delitvijo literature; h) sestanki se vršijo redno tedensko. Vaški aktivisti ZKM so štirje; b) po spolu Je 18 žensk in 2 moška; e) sestanki se vrše redno tedensko.

IV. Slovenska protifašistična ženska zveza: 1. Nespremenjeno. 2. Prav posebno dobri aktivistki sta dve sekretarki. 3. a) Vaških SPŽZ odborov je osem, eden je občinski; c) zastopnike pri odgovarjajočih NOO imajo trije odbori SPŽZ; d) zbiraJo razen material in delijo literaturo; h) sestanke imajo redno tedensko.

V. Slovenska narodna pomoč. SNP skrbi za internirance, ki so v zadnjem času prišli v naše tovarne.

VI. Obveščevanje: 180 gestapo, 82 žandarjev, 14 vojakov, 6 zaupnikov gestapa, 8 izdajalcev, 1 organizator bele garde in 20 policistov. To število se stalno menja.

VII. Partija. 1. okrožni sekretar je tovariš Črnivec; 2. po spolu Je partijcev legalcev 22 moških in 9 žensk, ilegalcev pa 3 moški, kandidatov legalcev je 36 moških in 6 žensk, ilegalcev pa 1 moški; 3. med partijci in kandidati je mestnih in industrijskih delavcev ter siromašnih obrtnikov 7. hlapcev, bajtarjev in malih kmetov 23, delavnih izobražencev 3, železniških uslužbencev 40; 4.a) obstoje tri vaške celice; b) vzrok tako majhnega števila je v premajhnem številu zgrajenih partijcev; d) celice imajo redne sestanke; e) poročila pošiljajo redno; h) članarino plačujejo.

Za OK KPS - N. N.: Črnivec. Da sega ta neločljiva povezanost, to je istovetnost Osvobodilne fronte in Komunistične partije prav v vse organizacijske edinice, priča poročilo o sestanku komunistične celice št. 2, v rajonu VII. gorenjskega Pokrajinskega komiteja. Poročilo, sestavljeno v obupnem jeziku, pravi:

»Tretji Celični Partijski sestanek.

Se je danes vršil dne 27. X. 43. Celični sestanek je vodil tov. Planin navzoči so bili tov. Jože, Planin, Bruno, Jure, Tanja, Švejk, Ilegalci. Dnevni red.

1. Politična situacija.
2. Mobilizacija.
3. Novi člani in kandidati.
4. Delo Narodno-osvobodilnih odborov.
5. Kritika in samo kritika.
6. Slučajnosti.

1. Politična situacija.

Splošno politično, vojaško, ofenzivno smo razdelili na faze: Domače bojišče, vzhodna fronta in italijanska fronta.

2. Mobilizacija.

Postavila se je prva osnovna naloga vseh terenskih delavcev, to ju mobilizacija. Vsi terenski delavci so dobili nalog, da morajo nenadoma pripraviti vse potrebno za mobilizacijo. Mobilizacija se mora takoj pričeti. Obravnavala se je mobilizacija, kako se bo izvršila v prvi občini. Vsled velikega števila policije in okupatorjev.

3. Novi člani in kandidati.

Družinske družabne in ostale ovire ne morejo vzrok v partizansko vojsko. V.sak partijec mora vstopiti v partizansko vojsko. Vsem partijcem in kandidatom se da je nalog, da morajo pritegniti čim več ljudi, in z njimi vred vstopiti v partizane. V zgornjih odlokih bodo partijci obveščeni pismeno. Po krivdi višjega foruma se pojavljajo v rajonu razne nerednosti, in to vsled tega, ker se ne ve, kdo je sekretar partije, kdo je sekretar Zveze slovenske mladine. Po nalogu pekaja je določen tovariš Švejk za Zvezo slovenske mladine in Zvezo kmečke mladine, po nalogu Okrožnega komiteja pa sekretar tov. Srečko. Sklep: do prihoda tov. Miha bom vršil svojo funkcijo rajonskega sekretarja partije. Za Zvezo slovenske mladine in Zvezo kmečke mladine pa tov. Srečko. Prišel pa je tov. Joža, ko je nastopil službo kot kontrolor rajona. On bo pomagal po okrožnici z dne... PK-ja in PKS. Ker se pričakuje splošna mobilizacija, da bo večje število, to se pravi pretežna večina aktivistov, odbornikov stopilo v ilegalo. To se nalaga vsem terenskim delavcem, da povečajo svojo delavnost pri organizaciji Slovenske protifašistične ženske zveze in Zveze slovenske mladine in da z njimi izpolnijo vrzeli, ki bodo nastale v Narodnoosvobodilnih odborih. Spričo dobrih vesti iz svetovnih pozorišč, kakor tudi z domačega bojišča se je povečala morala med prebivalstvom in z njim vzporedno se je povečala tudi agilnost in aktivnost naših Narodno-osvobodilnih odborov. Radi bolesti kurirja še ni dospel zapisnik mestnega odbora OF. Bomo o tem poročali prihodnjič. Vsled povečanja NOO v mestu sekretar tov. Jure preko 30 NOO.

Smrt fašizmu -- Svoboda narodu.

Planin. Švejk.«

Da je prav organizacija Osvobodilne fronte dokaz za njeno istovetnost Komunistično partijo Slovenije, je pač dovolj razvidno.

Politični razvoj Osvobodilne fronte

O kakem pravem političnem razvoju komunistične Osvobodilne fronte pri nas ni mogoče govoriti, ker je bil le navidezen. Najvišje vodstvo, ki so ga imeli v rokah komunisti, se je že v začetku dobro zavedalo, kaj hoče, namreč da hoče pri nas izvesti socialno revolucijo. Ta razvoj predstavlja le komunistično taktiko. Bil je le formalen, ker so komunisti že od začetka vedeli, kaj je njihov pravi cilj.

Komunizem, tudi če je v sklopu še tolikih drugih političnih skupin, ima za cilj diktaturo proletariata, in ta cilj naj doseže s socialno revolucijo. Komunizem gre v svojem do konca: zmagati ali poginiti.

Pridobivanje zaveznikov v kakršni koli obliki in pod kakršnimi koli naslovi je samo nastavljanje trnka, samo taktična vaba, na katero naj se ujamejo razne politične skupine. Komunizem računa vedno s tem, da bodo te politične skupine postavljene ob zid, brž ko jih bo pridobil in brž ko mu bodo zavezniki s svojim zunanjim in notranjim delom toliko pripomogli, da se postavi na noge.

Ko se komunizem s pomočjo svojih zaveznikov postavi na noge, so zavezniki svojo vlogo odigrali in komunizem jih vrže med staro šaro.

Prav tako je bilo pri nas. Dočim je bila v začetku, ko so zavezniki imeli pri komunistih še kaj veljave, Osvobodilna fronta imenovana »koalicija«, so komunisti pozneje zagovarjali princip sinteze, načelo zlitja vseh skupin, z izgovorom, da bo Osvobodilna fronta tako lažje dosegla svoje cilje.

Tretje - zadnje razdobje pa je bil vpis v Komunistično partijo. Vse zaveznike, razen tistih, ki so postali partijci, so potem odvrgli.

V zvezi s tem moramo torej v političnem razvoju Osvobodilne fronte razlikovati tri dobe: v prvi so komunisti zagovarjali koalicijo, v drugi sintezo, v tretji pa vpis v Partijo.

Prav tako je z raznimi gesli, ki jih komunisti prikrajajo po svoje ter trenutnim razmeram primerno, to pa seveda samo za tako dolgo, dokler jim ta gesla služijo za doseg njihovega cilja.

Tako vodstvo imenovanih krščanskih socialistov kakor tudi drugih političnih skupin v Osvobodilni fronti, ki je komunistični nauk in njegove metode (neizprosnost, s katero hoče komunizem doseči svoj cilj) do dna poznalo, je pač moralo vedeti, da je zaradi omenjenih stvari sodelovanje s komunisti ali kakršno koli delo po skupnem programu nemogoče. Razmere v komunistični revoluciji pri nas so dokazale, da je sodelovanje s komunisti nemogoče, in da je vsakdo, kdor gre z njimi kot sodelavec, nujno izigran, in s svojim delom pomaga pripravljati pot komunistični revoluciji. Na drugi strani pa spet dokazujejo, da so ti ljudje, ki so komunizem tako dobro poznali in šli z njim sodelovat, bili tudi sami komunisti (Kocbek, Rus in Lubej).

Kakor smo že omenili, se komunisti za izvedbo revolucije poslužujejo krajevno pripravnih gesel. Po razpadu Jugoslavije so bila pri nas tla za taka gesla kaj pripravna, ko je cesarska italijanska vojska zasedla velik del bivše Slovenije. Komunisti so z geslom »osvobodilnega« gibanja, ki je bilo samo krinka, in z izkoriščanjem nacionalnega čuta skušali razgibati ljudstvo.

Tako se je kmalu po razpadu Jugoslavije osnoval v Ljubljani »Izvršni odbor Osvobodilne fronte«, ki si je nadel krinko »vse narodne« organizacije, v kateri so bile »zastopane vse politične skupine in skupinice ali frakcije«, če se hočemo držati komunističnega besednjaka. Vodilne ideološke skupine: so bile: krščanski socialisti, levičarski Sokoli in komunisti.

Izvršni odbor Osvobodilne fronte je bil docela komunističen, a pa so bili v njem vsaj komunizmu naklonjeni ljudje, ki so pozneje vstopili v partijo. Komunisti so se pri nas v začetku skrbno varovali, da bi javno kazali, da je Osvobodilna fronta komunistično gibanje, ker so vedeli, da so v manjšini. Temu so se izognili tako, da so »pritegnili« (dejansko niso nikogar pritegnili) nekatere druge skupine in skupinice. Na vodilna mesta pa so dali ljudi, ki so bili ali že prepričani komunisti ali komunisti kameleoni, ki so si dajali barvo zastopnikov raznih skupin (Kocbek, Lubej, Rus), ali pa taki, o katerih je bilo komunistično vodstvo prepričano, da bodo v kratkem postali komunisti.

Vodstvo in nadzorstvo nad vsemi pa so imeli prvi, t.j. ljudje, ki so bili stodoletno komunisti in člani Partije. Vodstvo Osvobodilne fronte je v Ljubljani imel Centralni komite Komunistične partije, v katerem je bila najpomembnejša osebnost Edvard Kardelj.

Komunistično vodstvo je zlasti skrbelo, da je v Osvobodilni fronti rinilo naprej take ljudi, ki so bili kolikor toliko znani, če že ne priljubljeni. tako na primer Kocbeka, ki je med delom razumništva užival precejšnje popularnost, največ zaradi svoje znane razprave o Španiji, ki je povsem dokazala, da je bil on že takrat partijec, medtem ko se je na zunaj še vedno odedal s krščansko socialističnim plaščem.

Od Sokolov sta se s takšnim idejno voditeljskim plaščem odevala lažni filozof Rus in nekdanji vzgojitelj mladine Lubej, ki sta za zunanji videz uporabljala nacionalizem, v resnici pa sta bila komunista in partijca kakor Kocbek.

Uspeh, ki so ga komunisti dosegli, je bil dvojen: prvič so pod geslom »osvoboditve«, »združitve Slovenije« in načela »samoodločbe narodovo ljudstvo preslepili. Ni najmanjši zgodovinski zločin komunizma ta, da je skušal za svoje cilje izkoristiti eno največjih vrlin slovenskega naroda njegovo nacionalno zavednost, ki je bila zaradi razmer tedaj posebno živa in požrtvovalna. Drugič pa so komunisti s svojimi, takrat še skrivnimi imeni delali videz, da se pod temi imeni skrivajo pošteni in dobro misleči ljudje, zlasti pošteni zastopniki različnih političnih skupin. Skrivna imena spadajo med osnovne zahteve tako imenovane komunistične konspiracije, t.j. rdeče tajnosti, ki je - komunizmu vedno veljala za prvo načelo, zakaj komunizem moramo na splošno jemati kot ideologijo, ki si tedaj, ko je v manjšini, pomaga tako, da pusti vodstvo raznih »front« drugim političnim in ideološkim skupinam, ki so trenutno med narodom bolj priljubljene in upoštevane.

Komunizem je šel v svoji taktiki tudi na drugo področje, to je na področje prisvajanja in upravljanja načelno nasprotnih idej.

Ena izmed takih potegavščin je bil o pri nas **vprašanje vere**, ki se je zdela komunizmu važen činilec v našem javnem življenju. Komunizem se je dobro zavedal, da bi narod odbil od sebe, če bi takoj naravnost udaril po veri. Zaradi tega se je ravnal po svoji nemoralni taktiki in se je v začetku predstavil narodu kot branilec in zaščitnik vere ter zagovornik njene čistosti.

Komunisti so trdili, da hočejo vero očistiti vseh navlak ter jo obraniti vred vsakim zunanjim, političnim ali kakršnim koli drugim vplivom. Rekli so, da hočejo vero privedi spet nazaj v cerkev. Trdili so, da hočejo zbrati okoli sebe vse, kar je versko zdravega ter očistiti vero vsega kar diši po politiki ali po čem drugem. Z eno besedo: prikazovali so ljudstvu vero kot nekaj, kar naj ne bi imelo z nobeno drugo stvarjo na svetu opravka, razen z nebesi.

Toda ker je bil pravi namen komunistov pri tem čisto drugi, jim je tudi to uspelo le za kratko dobo.

V resnici pa je komunizem krenil od te poti takoj, ko je mislil, da so tla ugodna za drugo stopnjo komunističnega razvoja, t.j. za boj proti kakršni koli veri in veri v kakršni koli obliki, razen če docela ne služi komunizmu.

Druga taka taktična poteza, ki komunizmu idejno nasprotuje, pa je bila agitacija s krepkim demokratičnim načelom. V začetku so komunisti trdili, da so proti socialni revoluciji - kar je bistvo komunizma - in da hočejo samo »demokracijo«. O revoluciji v kakršni koli obliki tedaj še ni bilo nobenega govora.

V političnem ozadju Osvobodilne fronte je od začetka stal Boris Kidrič kot tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte. On je bil politični **factotum**, ki je na terenu izvajal pobude, katere je dajal ideolog Kardelj. Najboljši pomočnik obema pa je bil Edvard Kocbek.

Ves politični razvoj Osvobodilne fronte lahko razdelimo v tri dobe: v dobo »demokracije«, dobo »narodne revolucije« ter dobo »socialne revolucije«.

Prva doba, doba »demokracije«, je trajala od začetka Osvobodilne fronte pa do meseca maja 1942. V tej dobi so komunisti dajali na zunaj

rednost - seveda samo formalno - svojim zaveznikom z namenom, da bi ti pripravili tla ter s svojim vplivom pripeljali ljudstvo v komunistične vode in tako pripravili narod na drugo dobo komunističnega političnega razvoja, t.j. na dobo »narodne revolucije«.

Prva doba je bila tista, v kateri so si komunisti prisvajali razna mamljiva gesla, kakor npr. tista o »osvobodilnem gibanju«, o »samoodločbi narodov«, o »demokraciji ureditvi«, o »svobodi« in »očiščevanju« vere, o »enakopravnosti« ljudi in podobnem, skratka o vsem, čemur je ljudska nevednost lahko nasedala.

Takoj v začetku so komunisti na političnem področju zelo previdno nastopali in so dajali funkcije svojim zaveznikom, v vsakem političnem odboru pa je bil vedno kak stoođtstni komunist, ki je vse nadzoroval. Čim višji pa so bili ti odbori, tem več je bilo komunistov v njih, tako da je bilo vrhovno politično vodstvo, Izvršni odbor Osvobodilne fronte, ali docela komunistično, ali pa vsaj komunistično nastrojeno, nadzorstvo nad njim pa je imel seveda kot najvišji komunistični forum Centralni komite Komunistične partije Slovenije, v katerem so bili ljudje, ki so bili v komunistični taktiki najspretnejši.

V nižje odbore so komunisti svoje zaveznike dajali zato, ker so bili o njih prepričani, da bodo prav ti narod najlaže privedli z »reakcionarnih« pozicij na »napredne« pozicije, kakor pravi komunistični besednjak.

Komunistični zavezniki v teh odborih so bili že na »naprednih« pozicijah in so bili komunistom potrebni v toliko, da so s svojo popularnostjo pridobivali ljudi.

Komunistična taktika je bila namreč tale: ti ljudje naj pritegnejo ljudstvo do prvih »naprednih« pozicij, od tu naprej pa jih bodo potem komunisti sami spravili na prave »napredne« pozicije, sodelavce pa potem in kako odstranili. Dobro so vedeli, da kak komunist tega od začetka nebi mogel speljati, in prav zato so uporabljali zaveznike.

Na vojaškem področju komunisti niso delali tako, ker se jim, T vojska zdela ves čas najvažnejši pogoj za izvedbo revolucije. V vojski so že takoj v začetku postavili na politično vodstvo docela svoje ljudi, tako imenovane polit komisarje, ki so v vojski imeli glavno besedo. V vojski je bila že takoj v začetku tudi prepovedana vsaka druga vzgoja razen komunistično-partijske. Na vojaškem področju so se pri vzgoji strogo držali vedno samo ene linije: komunistične.

Druga doba, doba »narodne revolucije«, se je začela z dobo prve »republike« (maja 1942) in je trajala do maja 1943. Takrat je vodstvo mislilo, da je popoln gospodar položaja, ker so komunisti že imeli neko ozemlje nekaj posameznih občin) »osvobojeno« in so že lahko začeli s terorjem.

Mimogrede naj omenimo, da je glavno načelo komunizma teror, nasilje, s katerim je treba začeti takrat, ko je prva doba razvoja končana in imaš položaj v rokah. V tej drugi dobi so vrgli ven načelo: narodna revolucija! Začeli so govoriti, da hočejo združiti samo vse tisto, kar je »narodno zdravega«, ostalo pa odstraniti.

V to dobo spadajo tudi prve množične likvidacije, v katerih so uničevali tisto, kar je bilo po njihovem mnenju »nezdravega« in »ne narodnega«, t.j. proti komunistično opozicijo, zunanjo in notranjo.

V drugi dobi komunističnega političnega razvoja so vrgli med ljudi tudi načelo o združitvi Slovenije. Gesel, ki so se jih posluževali v prvi dobi, sedaj sicer niso popolnoma zavrgli, uporabljali so jih pa le bolj poredko, zakaj zdaj je šlo za oblast in so se ljudem že pokazali s svojimi pravimi imeni. Ljudstvo se je tedaj prvič prestrašeno zdrznilo, ko je videlo,

kdo stoji na čelu »osvobodilnega« boja in kdo ga vodi - namreč komunisti.

V to dobo spada tudi začetek uničevanja komunističnih zaveznikov. političnih in vojaških. Tedaj so spravili s poti na primer pisatelja Toneta Čokana, Ivana Čampo, Lojzeta Primožiča in na kupe drugih, ter zaprli vse komandante, ki niso bili komunisti.

Iz političnih odborov so začeli odstavljati svoje posredovalce in nastavljati samo zanesljive ljudi, ki so bili po večini že komunisti. Začeli so tudi z novim pridobivanjem članstva za partijo, in sicer s pomočjo dobro organizirane mreže.

V tej drugi dobi komunističnega političnega razvoja so se vrata komunistične partije nekoliko bolj na široko odprla.

Komunizem se je v tem času pokazal ljudstvu še bolj in še v jasnejši luči. Precej močno pa je bila že nakazana tudi usoda zaveznikov.

V Izvršnem odboru Osvobodilne fronte so se popolnoma odločili za komunizem in se javno pokazali kot komunisti predstavniki raznih skupin (krščanska socialista Kocbek in Fajfar ter Sokola Rus in Lubej). Nihče teh ljudi se namreč ni protivil množičnemu zapiranjju in pobijanju ljudi, celo bivših lastnih najožjih sodelavcev.

Ljudstvo je sedaj zaradi likvidacij, usode zaveznikov skratka zaradi terorja do dna spoznalo komunistične, namene v Osvobodilni fronti.

Tudi njihovo naziranje glede vere se je v tej dobi čisto jasno pokazalo, ko so začeli streljati duhovnike, češ da so narodni izdajalci. Tako so komunisti s krvavimi dejanji nakazali svoje gledanje na vero in njene zastopnike.

Zaradi teh krvavih dejanj se je ljudstvo obrnilo proč od njih ter sprejelo razpad prve »republike« z veseljem. - Bilo je srečno, da se je rešilo krvolokov, tatov in požigalcev.

Ljudstvo je tedaj tudi spoznalo, koliko so vredna tista tako lepo zveneča gesla. S koncem prve »republike« je spoznalo, da komunističnim frazam ni verjeti. »Vojska« se je močno raztepla, mnogo jih je od komunistov ušlo, politični delavci so se razkropili, v kolikor niso popadali pod lastnimi krogli. Ponekod se je namreč začela pojavljati odprta opozicija.

Odpor ljudstva je tedaj dobil izraza v Vaških stražah, ki so skušale braniti slovensko ljudstvo pred uničevalnim delom Osvobodilne fronte, po drugi strani pa ga rešiti represalij in preganjanja, ki mu jih je pripravljala cesarska italijanska vojska.

Komunisti so zdaj hoteli popraviti škodo, ki so jo utrpeli. Tako so za kratek čas spet prišli na dan z gesli »osvoboditve«, »demokracije« in podobnim, ter hoteli ljudstvo spet pridobiti. A ljudstvo jim ni več verjelo in jim ni nasedlo.

V ta čas spada znana izjava dr. Ribarja, danes predsednika Titove komunistične vlade, ki je dejal, da hočejo samo »demokracijo. federativno Jugoslavijo« in da ni govora o kakršnem koli komunističnem gospodarskem sistemu na primer o kakšnih razlastitvah ali podobnem. S takimi izjavami so komunisti hoteli ljudi spet pridobiti zase.

Skratka: pomagali so si z vsem, kar bi moglo njihov položaj spet zboljšati.

A kmalu nato so se spet odrekli demokratični »enakopravnosti«, »tovarištvu« in podobnim frazam ter znova začeli gnati »narodno revolucijo«. Hoteli so svoje edinice vojaško utrditi. Pospeševali so zato vpise v partijo.

V to dobo spadajo tudi prve prisilne mobilizacije in - zaradi slabega vojaškega položaja - tudi odkrito paktiranje s cesarsko italijansko vojsko.

Nad ljudstvom so izvajali nasilje, »zaveznike« pa so odpravili od vseh važnejših mest.

V tej dobi so voditelji Osvobodil'ne fronte tudi trdili, da se je diferenciacija med ljudstvom končno izvedla. Izjavljali so, da je zdaj prišel čas, ko vse, kar je njihovega, ostane njihovo, vse drugo pa naj gre v »reakcijo«, s katero bodo že primerno obračunali, ko pride čas. Trdili so seveda, da je diferenciacija izvedena v njihovo korist.

V drugi dobi je začel izhajati tudi krščansko socialistični mesečnik »Slovenska revolucija«. V njem so pisali večinoma krščanski socialisti in taki ki so bili sicer komunisti, a so se še izdajali za krščanske socialiste (Kocbek, Fajfar).

To glasilo je ~izhajalo samo v začetku druge dobe, pozneje pa je bilo ustavljeno, ker ga niso več prebirali, in sicer zaradi tega ne, ker so že odstopili od programa »narodne revolucije«.

Bil je to značilen taktičen list za dobo »narodne revolucije«. V drugi dobi komunisti namreč niso hoteli ničesar slišati o kakšni socialni revoluciji. Trdili so, da komunizem absolutno noče socialne revolucije. To svojo izjavo so utemeljevali s tem, da v Osvobodilni fronti delujejo vsi »pozitivni in napredni elementi«, da v njej ni nobenih strank in da Osvobodilna fronta torej tudi ni isto kakor komunistična stranka.

Poudariti je treba še enkrat, da je »Slovenska revolucija« služila zgolj taktičnim namenom, kar se je izkazalo pozneje, ko so komunisti v tretji dobi jemali za svoje načelo socialno revolucijo. Tudi ni govora, da bi bili vodilni zastopniki Osvobodilne fronte, ki so to glasilo pisali, mislili res iskreno.

Kocbek sam, ki je list prej vodil in za skoraj vselej polovico tudi sam napisal, je pozneje zagovarjal stališče socialne revolucije in je pozabil na vse tisto, kar je prej trdil, torej čisto v smislu komunistične taktike, ki se spreminja in prilagodi, kakor ji pač kaže trenutni položaj.

V potrditev tega sta tudi glasilo Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije »Delo« in »uradno« glasilo Osvobodilne fronte »Slovenski poročevalec«, ki sta v tej dobi tudi zastopala načelo »narodne revolucije« in v njih ni bilo govora o socialni revoluciji.

V tretji dobi, ki je trajala od pomladi 1943 dalje, so komunisti kot voditelji Osvobodilne fronte izčrpali zakladnico svoje taktike, in so povsem razgalili svoje prave namene ter pokazali, kaj hočejo. To dejstvo je za komunizem značilno zaradi tega, ker se pokaže takrat, kadar komunistično vodstvo misli, da ima položaj docela v svojih rokah. Vzroki, da so tako mislili, pa so naslednji:

Vojaške edinice, v katerih so vodili sami zanesljivi komunisti, so se povečale. Narasle so spričo dejstva, ker so rdeči prisilno mobilizirali, drugič pa, ker so dobili nekaj dotoka v moštvo s Primorskega in z Gorenjskega.

Posebej je treba tu omeniti Primorsko. Kar so komunisti naredili na Dolenjskem taktičnih napak, so jih hoteli popraviti na Primorskem, kjer se je začela organizacija Osvobodilne fronte leto pozneje.

Tudi na Primorskem so je začela komunistična propaganda z gesli »narodnega gibanja« in podobnimi, in tudi tam so šli komunisti po isti taktični poti kakor na Dolenjskem, kar je zanje bistveno, zakaj če bi šli drugačno pot, ne bi imeli niti malo uspeha. Osvobodilna fronta tudi na Primorskem ne bi uspela, če bi bila takoj v začetku vrgla na dan geslo socialne revolucije ter z njo v zvezi počela vsa tista grozodejstva, ko smo jih videli na Dolenjskem.

Ker se je na Primorskem organizacija Osvobodilne fronte začela leto dni pozneje kakor pa pri nas, so komunisti lovili primorske Slovence na isto vabo kakor pri nas v prvi oziroma v začetku druge dobe, na vabo »demokracije« in »narodne revolucije. Stališče komunistov na Primorskem je bilo glede »narodne revolucije« lažje ker so tam še bolj temeljito in brezvestno izkoriščali politični položaj Slovencev in njihovo narodno zavednost.

Razumljivo je, da so Primorci prav zaradi teh narodnih gesel (»združitve vseh Slovencev«) stopali v »narodno-osvobodilno vojsko« vse dotlej, dokler komunisti tudi na Primorskem niso začeli izvajati programa tretje dobe, t.j. socialne revolucije, kar je na Primorskem šele v povojih. Tu je treba omeniti še to, da je slovenska Osvobodilna fronta kot gibanje za osvoboditev Slovencev prav v Primorju, ki je bilo pet in dvajset let pod Italijo, priznala Italijanom avtonomijo in s tem izdala svoje načelo o »narodni revoluciji« in o »združitvi Slovencev«.

Eden izmed vzrokov, zakaj so komunisti mislili, da imajo ves položaj v svojih rokah, pa je bil tudi ta, ker so tedaj imeli odlične zveze s cesarsko italijansko vojsko, kar je njihov položaj zelo zboljšalo in so se počutili pred njo precej varne. Italijanska cesarska vojska jim v resnici ni delala nobenih težav, ampak jim je celo dobavljala orožje, strelivo in hrano: (Tako spada v to dobo tudi razgovor s Ceruttijem v Kardeljevem pri Novem mestu in dobava dveh vagonov raznih vojaških potrebščin v Straži pri Novem mestu.)

Naslednji vzrok, zakaj so se čutili komunisti tedaj tako močne, je bil ta, da so imeli dobre zveze z enakim gibanjem na ostalem Balkanu in zlasti veliko oporo hrvaških tolovajev kar se je zlasti kazalo v pošiljanju blaga in v dejanski pomoči hrvaških komunističnih brigad.

Zaradi vseh navedenih vzrokov so začeli izvajati socialno revolucijo, za katero je potreben popoln teror, strahovanje ljudstva in uničenje vseh komunističnih nasprotnikov in ljudi, ki so le na pol prepričani o vrednosti ene ali druge ideologije.

Pa tudi taktično-politično so komunisti v Osvobodilni fronti obrnili svoj plašč. Pred tretjo dobo je že prenehal izhajati mesečnik »Slovenska revolucija«. »Delo«, »Slovenski poročevalec« in vsi ostali rdeči lističi tedaj že javno priznavajo, da je za rešitev slovenstva potrebna socialna revolucija«. S svojim pisanjem so komunisti vedno bolj naznačevali pravo ozadje vsega »osvobodilnega gibanja«, t.j. da je to gibanje povsem komunistično revolucionarno.

S tem prehodom od narodne k socialni revoluciji je tesno povezana tudi usoda zaveznikov komunizma v Osvobodilni fronti.

Takoj v začetku tretje dobe, dobe socialne revolucije, je izšla znana »Izjava«, ki jo je podpisal ves izvršni odbor Osvobodilne fronte in ki pravi, oda je zdaj prišel tisti čas, ko so razpuščene vse osnovne skupine v Osvobodilni fronti in vse politične frakcije, čas, ko je priznana kot politična skupina v Osvobodilni fronti samo Komunistična partija Slovenije, ki bo odslej imela v njej edino besedo, ker je samo ona sposobna izvesti med Slovenci pravo socialno revolucijo, in sicer kot mednarodna organizacija, ki predstavlja avantgardo človeštva sploh«.

S tem je politični razvoj slovenske Osvobodilne fronte dosegel začetek in - konec, ker se je ta ustanova, to »slovensko narodno osvobodilno gibanje« docela z istovetilo s Komunistično partijo Slovenije. Zgadilo se je tisto, kar so nekateri redki daljnovidni ljudje napovedovali že ob začetku Osvobodilne fronte - komunistični trojanski konj je v njej zmagal in požrl vse zaveznike.

»Izjava«, ki so jo poleg komunistov podpisali tudi zastopniki nekomunističnih skupin v Izvršnem odboru, je poslednji dokaz, da je »slovensko narodno-osvobodilno gibanje«, Osvobodilna fronta, docela komunistično gibanje, istovetno s Komunistično partijo Slovenije ter po njej s Kominternom in z njenimi cilji.

Voditelji krščanskih komunistov (Kocbek, Fajfar, Breclj) so v tolmačenje te »izjave«, ki napoveduje popolno socialno revolucijo, poslali svojo okrožnico, v kateri utemeljujejo potrebo po socialni revoluciji in odpravi vseh dosedanjih skrup2n ter se celo odkrito postavljajo na stran marksizma (dialektičnega materializma).

Omenjena okrožnica krščanskih socialistov in z izjava« komunistov o začetku socialne revolucije sta bili strogo tajni in so zanju vedeli samo višji politični in vojaški zastopniki, dočim ljudstvo o tem ni smelo ničesar vedeti.

Vendar se je za komunistični korak le zvedelo po nekaterih ljudeh, ki so na omenjeno okrožnico in »izjavo« opozorili.

Ker so komunisti čutili, da imajo med seboj opozicijo, Je prišlo do zborovanja v Kočevskem Rogu, ki je trajalo štiri dni. Na njem so vsi najvišji politični in vojaški zastopniki utemeljevali potrebo po socialni revoluciji ter potrebo, da prevzame vse vodstvo revolucije v svoje roke Komunistična partija. Kdor se ne bi s tem sprijaznil - tako so dali na tem zborovanju vedeti - ne bo več dolgo delal napotja in ovir.

S tem je bila opozicija, kolikor je je še bilo, razbita, zakaj komunisti so med opozicijo vtihotali svoje ljudi ki so še nosili plašč bodisi krščanskih socialistov ali pa nacionalistov in ki so vse izdajali partiji.

Od tega časa dalje ni nihče od zaveznikov imel kakšne stvarne odgovorne ali vplivne funkcije. Kvečjemu je bil samo še uradno zastopnik, v resnici pa ni nič več pomenil in je bil po načelih komunistične taktike pod stalnim nadzorstvom.

Nadzorovanje in zapiranje zaveznikov je trajalo do 8. septembra. Potem ko so komunisti mislili, da imajo položaj že povsem v rokah, pa so se začele likvidacije vseh nezanesljivih zavezniških ljudi.

Vsi, ki so po kakršnem koli naključju še ostali pri življenju, so se morali odločiti za vpis v Komunistično partijo sredi meseca oktobra 1943, ko je prišel odlok Izvršnega odbora Osvobodilne fronte in so sklicali sestanek v Sušicah blizu Toplic. Tam je zastopnik krščanskih socialistov Tone Fajfar prosil navzoče predstavnike Centralnega komiteja v imenu krščanskih socialistov za članstvo. Povedali so na tem sestanku tudi, da se mora vsakdo, ki hoče opravljati kakršno koli politično ali vojaško funkcijo, vpisati v Komunistično partijo. To je bilo zadnje razdobje tako imenovane »socialno revolucionarne dobe«, v kateri so komunisti čisto jasno pokazali svoje karte; razdobje, ki dokazuje, da med komunizmom in tako imenovanim »osvobodilnim gibanjem« pri nas ni popolnoma nobene razlike. Eno ko drugo služi samo enemu namenu, namreč izvedbi komunistične revolucije pri nas.

Tako je komunizem pod krinko Osvobodilne fronte pri nas povsem prešel na ruski revolucionarni komunistični sistem in po ruskem vzorcu organiziral vso politično tvorbo in vodstvo. Ustanovil je VOS (slovensko GPU), ki nastopa vedno v zadnji stopnji revolucije in katere namen je, izvesti čistke ter odstraniti vse elemente, ki niso komunistični.

S tem pa je tudi zapečaten usoda zaveznikov, ki so pomagali Osvobodilni fronti utirati pot komunizmu in bili dobri dotlej, dokler ni nastopila zadnja doba komunistične revolucije in z njo doba političnega razvoja Osvobodilne fronte.

V zvezi s tem velja omeniti še neki posreden dokaz za komunistični značaj Osvobodilne fronte. Ta posredni dokaz je kričeča razlika med agitacijo in resničnim stališčem Osvobodilne fronte do določenih vprašanj.

Komunistični prvaki v Osvobodilni fronti so izkoristili prav vsa propagandna sredstva, da bi »trdovratne« slovenske ljudske množice z njimi pridobili za »narodno-osvobodilno gibanje«. Za vsako politično skupino in usmerjenost so pripravili nova gesla ter izkoriščali vse momente, ki bi jim pri tem lahko koristili.

V začetku so gnali silovit hrušč s slovensko narodno zavednostjo, z nacionalizmom, s frazo 0 osvoboditvi, združitvi in samoodločbi slovenskega naroda. Toda prav tedaj, ko je ta »nacionalistična« propaganda Osvobodilne fronte najbolj cvetela, je Boris Kidrič, tajnik Komunistične partije in tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, na konferenci partije v mesecu juliju 1942 s poudarkom izjavljal:

»Istočasno poudarjamo internacionalizem in se borimo proti šovinistom reakcije.«

»Šovinisti reakcije« so za Kidriča in vodstvo slovenske Osvobodilne fronte vsi ljudje, ki proti internacionalizmu poudarjajo načelo slovenstva, načelo pravega nacionalizma. O slovenstvu in nacionalnosti Osvobodilne fronte pa najbolj nazorno govore njene izdajalske, protislovenske zveze s cesarsko italijansko vojsko, o katerih bo govor pozneje.

Že dejstvo, da je slovensko »narodno-osvobodilno« gibanje bilo zapovedano od Sovjetov, to je iz tujine, priča, da je propaganda o slovenskem značaju tega gibanja ter o njegovem boju za slovenske vrednote in dobrine laž.

Kako bi se tudi mogli boriti za slovenstvo in za Slovence ljudje, ki so Osvobodilno fronto začeli in jo še vodijo? Ali je kot borca za pravo slovenstvo in za slovenski narod moči smatrati Josipa Vidmarja, predsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, ki je v slovenski književnosti in umetnosti poldrugo desetletje načrtno pobijal vse, kar je imelo kakršno koli zvezo s pravim slovenskim duhovnim ter narodnim izročilom; ki je več kakor pet let z vsemi silami in pod vsemi krinkami pripravljal pot za boljše vizacijo slovenskega kulturnega življenja; ki je v svojih kritičnih merilih sprevergel vse vrednote, samo da bi v umetnosti in v književnosti pripomogel do uspeha bolj ali manj neznatnim ljudem, ki so bili komunisti, to se pravi, ki po bistvu svojega nazora niso mogli biti Slovenci?

Ali more biti voditelj kakega slovenskega gibanja npr. Boris Kidrič, človek, ki je že v rani mladosti postal plačan agent Kominterne in je v vsem svojem neznatnem javnem delu vedno zagovarjal taka politična načela in taka politična stališča, ki so morala Slovincem v vsakem položaju prinašati škodo?

Kako bi bilo moči priznati kake idealne ali narodne nagibe bivšim poklicnim zločincem in morilcem iz vodstva »narodno-osvobodilne vojske«, kakor je npr. »brigadni« poveljnik Stanko Semič, s komunističnim imenom Daki, ki se je večkrat bahal, da je sam z lastno roko poklal na desetine in desetine Slovencev? Ali morejo voditelji kakega narodno-osvobodilnega boja biti ljudje, kakor je politični komisar bivšega II. bataljona Dolenjskega odreda Majcen Nace, ki je v času najhujših komunističnih pokoljev dejal:

»Odlično delamo! Koder greva skupaj s komandantom Moretom Ivanom (ki je bil že pred vojno obsojen zaradi umora, op. pis.), povsod se vleče za nama rdeča črta. Samo midva sva jih v tem kratkem času nad tristo pobila. Pot v revolucijo se sijajno pripravlja!

Ali morejo veljati za prvake kakega narodnega, idejnega in idealnega gibanja mednarodni pustolovci in ljudje temne preteklosti ter okrvavljenih rok, kakor so npr. dr. Aleš Baebler bivši junak pariškega podzemlja rdeči prostovoljec iz španske državljanske vojne, ter Lovrenc Kuhar, ki je svojo revolucionarno komunistično kariero začel s poneverbo delavskega denarja pri bratovski skladnici v Mežici? Ali je moči kaj takega trditi o Edvardu Kocbeku, človeku, ki je skušal svoje bolestne težnje po oblasti uveljaviti pod vsemi prapori in v vseh oblekah, od kolarja preko anarhističnega individualizma, personalizma in »novega krščanstva« pa do najbolj neodjenljivega in krvavega komunizma?

Niti enemu izmed teh ljudi ni moči česa takega prisoditi. V zločin nad slovenskim narodom, kateremu so dali ime Osvobodilna fronta, so jih gnali *osebni nagibi*, osebne strasti in osebna užaljenost, ne pa skrb za slovenstvo ali ljubezen do naroda. Pravo ozadje in nagibe njihovega izdajalskega dela proti slovenskemu narodu je brez prikrievanja in najbolje izrazil Edvard Kocbek v pismu, ki ga Je 10. avgusta 1943 pisal nekemu svojemu somišljeniku v Ljubljani, v katerem pravi:

»Ne grem (nam, to je Osvobodilni fronti, op. pis.) več za zlom fašizma, ampak za tisto zadnjo resničnost sveta: posest in oblast.«

In to je edina dejanska resnica o tem, zakaj se voditelji Osvobodilne fronte bore. Slovenstvo in boj za narodno korist sta jim samo agitacijska laž!

Druga taka propagandna laž Osvobodilne fronte je trditev, da so v njej zastopane vse bivše slovenske politične stranke. Slovenci smo v preteklosti imeli štiri pomembnejše politične stranke, ki so res imele zaslombo v ljudstvu in so vse skupaj v resnici politično zastopale ves slovenski narod. To so bile: Slovenska ljudska stranka, Samostojna demokratska stranka, Samostojna kmetijska stranka in Socialistična stranka. Komunistična stranka zakonito ni obstajala, pa tudi kot nezakonita skupina ni številčno pomenila nič kaj šele, da bi bila mogla zastopati kak znatnejši del slovenskega ljudstva. Slovenska ljudska stranka se je po letu 1935 vključila v vsedrjavno Jugoslovansko radikalno zajednico, Samostojna demokratska stranka ter Samostojna kmetijska stranka pa že 1. 1932 v Jugoslovansko nacionalno stranko.

Dejstvo je, da v Osvobodilni fronti ni zastopana niti ena od teh bivših strank, ki bi slovensko ljudstvo lahko edine politično predstavljale. Niti v širšem niti v ožjem vodstvu Osvobodilne fronte ni niti enega človeka, ki bi bil meseca aprila 1941 član, kaj šele vodilni zastopnik katere koli izmed omenjenih slovenskih političnih strank. Noben član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte ni nikdar bil viden član katere izmed navedenih slovenskih strank. Ker stranke lahko zakonito zastopajo samo vodilni ali od stranke za to pooblaščen ljudje, Je torej jasno, da Osvobodilna fronta s trditvijo, da so v njej zastopane vse slovenske stranke - laže.

Vodilni slovenski stranki: Slovenska ljudska stranka v sklopu Jugoslovanske radikalne zajednice ter Samostojna demokratska stranka v sklopu Jugoslovanske nacionalne stranke kot zastopnici ogromne večine slovenskega ljudstva sta bili pri pripravah za ustanovitev Osvobodilne fronte celo izrecno izključeni, ker so se ju voditelji Osvobodilne fronte kot večinskih zastopnic ljudstva bali. O tem priča izjava predsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, Josipa Vidmarja, ki je v brošuri Beseda o Osvobodilni fronti«, zapisal:

»Jasno pa vam mora biti, da (Osvobodilna fronta, op.pis.) nikakor in pod nobenim pogojem ni marala in ni mogla sprejeti v svoje vrste strank, ki so se v jugoslovanski preteklosti osramotile in omadeževale... ali ki so štitele in podpirale peto kolono na naši zemlji ali celo same bile peta kolona za naše sedanje okupatorje. V ti dve sramotno zaznamovani skupini nesprejemljivih je Osvobodilna fronta utemeljeno štela vodstvo obeh dotedanjih vodilnih političnih strank: Jugoslovanske radikalne zajednice in Jugoslovanske nacionalne stranke, ki sta bili iz Osvobodilne fronte vnaprej in nepreklicno izključeni.«

Izključeni, ker sta bili po tradiciji proti komunistični; prva pa še, ker temelji na katoliškem svetovnem nazoru, in bi jo za proti narodno delo Osvobodilne fronte ne bilo moči pridobiti. Hkrati s to »izključitvijo« je Osvobodilna fronta hotela že vnaprej kot »peto kolono« in »izdajalce« označiti ogromno večino slovenskega naroda, ki sta ga ti stranki zastopali in vodili.

Resnica je, da je kot politična stranka v Osvobodilni fronti od vsega začetka zastopana samo Komunistična partija Slovenije in nobena druga. Ta je danes tudi edina dovoljena politična stranka v okviru Osvobodilne fronte. Edino od Komunistične partije Slovenije so v vodstvu Osvobodilne fronte vodilni ljudje, to je člani njenega Centralnega komiteja, ki Izvršni odbor Osvobodilne fronte tudi dejansko vodijo. Predsednik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, Josip Vidmar, ni nikdar pripadal nobeni stranki in še je s tem vedno postavljal. Zaradi tega ne more danes govoriti o tem, da v Osvobodilni fronti katero - zlasti v vodilnem smislu - zastopa. Isto je z drugimi člani Izvršnega odbora: Kocbekom, Rusom, dr. Brecljem Marijanom, Fajfarjem, Lubejem. Nihče izmed njih ne zastopa nobene slovenske politične stranke, ker nihče v nobeni ni bil, kaj šele da bi bil dobil pooblastilo za zastopstvo. Ker so Kocbek, Fajfar in Breclj danes vsi člani Komunistične partije, jih je treba smatrati kvečjemu za njene zastopnike, tako da je Komunistična partija Slovenije v Osvobodilni fronti ne le edina politična stranka, temveč hkrati tudi najmočnejše zastopana skupina. Od nje so namreč v Izvršnem odboru Osvobodilne fronte poleg članov Centralnega komiteja Komunistične partije: Borisa Kidriča, Edvarda Kardelja in Franca Leskoška še omenjeni trije; dalje Zoran Polič, Josip Rus in Franc Lubej, ki so tudi člani Komunistične partije Slovenije.

Tako od članov Izvršnega odbora Osvobodilne fronte uradno ni pripadnik Komunistične partije samo Josip Vidmar, če smemo verjeti njegovim lastnim izjavam. Kje more potem biti govora o tem, da so v Osvobodilni fronti zastopane vse slovenske politične stranke in skupine?

Ista slika je v drugi najvišji ustanovi Osvobodilne fronte, v njenem »Plenumu«, v katerem sta od bivših vidnejših zastopnikov kake stranke samo pokojni dr. Anton Breclj, ki je bil zaradi nediscipline že leta 1936 izključen iz Slovenske ljudske stranke ker je zaradi ozke osebne politike skušal delati v njej razdor ter inž. Sernec bivši jugoslovanski minister za gradnjo, ki se je v Slovenski ljudski stranki in v javnem življenju onemogočil s svojimi umazanimi korupcijskimi zadevami iz leta 1927.

Če ta dva človeka, člana širšega vodstva Osvobodilne fronte lahko zakonito zastopata v njej kako slovensko stranko, naj presodi vsakdo sam! Taka je torej resnica o propagandnih trditvah Osvobodilne fronte, da so v njej zastopane vse slovenske politične stranke . . .

Tretje tako zlagano propagandno geslo Osvobodilne fronte je bilo govorjenje o Jugoslaviji jugoslovanstvu, skupnosti jugoslovanskih narodov itd. Vse to je bila gola propagandna laž za slepljenje javnosti.

Kako bi bilo moči verjeti v odkritosrčnost komunistične propagande z jugoslovanstvom, če je Osvobodilna fronta v letu 1941 smatrala za svojo pglavitno nalogo da bivšo državo kot politično idejo in stvarnost pri slovenskemu ljudstvu čimbolj očrni! Podtalna glasila Osvobodilne fronte to leto niso za bivšo Jugoslavijo imela drugih priimkov kakor »jugoslovanski nestvor«, »koruptna reakcionarna tvorba«, »kapitalistična pošast«, »neživljenjska absurdnost«, »petokolonska Jugoslavija«, »smrkavec Peter II. in njegovi beli jastrebi« (glej »Slovenskega poročevalca« iz leta 1941 ter drugo podtalno propagandno literaturo), - »režim žandarjev, Glavnjač, režim socialnega in nacionalnega zatiranja«. (Tito: »Narodno vprašanje v Jugoslaviji v luči narodno osvobodilne borbe«.)

Ko so se propagandna gesla zaradi taktike, ki so jo narekovala Osvobodilni fronti navodila iz Moskve, spremenila in začela poudarjati neko svojo Jugoslavijo in jugoslovanstvo, je uradno stališče vodstva ostalo isto. Tone Fajfar, član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte je meseca maja 1942 na shodu v Kompoljah govoril:

»Naša hrabra partizanska vojska ne prizna bivšega kralja Petra . . . Kajti mi Jugoslavije nočemo več. Mi hočemo ustvariti nekaj novega, zato kontinuitete Jugoslavije ne priznamo.«

Brošura »Zakaj je propadla Jugoslavija?«, ki jo je izdala Agitacijsko propagandna komisija Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije 1942 - torej vir, ki izraža uradno stališče Komunistične partije in s tem Osvobodilne fronte - pravi:

»Drugič pa mora 'ideološka' navlaka izginiti z narodne pozornice. Taka ideološka navlaka je . . . protislovensko in proti ljudsko jugoslovenstvo . . . Tisti, ki so nekoč iz idealizma sledili Jugoslovanom, naj se danes . . . ne čutijo prizadete, če bijemo tudi po jugoslovenstvu - prav tako kakor smo tolkli po vseh pojavih petokolonstva znotraj slovenskega naroda.

Mi komunisti, ki nimamo sentimentalnih ozirrov . . . smo dolgo tega našli izvorni greh tam, kjer ga je treba iskati: v letu 1918« (namreč v nastanku Jugoslavije, op.pis.).

Brošura »Revolucionarni razvoj slovenskega narodno osvobodilnega gibanja«, ki jo je Komunistična partija Slovenije izdala meseca junija 1942, pravi:

»Njegov (narodno-osvobodilnega gibanja, op.pis.) smoter pa vendarle nikakor ne bi bil dosegljiv s kakršnim koli povratkom pred okupacijskega stanja, recimo Jugoslavije. Med upravno in vojaško organizacijo ter oboroženo silo stare Jugoslavije po eni strani, ter sedanjo osvobodilno vojno slovenskega in ostalih narodov Jugoslavije po drugi strani, ni prav nobene dejanske kontinuitete.«

Četrto tako propagandno slepilo, ki mu je nasedel del domače javnosti, še bolj pa tujina, je kričanje, da je Osvobodilna fronta »angleški« zaveznik in da se bori za njihove cilje. Tudi ta propagand je samo taktika, ki jo vodstvu Osvobodilne fronte narekujejo vojno politične razmere in navodila iz Moskve. Načelno stališče vodstva Osvobodilne fronte do Anglije in Amerike je isto kakor do tako imenovanih fašističnih držav. Slovenska Osvobodilna fronta se bori izključno za komunistične, to je sovjetske politične cilje, ter se ima za sovražnico vsake druge sile. Njeno načelno stališče je izraženo v brošuri »Revolucionarni razvoj slovenskega

narodno-osvobodilnega gibanja«. Tam beremo o smislu in cilju njenega boja med drugim tole:

»... njegov smoter - namreč osvoboditev, združitve in samoodločba naroda ga vendarle nikakor ne bi bil dosegljiv s kakršnikoli povratkom pred okupacijskega stanja ali z vpostavitvijo katerega drugega imperialističnega sistema, ki bi vklenil v 'svoje meje slovenski narod... To se pravi revolucionarno zlomiti obstoječi sistem... in revolucionarno preprečiti vpostavitve kateregakoli starega sistema imperialističnega jarma nad Slovenci.«

Boris Kidrič, tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, je na konferenci Komunistične partije Slovenije meseca julija 1942 glede razmerja do Angležev in Amerikancev izjavil:

»Tisti, ki bodo šli na angleške pozicije, se jih je treba bati, ker bodo prej ali slej šli... v naročje bele garde.«

Pero Popivoda, zdaj komandant komunistične »divizije«, je imel meseca maja 1943 v Iški grapi predavanje, v katerem je dejal:

»Ko bomo vse države osvobodili, bomo pognali še Anglijo.«

»General« Jaka Avšič, namestnik vrhovnega poveljnika »slovenske narodno-osvobodilne vojske«, je 12. oktobra 1943 v Dobrniču govoril takole:

»Naš partizan se bije ob Soči, ob Vrbskem jezeru, ob Uni, pripravljen, da stre vsakega sovražnika, pa najsi bo to Italijan, ki ga je že strl, ali Nmec, ki ga bomo kmalu pogazili, domači izdajalec belo in plavogardist, ali pa Anglež. Vse bomo uničili.«

Zoran Polič, član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, je 26. julija 1943 govoril:

»Med partizanskim moštvom in komando se pojavlja žalostno dejstvo, da postajajo anglofilski. Zvezo z Angleži smejo uporabiti kvečjemu kot propagandno sredstvo, njihove simpatije pa nikakor ne smejo biti na angleški strani, zlasti pa se ne smejo navzeti njihovega duha... Anglijo lahko uporabljamo v toliko, v kolikor s tem lahko slepimo ljudstvo, drugi strani pa, da izvlečemo iz Angležev, kar se le da.«

Vrhovno poveljstvo »narodno-osvobodilne vojske« »zaveznice« Angležev in Amerikancev, je dalo spomladi 1943 postreliti dosti vojakov in poveljnikov, ker so se preveč ogrevali za Anglijo. Tedaj je isti Polič tudi prepovedal podtalnim propagandnim glasilom Osvobodilne fronte pisati karkoli v angleškem in ameriškem duhu in smislu ..

Priča, ki je imela dolgo časa vpogled v delo in usmerjenost Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, pripoveduje glede tega naslednje:

»Že pred razsulom Jugoslavije je bilo razpoloženje Komunistične partije docela protiangleško in protizavezniško. Po zlomu Jugoslavije pa so se ti ljudje orientirali še strože proti Angliji in Ameriki, in sicer zaradi navodil iz Rusije, ki so opozarjala, da bi Angleži in Amerikanci kot reakcionarji utegnili izjaloviti poskuse za revolucijo...

Ko je ‚narodno-osvobodilna vojska‘ prišla na teren, je s pisano in ustno propagando začela takoj napadati Anglijo in njene uradne zastopnike, češ da bodo ti gotovo podpirali vsako reakcijo pri nas. Zato je treba vliti v duše partizanov in civilnega prebivalstva največje sovraštvo do Anglije.

Za to sta se s pisanjem zlasti zavzemala Boris Kidrič ter Edvard Kocbek, oba člana Izvršnega odbora Osvobodilne fronte. Proti angleški kurz v Osvobodilni fronti je bil v začetku tako hud, da so prijeli in

takoj ustrelili vsakogar, ki je Angleže samo omenil. Vsa njihova propaganda je bila v prvih časih naperjena zgolj proti Angležem.

To uradno stališče vodstva Osvobodilne fronte se tudi po 8. septembru 1943 ni spremenilo. Vsi politični komisarji so dobili navodila, da morajo na shodih govoriti v proti angleškem smislu. Ta navodila so tudi izpolnjevali. Zlasti je to delal član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Zoran Polič, ki je imel po 8. septembru čez deset shodov, kjer je govoril proti Angležem. On in vsi govorniki - politični komisarji - so v Stični, v Cerknici, Kočevju, Ribnici in drugod napovedovali, da bodo pognali iz dežele tudi »tretjega okupatorja«, to je Angleže, če bi prišli...

Ko je po angleških začetnih uspehih proti Italiji začelo navdušenje za Sovjete med »narodno-osvobodilno vojsko«` plahneti in so se vedno bolj oglašale simpatije do Angležev, je Izvršni odbor poslal vsem političnim ustanovam Osvobodilne fronte vrsto skrivnih okrožnic z najstrožjimi navodili, da je treba navdušenje za Angleže z vsemi sredstvi zatreti, ker bi angleški vpliv pomenil smrt za komunizem na slovenskem ozemlju...

Proti angleško stališče voditeljev Osvobodilne fronte »je razvidno tudi iz ukrepa, ki pod smrtno kaznijo prepoveduje poslušanje radijskih oddaj iz Londona.

Najjasneje se je to stališče Osvobodilne fronte pokazalo po 8. septembru, ko je narodno-osvobodilna vojska hitela vse italijansko orožje, kar ga je ostalo pri nas, voziti v podzemski skladišča v Kočevskem Rogu. Na vprašanje čemu to skrivanje in skladišča, so člani Izvršnega odbora Osvobodilne fronte odgovarjali zaupnicom, da morajo to orožje pripraviti za boj proti »tretjemu okupatorju«, to je proti Angležem, ki se bodo najbrž izkrcali na Balkanu. Glavno poveljstvo šla je že izdelalo vse načrte in se bo Angležem postavilo v bran, kjer koli bi skušali priti na Balkan.«

To je torej resnica o »nacionalnosti«, o »jugoslovanstvu« in o »zavezniški« usmerjenosti Osvobodilne fronte...

Peto tako zlagano geslo, s katerim je Osvobodilna fronta skušala slepiti slovensko ljudstvo, je bila fraza o demokraciji, za katero in v imenu katere da se narodno osvobodilno gibanje bori.

V imenu te »demokracije« je Osvobodilna fronta dajala streljati znane in neznanke ljudi ki so si drznili o koristih slovenskega naroda misliti drugače kakor komunisti, v imenu te »demokracije« se je borila proti večini slovenskega naroda in z vsemi sredstvi skušala zadušiti njen glas; v imenu te »demokracije« je uganjala najhujše duhovno, politično in gospodarsko nasilje nad slovenskim ljudstvom.

Kako pa v resnici misli z demokracijo, je »docela jasno« pokazala lani meseca septembra, ko je uprizorila volitve tako imenovanih »slovenskih ljudskih odposlancev«.

Propaganda Osvobodilne fronte je tedaj doma in v tujini razglašala, da so to bile na prve svobodne in res demokratične volitve« v zgodovini slovenskega naroda. Pri njih je vendar enkrat prišla do izraza »prava ljudska volja« in so bili izvoljeni »zastopniki vseh slojev in vseh prepričanj«.

Udeleženci teh »svobodnih volitev« pripovedujejo, da so potekale ne le pod pritiskom besede, propagande in groženj, temveč pod pritiskom strojnic. Komunistična partija je dala najstrožja navodila, da morajo njeni zaupniki poskrbeti, da bo zmago pri teh svobodnih volitvah odnesla ona.

Seveda se je to tudi zgodilo.

Pravico voliti »ljudske odposlance« je imela tudi »narodno - osvobodilna vojska«. Pričakovali bi, da bo Osvobodilna fronta na demokracijo gledala vsaj pri tej ustanovi, ki je zanjo

najvažnejša in pomeni hrbtenico za njen obstanek. Toda prav tu je napela Komunistična partija po vrhovnem poveljstvu vse sile, da bi bili izvoljeni sami člani Komunistične partije.

Kakor je razvidno iz dokumenta, ki ga objavljamo v fotografskem posnetku, je politični komisar »glavnega štaba narodno-osvobodilne vojske«, dal vsem podrejenim poveljstvom uradno zapoved, da morajo politični komisarji gledati na to, da bodo pri »javnih, docela svobodnih volitvah« izvoljeni predvsem stari partizani, to je stari komunisti.

Da so politični komisarji to navodilo o izvedbi pravih »demokratskih« volitev v »narodno-osvobodilni vojski« dosledno izvedli, priča uradno poročilo, ki ga je poveljstvo tako imenovane »XV. Divizije« poslalo svojemu glavnemu štabu. Poročilo pravi:

Štab XV. divizije NOV in PO Slovenije, dne 28. 9. 1943.

Glavnemu štabu NOV in PO Slovenije. Poročilo o poteku volitev in izvoljenih odposlancev.

Volitve v naši diviziji so se vršile od 20. do 25. t.m. Volitve so bile izvršene na pravilen način - demokratičen - in iztekle povsod zadovoljivo. Volitve so se vršile ob priliki bataljonskega mitinga ter so potekale z velikim razumevanjem partizanov, da so to res prave narodne volitve, kakor tudi izvoljeni tovariši predstavniki slovenskega delovnega ljudstva. Volitve so potekale ob vzklikih parol in s pesmijo. Vršile so se ob navzočnosti brigadnega polit komisarja oziroma namestnika. V kolikor ni bilo mogoče, da bi vsi partizani prisostvovali volitvam, se jim je predhodno obvestilo pomen volitev in jim prikazalo delo predlaganih odposlancev.

Odposlanci IV. S. N. O. U. B. »Matija Gubca«.

I. bataljon:

1. Stare Ivan, roj. 13. 8. 1913, kmečki sin, žel. delavec. V partizane vstopil 21. 12. 1941. Bil je ciljač težkega mitraljeza, sedaj polit komisar čete. V bivši Jugoslaviji je bil član »Vzajemnosti«, sedaj je član KPS.

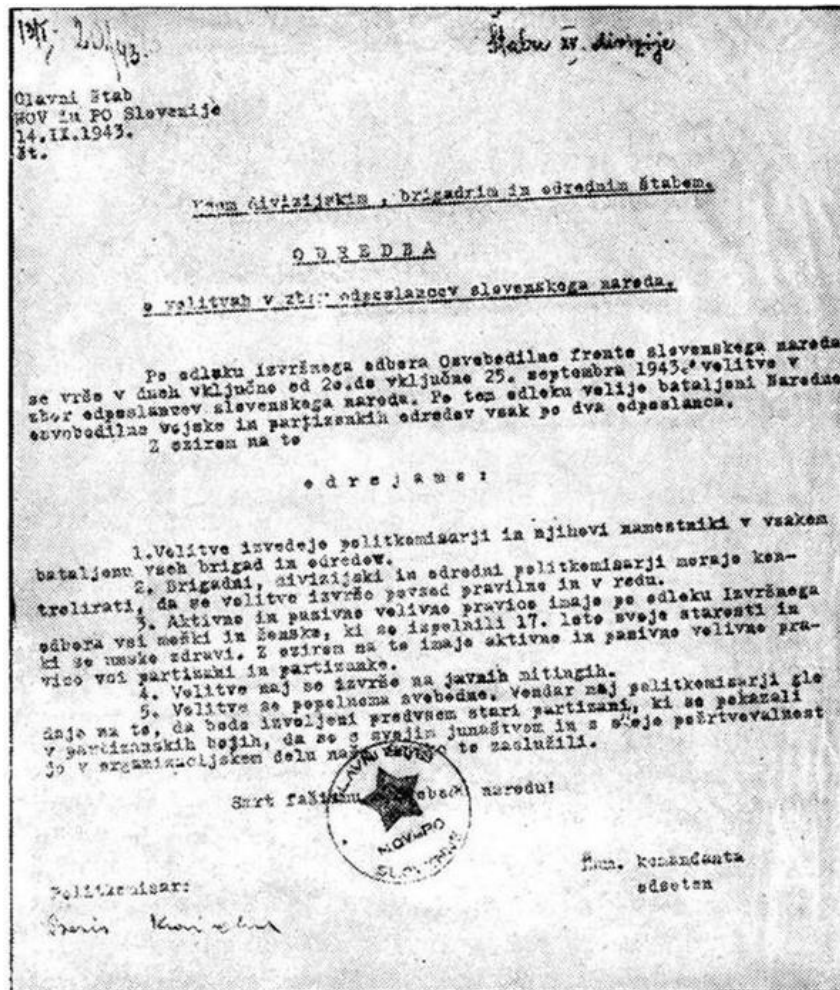
2. Lampe Ignac, roj. 29.7.1905, Dobrova pri Ljubljani, mesar. V partizane vstopil 27.7.1942. Sodeloval je takoj pri OF in je v času partizanstva pokazal veliko predanost osvobodilnemu boju. Ker pa je bolehen, in sicer ima revmatizem v nogah, je izvrševal v bataljonu poklic kuharja. Med partizani je zelo priljubljen in so ga izvolili z največjim navdušenjem. Je kandidat KPS. Od 420 volivcev sta bila izvoljena skupno s 335 glasovi.

II. bataljan:

V II. bataljonu pa se zaradi položajev volitve niso mogle izvršiti na bataljonskem zboru, pač pa so se vršile po četah. Bataljon je predlagal po predhodnih pripravah za odposlanca:

1. Likar Ivan (Goljan), roj. 8. 3. 1914 v Ajdovščini, kmečki sin, po poklicu delavec. V partizane je prišel 27. 6. 1943. Sedaj je polit komisar čete, je zelo dober borec, zaveden, discipliniran ter pri tovariših zelo priljubljen. Član KPS od junija 1943.

2. Majerle Anton (Bojan), roj. 1.7.1923 v Črnomlju, sin upok. orožnika, po poklicu ključavničarski pomočnik. V partizane je prišel 23.3.1942. Je zelo dober borec, sposoben in zaveden ter pri tovariših zelo priljubljen. Član KPS od junija 1943. Izvoljena sta bila s 330 glasovi od bataljona, ki šteje 445 mož,

Uradna odredba vrhovnega poveljstva »narodno-osvobodilne« vojske o izvedbi »prvih demokratičnih volitev v slovenski zgodovini«. »Volitve izvedejo polit komisarji... Volitve so popolnoma svobodne«. Vendar naj polit komisarji pazijo, da bodo izvoljeni predvsem stari partizani... to je, člani Komunistične partije.

kateremu se je priključila še baterija in štabna četa s 100 glasovi. Z izvoljenima tovarišema so pokazali vsi volivci največje zadovoljstvo in zaupanje.

III. bataljon:

Volitve v III. bataljonu so se vršile na bataljonskem zboru in obenem tudi zaprisega novincev. Volitve so potekale zelo živahno in sta bila predlagana za odposlanca sledeča tovariša:

1. Oblak Nace, roj. 26.7.1914 v Tribušah na Primorskem, delavec. V partizane vstopil 2.2.1943. Sedaj je polit delegat v četi. V vsem tem času, kar je partizan, je pokazal veliko predanost osvobodilnemu boju in je med partizani zelo priljubljen. Je zelo hraber borec in sposoben. Je član KPS.

2. Šali Jože, roj. 3. 8. 1915 v Česči vasi pri Novem mestu. Je kmečki sin. V partizane je vstopil 21. 2. 1943. Sedaj je komandir čete. Je zelo discipliniran, hraber in premišljen. - Izvoljena sta bila z veliko večino glasov. Število volivcev v III. bataljonu 450 glasov. Največ glasov je dobil tovariš Šali, in sicer 185 glasov. Skupno pa sta imela od 450 glasov 380 glasov.

Štab divizije NOV in FOS dne 28.IX. 1943.
 Odposlanec V. S. N. O. U. B. »Ivana Carkarja«.

I. bataljon:

1. Štine Janez (Štine), roj. 10. 2. 1914. V partizane je prišel 24. 8. 1943. Funkcij do sedaj ni vršil. Član KPS od 10. 9. 1943, delavec, enoglasno izvoljen.
2. Oblak Maks (Milan), roj. 14. 8. 1917. V partizane je prišel 17. 5. 1943. Odrejen za komisarja delovne čete. Do sedaj sekretar bataljonskega biroja. je član KPS od maja 1943. Izvoljen enoglasno.

II. bataljon:

1. Lapanja Albin, roj. 5. 2. 1911, stopil v partizane 7. 2. 1943. Bil polit delegat, sedaj namestnik četnega polit komisarja. Član KPS od 27. 8. 1943. S pretežno večino glasov izvoljen.
2. Turner Franc (Kostja), roj. 15. 3. 1916, v partizane stopil 28. 6. 1942. Bil polit delegat, namestnik četnega polit komisarja. Sedaj je imenovan za bataljonskega namestnika komisarja. Član KPS od 27. 6. 1943. Izvoljen s pretežno večino.

III. bataljon:

1. Škerlj Lovro. vstopil v partizane 15. 1. 1943. Namestnik polit komisarja bataljona. Do sedaj je bil desetar, bataljonski obveščevalec, polit komisar čete. Je član KPS od 21. 6. 1943. Izvoljen enoglasno.
2. Simončič Franc. vstopil v partizane 15. 1. 1943. Namestnik polit komisarja. Član KPS od 20. 3. 1943. Enoglasno.

IV. bataljon:

1. Hren Alojzij (Hren), roj. 2. 5. 1924. V partizane vstopil 12. 5. 1942. Sedaj polit komisar čete. Do sedaj polit delegat in namestnik polit komisarja. Član KPS od 19. 4. 1943. Enoglasno.
2. Franko Janez (Franko), v partizane je vstopil 15. 5. 1942. Namestnik polit komisarja čete. Prej je bil polit delegat. Član KPS od 10. 5. 1942. Enoglasno.

Topničarska baterija:

1. Hrzič Ivan (Dušan), roj. 2.1.1919. V partizane vstopil 28.12.1941 Sedaj namestnik polit komisarja brigade. Prej namestnik polit komisarja baterije. Je član KPS od 3.3.1942. Enoglasno.
2. Švajgcr Alojz, v partizane 6. 5. 1942, vodnik, član KPS od 17. 9. 1943. Enoglasno.

Odposlanci XII. S. N. O. U. B.

I. bataljon:

1. Gričar Miha (Mile), roj. 5.2.1903 v Št. Petru pri Novem mestu, v partizane 9. 9. 1942 v I.bat. VI. brigade, aktivni narednik, desetar, starši delavci brez premoženja. Po razpadu bil tovarniški delavec v Dugi Resi. Od vsega početka bil partizanski simpatizer, izvoljen dne 24. t. m. 1943, pripadnik KPS.
2. Anton Kos (Čobo), roj. 17. 3. 1922 v Trbovljah, prišel med partizane kot prostovoljec dne 22.5. 1943 v Savinjski bataljon, rudar, funkcionar,

Štab VI. L.S.O.S.
Celovec, dne 25. 5. 1943.

XII, 207/11

Štabu
XV. divizije NOV in PO Slovenije
na položaju.

Volitve odposlancev v naši brigadi so se izvršile dne 23. in 24. t. m. volitve v vseh bataljonih je vodil brig. politkomisar. Volitve so se izvršile na pravičen demokratični način izostanka povsem zadostljivo.

Izvoljeni so bili sledeči odposlanci:

I. bataljon:

1. / tov. B r i š k r Mila / Mile /, roj. 6.2.1903 v št. Petru pri Novem mestu, prišel v partizane 9.9.1943 v I. bat. VI. brigade, aktiv. namestnik, deseter, starši delavec / brez premoženja / Po razpisu je bil tovar. delavec v Dugi resli. Od vsega početka partiz. adreptizer, izvoljen dne 24. t. m., polit. pripadnost KP.
2. / tov. Anton E D S / Tono /, roj. 17.3.1922 v Trbovljah, prišel v partiz. kot prostovoljec dne 22.5.1943 v Savinjski bataljon, rudar, železnik, vodnik minerskega voda, starši - rudar, družina, dober borec in vsestransko dober, izvoljen 24. t. m., polit. prip. KP.

II. bataljon:

1. / tov. K e r n e Alfonz / Tone /, roj. 24. VII. 1915 v Žužemberku, prof. rom. jezikov, bat. intendant, v partiz. prišel 9.9.1943, starši - drž. uradnik, izvoljen 22.9. t. l.
2. / A r n e j š e k Boris / Maks /, roj. 9.9.1921 v Zalogu pri Ljubljani, v partiz. 18.5.1942 na Polico, elektrovarilec, bat. obveščeval. lea, starši - železničar, izvoljen 22.9. t. l., polit. prip. KP.

III. bataljon:

1. / tov. M e g l i č Stanislav / Doli /, roj. 4.5.1908 v Ormožah pri Ljubljani, v partiz. 13.5.1943, četer, nam. politkomisarja, aka četer, dober borec in politik - star proletarec, KP.
2. / tov. Kostjunc Ivan / Marko /, roj. 1.9.1921, Vir - Domžale, v partiz. prišel 15.1.1943, stroj. ključavničar, deseter, aka četer, dober borec in agilni politik, polit. prip. Sokol.

IV. bataljon:

1. / tov. R e b e l j Dušan, politkomisar IV. bataljona in " B r l e s Janes, nam. politkoma "

V. bataljon:

1. / tov. J e r i č Vid, roj. 28.3.1920 v Tihoselj - Pirna, v partiz. prišel prostovolj. 6.5.1942. Kmečki sin, komandir čete, KP.
2. / tov. B a n o v e c Silvo / Lac /, roj. 17.12.1905 v Ljubljani, v partiz. prišel 7.5.1942, delavec, minero, KP.

Prateča četa:

1. / K e m p s Janes / Ivanov /, roj. 25.6.1926 v Krtini, Dob-Kamnik, v partiz. prišel 2.8.1942, tkalac, kmečki sin, dober borec, izvoljen 24. t. m., pripadnik delav. strokov. organizac.

Šnrt radianu - svoboda napadu!

Politkomisar: *[Signature]*

Uradno poročilo o izvedbi »Prvih demokratičnih in svobodnih volitev« v slovenski zgodovini.

vodnik minerskega voda, starši rudarji, družina, dober borec, vsestransko dober, izvoljen 24. t. m.

Pripadnik KPS.

II. bataljon:

1. Kernc Alfonz (Tone), roj. 24.7.1915 v Žužemberku, prof. rom. jezikov, intendant, v partizane 9. 9. 1943, starši: državni uradnik, izvoljen dne 22. 9. 1943, pripadnik KPS.

2. Arnejšek Boris (Maks), roj. 9. 9. 1921 v Zalogu pri Ljubljani, v partizane stopil 18.5.1942 na Polici, elektrovarilec, bataljonski obveščevalec, starši: železničar. Pripadnik KPS.

III. bataljon:

1. Naglič Stanislav (Doli), roj. 4. 5. 1908 v Črnučah pri Ljubljani. V partizane stopil 13. 5. 1943, ščetar, dober borec in politik - star proletarec. KPS.

2. Kosirnik Ivan (Marko), roj. 1. 9. 1921 v Vir-Domžale v partizane stopil 15. 1. 1943 strojni ključavničar desetar, oče sodar, dober borec in agilen politik. Politična pripadnost: Sokol.

IV. bataljon:

1. Rebolj Dušan, polit komisar IV. bataljona.

2. Brglez Janez, namestnik polit komisarja IV. bataljona. (Oba KPS seveda. Op. pis.).

Štab XV. divizije NOV in PO Slovenije, dne 28. 9. 1943.

V. bataljon:

1. Jerič Vid roj. 28. 8. 1920 v Tihaboju (Mirna), v partizane stopil prostovoljno 8. 5. 1942, kmečki sin, komandir čete. Član KPS.

2. Banovec Silvo (Leo), roj. 7. 12. 1926 v Ljubljani, v partizane 17. 5. 1942, delavec, minerc, član KPS.

Prateča četa:

1. Rems Janez (Ivanov), roj. 25. 6. 1916 v Krtini, Dob-Kamnik, v partizane 2. 8. 1943, tkalec, kmečki sin, dober borec, pripadnik delavske strokovne organizacije.

Odposlanci štaba artilerije XV. divizije NOV in POS.

1. Bugar Janez, roj. 25. 1. 1920 v Hrašah pri Smledniku, tesar; v partizane 14. 7. 1943. Funkcij nima in ni član KPS.

2. Peskar Alojz, roj. 18. 5. 1915 v Sevnici nad Trebnjem, tovarniški delavec; v partizane stopil 2. 6. 1943. Je član KPS od 8. 6. 1943. Intendant II. divizije štaba artilerije.

Odposlanci štaba avtobataljona XV. divizije NOV in POS.

1. Grozdnik Franc (Mklavž) vodnik borbene čete avto bataljona, v partizane vstopil maja 1942. Član KPS od Julija 1943.

2. Kramar Ivan (Ge) ključavničar, roj. 15. 4. 1915. V partizane vstopil 23. 3. 1942. Član KPS od 22. 1. 1943. Sedaj polit komisar čete Divizijske zaščite.

Odposlanec oklepne čete XV. divizije NOV in POS.

Golob Nace, namestnik polit komisarja čete, v partizane vstopil 30. maja 1942. Član KPS od leta 1938. Izvoljen enoglasno.

Spiska odposlancev novo formirane XIV. brigade še nismo prejeli. Takoj ko ga prejmemo; ga bomo odposlali,

S. F. - S. N. !

Polit komisar: Komandant:

Iz tega poročila je razvidno, da je »XV. Divizija« volila 32 »odposlancev«. Kandidatov ni izbiralo moštvo, kakor bi bilo v demokratičnem redu treba pričakovati, temveč so jih predlagali komunistični politični komisarji. Od teh 32 odposlancev jih je po uradnem priznanju nič manj kakor 28 takih, ki so člani Komunistične partije, samo 4 uradno ne pripadajo stranki.

S to komedijo je Osvobodilna fronta postavila na laž vsa svoja gesla o demokraciji in dokazala, da se za njimi skriva vedno samo njen edino pravi in resnični obraz: komunizem.

»Narodno-osvobodilna vojska«

Četrty dokaz, da je slovenska Osvobodilna fronta komunistična in da so komunistični njeni cilji, so njeni oboroženi oddelki, ki so v začetku nosili ime »partizanski odredi Slovenije«, pozneje pa so jih krstili za »narodno-osvobodilno vojsko«.

Komunistična partija Slovenije je takoj v začetku za prvo nalogo Osvobodilne fronte določila ustanovitev »vojaških« oddelkov in začetek oborožene vstaje. Četudi je tedaj bila še vezana na »zaveznike« v Osvobodilni fronti, ki so glede uspeha in smisla oborožene vstaje na ozemlju Ljubljanske pokrajine v tedanjih vojaških in političnih razmerah imeli utemeljene pomisleke, vendar ni marala odnehati od te zahteve, ker bi se bila sicer morala odpovedati vsaki misli na izvedbo svojega revolucionarnega programa.

Dokaz za to je izjava tajnika Centralnega komiteja Komunistične partije in tajnika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Borisa Kidriča v brošuri »Dve leti Osvobodilne fronte« (izšla meseca aprila 1943), ki pravi:

»Proti izigravanju slovenskega osvobodilnega boja s strani katerih koli in kakršnih koli političnih špekulantov se je (Komunistična partija, op. pis.) zavarovala tako, da je takojšnjo oboroženo akcijo predlagala na prvo mesto v akcijskem programu Osvobodilne fronte.«

Komunistična partija se je zavedala, da je ves uspeh njenih revolucionarnih načrtov odvisen od oboroženih oddelkov, ki morajo prej ali slej postati njena strankarsko-revolucionarna vojska.

Ker je edino Komunistična partija od vseh skupin, ki so v začetku Sestavljale Osvobodilno fronto, imela pri roki ljudi, sposobne organizirati ilegalne revolucionarne oddelke in voditi državljansko vojno, je vodstvo teh oboroženih oddelkov Osvobodilne fronte takoj prevzela ona, kakor je to bilo tudi v njenem načrtu. Tako ti oddelki takoj v začetku niso bili nič drugega kakor zametek komunističnih revolucionarnih udarnih tolp.

Ti oddelki niso nikdar bili kaka »narodno-osvobodilna« vojska, ker so se borili izključno proti lastnemu narodu in proti njegovim koristim, vojska pa zaradi tega ne, ker niso bili organizirani po kakih vojaških, temveč po izključno političnih, to je komunistično-revolucionarnih načelih.

Ti vojaški oddelki so bili organizirani docela po komunističnih revolucionarnih načelih in po zgledu komunističnih vojaških oddelkov v ruski in španski revoluciji. Vso besedo in odločanje v njih imajo politični zastopniki Komunistične partije- polit komisarji, ne pa kaki vojaški strokovnjaki. Nikdar se ni primerilo, da bi bil za vrhovnega poveljnika ali poveljnika večje skupine »slovenske narodno-osvobodilne vojske« postavljen kak vojaško šolan človek ali častnik, dasi so jih nekaj - nekaj komunistov - imeli na razpolago in z njimi uganjali silovito agitacijo, kakor n. pr. z »generalom« Jakobom Avšičem, bivšim podpolkovnikom jugoslovanske vojske, ki je pa celo na višku svoje komunistične kariere bil le namestnik pravega vrhovnega komandanta, navadnega delavca Leskoška ali Rozmana, to je ljudi brez slehernih vojaških strokovnihkušenj.

Da je slovenska »narodno-osvobodilna vojska« bila komunistična politična vojska, priča najbolj zgovorno že njena zunanja organizacija. Organizacija »narodno-osvobodilne vojske« je sestavljena iz Glavnega štaba, ta iz brigad, brigade iz bataljonov, bataljoni iz čet, čete iz vodov, vodi iz desetih. Po navadi se vzame za osnovno edinico četa, kakor kažejo nešteti primeri. Na vrhu brigad stoji Glavni štab narodne osvobodilne

vojske. Na čelu čete sta komandir in politični komisar, na čelu bataljona bataljonski komandant in politični komisar bataljona, na čelu brigada komandant brigade in politični komisar brigade, na čelu Glavnega štaba prav tako komandant in politični komisar Glavnega štaba. Glavni štab je podrejen Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte. Brigade so združene v divizijo, toda ta naziv je bolj redko zaslediti v komunistični literaturi. tako da ima brigada prevladujočo vlogo.

Kakor politična organizacija Osvobodilne fronte, tako je tudi »narodno-osvobodilna vojska« prepletena z vzporedno mrežo komunistične organizacije, tako da sta »narodno-osvobodilna vojska« ter komunistična revolucionarna vojska po tej prepletenosti in po dejstvu, da »narodnoosvobodilno vojsko« politično in vojaško vodijo samo člani Komunistične partije istovetni. Isti so torej tudi cilji, za katere se borita: za revolucijo in za diktaturo proletariata.

Kakor navaja uradna brošura Pokrajinskega komiteja Komunistične partije Slovenije za Gorenjsko in Koroško (meseca avgusta 1943) z naslovom »Narodno-osvobodilna vojska in Partija«, se organizacijska zgradba komunistične stranke v »narodno-osvobodilni« vojski popolnoma naslanja na organizacijsko zgradbo NOV.

Osnovna organizacija komunistične stranke v »narodno-osvobodilni vojski« je celica. Vsak član komunistične stranke mora biti član določene celice. Če vzamemo kot operativno enoto »narodno-osvobodilne vojske« brigado, so tu možne štiri vrste celic: 1. četne celice; 2. celica bataljonskega štaba; 3. celica brigadnega štaba, in 4. celica spremstva pri bataljonskem oziroma brigadnem štabu. V Glavnem štabu je še seveda celica Glavnega štaba. Na čelu vsake celice je celični sekretar. Sekretarji vseh celic v bataljonu sestavljajo bataljonski partbiro, ki ga vodi sekretar tega biroja. Sekretarji bataljonskih partbirojev in sekretar celice brigadnega štaba sestavljajo brigadni partbiro ki ga vodi sekretar brigadnega partbiroja. Sekretarji brigadnega partbiroja in sekretar celice Glavnega štaba sestavljajo partbiro Glavnega štaba ki ga vodi sekretar tega partbiroja, ki je vključen v Centralni komite Komunistične partije Slovenije, vrhovnega komunističnega foruma, ki ga vodi sekretar Centralnega komiteta Komunistične partije Slovenije.

Že iz tega pregleda je razvidno, da se zgradba komunistične stranke v »narodno-osvobodilni vojski« docela krije z vojaško organizacijo te vojske. Navodila partijcem, ki jih je izdal Centralni komite Hrvaške komunistične stranke pod naslovom »Partija u vojsci« takole določa zunanje funkcije vojaških predstojnikov-partijcev v »narodno-osvobodilni vojski«:

»Tovariši, ki so člani štaba, morajo vedeti, da so v partijski celici le navadni člani stranke, odgovorni pred celico za svoje delo, obvezani na disciplino v Celici in da ne morejo mimo volje in vednosti celice ničesar ukreniti.«

Komandant in politični komisar oddelka sta torej le navadna člana komunistične celice, ki jima določa smer in način njenega ravnanja in delovanja. Mimo volje ali vednosti celice se v oddelku ne more ničesar zgoditi. Odločitev gre celici s sekretarjem na čelu. O tem pravijo omenjena navodila komunističnega vodstva: »Vsak ukrep, ki ga hočejo sprejeti tovariši iz štaba, mora biti najprej razpravljan in sprejet v celici. Šele takrat se sme v oddelku ukreniti vse potrebno za izvršitev. V tem primeru morajo vsi partijci obvezno zagovarjati in braniti mišljenje štaba. saj je to njihovo mišljenje.«

Borci, ki niso člani komunistične stranke, so potem tako razdeljeni po četah, da so povsod pomešani med partijce in jih ti potem s pomočjo

celičnega sistema z lahkoto obvladajo in držo v popolni podrejenosti. O mm že prej omenjena uradna brošura »Narodno-osvobodilna vojska in Partija« takole pravi: »Vse nepartijce je treba v četah razdeliti med vse člane celice. Vsak član partijskih organizacij v narodno-osvobodilni vojski mora odgovarjati za toliko nepartijcev v svoji edinici (četi itd.), da bodo vsi partijci v edinici odgovarjali za vse ne partijce v njej.«

Vsak vojaški funkcionar-partijec ima kot človek in partijec pred Partijo iste dolžnosti kakor vsak drug član Partije. Kot funkcionar pa odgovarja vsak partijec pred svojo vojaško edinico in nadrejenimi vojaškimi forumi na eni, pred Partijo pa na drugi strani. To pomeni, da ga mora Partija kontrolirati, če izpolnjuje, in mu pomagati, da čim boljše izpolnjuje svojo dolžnost kot funkcionar. Ker pa se more ta pomoč in kontrolo izdajati samo po partijski in ne po vojaški liniji, praviloma ne sme dobiti oblike neposrednega vmešavanja Partije. Zakaj praviloma? Zato ker je jasno, da bo pomoč in kontrola Partije nad funkcionarji toliko večja, kolikor slabše izpolnjuje funkcionar svoje dolžnosti - kar mora na določeni stopnji privedi celo do trenutnega oziroma začasnega neposrednega vmešavanja Partije v vojaške zadeve. Partija se torej neposredno ne sme, posredno pa se mora vmešavati v vojaške zadeve.«

Tu se oglašajo vprašanje, zakaj komunistična stranka ne nastopa sama kot oborožena sila zakaj se krije za neko vse narodno gibanje?

Odgovor da, je brošura »Narodno-osvobodilna vojska in Partija«:

Če bi Komunistična partija Slovenije sama vodila borbo za osvoboditev slovenskega naroda, bi s tem - zlasti v začetku - nujno odbila oziroma desinteresirala na borbi velik del slovenskega naroda.«

Mimo stranke torej v »narodno-osvobodilni vojski« ni mogoče ničesar ukreniti. Stranka vlada nad njo kot absoluten diktator, ki s pomočjo celičnega sistema nadzoruje in obvladuje v vsakem času vsak najmanjši oddelek. Toda čeprav so komunisti iz štaba le navadni člani strankine celice, jim morajo vendar na zunaj vsi drugi komunisti, čeprav so po svoji vlogi v stranki nadrejeni, izkazovati spoštovanje in jih ubogati. Tako Te sekretar celice po večini le navaden vojak, ki mora ubogati svojega komandirja ali komandanta, čeprav je v resnici zapovednik in pobudnik vsega delovanja, ki ga njegov komandant izvaja le v imenu celice.

Tako je komunistična stranka neomejen gospodar v »narodnoosvobodilni vojski«. Tu velja načelo: »Nič nad Partijo, nič mimo Partije, nič proti partiji! Vse je Partija!« - kakor povsod v Osvobodilni fronti.

»Ta komunistična »narodno-osvobodilna vojska« je imela izključno politične naloge. Vojaške samo v toliko, kolikor je pomagala z orožjem in prelivanjem bratske krvi in uničevanjem lastnega naroda uresničevati politične načrte komunizma.

Peter Kalan, s pravim imenom Boris Kidrič, tajnik Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije in tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, je o njenih nalogah zapisal naslednje programske besede:

»Za nas, slovensko partizansko vojsko, velja: zavedati se, da smo politična vojska s političnimi nalogami in dolžnostmi, vojska ki mora na ves slovenski narod politično vplivati in znati svoja dejanja ter svojo pot v malem in velikem presojati tudi s političnega vidika... in tako visoko zavest svoje politične funkcije, svojih političnih nalog in dolžnosti prenesti dejansko in takoj v življenje.« (»Slovenski partizan«, glasilo »glavnega poveljstva slovenske narodno-osvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije«, leto II., št. 5, sredi novembra 1942.)

»Štab XXVII. Divizije« narodno-osvobodilne vojske in njegov politični komisariat sta 8. decembra 1943 izdala okrožnico z naslovom Vzgojne naloge polit komisarjev. V njej pravita:

Tovariši polit komisarji! Naša narodno-osvobodilna vojska je v zgodovini človeštva eden prvih pojavov politične vojske. Poleg ruskega in nekaterih narodov, ki se ponasajo s svojimi partizanskimi vojskami, so narodi Jugoslavije edinstveni v tej svoji pridobitvi. Prvi in edini so, ki so si v današnji vojni ustvarili tako popolno, v duhu današnjega revolucionarnega časa organizirano armado. Snovali smo si politično vojsko, ker imamo dane pogoje zanjo.

Priča, ki je prebila daljši čas v vrstah »narodno-osvobodilne vojske« in imela vpogled v njeno vodstvo ter v načela, po katerih se je to vodstvo ravnilo pri organizaciji »vojske« in izboru poveljnikov, izpoveduje:

»Glavno načelo v vojski je: čim manj vojaškega znanja, kajti vojska za revolucijo je tem boljša, čim manj zna vojaških stvari. Zato načelno odklanjajo oficirje. Organizacije vojske po vojaških načelih sploh ne trpe, zato odstavljajo vse one komandante ki pokažejo pravo vojaško sposobnost. Legitimacijo za komandanta dobi oni, ki se izkaže po svoji divjosti, okrutnosti, revolucionarnem duhu in po absolutni uslužnosti in vdanosti Partiji. Tako so dosegli, da so danes komandanti in komisarji ljudje, ki so izvržki človeške družbe najslabši človeški material. Nikakor ni nujno, da komandant obiskuje njihovo vojaško šolo: če se izkaže dovolj okrutnega in revolucionarnega, ga imenujejo za komandanta, ne da bi obiskoval kake vojaške tečaje.«

Ko so spomladi leta 1942 nekateri »zavezniki« zahtevali, naj se poveljniki in politični komisarji raznih edinic »narodno-osvobodilne vojske« postavljajo po vojaških načelih in sposobnostih, je Aleš Baebler, v začetku glavni organizator rdečih tolp pri nas, dejal, da »ni niti govora o tem, da bi mesto političnega komisarja v vojski dobil kak nepartijec.«

Kako ljubosumno, je Komunistična partija bdela nad »narodno-osvobodilno vojsko« in pazila, da ne bi niti najmanjša stvar ušla njenemu nadzorstvu, priča okrožnica, ki jo je Krištof, s pravim imenom Edvard Kardelj, izdal poleti 1942. Okrožnica ima naslov: »O nekaterih nevarnih pojavih v partizanskih vrstah«, in pravi med drugim:

»Vojska, ki jo predstavljajo naše partizanske čete... je pokazala čudovite primere junaštva... toda popolnoma v nasprotju z duhom marksizma - leninizma bi bilo misliti, da je za zmago in pravilno usmeritev te sile že zadosti... To gibanje lahko ohrani na višini, ga stopnjuje, ga varuje pred uničenjem ali notranjim razkrojem samo za vestna in organizirana revolucionarna sila, ki neprestano in dan za dnem teži za tem, da bi politično... učvrstila sleherno partizansko četo in slehernega partizana...

Očitno je potemtakem, da je dolžnost komunistov posvetiti partizanskemu gibanju največ pažnje, največ pomoči in največ skrbi ... Partizansko gibanje se bo okrepilo, bo zmagovalo in doseglo svoj cilj samo, če bo vsak komunist do kraja izvršil svojo dolžnost in če bo ljubosumno bdel nad notranjo politično... čvrstino partizanskih čet...

Druga slabost, ki je izredno nevarna, se kaže v omalovaževanju Partije, v poskusih, izolirati Partijo od kontrole in vodstva nad delom partijcev, ki delajo v partizanskem gibanju.«

To okrožnico je Kardelj izdal k odloku Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije iz istega časa. Odlok vsebuje strogo naročilo vsem komitetom in organizacijam komunistične partije Slovenije, naj do skrajne mere poostri, komunistično nadzorstvo in

politični pritisk v »narodno-osvobodilni vojski«. Odlok vsebuje naslednja določila:

»1. Vsi komandantje in polit komisarji bataljonov, odredov in grup slovenskih partizanskih čet, ki so člani Partije, so dolžni mesečno najkasneje do 10. slehernega meseca pošiljati pismeno poročilo o svojem delovanju pristojnemu Okrožnemu komiteju partije. Podvrženi so disciplini in kontroli Okrožnih komitejev v vseh vprašanjih, razen tistih, ki se tičejo neposredno vojaških zadev.

2. Okrožni in rajonski komiteji so »odgovorni pred Centralnim komitejem za vse delovanje članov Partije v četah, bataljonih, odredih in grupah, ki so na njihovem terenu. Dolžni so poročati Centralnemu komiteju o stanju partizanskih čet in o odnosu partizanov do civilnega prebivalstva ter predlagati konkretne ukrepe, kadar se jim zdi to potrebno.

3. Polit komisarji so dolžni omogočati redno politično delo v partizanskih četah vsem tistim terenskim političnim delavcem Osvobodilne fronte, ki dobe za to legitimacijo okrožnih odborov Osvobodilne fronte.

4. Vsi okrožni komiteji Partije so dolžni v najkrajšem roku pregledati vse partijske kadre v partizanskih četah, ki se nahajajo na njihovem področju ter poslati njihove karakteristične in eventuelne predloge Centralnemu komiteju Komunistične partije Slovenije.

5. Vse partijske organizacije in vsi partijci v partizanskih četah so dolžni težiti za tem, da ustvarijo na terenu najtesnejše sodelovanje in bratsko zvezo med partizanskimi četami in civilnim prebivalstvom. Vse partijske organizacije morajo nemudoma sporočiti Centralnemu komiteju o vseh postopkih partizanskih čet, ki bi eventuelno to sodelovanje ovirali ali preprečevali.«

Če je katera ustanova Osvobodilne fronte bila docela komunistična in služila samo ciljem Komunistične partije v boju proti slovenskemu narodu potem je to bila »narodno-osvobodilna vojska«.

Kako daleč so šla prizadevanja, da bi »narodno-osvobodilna vojska« postala in ostala docela ter izrazito komunistična strankarsko politična udarna enota priča navodilo, ki ga je štab »I. bataljona Ljube Šerčerja KRO«, št. 416 dne 3. januarja 1943 strogo zaupno poslal komandi »Dolomitskega odreda«. Navodilo pravi:

»Po ustni odredbi komandanta III. grupe se morajo vsi na novo mobilizirani komisijsko pregledati. Komisija naj sestoji od 3 do 5 100% komunistov kateri naj jih izprašajo, kaj je komunizem, kakšen je cilj komunizma in kateri so svetovno znani vodje komunistov. Kateri ljudje znajo odgovarjati na gornja vprašanja in kažejo zanimanje za komunizem, se jih uvrsti za enkrat, dokler ni orožja, v delovne oddelke. Na ta način bomo lahko napravili spet 100% čisti komunistični kader. Vse one, kateri ne vejo nič o zgodovini komunizma in nimajo zanimanja za to, se jih likvidira... likvidacija obsojencev na smrt se mora izvršiti v največji tajnosti... V bočno izvršitev - polit komisar: Fric Novak.«

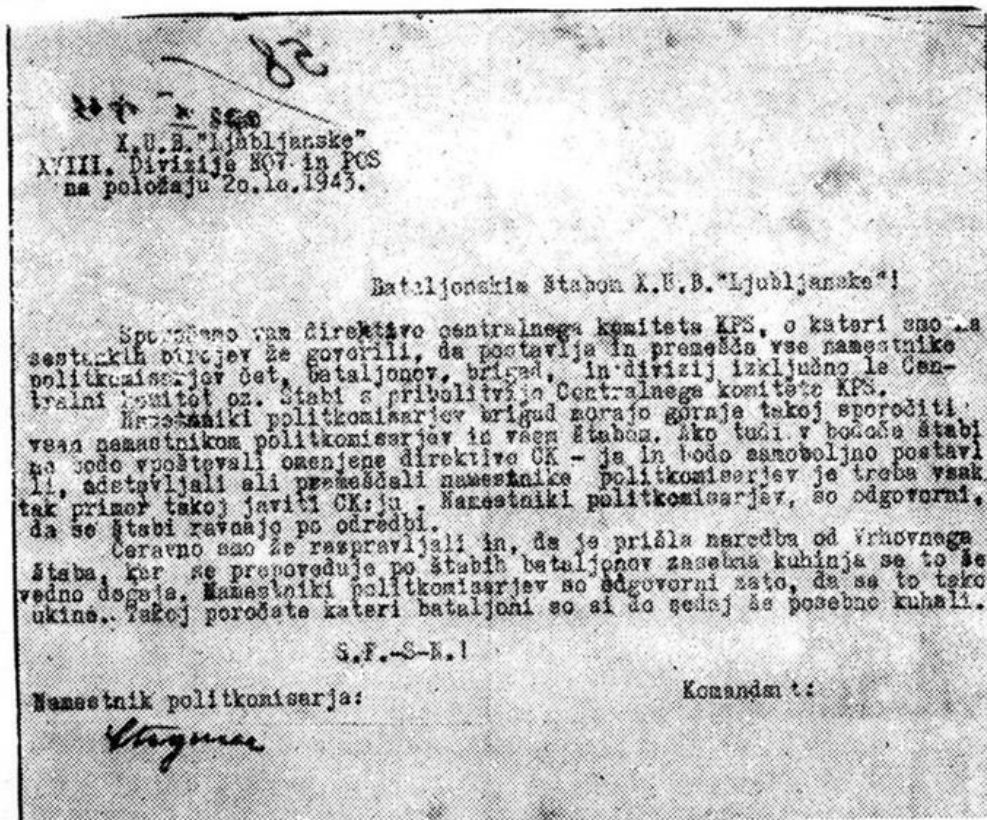
Naloga in cilje te »narodno-osvobodilne vojske« je najtočneje označil Peter Strugar, s pravim imenom Frane Leskošek, njen prvi vrhovni poveljnik, ki je na konferenci Komunistične partije Slovenije od 5. do 8. julija 1942 glede tega govoril naslednje:

»Na vsej črti je (v, narodno-osvobodilni vojski', op. pis.) Partija zmagala. Premagala je vse oblike odpora in dosegla, da smo ob koncu zime imeli mrežo partizanskih taborišč z zakaljenimi in borbenimi partizanskimi četicami, sestavljenimi iz partijcev, zategadelj razredno zavednih, narodno borbenih delavcev in kmečkih polproletarcev.

Intenzivno politično delo v zimskih taboriščih je dalo neprecenljive rezultate, saj so v teh taboriščih izšolani naši najboljši partizanski kadri. Naši politični komisarji... so vsi partijci ali v izjemni slučajih **SKOJ-evci** (člani Saveza komunistične omladine Jugoslavije, op. pis.)... Politični komisar je enakopraven sodelavec komandanta. Komisar - formalno delegat Osvobodilne fronte - je dejansko kot partijec delegat Partije v partizanski vojski. On odgovarja pred Partijo (ne pred Osvobodilno fronto, op. pis.) - za poslovanje samega štaba, katerega član On odgovarja pred Partijo za to, da ustvari s politično vzgojo in pravilno izbiro njegovemu štabu podrejenih funkcionarjev vojsko, ki bo neomajno zvesta... delovnemu ljudstvu, in to bo dosegel s tem, da bo iz naše današnje partizanske vojske ustvaril vojsko delavcev in kmetov. vojsko, sposobno boriti se za zmago diktature proleteriatu, skratka, vojsko, brezpogojno v rokah naše Partije.«

Če je vrhovni poveljnik »slovenske narodno - osvobodilne vojske« javno tako odkrito govoril o nalogah Komunistične partije v tej vojski in o ciljih, ki jih ima z njo, potem. pač ni razloga za dvom, kaj hoče Osvobodilna fronta, to je Komunistična partija, s svojo »narodno-osvobodilno vojsko v resnici doseči: izvesti revolucijo, vzpostaviti diktaturo proletariata, skratka, uvesti. pri slovenskem narodu boljševiski politični in socialni red.

In ker je ta komunistična revolucionarna vojska bila vedno jedro in nosilec vsega dela Osvobodilne fronte med Slovenci, je to dokaz, da je tudi Osvobodilna fronta bila komunistična ustanova, ki naj bi pod krinko osvobodilnega boja pomagala uresničevati med Slovenci revolucionarne in politične cilje Komunistične partije ter Kominterne.

Dokument o popolnem nadzorstvu Komunistične partije nad »narodno-osvobodilno vojsko«:

Dokument o popolnem nadzorstvu Komunistične partije nad »narodno-osvobodilno vojsko«

OSVOBODILNA FRONTA PROTISLOVENSKO GIBANJE

Že dejstvo, da je slovenska Osvobodilna fronta komunistična ter istovetna s Komunistično partijo Slovenije njenimi načrti in cilji - kar je dokazano v poprejšnjih odstavkih - dokazuje, da je proti slovenska, njeno delo naperjeno proti slovenskemu narodu in njegovim življenjskim koristim.

A dokaz za protislovenski značaj Osvobodilne fronte je tudi vse njeno politično in vojaško delo. Osvobodilna fronta se je namreč ves čas svojega obstanka borila neposredno ali posredno izključno proti slovenskemu narodu.

Proti slovenskemu narodu se je Osvobodilna fronta borila na dva načina:

1. s tem, da je izdajala slovenske narodne koristi, da je sama pobijala Slovence in uničevala slovensko narodno imovino;
2. s tem, da je pri pobijanju Slovencev in uničevanju slovenske narodne imovine sodelovala s cesarsko savojsko vojsko in se za to celo zvezala z njo.

Osvobodilna fronta je slovenske narodne koristi izdajala ter izdala že s tem, da je bila, kakor je dokazano v prejšnjih izvajanjih, v službi tuje sile, to je Sovjetske Rusije, ter se je ves čas svojega obstanka borila ne za slovenske, temveč za njene, to je za tuje koristi.

Osvobodilna fronta je slovenske narodne koristi izdala s tem, da je skušala na našem ozemlju zanetiti in izvesti oboroženo revolucionarno vstajo tedaj, ko je to pred vsem svetom, prijaznim in sovražnim, veljalo za popolno norost. Izdala je slovenske narodne koristi, ko je z zlaganim prikazovanjem svetovnega vojnega in političnega položaja zavajala slovensko ljudstvo in mu tri leta vsak dan sproti dopovedovala, da bo vojne čez mesec dni ali čez šest tednov konec ne glede na strahotne posledice, ki jih je ta njena propaganda prinašala tri leta nepretrgoma tistim, ki so ji verjeli, in morda še bolj tistim, ki ji niso.

Pa ne samo to.

Osvobodilna fronta je slovenske narodne koristi izdajala tudi dobesedno s tem da je po svojih najvišjih in najbolj odločujočih zastopnikih mešetarila za slovensko ozemlje na vse strani, ga obljubljala in prodajala zdaj temu, zdaj onemu tujemu rdečemu »zavezniku«.

Prav tedaj, ko je v svojih podtalnih propagandnih tiskovinah dopovedovala Slovincem, da je okupator, naj bo te ali one barve, naš najhujši sovražnik, proti kateremu se je treba boriti do končne osvoboditve, s katerim ne sme nihče imeti nikakršnih človeških, kaj šele političnih

stikov, prav tedaj je vodstvo Osvobodilne fronte vzdrževalo vseh vrst slike s svojimi badoljevskimi zavezniki.

Podtalno »uradno« glasilu Osvobodilne fronte »Slovenski poročevalec« je dne 5. maja 1942 v številki 18 prineslo članek pod naslovom: »Predsmrtni krč v notranjosti«. Članek obravnava razglas, ki so ga italijanske oblasti dale glede streljanja talcev, in pravi med drugim:

»Za ta zločin odgovarjata slov. narodu neposredno in osebno ne samo Grazioli in Robotti. Za vsako žrtev bo slovenski narod terjati polno zadoščenje s pravico **»kri za kri«, »glavo za glavo«**... od vsakega pripadnika oboroženih sil, policijskega zbora ali držav. oblasti, od vsakega italijanskega državljanca..., ki je stopil na slovensko zemljo da sodeluje na okupaciji slovenske zemlje, na zatiranju in uničevanju slovenskega naroda..., to je od vseh, ki po objavi sami vrše zločina nad slovenskim narodom.«

Dne 20. maja 1942 je »Slovenski poročevalec« v številki 20., pod naslovom »Poziv vsem Slovincem«, pisal:

»Slovinci smo zadeti v svojem človeškem bistvu. Osvobodilna fronta je poskrbela, da bo okupator kaznovan po načelu **»zob za zob«**. Ves slovenski narod pa Osvobodilna fronta poziva, da v znak moralnega ogorčenja prekine z okupatorji sleherne človeške zveze. Vse Slovence poziva, da ob vsaki priliki pokažejo svoje najgloblje zaničevanje nad 'katoliškimi' barbari. Od tedaj mora narodna čast braniti Slovincem učenje italijanščine, obiskovanje italijanskih prireditelj, gledanje italijanskih filmov in sprejemanje kakršnih koli funkcij... iz krvnikovih rok. Tistega, ki se bo pregrešil v tem smislu zoper slovensko čast... bo slovenski narod imel za narodnega izdajalca...«

Skoraj istočasno ko je Osvobodilna fronta izdala ta patetični razglas in vpila o svoji »nacionalni borbi« pa je Boris Kidrič, tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte na konferenci Komunistične partije Slovenije, cinično izjavil:

»Poudarjamo internacionalizem in se borimo proti šovinistom reakcije. Ni slučaj, da smo izvolili predsednika Italijanske komunistične partije v svoje (to je Osvobodilne fronte, op. pis.) častno predsedstvo...«

General Robotti, ki ga je Osvobodilna fronta delala osebno odgovornega za ta odlok in za streljanje talcev, je po 8. septembru 1943 postal njen vredni uradni zaveznik in pobratim. Obljubo, da je Osvobodilna fronta poskrbela, da bo okupator kaznovan po načelu **»zob za zob«**, pa je izvajala tako, da je junija 1942 izdala razglas, ki sta ga podpisala tedanji vrhovni poveljnik slovenske »narodno-osvobodilne vojske« Peter Strugar, s pravim imenom Franc Leskošek, ter politični komisar Jernej Posavec, s pravim imenom Maček, v katerem pravi, da bo Osvobodilna fronta za represalije tudi začela streljati talce, in sicer... tudi Slovence, v enakem razmerju kakor jih bo streljal okupator.

Prav tedaj ko je Osvobodilna fronta skušala s tako in podobno kričečo propagando slepiti Slovence, pa je Komunistična partija Slovenije, vodilna in dejansko prav za prav edina sila Osvobodilne fronte, sklepala z drugimi komunističnimi strankami, zlasti z italijansko, kupčije. glede bodoče usode raznih delov slovenskega ozemlja. zlasti Primorske. Ker so voditelji Komunistične partije Slovenije bili hkrati tudi voditelji Osvobodilne fronte in ker je po Kidričevi izjavi v častnem predsedstvu Osvobodilne fronte sedel tudi predsednik italijanske komunistične stranke, je torej Osvobodilna fronta v celoti odgovorna za kupčije, ki jih je Komunistična partija Slovenije sklepala glede bodoče usode slovenskega narodnega ozemlja.

Štab 1. bataljona
"Ljube Šercerja"
NO
št. 80.
5.VI.1942.
Na položaju.

Častitemu gosp. župniku Janezu Žužku
pri

S v . V i d u

Sporočamo vam, ko posredovalcu med pobeglimi Belogardisti in nami, da se morajo sledeči Belogardisti: Rudolf Andrej
Rudolf Alojzij
Rudolf Jože ter
Makovec Jože
Makovec Alojzij
Makovec Ivan, Pezdir France kaplan,
vsi iz Rudolfovega in Makovec Jožef iz Tavželj; javiti do 12. junija 1942 do 12. ure. Če se gori imenovani ne bodo do tega roka vrnili in predali orožja bodo zajeti talci postreljeni.

Smrt fašizmu - svobodo narodu.

komandant :
Luka Suhadolc l.r.

polit. komisar .
Fric Novak l.

Uradno dokazilo o tem, da je »narodno-osvobodilna« vojska po nalogu Osvobodilne fronte streljala za talce - Slovence.

O teh kupčijah, ki pomenijo kričečo izdajo slovenskih narodnih koristi pričajo naslednja dejstva:

Italijanska komunistična stranka je v začetku meseca avgusta 1941 v Trstu trikrat razširila letake, v katerih sporoča, da je s Komunistično partijo Slovenije sklenila dogovor, da bodo Primorska, Goriška in Istra sestavljale samostojno »italijansko - slovensko sovjetsko republiko«.

Komunistična partija Slovenije in Osvobodilni fronta, ki sta prav tedaj skušali pridobiti slovensko prebivalstvo na Primorskem zase, s tem, da sta oznanjali neizprosni boj proti Italijanom in nastopali v imenu »osvoboditve, z in o Jugoslavije«, kateri da bo pripadla tudi Primorska, nista trditev, ki jih vsebuje ta letak italijanske komunistične stranke, nikdar in nikjer, niti na Primorskem, zanikali.

Kako tudi, saj je »Primorski poročevalec«, podtalno prisilo Osvobodilne fronte za Primorsko, že meseca marca 1943 objavil uradno sporočilo, ki pravi, da se je za Primorje osnoval plenum Osvobodilne fronte, v katerem ima enakopravno mesto tudi zastopnik »Svobodne Italije«, ki je nekaka italijanska komunistična Osvobodilna fronta. Ta plenum je - z glasom tega zastopnika komunističnih Italijanov - sprejel sklep, s katerim je obsodil vse dotedanje narodnostno delo med primorskimi Slovenci. od leta 1918 dalje.

Te zveze in ti dogovori glede usode nekaterih delov slovenskega ozemlja so že stari o čemer priča kongres italijanskih komunistov, ki so bo imeli tik pred pričetkom sedanje vojne, leta 1939, v Franciji.

Na kongresu so razpravljali tudi o usodi primorskih Slovencev v primeru, da zmaga v Italiji komunizem. Glede tega so sprejeli tudi sklep, ki so ga objavili v svojem podtalnem glasilu v Parizu.

Sklep pravi, da italijanski komunisti priznavajo obstoj slovenske narodne manjšine na ozemlju nekdanje Primorske, da pa smatrajo pri morsko ozemlje v celoti kot sestavino bodoče komunistične Italije. Pripravljeni pa so dati tem primorskim Slovencem kulturno avtonomijo. Toda pod nobenim pogojem niso voljni razpravljati o tem, da bi to ozemlje pripadlo morebitni slovenski ali kaki drugi sovjetski republiki.

Italijanska komunistična stranka je sredi lanskega leta dvakrat ali trikrat razširila na Primorskem izjavo, kjer v celoti potrjuje omenjeni sklep iz leta 1939. Izjava odločno poudarja, da so neutemeljene in nesmiselne vse govornice, po katerih naj bi bili italijanski komunisti pripravljene s komer koli razpravljati o tem, da bi Primorska v celoti ali pa le delno postala sestavina kake druge, ne italijanske sovjetske republike. Izjava pravi da vlada glede tega vprašanja med italijanskimi in slovenskimi komunisti popolno soglasje. Primorski Slovenci naj bi po sporazumu z obema komunističnima strankama dobili kulturno avtonomijo.

»Vrhovni plenum Osvobodilne fronte« je dne 16. septembra 1943, po zlomu cesarske italijanske vojske, izdal prvi uradni razglas glede Primorske. V tem razglasu, ki so ga med drugimi podpisali predsednik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Josip Vidmar, tajnik Izvršnega odbora Boris Kidrič, »general« Jakob Avšič, dr. Marijan Breclj, Edvard Kardelj, Edvard Kocbek, Dušan Serbec, sporočajo kot svoje največje in prvo »nacionalno« dejanje, da je z italijanski narodni manjšini na priključenem (primorskem, op. pis.) ozemlju zajamčena avtonomija. O izvedbi avtonomije bodo razpravljali pooblaščen zastopniki slovenskega in italijanskega prebivalstva, kakor hitro bodo dovoljevale razmere.« (Glej »Slovenski poročevalec« z dne 29. septembra 1943, št. 20.)

Ta razglas je Osvobodilna fronta razširila po Dolenjskem in Notranjskem, ni ga pa dala v javnost na Primorskem ker se je bala, da bodo primorski Slovenci prav v tem dejanju uvideli, kako je ves njen »nacionalni in osvobodilni boj zlagan in da se za njim skrivajo komunistični izdajalski računi.

Italijanska komunistična stranka pa je za ta propagandni razglas, namenjen lahkovernim Slovencem izven Primorske, le zvedela in odgovorila nanj z novo izjavo, ki jo je razširila v Trstu in po Primorskem. V njej pravi, da bo nekdanja Primorska v komunistični Evropi samostojna italijansko - slovenska republika. Zato ne more biti niti govora, da bi kdor koli izven primorskega ozemlja mogel dajati Italijanom na njem kakršno koli avtonomijo.

Niti Komunistična partija Slovenije niti Osvobodilna fronta, ki razglas o avtonomiji za Italijane na Primorskem izdala. nista na to izjavo italijanske komunistične stranke nikoli odgovorili. Tudi ni bil zastopnik italijanske komunistične stranke v plenumu Osvobodilne fronte za Primorsko zaradi tega klican na odgovor, ali iz plenuma celo izključen.

Spomladi leta 1943 je imela hrvaška komunistična stranka kongres, na katerem so sprejeli sklepe o tem, katere pokrajine mora obsegati bodoča hrvatska sovjetska republika. Sklepe so objavili v posebni brošuri in ji priložili zemljevid, iz katerega je razvidno, da bi ta hrvatska sovjetska republika vsebovala tudi slovensko Belo Krajino, velik del Dolenjske, del Notranjske z Loško dolino, vso Istro ter večino tržaške pokrajine s Trstom.

Avstrijski komunisti v tujini so leta 1943 izdali letak, v katerem zahtevajo ustanovitev avstrijske sovjetske republike, kateri naj se priključi slovensko ozemlje, kolikor ga je obsegala bivša habsburška monarhija. Po tem ozemlju naj bi bodoča avstrijska sovjetska republika dosegla zvezo z morjem, ki ji je za uspešno življenje neobhodno potrebno. Letak nikjer ne omenja kake kulturne ali drugačne avtonomije za Slovence, živeče na tem ozemlju.

Ker je Komunistična partija Slovenije le sestavina Komunistične partije Jugoslavije, katere član je tudi hrvatska komunistična stranka, in ker so znane tesne zveze Komunistične partije Slovenije s srednjeevropskimi in balkanskimi komunističnimi strankami, je izključeno, da bi se taki načrti mogli sestavljati in objavljati brez njene vednosti, brez njenega privoljenja in brez njenega sodelovanja. In ker je Komunistična partija dejansko isto kakor Osvobodilna fronta, je zaradi tega docela jasno in dokazano, da je za vse te kupčije odgovorno vodstvo Osvobodilne fronte.

Komunistična partija Slovenije in Osvobodilna fronta torej prodajata slovensko, zlasti primorsko ozemlje, na tri strani, kolikor je namreč načrtov Kominterne za bodočo sovjetsko ureditev srednje in jugovzhodne Evrope. Osvobodilna fronta hoče biti s temi dogovori pripravljena, da bi slovensko ozemlje vključila v tisti sovjetski državni sklop, ki bi obveljal.

Kako krvavo stvarno je bilo to kupčevanje Osvobodilne fronte s slovenskimi narodnimi koristmi, dokazuje stališče, ki ga je Osvobodilna fronta zavzela do položaja Slovencev na Primorskem po 8. septembru 1943.

Tedaj je bila prvič po 25 letih dana možnost, da vsi slovenski kraji, na Primorskem dobe slovenske občinske uprave, slovenske župane, slovenske šole, slovenska sodišča in druge urade. Dana je bila možnost, da po dolgih letih spet lahko prihajajo med primorske Slovence knjige in listi v domačem jeziku.

Osvobodilna fronta pa je zaradi svojih dogovorov z italijansko komunistično stranko takoj meseca septembra 1943 pod smrtno kaznijo prepovedala, da bi Slovenci-domačini prevzemali vodstvo občin. Pod smrtno kaznijo je prepovedala odpirati slovenske šole in pošiljati vanje slovenske otroke. Pod smrtno kaznijo je prepovedala brati in prodajati slovenske knjige ter zagrozila s smrtjo vsem slovenskim učiteljem in uradnikom, ki bi bili pripravljene prevzeti službena mesta po primorskih krajih.

Da je Osvobodilna fronta to prepoved mislila resno, dokazuje dejstvo, da je dala 28. novembra 1943 ubiti župana v Vipavi dr. Emila Petriča, ki si je na Primorskem upal prevzeti vodstvo občine kot prvi Slovenec.

Iz istih razlogov je Varnostno-obveščevalna služba Osvobodilne fronte, slovenska čeka, 5. februarja 1944 v Cerknem pomorila 15 Slovencev, med njimi duhovnika Piščanca Lada in Sluga Josipa ter učiteljico Paa Pavlo in je usmrtitev teh primorskih Slovencev tudi uradno razglasila.

Dejstvo, da je Osvobodilna fronta proti osnovnim slovenskim narodnim koristim tako neizprosno nastopala in še nastopa na Primorskem. meče žarko luč na njene kupčije s slovenskim ozemljem in s slovenskimi ljudmi.

Vsa ta dejstva ne morejo presenetiti nikogar, ki pozna pravo stališče Osvobodilne fronte do slovenskih narodnih zahtev in meja. To stališče je izraženo v brošuri »O slovenskih mejah«, ki jo je Agitacijsko propagandna komisija pri Centralnem komitetu Komunistične partije

Slovenije izdala leta 1942. Izdati jo je bila prisiljena zaradi tega ker so se prav tedaj v slovenski javnosti vztrajno širili glasovi o tem, kako Komunistična partija v imenu Osvobodilne fronte mešetari s slovenskim ozemljem. Brošura pravi med drugim., da ima »narodno-osvobodilno gibanje zaveznike tudi pri tistem najboljšem delu... italijanskega naroda, ki ni nikdar niti z besedo niti z dejanjem segel po slovenski zemlji. Odkrite in poštene zaveznike imajo Slovenci med tistimi dediči vsega plemenitega v ...italijanskem narodu, ki bodo po zakonu zgodovinskega razvoja imeli jutri v naši soseščini slej ko prej odločilno besedo: pri razredno zavednem (komunističnem, op. pis.) delu ...italijanskega delovnega ljudstva.«

Kako je ta najboljši, razredno zavedni del italijanskega delovnega ljudstva to je njegova komunistična stranka, odgovoril na vprašanje o Primorski, kažejo prej navedene izjave Italijanske komunistične partije.

Omenjena brošura pravi dalje:

»Vodstvo Osvobodilne fronte je to izjavo vzelo v svoj program... Slovenske narodnostne meje so še danes tako jasno začrtane, da o njih ni nobenega dvoma, in zategadelj ni treba o njih posebej razpravljati... Slovenci v resnici nimamo zgodovinskih meja... Zgodovinske meje so tisti bič, ki nas Slovence že stoletja tepe in zgodovinske meje so nam prinesle tudi sedanjo krvavo sužnjost... Zgodovinske meje so živo, načelno nasprotje samoodločbe narodov... Slovenci smo pristaši samoodločbe narodov... In končno, kaj nam ostane, če geslu o zgodovinskih mejah vzamemo njegovo realno, imperialistično vsebino? Prazna in nesmiselna fraza... Vzor narodnostne politike vidimo Slovenci v narodnostni politiki Sovjetske zveze...«, kjer so... »narodnostno vprašanje dovršeno in idealno rešili... Slovenski narod se v svojem boju bori za tisto, kar mu pripada. To je v vprašanju slovenskih meja načelo Osvobodilne fronte.«

In najbolj stvaren dokaz za to načelo Osvobodilne fronte so pač dejstva, zapisana v prejšnjih izvajanjih.

Uničevanje slovenskih življenj

Najjasneje in najbolj kričeče se protislovenski značaj in protislovensko delo Osvobodilne fronte kaže v tem, da je Osvobodilna fronta svoje oborožene oddelke uporabljala izključno za pobijanje Slovencev, torej za uničevanje slovenskega naroda. Morija, ki jo je Osvobodilna fronta leta 1942 in 1943 uprizorila med slovenskim ljudstvom, je tako strašna in ogromna, da ne more njene resničnosti in grozotnosti prevpiti nobena propaganda.

V tej moriji, ki je bila, kakor bo razvidno pozneje, uprizorjena po točno določenem načrtu kot razdobje na poti v komunistično revolucijo, je Osvobodilna fronta s krvavo stvarnostjo razgalila svoj pravi obraz in pokazala svoje prave namene. Svojo »vojsko«, o kateri je nje na propaganda trdila in še trdi, da je njen namen osvoboditi, združiti in braniti slovenski narod, je Osvobodilna fronta uporabila za uničevanje tega naroda, ker se ni dal boljše vizirati.

Resnice o tem zločinskem delu Osvobodilne fronte nič ne potrjuje tako neizpodbitno, kakor stvarna slika o prave.m značaju, obsegu in uspehu njenih oboroženih nastopov proti tako imenovanim okupatorjem na eni strani ter o številu Slovencev, ki jih je »narodno-osvobodilna vojska« po načrtu in naročilu poklala, na drugi strani.

Ker je Osvobodilna fronta imela svojo »narodno-osvobodilno vojsko«, ter »partizanske odrede« za nosilce vsega svojega dela, je tudi pa svoji ustni in pisani propagandi doma in v tujini največ in skoraj izključno govorila o uspehih te vojske, to je, o svojem vojaškem boju proti okupatorju.

Kdor bi verjel tej, od meseca do meseca stopnjujoči se propagandi slovenske Osvobodilne fronte, mora priti do prepričanja, da se usoda sedanje svetovne vojne ne odloča v Rusiji ali na Sredozemskem morju ali kjer koli drugje, temveč samo na ozemlju Ljubljanske pokrajine. Priti mora do sklepa, da je ta odločitev že padla, in sicer samo po zaslugi slovenske »narodno-osvobodilne vojske«, ki priznava za sebi enako vredno zaveznico kvečjemu še sovjetsko rdečo armado.

Po teh propagandnih poročilih Osvobodilne fronte naj bi bila Ljubljanska pokrajina pravo grobišče tako imenovanih fašističnih vojska, dežela, kjer nobena oblast in nobena vojska, razen »narodno - osvobodilne«. ne more storiti niti koraka, kjer že tri leta ni nobenega prometa in kjer dan za dnem padajo nezavzetne trdnjave okupatorjev.

V resnici pa ni slovenska »narodno-osvobodilna vojska« od meseca oktobra 1941, ko je prvič »nastopila«, pa do 8. septembra 1943, to je v 23 mesecih svojega obstanka, izvedla niti enega omembe vrednega vojaškega nastopa proti italijanski vojski. »Narodnoosvobodilna vojska« ni v vseh teh 23 mesecih napadla niti ene vsaj krajevno, kaj šele v sklopu evropskega bojišča važne italijanske vojaške postojanke in ni izvedla niti enega takega napada, ki bi bil vsaj za nekaj dni ustavil ali zadrževal premike italijanske vojske v Ljubljanski pokrajini sami, ali oviral prevoze po vojaško važnih progah in cestah.

Vsi napadi in vojaški nastopi »narodno-osvobodilne vojske« so bili ali roparski in so veljali neoboroženim in nezavarovanim malim podeželskim krajem, ali pa so od jeseni 1942, ko je slovensko ljudstvo zaradi nevarnosti, ki mu je grozila po eni strani od komunistov, po drugi strani pa od cesarske vojske - oba nasprotnika Slovencev sta imela namreč isti cilj - bilo prisiljeno prijeti za orožje, da si ohrani življenje in dom, bili naperjeni na kraje, ki so jih pred komunističnimi razbojniki varovali oddelki slovenskih Vaških straž.

»Narodno-osvobodilna vojska« se je ves čas svojega obstanka izogibala vsakega resnega spopada s cesarsko vojsko, kakor se je po drugi strani cesarska Savojska vojska izogibala spopadov s komunističnimi oddelki. Če je »narodno-osvobodilna vojska« kdaj napadla kak italijanski oddelek, ga je samo zato, da je priklicala na kraj, v katerem je do napada prišlo, represalije italijanske vojske. Te napade je »narodno-osvobodilna vojska« delala samo v bližini krajev, kjer so bili ljudje v celoti nasprotni Osvobodilni fronti in njenemu delu in jih je vodstvo Osvobodilne fronte hotelo uničiti po ovinkih.

V dokaz naj zadostuje naslednji primer:

Konec meseca junija 1942 je v vas S v. Vid nad Cerknico pridrla kazenska ekspedicija cesarske italijanske vojske in sicer oddelek sardinskih grenadirjev. Prebivalci vasi niso dali najmanjšega povoda za kakršne koli represalije. Vas leži visoko v hribih, tri ure od vsakega večjega kraja in je bila od jeseni 1941, k.o so se italijanski karabinjerji in vojaki umaknili v Cerknico, brez vsake oblasti, kakor tudi ves obsežni gorski predel med Rakitno, Blokami, Cerknico in Igom. Komunistične tolpe so se tam lahko neovirano zbirale vso zimo in lahko dolge mesece nemoteno ropale po Sv. Vidu in drugih vaseh. Spomladi leta 1942 so pobile

celo vrsto poštenih Slovencev, med njimi župana Tekavca. Nobena prošnja prebivalstva, naj bi ga italijanske oblasti zavarovale pred komunističnimi razbojniki, ni rodila uspeha.

Ko je kar na lepem pridrla kazenska ekspedicija v vas, se je »narodno-osvobodilna vojska« že davno prej umaknila, četudi je prej obljubljala, da bo kraj branila »proti vsakemu sovražniku«. Ostalo je samo nekaj komunistov z eno strojnico. Ljudje so jih prosili in rotili, naj se umaknejo in naj nikar ne streljajo na italijansko vojsko. Toda komunisti so se hoteli maščevati nad krajem in nad prebivalstvom, ki se ni dalo pridobiti za revolucijo, zato niso marali poslušati. Izza pokopališkega zidu so oddali nekaj streliv na italijanske vojake, potem pa zbežali.

Cesarska vojska, ki je komaj čakala na kak povod, je planila na vaščane, zgnala vse moke v cerkev, odbrala izmed njih vse, razen starcev in otrok, poropala v ubožni vasi še tisto, kar so pustili komunisti, odgnale odbrane moške v gozd ter jih tam postrelila.

Tako je zaradi enega samega »vojaškega« nastopa »narodno-osvobodilne vojske« bilo v hribovski notranjski vasi ubitih za represalije čez 80 Slovencev v najlepši mladeniški in moški dobi!

Takih zločinskih ter izdajalskih nastopov »narodno-osvobodilne vojske«, ki so bili brez slehernega vojaškega pomena, a povzročili ogromno človeško in stvarno škodo samo slovenskemu narodu, je bilo v poletju 1942 nešteto. Zaradi njih so celi predeli ostali skoraj brez moških, tako npr. Babno polje, kjer danes sreča človek med ruševinami nekdanj cvetočih vasi samo še kakega onemoglega starca, ker je cesarska italijanska vojska postrelila meseca julija 1942 skoraj brez izjeme vse moške od 12. do 70. leta, ženske in otroke pa odvelkla v internacijo na Rab, kjer so po večini pomoli.

Osvobodilna fronta pa je v svoji propagandi doma in na tujem te vojaško nepomembne, s slovenskega stališča pa zločinske nastope prikazovala kot velike zmage »zavezniškega« orožja, kot dogodke, ki bodo zdaj, zdaj preobrnilo vojaški položaj na svetovnih bojiščih.

V resnici pa se je izogibala vsem spopadom s katerokoli nasprotno redno vojsko in pri vsakem nastopu, ko bi se njena tako opevana sila in udarnost morala pokazati, samo bežala.

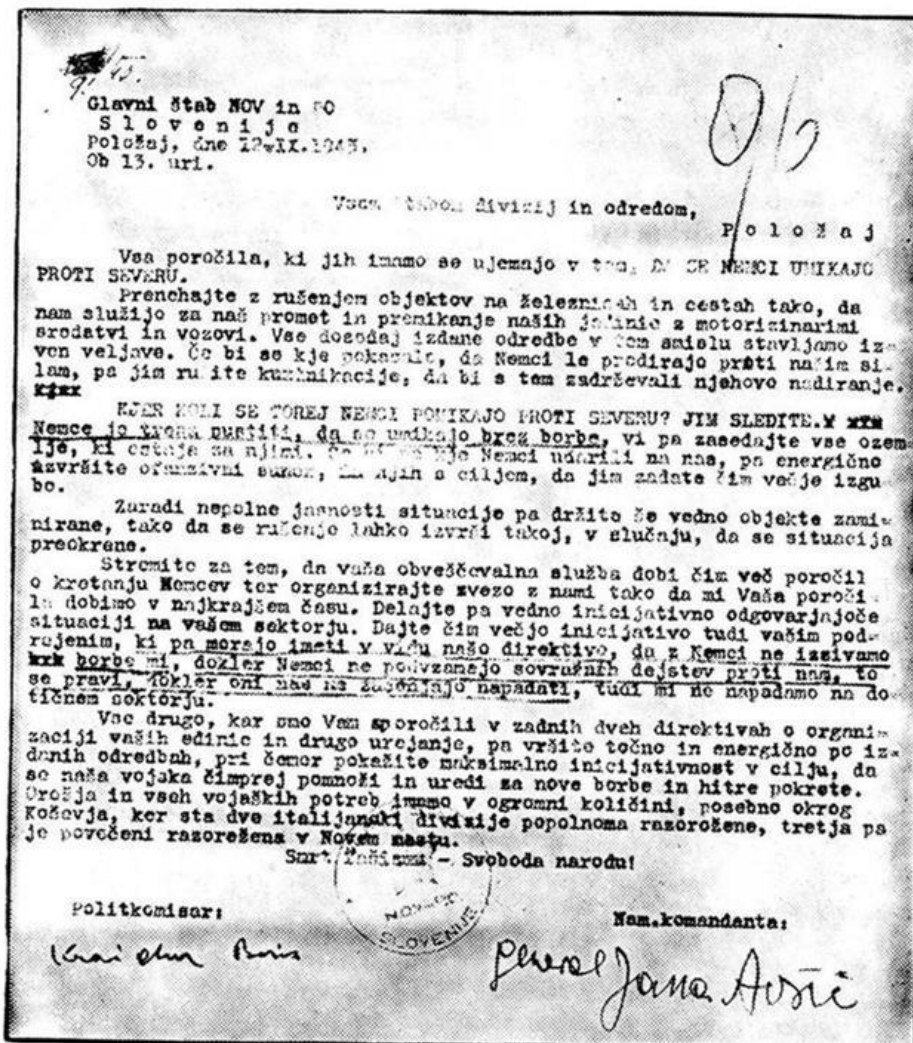
In čim bolj se je v letu 1943, zlasti po 8. septembru, ko je zaradi prisilne mobilizacije vsega prebivalstva na Dolenjskem, Notranjskem in Primorskem »narodno-osvobodilna vojska« bila po številu tako močna kakor nikdar poprej, stopnjevala propaganda o njenih vojaških uspehih, tem bolj se je vse njeno »vojaško« nastopanje omejevalo na beg in na ropanje lastnega ljudstva, katero bi morala po nešteti, lastnih izjavah braniti, varovati in osvobajati.

Porazno sliko o tem, kakšno je bilo in je v resnici vojskovanje te narodno-osvobodilne vojske«, da je človek, ki so ga komunisti po 8. septembru prisilno mobilizirali ter je dva meseca prebil v rdeči vojski, in sicer tista dva meseca, ko je Osvobodilna fronta govorila o največjih vojaških uspehih v Ljubljanski pokrajini. Ta priča, ki je na lastne oči in na svoji koži doživljala vse te »uspehe«, pripoveduje:

»Dva meseca smo samo bežali ...«

Po italijanski kapitulaciji 8. septembra 1943 sem se s štirimi drugimi fanti skrival v gozdu okoli doma, ker mi ni dišalo iti med komuniste, ker sem vedel, da je bo držalo, kar govorijo: da bo kmalu konec. To govorijo že tri leta kar naprej in vemo, kako je z njihovimi prerokbami.

Toda izvohali so nas in nam potisnili puške v roko.

Zapoved »glavnega štaba« o tem, kako naj se »narodno-osvobodilna vojska« bori z nasprotnikom
Podpisala sta jo politični komisar »glavnega štaba« Kraigher Boris in »general« Jaka Avšič, namestnik
poveljnika »narodno-osvobodilne vojske«.

Prišel sem najprej v četrti bataljon »Cankarjeve brigade«. Ko so Nemci zbili prvi bataljon - kje ne vem - so me dali v prvi bataljon. Odšli smo proti Mirni in na Okroglem blizu Mirne so nas Nemci prvič napadli. Od tega napada naprej smo samo bežali pred Nemci, ki so nas povsod vneto zasledovali. Na Okroglem je bilo nekaj mrtvih in umaknili smo se v okolico Mirne peči, kjer so nas Nemci spet takoj napadli. Bežali smo v Bukovje. Zopet nemški napad in imeli smo 17 mrtvih.

Od tam smo bežali v Randol in na Veliki Ilovi gori je naša »brigada« doživela nov hud udarec. Koliko je bilo mrtvih, ne vem, toda kamor sem pogledal, sem videl mrtveca. Ker so bile izgube prehude, je brigada zelo skopnela. Mnogo jih je padlo, mnogo jih je ušlo domov. Nekoč jih je ušlo šest, pa so imeli smolo; prijeli so jih in jih vseh šest postrelili.

Nekoga, ki je nekaj bleknil proti komunistom, so zaprli in potem se je kar sam zaklal. - Tako so nam rekli, a zaklali so ga oni. Tako so jih še mnogo poklali. Kar zmanjkalo ga je in nisi ga videl več.

Tako smo pribežali do Novega mesta in povelje je bilo, mesto napasti. Napadali smo ga tri dni, in ker je bilo preveč izgub, smo nehali. Tretji dan smo bežali v neko vas pri Novem mestu, katere imena se pa ne spominjam več. Tam smo ostali dolgo, kar dva dni. Ta dva dni nismo nič bežali. To je neverjetno. Drugi dan so nas že napadli Nemci. Spet smo bežali, in sicer proti Trebnjemu. Tam smo nekaj časa begali po vaseh in mobilizirali.

Ko smo pribežali do Dobrniča, so nas Nemci znova napadli, in sicer od žužemberške strani. Zopet smo morali uporabiti taktiko bežanja in smo »podili« Nemce za sabo do Višnje gore. Končno srno pribežali do Žalne. Tam so nas razdelili na dvojce. Nekaj nas je bilo odrejenih za uničevanje narodnega imetja, drugi so pa bežali proti Igu in Lisičjemu. Ukazano je bilo, da moramo najprej »zavzeti« Lisičje, potem bomo šli pa nad Ljubljano.

Toda iz vsega skupaj ni bilo nič. Rekli so nam, da je za Ljubljano še prezgodaj in odbežali smo nazaj proti Trebnjemu. Nekaj časa smo spet begali tam okrog, potem smo pa šli v vas Korito, kjer so nas zasačili Nemci in smo pri tem imeli okrog 80 mrtvih. Bežali smo proti Hinjam. Najhuje je bilo v Zvirčah, ker je bil štab, prvi, drugi in četrti bataljon. Nemci so nam bili kmalu za petami in v Zvirčah jih je obležalo okrog dve sto, ker niso utegnili zbežati. Bilo je takole:

Pred vasjo Zvirče je stala komunistična straža. Kar na lepem se prikaže na kolesu vojak v nemški uniformi. Stražar ga je ustavljal, toda ta se za to še zmenil ni. Stražar je najbrž mislil, da je ta preoblečen »naš«.

V tem se je pa že pripeljal drugi Nemec, za njim se je pa utrgala cela skupina po dva in dva. Šlo je bliskovito. Nemci so s kolesi vred popadali v obcestni jarek in so streljali.

Komunisti so planili pokonci in bežali, kdor je bolj mogel. Štabovci so skakali iz hiše skozi okno in pustili vse: denar, orožje, prtljago in spiske. Malokdo je kaj pograbil, in to le, če mu je samo od sebe v roke padlo. Največje izgube je imel četrti »bataljon«, ki je bežal po dolini. Nemci so z vrha streljali nanj, da se je čisto razbil. Vsepovsod po gozdu so ležali mrtveci.

Drugi dan je raztepena vojska bežala skupaj v Hinje. Ker so bilo izgube velike, so začeli mobilizirati od 15. do 60. leta. Ljudje so se skrivali. Grozili so jim, da bodo vse domače postrelili, če se moški ne prikažejo. Ker ni kazalo drugega, so pač moški prišli na dan. Ljudje so prasili in jokali, naj jih pustijo, a vse zastonj. Dobro so vedeli, kako se bo ta reč končala, saj ni nihče verjel v komunistično zmago. Zlasti tisti ne, ki so dva meseca samo bežali.

Iz Hinj je bežal prvi bataljon v Žlebič. Tam so rekli, naj minira cesto. Dva sva minirala, dvajset jih je šlo v zasedo, ostali so čakali, za hribom.

Ko sva polagala mine, sva zaslišala, da se bliža avto. Mine sva pustila kar na cesti in zbežala za požgano hišo. Ko je pridrvel avto, se je mini izognil in odpeljal naprej. Bili so Nemci.

Šla sva nazaj in komaj sva zakopala eno mino, že je zaseda dala znamenje, naj zbeživa. Priropotala sta dva motorja, za njima dva avtomobila in še en motor. Ko so se pripeljali do min, so razjahali vozila in začeli pregledovati.

Midva sva se tiščala za požgano hišo. Nekaj Nemcev je hodilo okrog hiše. Meni je najprej šinilo v glavo, kako bi pobegnil. Tovariš se je bal, kaj bo, če naju dobe. Prigovarjal sem mu, da bi se vdala. Zase sem sklonil, da se bom.

Okoli ogla je prišel Nemeč, in ko ga je tovariš zagledal, je začel po stari navadi bežati. Bežal je po neki čistini, pa je kmalu nehal. Jaz sem dvignil roke, in bil sem rešen.

Že prej sem nekoč mislil zbežati, pa ni šlo, četudi sem se v rdeči vojski navadil dobro bežati. Zdelo se mi je, da nekega starega komunista koljejo enake misli kakor mene. Rekel sem mu, kako bi bilo, če bi zbežala. Bil je takoj zadovoljen. Na begu pa sva naletela na neko »našo« skupino. Če bi ne bilo onega zraven, bi bil moral kar na mestu odložiti puško in za vselej nehati bežati. Tako so pa njemu, ki je bil že star komunist, verjeli, da sva se izgubila, ko sva bežala.

Stari komunisti so vedno govorili, da so docela prepričani o zmagi, toda marsikateri teh je tudi pobegnil in niso ga več videle naše oči. Nekoč je pobegnil celo komandir neke čete, najbrž ne iz prepričanja v zmago.

Ko so nas mobilizirali., so rekli, da je vse po tovariško in smo morali oddati ure, denar, nalivna peresa, vse, kar je bilo kaj vrednega. Rekli so, da je vse za kolektiv, če ne daš, nisi tovariš. Če si pa ti kaj prosil, ni bilo tovarištva nikjer. Tovariši, to se pravi, zares vsi. enaki, smo bili samo. kadar smo bežali. Ko smo se ustavili, nič več.

Povsod, kamor smo pribežali, so se nas ljudje bali kakor steklih psov. Nič čuda, saj so vedeli, da bo z nami odšlo tudi vse, kar imajo.

O garjah in ušeh ni vredno izgubljeni besed. Navzlic begu smo jih vedno čutili. To dvojje je bilo še bolj zagrizeno kakor polit komisarji.

Najbolj so se tolkli po glavi Ljubljanci, ki so po 8. septembru drli med tolovaje, ker so verjeli v slavo in zmago vojske, »ki nikoli ne beži.« Tedaj so videli, kako je, ko so morali sami bežati. Pravi ljubljanski komunisti so se pritoževali nad hrano in stanovanjem, in pa nad tem, da je treba vedno bežati. To je čisto razumljivo, če pomislite, kaj so slišali o »zmagah« v Ljubljani.

Kakšna vojska vam je to bila! Ko so pridri iz Ljubljane v našo brigado, so me spraševali, kako se puški streže, kako se strelja z njo in kaj je to, kaj je ono.

Pa ni bilo časa, ker smo kar naprej bežali. Ta beg je bil najbolj usoden za Ljubljance. Ker so mislili na zmage in niso znali bežati, jih je mnogo že v začetku padlo. Ko so odhajali iz Ljubljane, so verjeli propagandi in mislili, da je gozd zmagovita promenada...

Kakšni sta junaštvo in udarnost rdečih brigad, o katerih toliko govorijo, vem jaz, ki sem dobra dva meseca z drugimi vred samo bežal. Stric, ki je bil v svetovni vojni, mi je nekoč pravil, da so nekoč bežali osem dni kar naprej. Nisem mogel verjeti, kako je to mogoče.

Zdaj, ko sem bil dva meseca v »narodno-osvobodilni vojski«, pa vem, kako je to mogoče...

Ne samo jaz, tudi marsikdo drugi.«

Ta agitacija Osvobodilne fronte je znala tudi nepretrgani beg »narodno-osvobodilne vojske« prikazati nepoučeni domači in tuji javnosti kot vrsto samih uspehov.

Novembra 1943, ko je ta »vojska« najbolj bežala, se je zatekla v najbolj pusti, najmanj prometni, najbolj oddaljeni in najbolj gozdnati del Dolenjske. v Suho krajino. Toda tudi tu ni imela miru in se je morala iz kočevskih gozdov umikati čez suho krajinske vasi proti severu. Tedaj je svet zvedel za doslej neznane trdnjave in strateško važne postojanke, kakor so borne vasi Hinje, Zvirče, Kompolje, Videm. Zdenska vas.

Ko je »narodno-osvobodilna vojska« pribežala v Hinje, je rdeča propaganda razglasila v svet novico, da ju po hudih bojih zavzela utrjeno postojanko Hinje. Naslednji dan se je morala umakniti iz Hinj v Zvirče in svet je zvedel,

da je »narodno-osvobodilna vojska« zavzela trdnjavo Zvirče ter zadala nasprotniku »hude izgube«. Iz Zvirč je morala »narodno osvobodilna vojska« bežati v Kompolje, od ondod v Videm, iz Vidma pa v Zdensko vas, kjer se je razkropila. In propaganda Osvobodilne fronte je vsak dan sproti, kakor Je rdeča vojska bežala bolj na sever, poročala o zavzetju trdnjav Kompolje, Videm, Zdenska vas...

Če so njeni begajoči oddelki kje na cesti videli nemški tank, Je propaganda razglasil.a, da divja velika tankovska bitka za Ljubljano. Če je sestradana komunistična patrola pri iskanju hrane prišla do kakega samotnega kraja v širši okolici Ljubljane, je to pomenilo, da je bila zavzeta trdnjava Orle, strateški ključ do Ljubljane. Če se je kateremu oddelku te bežeče vojske posrečilo na begu ponoči prekoračiti progo Ljubljana-Trst, je potem javnost slišala poročila o hudih bojih za to progo...

Kdaj in kako je »narodno-osvobodilna vojska« napadala »okupatorjeve« trdnjave, pa zgovorno priča odlomek iz povelja, ki ga je »Štab XV. divizije narodno-osvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije« dal 25. septembra 1943 vsem štabom brigad. V njem pravi:

»IV. S. N. O. U. B. ‚Matija Gubec‘ naj odredi udarne grupe in naj ugotovi vse možnosti prehoda preko Krke. V slučaju, da se opazi, da mislijo Nemci zapustiti Kostanjevico, se mora isto takoj napasti in jo osvoboditi.«

Torej napasti in osvoboditi trdnjavo tedaj, ko se je nasprotnik iz nje že umaknil!

Četudi je vsa propaganda Osvobodilne fronte od začetka temeljila na laži, vendar ni ta laž dosegla tako gorostasnih oblik in obsega, kakor v uradnih« vojnih poročilih, ki jih je priobčevalo podtalno uradno glasilo

Osvobodilne fronte »Slovenski poročevalec«.

Pa teh poročilih je »slovenska narodno-osvobodilna vojska« v 23 mesecih italijanske okupacije v Ljubljanski pokrajini nažela več neprimerljivih uspehov, pobila več nasprotnikov in jim naredila več škode kakor katera koli vojska na svetu.

Poglejmo samo »uradne« številke o izgubah, ki jih je »narodno-osvobodilna vojska« povzročila Italijanom na ozemlju Ljubljanske pokrajine:

Iz »Slovenskega poročevalca« z dne 19. maja 1942, št. 20, je po »uradnih« podatkih vrhovnega poveljstva »narodno-osvobodilne vojske« razvidno da so samo tri skupine te vojske, to je »III. grupa odredov«, »Dolenjski odred« in »Bataljon Ljube Šercerja« v petih dneh pobili 422 italijanskih vojakov. Bil je to mesec, ko ni bilo, kakor je iz poročil samih razvidno, nikakih znatnejših »ofenziv« ne s komunistične ne z italijanske strani.

Podoben mesec je bil junij 1943, ko je vladalo popolno zatišje. »Slovenski poročevalec« pa v številki 17., izdani konec junija 1943, poroča uradno, da so samo »Gubčeva brigada«, »Šercerjeva brigada« in »Tomšičeva brigada z pobile - spet v kratkih petih dneh - 700 italijanskih vojakov , jih nešteto ranile, zajele ogromen plen in dosegle »odločilne« uspehe...

Če vzamemo omenjena dva meseca iz leta 1942 in leta 1943 - meseca, ko ni bilo nobenih omembe vrednih vojaških nastopov, zakaj kadar je vrhovno poveljstvo »narodno osvobodilne vojske« poročalo o takih nastopih. so se številke vsaj podeseterile - za povprečno merilo pri poročanju o izgubah, zadanih italijanski vojski, potem vidimo, da je »narodno-osvobodilna vojska« samo na ozemlju Ljubljanske pokrajine pobila povprečno po 100 italijanskih vojakov na dan. Ker so »vojaška« nastopi »Osvobodilne fronte«

proti italijanski vojski trajali od oktobra 1941 pa do septembra 1943, to je 23 mesecev, ali 702 dni, je »narodno-osvobodilna vojska« po uradnih poročilih vrhovnega poveljstva pobila v tem času vsaj 70.000 italijanskih vojakov, da ranjencev ne omenjamo. Tem »uradnim« številkam odgovarja tudi obseg druge neposredne ali posredne vojaške škode, ki jo je po teh poročilih »narodno-osvobodilna vojska« povzročila Italijanom.

Resnica je pa docela drugačna.

Iz uradnega seznama uprave pokopališča v Ljubljani, kjer je italijanska vojska na lastnem grobišču pokopavala vse umrle in padle vojake, ki so jih iz vse Ljubljanske pokrajine vozili v Ljubljano, je razvidno, da so od 11. aprila 1941, ko je italijanska vojska zasedla Ljubljano in pokrajino, pa do 8. septembra 1943, to je v 29 mesecih, tam pokopali vsega 588 italijanskih vojakov, 30 pa jih je bilo prepeljanih v Italijo. To so vojaki, ki so padli pri zasedanje pokrajine leta 1941, ki so umrli zaradi bolezni in pa tisti, ki jih je pobila v 23 mesecih vojaških nastopov slovenska »narodno-osvobodilna vojska«. nekaj italijanskih vojakov je pokopanih po večjih krajih na deželi (tako npr. v Cerknici 4, v Dobropoljah 5, nekaj v Borovnici itd. (kjer so bile italijanske posadke).

Če seštejemo vse te grobove umrlih in padlih italijanskih vojakov v Ljubljanski pokrajini, vidimo, da so vse izgube italijanske vojske v letu 1941, 1942 ter 1943 znašale največ 800 mož.

Od teh 800 vojakov jih je »narodno-osvobodilna vojska« pobila morda 400.

400 namesto 70.000 - 1 proti 1750, to je dokazana resnica, to je razlika med propagandnimi poročili Osvobodilne fronte in med resničnimi izgubami, ki jih je italijanska vojska iz vseh mogočih vzrokov na ozemlju Ljubljanske pokrajine imela.

Prav ta razlika med agitacijo in resnico nam najbolj nazorno govori o tem kakšni in koliko vredni so tako imenovani »vojaški« nastopi slovenske Osvobodilne fronte ter njihov pomen v sedANJI vojski. Prav ta razlika tudi dokazuje, da se Osvobodilna fronta sploh ni borila proti okupatorju, temveč samo proti slovenskemu narodu, katerega je hotela pripraviti - ker je politično revolucionarna vojska - do revolucije in ga narediti zrelega za boljševiske politične in socialne načrte.

Še strašnejša pa postane ta razlika, če jo primerjamo s številom žrtev, ki jih je Osvobodilna fronta zahtevala od lastnega naroda. Po približnih in skromnih cenitvah je »narodno-osvobodilna vojska« od oktobra 1941 do 1. januarja 1944 pobila ali povzročila smrt nad 15.000 Slovencev, prebivajočih na ozemlju Ljubljanske pokrajine.

Ljubljanska pokrajina je po podatkih ljudskega štetja v letu 1941 imela okrog 330.000 prebivalcev. Komunistična Osvobodilna fronta je torej do 1. januarja 1944 uničila skoraj 5% celotnega števila prebivalstva! Pri tem niso vštete žrtve, ki jih je delo Osvobodilne fronte neposredno ali posredno zahtevalo v drugih pokrajinah, zlasti na Primorskem, in tudi ne tistih Slovencev, ki so padli v vrstah »narodno-osvobodilne vojske« same. Če bi k številu žrtev v Ljubljanski pokrajini prišteli še vse to, bi šele dobili približno sliko o tem, kakšen grozoten krvni davek je Osvobodilna fronta zahtevala od slovenskega naroda.

V prejšnji svetovni vojni je bilo v 4 letih mobiliziranih okrog 150.000 Slovencev, prebivajočih na ozemlju bivše Avstro-ogrske države. Število izgub, ki so jih Slovenci imeli v tej vojski, ko so se sami dejansko štiri leta borili na vseh avstrijskih frontah, znaša okoli 15.000 - toliko, kolikor

je Slovencev v dobrih dveh letih pobila Osvobodilna fronta. Celotne slovenske izgube v štirih letih svetovne vojne znašajo nekaj manj kakor 1% vsega števila Slovencev, kar jih je tedaj živelo v bivši Avstro-ogrski državi!

Že ta kratka primerjava priča, da je Osvobodilna fronta slovenski narod uničevala nalašč pobijala je Slovence, ker se slovensko ljudstvo ni hotelo pridružiti poskusu komunistične revolucije.

Ko je vodstvo Osvobodilne fronte videlo, da slovenskega naroda za svoje cilje ne bo pridobilo s propagando, ga je hotelo v to prisiliti s terorjem in krvjo. Najprej je dalo pobiti vse ljudi, zlasti bivše politične voditelje, o katerih je domnevalo, da podpirajo ljudski odpor proti komunističnim načrtom. Ko se mu s tem ni posrečilo tega odpora zlomiti, je dalo zapoved za načrtni pokolj čim večjega števila tistih Slovencev, ki se Osvobodilni fronti niso marali pridružiti, da bi s tem prestrašilo in uklonilo ves narod, ker Osvobodilna fronta tudi z množičnim pokoljem ni mogla med Slovenci pripraviti tal za socialno revolucijo in za boljševiške cilje. je sklenila, da bo z brezobzirnim načrtnim uničevanjem narodnega imetja ter z obubožavanjem vseh slojev s silo slovensko ljudstvo sproletarizirala in tako razmere za revolucijo umetno in s silo ustvarila.

O resničnosti teh trditev nas propričujejo razvoj in potek, oblika in obseg komunistične morije med Slovenci.

Osvobodilna fronta je svoje delo začela poleti 1941 z geslom zboj okupatorju«. Prvi ljudje, ki so jih atentatorji Osvobodilne fronte na ozemlju Ljubljanske pokrajine pobili, so pa bili ne morda zastopniki okupatorske oblasti ali cesarske italijanske vojske, temveč Slovenci.

Samo v Ljubljani so morilci Osvobodilne fronte izvedli v letih 1941, 1942 in 1943 50 atentatov, ki so se po ogromni večini vsi posrečili. Vse žrtve, razen ene, ki je bila ubita po naključju in na osebno pobudo mladega komunista, so bili sami Slovenci, med njimi nekatere naj vidnejše politične in druge osebnosti: bivši ban dr. Marko Natlačen, vseučiliški profesor, znanstvenik mednarodnega slovesa in mladinski voditelj dr. Lambert Ehrlich, industrijec Avgust Praprotnik itd.

Osvobodilna fronte ni v Ljubljani ne na ozemlju Ljubljanske pokrajine navzlic vsemu propagandnemu kričanju o boju proti okupatorju poskusila v vseh teh letih atentata niti na eno italijansko vojaško ali upravno osebnost, temveč so žrtve njenih morilcev bili sami Slovenci.

Osvobodilna fronta je Slovence: najprej posamič, potem pa v skupinah začela pobijati zaradi tega, ker je videla, da s samo propagando ne bo mogla slovenskega ljudstva zajeti ter ga pridobiti za revolucijo, katero si je, kakor smo videli, postavila v program.

Ljudstvo je bilo do njene propagande nezaupljivo, zlasti ko je videlo, da vodijo vse tako imenovano »narodno-osvobodilno gibanje« komunisti. Če je hotela Osvobodilna fronta svoj boj proti Slovincem kako utemeljiti, je morala najprej ustvariti nekak nasprotni tabor, proti kateremu bi se potem borila. Vrgla je torej v javnost geslo o »izdajalcih« in o »sodelovanju z okupatorji«.

Vse poletne in jesenske mesece, 1941 je njena ustna in pisana propaganda šuljala samo o »izdajalcih«. S tem imenom je Osvobodilna fronta označila zlasti vse vidnejše ljudi, ki se njenemu uničevalnemu delu niso marali priključiti. koga naj bi bili ti ljudje izdajali, ali čigave koristi prodajali, tega komunistična propaganda ni povedala.

Tudi ni Osvobodilna fronta nikdar povedala kaj misli z besedo »sodelovanje«, »Sodelovalo je z okupatorjem vsakdo, ki je hotel ostati živ in se hotel ohraniti, da bi tako pomagal ohraniti lastni narod. »Sodeloval« je slovenski kmet, ki je hotel obdelovati svojo zemljo

zase in za svojo družino, kakor je to delal tisoč let in mu ni bilo do komunistične revolucije in do uničenja. »Sodeloval« je delavec, ki ni poznal druge politike kakor košček prigarane kruha. »Sodelovalo je pisatelj, ki je v teh mračnih časih hotel gojiti domačo besedo in jo dajati ljudstvu, ki je je bilo bolj potrebno kakor kruha. »Sodeloval« je vsakdo, ki je sodil, da je njegova največja narodna dolžnost delati za narod na tistem mestu, kjer je.

Ni pa sodeloval npr. komunistični razumnik, ki je: sedel v državni, to je okupatorjevi službi, ter prvi in brez pritiska vpisal otroke v razne okupatorjeve organizacije, da so tam dobivali obleko in hrano in denar; ki je lastno ženo in lastno hčer pošiljal »zaradi stvari« prodajat žensko in narodno čast savojskemu cesarskemu vojaku, sam pa sedel na varnem, v senci pokojnine in druge. pošiljal v gozd, češ da to zahteva narodno osvobojenje ali pa jih sodil na smrt, češ da so izdajalci, ker »sodelujejo«.

»Sodelovala« je ogromna večina slovenskega kmečkega in delavskega ljudstva že s tem, ker je v novih razmerah živela, ni pa »sodeloval« npr. Josip Vidmar, predsednik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, ki je še leto dni potem, ko je druge obsodil kot »izdajalce« in »sodelavce«, sedel kot dramaturg v ljubljanskem državnem gledališču, pa se ni nič bal takega odkritega »sodelovanja« in prejemanja plače in honorarjev za »sodelovanje«. Tudi nista »sodelovala« profesor Edvard Kocbek in sodnik Jože Rus, podpredsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, ki sta ravnala prav tako kakor Josip Vidmar. Še manj je sodeloval npr. inž. Dušan Serbec, ki je vse do novembra 1943 prejemal od okupatorja pokojnino, ki si jo je z bolj ali manj poštenim delom »prislužil« v bivši Jugoslaviji. na katero je: potem kot član plenuma Osvobodilne fronte pljuval, in nešteto drugih rdečih prvakov.

Vsi ti niso »sodelovali« in niso bili »izdajalci«. »Izdajalec« je bil samo tisti, ki je delal isto, pa ni bil komunist. To je bil samo slovenski narod, ki so se mu ti »čisti ljudje« in ti »značaji« vsilili za sodnike...

Komunistična propaganda ni mogla povedati, kdo naj bi bil »izdajal« in kaj. Nihče od vidnejših slovenskih ljudi ni namreč zagrešil ničesar, kar bi bilo po kakršni koli morali moči označiti kot izdajalsko. Vsi koraki, ki so bili storjeni, so bili v skladu z določili mednarodnega prava in jih je narekovala zgolj skrb za obstanek in ohranitev lastnega naroda. Slovenci so italijansko zasedbo sprejeli z mirom in v zavesti, da drugače, kakor je prišlo, biti ne more. Njihovo stališče in »izdajalsko« njihovo vedenje najtočneje označuje izjava, ki jo je tedanji visoki komisar za Ljubljansko pokrajino Emilio Crazoli dal ob prvi paradi italijanske vojske maja 1941, ko je svoji okolici glede; na vedenje prebivalstva dejal: »Ma questo e una gente superba. - To je pa ponosen narod!«

Osvobodilna fronta je začela pobijati Slovence, ker je potrebovala, izdajalce« za svojo propagando in pa, ker se je pod geslom, da hoče uničiti izdajalce, hotela otresti najprej vseh tistih ljudi, ki bi mogli s svojim vplivom pri ljudstvo njeno delo ovirati, ali ki hi bili sposobni organizirati odpor proti komunističnim revolucionarnim načrtom.

Ko tudi to ni pomagalo in ni ljudstva mogla prepričati o pravilnosti svojega programa ter ga pridobiti zanj, je hotela njegov tihi, a žilavi odpor in nezaupljivost omajati s propagando o tako imenovani »beli gardi«.

Propaganda z »belo gardo« spada med najbolj prevejane in najbolj podle laži, ki jih politična zgodovina pozna. Davno poprej, preden sploh kdo med Slovenci mislil na samo obrabo pred komunističnimi tolpmami, je Osvobodilna fronta začela gonjo proti »beli gardi«. Nihče ni nikoli točno povedal, kaj je »bela garda«. Ta beseda je bila prav tako zagonetna kakor beseda

»sodelovanje«. govorili so samo, da je to pošast, ki izdaja in uničuje slovenski narod. Kako ga uničuje in komu ga izdaja, tudi niso povedali.

»Bela garda« naj bi bila nekako množično, splošno, to se pravi, po zdravi pameti nemogoče izdajstvo. Dejstva in dogodki so potem, ko je komunistično množično nasilje bilo na višku, pokazali, da so »bela garda« vsi tisti Slovenci, ki ne marajo komunizma, ki nočejo z Osvobodilno fronto v revolucijo in narodni samomor; da je to ves slovenski narod.

»Bela garda« je bila umetno ustvarjena pošast, ki jo je Osvobodilna fronta potrebovala kot propagandno opravičilo za začetek svojega krvavega boja proti vsemu slovenskemu narodu.

Da je to res, priča izjava, ki jo je na konferenci Komunistične partije Slovenije v začetku meseca julija 1942 dal komunistični zaupnik Vojko, ki je odkrito povedal: Bela garda je pred nas samih.«

Da vodstvo Osvobodilne fronte k »beli gardi« prišteva ves slovenski narod, ki komunizma ne mara, priča še bolj zgovorno razprava, ki se je na omenjeni konferenci začela glede tega, kdo je kriv »bele garde« med Slovenci. Član Centralnega komiteta Komunistične partije Slovenije »Djuro« je docela odkrito povedal, da je »bela garda« »napaka vseh Slovencev. Če bomo (proti njej, op. pis.) nastopali tako ostro (kakor so zahtevali drugi govorniki, op. pis.), se bo zgodilo, da bomo morali postreliti cele vasi ...«

In komandant nekega primorskega oddelka »narodno-osvobodilne vojske« - ki ni bil komunist - je v Loški dolini junija 1941 dejal glede tega:

»Če bi hoteli mi vse ljudi postreliti, ki jih terenci zahtevajo (»belo gardo«, op. pis.), bi že vso Slovenijo pobili.«

Gonja proti »beli gardi«, to je proti vsemu, kar ni bilo z Osvobodilo« Fronto, se je stopnjevala, čim bolj je rasel odpor ljudstva proti komunističnemu nasilju in gospodarskemu uničevanju.

Prve skupinice »narodno-osvobodilne vojske« so odšle v gozd v jeseni 1941 in pozimi 1941/1942. Če so se hotele preživljati, so morale ropati, ker jim ljudstvo samo od sebe ni dajalo. Nekaj zaradi tega, ker je vedelo, da ima opravka s komunisti, nekaj zaradi ti-ga, ker samo ni imelo.

Čim bolj so se ropi množili, tem hujši je bil odpor in tem hujša je bila tudi gonja Osvobodilne fronte proti »beli gardi«. Gibanje, ki se je začelo pod geslom odpora proti okupatorju, je čez noč začelo razglašati, da ni njegov glavni sovražnik okupator, temveč ta brezimna in neznana »bela garda«, to je slovensko ljudstvo.

Vprašanje tega boji je vodstvo Osvobodilne fronte in vodstvo Komunistične partije vse leto 1942 in 1943 zanimalo bolj kakor pa toliko razkričani nastopi proti okupatorju. Boj proti »beli gardi«, ne boj proti okupatorju, so komunistični voditelji tedaj uradno postavili na prvo mesto kakor pričajo razprave na konferenci Komunistične partije Slovenije od 5. do 8. julija 1942.

Boris Kidrič, tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte in tajnik Centralnega komiteta Komunistične partije, je na konferenci glede tega govoril takole:

»Interesi Osvobodilne fronte zahtevajo, da se 'bela garda' uniči... Tako je treba po drugi strani z vso ostrostjo nastopati proti pojavom popuščanja kot je bil npr. na Notranjskem. Da se vzpostavi proti 'beli gardi' revolucionaren red, bo Izvršni odbor Osvobodilne fronte izdal odlok za organizacijo sodstva... Skrbeti je treba, da bo pri tem vladala revolucionarna ostrina... Jasno je, da je mogoč napram 'beli gardi' en sam postopek, postopek fizičnega uničenja... Partija se bo borila z vsemi svojimi silami za uničenje notranjih sovražnikov.«

Nemci ma v gradu kočevje -

predajte se. - in razorite sbrane
domobrane ter vse orožje uvalite
na vozove in prijelite na most
Vsi leateri je bodo predali nemci
bodo amnestirani in zaručeno vam
LioGeyc =

Štab XIII.

Udarne Brigade
N.O.V. in P.O.J.

polit. komisar:

Brodar

Komandant - Ing.
Gesto

Dajte odgovor, nanjga bomo
čakali 30'. Po tem roku otvorimo topov-
ski ogenj in ostalo ...

B

Kako se bari slovenske ...

Urban Velikonja, s pravim imenom dr. Marijan Dermastja, tedaj komandant »V. grupe odredov«, je govoril:

»Mislim, da je bilo debatiranja o »beli gardi« povsod dosti. Najbolj pametno je, da ne debatiramo. To je politično naš nasprotnik. Uničiti ga moramo. Ni potrebno govoriti, ali smo krivi ali ne, da obstoja ,bela garda'. Vsaka popustljivost v tem oziru je ne samo oportunitizem, ampak sabotaza Osvobodilne fronte. Ne bomo spraševali, kako je kdo prišel v ,belo gardo'. Čim koga dobimo pri delu za ,belo gardo', v kakršnem koli oziru - streti... Da smo ravno na Dolenjskem pravilno zgrabili, je najboljše dokumentirano, da... časopisi pišejo dolge članke in nas imenujejo krvnike. Tu je vidno, da je popolnoma jasna, da je to pravilno.«

Komunistični zaupnik Vojko je dejal:

»Smatram, da je najbolj bistvena naša notranja fronta (torej ne okupator, op. pis.), zato moramo pobiti »belo gardo«. Tak gnoj ni vreden, da živi. Dolžnost vsakogar, ki ga sreča, je, da ga likvidira. Stran z njimi, čeprav ni dokazov. Če bomo to čimprej izvršili, tem prej bo izvršila svojo nalogo vzhodna fronta.« (!)

Lojze Brodar, politični komisar »Belokranjskega odreda« je izjavil: »Bela garda je danes naš prvi sovražnik (ne okupator, op. pis.), zato nobene popustljivosti.«

Tine Železnik je ob isti priliki govoril:

»Mnenje sem, da kdor danes organizira belo gardo, ni vreden, da dobi kroglo, ampak, da ga režeš.«

Štab I. bataljona Dolenjske III. grupe je 30. junija 1942 izdal razglas: »Civilnemu prebivalstvu v vednost«. V njem pravi:

»Kdor se bo dal organizirati v ‚belo gardo‘, bo plačal z glavo. Opozarjamo, da bomo uničili tudi vse imetje ljudi na področju, kjer se pojavlja... ‚bela garda‘. V boju proti ‚belogardistom‘ partizani ne bomo delali... nobene razlike. Na področju, kjer bo središče... ‚belogardistov‘, bodo partizani streljali vsakega odraslega človeka, moškega kot žensko, in to brez predhodnega opomina.«

Razglas sta podpisala komandant Rado Smolar in politični komisar Rudi Robida.

»Vrhovno poveljstvo slovenskih partizanskih četo je v začetku meseca junija 1942 dalo naslednje »Navodilo komandantom in polit komisarjem«:

»V smislu naredbe štaba D.O. z dne 28. maja je treba v vsakem pogledu pojačati in poostriiti borbo proti ‚beli gardi‘. Vsak liberalizem in popustljivost nam lahko ogromno škodi. Vendar pa je treba, da se opozori na način postopanja proti ‚belogardistom‘. Ljudi, ki so v svoji okolici osovraženi in nepriljubljeni, likvidirati takoj. Pri drugih pa, ki so priljubljeni, je treba biti zelo previden. Te je treba takoj prijati in jih postaviti pod stražo in takoj nato pričeti politično kampanjo proti njim, tako da bomo prebivalstvo prepričali o potrebi likvidacije. Šele potem likvidacijo izvršiti. Posebno je potrebno biti previden pri duhovnikih. Tu je treba upoštevati še versko občutljivost prebivalstva. Jasno je, da se zaradi tega ne bomo ženirali aretirati jih. Čim bolj trda bo naša pest, tem lažji bo posel. To se zavedajte pri borbi z belo gardo.«

In ob istem času, ko je Osvobodilna fronta »belo gardo«, to je ves slovenski narod, prikazovala doma in v tujini kot izdajalsko tolpo, ki sodeluje z okupatorjem proti narodno-osvobodilnemu boju, je isto »belo gardo«, to je isti slovenski narod, Italijanom slikala kot največjo sovražnico Italije. Dokaz za to je letak, ki ga je Osvobodilna fronta izdala avgusta 1943 v italijanščini pod naslovom »Častniki, podčastniki ter italijanski vojaki.« Letak pravi:

»Pripravljeni smo pomagati vašemu boju... edinemu možnemu boju, da se reši Italija iz poloma. Razorožite in izročite partizanom belo gardo..., ki je tudi najhujši sovražnik svobodnega italijanskega naroda...«

*

Priča, ki je bila omenjena že prej, pripoveduje o pobijanju nasprotnikov Osvobodilne fronte naslednje:

»Ko je vodstvo Osvobodilne fronte mislilo, da je s tako in podobno propagando pripravilo razpoloženje za pokol je slovenskega prebivalstva v množicah in te pokolje že vnaprej opravičilo, je šlo na delo. Začela se je doba tako imenovanih »likvidacij«.

Beseda likvidacija pomeni v komunističnem slovarju isto, kar pomeni v navadnem življenju premišljen in načrten umor. Da uporabljajo komunisti to besedo, ni naključje. Morali so se v svoji znani taktiki izogniti besedi »umor« in poiskati drugo, ki zveni bolj človeško in lepše, po svojem dejanskem pomenu je pa neprimerno strašnejša.

Ker besede »umor« niso mogli opravičiti, so dobili drugo, ki ima videz neke »pravičnosti« in za podlago neko »pravno ozadje«, seveda samo v komunističnem revolucionarnem redu.

Kom. 1.čete bataljona
"LJUBE ŠERCERJA " NO

334

21. VI. 1942

Št.
Dne 21. jun. 1942
Na položaju.

ŠTABU BATALJONA "LJUBE ŠERCERJA" NO

Danes je bil justificiran Razpotnik Josip iz Tomišlja, roj. 26.I.1903. Župan je med potjo pobegnil. Potem smo dovedli v logor njegovo ženo in brata in jih pridržimo, dokler se ne javi župan. V obratnem slučaju nam sporočite kaj naj storimo.

SMRT FAŠIZMU - SVOBODO NARODU!

Komandir

Politkomisar.

Uradni dokaz za eno izmed neštetihih »likvidacij« in »justifikacij« nedolžnih slovenskih ljudi

Komunistične likvidacije pri nas moramo razdeliti v dve poglavji, v likvidacije civilistov in likvidacije med komunisti samimi.

Ker je glavno komunistično revolucionarno načelo, da mora biti revolucija krvava, saj je Lenin sam učil, da mora biti revolucija cementirana s krvjo, - so se komunisti tega načela tudi pri nas držali. Komunistično vodstvo je to načelo pri nas dobesedno izvajalo in tudi svojim podrejenim dajalo taka navodila.

Drugi vzrok za komunistične likvidacije pri nas je bila potreba po strahovanju ljudstva, ki ni maralo Osvobodilne fronte. Krvniki so namreč dobro vedeli, da bodo mogli ljudstvo šele tedaj ukloniti do tal, ko bo trepetalo pred njihovimi puškami.

Tretji nagib za likvidacije pa je bilo načelo, da je treba vsako, še tako majhno nasprotovanje zadušiti v krvi. Tu so imeli komunisti povsem svojo taktiko. Če namreč opozicije ni, jo je treba po komunističnem nauku brezpogojno ustvariti in s tem ustvarjati razmere za izvedbo krvave revolucije, zakaj samo v krvi in neurejenih razmerah, je moč pripravljalcev revolucije.

Iz tega razumemo, zakaj so komunisti govorili o »beli gardi« tedaj, ko ni bilo še nikjer najmanjšega znamenja o čem takem. Zdaj razumemo, zakaj je bilo toliko pritožb neukih voditeljev terenskih odborov, češ: ali ne vidite, da ustvarjamo belo gardo sami?

Pri uveljavljanju načela o pobijanju opozicije so bili skrajno odločni in brezobzirni. Po izjavah članov Izvršnega odbora Osvobodilne fronte je treba »novi red«, tj. komunizem na Slovenskem ozemlju brez razpravljanja postaviti na noge. Kar koli temu novemu redu nasprotuje, je treba takoj vse odstraniti.

Likvidacije so bile različne. Ponekod, kjer so voditelji Osvobodilne fronte videli, da je ljudstvo proti njim, so izvajali likvidacije v množicah, drugod pa so pobijali posameznike.

Navodil za likvidacije v začetku niso dajali pismeno, ker so se bali, da bi kurirji ne bili zanesljivi. Dajali so jih ustno - in sicer ob vsakem obisku pri podrejenih edinicah.

Te vrste likvidacije spadajo v prvo dobo, ko še niso bila organizirana »sodišča«, ki so dosegla višek v Justičnem umoru v Kočevju, kjer so obsodili na smrt vse »izdajalce«, to je vso opozicijo proti komunizmu.

V začetku komunistične revolucije so bile likvidacije stvar politične organizacije Osvobodilne fronte, kar je bilo vidno zlasti v Ljubljani, kjer je delovala cela vrsta političnih ustanov, ni pa še bilo vojaške. (Primeri umorov: Emmer, Polak, Praprotnik in dr.) Prav tako je bilo v začetku tudi na deželi. Likvidacije so bile stvar terenskih političnih odborov, katerih člani so hoteli dobiti ugleda pri višjih funkcionarjih Osvobodilne fronte.

Misel o nujnosti likvidacij sovpada z začetkom političnih organizacij na terenu. Glavno načelo je bilo, ljudi ne vzgajati, pač pa jih odstranjevati, če se ne podvržejo komunistični miselnosti.

V Ljubljani so opravljali likvidacije posamezni zločinci, ki so bili člani politične organizacije Osvobodilne fronte. Ti ljudje so bili kandidati za članstvo v Komunistični partiji. Delali so po nalogu okrožnih komitejev.

Ukaz za likvidacijo je navadno dobila trojka, in sicer tako, da je eden od trojke moral umor izvesti, druga dva pa sta mu pomagala s tem, da sta opravljala varnostno službo. Za varnostno službo pri kakem bolj važnem in teže izvedljivem umoru so bile določene tudi druge trojke, ki pa druga za drugo niso vedele.

Na deželi je bila izvedba teh začetnih likvidacij težavnejša, ker niso imeli dovolj sposobnih in strankarsko vzgojenih morilcev.

Po teh začetnih umorih so prišle na teren posamezne komunistične oborožene edinice. Tedaj je naloga likvidiranja prešla nanje. Važen razlog, da je »narodno-osvobodilna vojska« prejela ta krvav posel, je bil tudi ta, da bi si »oborožena sila« pridobila pri ljudstvu ugled, češ da zna tudi človeka ustreliti, zato naj se je ljudje primerno boje.

Likvidacije v množicah so se začele v zgodnji pomladi 1942. Izvršni odbor Osvobodilne fronte in glavno poveljstvo »narodno-osvobodilne vojske« sta tedaj komunističnim edinicam dala naslednji ustni nalog:

Med ljudstvom si moramo pridobiti ugled in ljudstvo mora imeti pred nami strah. Zato moramo takoj počistiti z vsem, kar ni z nami. Tudi če je samo en član družine proti nam ali je kaj zakrivil proti našim postavam, je treba brezpogojno likvidirati vso družino.« (Za to je primer družine Kolenc iz Sevnice pri Novem mestu. Likvidirali so sina, ki je bil »kriv«, potem še očeta, mater ter štiriletnega otroka. To se je zgodilo meseca aprila 1942. Drugi primer je družina Mavsar iz Št. Ruperta, od katere so poklali devet članov, med njimi živega sežgali devetletnega Stanka.)

Po teh navodilih so se začele množične likvidacije na Notranjskem, Dolenjskem, Spod. Štajerskem in v Savinjski dolini. Cilj vseh teh likvidacij je bil ljudstvo ustrahovati in ga tako pridobiti za Osvobodilno fronto.

Brž ko so kakega osumljenca prijeli, so ga takoj likvidirali ter potem, ko je bil že mrtev, uprizorili proti njemu na raznih mitingih politično gonjo, češ da je bil »izdajalec«. Mrtev se seveda ni mogel braniti.

Od glavnega poveljstva so imeli za ta postopek naslednje ustno navodilo: »Najprej ga ubij, potem pa politično, čeprav z lažjo, razjasni, zakaj si ga ubil!«

Tega navodila so se tudi res držali, vendar se je mnogokrat zgodilo, da so znali slabo lagati in so bile njihove laži tako otipljive in nerodne, da se je začelo ljudstvo od komunistov obračati prav zaradi tega s še večjim ogorčenjem.

V to dobo spadajo okrutni množični umori po vsem slovenskem ozemlju. Na Dolenjskem odgovarjata skoraj za vse umore Žan Rome in Nace Majcen iz Mokronoga. Ta dva sta kot komandanta in polit komisarja »Zapadno dolenjskega odreda« dala komandirjem svojih čet in vsem komunistom dovoljenje, da smejo streljati ljudi na svojo pest, brez zaslišanja.

Najhujše umore pa sta delala lastnoročno. Sem spada umor Lundrove družine iz Zabukovja pri Trebeljnem.

Način likvidacije je bil okruten. Morilci so uporabljali pri tem samokrese in nože, kar je veljalo še za milost, sicer pa kar kole, s katerimi so pobijali ljudi.

Dostikrat so svoje žrtve metali na ogenj in jih pekli, ali pa jih kako drugače zverinsko pokončavali.

Samo na enem »delovnem področju« telo dveh zverin, to je od Blatnega klanca do Klevevža je iz te dobe nad 300 grobov.

Tja proti Gorjancem je tedaj opravljal taka grozodejstva Pirkovič Franc (Čort). Število likvidiranih v gorjanskih gozdovih znaša spomladi 1942 okoli **sto**.

Kakšne in kako nevarne »izdajalce« so pobijali, priča naslednji primer:

Iz Gorenje vasi pri Muljavi je prišel v komunistično taborišče na Polževem 16 leten fant ter polit komisarju »Cvetku« rekel, da sta v vasi ženski, ki najbrž izdajata«. Ženski -- bili sta sestri - sta bili obe stari že nad 70 let. Polit komisar je takoj poslal patrolo ponju in ju pripeljal na Polževo. Tam so ju najprej pretepli ter tako hoteli izsiliti od njiju priznanje. Ker pa nista mogli priznati greha, ki ga nista nikoli zagrešili, so ju komunisti - zaklali.

Umori v Beli Krajini so se pričeli nekoliko pozneje, ker so komunisti tam tudi pozneje nastopili. Tu so opravljali umore »James«, s pravim imenom Majnik Janez, »Ahac«, s pravim imenom Brodar Lojze iz Novega mesta ter Sokol Jože.

Blizu Suhorja so imeli 40 metrov globoko jamo, v katero so žrtve tudi žive metali. V tej jami je okrog 70 žrtev. V Toplicah so pri eni sami priliki pobili 16 ljudi.

V Kronovem so tedaj pobili vso Furlanovo družino.

V okolici Sv. Križa pri Litiji je v tej dobi opravljal množične likvidacije študent Čonč s komunističnim imenom »Prlek«.

Na področju Suhe Krajine sta bila tedaj likvidirana Čebulj Darinka in kaplan Novak Henrik. Tu je opravljal likvidacije dr. Marijan Dermastja s svojimi pomočniki. Tam so umorili tudi pisatelja Jožeta Debeljaka, ki so ga obdolžili da je prišel iz Ljubljane ustanovljat »belo gardo« žrtve so mučili. Slak Janez iz Dobrniča, ki je žrtve trpinčil, je sam dejal: »Tri strele sem dal hudiču, pa še ni hotel poginiti, tako da sem ga moral pobiti s krampom«

Veliko grobov iz te dobe je okoli Starega Loga pri Kočevju.

Prav tako je bilo na Notranjskem, zlasti na Krimu, Krvavi peči in Robu. Samo v znano Krimsko jamo so zmetali spomladi 1942 okrog 300 umorjenih ljudi. Tu sta morila med drugimi komunist Stenko Knap iz Ljubljane, ki je bil v dobi italijanskega razpada komandant Toplic, in **Daki - Stanko Semič, zdaj komandant »brigade«**.

Strast po umorih se je med komunisti čedalje bolj stopnjevala. Dostikrat so vozili v štab cele vrste, petnajst do dvajset ljudi skupaj. Med komunisti je vladala neverjetna podivjanost. Zlasti mladi pobalini so se, izkazali za hude krvnike.

Ker se je zgodilo, da so bili komandanti včasih proti likvidacijam (komandanti - nepartijci), niso hoteli vseh aretirancev pobiti. Zato so jih začeli pobijati terenci sami. Te umore je vrhovno poveljstvo dopuščalo in jih odobravalo.

Opozicija med ljudstvom proti takemu početju je vedno bolj rasla, čeprav si zaradi preplašenosti ni upal nihče črhiniti. Stvar je šla tako daleč, da je davno poveljstvo moralo raziskati nekaj umorov in ugotoviti, da so bili storjeni brez obtožbe in krivde. Potem so rekli, da so te umore zakrivali »neodgovorni elementi«. Drži pa, da se tem »neodgovornim elementom« ni nič zgodilo. Preiskava je bila samo komunistična taktika, ki naj hi ljudstvu kazala komunizem kot vlado pravičnosti ...

Ko se je vodstvo Osvobodilne fronte poleti 1942 čutilo slabo, je svojo taktiko spremenilo. Spoznalo je, da bodo rdeči nujno potrebovali zaveznikov v Osvobodilni fronti sami in med ljudstvom, če se hočejo ohromiti pri življenju.

Da bi vodstvo svojemu spremenjenemu mišljenju dalo potrdila, je pri vsaki komandi odreda in brigade uredilo posebna »sodišča« ter jim dalo nalogo, da morajo za vsakega osumljenca uvesti postopek.

Sodišča so sestavljali: komandant, komisar in kak obveščevalec. Za večje primere pa so imenovali posebno sodišče.

Toda vse to je bilo zgolj pesek v oči, vse samo zaradi ljudi. Polagoma pa, brž ko so se spet začele sestavljati brigade, so se zopet čutili močne. Začeli so nastopati ostreje in znova začeli z likvidacijami. Likvidirali so vse, kar se je pregrešilo proti raznim naročilom.

Takoj po slovitih italijanski »ofenzivi« meseca julija 1942 so razposlali na vse strani tako imenovane »kazenske ekspedicije« z nalogo, da morajo teren »očistiti« vseh nezanesljivih elementov.

Te kazenske ekspedicije so bile po večini iz »Cankarjeve brigade« ter so povsod nastopale; zelo okrutno. Da bi pa pred ljudmi svoj postopek opravičili, so povsod nastopali kot »redna« sodna oblast in po vaseh uprizarjali razne »processe«.

Znan je primer iz vasi Javorovica pri Št. Jerneju, kjer so zaprli pet nedolžnih ljudi, toda so tri oprostili. Sodba je potekala pred celim strojem, razsodbo pa je na posebni tribuni prebral Bogdan Osolnik. Obtoženca je patrola likvidirala takoj po razglasitvi sodbe.

Ko so »brigade« narasle, je prišel brigadnim komisarjem in pa kazenskim ekspedicijam poseben nalog, da morajo vse vasi, ki so se v ofenzivi slabo obnesle, do tal požgati in vse moške likvidirati. Seveda morajo taka dejanja med ljudstvom opravičiti na mitingih in s politično gonjo. Toda tudi ti mitingi so bili taki kakor vsi prej: najprej so obtoženca umorili, nato pa mu naprtili vse mogoče grehe.

Vsi mitingi so izzveneli grozilno: »Prav tako bomo likvidirali vse druge, ako ne boste delali z nami!«

Res je, da so ti umori bili bolj organizirani in da so o vsakem morali poročati glavnemu poveljstvu. A edini namen tega poročanja je bil tale: v dobi neorganiziranih umorov se je mnogokrat zgodilo, da so »neodgovorni elementi« pobijali iz nevednosti tudi najboljše lastne ljudi partijce. Zaradi tega je hotelo imeti glavno poveljstvo nadzorstvo nad umori. Zapisniki zaslišanj so bili vsi ponarejeni. Vse, kar so izvedeli tolovaji in civilisti o priznanjih obtožencev, je bila laž.

V zadnjem času so se uredila posebna »divizijska sodišča«. Pri Izvršnem odboru Osvobodilne fronte so nastavili za posebnega sodnega referenta Zorana Poliča. Dobil je nalog, da mora organizirati »sodstvo po temle vzorcu: sestaviti se morajo sodišča, ki bodo imela tri člane. Ni važno,

Zasliševanje

Debeljak Josip, izredni profesor pri Klavirju, 19. 7. 1942,
zadnje besedilo: Josipa vas št. 5, prstolj; Ljubljana.

Zaključek je vaš odločitev do OF?

Samo od sebe se jezim, da vam za
vašo stvar, če se bori za slovenski narod.
Jasni pojmovi niso imeli. Vsa literaturo
nisem videl niti ene vrstice.

Debeljak

Zasliševali: tov. Boris Nikič, tov. Istok, tov. Marko Belin.
Ni mogoče od njega dobiti nikakega jasnega odgovora, tem-
več vedno z pogojniki če, ako itd., vse pa diši močno po
mihajlovičevstvu.

Justificiran 4.7.42.

Marko

Zapisnik o »zasliševanju« in justifikaciji pisatelja in časnika Josipa Dehetjaka, ki ga je Osvobodilna fronta dala ubiti dne 4. julija 1942. Štiri vrstice in - smrt!

če so sodniki juristi, važno je to, da so brezobzirni, vedno pa morajo poslušati mnenje navadnega člana komunistične partije, ki je sodišču pridejan kot tretji član.

Sedaj pa, ko jim je že uspela povsod organizirati VOS (Varnostno obveščevalno službo), to je slovensko Čeko, je vsa sodna oblast prešla nanjo. Vse sodne in likvidacijske posle ima v rokah VOS. Zoran Polič, ki je referent za sodstvo, samo pripravlja »juriste«, ki bodo znali zasliševati in soditi po komunističnih načelih. Njegova šola se je jasno pokazala v kočevskem »procesu«.

Vse »civilne« zadeve ima danes v rokah VOS, za vojaške zadeve pa še poslujejo »vojaška« sodišča.

Če gledamo na razvoj komunističnega sodstva, zapazimo v njem točen posnetek ruskega sodstva v času revolucije.

Po statistiki, ki jo je pisalo vrhovno poveljstvo v narodno-osvobodilne vojske, je bilo umorjenih nad 3.000 civilnih oseb samo pri likvidacijah spomladi in poleti 1942.

Hkrati so pobijali tudi vse nezanesljive ljudi v »narodno-osvobodilni vojski« sami. Za vse likvidacije v vojski sta bila odgovorna komandant in politični komisar edinice. Že bataljonski politični komisar je smel likvidirati rdečega vojaka na svojo pest. Zlasti v začetku je bilo v tem oziru silno strogo. Za vsako malenkost so vojaka likvidirali, bodisi da je bila njegova krivda vojaškega, disciplinskega ali političnega značaja.

Vzroki za likvidacijo so bili: posest denarja (zadostovalo je nekaj lir) če si imel več ko 20 cigaret (oddati bi jih moral v »kolektiv«), majhna pijanost, če je vojak na straži zaspal, če je tudi samo besedico rekel čez komando, če se je obotavljal iti na patrolo, če je na begu zgubil orožje itd.

Namen te. strogosti v začetku je bil ta, da bi se s takimi likvidacijam otresli neljubih ljudi v lastnih vrstah. Partijce so namreč imeli tako izurjene, da teh grehov niso delali; če pa je kdo le kaj takega storil, so ga že znali opravičiti.

V tem času je bilo likvidiranih precej komandantov, ki so bili tedaj še iz vrst nepartijcev. Največ so jih likvidirali zaradi tega, ker si je kdo pridržal kakšno malenkost ko so opravljali po vaseh rekvizicije. Vsakdo bi namreč moral vse oddati Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte. Tam so se zbirali celi kupi dragocenosti, zlasti zlatnine, ki so jo nosili v Ljubljano **pretapljat** v zlate palice in nakit za priležnice članov Izvršnega odbora. Tako je bilo npr. opaziti, da je priležnica Josipa Vidmarja, predsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, prej revna ko miš, na lepem začela hoditi vsa pozlačena.

Politični razlogi za likvidacijo so bili: govorjenje o bivšem kralju Petru, o Mihajloviču, o Jugoslaviji, o Angležih, proti komunizmu, če se je kdo razgovarjal z ljudmi o čem drugem kakor »Osvobodilni fronti in komunizmu, če ni hotel peti internacionale itd. (Vsako jutro so namreč morali za »jutranjo molitev« peti internacionalo.)

Sodni proces proti takemu vojaku je najprej potekal pred strojem, to pa zaradi tega, da hi moštvo videlo eksemplarične kazni in da bi dobilo strah. Osumljenega človeka so zvezanega postavili pred stroj, mu prebrali obsodbo in ga nato ustrelili.

Med prve primere likvidacije med komunisti samimi spada primer komunista Dušana iz »Štajerskega odreda«. Pregrešil se je nad vojaško disciplino s tem, da je prepozno prišel na določeno mesto in je medtem edinica že odšla. Zamudil je zaradi tega, ker ni mogel pravočasno opraviti naročenega mu dela (iskanje neke strojnice). Prijavil pa se je takoj najbližji edinici.

Zaslišala sta ga bataljonski komisar Ahac in Boris Nikič, njegov namestnik. Ker je Nikič želel napredovati, se mu je zdaj za to nudila prilika. Za napredovanje je veljalo načelo, da čim bolj si divji in krvoločni in s tem vdan. partiji, tem laže in tem hitreje napreduješ.

Zato sta Boris Nikič in Ahac obtožila komunista Dušana hudega vojaškega prekrška in ga obsodila na smrt. V mraku so ga za zglede drugim ustrelili pred strojem. Pred smrtjo je Dušan še vzkliknil osvobodi« in Sovjetski Rusiji!

Njega so ustrelili, Nikič pa je zaradi tega napredoval za bataljonskega polit komisarja.

Drugi primer, dogodil se je v Blatnem Klancu. V »osvobodilno vojsko« sta prišla neki častnik iz Niša s komunističnim imenom »Svetozar«, ter absolvent Srednje tehnične šole Simo. Po kratkem bivanju med komunističnimi tolpmi so oba začeli dolžiti, da sta Mihajlovičeva vohuna.

Nekega dne so ju v zgodnjih jutranjih urah prijeli in zvezali ter ju odpeljali pred sodišče. ki so ga sestavljali dr. Dermastja, Tono »Špan« (Nose Anton) in Boris Nikič. Zasliševanje in mučenje je vodil Dermastja. Častnika so privezali na bukev, zakurili pod njim ter ga začeli živega peči. Od njega so izsiljevali najrazličnejše odgovore in priznanja. Pekli so ga ves dan do noči, tako da mu je ves spodnji del telesa že odpadel. V strašnih mukah je častnik ponudil stražarju in mučiteljem krasno zapestno uro, da bi ga pustila. Mučila sta ga komunist Pacek, in Jože Sokol. Proti večeru je častnik že čisto onemogel, šele potem so ga ustrelili v glavo. Njegovega tovariša Sima so po kratkem mučenju tudi ustrelili.

Štab 2. bataljona
Slovenskih partizanskih čet
Notranjskega odreda

Št. 87.
Na položaju štaba 2. bat. dne 6. VI. 1942.

Štabu 3. bataljona
tov. SMELI in FLORIJAN.

1. 3. četo smo odposlali. Upam, da se je že javila.
2. Tu smo justificirali nekega izdajalca kateremu so pa tovariši iz vaše 3. čete mrtvemu pulili akleščami zlate sobe.
3. Tovarišu Florjanu pošljemo tudi blaga za eno obleko, da ne bo delal komisar komandantu sramote.
4. Žvedeli smo, da imate veliko zalogo hrane in vas prosimo, če nam je lahko nekaj odstopite. Napravite tovariški/.

Tovariš Branko komisar 3. čete je obljubil našim tovarišicam vsekoli po eno puško, prosim, da izpolni obljubo.

S M E R T F A Š I Z M U - S V O B O D O N A R O D U !

Za štab:

V. V. V. V.
komandant:

Polit. komisar:

Eno izmed neštetihih uradnih poročil o justifikaciji »izdajalcev«.
Brez imena, brez zasliševanja, brez razprave - to je »zakonitost« slovenske Osvobodilne fronte

Podobni primeri so se dogajali tudi v Gorjancih in v »Krimskem odredu«, kjer je bilo zelo veliko likvidacij v lastnih vrstah. Tako so npr. likvidirali štiri komunistke in več komunistov. Te ženske so komunistični komisarji in komandanti najprej moralno uničili, potem so se jih hoteli iznebiti. Ženske so se začele vlačiti z navadnimi komunisti in za kazen so vse postrelili s tistimi vred, ki so z njimi imeli opravka...

To je bilo nekako prva razdobje likvidacij v »narodno-osvobodilni vojski«. V glavnem označuje to razdobje dejstvo, da so komunisti hoteli »narodno-osvobodilno vojsko« zmehanizirati ter streti vsako opozicijo. S temi likvidacijami so hoteli doseči, da bi vsako najmanjše godrnjanje in nezadovoljstvo, ki se je v začetku še kazalo zato, ker je bilo med »vojsko« mnogi ljudi, ki niso bili komunistično in partijsko usmerjeni, v kali zatrti. Te godrnjače so dobili tako, da so večkrat sklicali zbor k tako imenovanim »kritičnim uram«, kjer je lahko vsakdo povedal, kaj mu ni všeč in kaj bi se po njegovem moralo zboljšati. Na teh »kritičnih urah« so nekateri odkritosrčno povedali, kaj naj se popravi in s čim niso zadovoljni. Tako so komunisti odkrili godrnjače in jih potem pobili.

Drugi vzrok je bil ta, da so od glavnega poveljstva in Izvršnega odbora Osvobodilne fronte komisarji dobili nalog, da je treba med »narodno-osvobodilno vojsko« počistiti z nepartijci. Ta nalog je bil seveda za tedaj še strogo tajen, vendar so ga izpolnjevali dosledno. Šlo je tudi tu po znanem komunističnem načelu: »Dokler ga potrebuješ, ga porabi. ko pa ga ne potrebuješ več, ga spravi s poti.«

Najhujša doba likvidacij je bila leta 1942 pred »ofenzivo«, ko so komunisti mislili, da imajo ves položaj v rokah. Tako so tedaj prišli na vrsto tudi komunistični zavezniki, krščanski socialisti in Sokoli.

Ljudje so začeli v trumah izginjati, in vsak grm je bil nevarnost za katero se skriva partijec, ki bo streljal opozicionalca. Poleg pisemenih zapovedi glede tega so bila dana partijcem navodila, naj se odresejo vsakogar, ki bi jim utegnil biti nevaren. Ta navodila so dajali ustno.

Bili so to najstrašnejši dnevi komunistične divjanja, ko ni nihče vedel, ali je pri partijcih v milosti ali v nemilosti. V tej čistki je padel okrajni podnačelnik Primožič Lojze. Tedaj je Dermastja sam ustrelil pesnika Toneta Čokana, cesarski italijanski vojski so izročili pesnika Čampa Ivana, in tako sta po zaslugi komunistov padla tudi filozof Tominec Janez in akademik Klarič. Od Sokolov je tedaj ostal samo neki učitelj komunističnim imenom »Matija«, a še ta se je pozneje vpisal v partijo.

Prišel je čas »ofenzive« in z njo so prenehali tudi umori v komunističnih vrstah. Ko je bila ofenzivo končana, so člani Izvršnega. Odbora Osvobodilne fronte »obžalovali«, da so pobili toliko svojih zaveznikov. Ostalim so ponudili iz taktičnih razlogov razne funkciji, da hi jih z njimi premamili in obdržali, zakaj po ofenzivi so jih zaradi slabega položaja spet potrebovali.

Ko so jo po »ofenzivi« spet zbrali in so tudi narasli, so zopet začeli z likvidacijami. Glavni vzrok pa so tedaj bile simpatije do »zaveznikov« (Angležev in Amerikancev). Če je kdo izrekel samo besedico v prilog »zaveznikom« - razen Sovjetom seveda - je bil na mestu ustreljen.

S streljanjem svojih političnih nasprotnikov sicer niso začeli takoj prve dni, ko so si opomogli, pač pa so jih najprej izrinili od političnih funkcij. Zavedali so se namreč, da imajo ti le nekaj ljudi za seboj, in so se bali prevelikega uporniškega razpoloženja proti samim sebi. Na smrt so obsojala brigadna sodišča in likvidacij ni bilo treba sporočati glavnemu poveljstvu, niti ga spraševati za razsodbo.

Po podatkih, ki jih je bilo mogoče dobiti pri glavnem poveljstvu »narodno-osvobodilne vojske«, je bilo pri teh čistkah pobitih najtanj1. 500 članov »vojske«. Za mnoge pa niti glavno poveljstvo ne ve.

Že iz tega prikaza je razvidno, da je vodstvo Osvobodilne fronte likvidacije:, to je posamične in množične umore, izvajalo po določenem revolucionarnem načrtu...«

Edvard Kardelj, član Centralnega komiteta Komunistično partiji Slovenije ter član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, je 1. oktobra 1942 poslal novemu vrhovnemu poveljniku »narodno-osvobodilne vojske« Matiju, s pravim imenom Ivanu Mačku, ob prevzemu poveljstva zaupno pismo z navadili, kako naj svojo službo izpolnjuje ter kakšna je glede bodočega delovanja »narodno-osvobodilne vojske« linija Komunistične partije, z drugimi besedami, vodilno načelo partije gleda; oboroženih nastopov.

V njem je za ravnanje z nasprotniki Osvobodilne fronte dal naslednja navodila:

»Tiste, ki se bodo uporno borili, vse postreljajte. Duhovne vse postreljajte. Prav tako oficirje, intelektualce ter zlasti kulake (kmete. op. pis.) in kulaške, sinove!«

Vodstvo »narodno-osvobodilne vojske« se je navzlic zagotovitom, da so morili le neodgovorni ljudje, navzlic amnestijam, ki sta jih razglašala Vidmar in Kidrič, strogo držalo teh navodil, ki so točno izražena zapoved Komunistične partije Slovenije, vodilne sile v Osvobodilni fronti ter dejansko ostvarjanje njenega revolucionarnega programa.

Komunizem namreč po svojih obilnih skušnjah ve, da ideja živi le po ljudeh in pade z njimi. Če se hoče komunizem znebiti ideje, ki ogroža njegov napredek ali celo obstoj, mora spraviti s poti najprej ljudi. ki so nosilci te ideje.

2. četa 1. bataljona
 "Ljubo Šercerja"
 NO.
 St. 22.
 8.VI.1942.
 Na položaju

Štabu 1. bataljona "Ljubo Šercerja"

N a p o l o ž a j u

Podatki treh tov. so sledeči:

Anžur Fani rojena 21.XII.1925. v Ljubljani stanujoč Ljub.Ižanska cesta 140
 Mažgon Vida rojena 24.VI.1925. v Ljubljani stanujoč Ljub.Dolenjska ces. 48
 Janežič Olga rojena 30.XII.1921. v Ljubljani stanujoč Ljub.Ižanska cesta 3.

Sodba se bo izvršila danes zvečer pod pretvezo, da jih pošljemo v 3.četo.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

komandir :

Gaspar

polit.komisar :

Pavlov, Jovan

Še en dokument o usmrtni treh žrtev v času rdečih likvidacije pomladi 1942

Zaradi tega je treba likvidirati oficirja, če je kot nacionalist nasprotnik komunizma ali revolucije; zaradi tega je treba ubiti duhovnika, ki je že po bistvu svoje službe borce proti materializmu, filozofskemu temelju komunizma; zaradi tega je treba spraviti s poti razumnika, ki je ostal svojemu ljudstvu in njegovem duhovnem izročilu zvest; zaradi tega je treba iztrebiti kmeta in njegov naraščaj, ki sta po svoji naravni navezanosti na rodno zemljo sovražnika vsega tujega, zlasti mednarodnega gospodarskega zenačevanja in nasilne proletarizacije.

Drugi dokaz za to, da je Osvobodilna fronto morijo slovenskega ljudstva izvajala po načrtu, je načrt sam.

Iz vodstva Osvobodilne fronte v Ljubljani je namreč junija 1945 prišel nasprotnikom komunizma v roke načrt za pokolj prav vsega, kar ni komunistično, na deželi in v Ljubljani.

O pravih ciljih Osvobodilne fronte, ter o poteh do teh ciljev ne more nič govoriti razločneje in ustvarneje kakor ta načrt sam, ki določa, kako naj dve najvažnejši komunistični revolucionarni ustanovi: »Vaška zaščita« na deželi ter »Ulična hišna zaščita« v Ljubljani, izvedeta likvidacijo, pokolj vsega, kar je po delu, mišljenju ali da celo samo po poreklu Osvobodilni fronti in komunizmu nasprotno.

Načrt pravi:

»... Prvih šest ur po koncu vojne bo odločilnih za komunistično stranko. Če zmaga tedaj, bo vladala, če ne, pa pade za vedno. Če propade, so izgubljeni voditelji in prvaki, zakaj bežati ne bodo mogli nikamor. Zato mora vsak pripadnik Osvobodilne fronte in Komunistične partije

brezpogojno izpolniti svojo nalogo in bliskovito likvidirati vse nasprotnike in vse, ki bi bili komunizmu kakor koli nevarni. Uiti ne sme nihče, zato odgovarjajo tisti, ki so za likvidacijo določeni, s svojo glavo...

...Družina, ki ima v svoji sredi enega samega izrazitega proti komunista, se likvidira totalno, to je do zadnjega dojenčka. Brezpogojno pa morajo biti pobiti sledeči:

Znani voditelji proti komunističnega in proti ofarskega gibanja, voditelj i vseh nacionalnih organizacij itd.

Vsi duhovniki, redovniki in njihovi najožji sodelavci.

Likvidirati je treba vso inteligenco, ki ni včlanjena v komunistični stranki. Kdor samo simpatizira z Osvobodilno fronto, mu ne bo prizanešeno, ker bi taki mlačneži utegnili ustvarjati nezadovoljstvo v bodoči sovjetski državi.

Poklati je treba vse trgovce, obrtnike, državne uradnike, zasebne nameščence in male hišne posestnike ter njihove družine.

Jasno je, da morajo izginiti tudi vsi bogataši, veliki posestniki, industrijalci in podobno.

Likvidirani bodo vsi mali zastopniki dosedanjega reda: častniki, podčastniki, orožniki, policaji, financarji z družinami, razen tistih, ki so člani komunistične stranke.

Med prvimi bodo pobiti vsi imovitejši kmetje in njihove družine.

...Kar se tiče bogatinov, trgovcev in industrijalcev, ki z denarjem podpirajo Osvobodilno fronto, velja zanje isto, kakor za tiste, ki so navedeni zgoraj. S tem, da so dajali denar za Osvobodilno fronto, so si hoteli rešiti kožo, a se jim ne bo posrečilo...

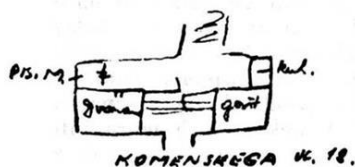
...Pobijalo se bo po spiskih. Seznam tistih, ki jih je treba likvidirati v Ljubljani, vsebuje 12.000 imen. Poleg tega bo po naknadni likvidaciji pomorjenih še okrog 8000 ljudi, torej v Ljubljani skupno 20.000 ljudi. V Ljubljani bo v glavnem pobita vsa slovenska inteligenca. Praktično za pokolj je to, da je skoraj vsa v Ljubljani. Vodstvo Komunistične partije Slovenije sodi, da za Slovence ne bo nikake škode, če bodo ostali brez inteligence, saj bo Slovenija samo košček velike boljševiške Rusije - bo kot njena skrajna zahodna pokrajina rezervirana zlasti za bodoče sovjetske obrambne naprave. Če naš narod ne bo imel več svoje inteligence, se bo že v nekaj letih docela vživel v boljševiško življenje in miselnost...

...Izven Ljubljane bi se po sodbi vodstva Komunistične partije Slovenije morale likvidirati še 20.000 Slovencev. Pobitje 40.000 ljudi, to za slovenski narod ne bo imelo nobenega pomena.

Organizacija, ki bo imela nalogo likvidirati vse, ki so na seznamih je v Ljubljani Ulična hišna zaščita. Ta je organizirana v trojkah in desetkah. Njeno načelo je, da mora v vsaki družini če ne pa vsaj v vsaki hiši imeti enega organiziranega člana, ki do najmanjše podrobnosti nadzira vse življenje: koliko zaslužijo, kaj kuhajo, kaj govore, s kom se družijo; ki nadzira delo in govorjenje vsakega družinskega člana ali stanovalca ter o vsem poroča svojim višjim. Člani Ulične hišne zaščite pa lahko vsi: moški, ženske vseh starosti, tudi otroci brez ozira na poklic ali družabni položaj. Pobijati bodo morali tudi otroci. Zato je treba vse člane Ulične hišne zaščite sistematično vzgajati za tu nalogo s propagando, z upanjem na rop itd. Zlasti važno vlogo

FORTUNAT MAJDIČ, STANUJE, ROKODELSKI DOM, ALI RAKOVNIK,
KOMENSKEGA 10, II. NAD.
URH. VODJA SLOVENSKE LEGIJE V LJUBLJANI, VODJA PROPAGANDE,
IMA REČNE SESTANKE Z GEN. AVGUSTOM NOVAKOM, IN DR. STARETOM
DVE M TISKA
7. SEJSTANKE PRI NATLACENJU
20.7. — " V UNIONU /STARÉ, NOVAK, REMEC, INŽ. DIMNIK,
22.7. — " PRI NOVAKU V STANOVANJU.
27.7. — " NA SELU V STARI KONJUŠNICI,
29.7. — " NA RAKOVNIKU.
30.7. — "

25. VIII. 42.

Dokument iz osrednjega arhiva Varnostno-obveščevalne službe pri Osvobodilni fronti v Ljubljani. Nanaša se na Fortunata Majdiča, znanega nasprotnika komunizma, ki ga je Osvobodilna fronta dala ubiti 25. avgusta 1942. Iz dokumenta je razvidno, kako je vohunska služba Osvobodilne fronte vsakega pomembnejšega nasprotnika zasledovala na vsak korak in umor kar najskrbneje pripravila, o čemer priča tudi načrt hiše, v kateri je Majdič stanoval. Na koncu je po roki Borisa Kidriča, tajnika Izvršilnega odbora Osvobodilne fronte pripisan velik datum — dan likvidacije...

Dokument iz osrednjega arhiva Varnostno-obveščevalne službe pri Osvobodilni fronti v Ljubljani. Nanaša se na Fortunata Majdiča, znanega nasprotnika komunizma, ki ga je Osvobodilna fronta dala ubiti 25. avgusta 1942. Iz dokumenta je razvidno, kako je vohunska služba Osvobodilne fronte vsakega pomembnejšega nasprotnika zasledovala na vsak korak in umor kar najskrbneje pripravila, o čemer priča tudi načrt hiše, v kateri je Majdič stanoval. Na koncu je po roki Borisa Kidriča, tajnika Izvršilnega odbora Osvobodilne fronte pripisan velik datum — dan likvidacije...

Ulični hišni zaščiti igrajo ženske, posebno študentke. Vsak član Ulične hišne zaščite ima nad sabo skrivnega nadzornika, zaupnika Komunistične partije, ki nadzira vse njegovo delovanje.

Likvidacija bo trajala 1-3 dni. V tem času ne bo nihče odgovarjal za umore, rope in tatvine. Agitacijo za Ulično hišno zaščito je treba delati v glavnem z obljubami o ropu, da bodo člani Ulične hišne zaščite v času likvidacije lahko ropali vse, kar je bilo last njihovih žrtev. Ulična hišna zaščita bo tiste dni gospodar nad vsem. Po preteku likvidacije se bo imovina likvidirancev razlastila v korist države.

Znamenje za začetek likvidacije bo dalo glavno vodstvo Zaščite. Voditelji skupin bodo nekaj dni poprej obveščeni, kakšno bo znamenje za začetek. Če bo ponoči bo najbrž za nekaj časa ugasnila luč. Morda bodo tulile sirene v določenih presledkih, ali se bodo na kolesih in avtobusih vozili okoli zaupniki Zaščite. Na znamenje morajo stopiti v akcijo vsi člani Zaščite s pripravljenim orožjem.

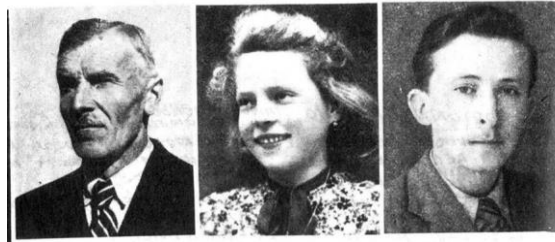
Vsakdo mora imeti pripravljeno svoje orožje. V kolikor ne bo strelnega orožja, mora vsakdo poskrbeti za nože, krampe, sekire, kladiva in podobno. Napad na stanovanje likvidirancev mora biti hiter, odločen in temeljit. Vsako usmiljenje ali oklevanje pomeni izdajo. Pri likvidaciji je treba paziti na to, da nihče ne uide.

Posebna navodila veljajo za **tujerodce**. V kolikor so ti mali ljudje, se jih ne sme niti najmanj ogrožati. Večina teh je vedno simpatizirala s slovensko komunistično stranko ali se že od prvega početka udeleževala v njenih vrstah. Kakršno koli nasilje ali ogrožanje, ki temelji na narodni mržnji in šovinizmu, se mora v kali zadušiti . . .«

Tako ta načrt.

Stvarnost in resničnost tega načrta poleg dejstva, da ga je Osvobodilna fronta v tistih krajih, kjer je po 8. septembru začasno dobila oblast,

Nekaj slik neštetihi poštenih Slovencev, ki so padli kot žrtve komunistične Osvobodilne fronte

Mlakar Valentin

Vičič Iva

Kračun Zvonko

Mlakar Valentin

Vičič Iva

Kračun Zvonko

začela takoj v vsem obsegu ter brezobzirno izvajati, potrjujeta še dve dejstvi:

Prvo je govor, ki ga je sedanji divizijski politični komisar Ante Novak, s komunističnim imenom »Kladivar«, imel poleti 1943 v Loški dolini. V njem je dejal:

Z rdečo vojsko smo v stalnem stiku po svojih brezžičnih oddajah, pa tudi po drugih kanalih. Rdeči glavni stan natanko ve, kako so naše partizanske čete razporejene, in ko pride tisti dan, ki ni več daleč, tedaj bo nebo nad nami potemnelo, toliko rdečih padalcev se bo usulo na naše ozemlje. Prinesli nam bodo orožja in vsega, kar potrebujemo. Nato bo dan signal za generalni napad. Naša vojska bo prodirala iz terena, a naše zaščite bodo nastopile po mestih in vaseh. V nekaj dneh mora biti vse naše ozemlje očiščeno. Likvidirano bo vse tisto, kar ni z nami, v prvi vrsti 'bela garda'. Prav tako bomo brez izjeme likvidirali duhovščino. Dalje vso tisto inteligenco, ki ni v članskih seznamih naše Komunistične partije. Vse te sodrge ne bomo hkrati likvidirali, ker se bodo mnogi poskrili, nekaterim pa bo treba vsaj za prvo silo prizanesti, v kolikor nam bodo potrebni za izvrševanje službe pod našim režimom. Brez pardona pa bomo poklali kapitaliste in ves pridobitni sloj. Tu naj si nihče ne dela iluzij, da bi se morda odkupil. Poznamo mi take kupčije. Prizanesli ne bomo niti tistim, ki so se že skušali odkupiti in nam financirajo Osvobodilno fronto, niti za te ne more biti pardona. Kajti mi dobro vemo, da so ti izkoriščevalci ljudske mase navadni konjunkturisti in se nam le hlinijo z večjimi ali manjšimi zneski. Mi se držimo načela, da je treba te sorte zajedalce izkoristiti, kolikor gre, potem jih pa likvidirati. Na svojih spiskih za likvidacijo imamo tudi kulake (kmete) in vse tiste bajtarje in družine, ki niso z nami. Ni važno, koliko ljudi še ostane na tem teritoriju, ker za nas ni narod prav nič važen. Edino važno je to, da mi ostanemo in da zavladamo.«

Drugo dejstvo so dokazila iz osrednjega arhiva varnostne obveščevalne službe Osvobodilne fronte (VOS), ki je bil odkrit 1. januarja 1944 v Ljubljani. Arhiv vsebuje točen načrt za zasedbo Ljubljane po komunističnih tolpah tedaj, ko bi bilo dano znamenje za začetek revolucije. V njem so označena vsa zbirališča, skladišča orožja, najvažnejše točke, ki jih je treba najprej zasesti in kar spada še k načrtu za bliskovito izvedbo boljševiškega udara.

Poleg tega je v arhivu bil ogromen seznam vseh nasprotnikov Osvobodilne fronte v Ljubljani s podatki o socialnem položaju, politični usmerjenosti, delu, gibanju in družbi, s katero kdo občuje. V tem seznamu je skoraj vsa Ljubljana od najbogatejših ljudi do brezposelnih, od čevljarja

do kanonika. Vsakdo, ki ga je Osvobodilna fronta smatrala za količkaj delavnega ali vplivnega nasprotnika, je bil, kakor pričajo ti podatki, opazovan na vsak korak. Pri nešteto ljudeh je pripisano naročilo, da jih je treba likvidirati. Pri vsakem, ki ga je Osvobodilna fronta dala umoriti, je zapisan dan likvidacije.

*

Ta arhiv razodeva, kako vestno se je Osvobodilna fronta pripravljala na poslednje poglavje svojega dela, na izvedbo revolucije. Imela je do popolnosti organizirano vohunsko službo, ki ni izpustila iz vida nikogar. Deset tisoči ljudi bi padli pod rdečim nožem, kakor pričajo ta dokazila, če bi Osvobodilna fronta samo za nekaj dni dobila oblast v Ljubljani.

*

Kako sistematično načrtno in z vsemi sredstvi je Osvobodilna fronta svoj ubijalski program izvajala nad slovenskim ljudstvom, pričajo tudi primeri posameznih krajev na slovenskem ozemlju, priča njeno morilno delo v posameznih krajih na slovenskem ozemlju. Za primer naj bo tu navedena zgodovina dela Osvobodilne fronte v eni sami slovenski občini, to je v Ložu in Loški dolini. Iz nje je razvidna vsa resnica o Osvobodilni fronti in o tem, koliko je njeno delo bilo »nacionalno«.

V knjigi »V znamenju Osvobodilne fronte« (izšlo 1. 1943) je bil med drugimi načrti o tem, kaj pripravlja Slovincem Osvobodilna fronta, objavljen tudi seznam tistih, ki so jih komunisti sklenili spraviti s sveta v Loški dolini. Seznam vsebuje okoli 500 ljudi, določenih za likvidacijo. Med njimi so cele družine, ženske, starci, skratka ljudje vseh starosti in vseh slojev.

Ta načrt ni bil samo načrt. Do zda je Osvobodilna fronta v tej nesrečni dolini sama s svojimi rablji ali pa posredno z izzivanjem represalij spravila s sveta nič manj kakor 500 ljudi, jih osvobodila življenja in imetja. Prvi del komunističnega programa - odstranjevanje nasprotnikov z vsemi sredstvi, se je v tej slovenski občini uresničil. In vendar ni še niti leto dni od tedaj, ko je polovice javnosti označevala ta razkritja kot propagando izmišljijo!

Domačin iz tamošnjih krajev nazorno popisuje, kako se je to zgodilo in zakaj je do tega prišlo, ter pravi:

Že dve leti je Notranjska pozorišče krvavega bratomornega boja.

In kdo je pri skalil mir, ki je stoletja vladal med Notranjci? Kdo je prvi oskrnil sveta notranjska tla z bratsko krvjo? Mar je res Notranjec divjak, ki bi se rad napajal z lastno krvjo? Ne, Notranjec je bil vedno veren, priden in pošten. V njegovih žilah ni divjala razbojniška

Brenčič Anton

Brenčič Anton

Turk Viktor

Turk Viktor

Geohelli Jože

Geohelli Jože

Gliha Franc

Gliha Franc

kri, saj se je v Loški dolini v zadnjih 80 letih dogodil komaj en umor in v zadnjih 40 letih dva uboja!

Da se danes na Notranjskem ruši in požiga, da se tam ropa, ubija in mori, tega niso krivi Notranjci, ampak Osvobodilna fronta, to je komunizem. Komunizem je preobrazil to prelepo pokrajino v pravo puščavo.

Osvobodilna fronta je v Loški dolini začela z delom meseca julija in avgusta 1941.

Že v začetku je njena organizacija šepala. Eden izmed »zaveznikov« je pripovedoval, da kadar koli je prišel na napovedani sestanek, ga nikoli ni bilo. Komunisti so imeli namreč sestanek vedno nekaj ur prej in so »nacionaliste« kar na kratko odpravili. Ti so začeli počasi odpadati, vodstvo so prevzeli komunisti. Nekateri so hoteli obrniti Osvobodilni fronti hrbet, toda niso uspeli. Kar hudič drži, nikdar več iz rok ne spusti.

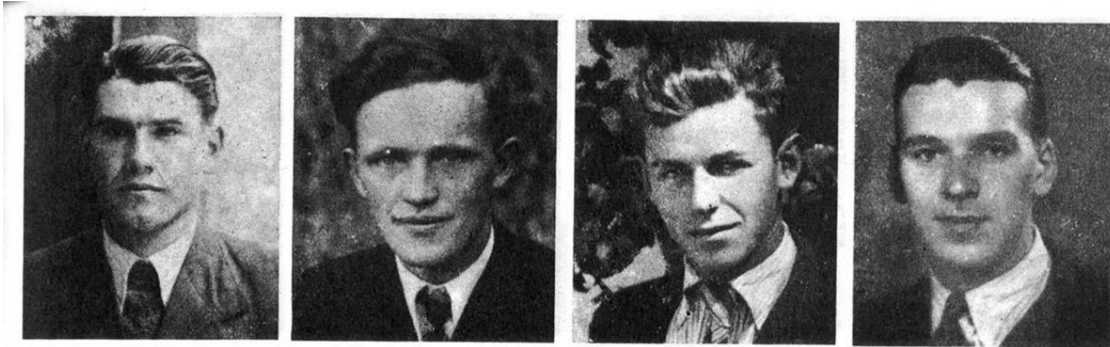
Meseca oktobra 1941 so komunisti izvedli v Ložu roparski napad na postojanko italijanske vojske.

Ta napad je prebivalcem zelo škodil, ker je razdražil italijansko vojaško oblast. Začel se je križev pot Notranjcev. Ubiti so bili trije Ljubljancani, 20letni sin Teliča Rafaela iz Loža in petletno dekletce orožnika Tavčarja. Komunisti so raztrobili, da je bilo ubitih 20 cesarskih vojakov, toda videl jih ni nihče. Sam napad je bil izveden zelo nespretno. Gibanje po Loški dolini je bilo potem zelo omejeno. Ljudje so trpeli in molčali. To je trajalo vso zimo.

Komunisti so opazili, da zgublajo pri preplašenem ljudstvu vsak vpliv. Ker so se domači držali vzgledno in so hujskačem obrnili hrbet, so priganjači Osvobodilne fronte poskusili z zločinsko igro. Italijanske oblasti so zahtevale, naj se v Ložu ustanovi neka ženska organizacija, kar naj bi bil naredil župan Mlakar. Ker tedanji komunistični župan ni mogel najti tajnice za organizacijo, je prisilil svojo najbližjo sosedo Zigmund Frančiško iz Igavasi, da je prevzela predsedstvo. Revica je storila le to, kar ji je komunistični župan naročil na zahtevo vodilnih priganjačev Osvobodilne fronte. Sirota je bila le krinka za njihovo početje.

Ko strela z jasnega neba je zadela ljudstvo novica, da so komunisti ustrelili 16. marca 1942 zvečer Zigmundovo in njenega očeta Franca na domu v Igavasi. Ljudje so ostrmeli. Nihče ni vedel, kdo je zahteval smrt teh dveh žrtev. Osvobodilna fronta je vrgla med ljudi novico, da sta »izdajala«. Kdor je poznal Zigmunda, se je za glavo prijel.

Ljudje so dokazali, da ne verjamejo govoricam o »izdajstvu« s tem, da so se udeležili pogreba obeh žrtev v ogromnem številu. Do tedaj takega pogreba v Loški dolini še ni bilo. Zaradi tega javnega protesta so se komunisti potuhnili, ljudje pa so šele tedaj sprevideli, da se je začel bratomor, ki mu je cilj vse kaj drugega kakor osvoboditev.

Kranjc Anton

Marinček Jože

Zgonc Aleksander

Omerza France

Kranjc Anton

Marinček Jože

Zgonc Aleksander

Omerza France

Komuniste je odpor ljudstva jezil, zato so uprizorili še druge poboje. Nekoliko pozneje so odpeljali iz Babnega polja v gozd upokojenega financarja Mestnika Antona in nekega bivšega orožnika. Tudi ozadje tega umora ni znano. A navzlic tem zastraševalnim umorom komunisti niso mogli dobiti v hribe niti enega človeka in tudi podpore ni bilo.

Zato so začeli drugo igro.

Konec aprila 1942 so začeli pripravljati »napad« na Loško dolino. Napad je bil le burka, kajti kraljevi karabinjerji so se že pred njim nemoteno umaknili v Cerknico. Niti nemu izmed njih se ni skrivil las.

Šele ko so karabinjerji odšli, so prišli »osvoboditelji« v Stari trg. Čudno je, da niso »zasledovali« okupatorja dalje, ampak so ga pustili v Cerknici popolnoma v miru.

»Osvobodilna vojska« tedaj ni imela nikakega orožja, temveč je samo prepevala in se vozila sem in tja z avtom. »Štab« ni hotel stanovati v Starem trgu, torej v središču fare, ampak se je naselil pod gozdom v graščini Snežnik. Ljudstvo so pitali s fantastičnimi novicami o velikanskih »osvajanjih«, stražo pa so jim morali držati 16letni fantički.

Po dobrem mesecu »svobodne republike« in rdeče strahovlade so neko soboto opoldne vdrli v prvo slovensko sovjetsko »republiko« »drzni« kraljevi grenadirji, in sicer ne tam, kjer so jih pričakovali, ampak pridrveli so čez hrib Pogačo kar po gozdu in pokosili s strojnicami tik pod Starim trgom 11 mladih fantov, med temi 5 fantičkov izpod 16 let. Oplenili so dve trgovini, uničili tri gostilne, popolnoma razbili in okradli občinsko pisarno ter do tal požgali 6 hiš v Ložu in Starem trgu. Tri dni so bili ljudje popolnoma brezpravni. Grenadirji so pili, žrli in počenjali strašne stvari.

Uspeh te enomesečne »svobode« je bil ta, da je padlo 11 mladih zapeljanih ljudi in bilo okrog 3 milijone lir škode. Saj je šlo samo radijskih aparatov 95 v franže!

Namesto da bi bili »osvobodilci«, ki so prej prirejali pred zastavo z rdečo zvezdo mitinge, zadržali kraljeve grenadirje z orožjem v roki, so se sporazumno z njimi že v pete's zvečer umaknili, zapeljane ljudi pa so pustili usodi.

Kaj je bil cilj te »republike«, je jasno povedal znani komunist, občinski blagajnik Franc Plos iz Markovca. Ko je med drugo komunistično zasedbo protestiral neki trgovec, da ne bodo domačini več stali na straži. ker ni nobene koristi, kvečjemu žrtve, se je razkoračil in govoril:

»Ti bom pa jaz povedal, kakšen je bil uspeh naše akcije! Uspeh je bil ta, da je šlo toliko ljudi v hribe, ki jih drugače ne bi nikdar pridobili zase. Vidiš, to je bil naš cilj!«

Vendar kljub vsemu ni šlo dosti ljudi v hribe. Zato je Osvobodilna fronta poskusila svojo igro znova.

Marinček Franc

Marinček Franc

Oražem Anton

Oražem Anton

Zakrajšek Lojze

Zakrajšek Lojze

Jare Dominik

Jare Dominik

Ko se je posadka cesarskih grenadirjev po treh dneh umaknila na Bloke, je čez nekaj dni spet pritavala bežeča »osvobodilna« vojska iz gozda. Toda ljudje so ostali kljub grožnjam mirni. Trepotali pa so, ker so slutili nesrečo, ki je že po treh tednih res nastopila.

Italijanska cesarska vojska je spet pustila to komunistično »vlado« dobre tri tedne docela v miru.

Nihče ni razumel, kakšen namen je imela »narodno-osvobodilna vojska«, da je drugič zasedla Loško dolino, ko je že prva zasedba povzročila tako nesrečo. Toda dejanja so odkrila njen pravi namen. Hotela je vbiti ljudem strah in trepet v meso in kri. Začela je z umori po načrtu. V tem času je »narodno-osvobodilna vojska« pobila naslednje ljudi:

dne 15. maja 1942 Slavka Hribarja iz Bloške police, pismonoša v Grahovem;

dne 8. junija 1942 so odpeljali Franca Kraševca, bivšega trgovskega pomočnika, v gozd in ga po lastnih izjavah najprej oslepili, mu zlomili roke in vrgli v jamo;

dne 28. maja 1942 so ubili na njivah za vasjo Janeza Nanuta iz Podcerkve;

dne 27. junija 1942 so ubili v gozdu sodnika dr. Muho, istočasno so ustrelili Frančiško Plos iz Starega trga.

Meseca junija so ustrelili Marijo Truden iz Igavasi, češ da je neozdravljivo bolna.

Meseca julija so ustrelili pod Markovim hribom Janeza Kandareta iz Dan, še prej pa so mu oči iztaknili.

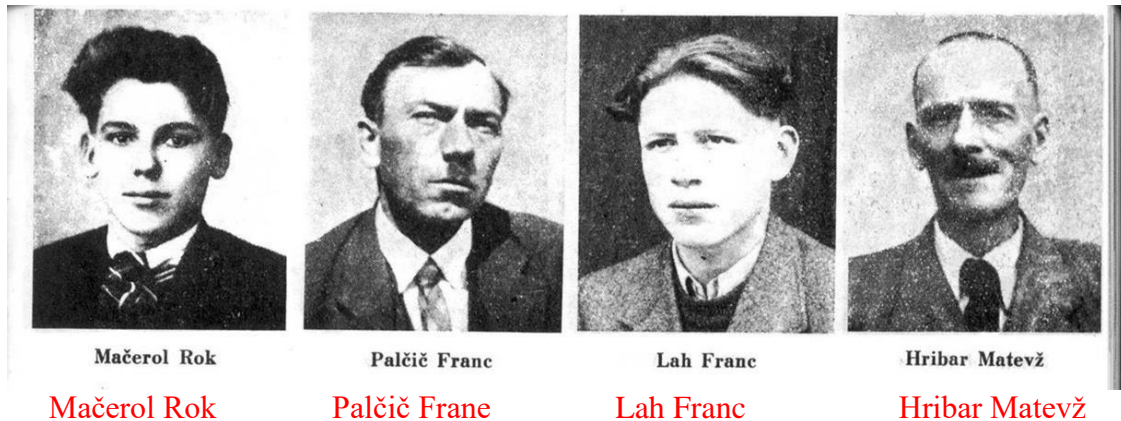
Isti mesec so ubili in vrgli v jamo Kozlovko Andreja Mulca iz Kozarišč.

Vse ljudstvo je bilo prepričano, da so bili ubiti po nedolžnem. Zaradi teh nasilij so ljudje živeli v strahu noč in dan. Nihče ni bil varen življenja. Komaj so komunisti opravili svoje, so prišli italijanski kraljevi grenadirji in začeli v množicah streljati.

Groze tistih dni ni mogoče popisati. Ljudje so tekali brez uma od Poncija do Pilata, pomagati pa jim ni mogel nihče. Tri tedne so regljale grenadirske strojnice po Loški dolini in sejale smrt. Dan za dnem je slovenska kri napajala zemljo, dan za dnem, noč za nočjo je polnil zapuščene hiše jok in stok.

Dne 14. avgusta 1942 je množično streljanje nehalo, poslej je cesarska vojska ubijala le posameznike. Tiste dni je padlo:

Iz Loža 45 moških, 5 iz Podloža. 1 iz Bloške police, 8 iz Starega trga, 8 iz Podcerkve, 13 iz Dan, 1 iz Pudoba, 2 iz Igavasi, 1 iz Podgore, 5 iz Viševka, 14 iz Vrhnik, 1 iz Knežje njive, 1 iz Poljan, 1 iz Vrbe, 2 z Babne police, 5 iz Šmarate, 7 iz Kozarišč, 58 iz Babnega polja; torej okrog 200 fantov in mož v najlepših letih!

Ogromna večina pobitih je bila nedolžna. Pravi komunistični organizatorji in delavci so pa že davno prej pobegnili, ker so jih bili cesarski vojaki pravočasno obvestili.

Pri italijanski cesarski posadki v Pudobu je bil neki kapetan Korich. Ta se je z domačimi somišljeniki Osvobodilne fronte sprijaznil, popival z njimi za mizo in razglabljal o Stalinu in Rusiji in Titu. To je bilo več ko pol leta. Korich si je pridobil tako zaupanje, da so ga pri vsaki odločitvi vprašali za sodbo. Komunist Ponuda Janez iz Pudoba je pri nekem prepiru javno povedal:

»Tako bo, kakor bo Korich rekel.«

Ni sicer čudno, da so se komunisti tako odkrito pogovarjali s cesarskim oficirjem, in to v najbolj napetem času, pač pa preseneča dejstvo, da je prišel prav ta kapetan Korich potem ponovno zasedat Pudob in da so bili ubiti vsi tisti iz Pudoba, ki so poprej popivali z njim, skupno 17 fantov in mož. Še bolj čudno pa je to, da se glavnemu zaupniku Osvobodilne fronte ni zgodilo nič žalega in je še danes živ, medtem ko so njegovi zapeljani tovariši vsi pod rušo.

Med temi žrtvami je bilo več docela nedolžnih. Trgovcu Špehu Jožefu so komunisti grozili s smrtjo, ko jim ni hotel, niti mogel izplačati 60.000 lir. Ker pa so mu komunisti nasilno vzeli dva para konj, so ga cesarski vojaki zato ubili.

Ta dvojna igra je imela namen, ljudi tako zmešati, da ne bodo vedeli, ali so tiči ali' so miši. In to je komunistom in cesarski italijanski vojski uspelo.

Ljudje so bili zaradi te dvojne igre tako preplašeni, da so mnogi odšli prostovoljno v internacijo. Cesarska vojska je hotela to, komunisti pa, da bi jih čim več odšlo v hribe. Ubogi slovenski narod je pa plačeval račune te igre z lastno krvjo.

Še bolj v nebo vpijoč greh so zagrešili komunisti pri drugi priložnosti. V tistem splošnem preganjanju ljudi v hribe je odšla s komunisti tudi bivša meščansko šolska učiteljica Janežič Zora z Vrhnike. Ta je imela povsod govore in prirejala mitinge. Po italijanski »ofenzivi« se je sama podala iz gozda k sestri v Cerknico. Ker pa so jo karabinjerji zalotili, so vsi ljudje mislili, da je njena glava izgubljena, saj so videli, da so cesarski vojaki malo prej pobili najmanj 15 nedolžnih ljudi.

Toda njej se ni zgodilo nič, odšla je v internacijo, in kakor je pripovedoval neki karabinjer, so jo italijanski cesarski vojaki v občinskih prostorih še gostili s črno kavo in cigaretami! **xxx glej Škerbič pripoveduje isto - prepisano**

Kmalu po tem dogodku so karabinjerji prijeli 60 leto vdovo Uršo Bavec iz Kozarišč, češ da je prala perilo in nosila v gozd hrano hčeri, poročeni z nekim bivšim orožnikom. Ta stara reva, ki ni imela nikdar komunističnih nagovorov in mitingov, je bila prijeta in pripeljana v Stari trg, drugo jutro pa ustreljena.

Pristavec Anton

Pristavec Anton

Vičič Emil

Vičič Emil

Groznik Alojz

Groznik Alojz

Košiček Miha

Košiček Miha

Ljudje niso zaupali nikomur več, živeli so kakor v sanjah. Kdor se je komunističnim priganjačem uprl, je moral zbežati, ali pa je zgubil glavo, kajti italijanska kraljevska vojska ga ni ščitila.

A to ubijalsko delo italijanske cesarske vojske še ni vse gorje. Ni šla v gozd za komunisti, ampak je rajši požgala in porušila skoraj polovico Loške doline. Od vsega starodavnega mesta Loža je ostalo celih 16 hiš. V Babnem polju je od 130 številc ostalo 10 hiš. Babna polica je zravnana z zemljo, prav tako obojne Poljane. Na Vrhniku je pogorelo pol vasi, v Kozariščah kakih 9 hiš, v Šmarati ena, v Igavasi dve. Škode danes še ni mogoče ceniti!

Ves mesec maj in junij so preivali nedolžno kri slovenskih žrtev komunisti, julija in avgusta pa italijanska cesarska vojska. V teh štirih mesecih je bilo nasilno uničenih 230 življenj.

Toda najhujše se niti začelo ni. Dosedanje gorje je bilo šele začetek notranjske Kalvarije.

Dne 2. septembra 1942 zvečer je pridičjala komunistična svojat v vasi Vrhniko, Viševke, Pudob, Dane in Stari trg, požgala več hiš in poklala 12 ljudi. Žalili bi vsak pravni čut, če bi danes načenjali vprašanje, kaj so ti ljudje zakrivili.

Ubili so bili v Starem trgu: kaplan Kramarič. Ubil ga je v postelji Alojz Mulc iz Nadleska. Pokojni kaplan se niti pred vojno ni vtikal v politiko, nikar sedaj. Bil je vzoren duhovnik. Dalje Katarina Telič, stara 50 let. Morala je v sami srajci napreči konje, potem pa je isti Mulc ubil njo in konja. Mož in dva sinova so komaj ušli smrti. Trgovina in hlev pa sta zgorela.

V Pudobu je ubil Rafael Martinčič svojo sestrično Ivanko Čač in njenega moža. Ker pa Ivanke ni dobro zadel, je obležala v krvi. Štiriletna hčerka je jokala poleg mamice, ki je otroka v smrtnem boju tolažila:

»Ne jokaj, saj ne bom umrla, saj bom še ozdravela!o Toda Rafael je, stoječ med vrati, to slišal, prišel nazaj in rekel:

»Ne boš več ozdravela, prasica!« ter ji je zadril nož v srce.

V Pudobu je ušel smrti Žnidaršič Ivo, ker se je takoj po prvem strelu naredil mrtvega. Zato so ga komunisti ubili septembra 1943.

V Viševku je bil ubit Tomšič Alojzij, ko je bežal iz goreče hiše in klical na pomoč. Njegova žena Terezija je živa zgorela.

V Danah so bili ustreljeni Strle Alojzij, trgovec Žnidaršič Karel in Frančiška Hauptman. Ker se je njen, zdaj že pokojni mož umaknil z bratom v gornje prostore, so komunisti zažgali hišo in zdelali Frančiško tako, da je živa zgorela.

P.S. glej Škerbic

V Vrhniki so ubili 70 let starega posrednika Jerneja Pojeta. Odpeljali so pa v gozd 70 let starega Janeza Palčiča, njegovega sina Jakoba in Ivana ter zeta Janeza Poroka. Stari Palčič je ušel, dva sinova in zeta pa so komunisti: Andrej Janežič iz Vrhnike, vole trgovec Žagar iz Markovca in najbližji sosedje odpeljali v gozd [Otrobevc](#) pred »sodišče«.

Čez četrto ure sta jih odpeljala zloglasni Mulc Alojz in 17 letni Fajdiga Vlado pred kilometer oddaljeno jamo in vrgla vanjo ubitega Poroka in obstreljena Palčiča Jakoba in Ivana. Ivan se jo četrty dan čudežno rešil iz jame. Ni mogel rešiti tedaj še živega brata Jakoba. Ivanu so v bolnišnici odstranili levo oko, skozi katero so ga ustrelili, potem je živel v Starem trgu, meseca oktobra 1943 pa so ga komunisti ubili v Mozlju in še očeta zraven.

Kakor pripovedujejo domačini, se je menda samim komunistom zdelo, da so bili vsi umorjeni nedolžni, zato so glavnega organizatorja tega klanja in edinega sodnika čevljarja Strleta iz Loža »kaznovali«. Vzeli so mu oficirsko stopnjo. Septembra lani se je vrnil domov kot navaden vojščak, toda dali so mu v roke prosveto!

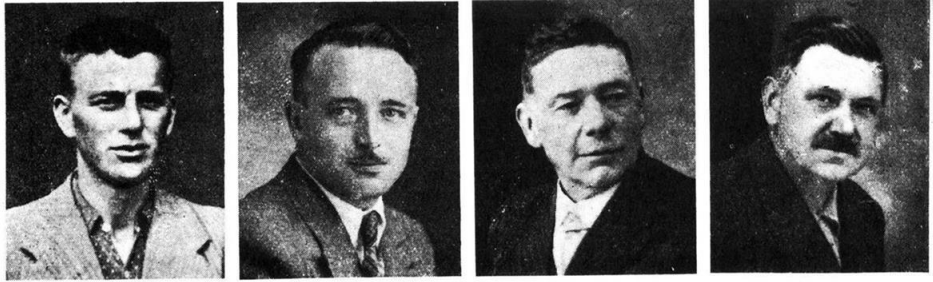
Učinek teh umorov je bil strašen. Ljudi je bilo groza. Vse to se je namreč zgodilo pred očmi italijanske: cesarske vojske, ki naj bi ščitila našega človeka. V eni sami noči tak pokolj in požiganje, cesarska posadka pa se je tiščala na pošti v Starem trgu.

Zdaj so šele Notranjci spoznali, da so prepuščeni samim sebi. Šele po teh umorih se je osnovala »bela garda«, šele potem ko je padlo že toliko nedolžnih ljudi v Loški dolini.

Vaška straža je bila v Pudobu, v Kozariščah, pozneje tudi v Danah, toda obrobne vasi so bile še vedno izpostavljene: roparskim napadom »narodno-osvobodilne vojske«. Ljudje niso iz strahu pred njo pospravili s polja niti pridelkov. Zvečer so morali hoditi vsi spat v tiste vasi, kjer so bile straže, pa tudi živino so morali gnati s seboj.

Namesto da bi bila italijanska cesarska vojska zaščitila ljudi, kakor je bila po mednarodnem pravu dolžna, je rajši postavila v Starem trgu barake, v katerih so bili ljudje nabasani kot vžigalice. Cesarska vojska jih je sekirala z vsakovrstnimi odredbami, jim delala škodo vsepovsod, zapirala nedolžne ljudi. Mnogi so mislili, da bodo pod njo varni, zato so se prostovoljno podali v internacijo, da bi ušli »osvobodilni vojski«. Druge so pa badoljevci sami izselili. Nekatere vasi so popolnoma izpraznili in vse prebivalstvo odpeljali v internacijo na Rab v smrt!

Ker so prihajala iz internacije obupna pisma za pomoč, je »narodno osvobodilna vojska« grozila s smrtjo vsakomur, kdor je hotel svojim umirajočim bratom pomagati. Dekletu, ki je hotelo oddati paket, so ga odvzeli z besedami:

Žnidaršič Anton

Car Anton

Mrak Ivan

Kavčnik Karel

Žnidaršič Anton

Car Anton

Mrak Ivan

Kavčnik Karel

»Naj pocrkajo vsi, zakaj pa niso šli v hribe!«

Ker ni mogla »narodno-osvobodilna vojska« pobijati ljudi v glavnih vaseh, jih je pobijala v oddaljenih. Tako so ubili 63 letno Frančiško Strle iz Podloža 16. oktobra 1942 samo zato, ker je molila. za komuniste, da bi se spreobrnil. Isti dan so ubili njenega soseda Edvarda Petriča iz Podloža. Novembra meseca so oplenili dva posestnika na Gor. Jezeru, hkrati pa v jami za krompir zaklali Avseca Janeza z Gor. Jezera in Matevža Jurjevčiča iz Laz, ubili dve Žingovi, mater in hčerko, iz Babnega polja. Na pragu hiše so iz zasede ubili 23. novembra Antona Šoštariča iz Viševka, ženo pa so pretepli skoraj do smrti.

Februarja 1943 so ubili na Knežji njivi Andreja Teliča iz Kozarišč, Tomca Janeza iz Podloža in Strleta Andreja iz Podloža. Dne 20. februarja 1943 pa so ustrelili Kraševca Jakoba iz Podloža.

Cesarska italijanska vojska je Loško dolino in obmejne hrvaške kraje najbolj »počistila«. Odpeljali pa niso komunistov, ampak 90 odstotkov znanih proti komunistov.

Prebivalci Loške doline so v internaciji novembra, decembra in januarja umirali, kakor da bi jih kolera jemala, saj jih je samo iz vasi Dane umrlo na Rabu enajst.

Po dolgih poteh od Poncija do Pilata so se interniranci začeli vračati, ampak ne več ljudje temveč živi okostnjaki, ki so prišli v ljubljansko bolnišnico le še umirat. Domov so prišli zdravi samo komunisti, in to prvi! Proti komunistov pa za vruga ni bilo domov.

Ni mogoče opisati gorja, ki so ga pretrpeli Notranjci od marca 1942 pa do italijanske kapitulacije. Tri mesece ni dobil nihče dovoljenja za Ljubljano. Skoraj iz vasi v vas ni smel nihče. Vse prebivalstvo so stisnili v tri vasi. Vse to zaradi dveh sto komunistov, ki so strašili okrog. Če bi bila cesarska italijanska vojska hotela, bi jih bila igraje uničila. A jih ni zaradi dogovora, ki ga je imela z njimi. Z besedo se ne da povedati, kakšen gnev in gnus sta navdajala ljudstvo do obojih.

Po 8. septembru je -- kakor povsod - tudi v Ložu »narodno-osvobodilna vojska« s pomočjo badoglijevskih vojakov planila najprej na proti komunistične vaške straže. Z obljubami in zvijačo so člane vaških straž v Loški dolini skušali najprej premamiti, da bi se vdali. Devet lahko vernežev iz Pudoba je verjelo tolovajski besedi o amnestiji. Ti so se podali, zato so jih komunisti 14. septembra 1943 zjutraj ustrelili na mestu.

To so bili: Bavec Andrej iz Kozarišč se je predal, ubit. Truden Anton iz Kozarišč se je predal, ustreljen. Levec Janez iz Poljan se je predal ustreljen. Strle I., hlapec iz Laz se je predal, ustreljen. Špehar Janez iz Klanca se je predal, ustreljen, Kandare Peter iz Dan

se je predal, ustreljen. Ule Janez iz Grahovega se je predal, ustreljen. Žnidaršič Drago iz Kozarišč se je predal, ustreljen. Neznanec, ne domačin, se je vdal, ustreljen. Poleg teh sta bila mrtva Ludvik Kržič iz Puboba, ob petih zjutraj je bil še živ, ležal ranjen na postelji, zjutraj najden v okopu mrtev, in Grl Milan, osmošolec iz Snežnika.

Smrt teh devetih žrtev najbolj zgovorno dokazuje, koliko je verjeti besedi »narodno-osvobodilne vojske«. Danes ga ni v Loški dolini norca, ki bi se ji vdal.

Nič boljša ni bila usoda druge posadke. Več ko dve uri je neki komunist oblegane fante vabil, naj se vdajo. Kričal je:

»Fantje, vdajte se, zjamčeno vam je življenje!«

Ko se je posadka obotavljala, se je poveljnik komunistov Milan Lah jezil in rjovel, zakaj se straže ne vdajo, ko je na rdeči strani ogromna premoč. Tedaj je poveljnik vprašal:

»Kdo mi garantira za življenje? Kdo garantira za posadko?«

Lah je zakričal:

»Mi garantiramo in - Angleži!«

Posadka je verjela in se vdala. A namesto da bi bili fante izpustili domov, kakor so jim obljubili, so jih nekaj takoj odbrali in zaprli v prvo nadstropje. Glavno besedo sta dobila zloglasni Ivan Hribar iz Loža in rdeča komisarka Ivana Mulc iz Pudoba.

Ivana Mulc je z drhtečo roko, v kateri je stiskala revolver, iskala lastne ga očeta.

Hribar in Mulčeva sta začela kljub dani besedi posredovalcev »čistiti« moštvo. Okrog dvajset so jih zaprli, druge so poslali domov in jih naslednji dan vse mobilizirali.

Poklicali so v Pudob takoj vse terence, da bi jetnike »sodili«. Ti terenci so pa sodili premilo, ker so več ljudi rešili smrti. Zato so tolovaji sklenili delati po svoje in so samo šest zaprtih fantov pustili domov. Ostali so bili ustreljeni.

Frane Intihar iz Viševka je prvi uvidel, kaj jih čaka, zato je pobegnil skozi okno in vrgel ročno granato. V tistem trenutku ga je nekdo s kopitom udaril po glavi, da je takoj padel mrtev.

Njegovega trupla niso hoteli izročiti obupani materi, niti groba ji niso hoteli pokazati. šele komunist, ki se mu je to zagabilo, je drugo noč povedal, kje je grob.

Ko sta ga mati in sestra odkopali, se jima je odkril grozen prizor. Pokojnik je bil ves razrezan, čreva popolnoma izrezana, samo hrbtenica je držala telo skupaj.

Mati in sestra sta peljali truplo z izposojenim vozičkom čez Pudob domov na pokopališče. Ko ju je zagledala »narodno-osvobodilna vojska«, je besno planila na nji in ju opljuvala od vrha do tal.

Hauptman Albin

Murn Franc

Allmayer Ivan

Urbanc Marjan

Hauptman Albin

Murn Franc

Allmayer Ivan

Urbanc Marjan

Ponoči 14. septembra so odpeljali iz Pudoba proti Snežniku drugih šest fantov, ki so se bili podali. L avtomobilom so jih pripeljali pred jamo Kozlevko (tri četrt ure nad graščino Snežnik), jih tam s strelji neznatno ranili in žive pometali v jamo. To so bili:

Petrič Jože z Vrhnike, Intihar Frane z Vrhnike, Kraševac Janez iz Dan, Tomažič Janez iz Kozarišč, Vilko Bavec iz Kozarišč in Mulc Janez iz Pudoba.

Bavec Vilko je skočil iz avta in se je na pobočju tik nad žrelom ujel za jelko. Toda ubijalec ga je poiskal z električno žarnico in ga nato s strelji prisilil, da je moral skočiti v jamo.

Mulc je pristopil k vaški straži, da reši življenje sebi in družini, kajti hišo so mu bili italijanski cesarski vojaki zažgali. V njegovi vasi so ubili 17 fantov in tudi njegovega sina. Njegova 17 letna hči Ivana je pobegnila v gozd in prepustila očeta usodi. Leto dni je pošiljala pošto v vas, da bo očeta sama ustrelila. Morda bi bila to nakano res izvršila, toda oče je bil skrit in so ga našli šele naslednji dan. Ko so ga našli, je pristopila k njemu, ga z desnico pobožala po licu in ga nagovorila:

»No, Rajdek, zdaj boš šel v smrt, ker si bil tako lepo priden!«

Oče ji je vpričo vseh tolovajev pljunil v obraz, zato ga je dala še isti večer ubiti. Eden od rdečih »sodnikov« je povedal, da so ji dali na izbiro, da očeta lahko reši, če hoče, ker nima mož nobenega greha nad seboj, toda ona je kot načelnica komunistične policije ponudbo odklonila. **Ta ženska ima na vesti dvajset umorov!**

Vrhovna policijska služba v Loški dolini je bila torej zaupana Ivani Mulc. Ta je sama prišla ter z avtomobilom odpeljala na Bloke dosti nedolžnih ljudi, ki so bili vsi ustreljeni. Med njimi so bili:

Albin Hauptman iz Dan, zapušča štiri nepreskrbljene otroke, njihovo mater je dne 2. septembra 1942 na pol ustrelil in živo sežgal komunist Cindrič iz Babnega polja.

Tomc Franc iz Podloža, Tomc Janez iz Podloža, Stanko Kodrc z Vrha. Jaka Petar (Peter Skala) s Štajerskega, Palčič Janez z Vrhnike, ki se je lani septembra rešil iz jame, ustreljen v roko. Vsi imenovani so bili odvedeni 18. septembra 1943 v Kočevje in 19. septembra pod noč zvezani odpeljani v Mozelj ter tam ustreljeni.

Dne 20. septembra sta bila ustreljena v Laščah blizu postaje brata Ivan in Beno Rožanc iz Loža.

Konec septembra so bili prijeti Kompoš Alojzij, star okrog 55 let, strojnik pri tvrdki Kovač v Starem trgu, Palčič Janez z Vrhnike, star 68 let, Mlakar Marija iz Pudoba, stara 40 let (dobila v ječi hudo pljučnico in so jo peljali v smrt z avtom pri vročini 40° C), Žnidaršič Ivo iz Pudoba se je lani na pol ustreljen rešil smrti s potajitvijo. Vsi imenovani so bili ustreljeni med Starim trgom in Blokami.

Dne 15. septembra je bil aretiran Allmayer Ivan iz Šmarate in ustreljen meseca oktobra na Mačkovcu.

Najbolj skrivnostna smrt je smrt Matevža Hribarja z Bloške police. Iz starotrške ječe ga je Ivana Mulc izpustila, nad Ložem pa so ga njeni pomočniki ubili in zavlekli mrtvega v gozd.

Konec oktobra so bili na Mokrcu ustreljeni:

Kraševac Franc, Feliks in Stanko iz Dan (iz te rodbine je bilo v enem mesecu ubitih 5 bratov), Ravšelj Stane iz Nadleska, star 16 let, Kraševac Franc iz Kozarišč, Šumrada Jože iz Kozarišč, Pirc Franc iz Pudoba, Mlakar Anton iz Viševka, Prevec Viktor iz Viševka, Avsec Anton iz Viševka, Mlakar Valentin iz Mokrcu.

Kot prisilni mobiliziranci so bili ustreljeni:

Srpan Vinko iz Nadleska 28. septembra pri Rakeku, **Baraga Alojzij** iz Viševka 25. oktobra pri Žagi poleg Vrhnik. V Selšek je konec oktobra ustrelil Ivan Tavželj iz Starega trga Palčiča Franca in Jožeta z Vrha.

xxxBARAGA

Do sedaj je dokazano, da je »narodno-osvobodilna vojska« zagrešila nad prebivalci iz Loške doline 86 umorov, usoda petih pa je neznana, ker ni mogoče še ugotoviti kraja njihove smrti. Torej skupaj 91 žrtev. Od teh je bilo mučenih in razmesarjenih 25. Najmlajša žrtev je bila stara 16 let, najstarejša skoraj 70. Med njimi je bilo 7 mater in 4 dekleta.

V Loški dolini je zaradi dela »narodno-osvobodilne vojske« nasilno izgubilo življenje od srede oktobra 1941 pa do 17. novembra 1943 nad 500 ljudi, ali deset odstotkov vsega prebivalstva občine Stari trg.

Upoštevati je treba, da ta številka še daleč ni točna, ker mrtvih, ki so jih požrli gozdovi, zdaj sploh še ni mogoče ugotoviti. Sodeč po zapuščenih hišah, je žrtev mnogo več, le grobov ne bo mogoče najti. A še ni konce klanja. Smrt kosi neusmiljeno vsak dan po Notranjski! Slovenci bomo lahko srečni, če bo ostalo do konca vojne polovico notranjskega prebivalstva pri življenju!

Iz vsake hiše zija groza, iz vsakega grma preži smrt, iz vsakega metra zemlje tuli grob, ni je pedi zemlje v Loški dolini. ki bi ne bila okrvavljena s slovensko krvjo. Skoraj je ni hiše, ki ne bi imela vsaj ene mrtve žrtve, so pa take, ki imajo po štiri, pet ali celo šest ubitih svojcev. Žalosti, bede in strahote razdejanja ni mogoče opisati, to mora človek videti. Potem bo šele spoznal, kaj je Notranjski prineslo rdeče »osvobojenje«.

Vsak dan slišimo po cestah in po uradih bedake, ki trdijo, da se je le Osvobodilna fronta borila proti italijanski cesarski vojski. Ali veste, koliko smrtnih žrtev je ta imela vsa tri leta v Loški dolini? Ljudje so videli

Drobnič Franc

Drobnič Franc

Knol Stane

Knol Stane

Makek Vinko

Makek Vinko

Jernejčič Franc

Jernejčič Franc

vsega skupaj **osem** mrtvih italijanskih vojščakov, po propagandnih poročilih »narodno-osvobodilne vojske« pa bi jih bilo 25.

25 proti 5001 in 500 jih je postavila na svoj seznam Osvobodilna fronta že leta 1941. Torej morija Slovencev po načrtu kakor povsod.

Škodo, ki jo je utrpela od te jalove izdajalske borbe Notranjska na premoženju, sploh ni mogoče oceniti.

V Loški dolini je **okoli 700 poslopij, večinoma hiš, uničenih**. V občini je okrog pet in dvajset vasi, toda niti ene ni, v kateri ne bi bilo vsaj eno poslopje uničeno. **Babno polje je do 95% požgano, Babna polica popolnoma, Dol. in Gor. Poljane popolnoma. Vrhnika več ko polovica, mesto Lož skoraj vse itd.**

1941 okrog tristo konj, jih danes nima niti deset. Občina, ki je štela 1941 nad 2000 dela sposobnih mož, jih danes nima 50, ki bi mogli delati doma Loška dolina, ki je 1941 imela nad 4000 glav živine, jih danes nima niti 1000. Dolina, ki je imela. Dolina, ki je včasih redila prašiče za prodajo nima danes niti enega zrejenega. Dolina ki je živela izključno od lesa, že dve leti ni prodala niti ene deske. Dolina, ki je imela poprej v obratu devet vodnih in štiri parne žage, že več ko dve leti ni zrezala niti enega hloda. Dolina, ki je bila poprej nujno vezana na uvažanje živil, je dobila zadnja živila septembra 1943. V dolini, kjer je bilo včasih živahno in veselo življenje, je danes pusto in mrtvo ko na pokopališču.

Od 1123 hiš jih je pogorelo do tal 274 torej ena četrtnina. Od 3000 poslopij jih je upepeljenih 670 in dve žagi, dva mlina in ena cerkev. Zasebna in skupna škoda znaša do danes že nad 200 milijonov lir. Od 5300 prebivalcev jih je že do danes mrtvih nad 500, to je 10%.

Kdo je povzročil vso to škodo? Osvobodilna fronta!

Človek bi nazadnje mislil kakšne množice so morale hrumeti po Laški dolini da je nastalo toliko škode? Toda v vsej Loški dolini je bilo lani 164 razbojnikov, živih in mrtvih. In ta peščica je s pomočjo cesarske italijanske vojske ustrahovala Notranjce, ni pa storila niti enega vojaškega dejanja po vsej Notranjski! ...«

Zgodovina Osvobodilne fronte in njenih grozot v omenjeni dolini je zgodovina vseh drugih slovenskih krajev. Povsod je »osvobodilno« delo potekalo po istem načinu in po istem načrtu. Povsod sta si pri uničevanju slovenskega naroda podajali roko slovenska »narodno-osvobodilna vojska« in vojska italijanskega cesarja Viktorja Emanuela, dokler nista **pritirali** ljudstvu do obupa, do roba propada, da je stalo pred izbiro, ali se da pobiti po tako imenovanih lastnih bratih »osvobodilcih«, ali se da uničiti po represalijah cesarske italijanske vojske ali pa prime za orožje - če mu ga bodo dali - ter si skuša z nepretrganim straženjem in bojem ter med izigravanjem cesarskih oblasti ohraniti vsaj golo življenje. Bilo je

Intihar Franc

Intihar Franc

Zakrajšek Alojzij

Zakrajšek Alojzij

Prevec Viktor

Prevec Viktor

Žlajpah Rudolf

Žlajpah Rudolf

prisiljeno vse to storiti in trpeti, ker ni maralo komunizma in ni hotelo postati orodje boljševiške revolucije na slovenski zemlji.

Vso brezimno žaloigro, ki jo slovenski narod v tisoč in tisoč primerih doživlja zaradi Osvobodilne fronte, pretresljivo ponazarja izpoved preprostega kmečkega fanta z Dolenjskega o usodi, ki jo je Osvobodilna fronta pripravila, njegovi rodbini. Takole pripoveduje:

»Doma sem iz Zapotoka pri Sodražici. Imel sem očeta, mater, dva brata in tri sestre. Žene ni bilo doma, delal sem na Gorenjskem. Če bi bil pa takrat doma, bi najbrž sedaj ne pripovedoval tega.

Moj brat se je zgodaj uprl komunističnim razbojnikom. Uprl se je takrat, ko je Osvobodilna fronta morila na debelo, ko si je malokdo upal samo pomisliti na to, da bi se uprl. Možje, otroci in žene so padali, politični komisarji so ljudi posiljevali s svojim evangelijem, drhal je neomejeno kradla in si delila pravico po svojih zakonih. Brat je zbral nekaj fantov, da bi se uprli nasilju. Toda našel se je nekdo, ki jih je izdal. Ker je bil brat spreten nasprotnik, so se ga komunisti sklenili znebiti ali ga pridobiti.

Meseca maja predlanskim so prišli k nam in zahtevali od brata puško. Rekel je, da puške nima. Začeli so ga tako pretepati, da so se jim začeli lomiti koli v rokah.

Potem so ga odpeljali v gozd in ga tam zasliševali. Ker je bil sposoben človek, so ga najprej skušali pridobiti. Rekli so, da če pristopi k Osvobodilni fronti, se mu ne bo nič zgodilo. Seveda je odklonil. Kako naj bi zdaj delal tisto, kar je prej obsojal? Ker se ni dal omečiti, so ga ustrelili. Dobil je strel v čelo. Za njegovo smrt smo zvedeli dva dni pozneje.

Mati ni mogla verjeti, da so ji ubili sina in je vedno spraševala samo, zakaj so ga ubili. Oče je molče prenašal žalost.

Toda s tem še ni bilo opravljeno. Od konca maja pa do konca avgusta predlanskim - torej v treh mesecih - so komunisti prišli že šestkrat in hišo popolnoma izropali. Komaj so si doma malo opomogli, so že spet prišli. Nič ni ušlo njihovim rokam. Medtem so okoli vedno govorili, da če se ne bomo poboljšali, bodo vse pobili. Domači so mislili, da jih samo strašijo.

Dne 26. avgusta 1942 ponoči se je zopet priklatila »narodno-osvobodilna vojska« in vdrla v hišo. Mati, ki ni mogla pozabiti, da so ji ubili sina, se je prestrašila in začela klicati na pomoč. Eden od komunistov - bil je domačin - je udaril ubogo staro ženo s puškinim kopitom tako po glavi, da se je sesedla in padla v nezavest. Na materino kričanje je prihitel še oče in takoj

Dimnik Ivan

Dimnik Ivan

Obed Jože

Obed Jože

Kien Vladimir

Kien Vladimir

Pregeljč Marjan

Pregeljč Marjan

videl kaj je. Komunisti so mu ukazali, naj skliče vso družino. Ko je bila družina zbrana, so jih postavili v vrsto po starosti. Komandant je imel ostro pridigo in jih zmerjal z »belogardističnimi svinjami«. Oče je mislil, da bo ostalo samo pri zmerjanju in pri pouku. Toda komandant je dalje rekel, da ima nalog pobrati vso družino, ker se niso nič poboljšali. Mati je zajokala in objela hčerke, -- moje sestre, oče je molčal pa ni mogel nič pomagati. Bili so vsi pripravljeni na smrt. Nekateri komunisti so začeli prositi komandanta, naj ubijejo samo nekaj mojih, druge pa pustijo, ker se bodo gotovo poboljšali, ko bodo dobili dober nauk in zgled.

Začela so se pogajanja med njimi, začeli so mešetariti za življenje, kakor se mešetari za kravo ali vola. Pogodili so se tako, da morata oče in mati umreti. Ni bila dosti smrt mojega brata.

Najprej so odpeljali očeta. Ubogi mož je molil na poslednji poti in priporočal sebe in vso družino Bogu. Odpeljali so ga v klet. Za njim so odpeljali skrušeno in izčrpano mater, ki ju ječala od strahu in bolečine, da bo morala zapustiti hčere same na svetu. V kleti so potem oba ubili. Bilo je klanje, kakor ga pozna samo komunistični evangelijski. Ubili so ju tako, da so jima z bajoneti razsekali glavo.

Brat je po naključju ležal zgoraj v kamri. Ko je videl, za kaj gre, se je skrila na podstrešju in ga »osvobodilci« niso mogli najti. Iskali so ga in preklinjali. Sestre so zaprli še z nekaterimi drugimi vaščani v drugo klet.

Tako sem izgubil poleg brata še starše. Izgubil sem jih tako, kakor si nikdar v življenju nisem mislil. Mislil sem, da jima bom zatisnil oči na postelji v hiši, mislil sem, da bo stala ob njuni smrti zbrana vsa družina in se skupaj poslavljala od njiju.

Zakaj sem torej prijel za puško, zakaj sem torej postal izdajalec? Zato, ker še slišim hreščanje kosti, ko so komunisti pobijali moje starše; ker vedno vidim pred seboj ovelo roko dobre matere, s katero me je majhnega božala in prekrižala, preden sem šel spat; ker v sanjah noč za nočjo gledam blede, okrvavljene obraze; ker slišim očetovo poslednjo molitev; ker slišim bratov glas iz groba, ki mi govori: brat, ne odnehaj, pot je samo naprej!

O, le naj mnogi hinavsko zavijajo oči in vzdihujejo: brat mori brata, le naj kličejo usmiljenje nad sabo. Komu so bili moji bratje, komu so se moji smilili? Ti me bodo odslej vodili in nihče drugi!«

*

To delo Osvobodilne fronte proti slovenskemu narodu in te nemogoče razmere so trajale vse leto 1942, leta 1943 pa do 8. septembra, ko je

Hojkar Peter

Lindič Marjan

Strubelj Ferdinand

Bercar Martin

Modic Lojze

Stanovnik Janko

Truden Anton

Zurga Franc

Gole Jožef

Dimnik Martin

Pogačnik Janko

Hrovat Mihael

Jerše Franc

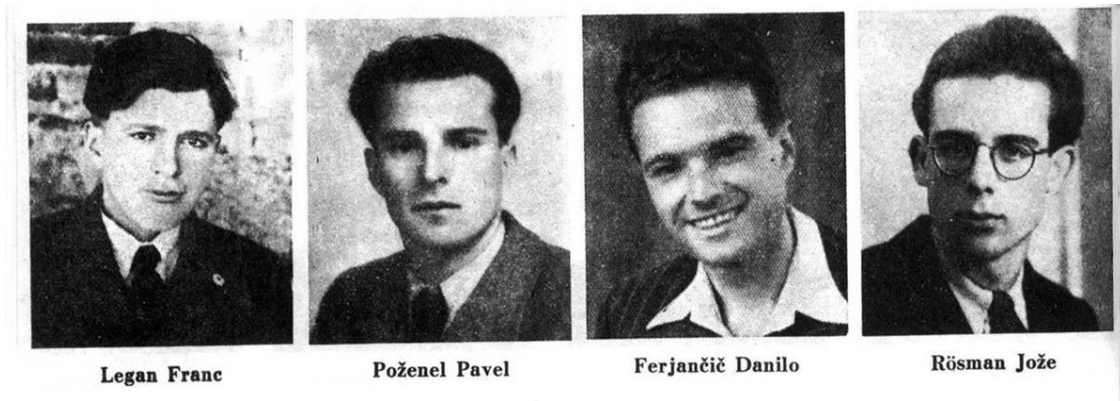
Zeleznik Polde

Intihar Franc

Znidaršič Jože

Legan Franc

Požnel Pavel

Ferjančič Danilo

Rösman Jože

Legan Franc

Požnel Pavel

Ferjančič Danilo

Rosman Jože

zaradi izdajalske zveze med cesarsko savojsko vojsko in med slovenskimi komunističnimi oddelki nastal nov, še žalostnejši položaj in se je zdelo, da je nastopilo tretje, poslednje razdobje v pripravljenem razvoju Osvobodilne fronte, namreč razdobje socialne revolucije.

Po 8. septembru se je Osvobodilna fronta, ki je že prej imela zveze s cesarsko italijansko vojsko ter od nje prejemale orožje, hrano, obleko in drugo podporo za uničenje lastnega naroda - o čemer bo govor v posebnem poglavju - tudi uradno zvezala s to vojsko za boj proti lastnemu ljudstvu. Zvezala se je s tistimi ljudmi, proti katerim je njena propaganda oznanjala neizprosni boj, maščevanje in načelo »zob za zob«. Zvezala se je s tistimi, ki jih je dve leti in pol označevala za najhujše sovražnike Slovencev in človeštva ter z njimi vred spet udarila samo po izmučenem, na pol izkrvavem slovenskem narodu.

Njena propaganda je prav te čase svetu z vso vnemo in z bobnečimi besedami oznanjala, da so se vsi Slovenci oklenili Osvobodilne fronte, ki da je »vse slovensko ozemlje osvobodila, vpostavila slovensko oblast, pregnala okupatorje in sklenila nadaljevati boj z Nemčijo do končne zmage.« Izvršni odbor Osvobodilne fronte je tedaj dal vrsto bombastičnih razglasov, med njimi odlok o amnestiji vseh tistih, ki so bili do tedaj nasprotniki Osvobodilne fronte.

Toda prav tedaj, ko je njena propaganda trdila, da je »uspešni« boj proti okupatorju dosegel višek, ko je »narodno-osvobodilna vojska«, pomnožena s tisoči in tisoči italijanskih cesarskih vojakov ter domačih prisilnih mobilizirancev, dosegla največjo številčno moč in bila oborožena z neverjetnimi množinami težkega in lahkega orožja, s tanki, topništvo in oklepnimi vozili; prav tedaj, ko bi bila lahko izvedla res kake prave vojaške nastope proti nasprotniku; prav tedaj je Osvobodilna fronta vso to svojo silo uporabila izključno za uničevanje lastnega ljudstva. Sodila je, da je zdaj prišel čas, ko lahko v saj na deželi - to je izven Ljubljane - do kraja izvede načrt za odstranitev vseh nasprotnikov komunizma med Slovenci in tako pripravi vse potrebno za izvedbo socialne, boljševiske revolucije.

Da bi moglo to svojo poglobitno nalogo čim bolj v miru in čim temeljiteje izpolniti, je vrhovno poveljstvo »narodno-osvobodilne vojske« prav tedaj, ko je propaganda oznanjala največje »vojaške« nastope in uspehe proti nasprotniku, dalo zapoved, da je v prvi vrsti treba uničiti - belo gardo«. S to zapovedjo se je Osvobodilna fronta hotela zavarovati, da bi je pri likvidaciji domačih nasprotnikov komunizma nihče ne oviral, po drugi strani pa je to nov dokaz, kakšen ju bil in je ves njen »osvobodilni« boj v resnici.

Načrt za pokolj vseh nekomunističnih Slovencev kot uvod v revolucijo in pa navodila, ki jih je zapisal Edvard Kardelj, je Osvobodilna

Zupančič Alojzij

Bedenčič Slavko

Pust Albin

Špec Franc

Zupančič Alojzij

Bedenčič Slavko

Pust Albin

Špec Franc

fronta z vso strastjo in brezobzirnostjo uveljavljala zlasti v tej kratki dobi zmagovite pijanosti po 8. septembru. Če ravno v pijanosti in zavesti o zmagi ni pozabila na to prvo zapoved, je to dokaz, kako bistvena ju za vse njeno delo.

Ljudje, ki so po 8. septembru padali pod krogami, sproženimi v tilnik v znamenju Osvobodilne fronte, so pripadali izključno štirim slojem, ki jih omenja Kardelj. Likvidirani so bili: slovenski oficir-nacionalist, slovenski duhovnik, oznanjevalec pravega evangelija, slovenski razumnik, ki je šel za svoje ljudstvo v boj, slovenski kmet, označen z rdečo psovko »kulak«, ker je bil svoji zemlji zvest.

Dokaz za vse to so dogodki na Turjaku, v Kočevju, Laščah, Grčaricah, Jelenavem žlebu ter imena žrtev, ki naraščajo v stotine in tisoče samo iz tega časa.

Ko je po raznih nastopih »narodno-osvobodilne vojske« po 8. septembru bilo očitno, da ta navzlic svoji sili, oborožitvi in ogromnemu številu »zaveznikovo, dotedanjih »najhujših sovražnikov slovenskega naroda«, niti ne misli na drugo, kakor kako bi čim prej in čim okrutneje obračunala s svojimi nasprotniki, so se posadke vaških straž z velikega dela Dolenjske umaknile v zgodovinski grad Turjak. Z njimi so se zatele v grad! množice drugega prebivalstva, ki se je balo komunistov in je že okušalo prve krvave sadove »osvoboditve«.

Člani vaških straž so se po 8. septembru povsod strogo držali načela., da ne bodo napadali nikogar in da na komuniste ne bodo streljali, ker ne marajo prelivati bratske krvi in izzivati boja med Slovenci v tem usodnem času. Tega sklepa so se držali tudi potem, ko je »narodnoosvobodilna vojska« pobila več manjših vaških straž po vsej deželi ter uničila posadko proti komunističnih borcev, povečini bivših častnikov jugoslovanske vojske v Grčaricah. Zahtevali so samo, da jih komunisti puste v miru in jim pustijo, da se vrnejo na domove.

»Narodno-osvobodilna vojska« pa tega stališča ni marala spoštovati. Skušala je bodisi s silo, bodisi z zvijačo, bodisi z zlaganimi obljubami, bodisi z »amnestijo« priti v kraje, kjer so se zbirali nasprotniki komunizma ter jih uničiti. Vsa njena »vojaška« prizadevanja so meseca septembra veljala samo temu cilju, to je, boju proti Slovencem, proti lastnemu narodu, kakor je to bilo že dve leti.

Dva dogodka iz teh dni to resnico naj pretresljive je dokazujeta. Prvi je usoda Turjaka in Grčaric ter ljudi, ki so se zatekli tja, drugi pa komunistični »proces« v Kočevju in pokolji nešteti slovenskih ljudi po njem.

Levstek Ivan

Levstek Ivan

Bajda Pepca

Bajda Pepca

Petrič Ivan

Petrič Ivan

Tomažič Lado

Tomažič Lado

Očividec, ki je doživel in preživel usodo Turjaka: napad komunističnih skupin s sodelovanjem italijanskih cesarskih bataljonov, pokolj škocijanskih in drugih fantov ter križev pot turjaških branilcev od Turjaka do Velikih Lašč in Kočevja, pripoveduje:

»V četrtek, 14. septembra, so Turjak obkolili komunisti. Okoli 800 ljudi, ki so iskali varstva pri turjaški posadki, je bilo v gradu, ko so začeli komunisti skupno s kraljevimi italijanskimi vojaki oblegati to zgodovinsko trdnjavo.

Komunisti so že v začetku vedeli, da turjaških branilcev ne bo mogoče streti z bojno močjo. Zato so že v četrtek, 19. septembra, začeli z zvijačami, da bi tako premotili posadko, zlasti pa dobili v roke poveljnike. S silo so privlekli v bližino gradu dekleta in sorodnike fantov ter jih pošiljali v grad kot parlamentarce, češ da se hočejo pogajati s posadko. Medtem so komunisti zasedli strateško najvažnejše točke okoli gradu, se zakopali v jarke ter približali tudi z italijanskimi tanki. Z daljnogledom smo kmalu ugotovili v tankih, ki so jih ustavili na določenih mestih, čedno posadko: razkuštrane tovarišice in umazane badoglijevske vojake. Postali smo pozorni.

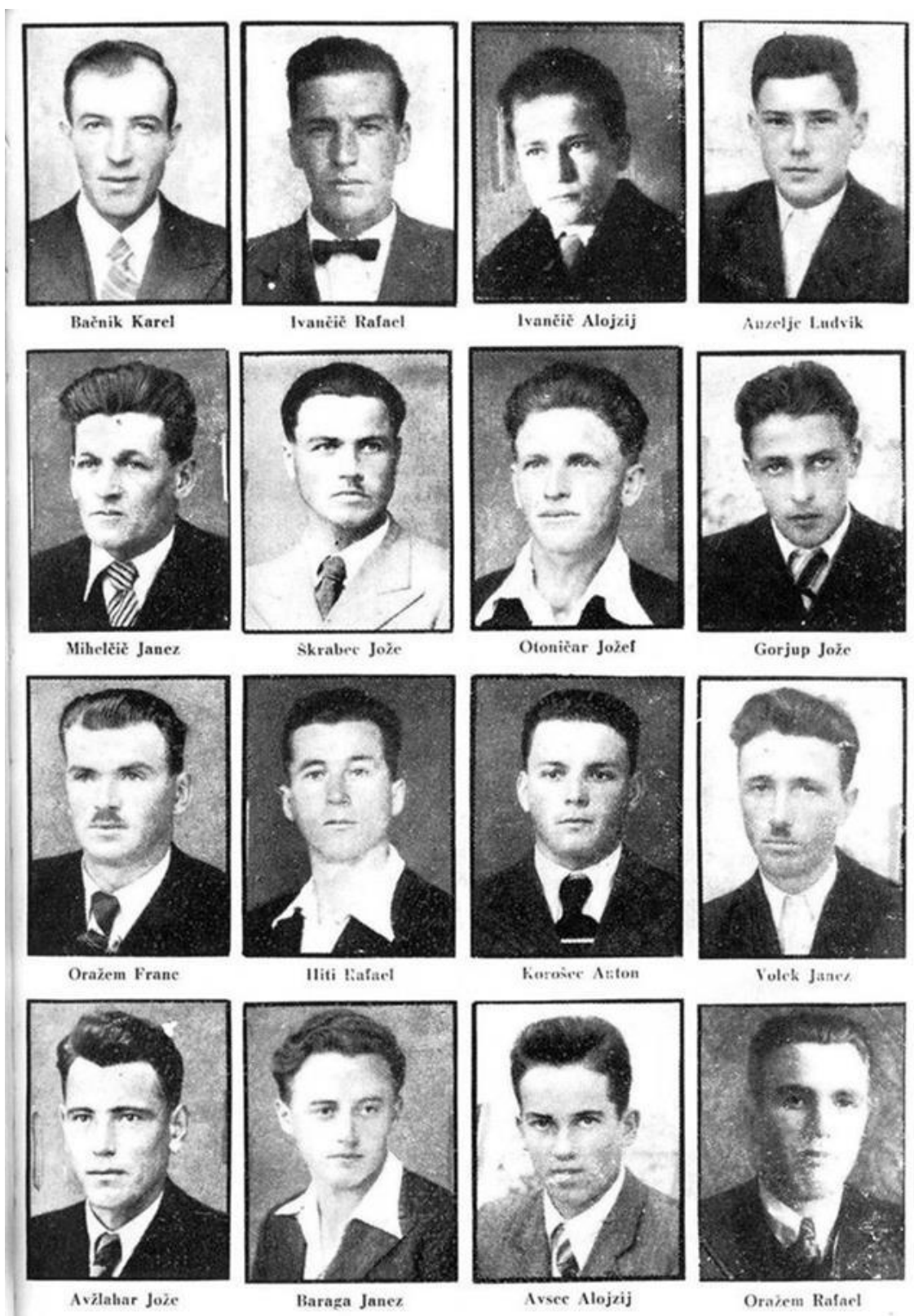
Komunisti si zdaj še niso upali napasti gradu. Spet so poslali žensko z zastavo in znava prišli s predlogom in celo s pismom, v katerem so ponujali triurno premirje. To je bilo sprejeto. Po posvetovanjih na obeh straneh je bilo sklenjeno, da se snidejo parlamentarci iz gradu in oni drugi. Poveljstvo turjaške posadke je poslalo parlamentarce, med njimi velikolaškega župana Paternosta in še dva druga, ki pa so jih komunisti zavrnil, češ da morajo priti častniki.

Tudi tej zahtevi so turjaški branilci ugodili. Določili so novce parlamentarce častnike: Žuraja, Mikliča in Perneta. Šli so na pogajanja. In zgodilo se je, kar je pač v soglasju z rdečo častjo. Ko so prišli iz gradu, je zaregljala strojnica. Morali so se umakniti nazaj v grad.

Komunisti so se hoteli pogajati samo zaradi tega, da bi pridobili čas in s pomočjo italijanskih cesarskih vojakov sklenili obroč okoli gradu, kakor so to delali tudi drugod: na Blokah, v Begunjah itd. Poveljnik komunistov Pero Popivoda, po rodu Črnogorec, je skušal še nadalje slepiti. Po tem dogodku je poslal z belo zastavo v grad nove parlamentarce s pojasnilom, da so streljali na bližajoče se častnike zaradi neljube pomote.

Fantje so držali besedo in znova privolili v pogajanja, do katerih je dejansko prišlo šele naslednji dan. Padli so predlogi: vi ste vojska, mi smo vojska, vi se borite, mi se borimo... itd. Popivoda pa je zahteval odložitev orožja, - popolno vdajo.

Parlamentarci so se vrnili in po razglasitvi uspeha pogajanj je padla skupna odločitev: če je tako, se bomo borili!

Anzeljc Ivan

Anzeljc Ivan

Dolšak Jože

Dolšak Jože

Zalar Ivan

Zalar Ivan

Kraševc Franc

Kraševc Franc

Slovenski poročevalec« je pisal, da je turjaška »zmaga« največji uspeh »narodno-osvobodilne vojske«. 600 turjaških branilcev in na stotine drugega prebivalstva pa ve, kdo je premagal turjaško posadko in pomagal slovenskim komunistom k temu »uspehu«.

V petek, 15. septembra, so italijanski cesarski vojaki, ki so se dve leti urili v točnem topovskem uničevanju, ko so streljali na naše vasi pod krinko preganjanja komunistov, od ~. do 6. popoldne izstrelili na Turjak 395 granat težkega kalibra. Že v začetku so granate uničile zgodovinsko kapelo in zrušile stene v novo postavljenem delu gradu. Branilci so vztrajali kljub trajnemu topovskemu ognju, dimu in dežju strojničnih krogel v gradu.

Fantje so bili pripravljeni na vse, tudi na smrt. Krogel so podirale zid za zidom, rušili so se stropi, dim se je valil po gradu in okoli njega, da nisi videl niti za nekaj metrov naprej razen ognja, ki je objemal grad.

V soboto so komunisti dobili še več cesarskih italijanskih vojakov na pomoč in začeli z načrtnim obleganjem. V gradu pa je v odgovor donela slovenska pesem: »Marširala, marširala«, »Regament«, »Naprej zastave slave«.

Zidovje se je rušilo, granate so podirale stene. Žužemberška skupina se je brž znašla popolnoma zasuta v eni izmed velikih sob.

Ko je bilo v gradu najhuje, pa je nenadno završalo po hodnikih in dvoranh: »Komunisti so v gradu!«

Izdajstvo je bilo ugotovljeno. Na gradu je nekdo nad prebito odprtino privezal lestev, po kateri so prilezli v grad prvi komunisti.

Komunisti so bili točno poučeni o stanju v gradu. Usodno je bilo, da so italijanske granate in mine najprej vnele tisti del gradu, kjer so lesene stopnice. Ta predel gradu je bil kmalu ves v plamenu in zaradi hudega topovskega ognja vsaka obramba v tem predelu nemogoča. Nekaj dni po turjaški žaloigri se je v Ribnici turjaški gostilničar Prajer bahal pred komunisti: »Turjak ne bi bil padel, če bi ne bilo mene!«

Kot domačin je točno poznal grad, obvladal je tudi italijanščino zato je lahko vestno in natančno poučil italijanske cesarske vojake, da so s svojimi topovi in minami pomagali slovenskim komunistom do »največje zmage v zgodovini«...

Ogenj se je širil in dim je dušil branilce, med katerimi je bilo že precej ranjencev. Slišali so klice napadalcev, ter vedeli so, da je vsako njihovo zagotovilo ničevo.

Ko so zaradi ognja začele eksplozije streliva, je bila stiska najhujša. Komunisti in italijanski cesarski vojaki so že vdrli v grad, pred velika vrata pa so pripeljali tanke in strojnice. Južna grajska stena se je zrušila in pričel se je boj od sobe do sobe.

Na drugem koncu gradu, kjer je bilo že vse v plamenih in fantje niso mogli zdržati niti pol ure, so prosili za vdajo. Vsi izhodi so bili zastavljeni s strojnicami. pred gradom so vozili tanki Viktorja Emanuela.

»Kdor pride z orožjem. bo ustreljen!« taka je bila zapoved rdečega poveljnika, ko so se vdali prvi turjaški branilci.

Potem smo prihajali iz gradu drug za drugim. V gradu je ostalo le 35 ranjencev, med njimi bogoslovec Logar Jože iz Vodice, katerega je mina hudo ranila.

Silno smo bili presenečeni, ko smo videli pred sabo le majhno število komunistov, vsi drugi napadalci so bili večinoma sami italijanski cesarski vojaki, ki so se pridružili tolovajem.

Pri ranjencih sta ostala ribniški kaplan Sitar Ivan in velikolaški zdravnik dr. Kožuh. Ko so ju našli pri ranjencih, so vpili nad njima in noben izgovor, da sta le v službi, ni zalegel.

Komunisti so oba odpeljali. Dr. Kožuh je ob slovesu rekel takole: »Družino imam, dva otroka, ženo. - Če me bodo ustrelili, nič za to! Za pravico smo se borili, za to pa se spleča umreti!«

To so bile poslednje besede človeka, ki naj bi bil izdajalec . . .

Vseh 35 ranjencev so nato nagnali iz gradu in poveljnik je dejal: »Kdor more lesti, naj pride, drugi pa naj poginejo!«

Ljudje so zbrali poslednje sile in se vlekli na določeni kraj. Ljudstvo, ki je vse to videlo, je jokalo, prinašalo ranjencem sadja, živeža in vode, jih prosilo, naj se umaknejo. Ranjenci so verjeli komunističnim zagotovitvam, da pojdejo v bolnišnico, in so ostali. Te so potem vse poklali.

Domačini ki so bili priče pokolja ranjencev, pripovedujejo o usodnem ponedeljku, 20. septembra:

V ponedeljek zjutraj je prišel pred hišo, v kateri so bili ranjenci, komunistični poveljnik na konju in zaklical: ,Kdor je še toliko močan,

Rozman Srečko, Maver Jože, Rozman Andrej, Mirtič Alojzij, Cikanek Franc, Pust Albin; spodaj levo: Gole Jože — vsi iz Ajdovca, mučeni in pobiti na Brezovi rebri 12. decembra 1942.

Rozman Srečko, Maver Jože, Rozman Andrej, Mirtič Alojzij, Cikanek Franc, Pust Albin; spodaj levo: Gole Jože - vsi iz Ajdovca, mučeni in pobiti na Brezovi rebri 12. decembra 1942.

Zgodovinski grad Turjak, kakršen je bil pred septembrom 1943.

Zgodovinski grad Turjak, kakršen je bil pred septembrom 1943.

da sam hodi, naj pride ven!' Smrtne sence, sestradane in izmučene, so se prikazale pred vežo hiše, pred katero je stal ob konju morilec.

Dekle, ki je prav takrat vodilo ranjenca okrog hišnega vogala in videlo vse to je s solzami v očeh v kratkih besedah popisalo te grozne trenutke:

„Strašno je bilo! Komandant je stal oholo razkoračen pred hišo in ustrelil vsakega ranjenca, ki se je pokazal v veži.“

Med ubitimi ranjenci so bili tudi: Jerič Jože in France; Kadunc Franc, Zvirče; Strnad Jože, Zdenska vas, Boštjančič France Kastelic Jože, Kovačič Jože iz Vidma; škocijanski fantje: Andoljšek Franc, gorenjski bogoslovec Breznik Jože, Petelin Anton, Bavdek Franc in Murn Anton. Tu sta bila ustreljena tudi ranjenca, bogoslovca Logar Jože in Krmelj Matevž, po rodu iz Škofje Loke.

Za ostala imena vedo domačini, priče teh umorov. Tako je bilo z ranjenci.

Vsi drugi smo na dan konca z grozo stopali pred svoje brate - rablje. Kakor da bi vedeli, kaj vse se bo zgodilo, tako nesiguren je bil naš korak; ko da gremo v smrt. In šli smo, preko razbitega grajskega dvorišča smo šli drug za drugim na cesto pred grad. Človek ne more ponoviti psovka, ki so jih lajale komunistke, ko smo prišli brez orožja iz gradu.

Komunisti so kmalu izbrali vsak svojo žrtev. Tako je npr. nek sprijen študent takoj poklical profesorja Petelina in ga zvezanega odgnal za hišo. Nekaj ur življenja mu je rešil le njegov bivši profesorski tovariš komunist, ki ga je iztrgal ničvrednemu bivšemu učencu.

Okrog 630 ljudi so zbrali pred gorečim gradom. Kmalu so nas oropali vsega - obleke, denarja, hrane - celo sezuli so nas.

Kmalu po teh »osvoboditvenih« dejanjih so prišli najzvestejši pomagači slovenskih komunistov: cesarski in kraljevi italijanski vojščaki. Prav ko so nas komunisti spravljali v dvorede, je pripeljal Ceruttijev tank. v katerega sta sedla italijanski cesarski vojak in tovariši s sovjetsko zvezdo. Cesarski »junak« je ob navdušenju nad »zmago« zaklical: »Facciamo un risotto!«

Neka komunistka pa mu je v njegovem jeziku pojasnjevala, naj zapelje kar čez nas in dejala: »Kje so farji, da jim bomo čreva na špulce navili!«

Postavili so nas v vrsto po dva in dva. Dve uri smo čakali tako, potem smo nenadno ugotovili, da iščejo »tovariši« - vrvi. Prinesli so jo dolgo, poleg nje pa tudi žico, ki so jo razrezali na kosce. Nad tri sto parov je kmalu soglasno ugotovilo, da nas bodo najbrž zvezali. Spomnili smo se svojih dragih bratov in soborcev v Grčaricah, katerih žalostno usodo smo že zvedeli.

Potem so nas zvezali: z žico so ovili po dvoje rok. ter nas z isto žico potem navezali na vrv. Bili smo tako na gosto, da sem s kolena božal svojega prednjega, moj zadnji pa je tako delal meni.

Naš križev pot se je pričel. To je bil za »narodno-osvobodilno vojsko« najbolj »zmagoslaven« pohod. Na čelu tega sprevoda je vozil italijanski cesarski vojak tank, na katerem je bila zastava z rdečo zvezdo. Za tankom je stopala »častna četa« partijcev, ki je prepevala

Isti Turjak po 19. septembru 1943, ko ga je zavzela »narodno-osvobodilna vojska«

Isti Turjak po 19. septembru 1943, ko ga je zavzela »narodno-osvobodilna vojska«

himno »Za pravdo in svobodo slovenskega naroda«, godec je vlekel harmoniko in igral »zmagoslavne« koračnice. Za tem je stopalo nad 300 parov slovenskih junakov, zvezanih, kakor smo to videli pri sužnjih v Afriki.

Sprevod je ob spremstvu partijskih stražnikov šel skozi Rašico proti Vel. Laščam. Ljudje, ki so nas videli, so molčali, ženske pa so ihtele. Nosile so nam vode, pa še te nam »tovariši« niso privoščili, četudi so vedeli, da smo že dva dni brez hrane ...

V Malih Laščah so nam okrog 9 priredili slovesen sprejem. »Častna četa« je pripravila poseben zbor **zmerjalcev**. Mi smo šli molče in z dvignjenimi glavami ponosno mimo. Iz zbora zvezanih se je oglasil star kmečki možak in na ves glas zaklical: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!«

V Laščah so komunisti sklicali vse ljudi, da proslave največjo zmago »osvobodilne« vojske. Tovarišice so si izbrale posamezne »bele pse« in jim - zvezanim - pljuvale, v obraz. Najbolj se je izkazala tovarišica Brodnikova, znana italiJanska cesarska vlačuga in najožja prijateljica badoglijevskih častnikov, ki so se v dveh letih zaradi »ofenziv« mudili v Velikih Laščah in imeli prav zaradi teh tudi največje stike s »tovarišicami«.

Po »uspelem« mitingu so nas peljali v silose pod velikolaško železniško postajo. Natlačili so nas v te barake in nam prepovedali vsak izhod. Tako so nam barake služile za vse potrebe.

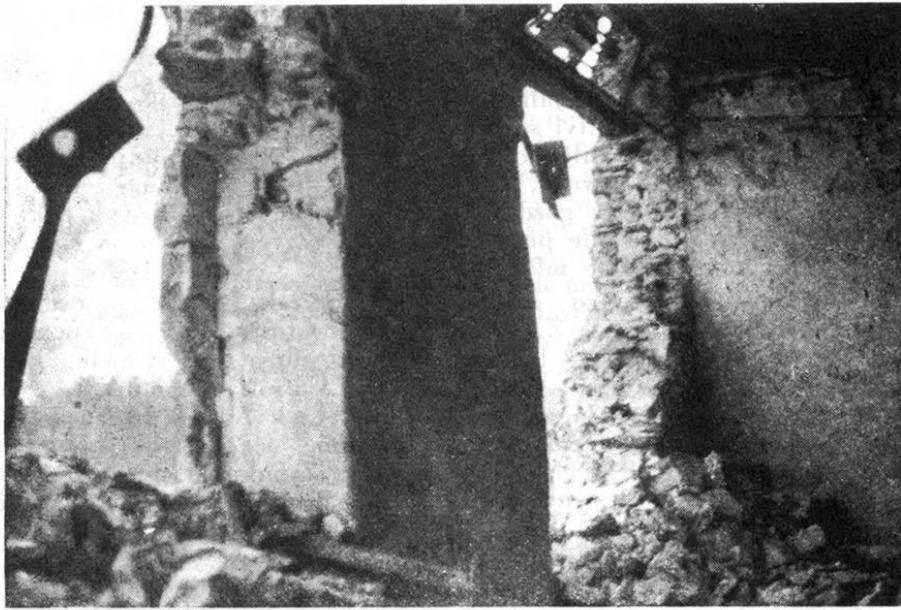
Ponoči so prišli iskat žrtve. Najprej so spraševali po kapetanu Roglju, kaplanu Lavrihu in drugih. Nihče se ni oglasil. Komunisti so grozili: »Hudiči, vas bomo že zjutraj našli!«

Prišlo je jutro! Kaj bo z nami, smo se spraševali vso noč! Odgovor je bil le eden: »Pobili nas bodo!«

Še en pogled na razdejani Turjak.

Še en pogled na razdejani Turjak.

Del turjaškega gradu, ki so ga razdejali topovi cesarske italijanske vojske, zaveznice slovenskih komunistov.

Del turjaškega gradu, ki so ga razdejali topovi cesarske italijanske vojske, zaveznice slovenskih komunistov.

V ponedeljek, 20. septembra zjutraj, ko smo bili že tri dni brez hrane, je prišla »komisija« trije komunisti in stara partijka. Komisija je pričela z delom: napisala je naša imena.

Potem je prišel rdeči »minister« dr. Jožko Brilej. Resno je nastopil in sklical »farje«. Na zbrane bogoslovce in duhovnike je imel sramotilen nagovor.

Naslednjega dne je nastopila »višja« komisija. Ta je določila, da se vsa turjaška ujeta posadka razdeli takole: duhovniki in bogoslovci, poveljniki in »organizatorji«, prostovoljci in mobiliziranci. Mobilizirance - 200 po številu - so takoj odpeljali. Kasneje smo zvedeli, da so šli na prisilno delo v delavske bataljone, kjer bi jih poučili, da so zapeljani. Odpeljali so jih v bližino Kočevja.

Ko so nas razvrstili v posamezne skupine in je bila dana zapoved, da gremo v Kočevje, je prišel nov ukaz: »Farje z vlakom v Kočevje, ‚bele pse‘ v barake, zapeljance na delo itd.!« Tako se je tudi zgodilo. Znova so nas uvrstili in zvezali. Ko je partijec pregledal zvezane skupine - je stopal za njim italijanski cesarski vojak in potrjeval pregled z opombo: »Bene cosi!«

Poveljnike in nekaj drugih, ki so jih proglasili za »organizatorje« so nato odpeljali proti železniški postaji, odkoder smo kmalu slišali regljanje strojnice. Bilo je to okrog pol 8 zvečer, 20. septembra.

Potem smo zvedeli za žrtve. Ubiti so bili: častnik Žuraj, poveljnik Perne Tone, oficir Miklič iz Zagradca. Rogelj iz Kike, Mustar Janez, Šuštar Lojze iz Vidma, profesor Petelin Stanko iz Ljubljane. Odpeljali so jih 13.

To noč so bili stražarji, ki so varovali barake, vsi pijani. V pijanosti so streljali v barake, pri tem je bil ranjen neki fant iz Strug. Dobil je strel v trebuh. Pijani komunisti so nato kurili okrog barak in že srno menili, da bomo zgoreli zvezani živi v barakah. Molili smo rožni venec in tako pripravljeni čakali na smrtno uro.

V torek, 21. septembra, zjutraj so prišli komunisti v silose in zbrali 60 novih žrtev. Te so odpeljali proti gozdiču ki je z molitvijo stopal mimo železniške postaje in zbranih ljudi v gozd - v smrt. Dobropoljci oziroma dekleta in žene iz tega kraja so bile prav blizu tega krvavega kraja, na katerem so naslednji dan našli cele mlake krvi.nad železniško postajo in jih nato ustrelili. O ustrelitvi so objavili le imena »talcev«, in sicer samo 9 imen, čeprav so postrelili 59 moških in eno žensko. Ljudje ne bodo nikdar pozabili tega sprevoda,

Imena devetih žrtev so: zdravnik dr. Kožuh Ludvik, predstojnik okrajnega sodišča dr. Lojze Zalokar, konservatorist Rožanc Beno in brat Ivan, občinski tajnik v Laščah, sodnijski sluga Brglez in Škocijanci: Jakič Janez in Jože - brata, eden oče 4 otrok, Leopold Lunder, oče 4 otrok, Žnidaršič Janez, oče 3 otrok, Ščuk Anton, družinski oče, Bambič Matija, oče 5 otrok, Bambič Franc, oče 4 otrok, Okoren France, Krivec Janez, Mihelčič Adolf iz Zabukovja, brata Zabukovec Jože in Janez, Petelin Jože, brata Bavdek Jože in Leopold, Perhaj Ivan in Adamič Jože.

Tako se je odigralo prvo dejanje turjaške žaloigr.

V torek popoldne so nas prepeljali v Kočevje, nekaj zaprli v Dijaški dom, nekaj v grad, nekaj v hišo pri železniški postaji in drugod. Takih nas je bilo okrog 400 iz turjaške skupine..

Zdaj se je pričelo drugo dejanje, nič manj krvavo kot prvo.«

*

Po številu žrtev sicer manjša, po svojem pomenu pa svojstvena, ki pada v čas italijanske kapitulacije in dokazuje vso lažnost komunistično »borbe za narodno osvoboditev«, je usoda slovenske postojanke v Grčaricah. Tu je komunistični bes proti vsemu, kar se mu ni hotelo podrediti, v najprisrčnejšem sodelovanju s cesarsko italijansko vojsko in njenim težkim topništvo dokazal, v čem je bistvo njegovega boja. V Grčaricah pa so komunistično-savojske horde, ki so v onemoglem sovraštvu z ogromno številčno premočjo tri dni napadale junaške hranilce, ovenčale svojo »vojaško« tradicijo še z novim »lovorovim listom«. Na njem bo večno neizbrisno zapisano: **»Grčarice 10. X. 1943 - tu smo komunisti zagrešili novo nacionalno izdajo in pogazili svojo vojaško besedo.«**

Grčarice, majhno naselje sredi kočevskih gozdov, leže v območju, kjer so potekali stalni premiki komunističnih oddelkov. Ta ogroženi predel naše zemlje, ki je zaradi komunističnih nasilij pred prihodom slovenskih borcev prestal že mnogo gorja, je bil izbran, da idealni junaki pod njegovim nebom store svoje zadnje veliko dejanje v boju za mir, red in svobodo pred nasiljem.

Iz Ortneka so se ti borci dne 3. septembra preselili v Grčarice. Strumni odred je prebivalstvo, ki je bilo rdečih »osvoboditeljev že do grla sito. sprejelo z največjim navdušenjem. Ljudje so vedeli, da prihaja pomoč. konec nasilju in ropanju in da bo naselje po dolgim času zopet enkrat svobodno zadihalo.

Ta odred se je nastanil v dveh poslopjih, ki sta bili oddaljeni drugo od drugega približno 500 metrov: v Činkljevi gostilni ter v gozdarski hiši. stoječi pred vasjo, iz katere je bilo moči zaradi njene vzvišene lege obvladovati vso bližnjo okolico. Odred je bil dobro oborožen in

pripravljen za dolgo borbo, če bi se ta vodila z običajnimi sredstvi. zaradi tega so se borci čutili mirne tudi še potem, ko se je komunistični napad na postojanko že pričel. Nihče namreč ni pričakoval, da bo po razsulu. cesarske italijanske vojske prišlo do javnega sodelovanja med slovenskimi komunisti ter badoljevci, ki so imeli na svoji vesti neštete požige, umore in preganjanja našili ljudi v dveletni okupaciji. Tisto, ker se je vsem zdelo nemogoče, tisto, kar so navdušeni pristaši »Osvobodilne fronte slovenskega naroda« z največjo ogorčenostjo zavračali kot podlo natolcevanje, tisto se je zgodilo. »Slovenski« komunisti so se kot pravi mednarodni brezdomovinci združili z italijansko kraljevsko vojsko ter s tem pljunili na vse slovenske žrtve, na vse trpljenje našega naroda, ki je dve leti ječal pod peto promenadne cesarske vojske, ki ni imela v sebi niti trohice viteških vrlin, pač pa veliko mero zahrbtnosti in ki je svoje neslavno vojevanje zaključila na način,

Grčarice pred 8. septembrom 1943.

Grčarice pred 8. septembrom 1943.

ki je našel prezir v obeh bojujočih se taborih. Z gornjim dejstvom pa je nastopil v boju tudi nov činitelj - topništvo, ki ga je neprikrivano sodelovanje med slovenskimi komunisti in cesarsko italijansko soldatesko prineslo v novo zvezo. To topništvo je prisililo posadko v Grčaricah, da je morala potem, ko so bile skoraj popolnoma porušene njene postojanke, kloniti.

Glavni rdeči napad na postojanko se je pričel v sredo, 8. septembra. Že dan prej je bilo opaziti veliko pripravljalo delavnost komunistov, ki so se začeli zbirati okrog Grčaric ter so postavili tudi več zased. Vendar prvi napad mu uspel, čeprav so komunisti zbrali ogromno silo. V napad so namreč poslali vso 14. »divizijo«, ki je takrat štela nekaj tisoč mož. Obramba Grčaric je bila na višku ter je z lahkoto odbijala vse divje napade.

Ker napad sam ni dovedel do uspeha, so komunisti poskušali zlomiti odpor posadke drugače. Zažgali so nekatera poslopja v neposredni bližini glavne postojanke v prepričanju, da se bo požar razširil na utrjeno postojanko samo in tako prisilil njeno posadko k vdaji. Vendar

tudi ta načrt spočetka ni imel nikakega uspeha. Veter, ki je pihal vzporedno, je odvrčal nevarnost. Med neprestanim streljanjem so komunisti zažgali nato še cerkev, ki je stala nasproti glavne postojanke. Nevarnost je postajala večja, ker je bila cerkev oddaljena komaj nekaj metrov. Požar je začel ogrožati najprej bunkerje, nato pa glavno poslopje samo. Vendar pa je bila posadke pripravljena tudi na to. Kljub dežju krogel in hudemu mrazu je pogasila začetne požare in tako odvrnila nevarnost. Ob tej priliki je bil skozi prsi ustreljen tudi junaški komandant te slovenske postojank Borut - Koprivica Danilo, ki se je kot odlični strelec nenehoma udeleževal borbe. Odnegli so ga v ambulanto, ki je zaradi hude rane nato ni mogel več zapustiti. Vendar pa je še nadalje vzpodbujal svoje borce in stalno spremljal potek bojev, ki so ponehavalni šele proti jutru, ko je trdovratna odločnost oblegancev zlomila silo rdečega napada.

Zaradi neuspehov, ki so jih doživeli komunisti prvi dan in prvo noč svojih napadov na Grčarice, so začeli drugi dan stopnjevat svoje napade z uporabo protitankovskih topov, ki so jih ponoči pripeljali v Grčarice. Napadi so bili naravnost peklenski. Regljanje strojnic, eksplozije min in bomb se je mešalo s pokanjem pušk in divjim kričanjem napadajočih banditov, ki so s psovkami in preklinjanjem pozivali »plave pse« na vdajo. Toda niti protitankovski topovi, niti prve žrtve, ki so jih imeli slovenski nacionalni borci, niso mogle zlomiti odpara ali omajati, morale.

Opoldne so poslali komunisti oblegani posadki listek s pozivom na vdajo. List je bal poln zasramovanj in groženj. Posadka je vdaja odklonila kljub temu, da ji je bilo zajamčeno življenje. Po radiu je bila že prej izvedela za kapitulacijo cesarske savojske vojske in slutila je že vnaprej, da pripravljajo rdeči napadalci zahrbtnost. Boj je za hip prestal le takrat, ko so postojanko, ki je bila vedno bolj ogrožena, zapustile žene in otroci, ki so se vanjo zatekli pred napadom. Nato pa se je razbesnel še huje. Trajal je vse dopoldne in bil za napadalce kljub naskoku, ki so ga na postojanko izvedli, prav tako brezuspešen, kot so bili vsi napadi prvega dne.

10. septembra zjutraj se je napad obnovil z vso silovitostjo. Napadale so hkrati vse edinice »14. divizije«. Komunisti so pri napadu začeli uporabljati tudi težke havbice, ki so jim stregli italijanski kraljevski topničarji. Namestili so jih v neposredno bližino postojanke in od tu začeli obdelovati nasprotnike. Merili so kar skozi cev. Zaradi tega so bili skoraj vsi zadetki v polno. Prva granata je porušila skoraj vso steno štabnega poslopja v prvem nadstropju. Kmalu je bila porušena tudi stena v pritličju, ki pa so jo obleganci v toči krogel zasilno znova postavili. Popoldne okrog 4. ure je granata zadela bunker pred poslopjem, v katerem je bil poročnik Kranjc s svojimi soborci. Sila eksplozije in ruševine so stisnile njega in njegove hrabre tovariše, ki so tu našli smrt.

Napad je postajal vedno močnejši. Grmelo je z vseh strani. Peklenski hrup so trgali sovraštva polni izbruhi napadalcev, ki so hoteli za vsako ceno osvojiti postojanko in uničiti njene branilce. Ruševine, ki so jih povzročale topovske granate, so se usipale na junake in obrambni prostor, ki ga je napolnjeval dim izstrelkov ter prah rušeče se stavbe, je postajal vedno bolj omejen. Zaradi pomanjkanja vode ter že dva dni in dve noči trajajoče nepretrgane borbe popolnoma izčrpani branilci so se po dolgem oklevanju, ker ni bilo več izhoda, odločili za vdajo pod pogojem, da se z orožjem umaknejo. Ta pogoj so komunisti s častno besedo sprejeli.

Ko pa je bila v znak vdaje razobešena bela zastava, se je začelo tudi najsrამotnejše poglavje komunističnega in badoljevskega napada na Grčarice, ki v jarki luči prikazuje vso propalost ter podlost slovenske »narodno osvobodilne vojske«, ki se nadaljuje nato s kočevskim

procesom ter končanje na moriščih pri Mozlju, Grčaricah in Danah na Travni Gori.

Ko se je pokazala zastava, je bil namreč takoj dan ukaz za naskok na postojanko. Rdeča »vojska« je vdrla v postojanko, se vrgla na oblegance, ki so bili že pred tem ustavili boj, ter jih začeli zasramovali ter razoroževati. Častna beseda o oboroženem umiku je bila poteptana. Bila je samo sredstvo za doseg namena, kakor je zapisano v komunističnem evangeliju. Borci, ki so imeli vojaške vrline, so sodili, da jih ima tudi nasprotnik. Bili pa so kruto prevarani. Danes ve vsakdo, kaj pomeni »partizanska častna beseda«.

Hrabri komandant Borut komunistom ni hotel pasti živ v roke. Ko so začeli tolovaji razoroževati njegove so borce, ki so kasneje izjavljali, da bi se borili do zadnjega, če bi vedeli, da bodo prevarani, si je sam končal življenje. Ranjenega in s prestreljeno glavo so nezavestnega pripeljali v Ribnico, kjer je po treh dneh v ponedeljek umrl in kjer je tudi pokopan.

Borcem iz Grčaric je bila vsem že vnaprej določena smrt. Povezane kot klavno živino so jih rdeči krvoloki po zavzetju postojanke odpeljali v Jelendol, kjer so jih spočetka hoteli vse postreliti; zaradi novega ukaza pa, ki so ga dobili, so jih nato odvlekli v Dolenjo vas, od koder so jih naslednjega dne povezane z žico odpeljali v Kočevje, kjer se je začela druga in zadnja postaja njihove žrtve za narod.

*

Novicam o komunističnih umorih v Kočevju so mnogi verjeli šele, ko je »uradno« glasilo Osvobodilne fronte »Slovenski poročevalec« samo objavilo smrtno obsodbo nad 16 »veleizdajalci« s Turjaka in Grčaric.

Slovenski duhovnik, ki je doživel in preživel Turjak, doživel in preživel »vele izdajniški proces« v Kočevju in se skoraj čudežno rešil, pripoveduje:

»V Kočevje smo prišli 22. septembra ob pol 12 ponoči. Zaprli so nas v celico, kjer so bili štirje ali pet drugih ujetnikov.

Ko smo legli na deske, nas je ob eni ponoči prišli buditi skupina komunistov, ki jih je vodil komandir policijskega bataljona iz Kočevja tovariš »Karl«. Ker ni poznal drugih razen mene, so pričeli najprej mene zasmehovali. Norčevali so se, kakšno uniformo da nosim itd.

Čakali smo na zasliševanje. Prišel sem v celico št. 1. To je prva celica v kočevskih sodnijskih zaporih, namenjena najhujšim zločincem. Široka je tri in pol metra, z obokanim stropom in z zamreženim okencem. Ima močno okovana vrata s ključavnicami in zapahi. Notranjščina: gola tla in štiri stene. Na stenah pa moreš brati zapiske trpinov, ki so pred mano trpeli pod komunističnim nasiljem. Neznani jetnik je v verzih napisal svojo oporoko: »Slovenski narod naj vrže s sebe rdečo barvo pa zvezdo!«

Dne 12. septembra zvečer so v celici št.1 na smrt obsojeni naslikali na steno slovenski grb, ga črno vokvirili in napisali tisto noč padle junake. Krute dni jetništva smo so preganjali s predavanji. Vsakdo je predaval iz svoje stranke.

Vse ujetnike so zanimala tudi verska vprašanja, katera so razlagali zaprti duhovniki. Kakor tolažba je učinkoval verski nauk na ujetnike in zapor se je zdel kot tridesetdnevne duhovne vaje.

Do 9. oktobra so bila vsa »zasliševanja« in iskanje informacij že dokončana. Ta dan so nas hoteli iztrebiti po besedah odvetnika Stanteta: »Na obletnico kraljeve smrti bomo iztrebili bele in plave izdajalce.«

Kino v Kočevju, v čigar dvorani je bil rdeči kočevski »proces«, največji justični zločin v slovenski zgodovini. Poslopje so komunisti sami razrušili.

Kino v Kočevju, v čigar dvorani je bil rdeči kočevski »proces«, največji justični zločin v slovenski zgodovini. Poslopje so komunisti sami razrušili.

Ob tri četrt na sedem je prišel policijski oddelek z vrvmi in strojnicami, nas povezal z jermeni ter nas odpeljal iz sodnih zaporov na trg. Zunaj je čakala skupina besnih komunistov. Ko so nas zagledali, so vpili: »Smrt izdajalcem smrt beli in plavi gardi, smrt farjem« Čez trg so nas peljali v kino. Pred dvorano so nam strgali s šajkač narodna vojaška znamenja, ki so jih hudo bodla v oči.

Ob vstopu v sodno dvorano nas je presenetilo rdeče okolje, bodisi ljudje bodisi dvorana sama, ki je bila zagrnjena z rdečimi zavesami, zlasti oder, na katerem je stala miza z rdečimi prti, pripravljena za rdeče sodnike.

Ni nas bilo groza, vendar se nam je zdelo, kakor da bi bili prišli v klavnico.

Medtem je najeto komunistično občinstvo napolnilo dvorano do zadnjega kotička. Videl sem terence iz več krajev, videl »priče«, videl komisarje vseh šarž in vrst, ki so s tovarišicami kričali na obtožence. Obtožencem so odkazali prostor v drugi klopi, za njimi so postavili vrsto stražarjev. Med tem časom in tudi med razpravo so nastopili fotografi.

Ob pol osmih je stopil v dvorano »sodni« zbor. Trije sodniki z dr. Kržišnikom na čelu in dva brigadna polit komisarja, stenograf in stenografinja. Mizo javnega tožilca je zasedel odvetnik Jernej Stante, mizo treh zagovornikov pa »pravniki« Kocjančič Boris iz Ljubljane, Briški Martin iz Fare pri Kočevju in še neki tretji.

Dvorana je prihajajoče pozdravila z dvignjeno pestjo, nakar je predsednik in ves morilski zbor odzdravil prav tako.

Proces se je pričel. S povzdignjenim glasom je dr. Kržišnik pričel obtožbo z uvodnimi besedami: »Začenjamo veleizdajniški proces« itd., takoj nato pa je nastopil z obtožnico »tožilec« Stante.

Razdelil je obtožence v štiri skupine: častnike, duhovnike, delavce in študente.

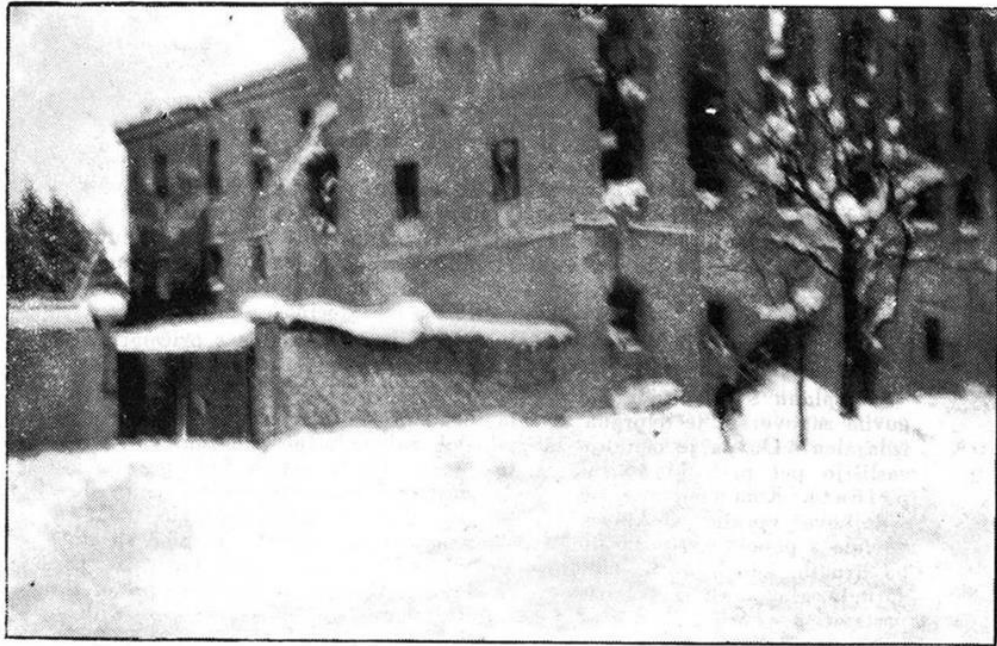
Najprej je prebral osebne podatke obtožencev, ki jih navajamo v celoti. Obtoževal je naslednje:

1. Sterniša Marijana, aktivnega jugoslovanskega orožniškega poročnika, nazadnje stanujočega v Ljubljani.
2. Vošner Pavla, aktivnega jugoslovanskega topniškega kapetana, nazadnje stanujočega v Ljubljani.
3. Milanović Mladena, aktivnega jugoslovanskega orožniškega pod narednika, nazadnje stanujočega v Ljubljani.
4. Not Stanka, aktivnega jugoslovanskega intendantskega poročnika v mornarici.
5. Šinkar Antona, kaplana v Mirni peči.
6. Malovrh Franceta, kaplana, nazadnje bivajočega v Ljubljani.
7. Mavec Jakoba, kaplana, aktivnega jugoslovanskega vojnega kurata, nazadnje stanujočega v Ljubljani.
8. Marinčič Rudolfa, uradnika, nazadnje stanujočega v Ljubljani.
9. Lisac Ivana, trgovskega pomočnika, nazadnje stanujočega v Ljubljani.
10. Konečnik Ljubomira, zasebni uradnika, nazadnje stanujočega v Ljubljani.
11. Končan Marijana, uradnika iz Ljubljane.
12. Tomažič Draga, zasebnega uradnika.
13. Kien Vladimirja iz Ljubljane.
14. Štepec Jožeta, delavca iz Gorenje vasi pri Mirni.
15. Murn Franceta, krojaškega pomočnika iz Sv. Jošta.
16. Mihelič Franca, delavca iz Ljubljane.
17. Capuder Gabrijela, abiturienta iz Ljubljane.
18. Habič Viktorja šoferja iz Bizovika.
19. Jesenovec Gabrijela zobotehnik z Vrhnike.
20. Jerman Marijana iz Gor. Ponikve.
21. Bačnik Marijana, pripravnika na železnici v Ljubljani.

Po branju obtožnice je tožilec Stante podal tudi svojo obrazložitev. Obtožnica je očitala vsem obdolžencem najpodlejšo zločino. Sternišu Marijanu, da je bil eden glavnih sodelavcev majorja Novaka, da je imel tesne stike z umorjenim komisarjem Kukovičem Kazimirjem in z »zloglasnimi organizatorji« *»bele garde«* da je sodeloval v slovenskih proti komunističnih oboroženih skupinah kot komandir čete in poveljnik bataljona vse do zajetja pri Grčaricah, da je vse do meseca marca 1943 vodil »četnike« *po Primorskem.*

Nič manjši niso bili očitki na račun kapetana Vošnarja Pavla, da je od 28. julija 1943 bil pri oboroženih četnikih poveljnik I. bataljona, da je vzdrževal zvezo med »belo in plavo gardo«. Milanoviću Mladenu je tožilec očital narodno izdajstvo. Nato je obtožnica očitala samo to, da je kot glavni intendant ostal pri »plavih«. Kaplana Šinkarja so obdolžili vsega najgršega: da je bil organizator »bele garde« *v Mirni peči, pripadnik zloglasnega 'štajerskega bataljona' (ta bataljon je namreč bil v začetku pri »narodno-osvobodilni vojski«, pa se je odcepil od komunistov že po prvih razočaranjih pri skupnih nastopih v Gorjancih), da je klal partizane »v imenu Kristusovem«, da je v papeževem imenu organiziral »belo gardo«.*

Malovrhu Francetu je obtožnica očitala sodelovanje z vodilnimi »belogardisti« *dalje, da je opravljal propagandno informativno službo; da je bil kurat pri četnikih in jih s svojo navzočnostjo kot duhovnik »moralno«* podpiral v »proti narodnem početu« *ter dvigal njihov ugled pri ljudstvu. Obtožnica mu je tudi očitala, da je vabil k sebi aktiviste Osvobodilne fronte.*

Grad v Kočevju: skozi ta vrata je Osvobodilna fronta septembra in oktobra gonila stotine zavednih Slovencev na morišče v Jelenovem žlebu in Mozlju.

Grad v Kočevju: skozi ta vrata je Osvobodilna fronta septembra in oktobra gonila stota~e zavedni Slovencev na morišče v Jelenovem žlebu in Mozlju.

Mavcu Jakobu so očitali le organizacijo hujskaške pobožnosti prvih petih sobot. Marinčiču Rudolfu »konfidentstvo«, da je bil pripadnik četniške organizacije in da je v Grčaricah dal na komuniste tri strele. Konečnika Ljubomirja je tožilec dolžil, da je izdal svojega sorodnika Lovrenca Kuharja, ko je bil zaprt v Belgijski kasarni pod drugim imenom. Končanu Marijanu so očitali aktivno udejstvovanje pri proti komunistični propagandi, med drugim tudi, da je opravljal 9. septembra kurirsko službo med Turjakom in Ljubljano in kot motociklist peljal v Ljubljano Casarja. Tomažiču Dragu, ki je bil nekaj časa pri »štajerskem«¹ bataljonu in se je kasneje organiziral v proti komunistični edinici, so očitali pobeg ter celo vrsto drugih zločinov.

Slične so bile obdolžitve drugih obtožencev. Očitali so jim vse mogoče zločine in si izmišljali neznana imena ter navajali vse neznane priče. Žandarmerijski poročnik Sterniša Marijan se je zagovarjal s častniškim ponosom. Z mirnim in jasnim glasom je obtožnico po točkah ovrget, da je moral vsak, še tako preprost poslušalec, če je imel le še kaj resnicoljubnosti, priznati, da je Sterniša ravnal pravilno, ko je izpolnjeval zapovedi svojih predstojnikov in se boril proti komunističnim zločincem, ki so nastopali skupno s cesarsko italijansko vojsko in drugimi sovražniki Slovencev. Skliceval se je na svojo častniško dolžnost in prisego, pribijal upravičeno obsodbo vseh bivših častnikov, ki so se pridružili proti narodnemu gibanju (Osvobodilne fronte in ki jim je bila odvzeta častniška stopnja. Njegov nastop je vplival na rdeče občinstvo tako, da je pri njegovem zagovoru molčalo.

Podobno je podal svoj zagovor Vošner Pavle. Dokazal je, da ni kriv nobenega dejanja, ki ga navaja obtožnica.

Milovanović Mladen, po rodu Srb, orožniški narednik, je odgovarjal v materinem jeziku na očitke ter se čudil, kako je vendar mogoče, da se pobijamo med seboj, ko bi morali po vzoru zrelih narodov stati kot mož skupaj. Omenil je: »Toliko časa sem bil brez kruha, nisem mogel zaslužiti niti toliko, da bi si nabavil najpotrebnejše. Vse zmožnosti in svojo službo ter vse premoženje sem žrtvoval za slovenski narod, bratski Slovenci pa me zdaj sodijo kot zločinca. Pomnite pa, da je izvrševanje službe bilo vedno častno in nikaka krivda ter zločinstvo.«

Not Stanko, intendantski poročnik iz Novega mesta, je s pričami dokazal, da sploh ni streljal v Grčaricah na komuniste in kot tak ni kriv.

Kaplanu Šinkarju Antonu so očitali najpodlejše stvari. Med njegovim zagovorom je dvorana kričala in ga preklinjala: »Smrt farju, smrt izdajalcu!« On pa je očitanja zavrnil, dokazal nedolžnost in zahteval, naj zaslišijo pet prič, ki so bile še v zaporu. Toda niso jih pustili pričati. Komunistične priče, ki so nastopile proti njemu, so na predsednikova vprašanja, ki sta jih že prej določila polit komisarja, odgovarjale s popolnoma nejasnimi izpovedbami, med drugim: »To smo slišali od drugih, videli pa »seveda nismo!« Nastopil je tudi neki kmet iz Št. Jerneja, glavna obtožilna priča zoper Šinkarja. Sodnik Kržišnik se je hotel postaviti s to pričo da bi tako popravil sramoto zaradi izjav poprejšnjih, in mu je rekel: »No, tovariš, ti gotovo dobro poznaš zločinca Šinkarja. Pokaži nam ga!« Ta je odgovoril, da ga celo v mraku ali tudi ponoči pokaže, če je treba, kaj ga ne bi v tako razsvetljeni dvorani. Obrnil se je proti obtožencem, preletel z očmi »zločince« in pokazal kaplana Mavca. Ta je vstal in dejal: »Oprosti. zmotil si se, moje roke so tudi nedolžne!« Sodni zbor je postal nemiren. Da bi kmet popravil svojo zmoto, je pokazal še tri druge obtožence, ki ni bil nobeden pravi. Predsednik Kržišnik je ves osupel dejal: »Kaj pa če ni ta-le?« in pokazal na Šinkarja. Priča je rekla takoj: »Ja, ja, tale bo.«

Malovrh France je pred vso dvorano pojasnil, da je njegovo delo bilo za pravo korist in svobodo slovenskega naroda. Mnogi med navzočimi so ga poznali kot požrtvovalnega, nesebičnega delavca za narodno stvar, saj je v Ljubljani in na deželi rešil zanesljive smrti nad sto Slovencev iz rok italijanske cesarske vojske, komunistične zaveznice.

Mavec Jaka z Iga je bil med vsemi obtoženci najbolj miren. Pri njegovem zagovoru je bila dvorana mirna.

Ko so nastopile priče, se je sodišče moralo prepričati, da je bilo Mavčevo delo le v korist narodu, kar ne bi smelo biti kaznivo pred nobenim sodiščem. Dr. Hermina Štrancerjeva, žena zdravnika in učiteljica iz Gornjih Sušic, je izjavila, da ga pozna. in pripomnila, da ne more reči ničesar proti njemu, ker je bil dober **katehet** in tudi šolski upravitelj ni imel nikoli z njim težav. Očitala mu je le organiziranje proti komunističnih sestankov, na katerih sama ni bila, ampak je slišala le ženska pripovedovanja. Mavec je dokazal, da je imel sestanke že v času, ko še ni bilo Osvobodilne fronte. Priča je navedla celo olajšilno okolnost, da je Mavec pomagal, kjer koli je mogel, ter rešil celo nekega rdečega polit komisarja-učitelja.

Hud je bil očitek, da je kaplan Mavec vpeljal med ljudstvom »hujskajočo« pobožnost prvih petkov in sobot. Dokazoval je, da je to stara pobožnost, katere ni vpeljal on. Razložil je »tovarišem« njen pomen, da je njen smisel duhovna preobrazba ljudstva, kar pa vendar ni hujskajoče.

Marinčič Rudolf je docela ovrgel očitke, da je izdajal, ko se je vendar moral pred italijansko cesarsko vojsko sam skrivati cela dva meseca. »Priča«, bivši italijanski detektiv v

Ljubljani Deconi je največ govoril proti njemu. Morilsko sodišče je rajši verjelo tujcu kakor Slovincu.

Lisac Ivan ni nikogar ustrelil ni nikomur prizadejal nič žalega, ampak je le pomagal v boju proti komunizmu. Kot trboveljski rudar je dobro vedel, kje je delavčevo trpinovo mesto, saj je vse življenje garal, da je lahko pošteno živel.

Konečnik Ljubo je bil obtožen izdajstva svojega sorodnika Kuharja Lovrenca.. Badoglijevci so tega zaprli in ga dobro varovali ter mu celo pustili po svojih hčerkah zveze s svetom, ki so mu s kvestorjevim dovoljenjem prinašale v zapor vse, tudi pošto. Skoraj leto dni so tako varovali Kuharja streljali talce četudi so vedeli, da je on glavni krivec gorja na Slovenskem in ožji sodelavec Kidriča, Kardelja in drugih, njega pa pustili v miru.

Končan Marijan - delavec, je dokazoval, da sploh ni bil kriv proti narodnega dela. Njegova največja krivda je bila, da je peljal s Turjaka z motorjem v Ljubljano »tolovaja« Casarja. Pribil je, da hi po njihovi sodbi morali pobiti vse šoferje - torej večino ljubljanskih., ki so vozili »izdajalce in tujce«.

Tomažič Drago je povedal sodnikom, da je vse svoje delo vršil iz prepričanja da dela za narod. Za to delo se je odločil šele tedaj, ko je videl, koliko gorja so pripravili narodu tako imenovani »neodgovorni« elementi, kakor imenuje Osvobodilna fronta svoje oprode. Bil je spočetka med komunisti, toda njihovo stališče je kmalu spoznal ter šel na drugo, boljše pot.

Kien Vladimir, trgovski pomočnik, je zavračal dolžitve. Priče, ki so nastopile zoper njega, se niso ujemale niti v eni trditvi. Na obtožbo, da je sodeloval z okupatorjem. je navedel, da je bil član tajne četniške organizacije na Primorskem, ki je že leta in leta delala za primorske Slovence. Toda ves zagovor ni pomagal nič.

Štepec Jože. Njegova glavna krivda je bila, da je meseca maja 1942 dezertiral od komunistov, ki so ga prisilno mobilizirali.

Podobno se je zagovarjal Marn Franc.

Mihelič France, »Balant«, dijak in delavec iz Ljubljane, je podal zagovor, ki je bil na izredni višini. Priče, ki so nastopile, so bili sami komunisti. Mihelič je sam spoznal, da je vsak zagovor odveč, kajti krvniki so že prej pripravili in sklenili smrt.

Capuder Gabrijel, dijak iz Ljubljane, je priznal, da se je prišteval k obeli gardi«, a je ugotovil, da pokret ni bil bratomorilen.

Habič Viktor se je držal zelo moško in kot oče štirih otrok govoril trezno in mirno ugotavljal, da je vsa obtožba zlagana, četudi so pričale komunistične osebe iz domačega kraja zoper njega.

Jerman Marijan in Bačnik Marijan sta kriva samo, da sta bila člana proti komunističnih skupin. Kljub temu so ju obtoževali veleizdajstev nad slovenskim narodom.

Jesenovec Gabrijel iz Vrhnike je bil po prepričanju komunist, poslan od komunističnega okrožnega odbora na Vrhniki v tako imenovano »plavo gardo«. Izgovarjal se je, da je rešil na Trebelnem nekaj komunistom življenje da je poročal svojemu terenskemu odboru o vseh sklepih in pokreth »četnikov«, a vse to mu ni rešilo življenja. Jesenovca so namreč zajeli pri Grčaricah, vendar so ga kot zaupnika poslali v Kočevje ter pridržali v Dijaškem domu, dočim so druge zaprli v sodnijske zapore. Jesenovec pa je pobegnil iz Dijaškega doma, nakar so ga straže prijele v Želimljah pri Igu in ga nato vtaknile v ječo k drugim obtožencem.

Po zagovoru obtožencev je stopil v dvorano »general« Jaka Avšič. Dvorana ga je s sodnijskim zborom vred pozdravila s pestjo, enako je odzdravil »general«.

Še obtoženci smo pogledali »generala«, ki je bil razrešen časti jugoslovanskega oficirja in ki je prišel na proces z znaki »generala« pri komunistični vojski. Tri rumene proge na levem rokavu z rdečo zvezdo so mu bila njegova znamenja. Zajetna postava z močnimi brki ter mrkim čelom ni vedela, kaj bi, ko je videla pred seboj bivše svoje tovariše častnike, zveste prisegi do smrti. Predsednik mu je pojasnil, da mora pričati zoper obtožence.

Avšič je povzel besedo in obtoženci smo imeli vtis, kakor da se hoče opravičevati pred nami. Da je bil pri Draži Mihajloviču pa da ga je ta napodi, češ da ni za njegovo vojsko, ker je odpadnik in verolomnik. Nato da je prišel v gozdove, kjer se z »zvezdo« bori za boljšo bodočnost.

»Tožilec« Stante je dokazoval, da Osvobodilna fronta ni zgolj komunistična organizacija, da se »narodno-osvobodilna vojska« ne bori samo za Partijo, temveč tudi za slovenski narod da ni kriva vseh krvoprelitij in pokoljev ter da so neodgovorni elementi že prejeli plačilo.

Mož, ki je pod Živkovičevim režimom kandidiral v Celju za jugoslovanskega poslanca, a je propadel kljub terorju, je udrihal po Jugoslaviji, njeni vladi in vojski ter tolkel sebe po zobeh. Nož, ki je dve leti posedal in lenaril po ljubljanskih kavarnah in bil deležen znatne podpore škofijskega, podpornega sklada, ker je hlinil revščino in kot komunist odjedal podporo potrebnim ljudem, žrtvam komunizma, je dne 11. septembra ob pol dveh ponoči pred svojim govorom naročil kozarec žganja, da je nato lahko povedal vse sovraštvo zoper obtožence. Ramena so se mu stisnila k debelemu vratu in iz širokih ust so vrele obtožbe, ki so mu jih bili že prej nanizali polit komisarji.

Ujel sem še zlobni Stantetov nasmeh, ko je s sovražnim pogledom ošinil obtožence ter spil zadnje kaplje žganja. S tem je morda potolažil vest, ki se mu je oglasila, ko je nad nedolžne klical smrt.

Vsi trije zagovorniki so že v uvodu zagotovili, da jim je odmerjen za zagovor le kratek čas. Upravičevali so se pred sodnim zborom komisarjev in »sodnikov«, da zagovarjajo ljudi, ki drugače mislijo kakor oni sami. Njihove izjave za krvnike niso nič veljale. Kar je bilo sklenjeno vnaprej, je bilo sklenjeno. Komedija je bila samo zaradi videza.

Ponosno je vstal poročnik Sterniša z jasno besedo pred sodniki in tožniki izjavil, da ne čuti nikake krivde, ki bi zahtevala, kakor tožilec, smrt. Kar je delal, je delal, ker je bil zvest častniški prisegi in vesti. Isto so poudarjali tudi drugi obtoženci. Kaplan Malovrh France je dejal: »Vse svoje mlado življenje sem daroval službi domovine in njenih koristi na tisti strani, kjer sem spoznal, da je narodu najkoristnejše. Moj brat in sestra se borita za svobodo drugje, kakor sem se boril jaz, glavno pa je, da bi vse to pripomoglo k narodni rešitvi. Če pa je moje življenje potrebno, da ga dam za slovenski narod, potem sem tudi na to pripravljen!«

Za njim je vstal Tonček Šinkar in odgovoril na očitke, da je prelival bratsko kri, takole:

»Sodniki, moje roke so čiste, niso omadeževane s slovensko krvjo. Če pa je potrebno, da dam tudi jaz svojo kri za slovenski narod, tukaj sem!«

Zadnji zagovori so ganili tudi komunistične poslušalce v dvorani. Vse je bilo tiho in nihče ni delal medklicev.

Potem je predsednik pozval sodni zbor k posvetovanju. Posvetovanje je trajalo od 4 zjutraj do 11 dopoldne dne 11. oktobra. Vse obtožence so stražarji zvezali z jermeni in po

odhodu sodnikov pustili množico, da se je usula okrog njih. To so bili najhujši trenutki. Sedem ur je trajalo zmerjanje, očitanje, vpitje nad obtoženci. Nagnetli so se okrog njih komunisti in komunistke, priče in radovedna drhal, ki so jo za to priliko nalašč sklicali, da je pljuvala nedolžne žrtve. Vsi so dali duška osebnemu maščevanju. Obtoženci pa so mirno in ponosno sedeli na zatožni klopi, zvezani sicer, toda s pogumom v srcu in z zavestjo, da trpe za pravično stvar. S prezirom so zrli na zapeljance in pri obtoženih duhovnikih si lahko opazil, da celo molijo za svoje morilce.

Ob 11 dopoldne se je povrnil sodni zbor in dr. Kržišnik je s povzdignjenim glasom dejal: »izrekamo sodbo, da so krivi vele izdajstva in obsojeni na smrt naslednji.« Bral je imena vseh, razen kaplana Mavca, Bačnika Marijana, Jermana Marijana in Jesenovca Gabrijela, ki so bili obsojeni na prisilno delo, češ da zanje ni zadosti dokazov o »veleizdaji«.

Obtoženci so že prej vedeli, da jih čaka smrt, ker je komunistično vodstvo že vse to prej določilo. Ves proces je bila komedija in zasmeh sleherni pravici.

Stali so pogumno, z zravnanimi glavami, da si so bili zaradi 15 ur trajajočega procesa in 7 ur dolgega zasmehovanja trudni, lačni in žejni.

V mladih srcih je ta trenutek plah ponos, da bodo lahko darovali življenja za najsvetejše, kar ima človek: za domovino in vero. Nismo brali iz njihovih oči potrnosti; resnih in možatih obrazov so stopali iz dvorane, na vrv privezani, spet v zapore.

Dvanajstega oktobra zvečer ob pol sedmih so morilci potrkali na vrata celice št.1. Zarožljali so ključi, odprli so se zapahi - nedolžne žrtve so morale v smrt v imenu Osvobodilne fronte. Obsojenci so zadnje ure življenja posvetili Bogu. Vsi so se spovedali in kaplan Bartel iz Kočevja jim je prinesel sv. popotnico. Zvezali so jih z žico na hrbtu in drugega k drugemu z vrvo. Peljali so jih na tovorni avtomobil, nato pa na morišče v gozd pri Mozlju, kjer so zapele strojnice smrtno pesem in so pod njihovimi strelji padli: Sterniša Marijan, Vošner Pavle, Šinkar Tone, Malovrh Erance, Milovanović Mladen, Marinčič Rudolf, Lisac Ivan, Konečnik Ljubo, Končan Marijan, Tomažič Drago, Kien Vladilnir, Štepec Jože, Marn France, Mihelčič Franc, Capuder Gabrijel, Habič Viktor.

Slovo od teh junakov mi bo nepozabno. Po celicah je zadrhtelo, ko so zarožljali ključi v prvi celici in so jetniki slišali, da fantje jemljejo slovo za večno. Tudi to jim je bilo prepovedano na glas. Le na pol glasno so od celice do celice klicali: »Z Bogom, fantje, korajža, na svidenje!«

Malovrh je naročil kaplanu Mavcu: »Pozdravi moje prijatelje. Povej jim, da odhajam nedolžen na morišče. Povej v Ljubljani, da je samo v slogi moč. V si medsebojni prepiri naj nehajo, sicer bodo terjali nove žrtve!« Šinkar je naročil zadnje pozdrave s pripombo: »Spominjajte se v molitvi nas vseh!«

Ali so ti ljudje mogli biti izdajalci svojega naroda?

Nismo videli, kako so padle žrtve, toda naslednji dan smo bili priče, ko so si razbojniki delili njihova, s krvjo orošena oblačila. Zvedeli smo, da so umirali junaško in s pesmijo.

Tako je padlo 16 prvih borcev po »sodbi« »izrednega« vojaškega sodišča Osvobodilne fronte.

Če je izredno vojaško sodišče imelo videz sodnijske obravnave, je »redno« vojaško sodišče delalo brez usmiljenja. Sestavljala sta ga le dva

člana, in sicer: neznan politkomisar in zloglasni brigadni komandant Pirkovič iz Št. Jerneja, znan pod imenom »Čorto. Pol ure po odgonu prvih žrtev so se vrnilo krvniki z morišča, nakar je »komisija« poklicala dvajset novih jetnikov iz celic na hodnik. Jetniki so mislili, da jih kličejo na nova zasliševanja, toda že so jim zvezali roke na hrbtu. Pirkovič pa jim je prebral obsodbo: »Vi ste veleizdajalci in zaslužite smrt!«

Ko so na smrt obsojeni prosili nato za duhovnika, jim je odgovoril: Mar vam do zdaj ni pomagal, zato vam tudi zdaj ne bodo. Nato so jih odpeljali z avtomobili na morišče v Mozelj.

To se je ponavljalo od 12. oktobra od 8 zvečer do 13. oktobra do tretje ure zjutraj. Sodnijski zapori so se praznili od ure do ure, avtomobil je vozil skupine po dvajset, ki se niso več vrnilo, dokler niso odpeljali 114 žrtev.

Kolikor se spominjam, so bili v prvi skupini umorjeni naslednji:

Rusjan Saša; aktivni poročnik iz Ljubljane, Teply Marijan, aktivni kapetan iz Novega mesta, inž.arh. Lah Boris iz Ljubljane - Hvar, Jurman Maks, poštni uradnik iz Ljubljane, Kralj Drago, krojaški pomočnik, Štepec Jože, mesarski pomočnik iz Št. Ruperta, dr. Avgust Plajh, notarski pripravnik iz Ljubljane, Ribnikar Branko, častnik, Šare Peter, trgovec iz Ljubljane, Lavrič Ludovik, posestnikov sin iz Ajdovca, Siberer Lado, dijak iz Ljubljane, Škedelj Stane, posestnikov sin, Kučler Franc, mizarski vajenec iz Rovt, Gorenjc Jože, Ajdovšek Anton, Šinkovec Jože, Cufar Janl:o, Škofca Jože, Jorga Jože, Kralj Jože, vsi kmečki sinovi in delavci, dalje Murn Frenk, krojaški pomočnik iz Stopič, Stojan I., aktivni častnik, **Berce Boris**, aktivni oficir iz Ljubljane, Belej Frane, akademik iz Laškega, Cihelka Lojze, aktiv. častnik iz Ljubljane Abram. Lavoslav, aktiv. častnik iz Celja, Višič Julij, aktivni častnik, Visek Ivan, delavec, Beg Karel, posestnik iz Zgornje Sušice pri Toplicah, Arsič Jure, orožnik, Kramar Vladislav, dijak iz Celja, Končan Marijan elektrotehnik iz Celja, Železnik Polde, Koleča Lojze iz Mirne, Ilja Kalinič iz Kočevja, Žnidaršič Ervin, aktivni kapetan iz Ljubljane.

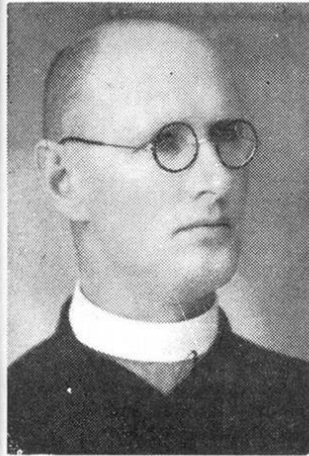
Redno »sodišče« je nadaljevalo svoje krvavo delo in 15. oktobra ob osmih zvečer so padli v gozdu pri Mozlju naslednji:

Žitnik Franc, kontrolor na tehn. odd.žel. dir., Škerlj Marija, stara nad 70 let iz Stare cerkve in njen sin Škerlj Ivan, star 22 let, Otorepec I., žena fin. Uslužbenca, in njena 84 letna gluha in bolna mati, Bogataj I., višji jetniški paznik v Kočevju. Zupančič I., bivši rudniški delavce in paznik v jetnišnici, Kovač Boris, učiteljski, po rodu iz Celja, in še drugi.

Zaradi prihoda nemških čet se je sodišče z ujetniki preselilo v Grčarice. Tu je 24. oktobra padlo od preostalih ujetnikov so tri in dvajset mož - žrtev: Med njimi so znani: p. Placid Grebenc, **cisterijanec** iz Stične, Turk Viktor, župnik iz Begunj pri Cerknici. po rodu iz Toplic, dr. Blaško Vinko, notar. pripravnik iz Celja Šijanec Ernest, aktivni kapetan, Pertot Boris, privatni uradnik iz Celja, dr. Grajf, zdravnik, in njegov brat, oba po rodu iz Maribora.

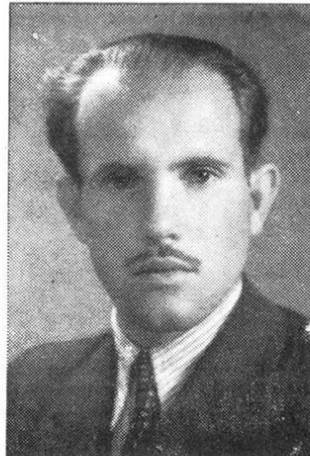
Žrtve so odpeljali v gozd proti Jelenovemu žlebu in pobili. Kolikor je znano, so v Jelenovem žlebu pobi,Tali žrtve iz ribniškega sodišča. Njihovo število cenijo nad 200.

Ljudje, ki so prišli v Ljubljano, pripovedujejo o komunističnih zločinih na morišču pri Mozlju, kjer so nekatere žrtve celo križali!«

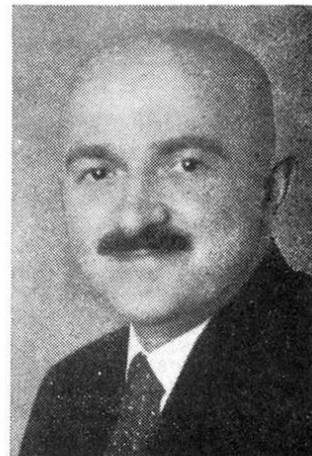
Prof. Kek Franc

Prof. Kek Franc

Capuder Danilo

Capuder Danilo

Dr. Kežar Mirko

Dr. Kežar Mirko

Tako pripoveduje človek, ki je vse to grozo videl na svoje oči in na lastna ušesa slišal, kako so se poslavljalje stotine žrtev.

Pred letom in pol smo zvedeli za Krimsko Jamo. Mislili smo, da bo eno rdeče morišče dovolj. To se ni zgodilo, zato moramo danes spoznavati pošastno resnico o Mozlju, o Grčaricah, o Jelenovem žlebu, o Mačkovcu in kdo ve o kolikih moriščih še... Vsa ta morišča in vsi grobovi kličejo na pomoč pravico vsega sveta in kličejo maščevanja nad klavci lastnega naroda ter nad vsemi, neposrednimi in posrednimi krivci rdeče morije v znamenju Osvobodilne fronte.

Eden izmed redkih nesrečnikov, ki so se rešili iz rdečega pekla v Kočevju je povedal o prestanih grozotah nedolžnih žrtev, preden so jih pobili, tole:

» Mene so komunisti pripeljali v Kočevje 18. septembra. Poleg mene je bilo še 13 jetnikov. Vsi so bili močno zastraženi. Zaprli so nas v Dijaški dom. Tedaj je bilo tam 89 ljudi.

V torek popoldne, t. j. 21. septembra, pa so pripeljali junake s Turjaka. Od tedaj so vsak dan pripeljali 15 do 20 žrtev iz raznih dolenskih in notranjskih krajev. Komunistična policija je bila pridno na delu. Ni je Milo občine v »svobodni republiki«, ki ne bi poslala vsaj nekaj »belih svinj« v zapor. Konec septembra je bilo že 758 fantov in mož zaprtih samo v Kočevju.

Sobe so se tako napolnile, da so bili nesrečni jetniki nabasani po njih kakor žveplenke. Ni čudno! V sobo, kjer je včasih stanovalo do 40 dijakov, so nabrali do 120 mož.

Razmere so bile neznosne. Hrana je bila slabša kakor za prašiče. Vsak dan pesa, korenje in voda. Že v desetih dneh so reveži tako oslabele, da so morali vstajati postopoma. Najprej se je vsakdo oprl na roke in počakal nekaj minut, da se mu je nehala vrteti v glavi, nato na kolena, potem je privzdignil pol telesa, dokler ni vstal. Tudi tak način vstajanja ni pomagal, kajti redno je vsakdo padel vznak, ko da bi mu kdo nogo spodbil. Le s težavo so oprijemali zidu in lezli pokonci.

V taki stiski so plačevali kos kruha po 60 lir, pozneje celo po 150 lir. Kmalu pa je bilo vsako kupovanje hrane prepovedano. Namen tega komunističnega

ravnanja je bil popolnoma jasen: izstradati polagoma uboge žrtve, da bi pomrle.

Ker se je bližala nevarnost, so pospešili »sodno postopanje«. Vsi jetniki so morali podati natančen popis življenja od 18. leta. Zasliševala sta jih dva kočevska odvetnika.

Teh izpovedi seveda nihče ni nikdar prebral. Zasliševanje je bilo le krinka. Vsak dan so prihajali v sobo komunistični voditelji in tolažili jetnike:

»Nič se vam ne bo zgodilo. Bo samo majhno zaslišanje povedali boste vsak svoje življenje, potem boste šli pa v delavske bataljone. Delali boste.

Skoraj vsi jetniki so verjeli. V začetku se nobenemu jetniku še sanjalo ni o kakšnem ubijanju. Niti eden ni mislil, da bo sploh. kdo ubit. Takoj prve dni sem opazil neko sobico, iz katere se:m se hotel še z dvema prijateljema spustiti skozi okno po zvutih odejah«, toda v zadnjem trenutku se je eden skesal, ker se je bal, da bi ga mučili, če bi jih kje ujeli. Prepričan je namreč bil, da ne bo ubit.

Čez štiri dni je pa že zvedel, kakšna usoda ga čaka, a tedaj je bil vsak beg nemogoč . . .

Naslednjo noč sta namreč dva jetnika ušla na isti način. Eden izmed njiju si je zvil nogo in ni mogel bežati, drugega pa so ujeli na begu pri Igu. Oba so takoj ubili.

Dijaški dom so odslej stražili tako močno, da je bil beg izključen. Jetniki so se vdali v svojo usodo in začeli so se pripravljati na smrt, kajti proti koncu septembra so neko noč že na tihem pobrali iz sob prvih pet žrtev in jih odpeljali proti Mozlju. Prve žrtve so bile:

Hauptman Albin, posestnik iz Dan, občina Stari trg. Njegovo ženo Franciško so 3. septembra 1942 živo sežgali. Štirje otroci so sedaj brez očeta in matere.

Druga žrtev je bil Peter Skala (pravo ime Jakob Petar) s Štajerskega: potem Franc in Janez Tomec iz Podloža in Kodre Stanko z Vrha.

Ko je prispel glas: »Nemci so v Delnicah,« so rdeči krvoloki postali precej zbegani. Začeli so voziti ponoči strelivo in hrano v hribe, lasti v Kočevski Rog. Bolnišnico so prepeljali v neko porušeno vas v Suho Krajino, vse jetnike pa v ribniške zapore.

Tu so bile razmere še strašnejše. Jetniki so bili že tako oslABLJENI, da niso mogli stati na nogah. Vsi so se vdali v božjo voljo, ker so bili prepričani, da jih čaka smrt.

Begunjski župnik Viktor Turk je vsak dan maševal v sobi, stregla pa sta mu Arhar Alojzij in Vinko Skubic iz Cerknice.

Arhar Alojzij, nekdanji načelnik Orla in Fantovskega odseka v Cerknici, je poleg stradanja tudi strahovito trpel zaradi bolezni. Pred časom so mu morali izrezati ledvico, zdaj se mu je zaradi prehlajenja vnela še druga, tako da je tri dni in tri noči pred smrtjo ležal le tako, da je slonel na kolenu in komolcu. Silno je tožil in vpil od bolečine, dokler ga niso odvedli v smrt.

Župnik Turk je vse spovedal in obhajal. Nekateri jetniki so prejeli po večkrat obhajilo. Dva očividca sta potrdila, da so mnogi jetniki po obhajilu jokali kakor otroci.

Vsaka misel na rešitev iz ječe je izginila za vedno. Ura smrti se je naglo približevala. Grobno tišino, ki je vladala po ječah, je trgala le molitev. Sveti rožni venec so molili po vseh sobah. Zadnji večer so zmolili 25 rožnih vencev. Molitev je bila nesrečnim žrtvam zadnja in edina uteha.

Balantič Franc

Balantič Franc (pesnik)

Kremžar France

Ivremžar France

Prof. Stanko Petelin

Prof. Stanko Petelin

»Osvoboditeljem« se je zelo mudilo z likvidacijo nedolžnih. Pričelo se je množično klanje.

Dne 13. oktobra se je prikazal v sobi krvnik Pirkovič iz Št. Jerneja. Poleg njega sta bila znani delomrznež Mršek z Rakeka in Marko Vrhunc iz Ljubljane, ki je neusmiljeno zmerjal uboge žrtve. Pirkovič, ki je imel v desni roki spisek, je spregovoril:

»Kogar bom sedajle poklical, naj pride ven!«

Ko je pristopil jetnik, ga je Pirkovič vprašal, če je ta in ta, od tam in tam, in ko je jetnik prikimal, mu je rekel:

»Že dobro, si že opravil, pojdi tja!«

In Vrhunc ga je porinil v smrtno sobo.

Tak je bil torej »kazenski postopek« in tako je »Ljudstvo sodilo« 329 nedolžnih. Slovencev je bilo v Ribnici umorjenih brez zaslišanja in brez ugotovitve krivde. Niti enemu jetniku ni bila dana možnost za obrambo.

Vseh šest tednov ječe nisem niti enkrat videl nikjer nobenega spisa ne pri »sodnikih«, ne v pisarni, ne v sobi. Nikdar ni nihče vprašal ne mene ne nobenega jetnika, kdaj in kako se je pregrešil. Seveda ne! »Sadni zbor« je bil le komedija.

Ko so odbrali 38 žrtev, so jih peljali v pritličje. Spodaj so pri vratih čakali komunisti, vsakega posameznika zgrabili, mu zvezali noge in roke ter ga vrgli v avtomobil. Ko so jih naložili 15, je avto oddrvel v Jelenov žleb.

Prvič je odpeljal avtomobil malo pred osmo uro. V pičli uri se je vrnil po druge žrtve. Okrog 11 je bilo klanje končano. Po celicah so molili rožni venec za uboge žrtve. Sam sem videl, da so bili odpeljani med 38 žrtvami 15. oktobra zvečer naslednji:

Baraga Jože, trgovec v Grahovem pri Cerknici, Arhar Alojzij, kamnosek iz Cerknice, Kraševac Franc iz Nove vasi, Kramar I. iz Runarskega (obč. Bloke), Kranjc Jože iz Begunj Kraševac Franc in brat Ludovik iz Dan, Zakrajšek Jože, akademik iz Nove vasi, Cimerman Stane, akademik z Blok, Bartol Franc, sin gostilničarja s Hriba, Zalar Franc, posestnik iz Gline, Matičič Alojzij, trgovec iz Begunj, inž. Seljak Jože, uradnik na Prevodu v Cerknici.

Drugo množično klanje je bilo 22. oktobra 1943 na prav enak način. Prve odbrance je odpeljal avtomobil malo pred šesto uro zvečer. Vseh je bilo 95. Vso noč je trajala ta groza. Zadnji avtomobil je odpeljal žrtve nekaj minut pred peto zjutraj dne 23. oktobra.

Drugi dan smo šli pogledat v smrtno sobo in videli na zidu vse polno podpisov. Vso noč so se mučeniki podpisovali na zid in čakali smrti v nepopisni grozi. Tisti, ki so bili odpeljani po polnoči, so poleg imena že zapisali datum 27. oktobra.

Strašne so bile ure ostalih obsojencev po celicah. Vso noč niso zatisnili očesa. ampak molili rožni venec. V tisti celici, v kateri je bil rešenec, so do petih zjutraj zmolili 25 rožnih vencev.

Na srečo sem ohranil točen spisek ubitih žrtev, ki so jih pobrali iz celice. Spisek je sestavil pokojni župnik Viktor Turk. Vsebuje 37 imen dan in kraj rojstva ter pristojnost. Po tem spisku so bili torej ubiti med temi 95 žrtvami naslednji fantje in možje:

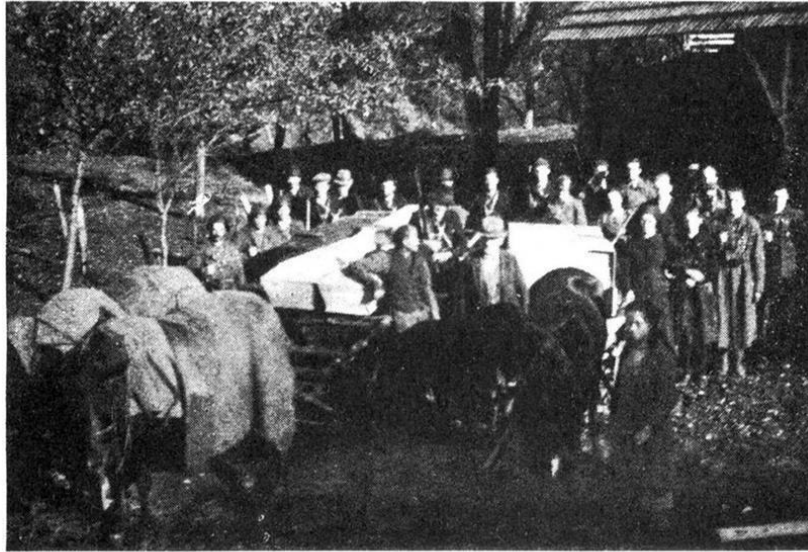
Doblekar Anton, Št. Jurij pri Grosupljem, Godnjavec Viktor, Trebnje, Gorjup Engelbert, Vel. Lašče, Križman Ignacij, Struge, Kandare Franc, Dane, Kraševac Stanko, Dane, Korbar Janez, Glinje, Krasna Ivan, Dol. vas pri Cerknici, Martinčič Jernej, Dol. vas pri Cerknici, Martinčič Franc, Ložina, Mesojedec Franc, Kompolje, Nose Franc, Struge, Prelog Franc, Zagojiči pri Ptuju, Rot Jože, Župeno pri Cerknici Rot Franc, Župeno pri Cerknici, Rot Danijel, Rus Rafael, Struge, Skubic Vinko, šol. upravitelj v Cerknici, Springer Janez, Kompolje, Šega Franc, Grahovo pri Cerknici, Škof Alojzij, Dol. vas pri Cerknici. Tomc Janez, Podlož, Tomažin Leopold, Rašica, Zgonc Anton, Cente.

Komunisti so imeli namen vsak teden pobiti nekaj ljudi. Ker pa se je nevarnost naglo bližala Ribnici, niso imeli »osvoboditelji« več časa. Zato so vse jetnike pobrali iz celic in jih poslali po skupinah od 15 do 20 v posamezne brigade z naročilom, da jih tam likvidirajo. Največ teh nesrečnih žrtev je pobitih na Mokrcu in na Mačkovcu. Jaz sem bil sodni starešina v jetnišnici in sem ohranil spisek še 64 žrtev ki so jih pobili po brigadah. Po tem spisku so bili odpeljani iz ribniških zaporov v razne brigade tile fantje in možje:

Turk Viktor, župnik v Begunjah pri Cerknici, Samec Ivan, Samec Ciril, Češnovar Ivan, Zupančič Alojzij, Koren Alojzij, Grm Frane, Vergo Jože, Zakrajšek Stanko Bradač Ivan, Škaritel Albin, Špolar Anton, Žnidaršič Ivan, Grm Alojzij, Kožar Franc, Strah Franc, Horvat Janez, Germ Anton, Zabukovec Franc, Zupančič Franc, Boben Alojzij, Kočevar Janez, Mišmaš Ignacij Muhič Jože, Boben Jože, Cimperman Janez, Roglič Frane, Tisel Albin, Škoda Jože, Štrubelj Franc, Marolt Anton, Kaplan Ludovik, Jeršin Anton, Korošec Ivan, Novak Alojzij Žnidaršič Anton, Grm Franc, Marolt Slavko, Rot Jože, Škr1 j Alojzij, Okorn Stane, Tani Mihael, Erčulj Frane, Žnidaršič Jože, Mlakar Alojzij.

Kaj se je zgodilo z njimi, ne vem. Za nekatere so že druge priče potrdile, da so pobiti. Za vse je dognano, da so jih odpeljali v Sodražico, potem pa v Vel. Lašče. Peljali so jih zvezane v tristopih. Na vsaki strani pristopa je bil po en komunist. Zagrozili so jim, da kakor hitro bo kdo ušel iz tristopa, bosta ostala dva takoj ustreljena. Zato nihče ni skušal pobegniti, čeprav je bila temna noč.

V Laščah so se ostali jetniki rešili ječe, toda smrt so našli po gozdovih. Jaz sam sem ugotovil smrt 329 žrtev izmed 758 kolikor jih je bilo v Kočevju in Ribnici. Po teh navedbah, za katere lahko prisežem, so ubili »osvoboditelji« slovenskega naroda v kočevskih in ribniških zaporih: enkrat pet, drugič osem, potem 30, potem 40, drugič 60, enkrat 53, enkrat 38, enkrat 95, skupaj 329 ljudi. Ta ubijanja sem osebno lahko kontroliral. Če se je rešilo izmed 758 jetnikov največ 50, je to zelo veliko.«

Žalosten, a vsakdanji prizor iz »osvobodilnega« boja na Slovenskem: dan za dnem odkopavajo po slovenskih gozdovih žrtve, ki jih je pobila Osvobodilna fronta, jih polagajo v krste in vozijo v blagoslovljeno zemljo. Na sliki vidimo krste z devetimi žrtvami komunističnega nasilja iz Št. Jošta nad Vrhniko, pobitimi v poletju 1942.

Žalosten, a vsakdanji prizor iz »osvobodilnega« boja na Slovenskem: dan za dnem odkopavajo po slovenskih gozdovih žrtve, ki jih je pobila Osvobodilna fronta, jih polagajo v krste in vozijo v blagoslovljeno zemljo. Na sliki vidimo krste z devetimi žrtvami komunističnega nasilja iz Št. Jošta nad Vrhniko, pobitimi v poletju 1942.

Potemtakem je dalo 700 nedolžnih slovenskih mož in fantov v nekaj dneh svoje mlado življenje samo iz ribniških in kočevskih zaporov. Kje so pa še drugi tisoči, katerih nedolžna kri je napolnila slovensko zemljo po 8. septembru?

Slika o klanju, ki ga je Osvobodilna fronta uprizorila nad slovenskim ljudstvom, bi bila žal nepopolna, če ne bi omenili še zverinstev, ki so se pri tem dogajala v nešteti primerih. Da komunistično politično gibanje spravlja s sveta svoje nasprotnike, je zaradi njegove ideologije razumljivo, četudi po kateri kali človeški morali neodpušljivo. Da pa jih pobija tako nečloveško in divjaško, kakor je to delala slovenska Osvobodilna fronta, pa dokazuje, da so njeni voditelji po načrtu prepustili odstranjanje političnih nasprotnikov zločincem, popolnoma podivjanim bitjem, ki imena človek ne zaslužijo.

Z zverinstvi, s katerimi je Osvobodilna fronta pobijala lastne brate, se je za vse čase omadeževala pred lastnim narodom in pred vsem poštenim človeštvom. Slovencu je težko pisati o divjaštvih, ki so jih nad njegovim narodom zagrešili njegovi izgubljeni sinovi. Toda zaradi resnice o pravem obrazu komunizma, ki je pod krinko osvobodilnega gibanja zverinsko pobijal najboljše slovenske ljudi, je potrebno, da navedemo nekaj primerov iz tega žalostnega poglavja slovenskega »narodno-osvobodilnega« boja.

Dne 3. novembra 1942 so domačini potegnili iz Poljančeve jame, 2 km od Potoka pri Muljavi, dve trupli, od katerih je bilo eno truplo neznanega dekleta, drugi pa 39 letni tesar Janez Drobnič iz Potoka pri Krki, oče osmih otrok. Truplo je bilo brez rok in glave. Nesrečno žrtev je

najprej Zajec Vinko udaril s krampom po glavi, da se je onesvestil,. nato pa mu je Erjavec Avgust dvakrat zasadil konico krampa v čelo. Truplo sta nato vrgla v jamo. V jami trohni še mnogo trupel - sodijo da okoli 30. Komunistični krvnik Vencajz (Vinko Zajec iz Oselice pri Krki) se je jeseni 1942 sam bahal, da je spravil na oni svet čez 50 ljudi. Poleg nešteti drugih zločinov ima na vest tudi umor lastnega brata Toneta in sestre Angele.

V noči na 22. april 1942 so komunisti vdrl v Jakopinovo hišo v Ponovi vasi pri Grosupljem in nečloveško poklali vso družino: moža, ženo Marjeto, 18 letnega sina Jožeta, 17 letno hčer Anico, 11 letnega Slavka in 9 letnega Štefana.

Na Suhorju je bilo ubitih pri dogodkih, ki so se odigrali 26. in 27. novembra, ob komunističnem napadu 15 ljudi, med njimi: kap. Vasiljević, Gale, Okorn, Nikola Esapović, Gregorčič, Pevec in Vrtin. Odgnali so jih v Gaj, kjer so jih najprej grozovito mučili, nato poklali. Kapetana Vasiljevića in p. Norbeta Klementa so mučili so ur. Obesili so ju za noge in ju živa rozali. Novomeški sedmošolec Majnik, s komunističnim imenom » James«, svoj čas komandant Cankarjeve brigade, si je natočil Norbertove krvi in jo pil. zakaj »takšnega, ki je pil farško kri, nobena krogla ne zadene . . .«

Dne 26. decembra 1942 so komunisti v Dobu zajeli Mavsarjevo družino iz Praproč pri Št. Rupertu. Zvezali so jo v hlevu, jo ves dan mučili, nato pa vrgli na ogenj, da je živa zgorela. Zgoreli so: oče Jože, mati Terezija , sin Darko Mavsar, znani športnik in balkanski prvak v metanju kopja, 17 letni Ciril, 16 letna Marija, 14 letni Peter in 9 letni Stanko.

Dne 23. marca 1943 so ustrelili 11 letnega Vilka Mavsarja, meseca maja je bil ubit še Dolfi Mavsar, tako da so komunisti poklali devet članov te slovenske družine.

V začetku meseca januarja 1943 so našli truplo prof. Antona Ovna, znanega slovenskega kulturnega delavca iz Bele Krajine, ki so ga komunisti odpeljali 15. maja, ubili pa 19. maja. Na truplu so ugotovili znake strahotnega mučenja: obe roki in obe nogi zlomljeni, hrbtenica zlomljena, leva stran lobanje razbita.

Meseca januarja 1943 se je ugotovilo, da so komunisti 28. junija 1942 odpeljali Valdija Lavrišo iz Horjula in ga naslednji dan zverinsko umorili. Valdi si je moral sam izkopati grob. Krvnik »Markou ga je nato zabodel z bajonetom v prsi. Čez nekaj dni se je Marko sam hvalil, kako je Lavrišo ubil.

Dne 1. januarja 1943 so komunisti pri Mirni prijeli pesnika Lojzeta Grozdeta. Iztaknili so mu oči, polomili kosti in vsega razmesarili. Mučenje je trajalo dve uri, potem je Grozde bil ubit.

V začetku meseca februarja 1943 so listi poročali, da so 12. novembra 1942 izkopali pri Sv. Duhu na Polževem trupli sester Francke in Julke. Žnidaršič iz Gorenje vasi, občina Stična, ter Antona Hribarja in njegove žene Alojzije iz Meve občina Krka. Uradni zapiski o poškodbah in vzrokih smrti pravi, da so komunisti živa pokopali 71 letno starko Franeko Žnidaršič in delavca Antona Hribarja, 67 letno slaboumno starko Julko Žnidaršič in 45 letno jetično ženo Alojzijo Hribar pa zverinsko zaklali.

Dne 20. februarja 1943 so komunisti streljali na pogrebni spreved na Dobrovi pri Ljubljani ter ranili več pogrebcev.

Dne 20. marca 1943 so odkopali v Krčmarjevi hosti med Troščinami in Blisko vasjo bizoviške in dobrunjske žrtve. To so bili: 19 letni Jakoš

Obveščevalna služba Novo mesto
Na tistem 3. 9. 42.

Obveščevalni glav. pov. slov. part. čet
(tov. Tine)

Lo meljaju glav. povelj. slov. part. čet, da poslaga
razplemenega pismenega posvetila brig-ov, da je
Grahut organizator brig-e v Smarjeti, je moral biti
imenovan tudi ficerar. Zaradi nekaterih prijav
ne je tudi ficerarja povlekla do nedelje 20. avg. In dan
pa so bili pravno begi v Smarjeti in ker je bil Grahut
soput nekje v bližini Smarjete ga je strah, hi ji je bilo
naravnost, naj bi služijo kako nevarnosti, umrti. Lepo
poizvedbe se ne bodo pri kraju, ficerarja na
prej grob način. Nih partizan ga je resal a profan
tako da je bil na pomoč. Ljudje iz prosvetne
vsi so to skrivati in so ga popelj vabi paumenarje
vega pod hišjem v gozdu. Tov. Rudi je dovolil
domašim, da ga lahko prepeljeb domov in ga pohopje
je v Smarjeti. Ljudje so ga ob umrti tem od
glavo izročili vaje ogovorne niti pa je dovolil
na dan pogreba v Smarjeti na pohoparjem. Ljudi
in vsem je bilo kot se ob umrti pogrebu v
Smarjeti ne. Uveljavljeni so upiti, ravnanji in
prosvetno, misleč pri tem partizane. Karpoložnje
Ljudi v Smarjeti in hobi 26. decembra je tako da skor, uide
ne, odpraviti partizane pa tudi, se reče namo
"dolen dan" temo poslova stran ho te reče. Vse to kaže, da
je morala biti stvar organizirana od strani potuhnjene
brig-ov, hi jini je bil primer Grahuta pravno ob pohoda
brig-ov, dobrodošla pritiha za njihovo propagando. Inpročitlje
tega stajja posledice.

V torek 1. 9. 42. je glav. intendant bil ustrelt tov. partizane
Ljilina žena, doma v Bohinju. Ustrelt ga je zato, ker ni
hotel iti na stran. Na kak način je imel on oblast potavljati
strano, ne vem.

Smrt ficerarja - voljo narodov!

Za olavo, otroci, N. m.

Podkrajčan J. J.

Uradno poročilo o zverinskem umoru Stanka Grahuta, ki ga je obveščevalna služba pri okrožnem odboru Osvobodilne fronte za Novo mesto poslala glavnemu poveljniku »slovenskih partizanskih čet« dne 3. septembra 1942.

Frane ml., pleskar, Jakoš Frane st., njegov oče iz Dobrunj. Oče je imel prerezan vrat, sin pa razbito in preklano čeljust; 22 letni Cankar Milko, bivši telovadni učitelj, 22 letni Frane Jakoš, pleskar iz Bizovika, Pavšič Ivan iz Bizovika, učiteljskičnik V. letnika.

Dne 2. aprila 1943 so odkopali pod Toškim čelom žrtve podivjanih komunistov. Med temi žrtvami so bili: Mihael Kunstelj iz Savelj, njegova žena ter 17 letna hčerka; Juvan Niko, 24 letni fant z Gline, Pepca Bajda iz Podutika in še dva druga domačina. Kunstljeve so komunisti odpeljali v noči na 5. avgust, Juvana in Bajdovo pa že prej. Na njihovih truplih se je videlo, da so jih pred smrtjo kruto mučili.

Dne 30. marca 1943 so komunisti zločinsko umorili Franca Žabkarja s Hrvaškega broda pri Škocijanu. Ko so ga mučili, so opazili, da ima okrog vratu Marijino svetinjico. Tedaj so ga zasmehovali: »Čakaj hudič beli. čeprav imaš svetinjico, vseeno se te bo prijela partizanska »krogla.«

V začetku meseca aprila 1943 so listi poročali, da so 21. julija 1942 komunistični razbojniki ubili v gozdu Škratovec nad Globodolom Marijo Mavec, por. Makše. Ko so jo 22. aprila izkopali, so videli da je umorjenka imela izbito desno oko in vse zobe, razbito desno čeljust in vso desno stran obraza, levo nogo pod kolenom odsekano, prav tako odsekano desno roko v zapetju. Levi čevlji je ležal v grobu zraven žrtve, v čevlju pa je bil ostanek leve noge.

V istem času so listi poročali, da so svoj čas odpeljana delavca Štefana Puhka, očeta petih otrok, in Lojzeta Murna, očeta osmih otrok, s Tanče gore v Beli Krajini, komunisti zverinsko umorili in ju pokopali za vasjo Nova Lipa pri Vinici. Krojača Roliha Janeza, ki se ni hotel udeležiti neke komunistične veselice, potem ko so v noči na 15. april 1943 izropali štiri kmetije, odpeljali na poveljstvo v Novi Lipi, mu tam razsekali glavo in nato nagega pokopali za vasjo.

Ista poročila pravijo, da sta bila 25. avgusta 1942 odpeljana na Rudniku pri Ljubljani zakonca Ciril Lipovec in noseča žena Hedvika. V gozdu so ju komunisti pobili s koli in gorjačami.

V Kalu pri Semiču je patrola banditov pretepała od rojstva slepega siromaka Črena Martina, ker ni mogel povedati, koga je videl v Semiču.

Meseca maja 1943 se je ugotovilo, kako so 17. julija 1942 komunisti ubili župnika Janka Komljanca iz Prečne. Ko so ga izkopali, so videli, da ima zdrobljeno desno spodnjo čeljust, ličnico in zadnji del lobanje. Gornja ustnica mu je manjkala.

Ugotovilo se je, da so 21. julija 1942 komunisti odpeljali Jožefa Razpotnika, občinskega tajnika iz Tomišlja, ga kruto mučili in nazadnje ustrelili.

Priče, ki so doživele po deželi »nočne čistke«, pripovedujejo, kako so komunisti pobirali in zapirali nedolžne ljudi. V noči od 15. na 16. septembra je prišla komunistična policija v Grahovo pri Cerknici.

Malo po enajsti uri zvečer je pridrvel avto in se ustavil pred Sokolskim domom. Na avtu sta ležala dva zvezana moža iz starotrške občine. Nato se je podala skupina »policije« pred hišo Kranjca Alojzija. Poveljnica je bila prosila komisarka Mulc Ivana iz Pudoba, ki je dala prejšnjo noč ubiti lastnega očeta, potem Matija Knap iz Žirovnice, dalje znani ubijalec Jerman z Dol. Jezera pri Cerknici, Prevec Franc iz Loža, Repež Anton iz Loža, Strle Viktor iz Markovca, Kraševac Bogo in neki novomobiliziranec iz Ribnice, ki pa ga je početje policije tako presunilo, da ni mogel vzdržati na straži po hišah, ampak je pobegnil ven.

Na levi: na pol slepi Ivo Vidic s Korinja, umorjen poleti 1942. Na desni: župnik Janko Komljanec iz Prečne, ubit 17. julija 1942, ter njegovo mučeno truplo, izkopano maja 1945.

Na levi: na pol slepi Ivo Vidic s Korinja, umorjen poleti 1942. Na desni: župnik Janko Komljanec iz Prečne, ubit 17. julija 1942, ter njegovo mučeno truplo, izkopano maja 1945.

Matija Knap je stopil pod okno in poklical Jožefa Baraga, češ naj gre v trgovino, ker nekaj potrebujejo. Trgovca Baraga jim je verjel in je odprl vrata. Takoj pa je vstopila Mulc Ivana in mu nastavila revolver na čelo, rekoč:

»Takoj z nami!«

Rabljem se je tako mudilo, da niso niti pustili, da bi se oblekel. Ko so pritekli še domači dol, so jih s silo vlekli prod. Niti otrok niti žena se mu nista smela približati, ker so bili revolverji pripravljani na strel. Baraga je zaihtel:

»Ljuba žena, ubit me peljejo, nikdar več te ne bom videl!«

Tedaj mu je Mulc Ivana nastavila revolver na njegova prsa rekoč: »Mi nedolžnih ljudi ne streljamo!«

Ko se je Baraga za silo pripravil na pot, so ga odvedli pred Sokolski dom, tam so mu zvezali roke in ga vrgli v avto. Nato so odšli še po Šega Franceta, brata lanskega novomašnika Vincenca Šega France je bil poročen komaj dva meseca, ko so ga iztrgali iz družine. Niti posloviti se ni smel od mlade žene, od očeta in matere.

Kot tretjega so pripeljali Drobniča Franca, starega 65 let. Vseh pet jetnikov so odpeljali na Bloke v vojašnice. Ko se jih je nabralo 14, so jih 18. septembra odpeljali v Kočevje.

Trgovca Jožeta Barago so ustrelili 15. oktobra okrog 10 zvečer v Jelenovem žlebu pri Ribnici. Pokojnik je bil marljiv trgovec in gostilničar, skrben oče in ugleden mož. Ko je predlanskim cesarska italijanska vojska pobijala in zapirala naše ljudi, jih je on mnogo rešil, in sicer prav tiste, ki so ga pognali zdaj v smrt. Edini njegov greh je bil ta, da je bil dober in ugleden trgovec, in kot tak je bil trn v peti rdečim terencem.

Debevec Lojze iz Begunj pri Cerknici ter njegovi zogljeneli ostanki, ko so ga komunisti 24. nov. 1943 še živega vrgli v ogenj v Grahovem.

Debevec Lojze iz Begunj pri Cerknici ter njegovi zogljeneli ostanki, ko so ga komunisti 24. nov. 1943 še živega vrgli v ogenj v Grahovem.

Šega Franc je bil mučeniško ubit 22. oktobra okrog polnoči v Jelenovem žlebu pri Ribnici. Edini greh je bil ta da je bil iz ugledne hiše. Francetova noseča žena je že v dveh mesecih zgubila moža. mesec pred poroko pa ji je umrl oče, 30. septembra je bila med bombardiranjem ubita mati in svakinja, a povrh vsega jim je pogorela še rojstna hiša!

Žalostna je bila usoda Drobniča Franca. Čeprav je imel eno hčerko pri komunistih, so ga vendarle odpeljali v ječo, a so ga potem izpustili. Ko pa se je vračal domov, sta ga srečala pol ure pred vasjo med Oblošicami in Bloško polico domača krvoloka Telič Matija iz Žirovnice in Pevce Frane iz Loža in ga odpeljala v bližnji gozd ter tam ubila dne 9. oktobra.

V noči od 23. na 24. novembra so rdeče tolpe, ki so se v sestradanem obupu zbrale za roparski pohod izvršile nečloveški napad na uničeno vas Grahovo pri Cerknici. Očividci, ki so se rešili, pripovedujejo tole:

Ko je bil napad končan, so komunisti pripeljali h goreči hiši ponoči polovljene moške in zajetih 13 fantov. Tu so vsakega posameznika ustrelili in ga vrgli v ogenj, rekoč: »Sedaj se pa le pecite in cvrite, psi.« Po izpovedi očividcev so mnogi, ki so bili še živi vrženi v ogenj, vpili na pomoč. Rešenci pripovedujejo, da so se ob tej priliki odigrali grozotni nečloveški prizori.

Med žrtvami sta bila tudi dva po 70 let stara moža (Pelau Miha in Srobotnik Andrej). Ko so žrtve stale pred gorečo hišo, je neki komunist poklical iz vrste Debevca Alojzija iz Begunj, ga tik pred smrtjo udaril s kopitom puške po glavi in ga potem pustil na pol ustreljenega na tleh, dokler ga niso drugi vrgli v ogenj . . .

Najbolj ogabni so med vsemi tisti umori, ki so jih napravili ljudje brez duše, bolj podobni živalem kot ljudem. Pri teh umorih je igrala glavno vlogo krvoločna strast, saj so bili storjeni po premisleku nad posamezniki ali prav majhno skupino ljudi, ki so bili odpeljani v gozd. Te žrtve so večkrat po ure in ure ter celo dneve nečloveško mučili.

Priča, ki je videla likvidacijo 38 nedolžnih žrtev na Travni gori meseca oktobra 1943, pripoveduje, da je bil tedaj krasen jesenski dan.

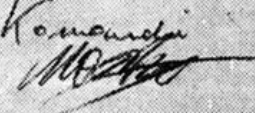
Komanda 4. čete III. bat.
 11. 8. 46.
 Nam. polkovnik, 2. T., 1946.

Štab III. bataljona
 na položaju

V izmenjenem naređenju sem postal po
 vasi 4 bojna patrula s 4 puška - mitraljezi
 in naloga, da pričnemo na uveljavljanju
 v naši komandi. Tranzitno (ob 20h) je
 tukaj skrajnih 50 vojakov, med temi 20 strelj
 (10 najprejnih strelj). Bojna patrula,
 ki sem jo postal po vasi in uveljavljal,
 dostojno in prispela, menda so vrab manj
 pričakovali. Posreduje vam sta radi tega
 vasi in uveljavljal sta strelj, da patrula ne
 bi bila o njih privede.

Pričakujemo celokupni štab III. bataljona
 v naši komandi, ker so strelje že nastopili.

Imate pravico - Svoboda namena.

Nam. polkovnik: Komandirji

Tedaj, ko je gorje slovenskega ljudstva bilo zaradi zločinskega dela komunistične Osvobodilne fronte na vrhunec, se je »narodno-osvobodilna vojska«, nastopajoča v imenu »človeških pravic«, takole norčevala iz poslednjega, kar je izmučenemu slovenskemu narodu ostalo: iz njegovega človeškega dostojanstva in iz časti slovenske žene - trpinke.

Zvezane žrtve so mirno in molče čakale svoje usode. Na licih nekaterih rdečih prisilnih mobilizirancev se je opazal pridušen strah, pri starih tolovajih porogljiv zasmeh, tu in tam besna kletev, včasih še pljunek v obraz.

Usmrčeval je te ljudi neki fant s samokresom in nožem.

Zunanost tega človeka ne izdaja za morilca. Je srednje rasti in ima izredno mil obraz. Priča pravi, da ima »angelsko lice«. Koliko ljudi je že ubil, priča ne ve, le nekoč jo je nekdo opozoril: »Pusti ga pri miru, on jih ima že dosti na grbi!«

Tedaj je imel krasno novo italijansko uniformo. V enem tednu je štirikrat menjal škornje, vedno je obul škornje zadnje žrtve. Na prstih je imel polno prstanov in na vsaki roki po tri ure. Te je poklanjal svojim priležnicam.

Takrat ko je moril na Travnji gori, so ga čakale tik poleg žrtev.

Ko je krvavo delo opravil, je padel eni v objem, jo z roko ovil okrog pasu in obrnila sta se proti zahodu.

Na zemljo je počasi legal božji mir, ki ga je tu in tam pretrgal pošastni grohot podivjanih ljudi in pa nemi krik osem in trideset razmesarjenih trupel.

Nekaj korakov od trupel je stal rabelj; naslanjajoč se na žensko telo. Ves zatopljen v brezmiselno čvekanje .ženske ob sebi je segel malomarno v žep po nož. Nož je bil še ves oblit s človeško krvjo.

Rabelj se je bedasto zarežal:

»Ha, ha, ha, poglej, še krvav je, pozabil sem ga obrisati,« in se je mirno pogovarjal naprej . . .

V isto vrsto umorov spada tudi ubijanje nedolžnih jetnikov iz kočevskih in ribniških zaporov.

Edina priča, ki se je rešila, pripoveduje, da so na hodniku ječe mladi srednješolci stopili prednje in jih izbirali, kdo bo koga ubil.

Nekdo je pristopil k priči in ji rekel: »Tebe bom pa jaz, ker imaš naočnike!«

Priča je v smrtnem strahu na te besede takoj pozabila. Ko pa so jih z avtom pripeljali na mesto, je mladi morilec začel vpiti:

»Kje pa je tisti, ki ima naočnike!«

Ko ga je privlekel iz avtomobila, ga je peljal s ceste v gozd čez same parobke, da je padal na vsakem koraku. Krvnik ga je »sočutno« gladil po glavi in zasmehoval:

»Revež, ali si še kaj pobil? Gotovo si se kaj udaril. Oprosti, saj ne ho nič hudega!«

Prav tako so zasmehovali svoje žrtve tudi drugi, in to pet minut pred smrtjo!

Ko ga je pripeljal pred jamo, mu je nastavil brzostrelko prav pred naočnike, rekoč:

»Zdaj te bom pa ustrelil, ho, ho, ho!«

Dne 2. septembra 1942 so domači komunistični morilci v starotrški občini ubili v petih vaseh 12 ljudi hkrati. Vsi umori so bili gnusni po nagibu in obliki. Dve ženi sta živi zgoreli. Frančiško Hauptman iz Dan so poprej še nečloveško mučili.

Rafael Martinčič iz Pudoba je prišel v rojstno vas in ustrelil najprej svojega svaka, nato pa še ,sestrično Ivanko Čač. Mož je obležal takoj mrtev, Ivanka pa je padla v nezavest s prestreljenimi pljuči. Morilca ni bilo nič groza tega dejanja. Postavil se je med vrata, vzel v roke nož in prežal na hropečo Ivanko.

Štiriletna edina hčerka se je vrgla na umirajočo mamico ter jokala. Čez nekaj minut se je umirajoča zavedela in hčerko tolažila:

»Ne jokaj, saj ne bom umrla, saj bom kmalu ozdravela!«

Morilec pa je hladnokrvno pristopil k njej in ji porinil nož v prsa, rekoč:

»Ne boš ne, prasica!«

Brat sedanjega »brigadnega« poveljnika »narodno-osvobodilne vojske«, **Stanka Semiča - Dakija**, Janez, je po lastnem priznanju ubil 5 ljudi, tako da jim je polagoma zadal po šest ali več ran, preden so umrli.

Holozan Drago iz Dev. Mar. v Polju, mučen in ubit 8. decembra 1942 v Podlipoglavu.

Razmesarjeno in zbito truplo Holozana Draga s sledovi rdečega »osvobojenja« na sebi...

Holozan Drago iz Dev. Mar. v Polju, mučen in Razmesarjeno in zbito truplo Holozana Draga ubit 8. decembra 1942 v Podlipoglavu s sledovi rdečega nosvobojenja« na sebi...

Slovenski narod bi se zavestno izobčil iz skupnosti kulturnih narodov, če ne bi z vsemi svojimi zdravimi silami skušal uničiti zveri, ki jih je med njim prebudil komunizem.

Poleg vsega drugega obtožujemo komunizem in njegovo Osvobodilno fronto pred vsem svetom tudi zaradi tega, ker je dala oblast nad življenjem in smrtjo našega naroda v roke ljudem ki so slabši od živali; ker je otroški za izvedbo revolucije med Slovenci umetno netila vse nečloveške strasti ni po in nagone; ker je kot svoje orodje uporabljala ljudi, ki bi jih vsaka poštena človeška družba izpljunila iz svoje srede. Obtožujemo jo zaradi tega, ker je po načrtu in zavestno vzgajala iz naših mladih ljudi hladnokrvne morilce lastnih bratov.

*

O grozodejstvih pri likvidacijah nedolžnih Slovencev so pri roki celo uradno potrjena pričevanja ljudi, ki so sami sodelovali pri umorih.

Štine Anton, sin pok. Jožeta in Rozalije roj. Potočar, rojen 14. marca 1899 v Stranski vasi, nazadnje stanujoč v Novem mestu, Ljubljanska cesta 22, oženjen, jetniški paznik;

Hren Valter, sin Jožeta in pok. Štefanije Kikelj, rojen 22. novembra 1911 v Cerknici, nazadnje stanujoč v Šmihelu št.21, po poklicu mizar;

Berk Ferdinand, sin pok. Franca in Alojzije Dežman, rojen 1902 vojske«, Gaberjah pri Trziču, stanujoč v, Novem mestu, Gradiščeva ulica 1, po ljudi, poklicu jetniški paznik, oženjen;

so sodelovali pri pokolju 24 žrtev iz Novega mesta in drugod dne 21. oktobra 1943 in pri drugem pokolju naslednjega dne.

Štine Anton je izjavil:

»Po drugem bombardiranju sem šel zjutraj iz Novega mesta v Brajtenau. Bil sem samo v kuhinji nadzornik in pomočnik. Jetnikov je bilo okrog 60.

Dne 14. oktobra se je jetnišnica z vsem moštvom preselila v šolo v Birčno vas. Do 20. oktobra nisem slišal, ne vedel, da bi katerega jetnika kam odpeljali.

Ko sem drugo jutro okrog 6.30 prišel nazaj v šolo, sem vprašal Pršino, jetniškega paznika: ‚Kako je kaj?‘ Ta mi je odgovoril, da je slabo, ker je šel spat šele ob pol štirih. Nato sem vprašal, koliko je jetnikov, ki jim je treba pripraviti hrano.

Pršina je šel gledat po sobah in mi povedal, da je 12 ljudi manj. Te ljudi so v noči odpeljali v Ruperški gozd proti Velikim Škrjančam in jih tam postrelili. Te so bili nekaj dni prej okrog devetih pripeljali z avtomobilom v šolo. Od stražarjev, ki so jetnike pripeljali, nisem poznal nobenega, niti mi ni znano, od kod so jih pripeljali.

Istega dne, nekako ob devetih, se je jetniški paznik Pelko Jože vrnil iz Novega mesta in je vprašal Pršino:

»Kako je kaj bilo?«

Odgovoril mu je, da je »čisto v redu«.

Istega dne okrog 11 mi je prišel jetniški paznik Pelko Jože povedat, da se moramo takoj pripraviti, da gremo naprej.

Spravil sem svoje reči in vse skupaj odnesel na dvorišče. Pelko pa je z listkom hodil po sobah, izbral ljudi in poslal na dvorišče: prof. Keka, Šonca, Grilca, Pavliča, dva Mikca, Arminija, Čerovna, blagajnika »Emone« in še pet nepoznanih, skupno 14 ljudi.

Te jetnike smo gnali od šole čez Cerovec v Padež do Bohorčeve hiše jaz, Pršina, Hren iz Šmihela, dva druga in še 9 stražarjev, katerih imena mi niso znana. Kam so krenili ostali stražarji z jetniki, mi ni znano.

Ko smo prišli v Padež, so jetniki ter del stražarjev posedli pred hišo na vrtu, kamor jim je Beceletova žena prinesla jabolk. Jaz pa sem šel k Bahovčevemu gozdnemu čuvaju Beceletu, s katerim sem šel v klet in mi je dal malo žganja in jabolk. Za nama sta prišla v klet tudi dva strojevodje iz Ljubljane in jetniški paznik Pršina, ki je vprašal Beceleta, če ve, kje je kak prepad, da bi tam pobili jetnike in jih zmetali vanj, da bi jim ne bilo treba kopati jame.

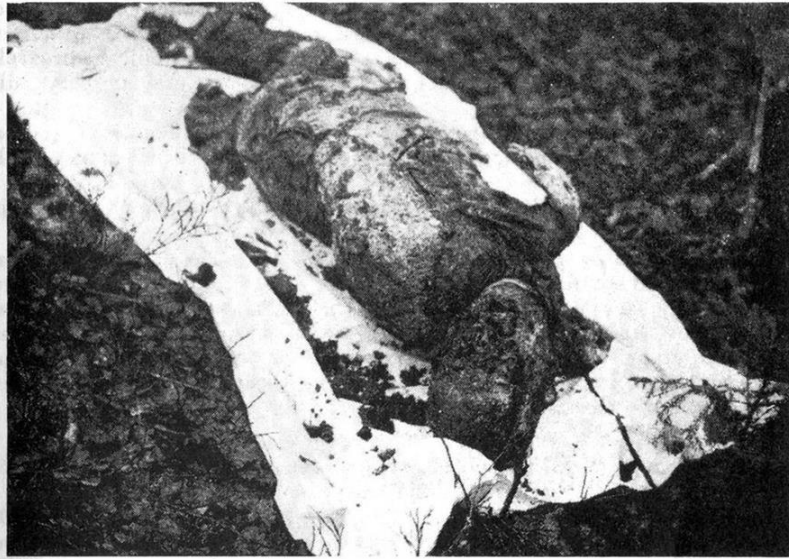
Becele mu je odgovoril, da ve za jamo, da pa je zelo daleč. Pršina mu je odgovoril, da nič ne de, če je daleč.

Becele je bil takoj pripravljen, da nam gre kazat prepad, ki leži v smeri proti vasi Mahovec, tri do štiri kilometre daleč od Beceletove hiše.

Krenili smo naprej: Becele, Pršina, nato jaz, z nami pa jetniki in stražarji. Prišli smo na hribček-košenico, kjer so jetniki in stražarji. posedli. To je bilo okrog štirih popoldne. Gaberšek. Jenko, ljubljanska strojevodja, Pršina in Becele so stopili stran od straže in jetnikov ter se tam pogovarjali do mraka.

Stal sem nekoliko proč od njih in nisem slišal njihovega razgovora. Ko je nastopil mrak, je Jenko rekel Pršini, naj jetnike zveže, ker gredo v neko vas skozi gozd, da ne bi kdo pobegnil. Pršina jih je zvezal z verigami po dva in dva in jih zvezane gnal v dolino ter postavil v vrsto tako, da so gledali proti stražarjem.

Pršina je nato skočil stran od njih. Kakih 8 metrov pred njimi pa sta se postavila strojevodja Jenko in Gaberšek s strojnicami in navzkriž sprožila cel rafal. Vsi jetniki so takoj popadali, vendar so

Truplo kaplana Franca Cvara iz Št. Ruperta, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« mučila in zverinsko umorila 18. junija 1942.

Truplo kaplana Franca Cvara iz Št. Puperta, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« mučila in zverinsko umorila 18. junija 1942.

se nekateri še oglašali, tako Mikca in prof. Kek, katere so potem Jenko, dva druga, Gaberšek in še neki strojevodja iz Ljubljane postrelili s puškami.

Nato je Jenko odredil Pršinu, da jih razveže in preišče. Trupla smo preiskovali vsi, le za Beceleta ne vem, če je tudi on preiskoval. Najdene predmete so vsi dali meni in sem jih potem odnesel v aktovki v Bahovčevo hišo in tam izročil ,tovarišici` Vidi Rabzeljevi. Bilo je nekaj denarnic z 900 lirami, nekaj nalivnih peres in svinčnikov ter ena ura.

Po končani preiskavi trupel so morali vsi razen mene nositi trupla v prepad, ki je bil oddaljen kakih 150 metrov. Štiri pa so pustili, ker je nastala tema.

Naslednje jutro okrog 6,30 nas je Pelko sklical za odhod. Že ponoči, ko sem ležal, sem slišal pred Bahovčevo hišo razgovor, da je, Smrekar Ludvik iz Birčne vasi z vaško zaščito pripeljal tjakaj Fabjančiča, Golob Marijo in posestnika Lindiča Janeza iz Mokronoga, ki so pod stražo prenočili na Bahovčevem podu. Kdo jih je prignal, nisem videl.

V skupini, ki je gnala navedene tri na morišču, so šli: Smrekar Ludvik, Gabrovšek, Gazvoda iz Birčne vasi, Berk Ferdinand. Prenk, strojevodja iz Ljubljane, Hren iz Šmihela ter še 11 drugih, katerih imena ne vem.

Ko smo prišli v bližino morišča, so vsi razen mene, Pršinc in dveh Ljubljančanov, odšli naprej, da so odnesli štiri trupla, ki so ostala od prejšnjega večera. Potem nas je Gazvoda prišel klicat, naj ženemo jetnike naprej.

Gnali smo jih na morišče, kjer je Pršina Fabjančiča in posestnika iz Mokronoga zvezal. Golob Marija je morala stopiti k Fabjančiču. Ta je nato rekel proti gozdu, kjer je bil Smrekar: »Smrekar, zdaj pa se je tvoja želja izpolnila!«

Pršina in Jenko sta nato gnala jetnike v dolino, nekoliko naprej od kraja, kjer so prejšnji večer pobili meščane. Ko so prišli v grmovje sta Pršina in Jenko skočila na stran, za jetnike pa je stopil Gabrovšek s strojnico ter oddal nanje vrsto strellov. Vsi trije so bili ranjeni v noge.

Fabjančič je rekel: ‚Prosim, dajte me še v glavo.‘ Golob Marija pa je rekla: ‚Jezus, Marija, pomagaj!‘ Iste besede je izgovoril tudi stari možak iz Mokronoga.

Golob Marija je rekla, preden so jih streljali: ‚Valter, povejte moji mami, kaj se je zgodilo.‘

Ranjenci so sicer popadali na tla, ker pa so se še oglašali, sta jim Jenko in Gabrovšek dala še vsakemu po en strel v glavo. Pršina jih je nato razvezal, jaz pa sem Fabjančiča preiskal in našel v desnem žepu 50 centezimov, ki sem jih dal Jenku. Možaka iz Mokronoga je preiskal Berk in našel pri njem neko knjižico, ki jo je pa takoj sežgal. Trupla so nato znosili v prepad. Potem smo šli vsi na Uršna sela in Verdun, kjer smo se razšli na več strani.«

Hren Valter je o istem dogodku izpovedal:

»Bil sem iz ‚železniške brigade‘ odbran za stražo jetnikom. V noči od 20. na 21. oktobra 1943 sem bil dežurni v šoli v Birčni vasi.

Ob treh zjutraj me je dežurni, neki kretnik iz Radohove vasi, zbudil, da prevzamem njegovo službo. Vprašal sem ga, kaj je ponoči šumelo po hodnikih. Odgovoril mi je, da so odpeljali 12 ali 14 ljudi iz šole v Fabjančičev gozd, kjer so jih najbrž pobili. Pripomnil je tudi, da je slišal po njihovem odhodu regljanje strojnic.

Ko sem nato šel na šolsko dvorišče, sem slišal v smeri proti Vel. skrjančam dva strela iz pušk.

Čez kake četrt ure po teh streljih sta prišla v šolo jetniški paznik Pršina in neki sodnik, stari komunist, ki so ga klicali Karol. Šla sta takoj v šolsko kuhinjo in si tam umivala roke. iz česar sem sklepal, da sta ta dva bila pri umorih ljudi, odgnanih iz šole. Mislim, da je moralo nekaj komunistov priti iz Novega mesta, da so pomagali Pršini in sodniku Karlu likvidirati iz šole odpeljane ljudi. Te ljudi so bili prejšnji večer pripeljali z avtomobilom v šolo.

Sodniki v šoli so bili: ‚tovarišica‘ Vida Rabzelj, komunist Karol in jetniški paznik Pelko iz Novega mesta.

Dne 21. oktobra 1943 okrog desetih se je pripeljal star komunist, poveljnik neke ‚brigade‘, z motorjem do šole in rekel, da se moramo v petih minutah pripraviti za pokret!. Stari partijec Karol, Vida in paznik Pelko so takoj pričeli po sobah odbirati jetnike.

Iz šole na dvorišče so prišli: Šonc, Pavlič, dva Mikca, Armini, prof. Kek, dva stara možaka in še trije mlajši fantje, katerih imen ne vem. Postavili smo jih v vrsto po dva in dva. Pri tem delu so bili poleg mene neki Mali iz Češče vasi, Fink iz Cegelnice Gazvoda iz Birčne vasi, Kosten, železniški delavec iz Trebnjega, Srebotski, zavirač iz Ljubljane, Gradišar iz Ponikve, Kovačič iz Grubelj pri Novem mestu, Francelj Jože, zavirač iz Ljubljane, Gabrovšek in Jenko, oba strojevodja iz Ljubljane, politkomisar Lojze, nadzornik proge iz Litije, paznik Pršina, Pišler, strojevodja iz Ljubljane, in Štine, jetniški paznik.

Jetnike smo gnali čez Cerovec v Padež. Tam nam je dala Beceletova žena kruha in jabolk, katere smo pojedli sede pred hišo na vrtu. ~Sodnik~ Karol, Vida in Pelko pa so takoj sami odšli od šole v Birčni vasi proti Uršnim selom.

Štab 3. bat. U.B. B.C.
Na fotografiji, 2.2.44.

Komandant 4. bata Na fotografiji.

Vračam vam vse zaradi nepravilnosti
na vašem fotografu.
V broškem stanju imate samo 2 južnokrilca
kjer ni nam jasno kje ste ostali ostala dva
zaključna v bati! 8 omenjani,
ki nimate črna vrsta črnice 2.2.2
Štab se bo vatemu vrnil in bo vzel fotografirane
denar fotografije (vraj boje da jih namerate
v vrsto! S.F. - S.N.

Pol. Komisar: *Štepa* Komandant, kapeta *Dragan*

Cinični odgovor »štaba III. bataljona Udarne brigade Ivana Cankarja« na sramotno sporočilo, objavljeno v fotografskem posnetku na strani 123.

Cinični odgovor »štaba III. bataljona Udarne brigade Ivana Cankarja« na sramotno sporočilo, objavljeno v fotografskem posnetku na strani 123

V Padežu so polit komisar Lojze, strojevodja Jenko, paznik Pršina in Štine odšli v hišo Bahovčevega gozdnega čuvaja Becele, kjer so se zadržali približno dve uri.

Okrog 4 popoldne smo krenili naprej. Becele in Štine sta odšla pred nami, stražarji in jetniki pa smo šli za njima. Ko smo prišli daleč v gozd na neki hribček - košenico, so stopili na stran Jenko, Gabrovšek, dva Rusa, Pršina in Becele, kjer so se do mraka med seboj pogovarjali. V mraku so se nam približali in Pršina je rekel:

„Ker je tema, je nevarno, da ne bi kdo pobegnil. Vas moramo zvezati.“

Z vrvjo je po dva in dva jetnika skupaj zvezal ta možak sam. Povezal je vse tudi med seboj. Nato jih je sam odgnal v dolino in jih postavil v vrste tako, da so gledali proti nam.

Pršina je nato skočil k nam na hribček, jetnike pa sta stražila Gabrovšek in še nekdo s strojnicami.

Medtem ko je Pršina odskočil, je prof. Kek rekel:

„Saj nam je vendar dr. Mikuž obljubil amnestijo.“ Drugi pa je rekel: „Molimo!“

Na te besede je Jenko zakričal: „Kaj pa čakata!“ nakar sta Gabrovšek in eden izmed ujetnikov spustila navzkriž po jetnikih cel rafal.

Vsi so takoj popadali na tla, le nekateri so še stokali. Jenko, Gabrovšek in Rus so skočili k pobitim in so pri vsakem poslušali, če še kateremu bije srce. Pri treh so ugotovili znamenja življenja. Te so potem še s puško ustrelili. Nato je Jenko zavpil:

Truplo Murglja Alojzija z grozotno razbito glavo, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« mučila in ubila 10. julija 1942.

Truplo Murglja Alojzija z grozotno razbito glavo, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« mučila in ubila 10. julija 1942.

„Stražarji, pridite dol in poberite legitimacije, da ne bo sledov!“ Prišel je Gabrovšek, dva ujetnika, Pršina, Becele, Štine in Jenko.

Šli so preiskovat trupla. Nisem vedel, kaj je kateri našel in vzel. Le Gabrovšek je rekel, da je našel uro, Becele pa nekaj denarja. Ko so to delo opravili, je Pršina zakričal ostalim stražarjem:

„Vsi dol in pospravite trupla!“

Temu klicu smo se odzvali vsi. Štirje smo prijeli eno truplo, ga zavili v odejo, ga odnesli v grmovje in vrgli v pet metrov globoki prepad. Sedem smo jih pometali v prepad, štiri pa smo pustili na morišču, ker je nastala tema. Potem smo šli vsi v Padež, kjer smo dobili večerjo. Po večerji sem bil odrejen z Gazvodom iz Birčne vasi in Srebotskim iz Ljubljane v patrolo do enih ponoči. Okrog 11 sem slišal strel v bližini Bahovčeve hiše. Po vrnitvi s patrole sem šel k Beceletu in sem se vlegel na tla ter spal do zjutraj. Ko sem vstal okrog šestih, mi je Srebotski povedal, da so ponoči ubili enega ujetnika, a drugi jim je pobegnil.

Takoj nato je Jenko sklical zbor. Bilo nas je veliko več ko prejšnji večer, ker so pribežali iz mesta. Poznal sem med njimi Gazvoda, jetniškega paznika, ki je nato prignal Fabjančiča z Ruperč vrha, Golob Marijo iz Birčne vasi in še nekega starega možaka. Vse tri je gnal pred nami na kraj, ki je bil določen za morišče. Fabjančič in Golob Marija nista bila zvezana, starega možaka pa je Pršina pred odhodom zvezal, S Pršinom je šel tudi Smrekar Ludvik iz Birčne vasi, ostalih 40 pa je sl0 V koloni.

Ko smo se približali morišču, je Pršina ostal z jetniki v gozdu. Vsi ostali smo šli naprej na morišče. Odnesti smo morali štiri trupla, ki so tam ležala od prejšnjega večera. Po delu je Jenko ukazal, naj se pripravimo za »pokret«.

V tem času je tudi Pršina prignal obsojence iz gozda na hribček ter do grmovja. Z ene strani je skočil za njimi Jenko s puško, z druge Gabrovšek s strojnico ter spustil cel rafal obsojencem v hrbet. Golobova je bila takoj mrtva, Fabjančič pa je rekel: „Dajte mi še en strel!“

Jenko mu je nato oddal še en strel v prsa. Stari možak Je bil tudi takoj mrtev. Nato nam je Jenko spet ukazal, da moramo pospraviti trupla v brezno.

Jaz in še pet drugih smo nesli Fabjančiča ostali pa Golobovo in starega moža. Trupla se v prepadu niso videla, ker visi poševno.

Ta tri trupla je preiskal Pršina in še več drugih je bilo zraven. Videl nisem, kaj so pri njih našli. Po končanem delu nas je Smrekar Ludvik vodil po gozdu na Uršna sela, Dobin dol in naprej v Podturn.«

Berk Ferdinand je izjavil:

»Bil sem na Ruperč vrhu. Dne 21. oktobra so prišli Nemci v Novo mesto, kar je pospešilo sodbo in likvidacijo jetnikov. Pri likvidaciji prvih 20 jetnikov nisem bil navzoč.

Pač pa sem bil drugi dan prisoten pri likvidaciji zadnjih treh: graščaka Fabjančiča z Ruperč vrha Golobove Micke iz Birčne vasi in Lindiča Franca (ali Josipa) iz Malkovca pri Mokronogu.

Umor treh žrtev se je odigral takole: za stražo Je bilo 10 do 15 ljudi, kot spremljevalci pa nekaj vojakov iz železniške brigade, Pršina, Gazvoda in jaz.

Ker so od prejšnjega dne trupla nekaterih justificiranih še ležala na mestu umora, so nas poslali osem naprej, da jih pospravimo. Po mojem so bili umorjeni Kek, Grilc, Verbič in Šone.

Ko je bilo vse pospravljeno je prišla za nami straža z ujetniki, ki so bili zvezani. Takrat so nagnali jetnike naprej, da so tekli proti gozdu nakar je neki Gabrovšek začel streljati s strojnico po njih. Zadel jih je v noge.

Ker strojnica ni več delovala, so jih na njihovo kričanje in zdihovanje postreljali s puškami.

Gazvoda in jaz sva stala ob strani. Po likvidaciji so naju poklicali, da pospraviva trupla in kri. Ubite so potem sezuli, slekli in jih vrgli v bližnje brezno.«

*

Kakšnih grozot so bili od komunistične »narodno-osvobodilne vojske« deležni nezanesljivi prisilni mobiliziranci, ki so jih po 8. septembru odvedli v gozdove, se da v glavnem samo slutiti. Dovolj nazorno, da so opravičene vse, tudi najstrašnejše slutnje, pa govore pričevanja očitidcev, kakor je naslednje:

Trije mobiliziranci, ki so 50. oktobra 1943 prišli skozi Preserje in Kamnik v Borovnico, pripovedujejo, da so stari partijci že v začetku grozili, da bodo prisil ne mobilizirance in nezanesljive takoj poklali brž ko se bodo pojavili Nemci. Tak ukaz so imeli poveljniki že v svojih torbah . . . V četrtek (28. oktobra 1943) so pobili 14 ljudi. Dva so najprej ustrelili, ko pa je prišlo povelje da se streljati ne sme, ker se s tem izdaja nasprotniku položaj »brigade«, so ostale kar začeli mesariti z noži. Petnajsti med njimi je napel vse sile in se zakotalil po bregu navzdol, se rešil in se pozneje javil v Begunjah. Naslednje jutro so nadaljevali s klanjem. Poklali so še 40 nezanesljivih, ki so bili večinoma prej v zaporih na Blokah. - Dne 2. novembra so iz sestava »brigade«, ki se je tedaj klatila po gozdovih okrog Ribnice, pobrali štiri fante iz Begunj in jih zvečer zvezali, med njimi 22 letnega Zalarja Karla. Prisilni mobiliziranec, ki je moral zanje izkopati jame, je povedal, da so pozno zvečer vse štiri nesrečnike zaklali.

Če bi hoteli navesti vsa, do zdaj znana imena Slovencev, ki jih je Osvobodilna fronta pomorila samo na ozemlju Ljubljanske pokrajine, bi bila za to potrebna cela knjiga. V naslednjem jih navajamo samo nekaj stotin v dokaz, da je Osvobodilna fronta, zvesta svojim revolucionarnim komunističnim načrtom, pobijala brez izbire vse, ki se ji niso marali pridružiti: razumnike in delavce, kmete in duhovnike, starce in otroke ter cele družine, o čemer pričajo tudi slike pobitih žrtev, dodane temu poglavju.

Ta, na slepo srečo sestavljeni seznam, ki predstavlja komaj petnajstino vsega števila žrtev Osvobodilne fronte v Ljubljanski pokrajini, vsebuje naslednja imena:

Abram Lavoslav, kapetan, Ljubljana, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Adamič Alojzij, Vel. Poljane, ustreljen na Vel. Osolniku septembra 1943.
 Adamič Alojz, sin, Vel. Poljane, ustreljen na Brankovem 25. apr. 1942.
 Adamlje Ana, Primskovo, sežgana 5. jan. 1943. (Tik pred porodom.)
 Adamič Franc, Ponikva, ubit jeseni 1943.
 Adamič Jože, Hudi Konec, ustreljen na Vel. Osolniku septembra 1943.
 Adamič Jože, Male Lupljene, ubit 21. septembra 1943 v Vel. Laščah.
 Adamič Mirko, Videm, ubit v Robu oktobra 1943.
 Ajdnik Jože, iz Bele Cerkve, umorjen konec julija 1943.
 Ajdovšek Anton, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Ambrožič Branka, Videm, ubita v novembru 1943 v Robu.
 Ambrožič Frane, iz Bereče vasi, zaklan 10. novembra 1943.
 Ambrožič Janez, gasilec, Ljubljana, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Andoljšek Brane, iz Škocjana, ustreljen na Turjaku septembra 1943.
 Andoljšek Jože, Kompolje, ubit na Rašici januarja 1944.
 Andoljšek Jože, iz Vel. Lipljen, zaklan konec septembra 1943.
 Andoljšek Mirko, Kompolje, ubit oktobra 1943 na Rakeku.
 Andoljšek Vincencij, Podpeč, ubit oktobra 1943 v Ribnici..
 Arhar Alojzij, cerkovnik, Cerknica, ubit oktobra 1943.
 Arko Anton, Prigorica, Dol. vas, ubit v Mali gori 28. julija 1942.
 Arko Franc, Prigorica, Dol. vas, ubit v Mali gori 28. julija 1942.
 Arko Jože, Prigorica, Dol. vas, ubit v Mali gori 28. julija 1942.
 Dr. Arko Ludvik, pravnik, Breže, ustreljen 15. okt. 1943 v Birčni vasi.
 Arko Stanko, Ravni dol pod Novo Štifo, ustreljen 29. junija 1942.
 Avsec Jože, Gor. Gomile pri Št. Jerneju, ubit na Tolstem vrhu 27. septembra 1942.
 Avšič Jure, orožnik, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.

Mavsar Jože

Mavsar Jože

Mavsar Terezija

Mavsar Terezija

Mavsar Dolfi

Mavsar Dolfi

Mavsar Peterček

Mavsar Ciril

Mavsar Darko

Mavsar Peterček Mavsar Ciril Mavsar Darko

Babič Alojzij, Cesta, ubit v Grahovem septembra 1945.
 Babič Frane, Kompolje 8~, ustreljen 4. julija 1942 pri Bruhanji vasi.
 Babni k Janez, Dobrunje 2, ubit 7. oktobra 1942.
 Bajda Pepca, ubita julija 1942.
 Balantič Franc, pesnik, Ljubljana, ubit v Grahovem 24. nov. 1943.
 Bambič Franc, Vel. Lašče, ustreljen 20. septembra 1943 v Laščah.
 Bambič Franc, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Bambič Matija, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Ban Jožefa, Sv. Križ pri Mokronogu, ustreljena 29. junija 1942.
 Baraga Franc, Grahovo pri Cerknici, Ubit junija 1942 pod Križno goro.
 Baraga Jože, trgovec, Grahovo, ubit 15. oktobra 1943 pri Mozlju.
 Barbo I. Trebelno, ubit v začetku februarja 1942.
 Bartol Franc, Elrib, ubit 15. oktobra 1943 pri Mozlju.
 Bartolov I., Črmošnjice, Stopiče, ubit 14. avgusta 1942 v Gorjancih.
 Bastič Ivan, Horjul, ustreljen 14. junija 1943.
 Bastič Marija, Horjul, ustreljena 14. junija 1942.
 Bastič Tone, Horjul, ubit 26. februarja 1942.
 Batelino Marija, Dol. Kamnice, ubita 25. junija 1942.
 Bavdek Frane, Škocjan, ustreljen na Turjaku 19. septembra 1943.
 Bavdek I., Male Lipljene, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Bavdek Jože, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Bavdek Leopold, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.

Mavsar Vinko

Mavsar Stanko

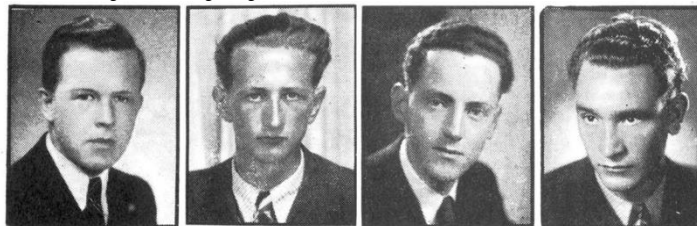

Mavsar Marija

Mavsar Vinko Mavsar Stanko Mavsar Marija

Bavdek Valentin, Škocjan, ustreljen na Turjaku 19. septembra 1943.
 Bavec Andrej, Kazanšče, ubit 14. septembra 1943 v Grahovem.
 Beg Karel, posestnik, Gor. Sušice, ustreljen 12. oktobra 1945 v Mozlju.
 Bele Anton, V rhe, ustreljen v Hinjah 9. julija 1942.
 Belej Franc, akademik, Laško, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Benkovič Stanko, Čurile, zaklan 6. oktobra 1942 v gozdu Smolanovcu.
 Berce Boris, častnik, ustreljen 12. oktobra 194~ v Mozlju.
 Bertoncej Franc, Ovšiše, ustreljen 2. julija 1941 na Dobravi.
 Bester Feliks, Dobrnič. umorjen 18. julija 19.12.
 Bissiač Alojzija, Ljubljana, ustreljena 14. julija 1942.
 Blaj Tone, ubit 23. marca 1943.

Dr. Blaško Vinko, notarski pripravnik, Celje, ustreljen 22. oktobra 1943 v Grčaricah.
 Blatnik Jože, Vel. Lese, ubit 24. junija 1942.
 Blatnik Ludvik, Retje, ustreljen 20. septembra 1943 v Laščah.
 Blatnik Vinko, Retje, ustreljen 20. septembra 1943 v Laščah.
 Blažič Anton, Selo 5, ustreljen 8. junija 1943.
 Boben Adolf, Sostro, ubit 1. aprila 1943.
 Boben Franc, Sostro. ubit 11. aprila 1943.
 Bogataj I., paznik, Kočevje, ustreljen 15. oktobra 1943 v Mozlju.
 Bojč Janko, Krašnji vrh, ubit 28. aprila 1943 na Brezovi rebri.
 Bojč Marija, Krašnji vrh, ubita 9. maja 1943 v gozdu nad Radovico.
 Bole Frane, Poljane, ubit septembra 1942.
 Bolha Ivan, Dolenska cesta 48, ubit 22. junija 1942.
 Borštnik Franc, Rakitna 61, ustreljen 25. decembra 19.12.
 Boštjančič Franc, Cesta, ubit 30. septembra 194i v Turjaku, turjaški ranjenec.
 Boštjančič Jože, Cesta. ubit oktobra 1943 v Ribnici.
 Bradač Ignacij, Kompolje, ubit na Rašici v januarju 19.14.
 Bradeško I., Št. Jošt, ustreljen 1. avgusta 194?
 Brenčič Anton, Plešivica 40, ustreljen 25. junija 1942.
 Brulc Franc, župan, Hrušica 11, umorjen sredi julija 1942.
 Brulc Jože, sin župana, Hrušica 11, ustreljen sredi julija 1942.
 Brus Franc, ustreljen 2?. januarja 1942.
 Buh Janez, ubit 10. decembra 1942 na Lipalici-Ligojna.
 Bustala Alojzij, Butoraj, ubit julija 1942.
 Cankar Milko, Dobrunje, ubit na Polici 2x. marca 1943.
 Cankar Stanislav, Ljubljana, ubit 8. septembra 1942 nad Glincami.
 Capuder Gabrijel, Ljubljana, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Casar Frane, Ljubljana, ubit na Škofljici 1?. septembra 1943.
 Centa Janez, Mala Slevica, ustreljen 29. julij a 1942.

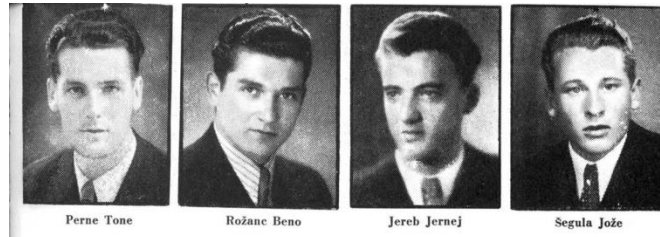
Klobčič Janez

Zakrajšek Jože

Dr. Arko Ludvik

Cimerman Stane

Klobčič Janez Zakrajšek Jože Dr. Arko Ludvik Cimerman Stane

Perne Tone Rožanc Beno Jereb Jernej Šegula Jože

- Cesar Martin, Krašnja 9, ubit 10. oktobra 1942 v Sočicah.
 Cihelka Lojze, častnik, Ljubljana, ustreljen i 2. okt. 1943 v Mozlju.
 Cikanek Frane, Brezova reber 1, ubit na Ajdovcu 12. decembra 1942.
 Cikoje Anton, ubit 12. junija 1942.
 Cikoje Nikola, ubit 12. junija 1942.
 Cimerman Stane, medicinec, Dobropolje, ubit 25. oktobra v Mozlju.
 Cimermančič Jože, Podgrad, umorjen 9. Julija 1942.
 Cimperman Anton, Jerova vas 2, ubit meseca avgusta 1942.
 Cufar Janko, ustreljen 12. oktobra i943 v Mozlju.
 Cvar Franc, kaplan, Št. Rupert, umorjen 18. junija 1942.
 Cvelbar Janez, Volčkova vas, ubit meseca Julija 1942.
 Cvelbar Jože, Kostanjevica, ubit meseca aprila 1943.
 Cvetan Matija, Gorenji Kamene, ubit meseca aprila 1943.
 Čač Ivana, Pudob 20, ubita 3. septembra 1942.
 Čač Miha, Pudob 20, ubit 3. septembra 1942.
 Čamernik France, Zaplana 15, ubit konec julija 1942.
 Čebulj Darinka, Hinje, ustreljena 'I. Junija 1942.
 Černe Frane, Gozd - Reka, ustreljen 2x. maja 1942.
 Černelj, Gozd - Reka, ustreljen 24. maja 1942.
 Černe Jernej, Ljubljana, ustreljen meseca julija 1942.
 Černe Justina, ubita meseca junija 1942 v Cirkniku. Čop I., ubit x1. junija 1942.
 Čuš Jože, Podpeč, ustreljen 30. maja 1942.
 Debelak Jože, Dobropolje, ustreljen konec avgusta 1942.
 Debelak Valentin, Lipnica, ustreljen 1. decembra 1941.
 Debeljak Jože, Dolenja vas, ustreljen 20. junija 1942.
 Debevec Frane, Kožljek, ubit x1. aprila 1943.
 Debevec Janez, Begunje 11, ubit i3. oktobra 1942.
 Debevec Lojze, študent, Begunje pri Cerknici, živ sežgan 24. novembra 1943 v Grahovem.
 Dejžman Anton, Kal pri Semiču, ubit 28. aprila 1942.
 Delači stražnik, Brod pri Fari, ustreljen 15. oktobra 1943 v Mozlju.
 Demšar Janez, Butanjevo, ustreljen 4. oktobra 1942.
 Derganc Alojz, Peruzzijska 98, ubit 15. novembra 1941.
 Derganc Jože, Metlika, ubit 9. septembra i943.
 Dežman Ivan, Daljna vas 14, ubit 15. junija 1942.
 Dežman Ivan ml., Daljna vas 14, ubit 15. Junija 1942.
 Dežman Pavla, žena, Daljna vas 14, ubita 15. junija 1942.
 Dimič Alojz, Raka, ubit 13. oktobra 1942.
 Doblek Anbon, Št. Jurij pri Grosupljem, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.

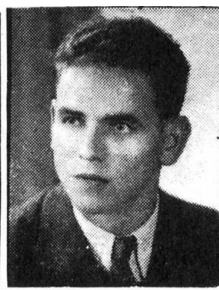
Dolez Vinko, Ravne, ubit 25. novembra 1942.
 Dolč Anica, Podtabor, ustreljena 16. junija 1942.
 Drobnič Janez, Glina, umorjen 4x. avgusta 1942.
 Dubrovič Rado, akademik, Ljubljana, ustreljen kot ranjenec v Grčaricah 15. oktobra 1943.
 Eger Jože, Ljubljana, ubit 3. julija 1942.
 Dr. Ehrlich Lambert, Ljubljana, ustreljen 26. maja 1942.
 Elter Alfred, Podpeč x4, ustreljen 12. maja 1942.
 Inž. Emmer Franc, Ljubljana, ustreljen meseca februarja 1942.
 Eppich Jože, Stara cerkev, ustreljen 2. avgusta 1942 v Stari cerkvi.
 Erbežnik Janez, Zaklanec, umorjen 21. aprila 1942.
 Erjavec Janez, Kalce, Vrh pri Višnji gori, ubit 20. oktobra 1942.
 Erjavec Jože, Stična ustreljen v Šmarju 1. avgusta 199~2.
 Erjavec Matija, Velika Račna 4, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Fabjun Martin, Čadrez 12, ubit 18. septembra 1942 na Tolstem vrhu.
 Fajdiga Marija, Zaklanec, ubita konec oktobra 1942.
 Ferjan Janez, umorjen 5. septembra 1942.
 Ferjan Janko, Oljševek pri Kranju, ustreljen 1. septembra 1942.
 Ferlinc Marijan, dijak, Ljubljana, ubit 10. sept. 1943 v Grčaricah.
 Filipič Jakob, ubit 26. julija 1942.
 Filipič Jože, Podlipa 13, umorjen z bratom 26. julija 1942.
 Fink Franc, Cesta, ubit oktobra 1943 v Ribnici.
 Fink Hilda, Doblič, ubita meseca julija 1942.
 Flajnik Jože, Hrast pri Vinici, ubit 9. februarja 1942.
 Frankin Rudi, Dobri potok, ubit 5. oktobra. 1943.
 Frankovič Vinko, Št. Jernej, ustreljen 11. junija 1942.
 Frankovič Vincenc, Št. Janž, ustreljen pri Hinjah 11. junija 1942.
 Frelih Franc, Zaplana, uhit 26. julija 1942.
 Frenk Martin, Vel. Ligojna, ubit 19. marca 1943.
 Fric I., LTrška gora, ubit 9. marca 1943.
 Furlan Franc, Kremlje, umorjen 24. julija 1942.
 Furlan Marija, Kremlje, umorjena 27. julija 1942.
 Furlan Marijan, Kremlje, umorjen 27. julija 1942.
 Gaberc Gabrijel, Ljubljana, ugrabljen iz vlaka pri Verdu 29.6.1942 ter ubit, ker ni hotel ostati pri njih.
 Gaberšek Milan, Ljubljana, ubit pri Verdu pri transportu.
 Gale Ivan, ubit na Suhorju 29. novembra 1942.
 Galič Viktor, Brdo, ustreljen 15. aprila 1942.

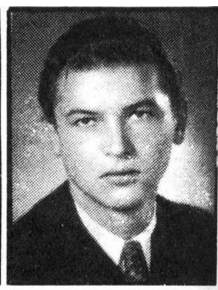
Novak Jaroslav

Kadunc Franc

Pipan Tone

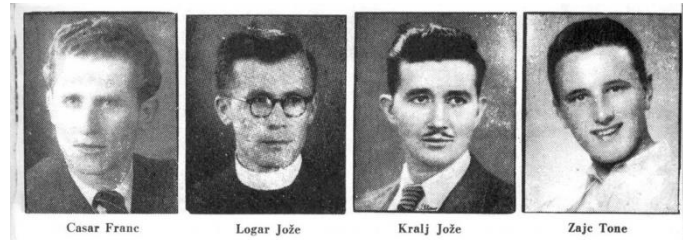
Strupi Janez

Novak Jaroslav

Kadunc Franc

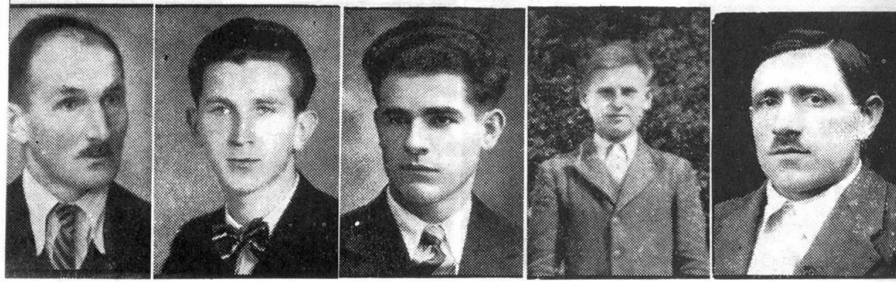
Pipan Tone

Strupi Janez

Casar Franc Logar Jože Kralj Jože Zaje Tone

Gams Frane, Kremena 4, ustreljen 2x. maja 1942.
 Gantar Janez, Št. Jošt, ustreljen 3. avgusta 1942.
 Gašparič Jurij, Hrast pri Vinici, ubit v Brezovi rebri 28. apr. 1943.
 Geohelli Herman, Notranje gorice, ustreljen 10. marca 1942.
 Geohelli Jože župnik, Notranje gorice, ustreljen 27. junija 1942.
 Gliha Frane, Žužemberk, ubit 26. julija 1943.
 Globelnik Edmund, častnik, Celje, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Globokar Zofija, Žalna, ustreljena 13.-14. avgusta 1942.
 Gnidovec Ciril, Sela, ustreljen 12. decembra 1942.
 Gnidovec Feliks, ubit 1. decembra 1942.
 Gnidovec Franc, Gor. Ajdovec, ustreljen 14. januarja 19~2.
 Godnjanec Viktor, Trebnje, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Gole Jože, Brezova reber, ustreljen 12. decembra 194~2.
 Goli Jože, Rudnik, umorjen v mesecu septembru 1942.
 Golja Ana, Dol. Suhor, ubita od 25. do 30. decembra 1942. G
 Golob Miha, Laze, ustreljen 23. marca 19.3.
 Golobič Jože Kal pri Semiču, ustreljen :'. januarja 1943.
 Gorazd I., ubit pri Mokronogu 6. septembra 1942.
 Gorenjc Jernej, Gor. Ajdovec, ubit 1. decembra 1942.
 Gorenjc Jože, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Gorišek Anfon, Vrhpolje, ubit 13. oktobra 194?.
 Gorišek Jože, Št. Jernej, ubit meseca septembra 1942.
 Gorišek jože, Dobravice, ubit 1 3. oktobra 194?.
 Gorjup Engelbert, Borovec, ubit okbobra 19~3 pri Mozlju.
 Gorše Anton, Prigorica, hrom, brez enega očesa, ubit 28. julija 1942.
 Gorše I., Meniška vas, ustreljen.
 Gottlieb Franc, Št. Peter pri Novem mestu, ubit 16. novembra 1942.
 Govednik Marija, Slamna vas, ubita 20. marca 1943.
 Gracar Anton, Brezje, 19. avgusta 1943.
 Gracar Stanko, Mirna peč, ubit 21. julija 1942.
 Gradnik Maks, ubit 12. maja 1942.
 Grahut Stanko, Gorenja vas, zaboclm 29. avgusta 1942.
 Grandovec Janez, Kompolje, ubit v Grahove-m oktobra 19~3.
 Grdadolnik I., Polhov Gradec, ubit 19. marca 1943.
 Grebenc p. Placid, Stična, ustreljen 22. oktobra v Grčaricah.
 Gregorčič Marija, Podklanec, ubita julija 1942.
 Gričar Franc, Št. Rupert, ustreljen 13. junija 1943.
 Grl Milan, Snežnik, ubit 14. septembra 1943 v Grahovem.
 Grm Anton, Sela-Žumberk, ubit 13. maja 1942.
 Grm Jože, Zagorica, ubit 20. septembra v Turjaku, ranjenec.
 Grm Stanko, Mala vas, ubit pri Rakeku septembra 1943.
 Grozdnik Ivan, Gabrje 21, umorjen 8. avgusta 1942.

Škedelj Anton

Lipovec Ciril

Mravlje Franc

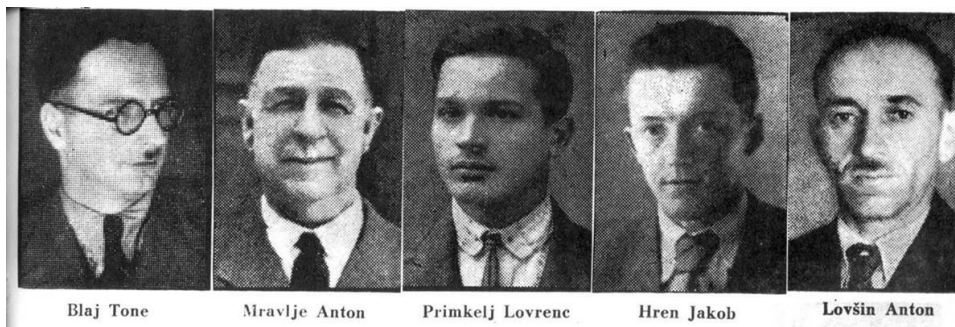
Ožbalt Franc

Šterk Miha

Škedelj Anton Lipovec Ciril Mravlje Franc Ožbalt Franc Šterk Miha

- Groznik Alojzij, posestnik, Dolenja vas pri Stični, ustreljen konec septembra 1943.
 Gruden Albin, Predstruge, ubit oktobra 1943 v Ribnici.
 Gruden Alojzij, Ulaka, ustreljen 24. julija 1942.
 Gruden Franc, oče, Ulaka, ustreljen 24. julija 1942.
 Gruden Angela, mati, Mlaka, ustreljena 24. julija 1942.
 Gruden Gabrijel, sin, Ulaka, ustreljen 24. julija 1942.
 Gruden Jože, Ponikva, ubit v Velikih Laščah januarja 1944.
 Gruden Vinko, sin, Ulaka, ustreljen 24. julija 1942.
 Guštin Angela, Drašiči, ubita konec maja 1942.
 Guštin Ivan, Mokro polje - Št. Jernej, ustreljen 3. julija 1942.
 Guzelj Frane, oče, Lavrovec, ustreljen 2. avgusta 1942.
 Guzelj Marijana, mati, ustreljena 3. avgusta 1942.
 Guzelj Jože, sin, ustreljen 3. avgusta 1942.
 Habič Marija, Zadvor 82, ubita 13. aprila 1942.
 Habič Viktor, Ljubljana, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Habjan Jože, Ljubljana, ustreljen 26. septembra 1942.
 Hauptman Albin, trgovec, Dane, ubit septembra 1943 pri Mozlju.
 Hauptman Franciška, Dane, ustreljena 3. avgusta 1942.
 Hauptman Jože, Dane, ustreljen 3. avgusta 1942.
 Hegler Janez, Podtabor, ustreljen 6. julija 1942.
 Henigman Anton, Prigorica, ubit 28. julija 1942.
 Hiti Franc, Begunje, vržen živ v brezno 30. julija 1942.
 Hiti Janez, Begunje, umorjen 2.I. julija 1942.
 Hmelak Milko, Ljubljana, ugrabljen pri transportu pri Verdu in ubit.
 Hmelak Vinko, Ljubljana, ugrabljen pri transportu pri Verdu in ubit.
 Hočevar Janez, bogoslovec. Vrh pri Št. Rupertu, ubit 31. dec. 1942.
 Holozan Drago, D. M. v Polju, ubit 8. decembra 1942.
 Horvat Lojze, Krka, ubit v Kočevju 19. marca 1943.
 Hren Anton, Podtisovec, ubit 5. maja 1943.
 Hren Anton, župnik na Blokah, ubit 14. septembra 1943.
 Hren Frane, Št. Vid, ustreljen 13. maja 1942.
 Hren Frane, Bruhanja vas; ubit pri Cerknici oktobra 1943.
 Hren Jakob, Št. Vid, ubit 22. marca 1943.
 Hren Stanko, Št. Vid, ustreljen 13. maja 1942.
 Hribar Ivana, Bizovik, ustreljena 6. aprila 1942.
 Hribar Ladislav, Bloška polica, ustreljen 23. maja 1942.
 Hribar Rado, industrijec, Ljubljana, ubit januarja 1944 pri Cerkljah.
 Hribar Slavko, Grahov o, ustreljen 22. maja 1942.
 Hrovat Alojzij, Šmihel, ustreljen 20. junija 1942.
 Hrovat Ivan, Cesta, ubit v Turjaku septembra 1943.

Hrovat Mihael, Boršt, ubit 12. decembra 1942.
 Hudnik Alojzij, Hruševo, umorjen meseca novembra 1942.
 Hudnik Franeka, Hruševo, umorjena 1x. novembra 1942.
 Hudnik Ivan, Hruševo, ubit 1x. novembra 1942.
 Hudnik Ivana, Hruševo, ubita.
 Hvala Jožefa, Padež, umorjena 11. maja 1942.
 Hvala Rafael, Padež, umorjen maja 1942.
 Intihar Anton, Bločice, ubit v Grahovem 24. novembra 1943.
 Intihar Stanko, Ortnek, ubit na Osolniku s strelom v tilnik.
 Ivančič Alojzij, Videm, ustreljen konec avgusta 19~2.
 Ivančič Andrej, Runarsko - Bloke, ubit 2~. decembra 1942.
 Ivančič Franc, Videm, ubit v Begunjah septembra 1943.
 Ivanševič Mihajlo, Babno polje, ustreljen 11. aprila 1942.
 Ivec Alojzij, ubita 23. decembra 1942.
 Jageman Alfonz, Ljubljana, ustreljen 4. februarja 1942.
 Jagodič Viktor, Ljubljana, ustreljen 1. aprila 1942.
 Jakič Janez, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. septembra 19~3.
 Jakič Jože, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. septembra 1943 v Vel. Laščah.
 Jakopin Ana, ustreljena 25. aprila 1942. '
 Jakopin Ignacij, Bukovica, ustreljen meseca Junija 1942.
 Jakopin Jože, ustreljen 25. aprila 1942.
 Jakopin Jože, sin, ustreljen 25. aprila 1942:
 Jakopin Meta, ustreljena 25. aprila 1942.
 Jakopin Vinko, ustreljen 25. aprila 1942.
 Jakoš I., Št. Rupert, ustreljen 28. Junija 1942.
 Jakše Avguštin, Prečna, ustreljen 25. Junija 1942.
 Jakše Frane, Šmihel, ustreljen 2. maja 1942.
 Jakše Karolina, Pribišje, ubita.
 Jamnik Adolf, Zagarica, ubit oktobra 1942.
 Jamnik A., Št. Rupert, ustreljen 18. junija 1942.
 Jamnik Frane, Št. Janž, ustreljen 18. junija 1942.
 Janežič Marija, Gabrje, ustreljena 14. maja 1942.
 Janežič Olga, Ljubljana, ustreljena 8. Junija 1942.
 Jankovec Janez, Butanjeva, ustreljen 4. avgusta 1942.
 Jarc Dominik, Butanjeva, ustreljen 4. avgusta 1942.
 Jarc Jože, Žužemberk, ubit 1. decembra 1942.
 Jarc Jože, Dol. Ajdovec, ubit 12. decembra 1942.
 Jazbinšek Emil, Planina, ubit meseca aprila 1943.
 Jenič Franc, Dobrnič, ubit 18. julija 1942.
 Jenko Jože, Zgor. Brnik, umorjen 6. avgusta 1942.

Blaj Tone Mravlje Anton Primkelj Lovrenc Hren Jakob Lovšin Anton

??? Krmelj Matevž Zakrajšek Jože Rožanc Ivan dr.Kožuh Lndvik Dubrovic Rado

Petrovič Rado

x

Gruden Vinko

Gruden Angela

Jenko Valentin, Barje, ubit 17. maja 1942.
 Jeraj Franc, Stepanja vas, ubit 13. maja 1942.
 Jereb Jernej, pravnik, Radomlje, ubit v Ribnici oktobra 1943.
 Jereb Viktor. Št. Jošt, ustreljen 3. avgusta 1942.
 Jerič Franc, Zdenska vas. ubit kot ranjenec v Turjaku 20. sept. 1943.
 Jerič Jože. Stična, ustreljen 20. oktobra 1941.
 Jerič Jože Zdenska vas, padel v Turjaku 19. septembra 1943.
 Jerman Mihael, Radovica, ustreljen 29. novembra 1942 na Suhorju.
 Jernejčič Andrej, Dobec ubit 13. oktobra 1942.
 Jernejčič Jože, ubit 51. decembra 1942.
 Jerše Frane, Dvr, ubit 12. decembra 1942.
 Jesebnik Frančiška, Grčarice, ubita 26. junija 1942.
 Jesenovec Alojzij, Št. Jošt, ustreljen 1. avgusta 1942.
 Jesenovec Andrej, ustreljen 9. septembra 1943.
 Jesenovec Gabrijel, zobar, Vrhnika. ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Jesenovec Ivana, Št. Jošt ubita 1. avg. usta 1942.
 Jesenovec Ljudmila, Št. Jošt, ubita 1. avgusta 1942.
 Jezeršek Anton, ubit.
 Jordan Ivan, Zaplaz, ubit v začetku avgusta 1943.
 Jovan Niko, Dravlje, ubit 2. aprila 1942.
 Junc France, Gorenje Grčevje umorjen 18. maja 1942. Šone Viktor
 Jurga Jože, ustreljen 12. oktobra 1942 v Mozlju.
 Juvančič Angela, Begunje, ustreljena 15. julija 1942.
 Kadune Franc, ubit 19. septembra 1945 na Turjaku.
 Kalinič Ilija, Kočevje, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Kambič I. župan v Črešnjevici odpeljan in ubit julija 1942.
 Kandare Frane, Dane, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Kandare Janez, ustreljen 17. julija 1942.
 Kandare Peter, Dane, ubit 14. septembra 1943 v Grahovem.
 Kanduč Frane, duhovnik, Grahovo, ubit 26. decembra 1942.
 Kaplan Ana, Preska ustreljena 18. junija 1942.
 Kastelic Anton, Bruhanja vas, ubit pri Cerknici oktobra 1943.
 Kastelic Frančiška, Rdeči Kal, ustreljena 26. julija 1942.
 Kastelic Janez Orlaki, ubit meseca julija 1942.
 Kastelic Jože, Zagorica, ubit kot ranjenec 20. septembra v Turjaku.
 Kastelic Tone, Sad, umorjen 8. junija 1942.
 Kastelic Vinko, ka lan v Št. Jerneju, ustreljen x0. junija 1942.
 Kastevc Marija, Hrušica pri Novem mestu, razsekana konec septembra 1942.
 Kastrevc Alojzij, Hrušica, ubit 18. julija 1942.
 Kastrevc Marija, Hrušica, ubita 29. avgusta 1942.
 Kavar Jože, Mirna peč, ubit 23. oktobra 1942.
 Kavčič Franeka, Št. Jošt, ustreljena 3. avgusta 1942.

Gliha Jože Porok Janez Znidaršič Karl Strle Alojzij Kandare Janez

Koklič Justina, Vel. Lahinje, ustreljena x. avgusta 1942.
 Koklič Marija, Vel. Lahinje, ustreljena meseca julija 1942.
 Kolar Mihael, Bucinja vas, ubit 16. maja 1942.
 Kolbezen Jože, Loka pri Črnomlju, ubit meseca avgusta 1942.
 Kolene Frane, Mirna, ustreljen b. aprila 1942.
 Kolenc I. Mirna, ustreljen 6. aprila 1942.
 Kolenc Tončka **11 Zirna**, ustreljena 6. aprila 1942.
 Koleča Lojze Mirna, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Komat Ana, Sv. Križ, ubita 11. julija 1942.
 Komidar Franc, Klance, ubit v Grahovem 24. novembra 1943.
 Komljanec Janko, Prečna, ustreljen 17. junija 1942.
 Koncilija Viktor, Podbosta, ubit.
 Končan Franc, Butajnova, ustreljen 14. oktobra 1942.
 Končan Marijan zas. uradnik, Celje, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Kančan Micka, Butajnova, ustreljena 14. oktobra 1942.
 Koprivica Danilo, orožniški major, Ljubljana, ubit 10. septembra 1943 v Grčaricah.
 Kavčič Ivan, Planinica, ubit sredi meseca oktobra 1942.
 Kavčič I., Ljubin pri Tolminu ubit o božiču 1942.
 Kavčič Valerija Predstruge, ubita novembra 1943 v Robu.
 Dr. Kejžar Mirko, sodnik, Ljubljana, ubit meseca februarja 1945.
 Kemperle I. Jesenice ustreljen kot ranjenec v Grčaricah 15. okt. 194x
 Kerč Ivan, Žužemberk, ubit meseca julija 1942.
 Kern Jože, Prem, ubit 21?. junija 1942.
 Keržič Frane, Kamnik pri Preserju, ubit meseca junija 1942.
 Kien Vladimir, Ljubljana, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Kikelj Jaroslav Ljubljana, ustreljen 18. marca 1942.
 Klemenc Ana Črnomelj, ustreljena 26. maja 1942.
 Klemenc I., Gradišče, ubit okrog velike noči 1942.
 Klemenčič Maks, Trebelno, ubit meseca januarja 1942.
 Klemenčič Martin, Ljubljana, ubit ob napadu na transport pri Verdu 29. junija 1942.
 Kljun Matevž, Pusti Hrib, ubit na Vel. Osolniku s strelom v tilnik.
 Klobčič Janez, dijak Vrh, ubit kot ranjenec na Turjaku 19. sept. 1943. x ,
 Klobučar Leopold, Bela cerkev, ubit 2x. julija 1942.
 Knap Pavla, Dol. Otace, ubita 20. julija 1942.
 Knap Terezija Dol. Otave ubita 20. julija 1942.
 Knez Anton. Perovo, ustreljen meseca novembra 1942.
 Knolj Stane, Žužemberk, ubit 1. decembra 1942.
 Kobe Matija, Slape, ubit 50. junija 194 .
 Kobe Rozalija, Slape ubita 50. junija 1943.
 Kodre Stanko, Vrh ubit septembra 1943 pri Mozlju.
 Kogovšek Janez, Smrečje, ubit 2. avgusta 1942.
 Kogovšek Lovre Podlipa, ustreljen ?1. avgusta 1942.

Verbič Jurij Breznik Alojzij Gruden Gabrijel Gruden Franc Gruden Lojze

Koprivšek I., Moravče ustreljen 15. julija 1942.
 Korbar Janez, Glinje (Komenda). ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Korošec Franc Studenec, ubit 13. junija 1942.
 Kos Stauslav, Vinharji, ustreljen 11. avgusta 1942.
 Košiček Miha, Žužemberk, ustreljen 1. decembra 1942.
 Košir France, Sodražica, ustreljen meseca avgusta 1942.
 Košir I. ubit 14. maja 1942.
 Košir Miro, Bezuljak pri Berunjah, ubit 5. aprila 1942.
 Kotar Janez, Sv. Križ. ubit 13. avgusta 1942.
 Kovač Baris, učiteljskičnik, Cel,Te, ustreljen 15. oktobra v Mozlju.
 Kovač Gabrijel, Malinov- vrh, ubit 20. maja 1942.
 Kovač Gašper, l~lalinov vrh, ubit 20. maja 194?.
 Kovačec Tomo. Podpeč, ubit 2. avgusta 1942.
 Kovačič Alojzij, Videm. ubit kot ranjenec v Tu vkaju 20. sept. 1943.
 Kovačič Andrej, Sekirišče, ubit 3. februarja 1942.
 Kovačič Feliks, Kamnik. ustreljen 9. septembra 1942.
 Kovačič Ivana, Kamnik pri Preserju, ustreljena 9. septembra 1942.
 Kovačič Janez, Vina vas, ubit 18. januarja 194?.
 Kovačič Janez, Topol. ustreljen 15. junija 1942.
 Kovačič Leopold, Julovec. ustreljen 22. septembra 1943.
 Kozina Freme, Zapotok. ustreljen 20. januarja 1942.
 Kozina Janez. Prigorica. Ubit 28. julija 1942.
 Kozina Jože. Prigorica., ubit 25.. julija 194?.
 Kozlevčar Franc. Vel. Gaber, ustreljen 30. maja 1942.
 Kozorob I., Ljubljana, ustreljen 3. junija 1942.
 Kožamelj Mina, Sv. Križ, ubita 13. julija 1942.
 Kožar Anton, Pruhasja vas; ustreljen 9. junija 1942.
 Kožar I., Dobrava. ustreljen 15. julija 1942.
 Koželj Benedikt. Višnja gora, ustreljen.
 Koželj Josip, Ljubljana, ubit 19. novembra 99.1?.
 Kožuh dr. Ludovik, Vel. Lašče, ubit 21 . septembra 1943 v Laščah.
 Krajc Ivan, Grahovo, ubit 24. novembra 1~143 v Grahovem.
 Krajšek Jože, Dravlje, ubit meseca januarja 1942.
 Kralj Alojzija, Črnomelj, ubita 10. avgusta 194?.
 Kralj Drabo, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlja.
 Kralj Dušan, bančni uradnik, Ljubljana, ustreljen 1?. oktobra 1943 v Mozlju.
 Kralj Jože, ustreljen 12. oktobra 194? v Mozlju.
 Kralj Jože, dimnikar, Logatec, ustreljen 1?. januarja 1944 pri Rovtah.
 Kralj Matija, ubit kot ranjenec v Mozlju 14. oktobra 1943.
 Kramar Vladislav, dijak, Celje, ustreljen 12. oktobra 194i v Mozlju.
 Kramarič Franc kaplan, Stari trg pri Ložu ustreljen 9. sept. 1942.
 Kranjc Anton, Topol, ubit 19. septembra 1942.
 Kranjc Anton, Dobec, ubit na Padežu 13. oktobra 194?.
 Kranjc Jože, Begunje, ubit 15. oktobra 1943 pri Mozlju.

Hiti Janez in France Košir Milan Armeni Franjo Jeglič Minka

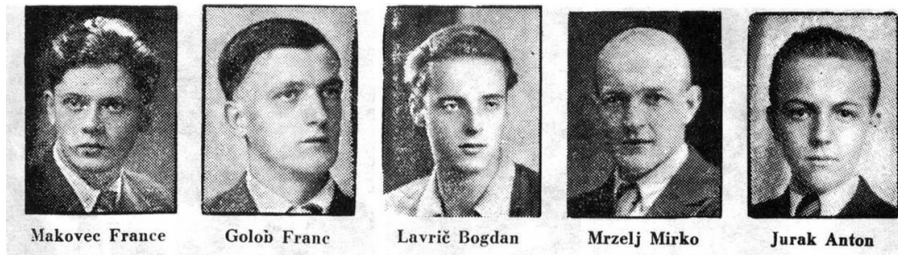

Kranjc Jožefa. Grahovo, ubita meseca julija 1942.
 Kranjc Milan, kapetan, Ljubljana ubit 10. sept. 1945 v Grčaricah.
 Kranner Jože, D. M. v Polju, ustreljen 22. februarja 1942.
 Krapež Zofija, Ljubljana, ustreljena 24. januarja 1942.
 Kraševac Franc, Kozaršče, ustreljen 8. junija 1942.
 Kraševac Franc, Nova vas, uhit pri Mozlju 15. oktobra 19~3.
 Kraševac Stanko, Dane, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Krašnja Ivan, Ljubljana, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Krašovec Jakob Stari trg, ubit 20. februarja 1942.
 Kregar Peter, Dobrunje, ubit Z. oktobra 1942.
 Kremžar Franc, dijak, Ljubljana, ubit v Grahovem 24. nov. 1943.
 Kresal Franc, Prečna, ubit 2. aprila 1942.
 Krese Amalija, Toplice, ubita 11. julija 1942.
 Krese Franc, Plano, ubit 1. decembra 1942.
 Krese Venčeslav, Plano, ubit 12. decembra 19-12
 Krivec Janez, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1945 v Vel. Laščah.
 Križman Ignacij, Grosuplje, ustreljen meseca julija 1942.
 Križman Ignacij, Struhe, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Krmclj Matevž, Ilot.avljju, ustreljen 5. decembra 194~?.
 Kroncr Franc, Št.),~mo.l, ustreljen `?~. maja 1942.
 Kr,rrriicr ložt, Št. Jernc .1, ubit 9. junija 1942.
 Znuančič Fra Krm-r Rudolf. Št. Jernej, ustreljen 25. maja 19.~?.
 ~^K r, III a n cc Franc, Dr,t;,omur, ubit 11. oktobra 1942.
 IOržič P~rem~, Hierkitna, ubit 21. junija 1942.
 Kržič I., l'uclob, ubit 14. septembra 19443 v Grahovem.
 Kultclj lluton, l'rimskovo, ubit 11. julija 194~.
 Kukuvič Razinrir, Ljubljana, ustreljen 8. oktobra 1942.
 Kun°o. Tončka, Ljubljana, ustreljena 16. julija 1942.
 Kunčič Anton, llicitlika, ubit 9. julija 1942.
 Kunčič I, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. septembra 194~ v Vel. Laščah.
 Kunši i lj I., mati, Ježica, ubita meseca januarja 1942.
 Kunšic I j I., Ježica, ubita meseca januarja 1942.
 Skubic Iva K u n s i ~ I j Mihaela, Ježica, ubita meseca januarja 1942.
 Knpljc uik Viktor Orehovica, ubit 6. septembra 1942.
 Kutnar Jože, Št. Vid pri Stični, ustreljen meseca julija 194~ .
 Kušic r Franc, vajenec, llovte, ustreljen 12. oktobra 1945 v Mozlju.
 Kužnik Jože, Srednji ll;jdovec, ubit 1. decembra 1942. ·
 Lah Albina, Zabradec, ubita 15. maja 1942.
 Lah Boris, inženir, Ljubljana, ubit 12. oktobra 19~3 v Mozlju.
 Lah I., Snhor, ubit 28. novembra 1942.
 Lampel wn, Zaplotna ubit meseca junija 194~.
 Lampel Leopold, Ljubljana, ustreljen 20., junija 1942.
 Lampret Mira, Ljubljana, ustreljena v Šiški 5. julija 1942.
 Koščak Jam Lanišar I., Dolenja vas, ustreljen 19. marca 1942.

Mišjak Alojzij Mišjak Anton Kristan Alojzij Matičič Lojze Grozde Lojze

- Lavrič Bogdan, dijak, Ljubljana, ubit v Grahovem 24. nov. 1943.
 Lavrič Janez, Ajdovec, ubit 11. decembra 1942.
 Lavrič Ludovik, Ajdovec, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Lavrih Viktor, Primskovo, ustreljen konec septembra 1943 na Čatežu.
 Lavriša Valentin, Horjul, ubit 28. junija 1942.
 Legan Lojze, Ajdovec, ubit 1. decembra 1942.
 Legat Fe(iks, Dol. Ajdovec, ubit 1. decembra 1942.
 Leiler Hubert Ribnica ubit v Ljubljani 14. marca 1942.
 Ludnik Polde
 Lenič I., Ljubljana, ustreljen 28. januarja 1942.
 Lesjak Franc, Št. Vid pri Stični, ubit 4. januarja 1942.
 Leskovec Tone, Št. Jošt nad Vrhniko, ubit 26. julija 1942.
 Levec Janez, Poljane, ubit 14. septembra 1943 v Grahovem.
 Levstik Ivan, Brinašica, ubit 14. septembra 1943 na Vel. Osolniku.
 Ličkov Lojze, Št. Vid pri Stični, ubit 4. januarja 1943.
 Lindič Marija, Žužemberk, ubita meseca julija 1942.
 Lipovec Ciril, Rudnik, ubit 23. avgusta 1942.
 Lipovec Hedvika. Rudnik, ubita 23. avgusta 1942.
 Lipovec Marina, Marinov vrh, ubita 20. maja 1942.
 Lipušček Vinko, radiotelegrafist, Ljubljana, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Lisac Ivan, trg. pomočnik, Ljubljana, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Lisec Marija, Št. Jernej, ubita 20. julija 1942.
 Lisec Neža, Št. Jernej, ubita 20. julija 1942.
 Lisec Terezija, Št. Jernej, ubita 20. julija 1942.
 Logar Jože, Vodice, bogoslovec, ubit na Turjaku 19. septembra 1943.
 Logar Marija, Ljubljana, ustreljena 2. aprila 1942.
 Logar Matija, Grahovo, ubit pri Begunjah meseca oktobra 1943.
 Logothetti Feliks, Št. Rupert, ubit 21. decembra 1942.
 Logothetti I., sežgan 2x. decembra 1942 v Št. Rupertu.
 Logothetti Stela, Št. Rupert, sežgana 21. decembra 1942.
 Lojk Ivan, Suhor, ustreljen 14. maja 1942.
 Lojk Marija, Suhor, ustreljena 25. junija 1942.
 Lončar Frane, Borovnica, ustreljen 12. Julija 1942.
 Lončar Frane, sin, Borovnica, ustreljen 12. julija 1942.
 Lončar Frančiška, mati, Borovnica, ustreljena 12. julija 1942.
 Lončar Marija, hči, Borovnica, ustreljena 12. julija 1942.
 Lončarič Anica, Metlika, ustreljena 21. julija 1942.
 Lončarič Jože, Metlika, ustreljen 3. julija 1942.
 Lončarič Marija, Metlika, ustreljena 2x. julija 1942.
 Lovšin Anton, Dol. Lazi, ubit 23. marca 1943.
 Lovšin I., pos. sin, Jurjevica pri Ribnici, ustreljen 15. oktobra 1943 v Mozlju.
 Lovšin Jože, Guštinovo, ustreljen 14. sept. 1943 na Vel. Osolniku.
 Lubinič Ilija, Radovica, ustreljen sredi decembra 1942.
 Lubinič Ilija, sin, ustreljen sredi decembra 1942.

Makovec France Golob Franc Lavrič Bogdan Mrzelj Mirko Jurak Anton

Lukan Pavel, Rov^ote, ubit 26. julija 1942.
 Lukšič Ivan, Podgrad, ubit 8. novembra 1942.
 Lunder Anton Trebelno, ubit 24. maja 1942.
 Lunder Leopold, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Luzar Katarina, Metlika, ubita 20. marca 1942.
 Lužar Jože, Št. Jernej, ubit x. septembra 1942.
 M a č e r o 1 Rok, Žužemberk, ubit 1. decembra 1942.
 Hudnik Ivanka Inž. Mader I., Ribnica, ubit meseca novembra 1942.
 Mahorič Alojzija, Višnja gora, ubita 14. junija 1942.
 Majcen I., Št. Janž ustreljen 16. avgusta 1943.
 Majdič Hortunat, Ljubljana, ustreljen 25. avgusta 1942 v Ljubljani.
 Makovec Tone Št. Jernej, ustreljen meseca junija 1942. .
 Makše Anton Mirna peč, ustreljen 19. julija 1942.
 Makše Leopold, Ljubljana, ustreljen 18. marca 19.12 na Škofljici.
 Makše Marija, Mirna peč, ubita 22. julija 1942.
 Malavašič Albina, Št. Jošt, ustreljena 3. avgusta 1942.
 Malovrh Anton, Smrečje, ustreljen 26. julija 1942.
 Malovrh France, kaplan, Kranj, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Marinček Franc, Bloke, ubit 23. decembra 1942.
 Marinčič I., narednik, Šmarjeta, ubit 10. sept. 1943 na Grčaricah.
 Marinčič Marija, Št. Vid pri Stični, ustreljena 1x. junija 1942.
 Marinčič Rudolf, uradnik, Ljubljana, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Marinko I., Vnanje gorice, ustreljen 25. januarja 1943.
 Markolčič Alojzij, Bločice, ubit v Grahovem 24. novembra 1943.
 Markun I., Barje, ubit 1x. maja 1942.
 Marn Mirko, dijak, Krka, ubit 10. sept. 1943 na Grčaricah.
 Marolt Ivan, Maršiči, ustreljen x. sept. 1943 na Vel. Osolniku.
 Marolt Jakob Žirovnica, ubit 23. junija 1942.
 Marolt Jože, Pusti hrib, ustreljen 1x. sept. 1943 na Vel. Osolniku.
 Martinčič Anica, Grahovo ubita meseca junija 1942.
 Martinčič Franc, Ložina (Kočevje), ubit oktobra 1953 pri Mozlju.
 Martinčič Jernej, trgovec, Dolenja vas pri Cerknici, ubit oktobra 1943.
 Martinčič Marija, Grahovo, ubita meseca junija 1942.
 Martinjak Anton, Dobrova, ubit 24. januarja 19443.
 Mate Edvard, Ribnica, ustreljen 22. marca 1942.
 Matekovič Jožefa, Radovica, ubita 15. marca 1943.
 Matičič Alojzij, trgovec, Begunje, ubit 15. oktobra 1943 pri Mozlju.
 Mavec Alojzij, Mirna peč, ubit 28. maja 1942.
 Mavec Marija, Hrastje pri Peči, ubita 22. julija 1942.
 Maver Jože, Brezova reber, ustreljen 11. decembra 1942.
 Mavsar Ciril, Št. Rupert, ubit 26. decembra 1942.
 Mavsar Darko, Št. Rupert, ubit 2~. decembra 1942.
 Mavsar Dolfi, Št. Rupert, ubit 21. decembra 1942.
 Mavsar Janez, Semič, ubit 28. aprila 1942.

Hudnik Lojze z nevesto

Jereb Tomaž

Mravlje Tone

Mikec Anton

Hudnik Lojze z nevesto Jereb Tomaž Mravlje Tone Mikec Anton

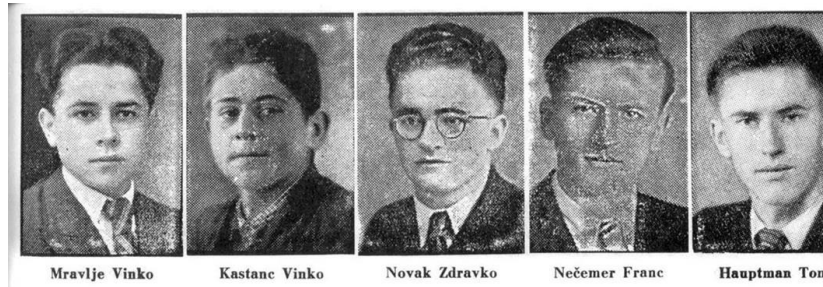

Selmit Ivan

Pograjc Franci

Lavršič Ivan

Mavsar Jože, Št. Rupert, ubit 27. decembra 1942.
 Mavsar Marija, Št. Rupert, ubita 22. decembra 1942.
 Mavsar Peter, Št. Rupert, ubit 22. decembra 1942.
 Mavsar Stanko, Št. Rupert, ubit 27. decembra 1943.
 Mavsar Terezija, Št. Rupert, ubita 22. decembra 1942.
 Mavsar Vinko, Št. Rupert, ubit 22. decembra 1942.
 Maždon Vida, Ljubljana, ubita 8. junija 1942.
 Meden Jože, Kožljek, ubit 12. septembra 1942.
 Medle Franc, Brusnice, ubit 5. junija 1942.
 Medle Marija, hči, Brusnice, ubit 5. junija 1942.
 Medle Marija, mati, Brusnice, ubita 3. junija 1942.
 Medved Franc, Št. Peter pri Novem mestu, ustreljen 22. aprila 1942?
 Meglič Anton, Toplice, ustreljen 2. junija 1942.
 Meklaj I., ubit meseca junija 1942.
 Mervar Jože, Žužemberk, ustreljen 1. decembra 1942.
 Mesarič Marija, Prečna, ubita 5. julija 1942.
 Mesnik Anton, Krka, ubit 19. marca 1945.
 Mesojedec Franc, Kopolje, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Mesojedec Jože, Zagorica, ubit v Velikih Laščah 21. septembra 1941.
 Mestek Izidor, ustreljen 29. junija 1942.
 Mestnik Anton, Babno polje, ustreljen 11. aprila 1942.
 Mevšek Rupert, Izovte, ustreljen 28. avgusta 1942.
 Mihelčič Adolf, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1941 v Vel. Laščah
 Mihelčič Ivana, Sabočevo, ubita 12. aprila 1942.
 Mihelčič Janez, dijak, Ljubljana ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Mihelčič Jože, Sabočevo, ubit 12. aprila 1942.
 Mihič Alojzij, Ambrus, ubit 17. marca 1941.
 Mihič Ana, Prečna, ustreljena 25. septembra 1942.
 Mihič I., Podturn, ustreljen 16. marca 1942.
 Mihič Jože, Prečna, ubit 1. julija 1942.
 Mikec nušan, Ljubljana, ubit 29. junija 1942.
 Miklavčič Anton, Cesta, ubit na Rašici v januarju 1944.
 Miklič Janez, Bruhanja vas, ubit pri Cerknici oktobra 1943.
 Miklič Jože, Ambrus, ustreljen 20. septembra 1941 v Laščah.
 Miklič Jožefa, Videm, ubita novembra 1943 v Robu.
 Milanović Mladen, orožnik, Srbija, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Milanović Šime, Istra, ubit meseca septembra 1943.
 Milavec I., Planina, ubit ~. avgusta 1943.
 Mirtek Jernej, Št. Peter pri Novem mestu, ustreljen 1. aprila 1943.
 Mirtič Alojzij, Ajdovec, ustreljen 12. decembra 1942.
 Mišič Alojzij, Bločice, ubit v Grahovem 24. novembra 1943.
 Mišič hrane, Bločice, ubit v Grahovem 24. novembra 1943.

Mravlje Vinko Kastanc Vinko Novak Zdravko Nečemer Franc Hanptmas

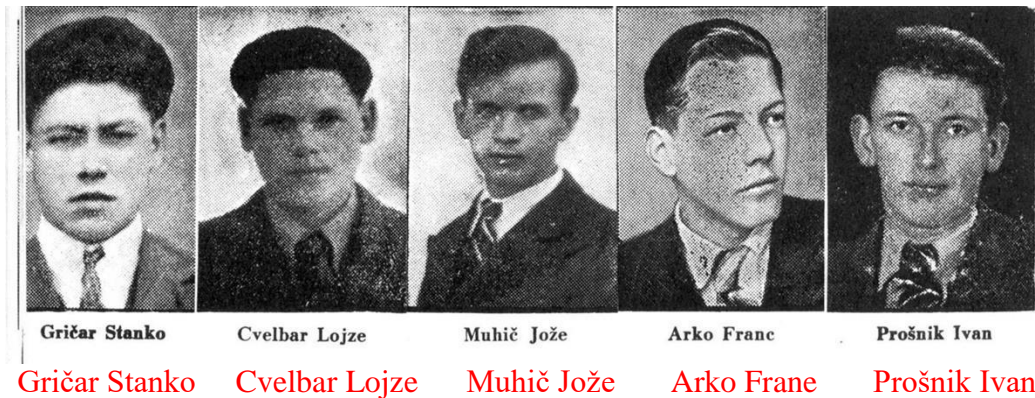

Skubic Ivan

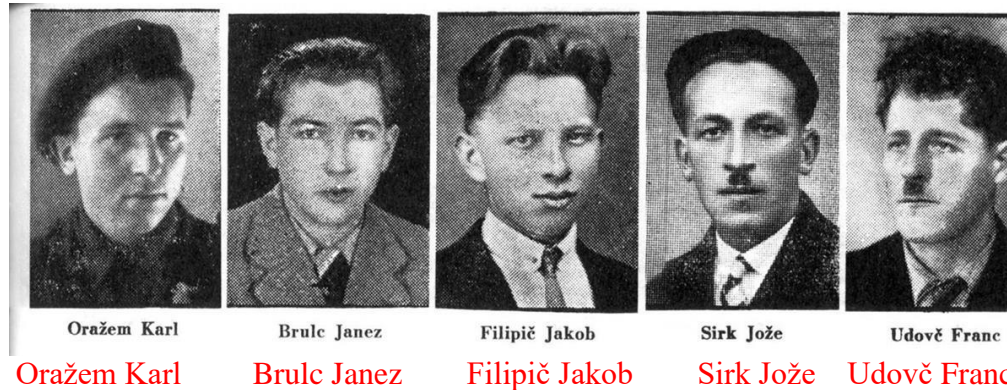
Andrej

Obreza Ton

Mišič Vera, Bločice, ustreljena v začetku avgusta 1942.
 Mišič Viljem, Št. Vid pri Stični, ustreljen 15. junija 1942.
 Mišjak Alojzij, Šmihel, ubit meseca junija 1942.
 Mišjak Anton, Šmihel, ubit 7. julija 1942.
 Mišmaš Ivanka, Ambrus, ubita 17. marca 1943.
 Mivšek Franc, Zaplana, ubit meseca junija 1942.
 Mlakar Olga, Ljubljana, ubita 6. junija 1942.
 Močilnikar Anton, Ig, ubit 24. mlja 1942.
 Modic Ivan, Ig, ubit 5. aprila 1942.
 Mohar Anton, Brusnice, ubit meseca julija 1942.
 Moravec Mirko, Metlika, ubit 29. januarja 1943.
 Možina Marija, Rudnik, ubita 28. junija 1942.
 Možina Marija, Rudnik - Sela, ubita 1. junija 1942.
 Mrak Ivan, Brezovica, ustreljen 26. avgusta 1942.
 Mravlje Anton, Brezovica, ustreljen 13. junija 1942.
 Mravlje Franc, Brezovica, ustreljen 13. junija 1942.
 Mravlje Frančiška, Rovte, ubita 6. maja 1942.
 Mravlje Vinko, Brezovica, ustreljen 1x. junija 1942.
 Mrkun Janez, Ig, ustreljen 18. maja 1942:
 Mrvar Anton, Žužemberk, ubit 26. maja 1942.
 Mrvar Edi, Žužemberk, ubit 26. julija 1943.
 Mucha dr. Vladimir, Lož, ustreljen 2. julij 1942.
 Muhič Jože, Stopiče, ustreljen 15. avgusta 1942.
 Mulc Andrej, Kozaršče, ustreljen 28. julija 1942.
 Mulc Jože Cerknica, ustreljen 10. junija 1942.
 Mulej I., Gorjuše, ustreljen 13. decembra 1941.
 Muren Alojzij, Dragatuš, ubit 5. aprila 1943.
 Murbelj Alojzij, Prečna, ustreljen 10. julija 1942.
 Murgelj Anton, Prečna, ustreljen 10. julija 1942.
 Murgelj J., Gornje Kamnice, ustreljen 2. junija 1943.
 Murn Franc, Ajdovec, ubit 1. decembra 1942.
 Murn Frenk, kroj. pomočnik, Stopiče, ustreljen 12. okt. 1942 v Mozlju.
 Murn Ivan, Prečna, ubit 21. Julija 1942.
 Mustar Janez, Kompolje, ustreljen 20. septembra 1943 v Laščah.
 Mustar Štefan, Dobropolje, ustreljen meseca avgusta 1942.
 Mustavar Marija, Rašica, ustreljena 24. maja. 1942.
 Nahtigal Franc, Št. Rupert, ustreljen 16. junija 1942.
 Vahtigal Ignac, Žužemberk, ubit 26. julija 1943.
 Nanut Janez, Stari trg, ustreljen 28. maja 1942.
 Nartnik Marica, Tolmin, ubita 24. junija 1942.
 Dr. Natlačen Marko, bivši ban, Ljubljana, ustreljen 13. oktobra 1942.

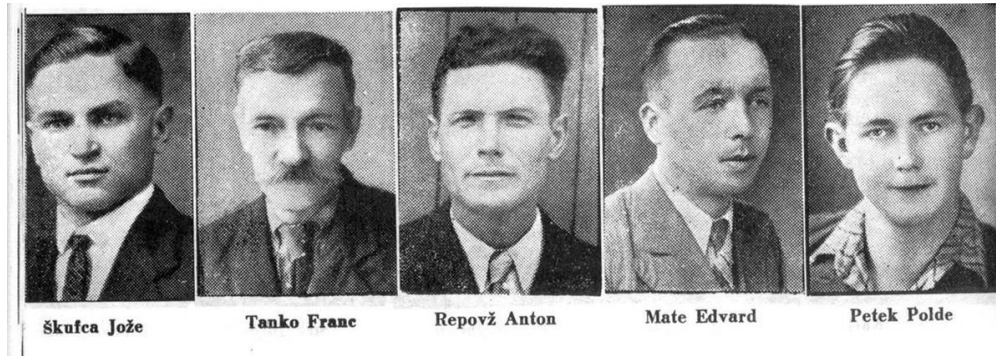

Nečemer Franc, Sv. Križ, ustreljen 15. julija 1942.
 Nemanič Karolina, Suhor, ustreljena 3. januarja 1943.
 Nemanič Marija, Metlika, ubita 20. marca 1943.
 Nemanič Marija, Stari trg ob Kolpi, ubita 9. septembra 1942.
 Nemanič Marjeta, Metlika, ubita 6. septembra 1942.
 P. Norbert Klemen, Suhor, ustreljen 29. decembra 1942.
 Nose Franc, Struge, ubit oktobra 1945 pri Mozlju.
 Notar Janez, Ljubljana, ustreljen 1. oktobra 1941.
 Novak Albert, Prečna, ustreljen 3. maja 1942.
 Novak I., trgovec, Št. Peter, ubit 10. septembra 1943 na Grčaricah.
 Novak Jaroslav, D. M. Polje, ustreljen 15. sept. 1943 na Vel. Osolniku.
 Oberman Karolina, Metlika, ubita konec maja 1942.
 Oblak Ivan, Rigelj, ubit 14. septembra 1943 na Vel. Osolniku.
 Oblak Janez, Št. Jošt, ustreljen 1. avgusta 1942.
 Oblat Dušan, Ljubljana, ubit pri Verdu 29. junija 1942.
 Okoren Franc, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Okorn I., Suhor, ubit 29. novembra 1942.
 Omahen Jakob, Dragatuš, ubit 6. julija 1942.
 Omahen Marija, Št. Vid pri Stični, ubita marca julija 1942.
 Opeka Janez, Begunje pri Cerknici, ubit 20. maja 1942.
 Oražem Karel, Dolenja vas, ubit 2~. marca 1943.
 Osterc Božidar, Ljubljana, ubit 8. julija 194~.
 Osterman Rudi, občinski tajnik, Videm, ubit v Ribnici septembra 1943.
 Otorepec I., žena financarja, ustreljena 15. oktobra 1943 v Mozlju.
 Otorepec I., mati gornje, 84let stara, ustreljena prav tam.
 Ovniček Franc, Stopiče, ustreljen 16. julija 1942.
 Ovniček Frančiška, Stopiče, ubita meseca avgusta 1942.
 Ožbalt Alojzij, ubit meseca aprila 1943.
 Ožbalt Franc, Stari log, ubit 18. maja 1942.
 Palčič Ivan, Vrhnika, ubit oktobra 1943 v Mozlju.
 Palčič Jakob, Vrhnika, ustreljen 3. septembra 1942.
 Palčič Jakob, Stari trg, ubit 3. septembra 1942.
 Palčič Janez, kmet, Vrhnika, star x0 let, ubit 3. septembra 1942.
 Pašič Alojzij, Prečna, ubit 1'I. junija 1942.
 Pavlin I., Št. Jernej, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Pavlinč Janez, Št. Jernej, ubit 26. maja 1942.
 Pečarič Jože, Metlika, ubit 30. januarja 1943.
 Peček Frančiška, Št. Rupert, ubita 23. marca 1943.
 Pečnik Janez, Dvorska vas, ubit 2. julija 1942.
 Pečnikova žena, Dvorska vas, ubita 2. julija 1942.

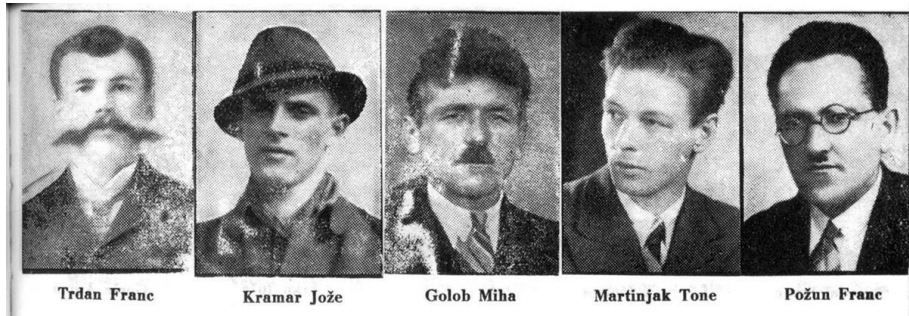
Oražem Karl Brulc Janez Filipič Jakob Sirk Jože Udovč Franc

Pečnik Jože, Škocjan, ustreljen 19. septembra 1943 na Turjaku.
 Pehkačev oče, Sv. Ambrož, ubit 15. avgusta 1942.
 Peklaj Ivan, Dobrova, ubit meseca januarja 1943.
 Pelič Ivana, Črnomelj, ubita 25. junija 1942.
 Pelko Jela, Sv. Peter pri Novem mestu, ustreljena 5. sept. 1942.
 Perhaj Ivan, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Perne Tone, pravnik, Povelje, ustreljen 20. septembra 1943 v Laščah.
 Peršuh Ivo, Ljubljana, ubit 21. maja 1942.
 Per'tot Boris, zas. uradnik, Celje, ustreljen 22. okt. 1942 v Grčaricah.
 Pesjak Anton, Dravljje, usreljen 1. oktobra 1942.
 Petar Jakob, častnik, ubit septembra 1943 pri Mozlju.
 Petek Jože, Kočevje, ubit 6. julija 1942.
 Petek Leopold, Škocjan pri Turjaku, umorjen novembra 1942.
 Petek Nikolaj, Gor. Logatec, ubit pri Verdu 4. decembra 1942.
 Petelin Anton, Škocjan, ustreljen v Turjaku 19. septembra 194~.
 Petelin Jože, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Petelin Stanko, profesor, ustreljen 20. septembra 194~ v Laščah.
 Peterca I., Ljubljana, ubit 12. decembra 194?.
 Peterlin Vinko iz Vidma, ubit 9. junija v Kompoljah.
 Petkovšek Anton, Borovnica, ustreljen pri Verdu 29. junija 1942.
 Petrič Edvard, Podlož, ubit 16. oktobra 1942.
 Petrič Jože, Topol, ubit 8. oktobra 1942 v Dolenji vasi.
 Picek Viktor, Žužemberk, ubit 26. julija 1942.
 Pipein Tone, jurist, Skofja Loka, ubit na Golem septembra 1942.
 Pirc Janez, Šmihel, umorjen meseca julija 1942.
 Pirc Valentin, Šmihel, ubit meseca julija 1942.
 Dr.Plajh Avgust, sodni pripravnik, Ljubljana, ustr.12.oktobra 1943 v Mozlju.
 Plantan Anton, Vrh pri Št. Jerneju, ustreljen 21. aprila 1942.
 Plavec Anton, Mokronog, umorjen i. junija 1942.
 Plavec A., st. Rupert, ustreljen 18. junija 1942.
 Plesec Neža, Metlika, ubita 2x. marca 1943.
 Pleško Ivko, Kozarje, ustreljen 2x. januarja 1942.
 Plibernik Albert. Črnomelj, ubit meseca julija 1943.
 Pliverič Zvonko, Ljubljana, ustreljen 1. decembra 1942.
 Plos Frančiška, Stari trg, ustreljena 2T. junija 1942.
 Plut Alojzija, Suhor, ubita 15. maja 1943.
 Pobežal Maks, Sv. Jurij ob Taboru, ubit meseca marec 1943.
 Poderžaj Frane, Uršna sela, ubit meseca julija 1942.
 Pogačar Frane, Hruševo. ustreljen 16. marec 1942.
 Pogačnik A., D. M. v Polju, ustreljen 6. avgusta 1942.
 Pogačnik Feliks, D. M. v Polju, ustreljen 6. avgusta 1942.

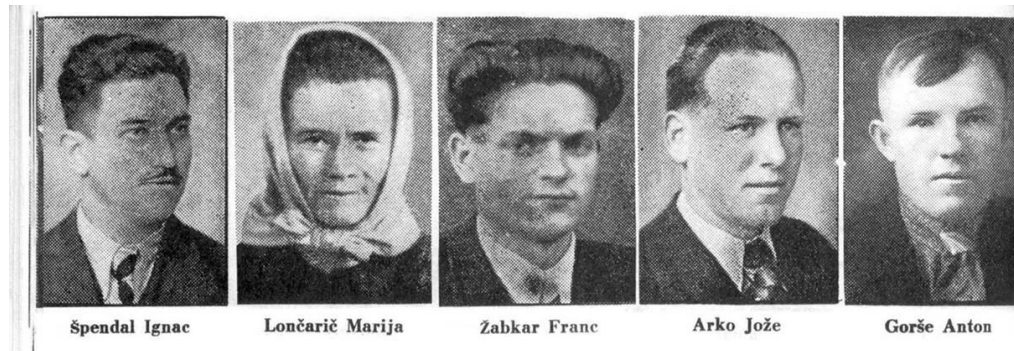
Škofca Jože Tanko Franc Repovž Anton Mate Edvard Petek Polde

Pograjc Frane, Celje, ustreljen 20. septembra 1942 v Laščah.
 Poje Jernej, Vrhnika, umorjen 2. marca 1942..
 Poje Terezija, Prezid, ubita 25. junija 1942.
 Polak Ivan, Ljubljana, ustreljen v Ljubljani 5. januarja 1942.
 Ponikvar Jože, ubit 23. decembra 1942.
 Ppek Ivan, Borovnica, ubit 1x. julija 1942.
 Poreber Janez, Soteska, ustreljen 5. julija 1942.
 Porenta Anton, Sostro, ustreljen 10. novembra 1941.
 Porenta Anton, Sostro, ustreljen ~. junija 1942.
 Poročar Jože, Laze, ubit v Grahovem 24. novembra 1942.
 Potočar Franc, Prečna, ustreljen 11. marca 1942.
 Potočar Jože, Ajdovec, ubit 1. decembra 1942.
 Potokar I., Brezovica, ustreljen 15. avgusta 1942.
 Povše Anton, Ježica, ustreljen 28. marec 1942.
 Povše I., Ježica, ustreljena 28. marca 1943.
 Povše Jože, Goriška vas, ustreljen 1x. februarja 1941.
 Povše Srečko, Novo mesto, ustreljen 29. julija 1942.
 Pozine I., Dobrava-Otoče, ustreljen 1. decembra 1941.
 Požun Franc, Žužemberk, ustreljen 8. maja 1942.
 Prah I., Brezovica, ubit meseca julija 1942.
 Pravničar Štefan, Toplice, ustreljen pri Hinjah ?. junija 1942.
 Praznik Lojze, Ajdovec, ubit 1. decembra 1942.
 Pregelj Marijan, Begunje pri Cerknici, ustreljen 2x. dec. 1941.
 Prelog Franc, Zagojčiči pri Ptuju, ubit oktobra 1941 pri Mozlju.
 Premrov I., Martinjak, ubit 4. junija 1943.
 Prešeren Sandi, Kranj, ubit kot ranjenec v Grčaricah 15. okt. 1945.
 Prhaj Ivan, Škocjan, ustreljen na Turjaku 19. septembra 1941.
 Prhne Jernej, Št. Jernej, ubit na Vrhpolju 31. avgusta 1943.
 Prijatelj Alojzij, Podgora, umrl pomladi 1943.
 Prijatelj Ana, Rašica, ustreljena 24. maj a 1942.
 Prijatelj Jože, Dobropolje, ustreljen 9. junija 1942.
 Prijatelj Peter, Sodražica, ustreljen 14. sept. 1941 na Vel. Osolniku.
 Primožič Anton, Bezuljak, ustreljen 18. septembra 1942.
 Pristavec Anton, Borovnica - Brezovica, ustreljen 14. avgusta 1941.
 Prosen Franc, Sobračce, ustreljen konec septembra 194x.
 Prosen Ivan, Horjul, ustreljen 12. decembra 1942.
 Prtovč Anton, Kal nad Kanalom, ubit meseca februarja 1943.
 Prtovč Ivanka, Kal nad Kanalom; ubita meseca februarja 1943.
 Prtovč Zofija, Kal nad Kanalom, ubita meseca februarja 1943.
 Prus Angela, Metlika, ustreljena meseca maja 1943.
 Prus Janez, Metlika, ubit 20. maja 1943.

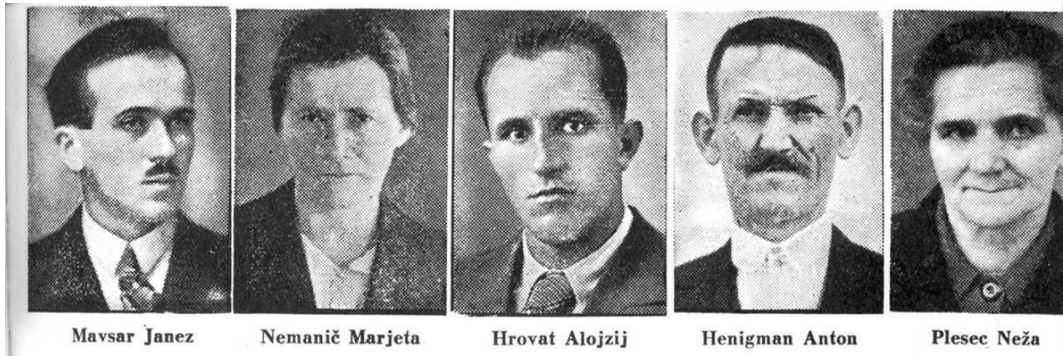
Trdan Franc Kramar Jože Golob Miha Martinjak Tone Požun Frea

Pucelj Ivan, Ljubljana, ustreljen 26. marca 1942.
 Puhek Štefan, Dragatuš, ubit 5. aprila 1942.
 Purkat Ivanka, Gor. Otave, ustreljena 11. julija 1942.
 Pust Albin, Brezova reber, ustreljen 1. decembra 1942.
 Pust Ivan, Sodražica, ustreljen na Vel. Osolniku 14. sept. 1943.
 Radelj Jože, Višnja gora, ustreljen 18. oktobra 1942.
 Rajer Jernej, Št. Jernej, ubit 12. decembra 1942.
 Rajk Marija, Brusnice, ubita julija 1943.
 Rajner Jože, Moravče, ubit junija 1943.
 Rakovec Jože, Reber, ubit 11. decembra 1942.
 Razpotnik Jože, Tomišelj, ustreljen 21. junija 1942.
 Rastresen Janez, župnik, Suhor, ustreljen 21. julija 1942.
 Remec Matija, Dobrova, ubit 18. februarja 1943.
 Repovž Anton ml., Metlika, uhit 30. januarja 1942.
 Repovž Anton, Metlika, ubit 15. septembra 1942.
 Režek Barbara, Radovica, ubita 10. aprila 1943.
 Ribnikar Branko, časnikar, Ljubljana, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.
 Riger Anton, Praproče, ubit 14. septembra 1943 na Vel. Osolniku.
 Rigler Franc, Dolenja vas, ubit 5. junija 1942.
 Rojic Vikior, Ljubljana, ustreljen 26. maja 1942.
 Ronko Jože, zidarski mojster, Cerknica, ubit oktobra 1943.
 Rot Anton, Ortnek, ubit 14. septembra 1943 na Vel. Osolniku.
 Rot Danijel, Maribor, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Rot Franc, Župeno, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Rot Jože, Župeno, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Rožanec Beno, akademik, Lož, ustreljen 21. septembra ' 1943 v Laščah.
 Rožanec Janez, zas. uradnik, ustreljen 21. septembra 1943 v Laščah.
 Rožič Franc, Ljubljana, ustreljen 29. januarja 1942.
 Rudolf Anton, Dobrunje, ubit 22. oktobra 1942.
 Rupar Frančiška; Sv. Vid nad Cerknico, ubita 1. junija 1942.
 Rus Rafael, Struge, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Rusjan Saša, poročnik, Ljubljana, ubit 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Sečnik Janez, Horjul, ubit 12. decembra 1942.
 Selak Ivan, Hinje, ustreljen 12. junija 1942.
 Inž. Seljak Jože, Cerknica, ubit 15. oktobra 1943 pri Mozlju.
 Sever Anton, Dobrava, ustreljen 26. avgusta 1942.
 Sever Mitja, dijak, Ljubljana, ubit 14. oktobra 1943 v Mozlju.
 Siberer Lado, dijak, Ljubljana, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Simčič Mirko, inženir, Ljubljana, ustreljen v Tolminu 6. febr. 1944.
 Simonišek Leopold, Horjul, ubit 12. decembra 1942.

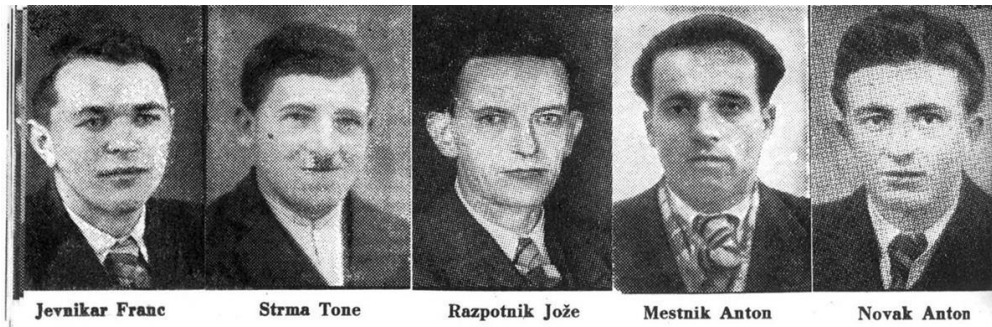
Špendal Ignac Lončarič Marija Žabkar Franc Arko Jože Gorše Anton

Skebe Anton, Žužemberk, ubit 23. julija 1943.
 Skubic Ivan, Dobrova, ubit 30. marca 1943.
 Skubic Jože, Sap, ubit 25. julija 1942.
 Skubic Vinko, nadučitelj, Cerknica, ustreljen oktobra 1943.
 Skvarča Neža, Dravlje, ustreljena 14. junija 1943.
 Smrekar Angela, Stixna, ustreljena 31. maja 1942.
 Smrekar Anton, Smrečje, ustreljen 25. junija 1942.
 Snoj Srečko, Vel. Osalnik, ustreljen 14. septembra 1943.
 Snoj Srečko, D. M. Polje, ustreljen 15. sept. 1943. na Vel. Osolniku.
 Somrak Anton, Ponikva, ubit v Ribnici oktobra 1943.
 Springer Janez, hompolje, ubit oktobra 1943. pri Mozlju.
 Srpan Slavko, Hom, ubit 26. avgusta 1942.
 Sršen I., Vodice, ubit 9. marca 1943.
 Starc Anton, Vel. Liplene, ubit 10. aprila 1942.
 Starc Anton, Metlika, ubit 21. maja 1942.
 Starc Ivan, Metlika, ubit decembra 1942.
 Starc Jože, Suhor, ubit s hčerko Jožefo 28. marca 1943.
 Starc Jožefa, Suhor, uhita marca 1943.
 Starc Pavle, Metlika, ubit marca 1941.
 Sterniša Marjan, orojnički poročnik, ubit 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Strah Anton, Videm, ubit septembra 1942 v Ivompoljah.
 Strah Franc, časnikar, Mežica, ustreljen 28. junija 1942.
 Strah Tone, Dobropolje, ubit 19. septembra 1942.
 Strajnar Marija, Sotrska, ustreljena 23. novembra 1942.
 Strle Alojzij, Dane, ubit 3. septembra 1942.
 Strle Andrej, Stari trg, ubit 20. februarja 1943.
 Strle Frane, Sv. Vid nad Cerknico, ustreljen 23. aprila 1943.
 Strle Frančiška, Podlož, ubita 16. oktobra 1942.
 Strle Janez, Laze, ubit 14. septembra 1943 v Grahovem.
 Strle Valenti n, Osredek, ustreljen 23. aprila 1942.
 Strnad Jože, Zdenska vas, ubit kot ranjenec 20. septembra 1943.
 Strupeh Anton, Mokronog, ubit 21. junija 1942.
 Strupi Janez, dijak, Čirčice, ubit na Golem septembra 1943.
 Suhadolnik Albina, Podpeč, ustreljena 1. julija 1942.
 Sunjič Marko, Ljubljana, ustreljen 21. junija 1942.
 Svete Andrej, Preserje, ubit decembra 1942.
 Schweiger Danica, Črnomelj, ustreljena 20. septembra 1942.
 Schweiger Pepca, Črnomelj, ustreljena 20. septembra 1942.
 Šalohar Jože, Stopiče, ubit 9. julija 1942.
 Šarc Maks, mizar, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Šare Peter, trgovec, Ljubljana, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.

Mavsar Janez Nemanič Marjeta Hrovat Alojzij Henigman Anton Plesec Neža

Šaver Ivanka, Radovica, ubita z očetom 9. maja 1942.
 Ščuk Anton, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. septembra 1943 v Vel. Laščah.
 Šega Frane, fotograf, Grahovo, ustreljen 21. oktobra 1943 v Jelenovem žlebu.
 Šegula Jože, dijak, ubit pri Pijavi gorici 16. septembra 1943.
 Šetina Anton, Prečna, ubit 1. aprila 1943.
 Šijanec Ernest, častnik. Ljubljana, ustreljen 22. okt. 1943 v Grčaricah.
 Šimenc Franc, Dragatuš, ubit 6. julija 1942.
 Šimenc Matija. Drnatuš, ubit 6. junija 1942.
 Šinkar Tonček, kaplan, Mirna peč, ustreljen 14. oktobra 1943 v Mozlju.
 Šinkovec Ivan, Ambrus, ubit 1. I. marca 1943.
 Šinkovec Jože, ustreljen 14. oktobra 1943 v Mozlju.
 Šinkovec Peter, Zaplana, ubit 26. julija 1942.
 Škedelj rinton, Smihel, ustreljen 1. julija 1942.
 Škedelj Stane ustreljen 14. oktobra 1943 v Mozlju.
 Škerlj Ivan, Stara Cerkev, ustreljen 15. oktobra 1943 v Mozlju.
 Škerlj Marija, 10 let stara, Stara Cerkev, ustreljena 15. oktobra 1943 v Mozlju.
 Škof Alojzij, Dolenja vas pri Cerknici, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Škofca Jože, ustreljen 14. oktobra 1943 v Mozlju.
 Škrbec Stanko. Gor. Jezero, ustreljen 22. okt. 1943 v Jelenovem žlebu.
 Škrupe I., Mokronog, ustreljen 20. julija 1942.
 Škufca Alojz, Žužemberk, ubit 21. decembra 1942.
 Škufca Jože, Krka, ubit julija 1942.
 Škulj Alojz, Sodražica, ustreljen 14. septembra 1943 na Vel. Osolniku.
 Škulj Jožefa, Barje, ubita 11. maja 1942.
 Šlegelj Ivan, Ljubljana, ustreljen 18. decembra 1941.
 Šlegelj Irfarija, ustreljena 11. decembra 1941 v Ljubljani.
 Šmit Josip, Brusnice, ustreljen 14. septembra 1942.
 Šoštarič Anton, Stari trg, ubit 21. novembra 1942.
 Špec Frane, Stavša vas, ubit 1. decembra 1942.
 Špehar Janez, hlapec, ubit 14. septembra 1943 v Grahovem.
 Štalcer I., posestnik. Grčarice, ubit 22. oktobra 1943.
 Štavs Jože, Žužemberk, ubit 21. julija 1943.
 Šteblaj Tone, Ribnica, ustreljen 29. aprila 1942.
 Štenja Lojze, Št. Jernej, ustreljen 12. junija 1942.
 Štepec Jože, Št. Rupert, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Štos Draga, Metlika, umorjena 20. marca 1943.
 Štravs Franc, Brusnice, ubit marca 1942.
 Štravs Jože. Žužemberk, ustreljen 26. julija 1943.
 Štrichelj Ivan, orožnik, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.
 Štrubelj Franc, Polica, ubit 25. februarja 1943.

Jevnikar Franc Strma Tone Razpotnik Jože Mestnik Anton Novak Anton

Štrumbelj Ferdinand, Dol. Ajdovec, ustreljen 12. decembra 1942 na Brezov i rebri.

Štular Jože, Stopiče, ubit 24. junija 1942.

Štupnik Rudolf, Velika Račna, ustreljen 12. oktobra 1943 v Mozlju.

Šubic Marijana, Št. Jošt, ustreljena x. avgusta 1942.

Šutej I., Brezovica, ustreljen 1: oktobra 1941.

Šuštar Alojzij, Videm, ustreljen 20. septembra 1943 v Laščah.

Šuštaršič Cilka, Šmihel, ubita 6. junija 1942.

Švigelj Anton, Bezuljak, ustreljen 18. januarja 1942.

Švigelj Anton, sin, Bezuljak, ustreljen 18. januarja 1942.

Tanko Franc, Dolenja vas, ubit 28. julija 1942.

Tavdan Božo, Dane, ubit 19. oktobra 1941.

Tekavec Ivana, Ambrus, ubita 17. marca 1942.

Tekavec Anton, Sv. Vid, ustreljen 23. aprila 1942.

Tekavec Franc, Zala - Sv. Vid, ubit 5. junija 1942.

Telič Andrej, Stari trg, ubit 20. februarja 1942.

Telič Katarina, Stari trg, ustreljena x. septembra 1942.

Teplý Marijan, kapetan, Novo mesto, ustreljen 1x. okt. 1942 v Mozlju.

Teropčič Frančiška, Št. Peter, ustreljena 8. septembra 1942.

Teropšič Jurij, Št. Peter, ustreljen 8. septembra 1942.

Tesner Lovro, Sostro, ustreljen 7. oktobra 1942.

Težak Martin, Suhor, ubit meseca maja 1942.

Tobjija A., Št. Rupert, ustreljen 18. junija 1942.

Tomažič Drago, zas. uradnik, Meža, ustreljen 12. okt. 1943 v Mozlju.

Tomažič T., Ortnek, ustreljen 14. septembra 1943 na Vel. Osolniku.

Tomažin Leopold, Rašica, ubit oktobra 194x pri Mozlju.

Tomec Franc, Podlož, ubit septembra 19xx. v Mozlju.

Tomec Janez, Podlož, ubit septembra 19xx. pri Mozlju.

Tomin Janko, Št. Jošt, ustreljen 11. avgusta 1943.

Tomšič Alojzij, Viševk, ustreljen x. septembra 1942.

Tomšič Terezija, Viševk, ustreljena 3. septembra 1942.

Toni Viktor, Sv. Križ pri Litiji, ustreljen 2. oktobra 1942.

Trampuš Viktor, ustreljen 18. marca 1942.

Tratenšek Gjuro, Toplice, ustreljen v Hinjah 1. junija 1942.

Trček Javez, Butanjeva, ustreljen 4. avgusta 1942.

Trdan Franc, Dolenja vas, ubit 28. junija 1942.

Troha Josip, i~lalinov vrh, ubit 20. maja 1942.

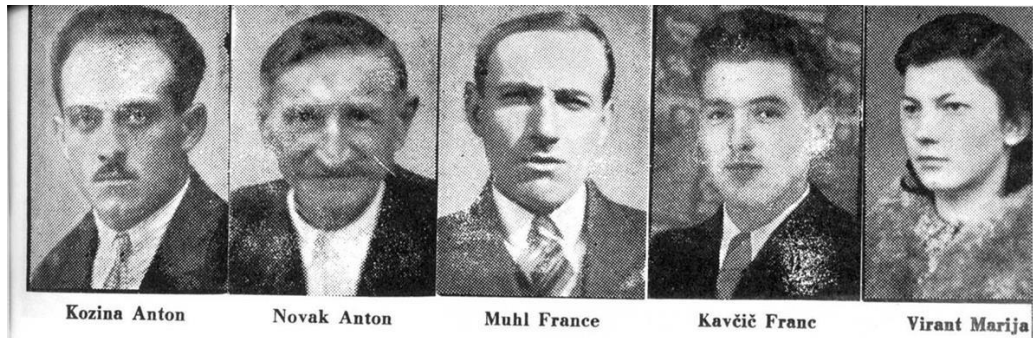
Troha ~larija, Prezid, ustreljena 5. julija 1942.

Truden Anton, Kozaršče, ubit 14. sept. 1943 v Grahovem.

Trunkelj Lovre, Dobrnich, ubit 9. septembra 1942.

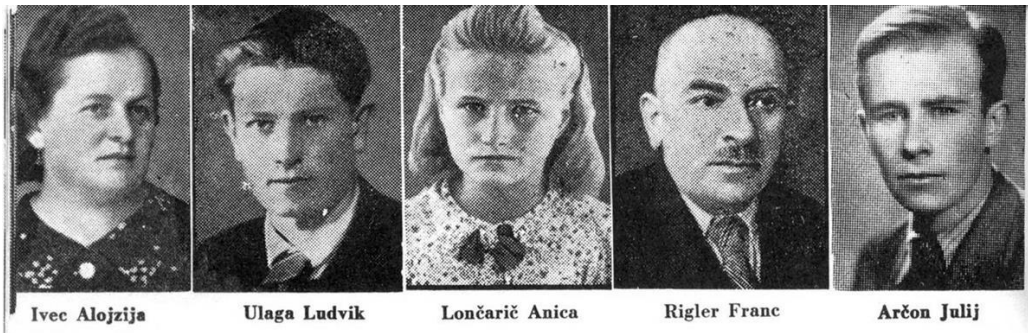
Tuma Emanuel, Siška, ustreljen 15. septembra 1943 na Vel. Osolniku.

Turk Franc, Stopiče, umorjen 16. julija 1942.

Kozina Anton Novak Anton Muhl France Kavčič Franc Virant Marija

Turk Matija, Stopiče, ustreljen 18. julija 1942.
 Turk Miha, Šmihel, ustreljen 31. maja 1942.
 Turk Viktor, župnik, Begunje, ustreljen 22. oktobra 1943 v Grčaricah.
 Turšič Anton, Kožljek, ubit 26. septembra 1942.
 Udovč Antonija, Škocjan, ubita meseca februarja 194x.
 Udovč Franc, Dobrnič, ubit 9. septembra 1942.
 Ulaga Ludvik, Rakitna, ustreljen 25. decembra 1942.
 Ule Janez, Grahovo, ubit 14. septembra 1943 v Grahovem.
 Umak Alojzij, Šmihel, ubit 9. oktobra 1943.
 Umnik I., Šenčur, ustreljen meseca septembra 1942.
 Uranič Anton, Jarše, ustreljen 15. septembra 1943 na Vel. Osolniku.
 Uranič Apolonija, Jarše, ustreljena 17. decembra 1942.
 Urbanc Frančiška, Ljubljana, ustreljena ~. februarja 194?.
 Urbanc Ivan, Ljubljana., ustreljen 5. februarja 1942.
 Urbanc Ivanka, Ljubljana, ustreljena 5. februarja 1942.
 Urbanc Ivana, Sostro, ubita. 28. februarja 1942.
 Urbanc Janez, Sostro, ustreljen 28. februarja 1942.
 Urbančič I. Št. Rupert, ustreljen 18. junija 1942.
 Urbančič Marija, Št. Rupert, ustreljena 18. junija 1943.
 Urbančič Marija, Št. Vid pri Stični, ustreljena 13. maja 1942.
 Urbančič Marija, Št. Vid pri Stični, ustreljena 13. maja 1942.
 Urbančič Stanko, Žužemberk, ubit 25. julija 194x.
 Vasiljevič Dobrivoj, kapetan, ustreljen na Suhorju 29. decembra 194?.
 Verbič I., Dravlje, ustreljen 24. januarja 1943.
 Vider Alojzij, Velika Račna, ustreljen meseca oktobra v Šmarju.
 Vider Franc, Velika Račna, ustreljen 1?. oktobra 1943 v Mozlju.
 Vidic Ignacij, Krka, ubit 19. marca 1942.
 Vidmar Anton, Stopiče, ustreljen 16. junija 1942.
 Vidmar Franc, Zagorica, ubit v Turjaku 20. septembra 1943, ranjenec.
 Vidmar Ivan, ustreljen 30. avgusta 1942 na Brezovici..
 Vidmar Janez, Stopiče, ustreljen 16. junija 1942.
 Vidmar Lado, Ponikva, ubit v Ribnici oktobra 1943.
 Virant Mirko, ubit 10. septembra 194x na Grčaricah.
 Visek Ivan, delavec, ustreljen 14. oktobra 1943 v Mozlju.
 Višič Julij, častnik, ustreljen 14. oktobra 1943 v Mozlju.
 Vodičar Pavel, Zdenska vas, ubit v Grahovem septembra 1943.
 Vodnik Alojzija, Trebelno, ustreljena 5. marca 194x.
 Vodnik Srečko, aka.licmik, Ljubljana, ubit 14. okt. 1943 v Mozlju.
 Vošnjak Pavel, kapetan, Ljubljana, ustreljen 14. okt. 1943 v Mozlju.
 Vrančič Marija, Zagradec, ubita 13. maja 1942.
 Vukšinič Hnačko, Radocica, ustreljen 15. marca 1943.

Ivec Alojzija

Ulaga Ludvik

Lončarič Anica

Rigler Franc

Arčon Julij

Ivec Aiozija Ulaga Lndvik Lončarič Anica Rigler Franc Arčon Julij

Vodnik Pepca

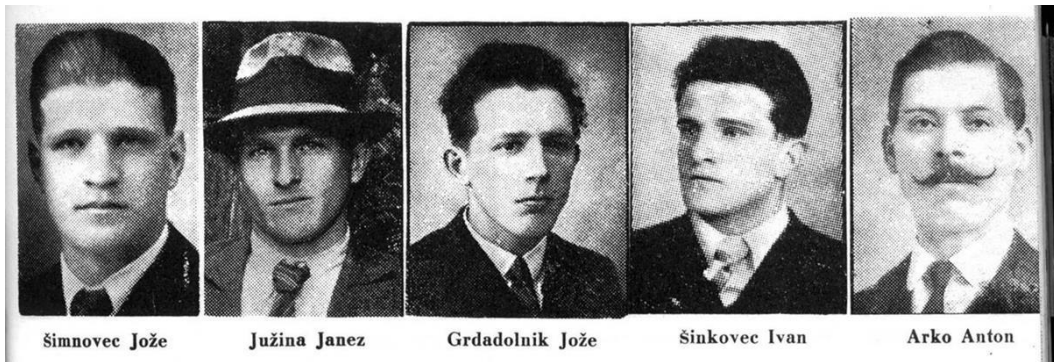
Borštnik Franc

Jerman Miha

Vodnik Pepca Borštnik Franc Jerman Miha

Zabukovec Janez, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943. v Vel. Laščah.
 Zabukovec Jože, Vel. Lašče, ustreljen 20. aprila 1942.
 Zabukovec Jože, Krmelj, ustreljen 25. aprila 1942.
 Zabukovec Jože, Sv. Gregor ustreljen 30. aprila 1943.
 Zabukovec Jože, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 1943 v Vel. Laščah.
 Zagorc Ana, Št. Jernej, ustreljena 9. septembra 194?.
 Zagorc Janez, Št. Jernej, ubit meseca oktobra 1943.
 Zagore Jožefa, Zapuže, ustreljena 9. septembra 1942.
 Zagorc Marija, Št. Jernej, ustreljena meseca junija 1942.
 Zagore Matija, Št. Jernej, ustreljen 24. decembra 1942.
 Zagore Vida, Št. Jernej, ustreljena meseca junija 194?.
 Zajc Tone, dijak Žigmarice, ubit oktobra 1943 v Mozlju.
 Zajec Adolf, Št. Jernej, ustreljen meseca maja 194?.
 Zajec Ivan, Žiri ubit 30. novembra 1943.
 Zajec Marija Stična ustreljena 28. junija 1942.
 Zakrajšek Alojzij, Ajdovec, ubit 12. decembra 194?.
 Zakrajšek Jože, tehnik, Bloke ubit oktobra 1943 v Mozlju.
 Zalar Janez, posestnik, Glina, ubit 15. oktobra 1943 pri Mozlju.
 Založnik Ivana, Horjul, ustreljena meseca novembra 1943.
 Zalaznik Katarina, Florjul, ustreljena meseca novembra 1942.
 Zalokar Alojzij, sodnik, ubit 21. septembra 194x v Laščah.
 Zavodnik I., Bistrica, ustreljen 16. maja 1942.
 Zavodnik I., Bistrica, ustreljena 16. maja 1942.
 Zavrl Frane, Trebnje, ubit 4. oktobra 1942.
 Zavržen Janez, Mlačevo, ustreljen 23. avgusta 1942.
 Zbačnik I., Topol, ubit 1. junija 1942.
 Zelnik I., Pangerč grm, razsekana konec septembra 1942.

Šimnovec Jože Južina Janez Grdadolnik Jože Šinkovec Ivan Arko Anton

Bergant Franc Jakša Karlina Blatnik Jože

Zgonc Anton, Cente, ubit oktobra 1943 pri Mozlju.
 Zgonc Ivana, Bloke, ubita 8. aprila 194x.
 Zigmund Alojzija, Igavas, ustreljena 16. marca 1942.
 Zigmund Franc, Igavas, ustreljen 16. marca 194?.
 Zlobko I., posest. sin. Kostanjevica, ustreljen 1x. okt. 1943 v Mozlju.
 Zupan Frančiška, Sv. Križ, ustreljena 11. julija 1942.
 Zupančič Alojzij, Ajlovec, ubit 1. decembra 1942.
 Zupančič Anton, Ljubljana, ustreljen 10. aprila 1942.
 Zupančič Anton, Stranska vas ustreljen x. julija 1942.
 Zupančič Franc, Briška vas, ubiti 1. septembra 1942.
 Zupančič Franc, Višnja gora ustreljen meseca septembra 1942.
 Zupančič Janez, Št. Vid pri Stični, ustreljen 10. j unija 1942.
 Zupančič f ernej, Št. Vid pri Stični, ustreljen 10. j unija 1942.
 Zupančič Milan Dol. Ajdovec, ustreljen 12. decembra 1942.
 Zupančič Silvo, Cesta, ubit oktobra 1942.
 Žabkar Franc Škocjan, ustreljen 50. marca 1941.
 Žagar Frančiška Grahovo pri Cerknici, mučena in ubita junija 1942. pod Križno goro.
 Žagar Ivan, Grahovo ubit meseca junija 1942. pod Križno goro.
 Žakelj Jože, Žiri, ubit novembra 1943.
 Železnik Polde ustreljen 14. oktobra 1941. v Mozlju.
 Žgajnar Ivan, Cesta, ubit v Grahovem septembra 1945.
 Žitnik Frane, Bizovik, ustreljen 18. avgusta 1943.
 Žitnik Frane žel. kontrolor, Ljubljana, ustreljen 14. okt. 1943. v Mozlju.
 Žlajpoh Rudolf, Žužemberk, ubit 11. decembra 192?.
 Žnidaršič Drago, Kozaršče, ubit 14. septembra 1943. v Grahovem.

Rot Franc

Skubic Vinko

Dr. Zalokar Lojze

Osterc Božo

Rot Franc Skubic Vinko Dr. Zatokar Lojze Osterc Božo

Žnidaršič Ervin, kapetan, Ljubljana, ustreljen 14. okt. 1943 v Mozlju.

Žnidaršič Frančiška, ubita 27. avgusta 1942.

Žnidaršič Ivo, Pudob, ubit septembra 1943.

Žnidaršič Jakob, Stari trg, ubit 16. julija 1941.

Žnidaršič Janez, Metlika, ubit meseca oktobra 194x.?. _

Žnidaršič Janez, Škocjan pri Turjaku, ubit 21. sept. 19xx v Vel. Laščah.

Žnidaršič Julka, Stična, ubita 27. avgusta 194x.

Žnidaršič Karel, trgovec, Dane, ubit 2. septembra 1943.

Žnidaršič Karel, Stari trg pri Ložu, ustreljen 3. septembra 1942.

Žnidaršič Lado, pravnik, Ljubljana, ubit 10. sept. 19.~S na Grčaricah.

Žnidaršič Marija, Bezuljak, ubita 18. septembra 1942.

Žnidaršič Martin, Št. Jernej, ubit x. oktobra 1941.

Žonta Antox, Šnixel, ubit meseca decembra 194x.

Žonta Jernej, Šmihel, ubit meseca decembra 1942.

Žugelj Jože, Brezovica, ustreljen 1. decembra 1942.

Župančič Ivan, Gatina, ustreljen 12. julija 1942.

Župec Franc, Ljubljana, ustreljen 16. marca 1942.

Žuraj Franc, Kozje, ustreljen 20. septembra 194x v Laščah.

Žužek Karel, župnik pri Sv. Vidu nad Cerknico, ustreljen.

Žvan Ivan, Toplice, ustreljen 28. maja 1942.

Ko Osvobodilna fronta ni mogla odpora slovenskega ljudstva proti komunizmu zlomiti z množičnimi likvidacijami, nasiljem in divjaštvu in je prav zaradi teh splošni odpor proti njej vedno bolj rasel. je zavzela stališče, ki ga je njen vodilni človek, Boris Kidrič, povedal na Vinici poleti 1942, ko je dejal: »Vseeno je, če od Slovencev ostanemo živi samo trije, pa tisti pravi« - to je komunisti.

Izraz tega njenega stališča je tudi splošna mobilizacija slovenskega ljudstva, ki so jo razglasili meseca septembra 1943. Izvršni odbor Osvobodilne fronte je zapovedal pobrati v vseh predelih, ki so jih imeli komunisti tedaj v oblasti, vse moške od 14. do 60. leta. Splošna mobilizacija tedanjih razmerah je bila največja vojaška in narodna blaznost. ki si jo je moči misliti. V »narodno-osvobodilno vojska« so nagnali na tisoče ljudi, ki so bili zagrizeni nasprotniki Osvobodilne fronte in komunizma, ki so bili vojaško docela neizurjeni in ki jih niso imeli s čim oborožiti. Toda prav te prisilne mobilizirance so tedaj, kadar je nemška vojska komuniste napadla, naganjali v prve vrste, da so v stotinah in tisočih padali. Politični komisarji so te siromake, ki so stali pred najsodobneje oboroženo vojsko golih rok ali z najslabšim orožjem naganjali na tanke in pred strojnice. Vse te žrtve niso »narodno-osvobodilni vojski« po septembru 1943 na njenem večnem begu pred Nemci nič koristile, še manj pa so koristile slovenskemu narodu.

Toda Osvobodilni fronti pri splošni mobilizaciji in posledicah, ki jih je za Slovence rodila, ni šlo za vojaške učinke ali za narod, temveč za to, da se s tem iznebi čim več svojih nasprotnikov. Zato je mobilizacijo razglasila: zato je na tisoče neoboroženih slovenskih ljudi, moških, fantov in žensk gonila v fronto; zato je s splošno mobilizacijo pognala druge tisoče, ki k »narodno-osvobodilni vojski« niso marali, v gozd, v lakoto, bolezen in pogubo. Uničiti, če ne vseh, pa vsaj čim več nasprotnikov komunizma, uničiti ves slovenski narod - to je bil edini stvarni razlog in edini pravi cilj tega poslednjega zločina Osvobodilne fronte nad slovenskim narodom.

Tudi to dejanje, ki ga je »Osvobodilna fronta doma in v tujini prikazovala kot enega svojih najpomembnejših korakov v boju za »svobodo«, bo treba tedaj ko bodo zbrani o njem vsi neizpodbitni dokazi in podatki, razkrinkati v vsem obsegu, da bo slika o komunističnem obrazu slovenske Osvobodilne fronte popolna.

Uničevanje slovenskega narodnega imetja

Tretji dokaz za to, da je Osvobodilna fronta protislovensko gibanje in da je njeno delo bilo naperjeno izključno proti slovenskemu narodu, je njeno brezobzirno in načrtno uničevanje slovenskega narodnega imetja.

To uničevanje, ki se je leta 1941 začelo z ropi in se je v letih 1942 in 1943 nadaljevalo s požigi celih vasi in predelov, od 8. septembra 1943 pa s sistematičnim rušenjem vseh večjih, zasebnih in javnih poslopij, šol, občin sodišč, prosvetnih sokolskih in. gasilnih domov ter uničevanjem zemljiških knjig je samo del načrta Osvobodilne fronte za izvedbo komunistične socialne revolucije med Slovenci.

Ko je vodstvo Osvobodilne fronte leta 1942 ter leta 1943 spoznalo, da niti z množičnim ubijanjem nasprotnikov komunizma ne bo moglo slovenskega ljudstva ukloniti k poslušnosti, je sklenilo razmere za socialno revolucijo pripraviti tako, da je »narodno-osvobodilna vojska« začela slovenski narod gospodarsko uničevati. S tem je Osvobodilna fronta hotela slovensko ljudstvo sproletarizirati in ga s prisilnim osiromašenjem pripraviti d.o tega, da bi se podvrglo komunizmu.

To divje, noro in zločinsko uničevanje slovenskega narodnega imetja, ki ga ni moči utemeljiti in zagovarjati z ničemer, najmanj pa s kakimi »vojaškimi« razlogi, je povzročilo ogromno škodo zgolj slovenskemu narodu in celo Osvobodilni fronti sami, saj je zaradi uničene in izropane dežele prisiljena stradati celo njena »narodno-osvobodilna vojska« sama. A Osvobodilna fronta vendar ni s tem odnehala, kar je najzgovornejši dokaz, da je njen poslednji cilj res socialna revolucija, ne pa kaka narodna osvoboditev. Kako more Osvobodilna fronta govoriti o osvoboditvi, če je prav z uničevanjem narodnega imetja slabila narodno odpornost slovenskega ljudstva ter ga danes prignala tako daleč da mora v svoji lakoti in bedi prositi za pomoč in za košček kruha vsakogar, ki se ga hoče usmiliti?

Osvobodilna fronta je slovensko narodno imetje uničevala tako, da je njena »narodno-osvobodilna vojska« sama ropala, požigala in rušila, in pa tako da je nalašč povzročala strahotne represalije s strani cesarske italijanske vojske; represalije, ki jih niti zdaleč ni moči primerjati z neznatnimi, nepomembnimi »vojaškimi« nastopi, ki so te represalije sprožili.

Uničevanje slovenskega narodnega imetja kot ustvarjanje razmer za socialno revolucijo je tisto poglavje iz dela Osvobodilne fronte, o katerem njena propaganda ni nikdar govorila,

razen tu pa tam, kadar je hotela zastraševati domače ljudi. In vendar je to delo ves čas, kar obstoja Osvobodilna fronta, dajalo »narodno-osvobodilni vojski« stokrat več opravka kakor vsi »vojaški« in drugi nastopi.

Na konferenci Komunistične partije Slovenije od 5. do 8. julija 1942 so prvaki Osvobodilne fronte najtočneje orisali pravi značaj »narodnoosvobodilne vojske«, ko je član Centralnega komiteta Komunistične partije Slovenije dr. Marijan Dermastja odkrito povedal, da vse izgleda kot roparska banda«. To je bilo tedaj, ko so na konferenci razpravljali o tem, ali velja začenjati z »razlastitvami« kot važnim delom celotnega komunističnega programa. Razprava je pokazala, da »narodne mase niso bile zrele, da niso razumele pomena razlastitve«. Zato so odslej o razlastitvah molčali, pač pa so v dejanju ropali dalje, in sicer po takih načinih in v takem obsegu, da je celo glavno poveljstvo »narodno-osvobodilne vojske« v naredbi št. 4 iz leta 1942 zapisalo, da »naše čete brezvestno zapravljajo narodne dobrine in posebno slabo gospodarijo z živinoc. Ta opomin je zapisalo iz skrbi, kako se bo pri takem uničevanju preživljala »vojska«, ne pa morda zaradi tega, ker bi ga vodila skrb za ohranitev slovenskega narodnega imetja. Kako neki, ko pa je isto vrhovno poveljstvo celo tedaj, ko je s posebno zapovedjo prepovedalo in omejilo vse vojaške nastope, izrecno naročilo, naj se slovensko narodno imetje uničuje dalje. O tem nam priča pismo, ki ga je 10. julija 1943 v imenu »štaba narodno-osvobodilne vojske« pisal »Janez«, to je Ivan Maček, »Primožu«, to je dr. Alešu Baeblerju, in v katerem pravi:

»Izogibati in onemogočiti moramo trenutno vsak neuspeh. V tem smislu je bila. mišljena omejitev akcij zadnjič. Sedaj velja še ista omejitev, edino v primeru požiganja vasi je treba iti v akcijo, jo čim boljše pripraviti in na vsak način izvajati. Taka akcija... bo tudi po končnem smislu imela politični uspeh, omogočila široko rekrutacijo . . . V tem je politični uspeh.«

V dokaz, da je to uničevanje slovenskega narodnega imetja po »narodno-osvobodilni vojski« bilo zapovedano in načrtno, ni treba navajati kakih »uradnih« izjav in naročil, temveč samo dejstva in številke, ki so zgovornejše od vseh drugih dokazil. Ta dejstva - samo nekatera izmed nešteti - govore:

Dne 1. januarja 1943 je izropala »narodno-osvobodilna vojska« vas Vintarje.

Dne 6. januarja so komunisti oplenili posestnika Zelnika Jožefa in Škerlj Marijo v Laporju pri Škocijanu.

Isti mesec so komunisti v Sodražici požgali župnišče, šolo, cerkev in gasilni dom.

Dne 8. januarja so požgali veliko Groznikovo domačijo v Dolenji vasi ob Temenici.

Požgali so tudi občinski dom in tri domačije na Primskovem. Dne 10. januarja so požgali cerkev, župnišče in šolo v Št. Juriju pri Grosupljem. Ogenj v cerkvi so ljudje še pogasili. Komunisti so oropali prehranjevalni zavod na občini. Ropali so po vasi Bičju pri Grosupljem, popolnoma izropali Uranetovo, Primoževo in Možinovo kmetijo v Ponovi vasi.

Dne 22. januarja je narodno-osvobodilna vojska požigala po Primskovem in v Leskovcu ter ropala po vaseh Dobrava, Zagorica, Mišji dol, Petrušna vas in Gradišče.

Dne 2. februarja je požgala cerkev na Gori pri Sodražici.

2.četa 1.bataljona
"Ljube Šercerja"

KO
Štev 63.
2.VII.1942.
Na položaju

480

2. VII. 1942

Štabu Šercerjevega bataljona

N a p o l o ž a j u

Cerkve Sv. Jožefa smo omenjenega dne minirali. Minirali smo obok cerkve, kamor smo položili granato in dve tube kamniktita. Minirano je z električnem kapičljem čigar vod je spelan po nevidnem mestu ~~50 m~~ od cerkve na dostopno mesto.

Glede miniranja cerkve na Želostni gori, da uredimo to danes, ko pregledamo teren cerkve.

Kje se nahajajo telefonski aparati vam momentalno ne moremo odgovoriti, ker so dotični tovariši, kateri se jih spravili odsotni. O tem vam bomo poročali jutri.

Telefonsko linijo proti Rakitni nam je nemogoče pričeti, ker je vse moštvo zaposleno na zasledak, stražah in patroljah.

Uradno dokazilo o tem, kako je »narodno-osvobodilna vojska« uničevala slovenske cerkve.

Dne 26. februarja je »narodno-osvobodilna vojska« pridrla v Ogulinov grad v Vrtači pri Semiču, ga izropala in požgala prav na dan pogreba lastnikove žene.

Dne 28. februarja je vdrla v župnišče Tržišče, nato v župnem uradu pobrala vse slovenske liste in knjige in jih javno na trgu sežgala. Župniku so zagrozili s smrtjo, ako bi imel še kdaž slovenske tiskovine v uradu.

Od 18. do 21. februarja je »narodno-osvobodilna vojska« napadala in rušila starodavni kartuzijanski samostan v Pleterjah. Pogorel je precejšen del samostana, številne dragocenosti in umetniški zakladi. Hudo

Štab III. bataljona naj še tekom današnje noči odpokliče svojo četo, ki se sedaj nahaja v Gaberjih v sestavi bataljona.

V teku noči naj prevzame III. bataljon položaj in mesto II. bataljona in sicer v Brezjah.

I. bataljon naj pošlje še tekom današnje noči eno desetino v Gaberje na položaj sedanje čete III. bataljona. Štab I. bataljona ima nalogo, da v dogovoru z tov. Džizijem poruši cerkve v Gaberju in na Hruševem in to v tem slučaju, kadar bi delo sovražnik ofenzivo ali hajko večjega obsega.

Ponovno vas opozarjamo vse štabe bataljonov, da takrat kadar so edince v borbi obveščate štab odreda čim pogosteje in čim točnejša poročila o poteku kakor tudi o kretanju in številu sovražnika ter njegovemu nastopanju. Prav tako so štabi bataljonov odgovorni, da imajo v vsakem slučaju redne veze z svojimi edinicami.

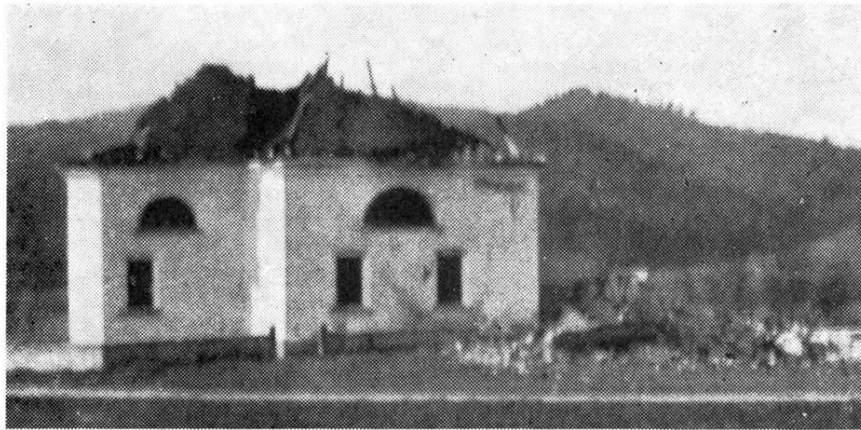
Smrt fašizmu - Svoboda narodu.

Za Komandant
Danko Sirovec

Politkomisar:

Herić Gril

Uradni nalog poveljstva »Dolomitskega odreda« za uničenje cerkve v Gaberju in na Hruševem.

Cerkev v Gaberju pri Dobrovi, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« uničila 12. marca 1943.

Cerkev v Gaberju pri Dobrovi, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« uničila 12. marca 1943.

je bila poškodovana samostanska cerkev. Zgorelo je trdno zidanih samostanskih hišic. Škoda je ogromna. Obzidje je močno poškodovano, gospodarske zaloge izropane.

Dne 14. marca so požgali vas Stari Log pri Kočevju. Vas je gorela dva dni. Pogorelo je vse, razen cerkve.

Od 4. do 7. marca je »narodno-osvobodilna vojska« napadala Metliko. Povzročila je Precej gmotne škode.

Dne 12. marca so podminirali in zažgali cerkev v Gaberju in v Hruševem pri Dobrovi. Požgali so tudi šolo.

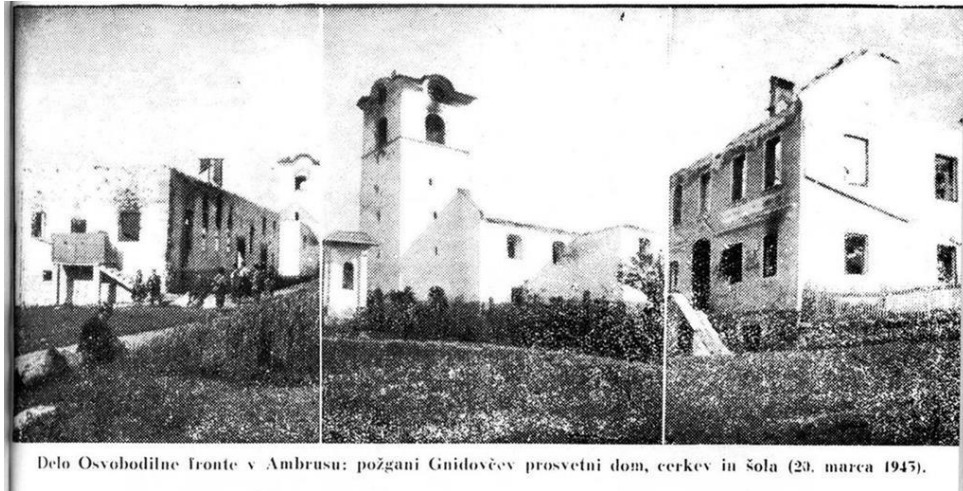
Po petdnevnih napadih na Suho Krajino je »narodno-osvobodilna vojska« 20. marca delno požgala vas Hočevje in Ambrus - same ruševine, vas oplenjena, izropano tudi skladišče Prevoda. Požgali so Mali Korinj, Kal, Brezov dol, Viseje, vas Plešivico, cerkev sv. Katarine, cerkev na Kalu, šolo v Korinju. Pogoreli vasi Primča vas in Pangere. V Višnjah je 47 gospodarjem pogorelo prav vse. Požgana je bila tudi šola v Zvirčah.

Dne 23. marca so požgali župnišče in cerkev ter planinski dom na Kureščku.

V noči od 24. na 25. mesec je »narodno-osvobodilna vojska« vdrla v župnišče v Dolenji vas i pri Ribnici in ga izropala. Uničili so vse nabožne slike ter na prostor, kjer je visela slika Kristusa Kralja, naslikali srp in kladivo. Odpeljali so živino in vse župnikovo ter kaplanovo premoženje. Zažgali so župni arhiv, vdrli tudi v cerkev, pokradli sveče, odnesli zlat kelih in vso opremo za božji grob in majniški oltar.

Tedaj so do golega oplenili tudi štiri posestnike v Prigorici. Odpeljali so živež, živino, prašiče, obleko, mast, moko in žito, trgovcu Riglerj v Dolenji vasi pa blaga za štiri vozove.

Do začetka meseca februarja 1943 je »narodno-osvobodilna vojska« požgala naslednje šole (v oklepajih politični okraj): Suhor (Črnomelj), Verdreng (Kočevje), Primskovo (Ljubljana okolica), Sv. Duh (Logatec), Žiberše (Lagatec), Orehovica (Novo mesto), Ajdovec (Novo mesto), Dobrova (Ljubljana okolica), Gora (Kočevje), Radovica (Črnomelj), Dovž (Novo mesto), Lipoglav (Ljubljana okolica),

Delo Osvobodilne fronte v Ambrusu: požgani Gnidovčev prosvetni dom, cerkev in šola (20. marca 1943).

Delo Osvobodilne fronte v Ambrusu: požgani Gnidovčev prosvetni dom, cerkev in šola (20. marca 1943).

Škocijan (Novo mesto), Sv. Križ(Novo mesto), Mohorje (Kočevje). Laze (Novo mesto), Trebeljno (Novo mesto).

Dne 2. aprila so komunisti izropali Ovna Jakoba iz Gaberja pri Dobrovi.

V začetku meseca aprila so ropali po Beli Krajini. V Jelšniku so izropali dva kmeta, v Hrastu pri Vinici so odpeljali 60 glav živine.

Dne 13. aprila so v Viševku ukradli 7 glav živine, veliko obleke in živil.

Dne 22. aprila so komunisti ponoči pridrli v Metulje in izropali naslednje posestnike: Mastka Karla, Palčiča Jakoba, Mihelčiča Janeza, Korošca Franceta in Širaja Janeza..

Dne 28. in 29. marca so komunisti ropali v okolici Vinice. Plenili so po vaseh Hrast, Perudina, Nova Lipa, Drežnik, Stara Lipa in Suhor. Najhujše so izropali Novo Lipo in Hrast. Pri nekem kmetu so pobrali celo plenice iz zibelke.

V noči od 5. na 6. aprila je »narodno-osvobodilna vojska« 2zropala in požgala starodavni grad Ruperčvrh nad Birčno vasjo.

Dne 30. aprila so komunisti požgali šolo v Otavah nad Begunjami. Konec aprila 1943 je »narodno-osvobodilna vojska« divjala po Mirenski dolini, zlasti v Mokronogu. V začetku meseca maja so ropali okrog Sv. Gregorja. Nekaj vasi so izropali do golega. Odnášali so iz hiš ne le živež in obleko, marveč tudi posteljnino in druge premičnine, trgali raz sten električno žico, odnášali peči in okna. Divjali so najhujše okrog Sv. Marjete. Odpeljali so vso živino. Samo v vaseh Zadniki, Črnc in Brinovšče so odvedli 25 glav živine in tri prašiče.

Dne 1. maja so komunisti napadali Št. Rupert in okolico. Izropali so cerkev na Veseli gori, pobrali cerkvena oblačila, sveče razdejali oltar, požgali klopi in oskrunili grobova ubitega župnika Nahtigala in kaplana Cvara. Zažgali so cerkev, pa ni hotela goreti. Zažgali so tudi zvonik cerkve v Št. Rupertu, vendar so ljudje ogenj pravočasno pogasili.

Dne 2. maja so ropali v vaseh Vintarji, Pugled, Gregorska vas, Brinovščica, Zadniki in Črnc. Ukradli so 50 glav živine, mnogo živil in obleke.

V noči od 1. na 2. maj so tolpe »narodno-osvobodilne vojske« pridrle v Mokronog ter izropale vrsto hiš. Odnesele so blaga za 300.000 lir. Popolnoma so izropali trgovca Širclja in Nahtigala, posestnika Šetino in čevljarja Plevčka. Požgali so postajno skladišče in tri vagone lesa. Na mokronoški pošti so ukradli 50.000 lir.

Cerkev v Hruševem, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« zažgala 12. marca 1943.

Cerkev v Hruševem, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« zažgala 12. marca 1943.

Še en pogled na razdejano cerkev v Gaberju pri Dobrovi.

Še en pogled na razdejano cerkev v Gaberju pri Dobrovi.

Dne 3. maja so komunisti v Nadlesku pri Starem trgu izropali kmeta Benčina Franceta in Okoliša Franceta. Odvedli so enega bika in pobrali vsa živila.

V noči od 27. na 28. maj so komunisti požgali cerkev Sv. Duha nad Planino pri Rakeku.

V noči od 29. na 30. maj so v Žubini pri Temenici ukradli tri telice, 20 kg masti in dali bon za 2900 lir.

Dne 1. junija so komunisti v Temenici odpeljali p. d. Prebilu dva konja, kravo, dve telici, 250 kg žita in dali za vse skupaj bon za 69.600 lir.

Dne 2. junija so požgali šolo v Dobrničū. Prej so znesli na kup vse šolske klopi in pisarniški inventar, polili ga z bencinom in nato zažgali. Šola je pogorela do tal.

Dne 2. junija so požgali šoli v Stari Lipi in na Štrekljercu.

Do začetka junija 1943 je »narodno-osvobodilna vojska« v belokrajinski vasi Radovica požgala 33 hiš in 100 gospodarskih poslopij, poškodovala dve cerkvi in požgala župnišče in šolo.

Pogled v cerkev na Grčaricah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala 9. septembra 1943.

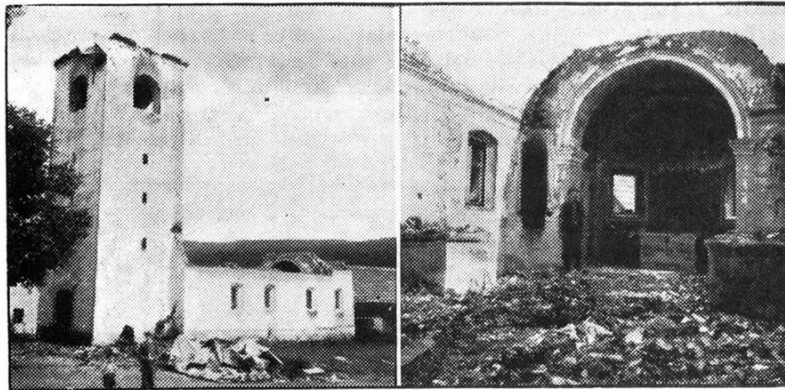
Pogled v cerkev na Grčaricah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala 9. septembra 1943.

Sredi meseca junija so komunisti ropali po Temeniški dolini in požgali šolo na Primskovem. Ropali so okrog Škocijana, Ločnika, Železnice, na Rožniku in v Vel. Lipljenih.

Dne 15. junija so ropali po oddaljenih vaseh občine Krka. Odpeljali so več glav živine, mnogo žita, prekajenega mesa, masti, obleke in odnesli mnogo denarja.

Dne 19. junija so komunisti iz »Šercerjeve brigade« v Hrastovem dolu pri Št. Vidu pri Stični ukradli 19 glav živine in sedem voz živeža, obleke in obutve.

Dne 28. junija so komunisti požgali šolo v Telčah pri Mokronogu.

Razdejana cerkev na Grčaricah od zunaj in od znotraj.

Razdejana cerkev na Grčaricah od zunaj in od znotraj.

Do konca junija 1943 Je bilo v okolici Škocijan pri Turjaku po »narodno-osvobodilni vojski« izropanih 58 posestnikov. Požganih je bilo 13 hiš in 12 gospodarskih poslopij. Odvedenih Te bilo 23 govedi, 13 konj in 39 prašičev. Večinoma so tolovaji kmetom odnesli do zadnjega žebnja

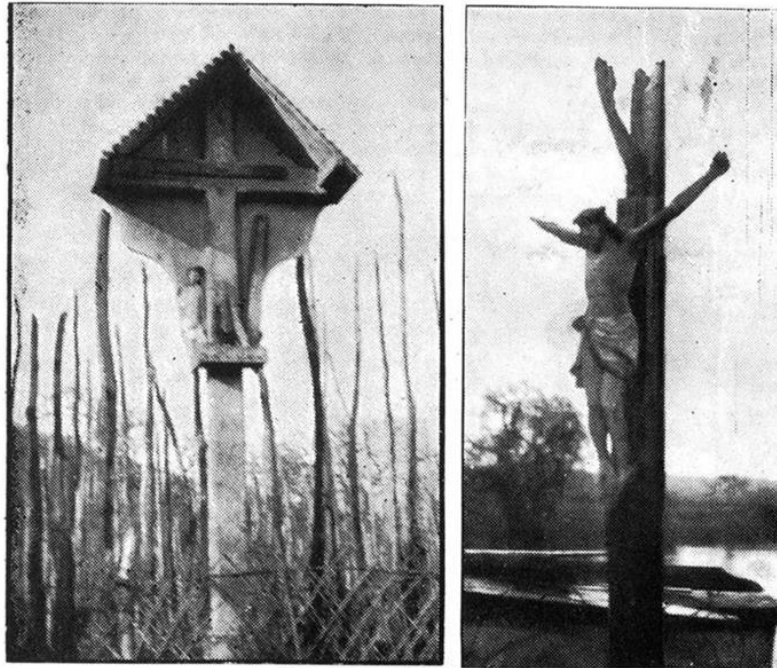

Grad Ruperč vrh pri Novem mestu z uničeno kapelo — požgan v noči med 5. in 6. aprilom 1943.

Grad Rnperč vrh pri Novem mestn z uničeno kapelo - požgan v noči med 5. in 6. aprilom 1943.

v hiši. Škoda je znašala tedaj več kakor 5 milijonov lir. Niso pa všteti podatki za vasi Visoko in Hudi Rogatec, ki spadata v občino Želimlje. Ti dve vasi sta požgani v celota in so se ljudje raztepli na vse strani.

Do konca meseca junija so bili v navedenih belokrajinskih vasicah docela izropani naslednji kmetje: v vasi Hrast: Bahor Matija, Gašperšič Jurij, Špehar Matija, Balkovec Niko, Hudelja Janez, Flajnik Ivan in

Sveta znamenja, oskrunjena po »narodno-osvobodilni vojski«: križ pri Semiču in križ pri Kostanjevici.

**Sveta znamenja, oskrunjena po »narodno-osvobodilni vojski«
pri Semiču in križ pri Kostanjevici.**

Flajnik Franc. - V vasi Nova Lipa: Mravljinec Ivan, Flajnik Peter, Metež Ivan, Špehar Matija, Tomažič Štefan, Blajdič Štefan, Frankovič Jurij, Žagar Štefan in Frankovič Katarina. - V vasi Snečnji vrh: Šterbenc Anton, Verderber Jože. - V vasi Mavrlen: Brunskole Ana. - V vasi Rutečna vas: Štrukelj Štefan.

V noči od 3. na 4. julija so komunisti v Grobljah pri Št. Jerneju odpeljali 20 glav živine iz vasi, ki je bila v žici in obdana z italijanskimi bunkerji.

Isto noč so izropali Staro vas pri Št. Jerneju in vas Orehovico pri Kostanjevici.

Nekaj dni preJ so napadli Trško goro in odvedli veliko govedi.. Dne 4. julija zvečer so komunisti v Stični izropali trgovino Gorišek. Odnegli so živila, obleko in perilo. Trgovina stoji 50 metrov od samostana, v katerem je bila savojska straža. Straža se je zvečer umaknila v notranjost in so tolovaji nemoteno ropali.

Dne 24. julija je »narodno-osvobodilna vojska« napadla Žužemberk. Požgan je bil precejšen del trga, požgana sodnija, šola in Zdravstveni dom, cerkev poškodovana s topovskimi streli. Po napadu so komunisti izropali naslednje vasi: Rdeči Kal, Sad, Trnovica, Podboršt, Zagorica, Velike in Male Pece, Pokojnica, Bič, Pristavica, Dobravica, Škofje in okolico Sela-Šumberka.

Dne 15. avgusta so komunisti pridrli v vas Sabočevo pri Borovnici in jo požgali. Prejšnji večer so izropali Sabočevo, Niževce, Dražico in Ohonico. V Sabočevem je zgorelo 9 hiš in tri gospodarska poslopja.

Dne 9. septembra je »narodno - osvobodilna vojska« v Novem mestu pobrala v Mestni hranilnici 900.000 lir, v Ljudski posojilnici 146.000 lir, v mestni blagajni 26.000 lir, na Prevodu 32.000 lir in v postajni blagajni 100.000 lir. Izropali so skoraj vse trgovine. Blaga so pobrali za več kakor 10 milijonov lir. Popolnoma so uničili aharodavno Krajčevo tiskarno.

Dragoceno starinsko bandero, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« oskrunila v cerkvi na Veseli gori 1. maja 1943.

Dragoceno starinsko bandero, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« oskrunila v cerkvi na Veseli gori 1. maja 1943.

Zakrivili so uničenje številnih hiš, ki so jih poškodovale ali podrle bombe. Škode na poslopih je najmanj za 50 milijonov lir.

Meseca septembra je bila v Kostanjevici uničena šola, žaga in osem hiš.

Dne 19. septembra so komunisti s topovi razrušili zgodovinski Turjaški grad. V dveh urah je bilo na grad izstreljenih 395 granat, ki so uničile zgodovinsko kapelo in del novega gradu.

Konec septembra 1943 so komunisti povzročili uničenje naslednjih krajev na Primorskem: Od Gorice do Vipavske doline: delno razbit Št. Peter, razdelan Kronberg in Rožna dolina, razbita Volčja Draga, Vogersko, del Mirna, mnogo razvalin v Renčah in Biljah,

docela uničeno Brje, veliko poškodovanih poslopij v Ajdovščini, pogorišča na Dolu in Predmeji in porušen Godovič, kjer stojijo le še tri hiše.

Meseca novembra 1943 je bil položaj v kočevskem okraju takle: Nešteto je bilo vasi kjer ni bilo v hlevih nobenega repa več, bodisi govejega, konjskega ali prašičjega, na dvoriščih nobene kokoši, v shrambah nobenega krompirja, nobene koruze in ječmena.

Dne 23. novembra so komunisti porušili cerkev v Grahovem. Kmetom v Lipsenju, Žirovnici in v vsej Ložki dolini so poklali preostalo živino in prašiče ter več hiš požgali.

Dne 12. decembra je »narodno-osvobodilna vojska« popolnoma razdejala grad v Kočevju, izropala mesto, porušila vse večje stavbe, uničila rudnik, edini vir kurjave za vse prebivalstvo Ljubljanske pokrajine.

Meseca septembra, v času svoje »vlade«, so komunisti uničili vso Mirensko dolino. V Krmelju so porušili vse rudniške naprave, požgali separacijo in pognali v zrak strojnico s stroji vred. Požgali so tudi rudniško stanovanjsko kolonijo in krmeljsko bolnišnico.

Št. Janž so do golega izropali. Ves trg je pogorel. Nato so izropali Boštanj in Lepi Dob. Požgali so še veliko manjših vasic.

Slika teh ropov, naj jih je »narodno-osvobodilna vojska« izvajala pod krinko rekvizicij ali kazenskega odvzema, je povsod ista. Hišo ali vas so izropali do golih zidov, česar niso odnesli, so razbili. Kadar so se hoteli izkazati »zakonite«, so izdali pobotnico, kakor je naslednja:

Pobotnica

5.6.1943.

Tovariš Lokar.

Dne 28. 5. 1942 smo Vam razlastili vso nam potrebno imovino, katera gre v korist delavsko-kmečke vojske ter celega slov. naroda. ToreJ upamo, da se ne čutite prizadetega.

Toliko v vednost.

Politkomisar I. voda

Tovar. intendanta

Košja

Riko

Odvedeno odn. odnešeno:

5 krav (brejih)	10 l petroleja
3 prašiči cca 60 kg	1 bal. karbida
2 konja a 4 ^{1/2} leta stara	10 kg sladkorja
ca 1500 kg pšenice - žita	100 kg moke
40 kg masti	vsa obleka, perilo (25 rjuh)
prekajeno meso 1 prašiča	odeje itd.
6 l olja	

omare so, vse razbili isto tudi pohištvo

Za obdelavo posestva na katerem je posejano:

2 ha pšenice
1 ^{1/2} ha koruze
1 ^{1/2} ha ovsa
1 rži in Ječmena 55 kg fižola.

1200 kg krompirja ter pašnikov in travnikov za krmljenje 12 glav živine so potrebni konji sicer propade vse. Oskrbnik je z družino ostal brez hrane oz. rezerve, tudi za delavstvo ni ničesar. Potrebno je vrniti vsaj konje in 1-2 kravi.

*

Kadar je »narodno-osvobodilna vojska« hotela biti »pravična« in »plemenita«, je naropano blago plačevala - s papirnatimi boni, ki jih slovenski kmet ne more unovčiti nikjer in Tih tudi ne bo mogel. Boni Osvobodilne fronte so samo nova pretveza za ropanje slovenskega ljudstva. Glavni namen Osvobodilne fronte pri njih ni bil dati izropanim ljudem z njimi vsaj videz plačila, temveč jih je »narodno-osvobodilna

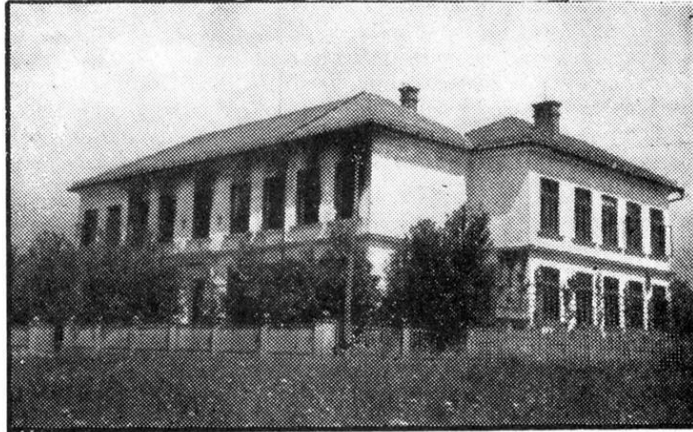
Boni »narodno-osvobodilne vojske«, še ena krinka za gospodarsko uničevanje Slovencev.

Boni »narodno-osvobodilne vojske«, še ena krinka za gospodarsko uničevanje Slovencev.

vojska« uporabljala za to, da je z njihovo pomočjo prišla ne samo do blaga, temveč hkrati še do gotovine.

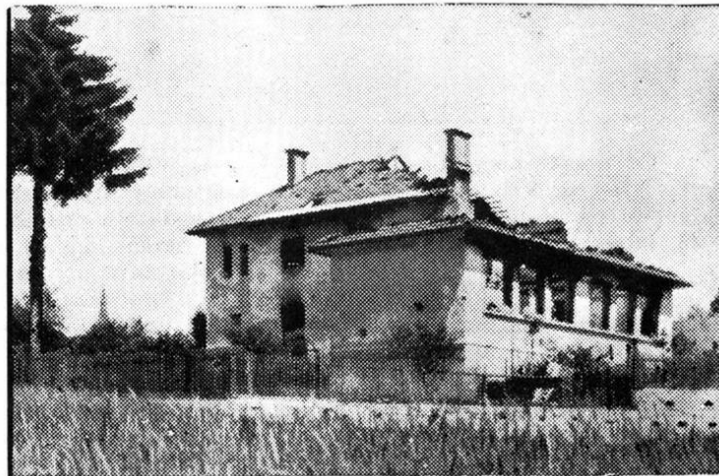
Potek ropanja z boni je bil redno tale: poveljnik komunistične edinice je oropano živinče ali živež, ocenjeno na 1000 lir, plačal z bonom za 5000 ali 10.000 lir, češ da nima bonov za manjši znesek. Kmet mu je poleg blaga moral vrniti še razliko 4000 ali 9000 lir gotovine. Za izgubo se je lahko tolažil z oblubo; zapisano na bonih, da se bodo vnovčili »šest mesecev po končani osvoboditvi«.

Ljudska šola na Dobrovi, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« zažgala 27. januarja 1943.

Ljudska šola na Dobrovi, ki jo je »narodnoosvobodilna vojska« zažgala 27. januarja 1943.

Ljudska šola v Otavah nad Cerknico, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala 3. aprila 1943.

Ljudska šola v Otavah nad Gerknico, ki jo je »narodnoosvobodilna vojska« požgala 3. aprila 1943.

V začetku je Osvobodilna fronta pri teh bonih varovala vsaj videz resnosti s tem, da de bila na bonu njegova imenska vrednost natisnjena. Od srede leta 1943 pa je vsak poveljnik najmanjše edinice, vsak politični komisar ali terenski tajnik vedno nosil s seboj debele sešitke bonov ter z njimi po potrebi in poljubno zapisoval nanje zneske, kakršne se mu je zdelo.

Ti boni predstavljajo eno najbolj okrutnih sleparskih komedij Osvobodilne fronte na račun izmozganega slovenskega naroda.

In takemu gospodarskemu uničevanju je propaganda rekla »osvoboditev . . .«

*

Pravi značaj te gospodarske »osvoboditve« je razviden. iz približnega, bežnega pregleda gospodarske škode ki jo je Osvobodilna fronta povzročila slovenskemu narodu v treh letih.

Po podatkih zavarovalnic, poslujočih v Ljubljanski pokrajini, je prijavljena vojna škoda, povzročena v letih 1941 in 1942 na poslopih, porušeni ali »požganih po »narodno-osvobodilni« vojski ali po cesarski italijanski vojski za represalije, znašala pol milijarde lir. Če upoštevamo, da, je od konca leta 1942 do danes vrednost lire padla vsaj za 25%;

Ljudska šola
v Kočevju,
ki jo je »narodno-
osvobodilna vojska«
požgala
11. decembra 1943.

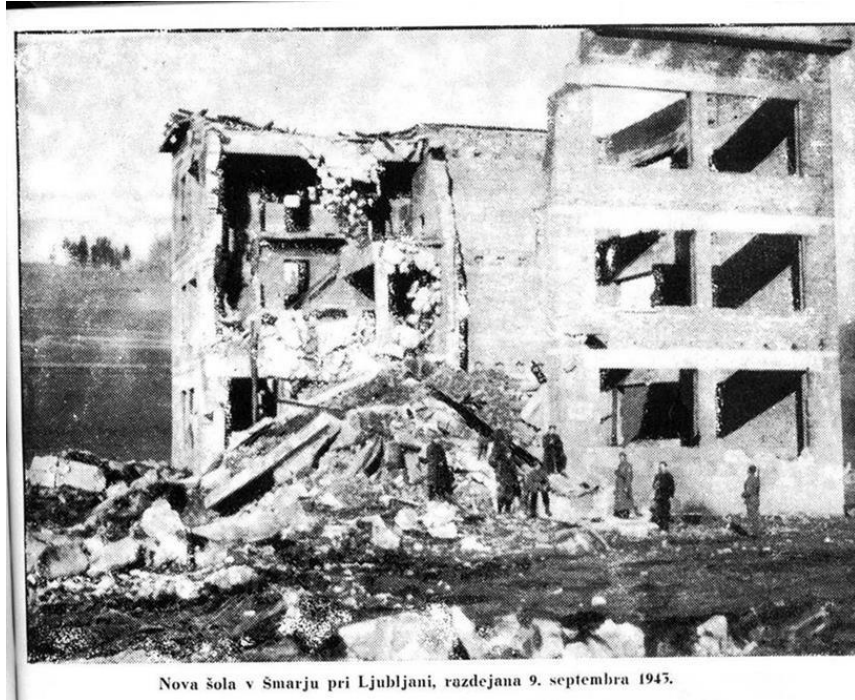
Ljudska šola v Kočevju, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska«
požgala 11. decembra 1943.

če prištejemo k oni pol milijardi še neprijavljeno škodo in pa poslopja, ki so bila po komunistih in drugih uničena v letu 1943, lahko mirno rečemo, da znaša zgolj škoda, ki jo je »osvobodilni« boj povzročil našemu ljudstvu na poslopih, najmanj milijardo lir.

Tu ni všteta škoda, ki je nastala lani po raznih naših krajih po 8. septembru. Za primerjavo navedimo, da znaša ta škoda npr. samo v Cerknici kakih 30 milijonov lir. Tudi ni v gornjem znesku vračunana umetniška in zgodovinska vrednost raznih uničenih starih poslopij: gradov, cerkva, samostanov itd.

Računajmo še, koliko je bilo razdejane oprave, pohištva, gospodarskega in kmetijskega orodja, vozil, strojev, umetnin, knjig, lesa, živeža, oblekel Računajmo, da znaša vrednost vsega tega samo četrtno vrednosti poslopij, pa dobimo nadaljnjih 150 milijonov lir. Računajmo da je povprečno najmanj vsaka druga hiša v Sloveniji bila vsaj enkrat po »narodno-osvobodilni vojski« do kraja izropana, bi to po nestrokovnjaški sodbi vrglo spet 150 milijonov lir.

Ena izmed hudih, preračunanih, roparskih represalij, ki so jih nalašč in vede sprožili voditelji »osvobodilnega« boja je bil obvezni posek gozda. Pod pretvezo, da hoče zavarovati promet v Ljubljanski pokrajini, ju cesarska italijanska vojska zapovedala spomladi leta 1942., da

Nova šola v Smarju pri Ljubljani, razdejana 9. septembra 1943.

Nova šola v Šmarju pri Ljubljani, razdejana 9. septembra 1943.

je treba posekati ves gozd ob vseh progah in cestah v širini 150-300 metrov. Ker je bilo zapovedano posekati vse do golega, je bilo s tem skoraj za sto let uničenega ogromno gozda, pravega in skoraj edinega, da si skromnega gospodarskega bogastva v naši pokrajini. Če upoštevamo, da je samo ob progi Ljubljana-Rakek bilo treba posekati kakih 120.000 kubičnih metrov lesa, potem mirno lahko trdimo, da znaša posekana količina v vsej pokrajini vsaj desetkrat toliko to je 1.200.000 kubičnih metrov, ker je ves ta les rasel ob cestah in ob progah, lahko računamo kubični meter po 400 lir, skupno torej 480 milijonov lir. Pribijmo k temu še stroške za posek in spravlanje, pa lahko zaokrožimo na pol milijarde lir, zlasti če upoštevamo škodo na mladih nasadih, ko so bili neusmiljeno uničeni, zemljišče pa marsikje do golega požgano.

In škoda v naši živinoreji? Ker imajo poklicane ustanove zbranih za nobeno področje niti približnih podatkov smo prisiljeni ugibati. Ne bo zmeta, da znaša sedanje število živine v Ljubljanski pokrajini tretjino števila iz leta 1941, zaradi ropov, klanja iz obupa in pomanjkanja krme ter zaradi represalij - marsikje. tako na Kožljeku je meseca junija 1942 italijanska vojska vso živino v vasi postrelila! - O naši svinjereji ne velja več govoriti, zakaj september 1943 jo je s komunističnimi pirovanji skoraj docela uničil. Če je bilo tako oropanih in poklanih v dveh letih 30.000 glav govedi, vsaka po 300 kg in 40.000 prašičev, vsak po 80 kg, ter 100.000 perutnine, znaša škoda zaradi uničevanja živinoreje - računamo seveda po uradnih ne dejanskih

cenah - okoli 150 milijonov lir, ki jih je »narodno-osvobodilna vojska« ukradla slovenskemu kmetu in malemu človeku naravnost iz žepa!

Gospodarska škoda zaradi uničenih človeških življenj je vprašanje, ki o njem ni še nihče razpravljal, da si za sodobne sociologe in gospodarstvenike tudi človeško življenje samo po sebi poučeni določeno gospodarsko vrednost. »Osvobodilni« boj je v Sloveniji do zdaj zahteval

Šola v Kostanjevici, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala septembra 1943.

Šola v Kostanjevici, ki jo je »narodno- osvobodilna vojska« požgala septembra 1943.

15.000 slovenskih življenj. To ni nič čudnega, če se spomnimo komunističnih pokoljev na Suhorju, na Ajdovcu itd., če se spomnimo, da so za represalije bili pobiti skoraj vsi moški v Ložu, Sv. Vidu, Babnem polju in drugod. V internaciji in konfinaciji je bilo po uradnih podatkih okoli 25.000 ljudi. Če računamo, da smo zaradi vsakega mrtvega in vsakega interniranega izgubili samo eno leto delovnih dni, in če odštejemo od

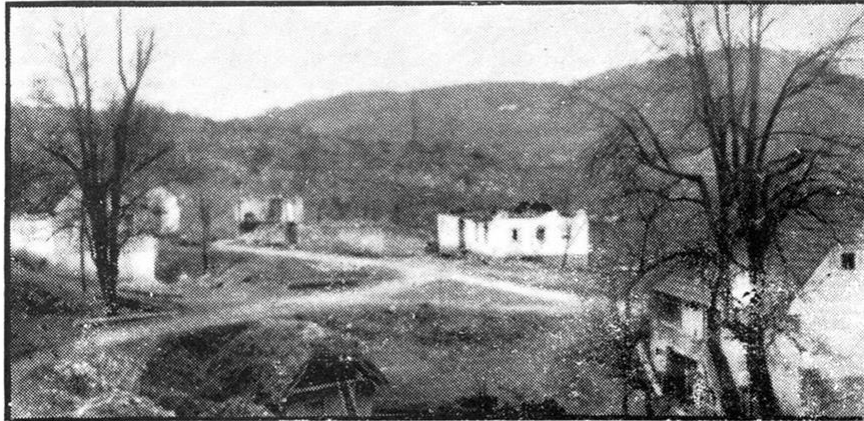

Šola v Zvirčah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« razdejala 20. marca 1943.

Šola v Zvirčah, ki jo je »narodnoosvobodilna vojska« razdejala 20. marca 1943.

števíla 40.000 mrtvih in pregnanih 7000 takih ki niso bili za delo, bi torej za leto dni izpadlo našemu gospodarstvu 33.000 delovnih ljudi. Štejmo na leto 300 delovnih dni in na dan 8 delovnih ur, je to 9,900.000 delovnih dni in 79,200.000 delovnih ur. Računajmo delovno uro povprečno po 4 lire, pa nam vrže to lepi primanjkljaj kakih 320 milijonov lir.

Recimo, da je bilo v gozdu, torej iz delovnega procesa za leto dni vrženih vsaj 5000 ljudi, ki so postavali, uničevali in ropali, namesto da bi delali ter družbi koristili. Gospodarska škoda zaradi nedela teh »osvobodilnih« delavcev, znaša po gorenjem primeru novih 50 milijonov lir.

Uničeni slovenski kmečki domovi v Ambrusu, eni najsiromašnejših slovenskih vasi, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« uničila 20. marca 1945.

Uničeni slovenski kmečki domovi v Ambrusu, eni najsiromašnejših slovenskih vasi, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« uničila 20. marca 1945.

Katera delavska zbornica, sindikat, borza dela ali kdor koli bi izračunal škodo, ki nam jo je prinesel izpadek dela zaradi ustavitve skoraj vse gospodarske delavnosti v Ljubljanski pokrajini za leto dni?'

Med uničevanje slovenskega narodnega premoženja v »osvobodilnem« boju moramo prišteti tudi uničevanje splošnih koristnih naprav. Vse to smo si morali Slovenci postaviti s svojim delom in svojim denarjem. 99% vsega, kar so komunisti razdejali teh naprav, je služilo izključno gospodarskim potrebam slovenskega malega človeka. »Osvobodilna vojska« je uničevala samo stvari, ki v evropskem vojno-prometnem oziru niso niti najmanj pomembne. Vojnih sil na našem ozemlju pa pri njihovih premikih uničenje teh naprav ne more ovirati, kakor smo videli v preteklosti in to še jasneje doživljamo v sedanjosti. In vendar je bilo treba uničiti te,

Delo »narodno-osvobodilne vojske« v Žužemberku 24. julija 1943.

Delo »narodno-osvobodilne vojske« v Žužemberku 24. julija 1943.

ljudstvu služeče naprave, ker je to spadalo v boljševiški načrt za gmotno uničenje slovenskega ljudstva ter za njegovo proletarizacijo!

Tudi za to škodo ni znanih niti približnih podatkov. Po 13. septembra je Dolenjska v gospodarsko-prometnem oziru padla po zaslugi »osvoboditeljev« v stanje pred 100 leti! V približnih številkah povedano znaša ta škoda vsaj 300 milijonov lir, brez ozira nato, koliko časa, dela in denarja - našega dela in našega denarja - bo veljalo bodoče popravilu.

Kje je škoda zaradi ustavitve skoraj vse gospodarske delavnosti za poldrugo leto; škoda zaradi zamujenih možnosti v zunanji in domači trgovini; škoda zaradi propada našega kmetijstva in živinoreje, ki bi bila sicer imela veliko možnosti za dvig in napredek; škoda zaradi tega, da je velik del rodovitne zemlje postal nekoristno bojišče; škoda na prihodnji letini, ker ljudje niso

Sledovi rdečega »osvobojenja« na Blokah — novembra 1942.

Sledovi rdečega »osvobojenja« na Blokah - novembra 1942.

mogli posejati žita; škoda na pridelku zaradi pomanjkanja gnoja; gospodarska škoda zaradi izgubljenega zdravja pri tisočih delovnih ljudi; škoda zaradi ustavljenih javnih del; škoda zaradi demoralizacije po ubijanju volje za delo; škoda zaradi ustavljene strokovne izobrazbe mladine in delavstva; škoda zaradi ogromnih zamud na vseh gospodarskih področjih; škoda zaradi prejemkov, ki jih je dobivala v Ljubljani množica ljudi, ne da bi kaj delala; škoda zaradi razvrednotenja denarja in naraščanja cen blagu, potrebnemu za obnovitev; škoda zaradi izropanih blagajn; škoda zaradi dražje delovne sile; škoda zaradi toliko in toliko posledic uničevanja!

Seštejmo vse to in recimo za konec računa: »osvobodilni« boj je Slovence v Ljubljanski pokrajini do septembra 1943 velja tri milijarde lir! Če bi Ljubljanska pokrajina stala 500.000 duš, bi bil vsak njen prebivalec, od dojenčka, ki se je rodil včeraj, do starca, ki zdaj umira, obremenjen z deset tisoč lirami narodne škode - dediščina. kakor je ne more pokazati noben narod v Evropi!

»Vojaški objekti« komunistične »narodno-osvobodilne vojske«: požig kozolcev in skednjev v vasi Podlipoglav 9. decembra 1942.

»Vojaški objekti« komunistične »narodno-osvobodilne vojske«:
požig kozolcev in skednjev v vasi Podlipoglav 9. decembra 1942.

Tri milijarde lir!

Ali so te žrtve za minuto skrajšale vojno, ali za las vplivale na določanje naše bodoče usode, ali so nam prinesle za toliko kakor škodo moralnega kapitala v očeh sveta? Ne; edino s čemer smo bili poplačani, so bile slovite omembe o trdnjavi Orle, o 150m razdejane proge, o tankovski bitki za Ljubljano . . . In osvobodilci, ki so nas obračali za tri milijarde lir, so nas v svetu kot celoto razglasili za izdajalce! Voditelji in prostaki »Osvobodilne fronte« si k temu veličastnemu uspehu lahko čestitajo!

Mi pa ob tej slavi stojimo danes pred najstrašnejšo gospodarsko in socialno krizo v svoji zgodovini; stojimo pred lakoto in bedo, kakršne ne pomnimo. Ljudstvo je na robu - prav za prav že čez rob - obupa in išče zavetja ter pomoči ne v kakih idealih, temveč pri vsakomur, ki mu danes lahko zavaruje vsaj golo življenje.

*

Kakor je bilo že zapisano, je vso gospodarsko škodo, ki jo je Osvobodilna fronta povzročila z uničevanjem slovenskega narodnega imetja nemogoče tudi približno oceniti. V majhen dokaz, kako ogromna je ta škoda. Župnišče v Šmarju pri Ljubljani,

Župnišče v Šmarju pri Ljubljani, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« požgala januarja 1944.

Župnišče v Šmarju pri Ljubljani, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« požgala januarja 1944

ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« požgala januarja 1944. naj služi približni. uradni seznam o poslopjih, ki jih je »narodno-osvobodilna vojska« požgala in uničila sama ali pa so bila uničena kot posledica njenih nastopov v Ljubljanski pokrajini do meseca septembra 1943. Škoda na poslopjih je po tem seznamu naslednja:

Okraj Črnomelj:

Občina Adlešiči: uničenih 13 hiš, 27 gospodarskih poslopij, škoda znaša 1,450.000 lir.
 Občina Črnomelj: uničenih 169 hiš, 166 gospodarskih poslopij, dve šoli. Škoda znaša 23.655520 lir.
 Občina Dragatuš : uničenih 16 hiš, 43 gospodarskih poslopij, škoda znaša 948.900 lir.
 Občina Gradac: uničenih 36 hiš, 132 gospodarskih poslopij, škoda znaša 19,426.000 lir.
 Občina Metlika: uničenih 141 hiš, 343 5ospodarskih poslopij, dve šoli, škoda znaša 18,212.000 lir.
 Občina Radatoviči: uničenih 226 hiš, 452 gospodarskih poslopij, škoda znaša 24,860.000 lir.
 Občina Semič: uničenih 6 hiš, 17 gospodarskih poslopij, dve šoli, škoda znaša 1,012.250 lir.
 Občina Stari trg ob Kolpi: uničenih 190 hiš, 380 gospodarskih poslopij, 1 šola, škoda znaša 21,200.000 lir.

Okraj Kočevje:

Občina Dolenja vas pri Ribnici: uničeni 2 hiši, škoda znaša 100.000 lir.

Prosvetni dom v Šmarju pri Ljubljani, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« razdejala januarja 1944.

Prosvetni dom v Šmarju pri Ljubljani, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« razdejala januarja 1944.

Občina Fara: uničenih 12 hiš, 13 gospodarskih poslopij, škoda znaša 854.000 lir.

Občina Kočevje: uničenih 48 hiš, 57 gospodarskih poslopij, 1 šola, 5 javnih stavb, škoda znaša 512.000 lir.

Občina Kočevska Reka: uničenih 6 hiš, 3 gospodarska poslopja, 1 šola škoda znaša 515.000 lir.

Občina Koprivnik: uničenih 229 hiš, 3 šole, 8 javnih stavb, škoda znaša 12,020.00 lir.

Občina Loški potok: uničenih 111 hiš, 220 gospodarskih poslopij, škoda znaša 112.150.000 lir.

Občina Mozelj: uničene hiše, 8 gospodarskih poslopij, 1 šola, škoda znaša 780.000 lir.

Občina Ribnica: uničenih 14Z hiš, 219 gospodarskih poslopij, 5 javnih stavb, škoda znaša 52,405.185 lir.

Občina Sodražica: uničenih 140 hiš, 159 gospodarskih poslopij, 1 šola 4 javne stavbe, škoda znaša 11,071.560 lir.

Občina Stari log: uničenih 213 hiš, 546 gospodarskih poslopij, dve šoli, škoda znaša 30,~30.000 lir.

Občina Velike Lašče: uničenih hiš 94, gospodarskih poslopij 128, dve šoli, 5 javnih zgradb škoda znaša 6,166.030 lir.

Občina Videm - Dobropolje: uničenih 74 hiš, 125 gospodarskih poslopij, 1 šola, 1 javna zgradba, škoda znaša 5,390.000 lir.

Okraj Ljubljana:

Občina Borovnica: uničenih hiš 5, gospodarskih poslopij 34, škoda znaša 1,140.860 lir.

Občina Brezovica : uničeni 2 hiši, 1 šola, škoda znaša 157.000 lir.

Vas Lučarjev kal pri Stični, razdejana po zaslugi »narodno-osvobodilne vojske« 31. julija 1943.

**Vas Lučarjev kal pri Stični, razdejana po zaslugi
»narodno-osvobodilne vojske« 31. julija 1943.**

Občina Dobrova: uničenih hiš 32, gospodarskih poslopij 48. dve šoli, 3 javne zgradbe, škoda znaša 5,450.160 lir.

Občina Dobrunje: uničenih hiš 41, gospodarskih poslopij 90. ena šola. 2 javni zgradbi, škoda znaša 6,350.000 lir.

Občina Grosuplje: uničeni 2 hiši, gospodarskih poslopij 18, škoda znaša 53?.000 lir.

Občina Horjul: uničenih 8 hiš, gospodarskih poslopij 16, škoda znaša 1,192.680 lir.

Občina Ig : uničenih hiš 110, gospodarskih poslopij 246, 1 šola, tri javne zgradbe, škoda znaša 1,323.500 lir.

Občina Krka: uničenih hiš 8, gospodarskih poslopij 21, škoda znaša 456.000 lir.

Občina Polhov Gradec: uničenih hiš 12, gospodarska poslopja 3, škoda znaša 1,209.600 lir.

Občina Dev. Mar. v Polju: 1 gospodarsko poslopje, 1 javna zgradba., škoda znaša 9,560.000 lir.

Občina Preserje: uničenih hiš 15, gospodarskih poslopij 51, škoda znaša 1,886.245 lir.

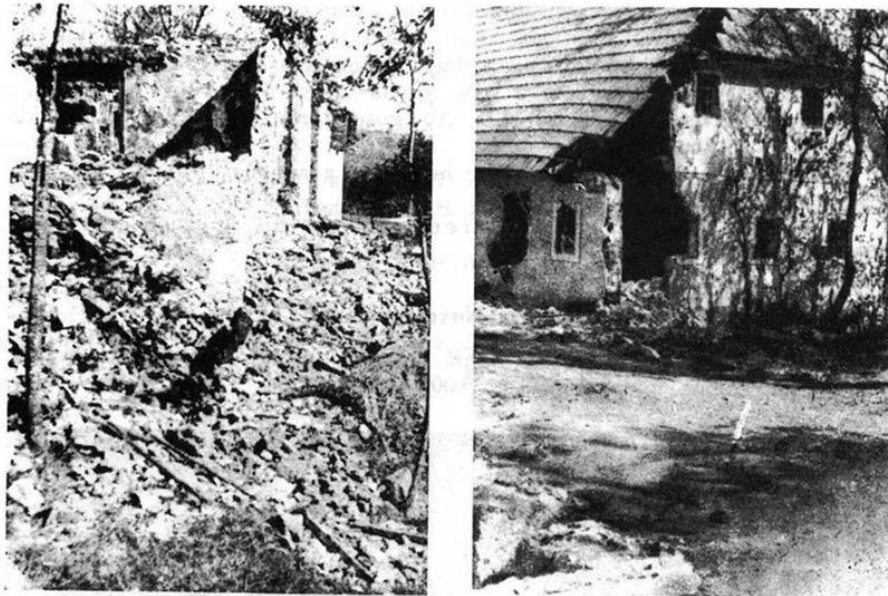
Občina Primskovo: uničenih hiš 3, gospodarskih poslopij 4, ena šola, 2 javni zgradbi, škoda znaša 80.000 lir.

Občina Račna: uničene 3 hiše, 1 gospodarsko poslopje, škoda znaša 48.000 lir.

Občina Rakitna: uničenih hiš 4, gospodarskih poslopij 10, škoda znaša 519.000 lir.

Občina Rudnik: uničene 3 hiše, 8 gospodarskih poslopij, škoda znaša 103.090 lir.

Občina Slivnica - Žalna: uničenih hiš 41, gospodarskih poslopij 59, škoda znaša 3,703.000 lir.

Lučarjev kal, na desni najbolj ohranjena hiša v vasi.

Lučarjev kal, na desni najbolj ohranjena hiša v vasi.

Občina Stična: uničenih hiš 11, gospodarskih poslopij 9, ena šola, škoda znaša 9?9.000 lir.
 Občina Št. Jošt: uničenih hiš 12, gospodarskih poslopij 25, in javna zgradba, škoda znaša 1,514.550 lir.
 Občina Št. Jurij pri Grosupljem: uničenih hiš 16, gospodarskih poslopij 26, 1 šola, 1 javna zgradba, škoda znaša 1,600.200 lir.
 Občina Št. Vid pri Stični : uničenih hiš 59, gospodarskih poslopij 113, škoda znaša 12,702.000 lir.
 Občina Šmarje pri Ljubljani: uničenih hiš 6, gospodarskih poslopij 27, škoda znaša 698.000 lir.
 Občina Tomišelj: uničene 4 hiše, gospodarskih poslopij 14, škoda znaša 492.370 lir.
 Občina Vel. Gaber: uničena 1 hiša, 3 gospodarska poslopja, škoda znaša 135.700 lir.
 Občina Višnja gora: uničenih hiš 7, gospodarskih poslopij 36, ena javna zgradba, škoda znaša 1,536.000 lir.
 Občina Vrhnika: uničenih hiš 55, gospodarskih poslopij 91, ena javna zgradba, škoda znaša 5,635.000 lir.
 Občina Želimlje: uničenih hiš 192, gospodarskih poslopij 235, dve javni zgradbi, škoda znaša 15,437.000 lir.
 Občina Ljubljana - mesto: uničenih hiš 14, gospodarskih poslopij 4, 1 javna zgradba, škoda znaša 702.190 lir.

Okraj Logatec:

Občina Begunje: uničenih hiš 49, gospodarskih poslopij 79, ena šola, škoda znaša 3,849.00 lir.
 Občina Bloke: uničenih hiš 87, - gospodarskih poslopij 98, ena šola, dve javni zgradbi, škoda znaša 5,048.065 lir.

Občina Cerknica: uničenih hiš 101, gospodarskih poslopij 35, ena šola, ena javna zgradba, škoda znaša 6,686.180 lir.

Občina Logatec: uničena 1 šola, škoda znaša 600.000 lir.

Občina Rakek: uničeni 2 hiši, škoda znaša 55.000 lir.

Občina Rovte: uničenih hiš 20, gospodarskih poslopij 32, škoda znaša 1,645.000 lir.

Občina Stari trg: uničenih hiš 119, gospodarskih poslopij 103, škoda znaša 7,359.898 lir.

Občina Sv. Vid nad Cerknico: uničenih hiš 4 gospodarskih poslopij 17, škoda znaša 280.000 lir.

Okraj Novo mesto:

Občina Ajdovec: uničenih hiš 6, gospodarskih poslopij 9, 1 šola, 1 javna zgradba, škoda znaša 2,185.000 lir.

Šola v Velikih Laščah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala januarja 1944.

Šola v Velikih Laščah, ki jo je
»narodno-osvobodilna vojska« požgala januarja 1944.

Občina Ambrus: uničenih hiš 89, gospodarskih poslopij 310, ena javna zgradba, škoda znaša 14,609.496 lir.

Občina Bela Cerkev: uničena 1 šola, škoda znaša 440.000 lir. Občina Brusnice: uničenih hiš 3, gospodarskih poslopij 5, 1 šola, škoda znaša 888.000 lir.

Občina Črmošnjice : uničena 1 hiša, i šola, 1 javna zgradba, škoda znaša 202.000 lir.

Občina Dobrnič: uničenih hiš 10, gospodarskih poslopij 31, ena šola, škoda znaša 894.700 lir.

Občina Dvor: uničenih hiš 9, gospodarskih poslopij 18, škoda znaša 508.000 lir.

Občina Hinje: uničenih hiš 13, gospodarskih poslopij 49, ena šola, škoda znaša 1,125.760 lir.

Občina Kostanjevica: uničenih hiš 32, gospodarskih poslopij 108, dve javni zgradbi, škoda znaša 8,815.000 lir.

Občina Mirna: uničeni 2 hiši, 4 gospodarska poslopja, 1 šola, škoda znaša 143.500 lir.
 Občina Mirna peč: uničenih hiš 10, gospodarskih poslopij 23, škoda znaša 538.000 lir.
 Občina Mokronog: uničenih hiš 4, gospodarskih poslopij 22, škoda znaša 1,710.000 lir.
 Občina Orehovica: uničena 1 šola; škoda znaša 800.000 lir.
 Občina Prečna: uničenih hiš 18, gospodarskih poslopij 22, 1 javna zgradba, škoda znaša 798.000 lir.
 Občina Sela - Žumberk: uničeno gospodarsko poslopje i, škoda znaša 20.000 lir.
 Občina Sv. Križ pri Kostanjevici: uničenih hiš 23, gospodarskih poslopij 93, 1 šola, 1 javna zgradba, škoda znaša 846.000 lir.
 Občina Sv. Križ pri Litiji: uničenih hiš 6, gospodarskih poslopij 5, škoda znaša 95.000 lir.

Rudežev grad v Ribnici, uničen po »narodno-osvobodilni vojski« januarja 1944.

Rudežev grad v Ribnici, uničen po
 »narodno-osvobodilni vojski« januarja 1944.

Občina Št. Jernej: uničenih hiš 4, gospodarskih poslopij 15, škoda znaša 225.000 lir.
 Občina Št. Peter: uničenih hiš 7, gospodarskih poslopij 23, ena javna zgradba, škoda znaša 2,632.000 lir.
 Občina Št. Rupert: uničenih hiš 3, gospodarskih poslopij 8, škoda znaša 114.120 lir.
 Občina Škočjan: uničena 1 šola, škoda znaša 100.000 lir.
 Občina Šmihel - Stopiče : uničenih hiš 26, gospodarskih poslopij 4,4, 1 šola, 1 javna zgradba, škoda znaša 5,379.000 lir.
 Občina Toplice: uničenih hiš 3, gospodarskih poslopij 8, in šola, škoda znaša 445.000 lir.
 Občina Trebeljno: uničena 1 šola, škoda znaša 200.000 lir.
 Občina Trebnje: uničenih hiš 12, gospodarskih poslopij 3i, škoda znaša 287.800 lir.

Občina Tržišče: uničenih hiš 5, gospodarskih poslopij 7, škoda znaša 960.000 lir.

Občina Velika Loka: uničenih hiš 7, gospodarskih poslopij 29, ena javna zgradba, škoda znaša 691.000 lir.

Občina Zagradec: uničenih hiš 20, gospodarskih poslopij 13, ena šola, škoda znaša 2,155.000 lir.

Občina Žužemberk: uničenih hiš 16, gospodarskih poslopij 49, ena šola, 4 javne zgradbe, škoda znaša 3,470.000 lir.

Celotna škoda po posameznih okrajih

Okraj Črnomelj: uničenih hiš 797, gospodarskih poslopij 1760, šol 7, škoda znaša 110.765.370 lir.

Okraj Kočevje: uničenih hiš 1140, gospodarskih poslopij 1476, šol 12, javnih zgradb 28, škoda znaša 116,390.973 lir.

Okraj Ljubljana: uničenih hiš 652, gospodarskih poslopij 1207, šol 8. javnih zgradb. 17, škoda znaša 80,454.955 lir.

Okraj Ljubljana - mesto: uničenih hiš 14, gospodarskih poslopij 1. škoda znaša 702.190 lir.

Vas Pance, uničena decembra 1942.

Vas Pance, uničena decembra 1942.

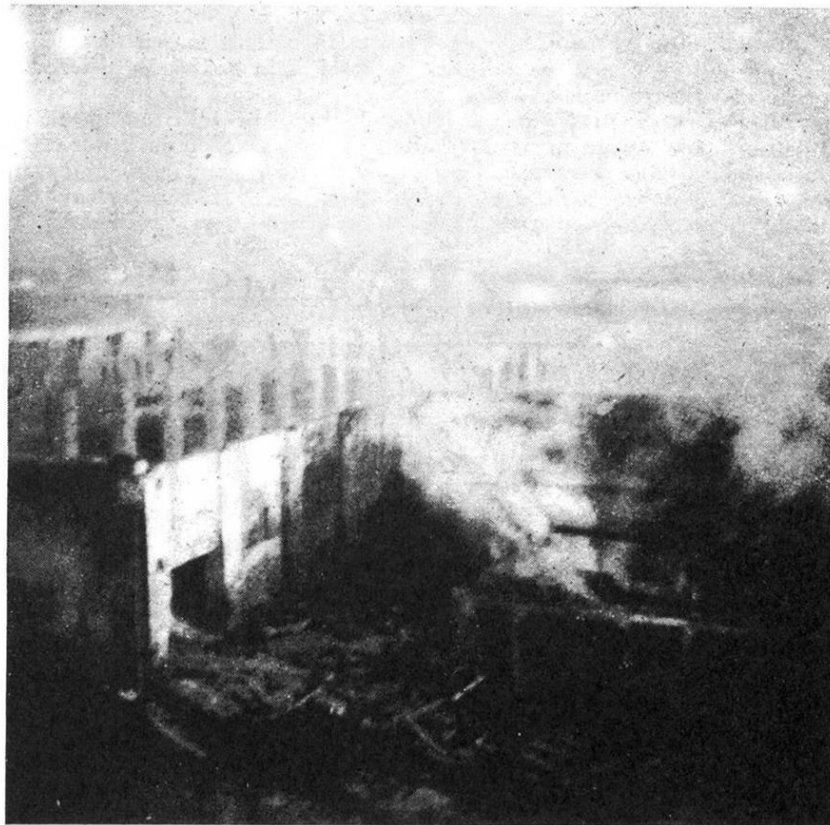
Okraj Logatec: uničenih hiš 382, gospodarskih poslopij 364, šole 3, javne zgradbe 4, škoda znaša 25,523.743 lir.

Okraj Novo mesto: uničenih hiš 329, gospodarskih poslopij 987, šol 15, javnih zgradb 15, škoda znaša 51,968.076 lir.

V vsej Ljubljanski pokrajini: skupno uničenih hiš 3314, gospodarskih poslopij 5798, šol 45, javnih zgradb 61, škoda znaša 385,805.307 lir.

V teh uradnih podatkih je škoda ocenjena po vrednosti, ki jo je lira imela leta 1941 ob zamenjavi. Ker je do danes vrednost lire trikrat manjša, kakor leta 1941, je treba znesek celotne škode zaradi porušenih in uničenih poslopij v Ljubljanski pokrajini pomnožiti s 3. Zaradi tega lahko mirno trdimo, da znaša zgolj ta škoda od jeseni 1941 do septembra 1943 eno milijardo lir. Da je ta račun pravilen, dokazuje cenitev škode po zavarovalnicah za leto 1941 in 1942, omenjena prej.

Niti približne slike in cenitve pa ni moči narediti za gospodarsko škodo ki jo je Osvobodilna fronta s svojimi nastopi povzročila v Ljubljanski pokrajini po 8.septembru. Tedaj je »narodno-osvobodilna vojska« ho načrtu za komunistično socialno revolucijo začela sistematično uničevati vsa večja javna in zasebna poslopja: šole, cerkve, župnišča, občinske

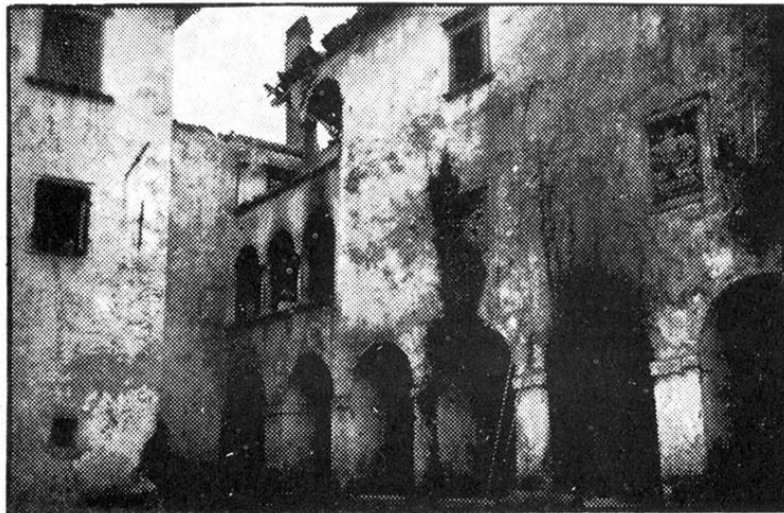

Vevče pri Ljubljani, ki jih je »narodno-osvobodilna vojska« požgala avgusta 1942.

**Vevče pri Ljubljani, ki jih je
"narodno-osvobodilna vojska" požgala avgusta 1942.**

domove, prosvetne domove, gasilske domove, sokolske domove, bolnišnice, delavnice in gospodarske obrate vseh vrst. Do meseca marca 1942 je bilo npr. uničenih že 95 šol, na desetine sodnijskih in občinskih sedežev ter podobnih stavb ter zemljiške knjige za celo vrsto sodnih okrajev. V slovenskem gospodarskem življenju se je začelo tedaj brezobzirno in načrtno razdejanje kakor mu ga ni para v nobeni evropski deželi in v nobeni dosednji komunistični revoluciji. Zgolj vsestransko gospodarsko uničevanje slovenskega ljudstva od 8. septembra 1943 dalje bo dalo snovi za debelo knjigo, ki bo sama pomenila strahotno obtožbo proti »osvobodilnemu« delu med Slovenci.

Navedimo za primer tega uničevanja samo cerkve, ki pomenijo slovenskemu ljudstvu ne le versko, temveč tudi narodno svetinjo, saj je slovenskemu narodu prav njegova

Zgodovinski grad Otočec pri Novem mestu, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« uničila poleti 1942.

Zgodovinski grad Otočec pri Novem mestu, ki ga je »narodnoosvobodilna vojska« uničila poleti 1942.

vera bila eno pglavitnih orožij, s katerim je že od turških napadov dalje branil tudi svojo narodno samostojnost in svobodo.

Osvobodilna fronta, ki se je po trditvah lastne propagande borila »za najsvetejše duhovne dobrine slovenstva«, ni prizanesla niti tem znamenjem narodove volje do svobode misli in življenja. In tako so do zdaj bile požgane ali razdejane naslednje slovenske cerkve:

Ajdovec, Bela Cerkev, Grahovo pri Cerknici, Grčarice, Slinovice pri Kostanjevici, Sv. Duh nad Planino pri Rakeku, Dolž pri Stopičah, Železnica pri Škocijanah, Turjak, Osolnik, Hruševo pri Dobrovi; Gabrje, Sv. Anton nad Dobropoljem Sv. Rok nad Laščami; Sv. Miklavž nad Cerknico, Kopanj, Sv. Duh na Blokah, Lužarje, Kal, Korinj, Kurešček, Gora nad Sodražico, Visejc, Višnj, Gabrje pri Brusnicah, Trava pri Dragi, Planina pri Črnomlju, Plešivica pri Žužemberku, Iška vas, Dvorska vas pri Vel. Laščah, Mokronog - župna cerkev in ena podružnica - Rakitna, Sv. Ana v Višnji gori, Želimlje, Radovica.

V nekaterih cerkvah so bile uničene neprecenljive vrednote iz starejše slovenske umetnosti. V cerkvi sv. Katarine na Plešivici so razdejane dragocene starinske slike na presno

ter umetniški strop; pri Sv. Antonu nad Dobropoljami prav tako dragocene starinske slike na presno. V župni cerkvi na Kopanju je zgorela najlepša slovenska baročna slika »Marijino Vnebovzetje«, delo mojstra Cebeja. Na Hruševem sta bili uničeni dve dragoceni sliki, med njima ena mojstrovina slikarja Mencingerja, ki sta nekoč krasili ljubljansko stolnico, itd.

Zgodovinski Turjaški grad v Kočevju, razdejan po »narodno-osvobodilni vojski« v dneh od 9. do 12. decembra 1943. Na desni: ostanki gradu Bokalce pri Ljubljani. Grad je bil požgan v poletju 1942.

Zgodovinski Turjaški grad v Kočevju, razdejan po »narodno-osvobodilni vojski« v dneh od 9. do 12. decembra 1943. Na desni: ostanki gradu Bokalce pri Ljubljani. Grad je bil požgan v poletju 1942.

V poglavje o uničevanju spomenikov slovenske preteklosti in umetnostnih vrednot spadajo tudi požigi gradov. Med drugim je Osvobodilna fronta razdejala naslednje gradove: Kostanjevico, Grič pri Mirni, Dob pri Št. Rupertu, Bokalce pri Ljubljani, Klevevž pri Mokronogu, Hmeljnik pri Novem mestu, Krupo v Beli Krajini, Ogulinov grad v Vrtači pri Semiču, Ruperč vr, Brajtenau, Tolsti vrh, Pogance, Turjak, Lisičje, Prežek. Botanj, Otočec. Rakovnik, Dobec, Čušperk, Sotesko itd.

Sledovi »osvobodilnega« dela OF v Grosupljem: požigi iz januarja 1944.

Sledovi »osvobodilnega« dela OF v Grosupljem: požigi iz januarja 1944.

Slovita »dolina gradov« ob Krki pod Novim mestom je uničena vsa, ostal je do zdaj samo še grad Struge.

Z imeni teh gradov je zvezan najslavnejši in najbolj heroični del Slovenske zgodovine, namreč boj proti turškim vpadom v 15., 16. in 17. stoletju. Tedaj je slovensko ljudstvo, zbrano po teh gradovih in pa po taborih okrog svojih cerkva, branilo in pogosto ubranilo turškim tolpom vdor v srednjo in zahodno Evropo čez slovensko ozemlje. Gradovi in tabori okoli cerkva so bili Slovencem vso zgodovino do najnovejših dni simbol njihove volje do svobode in njihovega junaštva pri obrambi lastne zemlje pred navali sovražnikov.

Toda Osvobodilna fronta, ki se je v smislu svoje komunistične ideologije zavedala, da je vez s preteklostjo ter živ spomin nanjo ena najmočnejših duhovnih ovir pri boljše vizaciji slovenskega naroda, je načrtno uničevala tudi te častitljive spomenike slovenske zgodovine in slovenskega junaštva.

Poleg zgodovinske škode, ki jo je povzročilo razdejanje teh spomenikov, je treba omeniti tudi umetniško škodo; ki je po nekaterih gradovih neprecenljiva. Grad Hmeljnik je npr. bil ena izmed redkih renesančnih svetnih stavb na slovenskem ozemlju z ostanki gotskega sloga. \ njem je bila stara kapela s freskami in velika zbirka slik, ki jo ju . Češkega pripeljal grof Vambold.

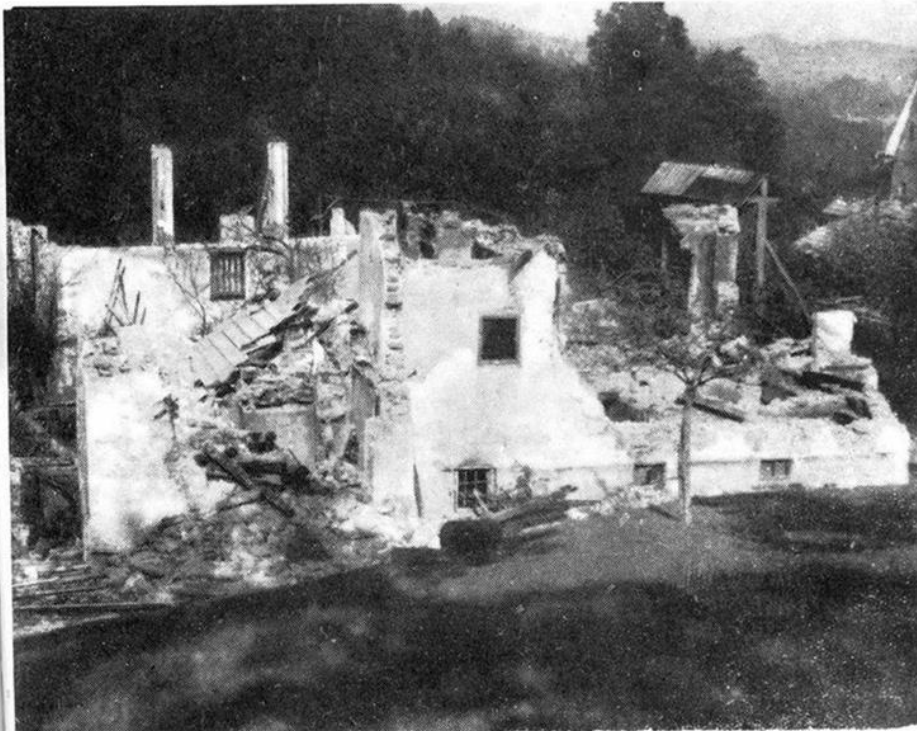
V gradu Tolsti vrh so bile najstarejše slovenske svetne slike na presno iz 16. stoletja in pomeni njihovo uničenje nepopravljivo škodo za slovensko umetnost.

Nič manjša ni poleg zgodovinske umetniška vrednost Turjaka, kjer je bila uničena stara protestantska kapela,, dragocene slike in predmeti iz stare umetnostne obrti.

Gradovi kakor Prežek in Ruperč vrh so bili za slovensko umetnost in kulturo važni. ker so v njih bili shranjeni številni spomini na največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, na pisatelja Andreja Smoleta, na pisatelja Janeza Trdina. Bili so že stoletja v slovenskih rokah. V gradu Prežek je šla po zlu dragocena kužnica in arhiv z nenadomestljivimi Prešernovimi rokopisi ter Trdinovimi pismi.

Grad Otočec je bil po legi najlepši slovenski grad in ga je bilo škoda kot stavbe. Kakšna je usoda umetniških zbirk v njem, ni znano.

Prav toliko je škoda zaradi razdejanja gradu Bokalce pri Ljubljani. Grad je bil naravnost biser stare stavbeniške umetnosti, okrašen s štukaturami, freskami in slikami. Bil je pomemben ne samo kot kulturni spomenik, ampak tudi kot socialna ustanova, saj je zadnja leta v njem bila nameščena ene izmed redkih slovenskih gospodinjskih šol.

Eden izmed tisoč in tisoč dokazov o tem, kako se je Osvobodilna fronta borila proti slovenskemu kmetu, ki se ni dal boljše vizirati: Bendetova domačija v Št. Joštu nad Vrhniko, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala in porušila 10. avgusta 1942.

Eden izmed tisoč in tisoč dokazov o tem, kako se je Osvobodilna fronta borila proti slovenskemu kmetu, se ni dal boljše vizirati: Bendetova domačija v Št. Joštu nad Vrhniko ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala in porušila 10. avgusta 1942.

Izredna je tudi škoda zaradi požiga gradu v Kostanjevici kot arhitekturnega spomenika. Vse to uničevanje slovenskih umetniških in kulturnih spomenikov ju izvedla Osvobodilna fronta, katero vodi kot predsednik Josih Vidmar, ki se je nekdanje izdajal za najbolj skrbnega in ljubosumnega branilca čiste umetnosti in umetnostnih vrednot. Zato je pri tem treba poudariti tudi njegovo osebno krivdo za nepopravljivo škodo, ki jo je Osvobodilna fronta povzročila slovenski kulturi..

*

Za sklep tega bežnega pregleda o gospodarskem uničevanju slovenskega naroda po Osvobodilni fronti naj navedemo še nekaj pretresljivih primerov o uničenju in škodi, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« po dogovoru s cesarsko italijansko armado povzročila v dobrepoljski dolini, najsiromašnejšem in socialno najbolj trpečem predelu ljubljanske pokrajine, ki pa je bil navzlic svoji bedi in svoji stiski od začetka naj neizprosnejši sovražnik komunizma in Osvobodilne fronte.

Podatki o škodi v tej dolini so naslednji:

Tri slike o posledicah »narodnega« dela Osvobodilne fronte v vasi Hrastov dol. (Porušena 1. avgusta 1943.)

Tri slike o posledicah »narodnega« dela Osvobodilne fronte
v vasi Hrastov dol. (Porušena 1. avgusta 1943)

Vas Kompolje:

Delno porušeni hiš 18	340.000 lir
Popolnoma porušena skednja 2	180.000
Popolnoma porušeni kozolcev 6 . . .	410.000
Sadno drevje	40.000
Uničen les	35.000 ~
Seno in slama	286.000 »
Žito in živila	245.000 »
Goveja živina - 19 glav	328.000 »
Konji - 10 glav	260.000 »
Obleka, obutev in perilo	186.000 »
Kolesa - 26 kom.	~1.000 »
Tovorni avtomobil - 1 kom.	400.000 »
Motocikla - 2 kom.	50.000 »
Pohištvo	50.000 »
Gospodarsko orodje	1~8.000 »
Ure in zlatnina	11.000 »
Prašici - 6 glav	46.000 »
Svinjaki in hlevi	50.000 »
Skupna škoda	3,152.000 lir

Vas Ponikve:

Popolnoma porušeni hiš 5	410.000 lir
Delno porušeni hiš 9	54.000 »
Popolnoma porušeni skednji	225.000 »
Delno porušeni skedenj 1	25.000 »
Kozolca porušena 2	120.000 »
Drvarnice, šupe 2	30.000 »
Sadno drevje	30.000 »
Seno in slama	104.500 »
Goveja živina - 1 glava	12.000 0

Konji - 2 glavi 60.000 lir
 Obleka, obutev in perilo 18.000 N
 Kolesa - 3 kom. ~.000 ~
 Pohištvo 28.000 »
 Gospodarsko orodje 35.000
 Hlevi in svinjaki 3 ~0.000 ~
 Poškodbe na cerkvi 5.000 ~
 Skupna škoda . . . 1,233.500 lir

Bruhanja vas:

Popolnoma porušenih hiš x 490.000 lir
 Delno porušene hiše 4 13.000 ~
 Popolnoma porušenih skednjev 6 . . . 480.000 ~
 Delno porušeni skednji 3 12.000 n
 Popolnoma porušenih kozolcev 6 . . . 420.000 m
 Delno porušena kozolca 2 5.000 N
 Drvarnice in šupe 3 110.000 0
 Sadno drevje 80.000 0
 Deske in hlodi 30.000 ~ .
 Seno in slama 31.000 x~
 Žito in živila 50.000 0
 Goveja živina - 12 glav 200.000 ~
 Konj - 1 glava 30.000 ~
 Obleka, obutev in perilo 64.000 0
 Kolesa - 8 kom. 17.000 ~
 Pohištvo 57.000 »
 Gospodarsko orodje 112.000 »
 Prašiči - 5 glav 36.000 0
 Hlevi in svinjaki 14 457.000 0
 Skupna škoda . . . 2,694.000 lir

Komunistično »osvobodilno« delo v Žužemberku od 25. do 27. julija 1943:
 požgana šola in porušeno sodnijsko poslopje.

**Komunistično »osvobodilno« delo v Žužemberku od 25. do 27. julija 1943:
 požgana šola in porušeno sodnijsko poslopje.**

Vas Podgora

Popolnoma porušeni hiši 2 1Z0.000 lir
 Delno porušenih hiš 6 80.000
 Delno porušen škedenf 1 10.000
 Uničen les 15.000
 Žito in živila 1.06.000 v
 Goveja živina - 9 glav 140.000
 Obleka, obutev in perilo Z6.000
 Popolnoma porušen hle v 1 60.000
 Pohištvo 10.000 .
 Prašiči - 2 glavi 14.000 »
 Sadno drevje 30.000 »
 Kolesa - 4 kom. 10.000 ~
 Gospodarsko orodje ~0.000 ~>
 Poškodba cerkve 5.000 »
 Skupna škoda . . . Z56.000 lir

Vas Videm: 118.000 lir

Škoda na cerkvi
 Popolnoma porušena hiša 1 600.000 .
 Delno porušenih hiš 9 Z~000 '
 Skednje porušenih 11 1.0?0.000
 Kozolcev porušenih 9 810.000
 Drvarnice, kolarnice in kašče 8 44~5.000
 IJničeju les '?~000
 Seno 14t.000
 3S(.000 GltO 111 zIVIIa
 Goveje in živina - 8 glav 8"?0.000
 Konji - in glav 8~000 ;
 Obleka. ol~ntev iu perilo 165.Z00 ~
 Kolesa - 9 kom. ?1.000 v
 Pohištvo 40.000 ':
 Knjižnica ?00.000
 Gospodarsko orodje 2~2.000 >
 Ure in zlatnina 1~000 v~
 Prašiči - 7 bla' 71.000 a
 Iilevi in svinjaki ?00.000 »
 Izroyn,p Gospoclevrskega elruštva . . . 200.000 s>
 Skupna škoda . . . -(8~-1.Z00 lir

Skupna škoda v ostalih vaseh:

Podgorica 89~.000 lir
 Cesta ?4~.000
 Podpeč 14~?0.000
 Zagorica 390.000
 Mala vas ~. 280.000
 Zdenska vas 1.200.000
 Predstruge 300.000
 Mala Ilova vas 200.000
 Hočevja 300.000
 Vodice 90.000
 Skupna škoda 4.245.000 lir

Vas Topol na Blokah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« požgala 10. novembra 1942.

Vas Topol na Alokah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska«
10. novembra 1942.

Celotna gospodarska škoda, ki jo je povzročila Osvobodilna front dobrepoljski dolini, znaša torej:

16.915.200 lir.

Ta cenitev je kljub ogromni vsoti še zelo površna, kajti točno ugotoviti škodo je popolnoma nemogoče. Tu ni všteta škoda, ki so jo naredili Italijani zaradi komunistov v dobrepoljskih gozdovih, in ta škoda gre v milijone. Prej tako ni všteti les - tramovi - ki so ga imeli dobrepoljski lesni trgovci za prodajo; gotovo je bilo tega več sto vagonov. Poleg teh so komunisti po mnogih hišah kradli denar, ure in druge dragocenosti, kar pa je danes še nemogoče preceniti. Samo dobrepoljskim fantom na Turjaku so pobrali nad 100 ur in nad 200.000 lir denarja, ki so ga fantje imeli pri sebi. Poleg tega tudi vso njihovo opravo, obleko, perilo itd., kar zopet znaša več sto tisoč lir.

Pripomniti pa je treba, da dobrepoljska dolina ni nikakor ena najbolj oškodovanih, mnogo več so trpele druge.

*

Tako je torej komunistična Osvobodilna fronta gospodarsko uničevala slovenski narod. ker so tako hoteli komunistični revolucionarni načrti. Po zaslugi Osvobodilne fronte, to se pravi, po delu lastnih izdajalcev, je slovenski narod od vseh narodov v Evropi po vojni gospodarsko sorazmerno najbolj prizadet, da si sam v sedanjem evropskem spopadu ni sodeloval.

Kdo pa naj popiše duhovno in moralno škodo, ki jo je njeno delo povzročilo med slovenskim narodom?

Pogled na starodavni trg Žužemberk po napadih »narodno-osvobodilne vojske« julija 1943.

**Pogled na starodavni trg Žužemberk po napadih
»narodno-osvobodilne vojske« julija 1943.**

Sodelovanje Osvobodilne fronte z badoglievskimi pripadniki savojske vojske.

Četrty in poslednji dokaz za protislovenski značaj Osvobodilne fronte so njene zveze in sodelovanje z nekaterimi izdajalskimi skupinami savojske cesarske vojske za uničevanje slovenskega naroda.

Po skušnjah in dokazih, ki so na razpolago danes, drži, da bi komunistične Osvobodilne fronte med Slovenci ne bilo brez savojske cesarske vojske. Za to je dokaz že dejstvo, da se je izključno proti lastnim narodom in njihovim koristim naperjeno komunistično partizanstvo lahko začelo in razvilo samo v tistih evropskih, zlasti balkanskih deželah, ki jih je imela zasedene cesarska savojska vojska. Nikjer drugje. v zasedenih pokrajinah taka gibanja niso nastopila.

Tako so prav ti cesarski ljudje tudi pri nas omogočili nastanek Osvobodilne fronte, ji pomagali pri razvoju in se skrbno varovali, da bi komunističnim oboroženim tolpom prizadeli kakršne koli nevarne udarce. Ko so videli, da je vse slovensko ljudstvo proti Osvobodilni fronti, so se začeli s komunistično »narodno-osvobodilno vojsko« odkrito vezati, se pogajata z njo, ji pošiljati orožje in preskrbo, po 8. septembru pa so se z njo tudi na zunaj združili, da so skupno udarili po slovenskem narodu.

Cilj teh savojskih komunističnih pomagačev je bil uničenje Slovencev. Ker ji Slovenci kot celota niso dali najmanjšega povoda za brezobzirne uničevalne nastope, so te povode ustvarili z Osvobodilno fronto, ki je v cesarski vojski dobila dobrodošlega zaveznika proti istemu nasprotniku, proti slovenskemu narodu, ki se ni maral boljše vizirati.

*

Osvobodilna fronta se je leta 1941 lahko nemoteno in javno začela organizirati v Ljubljani in v pokrajini. Duša vse njene organizacije je tedaj bil stari agent Kominterne, pisatelj Lovrenc Kuhar - Prežihov Voranc, znan po svojem prevratniškem delu vsem policijam v Srednji Evropi. Ta je do leta 1939 živel v Parizu pri tamošnji podružnici Kominterne kot zaupnik za Jugoslavijo in Srednjo Evropo. Ob začetku vojne ga je francoska vlada izgnala, nakar se je naselil v Trstu in živel tam do meseca aprila 1941, ko je s cesarsko savojsko vojsko prišel v Ljubljano in se tu nemoteno gibal vse do februarja 1943, ko ga je po naključju prijela domača policija. Ker je novica o njegovi aretaciji proti volji poveljstva cesarske vojske prišla v javnost, je bil izročen vojaškemu sodišču, ki je o njegovem delu imelo na razpolago ogromno dokazilnega materiala, a je razpravo odlagala od meseca do meseca tako, da ni z njo bilo nič.

Če bi bile savojske cesarske oblasti poleti 1941 prijele tega človeka in še peščico drugih poglobitnih komunističnih organizatorjev, ki so oblastem bili vsi znani, bi bil nastanek Osvobodilne fronte onemogočen. Tako pa se je vse njeno začetno delo lahko razvijalo pred očmi in s tiho podporo prav teh cesarskih oblasti, kar samo po sebi priča, da so že tedaj bile med Osvobodilno fronto in med cesarsko vojsko zveze.

Ko je Osvobodilna fronta konec poletja 1941 začela v Ljubljani po načrtu ubijati razne bolj ali manj vidne nasprotnike komunizma ter politične prvake, niso ne vojaške ne druge oblasti niti v enem primeru uvedle preiskave, kaj šele da bi bile morilce prijele. 50 umorov je Osvobodilna fronta izvedla sredi Ljubljane, vse pri belem dnevu, toda niti enkrat niso cesarske

oblasti posegle v to delo. Dogajalo se je celo, da so trupla umorjenih - npr. pokojnega vseučiliškega profesorja dr. Lamberta Ehrlicha - ležala po pol dneva na najbolj prometnih ulicah, ne da bi bila prišla tja kaka uradna komisija. Bivši ban in politični voditelj dr. Marko Natlačen je bil 13. oktobra od komunistov ubit tako rekoč pred očmi savojске cesarske straže, ki je stala komaj nekaj korakov od njegove hiše. Morilec je nemoteno prišel do hiše in vanjo, streljal, da je straža to morala slišati, se v stanovanju še boril z umorjenčevim sinom in se potem spet pred očmi straž s triciklom odpeljal s svojimi pomočniki vred.

Spomladi leta 1942 so bili dnevi, ko je Osvobodilna fronta na dan dala pobiti v Ljubljani po dva, po tri ljudi, ne da bi se bila cesarska vojska, ki je je bilo v mestu vedno po dve diviziji, zganila in kaj ukrenila. Nikdar v naši zgodovini ni javna varnost v Ljubljani bila tako majhna kakor tedaj, ko je v njej imela vso oblast cesarska šavojška vojska.

Vse to ni bilo naključju, temveč je moralo biti, kakor pričajo vsa dejstva, dogovorjeno.

Tudi organizacija in oborožitev komunističnih oddelkov, pozneje »narodno-osvobodilne vojske«, bi bila brez podpore in pomoči cesarske savojске vojske nemogoča. Ob razpadu Jugoslavije je na ozemlju Ljubljanske pokrajine bilo tako malo orožja in strelev, da bi niti oborožitev, kaj šele kaki daljši nastopi bili z njim nemogoči. Zlasti ni bilo nič, težjega in težkega orožja, in vendar so komunistični oddelki in takoj v začetku svojega nastopa prihajali na dan tudi s tem orožjem, ki je bilo vse italijanskega porekla.

Ko je Osvobodilna fronta začela v jeseni 1941 z »vojaškimi« nastopi. je razvoj dogodkov pokazal, da dela vse dogovarno s savojškimi izdajalci. Ti pri vsem svojem številu in oborožitvi niso na te, vojaško brezpomembne, bolj roparskemu šarjenju kakor vojskovanju podobne nastope odgovorili tako, kakor ni odgovorila vsaka poštena vojska, ki se v zasedenih pokrajinah zaveda svojih mednarodnih obveznosti. Odgovorili so tako, kakor ne pa bil nihče pričakoval. Cesarska savojška vojska je namreč zaradi teh otročjih nastopov 1941, ki so ji bili dobrodošla pretveza, umaknila svoje posadke iz vseh količkaj oddaljenih krajev v Ljubljanski pokrajini. Prav tako so umaknili karabinjerje in vso jesen ter zimo in spomlad leta 1942 polovico Ljubljanske Pokrajine pustili brez varstva in brez vsake oblasti.

In ob istem času, ko se je cesarska vojska in oborožena oblast umaknila iz velikega predela Ljubljanske pokrajine ter ga prepustila v ropanje komunističnim razbojnikom, je bila ustavljena tudi prehrana za te, pa ogromni večini docela pasivne in najbolj revne predele naše zemlje.

S tem je cesarska vojska omogočila komunističnim tolпам, da so se v so zimo 1941 in 1942 na »svobodnem ozemlju« nemoteno zbirale, strahovale prebivalstvo, ropale in morale. Cosarska vojska se je umaknila v večje kraje, mesta in trge ter v Ljubljano, se ogradila z žico in počivala: njeno poveljstvo pa je začelo izdajati vedno hujše ukrepe, in sicer take, ki so zadevali ne komuniste, temveč vse prebivalstvo brez razlike. S temi koraki je cesarska vojska hotela udariti vse Slovence, hkrati pa z netenjem nezadovoljstva pomagati Osvobodilni fronti, ki je ljudstvo tudi ni maralo, do razmaha in do števila.

Med temi ukrepi so bili najvažnejši: odlok o ustanovitvi naglih vojaških sodišč (11. septembra 1941), odlok o omejitvi potniškega prometa (6. februarja 1942), prepoved izhoda iz Ljubljane (23. februarja 1942), odlok o sestavi komisije za konfiniranje. (12. marca 1942),

Slovenski kmečki domovi v Ambrusu, porušeni po »narodno - osvobodilni« vojski poleti 1942.

Slovenski kmečki domovi v Ambrusu, porušeni po »narodno - osvobodilni« vojski poleti 1942.

Bonačeva domačija v Topolu pri Begunjah, razdejana v noči od 18. na 19. sept. 1942.

Bonačeva domačija v Topolu pri Begunjah, razdejana v noči od 18. na 19. sept. 1942.

prepoved o vožnji s kolesi (25. marca 1942), odlok o oddaji radijskih aparatov (26. marca 1942), odlok o streljanju talcev (22. aprila 1942). Višek pa so ti odloki dosegli 15. julija 1942, ko je bilo v Ljubljanski pokrajini uvedeno vojno stanje ustavljen ves potniški, avtobusni in vozni promet, ustavljeno vsako gibanje iz kraja v kraj, ustavljena pošta, brzojav in telefon ter zagroženo, da bodo takoj ustreljeni vsi oni, ki bodo kakor si bodo sovražno delovali napram italijanskim oblastem in italijanskim četam ter popolnoma porušene vse stavbe, iz katerih se bodo žalile italijanske čete.«

Iz primerjave z izvajanjem v prejšnjih poglavjih je razvidno, da se je ostrina ukrepov italijanske cesarske vojske proti Slovincem stopnjevala z bolj in bolj rastočim nasiljem komunističnih tolpa nad slovenskim ljudstvom ter dosegla višek prav v času, ko je dr. Aleš Baebler, namestnik vrhovnega poveljnika »narodno-osvobodilne vojske« izjavil, »da ni naš sovražnik št. 1 ne Italijan... ampak domača opozicija.« Domača

opozicija je bil slovenski narod, ki ga je Osvobodilna fronta skušala upogniti neposredno s svojim nasiljem, posredno pa z nasiljem badoglievcev.

Spomladi leta 1942, ko so se komunistični oddelki nemoteno gibali iz kraja v kraj, je cesarska savojska vojska začela spreminjati Ljubljano in večje podeželske kraje v trdnjave, ki jih ni nihče ogrožal. Žične ograje bunkerji na vsak korak, minska polja, španski jezdec po ljubljanskih cestah, strahotno razmetavanje blaga in denarja za utrjevalna dela nikjer pa nobenega sovražnika, nobenega napada. Da bi poveljstvo cesarske vojske vse to utrjevanje in spreminjanje Ljubljanske pokrajine v bojišče nekako opravičilo, je spomladi leta 1942 začelo iskati nevarnosti tam, kjer je ni bilo. Začelo je pošiljati kazenske ekspedicije v kraje, ki so bili pol leta brez sleherne oblasti in varstva ter izvajati represalije nad nedolžnim prebivalstvom, ki je bilo po volji prav te vojske na milost in nemilost izročeno komunističnim razbojnikom.

Drugi dokaz za sodelovanje med Osvobodilno fronto in badoglievsko vojsko je dejstvo, da je ta prišla z represalijami prav tedaj, ko so se začeli s strani Osvobodilne fronte množični pokolji slovenskih ljudi in požigi slovenskih krajev. Cesarska vojska je namreč najbolj divjala po tistih predelih, kjer so ljudstvo najhuje ustrahovali tudi komunisti, ker se jim ni hotelo pridružiti. Tako je cesarska vojska konec junija 1942 do tal požgala bogato vas Kožljek pri Begunjah in uničila tam okoli 120 poslopij. Vas je bila na vsem Notranjskem najbolj proti komunistična. Enaka usoda je zadela na Notranjskem vasi Ravnik, Babno polje, Bojanjo vas pri Metliki, Planino, Črnečo vas, Ostre v občini Sv. Križ ter številne druge. Nič se pa ni od cesarske vojske zgodilo takim redkim krajem, ki so bili znani kot organizacijska in agitatorska ognjišča Osvobodilne fronte.

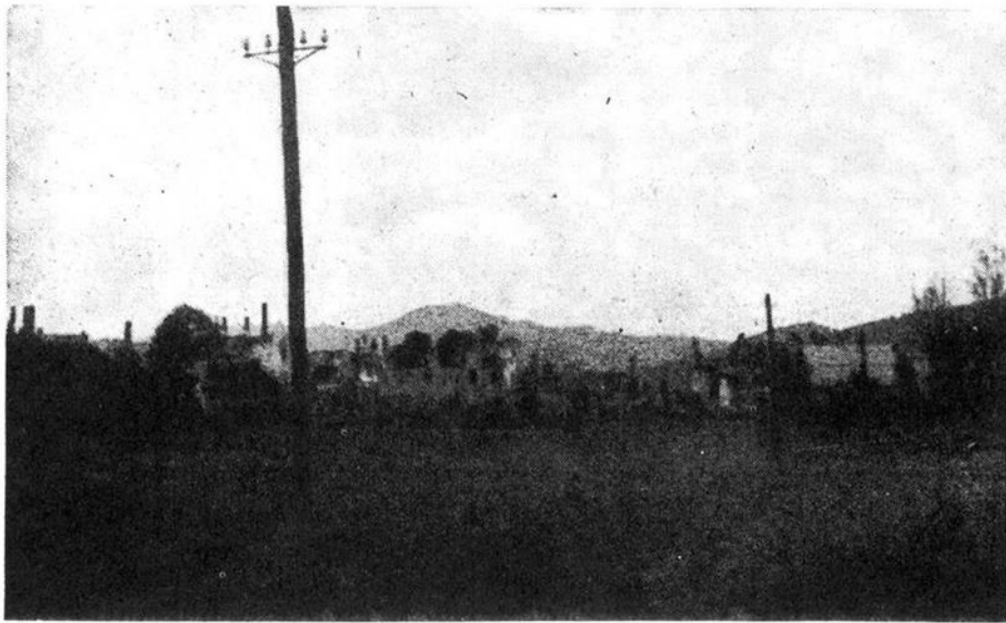
Konec meseca februarja 1942 in marca 1942, ko so savojske cesarske oblasti poslale v internacijo najprej vse bivše Jugoslovanske aktivne častnike ter dosti rezervistov, ki bi utegnili prevzeti vodstvo odpora proti Osvobodilni fronti - potem pa konec junija in v začetku julija 1942, ko je Osvobodilna fronta izvajala prvo prisilno mobilizacijo, je cesarska savojska vojska izvedla tudi svoje zloglasne racije v Ljubljani in na deželi. Močno oboroženi oddelki so obkolili in zaprli posamezne mestne predele ali kraje, pobrali iz njih vse moške, jih z avtomobili zvozili ali pa peš gonili v vojašnice, kjer so vsi odpeljani morali pred posebno komisijo. Ta je ene pošiljala na levo, druge na desno, ene v svobodo, druge v internacijo.

Racije je cesarska vojska izvajala pod pretvezo, da hoče Ljubljano in druge kraje očistiti od komunistov. V resnici so v komisijah ki so določale pri racijah ljudi za internacijo, sedeli zaupniki Osvobodilne fronte in člani Komunistične partije Slovenije, ki so skupno s cesarskimi častniki pošiljali v internacijo nasprotnike komunistov in nekomuniste, komuniste pa izpuščal. S tem se je Osvobodilna fronta po dogovoru s cesarsko vojsko hotela iznebiti vseh svojih nasprotnikov ter iznebiti ljudi, ki bi bili sposobni začeti proti komunističnemu divjanju dejanski odpor.

Glavna zaupnika Osvobodilne fronte v teh komisijah sta bila Ivan Rozman iz Ljubljane, ki se je meseca februarja 1942 vrnil iz gozda ter nastopal pri racijah v vojašnicah preoblečen v cesarskega karabinjerja, ter Ivan Mohor član Komunistične partije Slovenije ki je tudi nastopal preoblečen v karabinjerja. Ko je bil 1.jan.1944 odkrit v Ljubljani glavni arhiv obveščevalne službe pri Osvobodilni fronti, se je po listinah istega arhiva izkazalo; da je Mohor bil eden glavnih obveščevalcev komunistične vohunske službe v Ljubljani, hkrati pa zaupnik informacijskega urada (Ufficio »I«) pri poveljstvu XI. armadnega zbora v Ljubljani.

Potemtakem ni čudno, da je po izjavah vodilnih cesarskih oblastnikov bilo med 25.000 Slovenci, poslanimi v internacijska taborišča, komaj 3000 komunizmu prijaznih ali komunizma sumljivih ljudi! Zaradi tega tudi ni čudno, da so pri prvih proti komunističnih racijah v Ljubljani člani Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, ki so tedaj vsi še živeli v mestu, bili p o dvakrat ali trikrat odpeljani v vojašnico in poslani. pred komisijo, pa ni bil nikdar nobeden spoznan za nevarnega, določen za internacijo! Tako je bilo npr. z dr. Alešem Stanonikom, z dr. Marijanom Brecljem, z Josipom Vidmarjem in drugimi.

Večina komunistov pa sploh ni bilo odpeljanih v vojašnice, ker jih je cesarska vojska že dan poprej obvestila, v katerem predelu bodo racije, da so še lahko poskrili.

Uničena Sodražica, ki je zgorela za represalije spomladi 1942.

Uničena Sodražica, ki je zgorela za represalije spomladi 1942.

Kako tudi! Saj je Osvobodilna fronta že od vsega začetka imela najboljše zveze s cesarskim poveljstvom v Ljubljani. Vodja obveščevalne službe pri poveljstvu XIII. armadnega zbora je po zima in spomladi 1942 bil kapitan D' Amata. Njegova priležnica je bila Emilija Kraigher, roj. Krebs, žena Vita Kraigherja, voditelja Varnostno - obveščevalne službe pri Osvobodilni fronti! Ta je imela tesne zveze z D'Amato in drugimi savojskimi častniki, prejemale je od njega denar, razna darila in dragocenosti. Ona je vplivala na vse odločitve cesarske informacijske službe. D'Amata je po njenih navodilih iz seznama talcev vedno črtal vidnejše in pomembnejše komuniste, ako so katerega po pomoti prijeli. Če je bil kot talec ubit kak tak, se je to zgodilo samo po naključju ali pa po načrtu, in sicer vedno tedaj, kadar se je v javnosti začelo vzbujati ogorčenje, da padajo kot talci le nedolžni ljudje ali pa Sokoli in krščanski socialisti iz vrst Osvobodilne fronte. Ta ženska je tudi odločala o izpuščanju

komunistov iz zaporov, preskrbovala je komunističnim kurirjem in propagandistom prepustnice ter razna izkazila za nemoteno gibanje izven Ljubljane.

Podobno službo kakor ona je po nalogu vodstva Osvobodilne fronte opravljalo še več žensk; zato je razumljivo, da so se komunisti tedaj, ko se pošten Slovenec ganiti ni mogel iz hiše, lahko nemoteno gibali po vsem ozemlju Ljubljanske pokrajine in izven nje. V prej omenjenem glavnem arhivu obveščevalne službe pri Osvobodilni fronti so še letos našli cele skladovnice dovolilnic za prosto potovanje po pokrajini, izdanih od poveljstva XI. armadnega zbora v Ljubljani ki jih je podpisal poveljnik karabinjerjev pri vrhovnem poveljstvu, kapitan Fedi. Tiste čase, ko so bolniki na deželi morali čakati dneve in dneve, da so dobili od vojaškega poveljstva dovoljenja za prevoz v bolnišnico in jih je zaradi čakanja veliko pomrlo, je isto vojaško poveljstvo dobavljalo vodstvu Osvobodilne fronte kopice vnaprej podpisanih dovolilnic za svoje aktiviste.

In ko je spomladi leta 1942 Izvršni odbor Osvobodilne fronte z vrhovnim poveljstvom »narodno-osvobodilne vojske« odšel iz Ljubljane, so vsi člani teh ustanov imeli redne dovolilnice, izdane od poveljstva XI. armadnega zbora v Ljubljani...

Skupni in dogovorni nastop cesarske savojske vojske ter Osvobodilne fronte proti slovenskemu narodu je dosegel višek v mesecu juliju in avgustu 1942, ko sta ena kakor druga uvedli vojno stanje in je cesarska vojska z ogromnimi silami začela svojo slovito »ofenzivo«, ki naj bi bala veljala komunistom. V resnici je ta ofenziva veljala samo slovenskemu ljudstvu in njegovi imovini. Obe vojski sta se namreč druga druge izogibali ter se vnaprej obveščali o tem, kje je katera. »Narodno-osvobodilna vojska« se je že pred pričetkom ofenzive umaknila iz vseh krajev, kjer je spomladi 1942 ustanovila sovjetske »republike«, namreč iz Loške doline ter iz Dobropolj, kraje pa prepustila na milost in nemilost represalijam cesarske vojske. Propaganda Osvobodilne fronte je ljudem po teh predelih prej mesece in mesece razglašala, da so za vselej »osvobojeni«, da ne bo okupator nikdar več stopil na njihova tla in da jih bo osvobodilna vojska branila pred njim do zadnje kaplje krvi. Toda osvobodilna vojska je zbežala, preden je podal prvi strel.

Cesarska vojska je potem v teh krajih, ki jih je bila jeseni 1941 sama prepustila v oblast neznatnim komunističnim tolpom, divjala z ognjem in mečem, v najboljšem primeru pa ljudi skoraj gole in bose odganjala v internacijska taborišča. Kakor je razvidno iz posameznih primerov, navedenih v poprejšnjih poglavjih so tedaj celi predeli Notranjske in Dolenjske bili opustošeni ljudje zlasti moški pa skoraj do zadnjega pobiti. (Babno polje, Sv. Vid, Loška dolina itd.)

Ta dvojna ofenziva je prebivalstvo Ljubljanske pokrajine po ogromnih žrtvah postavila pred izbiro: ali gre v gozd in bo tam uničeno, ali ostane doma in ga bo pobila cesarska savojska vojska, ali se da odvleči v internacijo, kjer ga čaka prav tako smrt, ali pa prime za orožje, ki mu ga Je zdaj na robu obupa in uničenja začela ponujati cesarska vojska.

Tako je prišlo do ustanovitve proti komunističnih vaških straž, do »bele garde«.

Zgovoren dokaz, kako je v posameznih slovenskih krajih do te odločitve prišlo, so Begunje na Notranjskem.

Ta vas je bila v narodnem in verskem oziru, po poštenosti in zglednem življenju svojih delavnih prebivalcev ena najboljših v Ljubljanski pokrajini. Navzlic vsej komunistični agitaciji v zimi 1941-1942, ko je v njej gospodarila Osvobodilna fronta, ljudi ni bilo moči pridobiti za

»Osvobojeni« slovenski domovi v vasi Pudob pri Ložu (septembra 1943).

»Osvobojeni« slovenski domovi v vasi Pudob pri Ložu (septembra 1943).

revolucijo. Zaradi tega je »narodno-osvobodilna vojska« meseca maja in junija pobila v vasi nekaj najboljših mož, med njimi Janeza in Franceta Hitija, najbolj vzgledna fanta v vsej vasi. Prvi je bil predsednik, drugi pa član Katoliške akcije. Niti eden niti drugi se ni bavil s kako politično agitacijo ali delom proti Osvobodilni fronti, kaj šele da bi bil organiziral proti njej dejanski odpor. Toda že sam njun vzgled, da se komunističnemu gibanju nista marala pridružiti, je bil prebivalstvu znamenje, da je stvar slaba in narodu škodljiva. Zaradi tega in je Osvobodilna. fronta 27. julija 1942 dala ubiti in s tem dosegla, da se je ves kraj obrnil od nje in jo začel sovražiti.

Poveljstvu cesarske savojske posadke v Cerknici so bili vsi ti dogodki dobro znani in dobro znano razpoloženje prebivalstva. Toda navzlic temu je po pokolju pri Sv. Vidu nad Cerknico cesarski polkovnik Serraglia iz Logatca sestavil seznam 43 moških iz Begunj, samih nekomunistov, ki naj bi jih cesarska vojska pobila. Ljudje, ki so imeli pred seboj grozeni vzgled od Sv. Vida, so zaradi tega v množicah hodili na poveljstvo cesarske posadke v Cerknico prosit, naj jim prizaneso, ker niso komunisti, in naj jim dajo možnosti, da se sami zavarujejo pred tem, da bi komunisti hodili v vas ter cesarski vojski dajali povoda za nastope nad vsem prebivalstvom. Po dolgih prošnjah je cesarsko poveljstvo tej želji obupanega ljudstva ugodilo.

Tako je bilo v tem kraju in prav tako drugod. Cesarska vojska in Osvobodilna fronta sta s svojimi dogovorjenimi nastopi ljudstvo prignala do tega, edino možnega koraka, ki mu je bil na izbiro, če je hoteLo ostati pri življenju.

Cesarska savojska vojska ni protikomunističnih oddelkov dovolila zaradi tega, ker ji ni bilo do tega, da se ljudstvo zavaruje pred komunisti. Le bi bila hotela slovensko ljudstvo braniti pred nasilji Osvobodilne fronte, je imela sama dovolj možnosti za to, saj je bila Ljubljanska pokrajina od vseh dežela v Evropi vojaško najmočnejše zasedena in je na vsake tri njene prebivalce prišel vsaj en, najmoderneje oborožen pripadnik cesarske vojne sile.

Toda cilj pripadnikov te vojske j e bilo uničenje Slovencev. ker ljudstvo, kakor je bilo že rečeno, samo, razen komunistov, ni dalo nobenega povoda za uničevalne nastope, je cesarska vojska hotela povode v korist komunistov umetno ustvariti. Vedela je, da tudi to ne bo mogoče, dokler bo slovenski narod složen in enoten. Zato ga je hotela razdvojiti. Videla je, da je komunistična Osvobodilna fronta edina sila, ki se ji bo posrečilo zasejati med Slovence načelni in politični razdor, zato jo je že v začetku z vsemi silami podprla, ji omogočila nastanek in delo...

Svojo neposredno in posredno podporo Osvobodilni fronti je cesarska vojska večala, čim bolj uporno se je slovensko ljudstvo komunizma in njegovih načrtov otepalo. S to svojo politiko je hotela doseči, da bi se Slovenci razdelili na dva oborožena tabora in se začeli pobijati med seboj, ona bi pa to pobijanje vodila po svojih načrtih. Vedela je, da državljanska vojna med Slovenci navzlic nasiljem Osvobodilne fronte ne bo mogoča, dokler bo večina ljudstva vdano trpela ter se zanašala na to, da jo ho pred komunisti zavarovala cesarska vojska, ki je bila po mednarodnem pravu in po morali to dolžna storiti. Zaradi tega je gnala razvoj z vsemi sredstvi tako daleč, da je slovensko ljudstvo zaradi ohranitve golega življenja bilo prisiljeno vzeti orožje ter se v senci deset in deset tisočev cesarskih bajonetov samo braniti pred rdečimi razbojniki.

Sodelovanje savojske cesarske vojske s komunistično Osvobodilno fronto je torej bilo gola politika, preračunana na končni cilj: uničenje Slovencev.

Osvobodilna fronta je po drugi strani vedela, da oborožene vstaje proti italijanski zasedbeni oblasti ne bo pri treznem slovenskem narodu mogla organizirati tedaj, ko bi se zdelo primerno njej, in da brez neposredne pomoči cesarske vojske ne bo mogla svojih političnih in vojaških načrtov med Slovenci niti pripraviti, kaj šele da bi jih izvedla. Njen končni cilj je bil komunistična revolucija in uvedba boljševiškega socialnega reda še pred koncem sedanje vojne. Vedela je, da je slovenski ljudski odpor proti komunizmu in proti Osvobodilni fronti tak, da ga ne bo mogla zlomiti, če ji ne pride na pomoč močnejša sila, ki bo slovensko ljudstvo s svojo politiko in svojim pritiskom gnala v Osvobodilno fronto kot edini, četudi obupni izhod iz nemogočega položaja. Zaradi tega je od vsega začetka sodelovala s cesarsko savojsko vojsko v tem smislu.

Po drugi strani ji je čim tesnejše zveze ter sodelovanje s cesarsko vojsko narekovala bojazen. Osvobodilna fronta se je zavedala, da so njene sile tako brezpomembne, da bi cesarska vojska lahko njeno gibanje vsak trenutek do korenine zatrla, če bi hotela. S tem bi šli po vodi vsi revolucionarni in politični načrti Osvobodilne fronte in njeni voditelji bi se morali odpovedati ciljem, ki so jim jih Sovjeti brezpogoJno zapovedali doseči.

Pa tretji strani je Osvobodilna fronta vedela, da sama s peščico svojih oboroženih ljudi vsaj v začetku ne bo mogla spraviti s poti ogromne množice svojih nasprotnikov med Slovenci. Tudi za to je potrebovala pomoči močnejšega in je to pomoč dobila v cesarski vojski ter njenih ukrepih glede represalij, glede internacij in justifikacij Slovencev.

Osvobodilna fronta in cesarska savojska vojska sta za dosego svojih končnih ciljev. Druga drugo že od vsega začetka potrebovali, ker sta bili prepričani, da bosta samo druga s pomočjo druge mogli svoje načrte uresničiti. Hoteli sta druga drugo izkoriščati in sta to tudi delali. Zato pa so bile potrebne zveze in dogovori med obema; račun teh dogovorov in račun za načrte obeh pa je moral s svojo krvjo in s svojim imetjem plačevati slovenski narod.

Razvaline, ki jih je Osvobodilna fronta pustila za sabo na Grosupljem pri Ljubljani.

Razvaline, ki jih je »osvobodilna fronta pustila za sabo na Grosupljem pri Ljubljani

Če bi Osvobodilna fronta ne zagrešila ničesar drugega, kakor da se je vede ali nevede, hote ali nehate. dala izkoriščati pri načrtih za uničevanje Slovencev, bi bila že samo s tem zagrešila strašno izdajo nad slovenskim narodom in zločin nad domovino. Toda storila je še neskončno več: zvezala se je namenoma za dosego svojih političnih ciljev s tistima, proti katerim je »uradno«, v propagandi, oznanjala neizprosen boj.

Da je Osvobodilna fronta imela stvarne zveze s cesarsko savojsko vojsko in da je bilo nastopanje obeh teh ustanov proti slovenskemu ljudstvu vzporedno ter je šlo z roko v roki, nas ,prepričuje že ta kratki pregled, nič manj pa tudi posamezna dokazana dejstva.

Priča, ki je bila v tej knjigi že nekajkrat omenjena in je imela skoraj dve leti vpogled v vodstvo Osvobodilne fronte ter »narodno-osvobodilne vojske«, pripoveduje o zvezah med Osvobodilno fronto ter cesarsko savojsko vojsko naslednje:

»Te zveze segajo v prve začetke Osvobodilne fronte in je razumljivo, da segajo tako daleč.

Pri vprašanju o zvezah je treba strogo ločiti, kaj so eni in drugi govorili in kaj so delali. Govorjenje obojih je bilo ves čas ostro, da se namreč drug proti drugemu bore.

Toda dejanja so kazala vse kaj drugega. Komunistična propaganda je dobila nalog, da mora vedno govoriti proti okupatorju. Hkrati pa je Izvršilni odbor Osvobodilne fronte neprestano dajal posameznim komandantom naročila, da morajo brezpogojno poiskati zvezo z vsako savojsko cesarsko vojaško posadko. Ta naročila je vsebovala skoraj vsaka tajna okrožnica. Poleg okrožnice so pa tudi ustno vsi člani Izvršilnega odbora stalno dajali taka navodila komandantom in političnim komisarjem, nikdar pa ne navadnemu moštvu. Če je kakšen komandant izrekel pomisleke glede tega, češ mi se vendar borimo proti okupatorjema, je bil odgovor članov Izvršilnega odbora, da moramo biti internacionalisti, zato se pač ne smemo sramovati zvez z italijanskimi komunisti...

Glavne zveze s cesarsko vojsko je Osvobodilna fronta imela v Ljubljani in Novem mestu. Sestankov s cesarsko komando je bilo v omenjenih dveh krajih silno veliko. Ker je bil v teh krajih tudi sedež divizij, so imeli komunisti poleg rednih zvez v cesarskih štabih tudi svoje zaupnike, ki so jim redno vsaj nekaj dni prej sporočili, kakšne nastope misli cesarska vojska delati. Niti enega italijanskega pohoda ni bilo v dveh letih, da ne bi tolovaji točno vedeli, kdaj bo in iz katere smeri.

Na terenu pa je bilo največ sestankov v Beli Krajini.

Do prve »ofenzive« ni bilo na terenu vidnih stikov s cesarsko vojsko, tajni pa so seveda bili. Da bi italijanske vojake prepričali o pravilnosti svojega boja, so začeli naši komunisti izdajati celo poseben list za italijanske vojake z naslovom »L'Italia libera«. Ta list so trosili po vseh prometnih črtah.

Do vidnejših stikov pa je prišlo na zimo 1942, zlasti pa spomladi 1943. Ne samo to, da so bili komunisti vedno obveščeni o kakih pohodih, temveč se je včasih še zgodilo, da so cesarski vojaki le naleteli na »narodnoosvobodilno vojsko«, toda so se Ji izognili v velikem ovinku. Zlasti je bilo to vidno pri vseh savojskih operacijah ob železniški progi Trebnje-Št. Janž. V boju pri Čatežu spomladi 1943 je bil prav tak primer. Istočasno se je zgodilo v vasi Krtina pri Vel. Loki, da je cesarska straža pustila mirno korakati celo komunistično »brigado« mimo vseh bunkerjev na železnici.

Poleg tega je znanih več primerov medsebojnih sestankov in razgovorov. Prvi sestanek je bil v vasi Karteljevo. Na ta sestanek je prišel sam poveljnik divizije »Isonzo«, general Ceruttii. pripeljal se je v spremstvu treh tankov in nekaj tovornih avtomobilov vojaštva. Razgovor je bil bolj političnega značaja, zato so tudi od komunistične strani prišli bolj politiki. Od njihove strani je vodil razgovore veterinar Jereb, ki pa je pozneje padel v Lipovcu, v bližini Ajdovca, Savojski so na tem sestanku zahtevali proste prometne zveze, zlasti Ljubljana-Novo mesto, zato so pa obljubljali, da bodo pustili komuniste mirno živeti po gozdovih. Ta »vojaški« pogovor je delno uspel, za vsebino političnega razgovora pa se ne ve točno. Novica o tem sestanku je prišla v javnost iz ust komunističnega zastopnika Jereba samega.

Drugi vidni sestanek pa je bil v Straži. Bil je vojaškega značaja. Prav tedaj so namreč bili večji oboji« med' komunisti in cesarsko vojsko. Za komuniste je vodil pogajanja komandant brigade jurist Majcen, z imenom Nedeljko. Poleg njega je bil na pogajanju brigadni obveščevalec Čoban«. Komunisti so prihajali v Stražo na konjih. Pogovori so bili zelo dolgi in silno prisrčni.

Sokolski dom
na Grosupljem,
ki ga je »na-
rodno osvobo-
dilna« vojska
požgala meseca
januarja 1944.

Še ena slika o
razdejanju, ki
so ga »osvobo-
dilci« povzro-
čili na Grosup-
ljem pri Ljub.

Notranjščina
razdejanega
Sokolskega do-
ma na Grosup-
ljem.

Sokolski dom na Grosupljem, ki ga je "narodno osvobodilna« vojska požgala meseca januarja 1944.

Še ena slika o razdejanju, ki so ga »osvobodilci« povzročili na Grosupljem pri Ljubljani.

Notranjščina razdejanega. Sokolskega doma na Grosupljem.

Od savojske strani je vodil razgovore komandant posadke v Straži in zastopnik generala Ceruttija iz Novega mesta. Razgovori so bili zlasti o vojaških stvareh: o prenehanju sovražnosti, o preskrbi komunističnih odredov s hrano in municijo. Razgovori so popolnoma uspeli.

Po končanih posvetih so imeli zastopniki Savojevcev ter »narodno-osvobodilne vojske« veliko gostiJo. Italijani so jim šli tako na roko, da so po končani gostiji komunistične odposlance pospremili celo na njih položaje.

Glavni razgovori med Osvobodilno fronto in cesarsko vojsko so bili v Ljubljani. Tu jih je vodil Centralni komitet komunistične partije Slovenije.

Da so vsi ti razgovori res uspeli, se vidi iz tega, ker so začeli cesarski ljudje pošiljati tolovajem ogromno blaga: hrane pa tudi municije. Spomladi leta 1943. so poslali na postajo Mirno cel vagon vojaške opreme, velike množine hrane, municije, čevljev, papirja za propagando in pa cele skladovnice Slov. poročevalca« in drugega propagandnega blaga. Vse to so poslali naravnost iz Ljubljane.

Drugi primer je bil na postaji Straža, kamor je cesarska vojska poslala tri vagona podobnega blaga.

Poleg teh večjih primerov (seveda niso to edini) je bila cela vrsta primerov, ko so Savojsci pošiljali komunistom orožje iz posameznih bunkerjev in postojank. To se je godilo zlasti v bližini Trebnjega. Zlasti so jim pošiljali strelivo in bombe.«

Poleg tega pričevanja so ,pri roki tudi drugi, nič manj stvarni dokazi o zvezah in sodelovanju med Osvobodilno fronto in med cesarsko savojsko vojsko.

General Cerutti, poveljnik divizije »sunzo« v Novem mestu, je 10. junija 1943 pred slovenskimi pričami povedal, da je od komunistične »narodno-osvobodilne vojske« dobil vabilo za pogajanja in da se bo teh pogajanj udeležil bodisi sam bodisi po svojih zastopnikih: Tako je tudi storil.

Pogajanja med zastopniki »narodno-osvobodilne vojske« in zastopstvom cesarskega poveljstva iz Novega mesta so bila 13. junija 1943 v Straži pri Novem mestu.

Očividec pripoveduje o teh pogajanjih takole:

»Dne 12. junija 1943 je ob 18. uri na poveljstvo cesarske posadke v Straži prišlo 17 letno dekle, nečakinja Godine Rezike, najemnice gostilne Sitar v Toplicah. Dekle je od poveljstva »narodno-osvobodilne vojske« prineslo tja pismo. V okolici Toplic so tedaj bile tri ,brigade` komunistov.

Poveljstvo cesarske savojske vojske v Straži je poslalo po nekega trgovca in njegovo sestro, da bi pismo prevedla. Pismo je imelo naslednjo vsebino:

„Na položaju dne 12. junija 1943... Z ozirom na Vaš dopis sporočamo, da smo pripravljene nadaljevati pogajanja. Če ste s tem sporazumni, prosimo, da nam sporočite do 24. ure danes. Če ne bo do tega roka odgovora, bomo smatrali, da nadaljnja pogajanja niso mogoča. Če na naš predlog pristanete, bi se sestala dva naša oborožena komandanta in en tolmač, od Vas pa tudi oborožena oficirja in en dober tolmač:

Poveljstvo cesarske vojske je očitno bilo pripravljeno pogajati se še naprej, zakaj ob 22. uri tega dne so od Toplic prihajali proti Vavti vasi trije komunisti: dva dobro oblečena poveljnika »narodno-osvobodilnih« čet in tolmač. Na mostu, kjer je bil blok, sta jih sprejela dva cesarska častnika iz Straže in tolmač.

Po kratkem pogovoru so vsi odšli čez most na italijansko poveljstvo. Od ondod so takoj poslali v gostilno Jenko vojaka po liter žganja in po štiri kozarce.

Priče, ki so vse to opazovale, so ugotovile, da so se posvetovanja med zastopniki komunistov ter med zastopniki cesarske Savojske vojske nadaljevala do jutra. Eden izmed komunistov je medtem odjahal proti Toplicam, odkoder se je vrnil čez kakšno uro.

Dva komunista sta odšla iz Straže zjutraj pred šesto uro, eden pa je še ostal tam. Ljudje so ga videli, kako se je po jutranji maši sprehajal s cesarskim poveljnikom iz Straže in njegovim pribočnikom. Odjahal je iz Straže okrog osmih.

Nekaj čez pol deveto uro so se z dvema avtomobiloma iz Novega mesta pripeljali polkovnik Rossi ter štabna častnika Marotta in De Furis. Odšli so takoj v častniško jedilnico v Vintarjevi hiši. Čez pol ure se je vrnil v Stražo eden izmed poveljnikov »narodno-osvobodilne

Uradna pogajanja med odposlanci slovenskih komunističnih tolpa ter med zastopniki cesarske Savojske vojske v Novem mestu 9. septembra 1943 (X = polkovnik Sordi, poveljnik 24. polka v Novem mestu; XX = italijanski topniški polkovnik; XXX = »Volodja«, Vladimir Knežević, prvi komunistični poveljnik Novega mesta; XXXX = »tovarišica« Tusulin Avsecova, zastopnica vrhovnega poveljstva »narodno-osvobodilne vojske«.

Uradna pogajanja med odposlanci slovenskih komunističnih tolpa ter med zastopniki cesarske Savojske vojske v Novem mestu 9. septembra 1943 (X = polkovnik Sordi, poveljnik 24. polka v Novem mestu; XX = italijanski topniški polkovnik; XXX = »Volodja«, Vladimir Knežević, prvi komunistični poveljnik Novega mesta; XXXX = »tovarišica« Tusulin Avsecova, zastopnica vrhovnega poveljstva »narodno-osvobodilne vojske«.

vojske«, ki je bil že ponoči pri razgovorih. Ta se je z zastopniki divizije »Isonzo« razgovarjal do pol enajstih, nakar je spet odjahal proti Toplicam.

Naslednje jutro so se iz Novega mesta z dvema oklepnicama, enim tovornim ter dvema osebnima avtomobiloma odpeljali načelnik štaba pri diviziji »Isonzo« podpolkovnik Rossi, poveljnik karabinjerjev pri diviziji »Isonzo« De Furis ter poveljnik teritorialnih karabinjerjev kapitan Marotta. Z vso naglico so odpotovali proti Straži, kjer so jih čakali zastopniki »narodno-osvobodilne vojske«: Petrovič - Neguš, odvetnik Nedeljković iz Nikšića in Boris Kidrič, tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte. Ti so zastopstvu cesarske Savojske vojske predložili za pogajanja med drugim naslednje točke:

1. Komunistične čete naj se priznajo kot redna oborožena sila (!).
2. Prizna naj se določeno ozemlje za komuniste.
3. Sklene naj se pogodba o obojestranskem nenapadanju.

4. Izpustijo naj se vsi komunistični interniranci in ujetniki. 5. Razpustijo in razorožiJo naj se Vaške straže.

6. Oficirji Vaških straž naj se izroče komunistom (da jih likvidirajo). 7. Svoboden prehod za komuniste na Hrvaško in v Nemčijo.

8. Izmenjava ranJencev med Italijani in »narodno-osvobodilno vojsko«. Pogajanja so očitno uspela, zakaJ cesarska vojska Je potem izpraznila Stražo ter ustavila železniški promet med Novim mestom in Toplicami. Edini vlak, ki je še peljal tja, je peljal nekaj časa po teh pogajanjih. Z njim je general Cerutti poslal v Stražo tri vagona orožJa, streliva ter italijanskih vojaških oblek za »narodno-osvobodilno vojsko«. Ta je v vsej okolici Straže mobilizirala voznike, ki so to »okupatorjevo« blago na 52 vozeh speljali v razna skrivališča.

To je bil isti general Cerutti, ki se je 9. septembra v Novem mestu uradno zvezal z vodstvom Osvobodilne fronte, ki je komunistični »narodno-osvobodilni vojski« uradno izročil vse težko orožJe, topove, tanke, avtomobile in skladišča divizije »Isonzo« v Novem mestu ter s tem pripomogel k poznejšemu uničevanju naše domovine po komunističnih tolpah. Isti general Cerutti je iz Novega mesta poslal okrog 1500 slovenskih proti komunistov v smeri proti Straži, da bi padli v komunistične zasede. Bili bi vsi pobiti, če ne bi bili te Ceruttijeve nakane zadnji trenutek opazili in se rešil isti general Cerutti je iz Novega mesta pripeljal 13. septembra 1943 leta 2000 svojih vojakov na Bloke, prevzel vodstvo napada na to vas, kjer so se zbirali proti komunistični borci, ter s svojim topništvom pomagal neznatni peščici komunistov, da je kraj delno porušila, ga zavzela in začela na debelo pobijati. Isti Cerutti se je po tem slavnem vojaškem dejanju proti Slovencem udeležil slavnostne pojedine na Blokah ter s članoma Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Borisom Kidričem in Edvardom Kocbekom ter poveljnikom rdeče divizije Perom Popivodo sredi podrtin popival v proslavo svoje poslednje zmage nad slovenskim narodom.

*

O zvezah med gnilo cesarsko vojsko in med Osvobodilno fronto zgovorno priča tudi komediJa z njenim bojem proti komunizmu. Tega boja in groženj o njem so bili polni vsi govori in razglasi cesarskih poveljnikov, dejansko pa o njem ni bilo sledu. Vsi vojaški. nastopi cesarske vojske proti slovenskim komunistom so bili le dogovorJena igra in pesek v oči, hkrati pa pretveza, da je lahko deset in deset tisoče vojakov lenarilo na varnem po Ljubljanski pokrajina in v Ljubljani in Jam ni bilo treba iti na fronte.

A ne samo to! Ko so se po sili razmer in zaradi politične igre Osvobodilne fronte in cesarske vojske začele ustanavljati pri nas samoobrambne vojaške straže, je cesarska vojska že v začetku onemogočila vsak njihov nastop proti komunističnim tolпам. Komunistični oddelki so bili v Jeseni 1942 številčno tako slabotni ter pri ljudstvu tako zelo zasovraženi, da bi jih bila celo tako skromna in slabo oborožena sila, kakor so bile Vaške straže, sama uničila, samo če bi ji bila cesarska savojska vojska dovolila svobodno nastopati proti njim. Toda cesarska vojska Je vedela, da bi s tem, ko bi Slovenci sami obračunali s komunistično Osvobodilno fronto, bilo slovensko ljudstvo spet edino in torej ne prikladno za uresničevanje končnega cilja, ki ga je glede njega imela.

Zaradi tega je Vaškim stražam strogo prepovedovala vsak nastop izven kraja, v katerem so bile. Prepovedovala je vsako zvezo med posameznimi posadkami. Ni dovoljevala nobenega

enotnega poveljstva ali vojaškega urjenja. Posadke Vaških straž so morale čepeti za žico ter čakati, kdaj jih bodo komunistični oddelki iz neposredne bližine napadli. Zvezni oficirji, ki jih je poveljstvo XI. armadnega zbora postavljalo vojaškim stražam, so imeli - po naročilu - zveze s komunisti v gozdu in v kraju ter dajali »narodno-osvobodilni vojski« točne podatke o Vaških stražah. V vsako posadko so vsilili vsaj po enega človeka, ki ga je ves kraj poznal kot zaupnika komunistov. Primerov o takem delu cesarskih zveznih oficirjev in o tem, kako je savojska vojska načrtno onemogočila vsak uspešen boj Slovencev proti komunistom, je vse polno.

Pogled na posledice dela Osvobodilne fronte v Novem mestu.

Pogled na posledice dela Osvobodilne fronte v Novem mestu.

Meseca marca 1943 je npr. Vaška straža v Dolenji vasi pri Ribnici zajela nekega komunisto in ga privedla na poveljstvo. Tam je videl treznega oficirja ter povedal, da ga dobro pozna, ker je bil oficir vsak teden v bližnjem taborišču »narodno-osvobodilne vojske« in s komunisti celo skupno jedel. Stanoval je tisti častnik pri glavni komunistični kurirki za ribniško dolino!

V Dobropoljah so člani Vaške straže doživeli nešteto primerov sodelovanja med cesarsko ter »narodno-osvobodilno vojsko« bodisi v »bojih« bodisi drugače. Komunisti in cesarski častniki so se shajali po bunkerjih ob železniški progi, tam popivali in se razgovarjali. Stalni odposlanec cesarske posadke v Dobropoljah je bil poročnik Gabaglio, pribočnik poveljnika, podpolkovnika Bissantija. Gabaglio se je stalno družil s komunističnim zaupnikom Vodlanom Egonom, apneničarjem na dobrepoljski postaji. Poročnik Gabaglio je vedno nosil pri sebi komunistično čepico z rdečo zvezdo. To soglasje med cesarsko vojsko in komunisti v Dobropoljah je tako dobro uspevalo, da je »narodno-osvobodilna vojska« za prvi maj leta 1943 nemoteno obesila rdečo zastavo na hišo poleg sedeža cesarskega vojaškega poveljstva!

Meseca decembra 1942 je patrola Vaške straže iz Dobropolj v Kočevju, kjer je bil sedež komunistične organizacije - in sedež italijanske cesarske divizije - v nekaj urah razkrila vso organizacijo komunistične Osvobodilne fronte v mestu. Odkrila je skladišča orožja,

blagajno, prostore za tisk propagande ter prijela vse glavne organizatorje in člane Komunistične partije. Na poveljstvu cesarske divizije je zaradi tega izbruhnilo silno razburjenje. Prijeli so poveljnika dobrepoljske straže in grozili, da bodo zaradi tega ustrelili njega in več njegovih vojakov. Ljudje, ki jih je Vaška straža prijela, so bili nekaj dni v zaporu, a so jih tam stalno obiskovali cesarski častniki in jim prirejali gostije. Čez nekaj dni jih je polkovnik Fantini vse izpustil, članom Vaških straž pa prepovedal vstop v Kočevje . . .

Očividci so ugotovili, da so med 5. in 10. julijem 1942, torej tik pred začetkom zloglasne ofenzive, komunisti na prehodu pri Bokalcah spravili po dogovoru s cesarsko savojsko stražo iz Ljubljane celo vrsto svojih vidnejših ljudi.

V začetku meseca avgusta 1942 so na postajo Vevče pri Ljubljani v enem tednu pripeljali dva plombirana vagona, ki jih je poslalo armadno poveljstvo iz Ljubljane. Komunisti so ponoči z vozički odvažali iz teh vagonov orožje, strelivo in drugo vojaško blago.

Dne 25. avgusta 1942, torej sredi »ofenzive«, sta se v uniformi alpinskih častnikov s savojskim vojaškim avtomobilom pripeljala v Ljubljano tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Boris Kidrič in namestnik vrhovnega poveljnika »narodno-osvobodilne vojske« dr. Aleš Baebler z nekaj drugimi komunističnimi prvaki.

V Dobrepoljah so komunisti imeli stalno zalogo streliva v italijanski vojaški baraki poleg postaje in so se sami javno hvalili, da tukaj dobe od cesarske vojske vsega, kar hočejo.

Dne 24. avgusta je prišel na blok v Črnomelj politični komisar komunistične brigade Radelj Vid, po rodu iz Uršnih sel. Domačini so ga takoj spoznali.

Cesarski vojaki na bloku so bili očividno poučeni, da pride na blok. Rdečega komisarja so lepo pozdravili, mu očistili čevlje, nato pa ga odpeljali v mesto. Nasproti mu je prišel poročnik Merani. Komisar, ki se mu je na rokavu svetlikalo znamenje višjih funkcionarjev Osvobodilne fronte, ni bil prav nič v zadregi. Odpeljali so ga na poveljstvo, nato v Novo mesto h generalu Ceruttiju, odondod pa z oklepnim avtomobilom v Karlovac. Čez nekaj dni so ga Črnomeljčani spet lahko videli v Črnomlju, kako je šel s tremi zavoji čez blok v gozd . . .

To sodelovanje med cesarsko vojsko in med »narodno-osvobodilnimi« morilci je segalo tako daleč, da so pripadniki cesarske oborožene sile celo spravljali poštene Slovence v roke komunistom, da so jih pobili.

Ga. Ivanka Skubic z Viča pri Ljubljani pripoveduje, kako so kraljevi karabinjerji odvedli njenega moža Ivana Skubica, ki so ga komunisti potem v Kozarjah pri Ljubljani ubili. Njena izpoved se glasi:

»Dne 30. marca 1942 zvečer ob pol devetih smo šli že spat. Ob devetih pa je nekdo potrkal na okno. Vprašali smo, kdo je. Oglasil se je nekdo: »Karabinjerji!«

Hotela sem odpreti, pa mi mož ni pustil, češ da bo sam pogledal, kdo je. Pogledal je skozi okno in spoznal nekega viškega karabinjerja, zato je odprl. Vstopil je znan viški karabinjer, poleg njega pa je bil še nekdo drug, tudi v karabinjerski uniformi, ki je pa vas čas molčal.

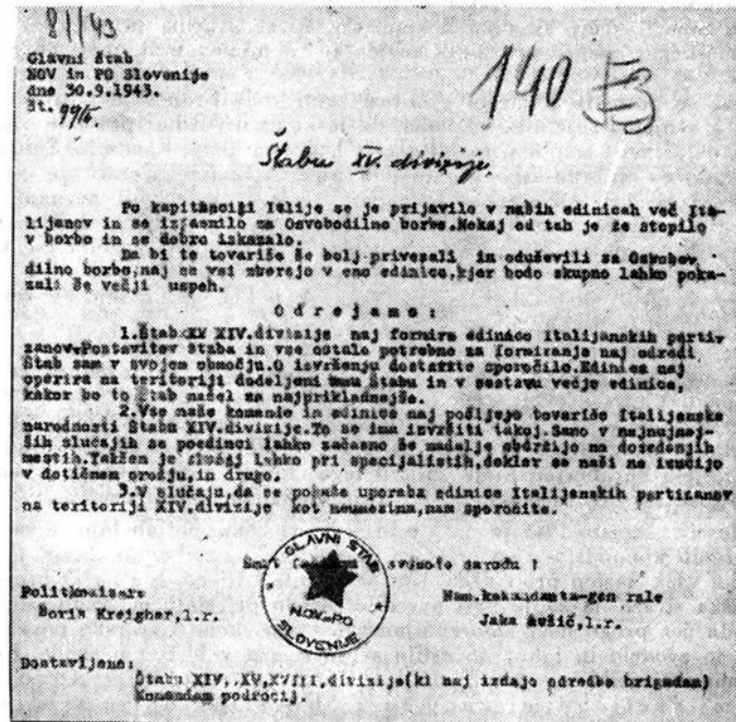
Prvi karabinjer reče mojemu možu: »Aretirani ste, ker ste nevaren komunist. Nam ste se sicer hlinili, da ste proti komunizmu, toda sosodje so vas zatožili. Šli boste z menoj na karabinjersko postajo, kjer že čakajo priče, ki vam bodo v obraz povedale in dokazale vaše komunistično delovanje.«

Mož se je razhudil: »Prav, bom šel na komando, bom vsaj videl, kdo je tisti lažnivec.«

Meni se pa že takoj od začetka stvar ni zdela čisto v redu. Potegnila sem moža nekoliko v stran in mu rekla: »Oče, poglej, če so res karabinjerji. Devet je ura, pa sta samo dva, saj veš, da jih sicer pride cela vojska.«

Karabinjer pa je to slišal, mi pokazal karabinjersko legitimacijo in rekel: »Saj nismo sami; tam doli nas čaka avto!«

Mož mi je mirno odvrnil: »Poznam ga, saj je pravi karabinjer.«

Zapoved o ustanovitvi italijanskih oddelkov v slovenski »narodno-osvobodilni vojski« — nov dokaz za »nacionalni« značaj Osvobodilne fronte.

Zapoved o ustanovitvi italijanskih oddelkov v slovenski »narodno-osvobodilni vojski« - navdokaz za »nacionalni« značaj Osvobodilne fronte.

Začel se je oblačiti. Tedaj pa je karabinjer zapazil v kotu lepe nove škornje in brž rekel mojemu možu: »Zunaj je veliko blato, nikar si ne obujte nizkih čevljev!«

In res je mož odložil nizke čevlje, oblekel pumparice in obul škornje. Potem sta ga oba karabinjerja močno uklenila. Meni se je to zopet čudno zdelo, hotela sem preprostiti karabinjerja, pa mi je nastavil revolver in me odrinil proč. Ko je bil mož že uklenjem, mu je karabinjer nekako zasmehljivo dejal: »No, kaj bi vi naredili, če bi prišli k vam namesto karabinjerjev komunisti?« In mož je odvrnil: »Ne bi se takole lepo pogovarjal, kot je z vami, že zdavnaj bi oba letela na cesto.«

Karabinjerja sta moža odpeljala in se že čez pet minut vrnila. Na dvorišču sta srečala moževega brata Antona Skubica in ga vprašala, kje je brat France. Anton jima je pokazal

sosedno hišo, kjer je stanoval brat France z ženo in tremi otroki. France ni še nič vedel, da so mi moža odpeljali. Dvignila sta brata s postelje, počakala, da se je oblekel, in ga odvedla, držeč ga vsak za eno zapestje. Prav tako sta mu rekla, da mora iti na komando, da je obtožen komunizma.

Namesto proti Ljubljani pa sta karabinjerja zavila s Francetom proti Kozarjem. Bratu se je to čudno zdelo, začel se je nekoliko upirati, pa sta ga s silo vlekla naprej. Nekako na pol pota proti Kozarjam pa jim je prišel nasproti Velkavrh France, znan komunist in terorist.

Karabinjerja sta ga vlekla v Kozarje do nekega mostička. Tam je France zapazil večjo skupino komunistov, ki so s hriba pripeljali zvezanega možkega. France niti slutil ni, da je to njegov brat, moj mož Ivan Skubic.

Oba so postavili k mostu z obrazi proti vodi. France je postrani pogledal k svojemu sojetniku in videl, da je komunist Rihar pravkar dvignil puško, da bi mu s kopitom razbil glavo. Istočasno pa je komunist Velkavrh prav tako dvignil puškino kopito nad njegovo glavo. France se je brž iztrgal in zbežal. Mimogrede je zapazil, kako se je tudi neznanec ob njegovi strani zganil in hotel zbežati. Tedaj pa ga je Rihar brž ustrelil v tilnik. Brata pa je strel zadel v komolec, krogla mu je razbila vse kosti od komolca do zapestja: Bežal je proti bloku, toda komunisti so tekli za njim in ga zasledovali prav do bloka. V bolnišnici je šele zvedel, da je bil umorjeni njegov brat.

Ko sem zjutraj šla po vasi, so me vsi ljudje nekako čudno pogledovali. Šla sem na karabinjersko postajo in vprašala, kaj je z mojim možem. Tam pa o njem niso nič vedeli. Ljudje so mi pa povedali, da ob Gradaščici leži možko truplo. Šla sem pogledat in v mlaki krvi je ležal moj mož skoraj do golega slečen, na glavi pa je imel kakih 15 ran.

Kraljevi karabinjer, ki je spravil tega človeka v roke komunistom, ju bil dolgo časa prej in potem v službi na orožniški postaji na Viču...

Meseca avgusta 1943 je na Vodichah pri Dobropoljah bilo blizu 1000 oboroženih komunistov. Ko se je za to zvedelo, je polkovnik Bissanti prepovedal vsak nastop proti njim. Ker se je bilo bati napada na Dobropolje, je Vaška straža na svojo pest naredila zasedo pri stalnem komunističnem prehodu čez progo med Dobropoljami in Čušperkom. Cesarsko poveljstvo je za to zvedelo in takoj obvestilo svojo stražo v bližini prehoda. Ko so se komunisti približali progi, so jih cesarski vojaki z dogovorjenimi svetlobnimi znamenji obvestili, da je v bližini zaseda. Komunisti so takoj krenili nazaj in prekoračili progo drugje. V zahvalo za uslugo je naslednjo noč 120 komunistov italijanskim cesarskim vojakom pripeljalo sod vina. Vojaki so komunistom priredili večerjo, nakar so se v lepi slogi razšli . . .

Ista komunistični oddelek je cesarska savojska vojska nekaj dni pozneje obkolila blizu Hinj. Obkolitev je izvedlo kakih 8000 vojakov, ki so prišli komunistom na pet sto metrov blizu. Poveljnik pa ni pustil streljati nanje. Šele ko so vojaki sami začeli godrnjati, je zapovedal topništvu, naj strelja, toda morala so streljati čez komunistične oddelke ali pa vstran in ni niti en sam strel zadel. Po treh dneh je poveljnik te ogromne vojske brez boja in brez strela zapovedal obroč razkleniti, da so se komunisti lahko rešili i iz njega...

Kadar in kjer koli so komunisti napadli postojanko Vaške straže ni cesarska vojska nikdar nikjer prišla kraju na pomoč, ali pa prišla tedaj, ko je bilo že vse opravljeno. Zgovoren primer za to je komunistični napad na Begunje pri Cerknici v noči od 19. na 20. september 1942. Boj je trajal vso noč. Begunje in nekaj bližnjih vasi je napadalo blizu 1000 komunistov. Zažgali

so vas na več straneh, da se je ogenj videl na desetine kilometrov daleč in streljanje prav tako slišalo. Pol ure stran v Cerknici pa je čepela s topništvom in težkim orožjem oborožena močna cesarska posadka, uro stran na Rakeku druga še močnejša in še bolj oborožena posadka, toda ne ena ne druga se ni zganila in so se branilci vasi morali boriti vso noč sami in so sami pregnali razbojnike.

Kako je cesarska savojska vojska mislila s svojim ali pa z domačim bojem proti komunističnim tolpom, najbolj kričeče priča izjava, ki jo je cesarski general Ruggero dal visoki slovenski osebnosti v začetku meseca novembra 1942. Ta general je tedaj prišel v Ljubljano kot poveljnik divizije planinskih lovcev »Cravatte rosse« in kot strokovnjak za boj proti komunističnim banditom. Omenjeni osebnosti se je bahal, kako je preganjal komuniste po Balkanu, v Albaniji, Črni gori, Hercegovini in Bosni in kako so njegovi vojaki

Eden izmed italijanskih tankov, s katerimi je »narodnoosvobodilna vojska« po 8. septembru uničevala slovenske vasi (uničen pri Kostanjevici).

Eden izmed italijanskih tankov, s katerimi je »narodnoosvobodilna vojska« po 8. septembru uničevala slovenske vasi (uničen pri Kostanjevici).

v tem izurjeni. Na pripombo, da bo potem takem znal tudi v Ljubljanski pokrajini narediti red ter izmučenemu ljudstvu vrniti mir, je odgovoril:

»Ne, ne, ne bom!«

Ker je ta odgovor vzbudil upravičeno začudenje, je nadaljeval: »Moji vojaki ne morejo iti zdaj na zimo v gozdove. vsak ima samo eno odejo in s tem vendar ne more na prostem prenočevati... Nisem Slovenec, a na Slovence in njihov boj gledam takole: med vami Slovenci bom ustvaril takšno sovraštvo, da ga petdeset let ne boste mogli odpraviti.«

In prav zaradi ustvarjanja sovraštva in zaradi razbijanja narodne sloge med Slovenci je ta boj bil cesarski vojski potreben, zato ga je nadaljevala v,se do svojega sramotnega razpada v septembru 1943.

Da bi bila cesarska vojska že v začetku z nekaj odločnimi ukrepi lahko zatrla komunistično razbojništvo, če bi ga bila hotela, pričajo tudi dogodki po umoru bana dr. Marka Natlačena v mesecu oktobru 1942.

Ta umor je presegel vse meje možnosti. Škandal zaradi njega je bil tolik, da je glas o njem prišel tudi izven Ljubljanske pokrajine, tako da je iz Rima zaradi tega prišlo strogo naročilo, da je treba udariti enkrat po pravih krivcih, da bi se ohranil vsaj videz, da vlada v Ljubljanski pokrajini še pravica. Poveljstvo cesarske vojske je tedaj - navzlic vsem prošnjam nesrečne umorjenčeve žene - dalo postreliti 24 talcev. Za talce so tedaj prvič, odkar je bil razglašen ta odlok, vzeli prave komuniste, med njimi nekaj krajevnih voditeljev Osvobodilne fronte v Ljubljani. Prej

so streljali neznane ljudi, med njimi mnogo nekomunistov. Od tega dogodka dalje, ko je cesarska vojaška oblast prvič zadela tiste, ki so bili za morijo med Slovenci odgovorni, niso komunisti v Ljubljani ustrelili več nobenega človeka. Atentatov in umorov je bilo konec, morda tudi, ker je zaradi tega umora in po ustrelitvi teh talcev ogorčenje proti Osvobodilni fronti, ki s svojimi zločini povzroča take represalije, prikipelo do vrhunca in se je pogreb pokojnega dr. Natlačena proti volji cesarskih oblasti spremenil v ogromno vse narodno manifestacijo proti Osvobodilni fronti.

Če bi bila cesarska savojska vojska z enim udarcem hotela zatreti komunistično razbojništvo v Ljubljanski pokrajini, je imela poleg možnosti tudi dosti prilik za to. O tem priča naslednji dogodek:

Meseca februarja 1943 je pobegnil od »narodno-osvobodilne vojske« Preželj Jože, študent iz Novega mesta, ter se je pred komunisti in pred drugimi pet mesecev skrival v gradu Graben pri Novem mestu. Meseca julija 1943 je dobil zveze s cesarsko vojsko ter se z zastopniki poveljstva divizije Isonzo sešel v Ostroškem koritu pri Ratežu. Tem je povedal vse, kar je o številu, položaju, vodstvu in gibanju »narodno-osvobodilne vojske« vedel. Razgovarjal se je o tem s polkovnikom Ubaldijem. Temu je dal imenski seznam glavnega poveljstva, vsega vodstva in vseh oddelkov »narodno-osvobodilne vojske«. Na zemljevidu je točno povedal, kje je skrivališče glavnega poveljstva, kakšno je, kako je poveljstvo oboroženo, zastraženo itd. Povedal je dalje, kje se po navadi mudi tako imenovana »zona«, to je širše vodstvo Osvobodilne fronte, njene vojske, propagande in obveščevalne službe. Točno je povedal, kje so komunistične bolnišnice, npr. tista pri Podstenicah in v gozdu med Stražo in Lipovcem, ki je bila zelo velika in dobro oskrbljena. Izdal je tudi vso komunistično kurirsko pot od Ljubljane do Bele Krajine. To pot je sestavljalo 18 bunkerjev. Popisal je njihovo lego, oborožitev, način, kako hodijo kurirja od bunkerja do bunkerja in kako oddajajo pošto in drugo. Ker je organizacija te kurirske službe v Osvobodilni fronti najbolj skrivnostna zadeva, je znamenje, da je ta človek bil zelo visoko v vodstvu »narodno-osvobodilne vojske«.

Za nagrado je zahteval, naj mu poveljstvo cesarske vojske preskrbi potni list za Švico ali pa vsaj za Italijo.

Ker poveljstvo cesarske vojske ni potem, ko je dobilo vse te dragocene podatke, ukrenilo nič, da si bi bilo lahko na en mah uničilo vso komunistično vojsko in zajelo njeno vodstvo ter vodstvo Osvobodilne fronte, je to znamenje, kako dobre namene je moralo imeti z njo . . .

Poleg vsega navedenega je dokaz o sodelovanju med cesarsko in italijansko vojsko ter Osvobodilno fronto tudi dejstvo, da cesarske oblasti več kakor pol leta po nastopu Osvobodilne fronte niso pustile o njenem zločinskem delu pisati v slovenskih listih niti besede. Niso dovoljevale objavljati poročil o atentatih in umorih, še manj pa kakršno koli načelno obsodbo proti narodnega dela Osvobodilne fronte. Načelno pisanje proti komunizmu z ozirom na Osvobodilno fronto je bilo dovoljeno šele, ko je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman po umorih katoliških akademikov Kiklja in Župca s posebno poslanico dne 22. marca 1942 z verskega stališča obsodil zločinsko početje Osvobodilne fronte in vsako sodelovanje z njo.

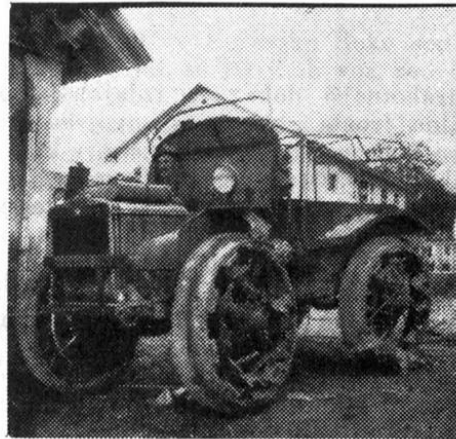
O pravem značaju Osvobodilne fronte, o nagibih in ciljih njenega dela pa ni bilo moči napisati ali kakor koli poslati med ljudstvo niti besede. In še tisto malo okrnjene javne propagande proti komunističnim zločincem ni smelo vsebovati niti najmanjšega nacionalnega poudarka, da si je bilo za vsakega človeka jasno, da se je proti komunizmu

kot politični ideji in zlasti proti komunizmu v obliki Osvobodilne fronte moči boriti samo s poudarjanjem nacionalnega momenta, narodne sloge in narodnih koristi. Tista vojska, ki je vsemu svetu oznanjala, da se bori proti komunizmu na vseh vojaških in političnih frontah, je med Slovenci vsak organiziran teoretični boj proti komunizmu onemogočala in prepovedovala vse dotlej, dokler bi tak boj utegnil Osvobodilno fronto onemogočiti. In vsa slovenska narodna propaganda proti komunizmu je morala biti ves čas - podtalna.

Kako si je to moči razlagati drugače, kakor da je savojska cesarska vojska bila zaveznica komunistične Osvobodilne fronte in da je skupaj z njo uničevala slovenski narod?

Po vsem tem bo slehernik razumel, da ni bilo golo naključje, če je Osvobodilna fronta leta 1943 javno dajala izjave in okrožnice, namenjene cesarski savojski vojski.

Italijanski oklepni avtomobil, s katerim je »narodno-osvobodilna vojska« napadala Grčarice, seveda z bagoglievsko posadko v njem.

Italijanski oklepni avtomobil, s katerim je »narodno-osvobodilna vojska« napadala Grčarice, seveda z bagoglievsko posadko v njem.

»Slovenski poročevalec«, podtalno paradno« glasilo Osvobodilne fronte, je 14. julija 1943 v imenu Izvršnega odbora zapisal:

»Narodno-osvobodilni boj slovenskega naroda je jamstvo svobode tudi italijanskemu narodu... Naj bi se ne zamudila sedanja prilika, da spozna Italija po tako dolgem času svojega osvoboditelja...«

Zaupna okrožnica Izvršnega odbora Osvobodilne fronte št. 36 iz leta 1943 pravi:

»Potrebno je takoj in povsod stopiti v stik z redno italijansko vojsko, z njenimi komandanti, oficirji, podoficirji in vojaki. Predočite jim, naj bodisi odidejo domov bodisi se priključijo našim edinicam. Poudarite, da je to edina garancija in da bodo v njenih (OF) vrstah zaščiteni.«

Letak, ki ga je Osvobodilna fronta meseca avgusta 1943 razširila v italijanščini, pravi:

»Mi smo pripravljene podpirati vaš boj... Pridružite se v celotnih oddelkih, bataljonih, polkih partizanski vojski. Prišel je čas, da se odloči usoda Italije. Razorožite in izročite partizanom slovenske belogardiste, ki so tudi največji sovražniki svobodnega italijanskega naroda... Pripravljene smo podpirati vaš boj, da se Italija reši iz ravsula . . .«

Vse to ni naključje, vse to je le končni in dosledni izraz protislovenskega programa Osvobodilne fronte, sprejetega že v začetku.

*

Ta izdajalska zarota Osvobodilne fronte in cesarske savojske vojske proti slovenskemu ljudstvu je trajala vse do 8. septembra 1943, ko je to zločinsko delo, ki se je dve leti razvijalo bolj ali manj prikrito, bilo tudi uradno potrjeno s tem, da se je večina cesarske savojske vojske z vsem orožjem pridružila slovenskim komunističnim tolпам. Osvobodilna fronta je tedaj dobila od svojega zaveznika poslednja pomoč za nadaljnje uničevanje Slovencev, cesarska savojska vojska pa je še na begu iz slovenskih krajev zadala slovenskemu ljudstvu zadnji podli udarec v vrsti nešteti drugih. S tem je bila zveza med Osvobodilno fronto in to vojsko jasna tudi za tiste Slovence, ki tega poprej niso vedeli, ali niso marali vedeti in Osvobodilna fronta je s tem pri slovenskem narodu doigrala. Slovenski narod noče z njo imeti več druge zveze in drugega posla kakor obračun za vse gorje in škodo, ki mu jo je prizadela in ne najmanj za gorje, ki ga je moral dve leti trpeti zaradi njenih zvez in njenega sodelovanja s cesarsko italijansko vojsko.

*

Najstrahotnejši dokaz za izdajalsko zaroto, ki jo je komunistična Osvobodilna fronta sklenila s savojsko cesarsko vojsko proti lastnemu narodu, so koncentracijska taborišča, v katera so leta 1942. cesarski vojaki odvlekli kakih 25.000 Slovencev. Razmere, v katerih so ti po ogromni večini nedolžni slovenski ljudje živeli, so bile take, da so bile v obraz slehernim človečanskim načelom, ga tudi določilom mednarodnega prava.

Če bi hoteli po izpovedih nesrečnikov, ki so se vrnili iz koncentracijskih taborišč v Gonarsu, Padovi, Trevisu, Reniciju in na Rabu, vsaj približno popisati razmere in trpljenje tam; bi to samo dalo snovi za debelo knjigo. Zato se hočemo v okviru pričujočega dela omejiti samo na kratko sliko o tem, kaj so nedolžni slovenski ljudje prestajali v taborišču na Rabu, kjer je zaradi lakote, obupnih bivališč in nemogočih zdravstvenih razmer od 12.000 interniranih Slovencev pomrlo po dosedanjih ugotovitvah okrog 3000 ljudi, in to v kratkih šestih mesecih! Hkrati bomo navedli nekaj imen teh nesrečnih žrtev, za katere je bilo moči dobiti do zdaj točne podatke. Iz teh bo razvidno, da je savojska cesarska vojska med komuniste prištevala onemogle starce in neboljlene otroke ter jih vlačila v grob na Rabu.

Da je bila umrljivost v tem koncentracijskem taborišču tako strašna, je vzrok sodelovanje med cesarsko vojsko in med komunisti. To sodelovanje se je kričeče kazalo v taborišču samem, kjer so komunisti imeli vso oblast, da so lahko uganjali nasilje nad nekomunističnimi interniranci ter jih izkoriščali. To sodelovanje se je kazalo tudi v dejstvu, da prav na Rab skoraj ni bilo mogoče pošiljati internirancem paketov in denarja. Večina ljudi, ki jih je italijanska cesarska vojska odgnala na Rab, je bila doma iz siromašnih kmečkih predelov naše domovine. Ti predeli so bili leta 1942. in pozimi 1943. pod oblastjo komunističnih tolп. Poveljstvo komunistične »narodno-osvobodilne vojske« je pa strogo prepovedalo pošiljati internirancem iz teh krajev kakršno koli pomoč bodisi v obliki paketov ali drugače. Kako tudi ne! Ti ljudje so bili po ogromni večini nasprotniki komunizma, torej je bilo osvobodilni fronti do tega, da izginejo s sveta. Če pa 40 paketi prišli do Reke ali do Raba so jih pa cesarske savojske oblasti zadržale tam, da jih stradajoči jetniki tudi niso dobili.

Cesarska savojska vojska je pozneje, ko je Rab postajal le prekričeča in prenečloveška zadeva, trdila, da je teh 12.000 Slovencev odpeljala tja, da bi jih »zaščitila« pred komunisti.

Ves avgust in september 1942 so vsako noč drveli vlaki z našimi ljudmi proti jugu. V zaprtih živinskih vagonih so se stiskali kakor živina in v strahu pričakovali, kje jih bodo raztovorili. Med temi ljudmi ni bila niti desetina komunistov.

Dvanajst tisoč nedolžnih Slovencev so savojci sprejeli v svoje »varstvo«, na pol golih, kakor so jih pobrali s polja in od dela, da jih bodo na Rabu laže »zaščitili« pred tolovaji!

Domišljija ne premore pravljic, ki bi bile vsaj približno podobne eni sami zgodbi na Rabu. Tistih, ki so jih doživeli umrli nesrečniki, ne bomo slišali nikdar več, kajti mrtvi ne govore.

Preprost kmečki človek, ki je zapustil Rab kot zadnji slovenski interniranec, pripoveduje:

»Med ofenzivo so savojški vojaki obkolili našo vas. Bilo je dne 3. avgusta 1942, ponedeljek zjutraj ob pol osmih. Pobrali so vse moške od 16. do 60. leta. Ker so se bili Kočevarji že odselili, so nas iz treh vasi nabrali samo 17 fantov in mož.

Meni so zapovedali, da moram peljati v Kočevsko Reko sod vode in da se bom vrnil. Ko sem vodo res pripeljal, so mi vzeli voz, sod in konic. Tega vsega nisem nikdar več videl.

V Kočevski Reki so nas najprej topli, pozneje so nas hoteli pa kar vse postreliti. Nato so si premislili in so izmed nas ustrelili samo 4 može. Vsega skupaj je bilo v Kočevski Reki ubitih 25 ljudi, ki leže v skupnem grobu za vasjo. Mi smo bili vsi zelo preplašeni, ker nismo nič vedeli. koga streljajo in zakaj.

Iz Kočevske Reke so nas gnali v Moravo, kjer so nas zgnetli v 40m dolg šotor, podoben baraki. Tam se nas je nabralo nekaj čez 100. Gonili so nas vsak dan ob 7 zjutraj na delo. Nič nismo vedeli, kaj bo z nami. Govoriti nismo smeli z nikomer, tudi s sorodniki ne. Zasliševali nas pa tudi niso.

Hrana je bila zelo slaba, vendar so pozneje dovolili, da so nam domačini po vojaki kaj poslali. Spali smo na slami; toda uši so nas hotele požreti. Čistiti se ni~smo mogli, ker nismo imeli niti perila niti mila ne vode. Čeprav nismo vedeli, kaj se bo z nami zgodilo, smo na tistem le upali, da nas bodo kmalu izpustili domov, ker smo bili vsi nedolžni . . .

Dne 13. avgusta pa se naš tenente nenadoma spomni in nam zapove, da moramo delo zapustiti že ob devetih, ne ob enajstih. Vsi smo mislili, da bomo šli morda domov.

Ko smo se postavili v vrsto, nam pove, da nas bo dal ob treh popoldne osem postreliti, češ da smo hoteli prijeti za orožje. Najprej odbere dva brata, potem pa še šest mož in tudi mene med njimi. Jokali smo, prosili in molili, vendar ni bilo pomoči.

Tenente je kričal na nas, da smo atutti eomunistie in da nas je treba vse postreliti.

Vrnili smo se v barako, ker nas je dal vseh osem močno zastražiti. Tistih ur ne bom nikdar pozabil. Še sami smo se strašno bali smrti, pa so nas še vojaki plašili. Neprenehoma so hodili okrog nas in nam z rokami in glavo kazali, da bomo ob treh že »dormire« tam zunaj.

Polotil se nas je obup, da smo padali v nezavest. Opoldne ni nihče jedel. Tudi ostali interniranci ne, ker so bili tudi oni zelo potrti. Bali so se, da se drugi dan ne bo tudi njim kaj takega pripetilo.

Kar zazeblo me je, ko sem opazil za žico stoječo ženo, ki mi je opoldne prinesla jesti. Ko sem ji vrnil nedotaknjeno hrano, je začela še ona jokati. Kazali smo z rokami, da smo že jedli, toda žene so slutile, da se nekaj dogaja.

Popoldne prihitita v pisarno brigadir in vojni kurat. Slišali smo glasen prepir, Ob treh so nas postavili v vrsto. Približala se je ura smrti. Stali smo v vrsti in jokali.

Čez nekaj časa nam je prišel **tenente** povedat, da nas je rešil vojni kurat . . .

Bog ve; kaj bi morali še vse pretrpeti, da nas niso 22. avgusta odpeljali v Kočevje. Ko sem bil že odšel v Kočevje, je brigadir naročil moji ženi, naj mi pripelje kolo, češ da ga bom potreboval. Kolesa nisem nikdar več videl, menda je šlo za konji.

V Kočevju so nas imeli dva dni zaprte v Dijaškem domu. Jesti so nam dali samo čisto juho in na dva moža hlebček kruha. Kdor je imel denar, je plačeval po 25 lir hlebček kruha kdor pa ne, je stradal.

Hvala Bogu, da so nas tretje jutro naložili na vlak in odpeljali proti Ljubljani. Bilo nas je nekaj čez tri sto. toda od komunistov skoraj nobeden. Takrat sem prvič spoznal, da nekaj mi v redu.

Do Postojne je bilo še kar mirno. V Postojni pa so nas začeli pljuvati in zmerjati. To se je ponavljalo vse do Reke.

Tam se nas. je nabralo okrog 600 ljudi. Ob treh popoldne so nas vkrcali na ladjo. Na ladji so pa že začeli šepetati, da gremo na otok Rab.

26. avgusta ob 7 zvečer je pristala ladja v luki. Ko so nas izkrcali, so nas odpeljali v sprejemno taborišče, ki je oddaljeno pet kilometrov od pristanišča. Tam so, nas začeli preštovati. Vem, da so nas tisti večer več ko 20 krat šteli. Pozneje, ko so bili ljudje že oslabei, se je večkrat zgodilo, da nam je kdo med štetjem umrl.

Prvi večer smo dobili za večerjo vsak pol hlebčka kruha, ki je tehtal 7 dkg, in 2 dkg sira. Prej že dva dni nismo ničesar zaužili.

Drugi dan so nas ostrigli, okopali in nam pobrali vse: denar; nože, priprave za britje, še gumbe. Namesto denarja smo dobili bone, in še te čez dva meseca v omejenem številu.

Trgovcu Križu iz Čabra so vzeli 60.000 lir, potem je pa moral prav tako stradati kakor jaz, ki sem imel samo 150 lir. Pri vsem bogastvu je tako oslabei, da je doma kmalu po prihodu z Raba umrl.

Ko so nas tako lepo ocedili, so nam vzeli še obleko in jo dali v paro. Dve uri smo čakali docela nagi nanjo. K sreči je bilo takrat še toplo, pozneje smo morali stati pa v mrazu nagi.

Ob 11 so naš odpeljali v taborišče. Prav za prav bi moral reči na pokopališče, v mrtvašnico. Takrat je bilo v taborišču še zelo malo ljudi. Mi smo bili menda drugi transport. Prvi je prišel 14. avgusta. Za nami so prihajali vedno pogosteje novi. Največ jih je prišlo v mesecu septembru. Nekako sredi oktobra so nehali prihajati večji transporti. Zanimivo je, da so skoraj vsi prispeli ponoči na Rab.

Vseh internirancev je bilo nekaj čez 12.000.

Ko smo mi prišli na Rab, je bilo samo eno taborišče – »campo«. Pozneje smo postavili še drugi »campo« in enega za ženske, tako da smo mi imeli tri, **Judje** pa enega, torej vsega štiri. Vsako taborišče je bilo obdano s široko razpredeno mrežo okrog in okrog. Izhod je bil samo eden, seveda zastražen. Taborišče je bilo razdeljeno na štiri odseke, ki so obsegali določeno število šotorov. Pod vsakim šotorom je spalo šest mož.

Upravi smo imeli dve, in sicer italijansko in domačo - komunistično. Komunistov je bilo med nami komaj desetina, a vsi so bili na višjih mestih. Italijansko upravo so sestavljali častniki s polkovnikom na čelu in okrog 2000 vojakov. Domačo pa so sestavljali načelniki sektorjev (capo), desetarji in kuharji. Capo sektorja je posredoval med uradno upravo in

interniranci desetar je imel. od 24 do 36 ljudi, katerim je moral deliti kruh in hrano. Obe upravi nista delali drugega kakor izkoriščali internirance.

Spali smo na slami. Sprva smo jo večkrat menjali, potem pa od sredi septembra pa do konec januarja ne več. Slame potem sploh ni bilo, ker smo jo v tem času vso zmleli. Morali smo spat kar na zemlji. To je mnoge spravilo v grob.

To ni pospeševalo snage. Zaredile so se uši. Dokler je bila vročina jih je bilo manj, potem pa vedno več. Č'e sem z roko samo enkrat segel za vrat, sem jih prinesel polno pest. Ubijati posameznih sploh nisem mogel, ampak sem jih kar z nogami poteptal. Imeli 5mo jih na kilograme! Večkrat je bilo telo ena sama hrasta, ki so jo naredile uši.

Kako naj se ne zaredijo uši, če pa dvojnega perila sploh nismo imeli! Bili smo raztrgani in razcapani, da se Bogu usmili. Sicer pa ni čudno. Mene so vzeli kar iz hleva, drugega s polja, tretjega so privlekli iz gozda itd.

Poleg uši nas je morila v začetku vročina, potem pa mraz. Če te nadloge bi nas bile same spravile v grob, čeprav se ne bi bila pridružila pozneje še lakota. Morda bi jih bilo kaj več ostalo pri življenju, če bi se bili mi sami že v začetku pripravili kar na najhujše.

A prvič nismo vedeli, kaj bo z nami, drugič si pa česa takega, kar se je z nami dogajalo, človeška pamet sploh ne more misliti. Saj si nisem mogel nikdar misliti, da bom moral ostati na Rabu do 14. oktobra 1943!

Ljudje so prihajali vedno v večjih skupinah, taborišča pa sploh niso bila pripravljena. Pripravljali so jih sproti.

Zraven tega pa so nas Italijani vedno premetavali iz sektorja v sektor, iz campa v campo.

Šele konec septembra smo začeli spoznavati, da v takih razmerah ne bomo mogli uiti smrti.

Naša taborišča so ležala na ravnini ob obali, toda v vznožju hriba, skoraj v dolini. Septembra je bila podnevi še prijetna vročina. Šotori pa niso bili kdovekaj pritrjeni. Nekega večera je okrog 11 začelo pritajeno šumeti. Čez nekaj trenutkov je začel padati dež, nato pa takoj toča, debela ko jajce. Da si nismo zavarovali glav, bi nas vse pobila!

Šotori nas niso prav nič varovali, kajti že čez nekaj minut je pridrla voda in poplavila vsa štiri taborišča. V našem sektorju je bila do kolen, v četrtem pa do pasu. Vsa voda in blato sta se valila v ženska taborišča. Vsa taborišča so plavala.

Nismo vedeli, ali bi se bolj varovali pred točo ali pred vodo. Naši kovčegi so plavali v četrti sektor ko ribe. Nekateri so bili tisto noč ob vse. Vso noč smo stali v vodi in čakali jutra. Zjutraj smo zvedeli žalostno novico, da je ponoči utonilo pet otrok v ženskem taborišču.

Še hujše pa so bile posledice povodnji. Ljudje, ki so bili zaradi slabe hrane že itak šibki, so začeli v začetku oktobra umirati v večjem številu. Ob taki hrani bi poginila vsaka žival.

Glavni vzrok smrti je bila hrana. Bila je taka, da če bi nič drugega ne delali ko ves dan mirno ležali v samih pernících, pa še ne verjamem, če bi bilo ob tistem morda pol ljudi manj umrlo kakor jih je, ali pa sploh nič manj. Tako smo pa morali še delati, preganjali so nas ko živino in topli.

Dobivali smo prvi mesec 16 dkg kruha dnevno in opoldne poleg malo mesa čisto juho. Drugi mesec pa so nam dajali zjutraj četrt litra grenke črne vode, opoldne si dobil nezabeljeno vodo, notri pa en dan od nič do sedem makarončkov, drugi dan pa od nič do trideset zrnč riža, popoldne 7 dkg kruha, zvečer isto kakor opoldne.

To se je vrstilo iz dneva v dan od septembra do srede januarja. Jasno je, da mora ob taki hrani vsak človek najpozneje v treh mesecih umreti.

Vsak sektor je imel dvanajst kotlov, ki so bili narejeni iz prerezanih bencinskih sodov. V vsak kotel je šlo 90 litrov vode in vanjo je vrgel kuhar dve in pol vojaške skledice makaronov ali pa eno in pol skledice riža in zajemalko olja, pomešanega s paradižnikovo mezgo.

Ta količina je bila odmerjena za 90 mož. Če bi se vse to pravično razdelilo, bi dobil vsakdo pet makarončkov ali 20 zrn riža. Na liter vode je prišlo 8 gr riža in kapljica olja. Že proti koncu septembra smo obnemogli. Oglasil se je glad.

Najprej so nam odpovedale noge, začeli smo se opotekati in padati. V želodcu smo čutili bolečine, pred očmi se nam je delala tema in bolela nas je glava. To se je vsak dan stopnjevalo.

Vsi tisti, ki si nismo mogli nikakor pomagati, smo že oktobra padali kot snopje. Dogodilo se je večkrat, ko smo stali v vrsti pred kotlom, da je kdo koga le malo sunil in smo popadali vsi kakor domine. Čez jarek, ki je bil dva metra širok, sem se plazil vsaj četrt ure, pa tudi po pol ure. Če sem padel, sem bil srečen, če sem v četrt ure vstal. Povečini smo moral i nogo na vsako višje mesto vzdigniti z rokami. Bili smo samo še sence živih bitij!

Bili smo živi mrličiči. Smrt je kosila med nami brez truda. Ljudje so umirali vsako minuto in povsod. Nihče ni na ležišču ležal bolan in potem umrl. Zvečer je legel zdrav in bil zjutraj mrtev, ali pa je umrl pred kuhinjo, na delu, v vrsti, sploh povsod:

Zgodilo se je npr. tole: desetarji so popoldne razdelili med internirance kruh. Hlebčki pa niso bili vsi enake oblike, ampak so bili nekateri višji, drugi nižji, nekateri ožji, drugi širši toda teža je bila enaka.

Seveda ne bi nikdar prepričal ljudi, da ni eden večji ko drugi. Zato smo se dogovorili, da je vsak dan drugi dobil večji hlebček.

V šotoru poleg mene sta se nekega dne sprla dva iz Podgore pri Starem trgu, Grl ~in Lah Ludvik. Najprej sta si grozila, nato pa sta se spoprijela. Desetar se je smejal in ju je pustil kakih pet minut sama v šotoru. Čez nekaj minut mi je rekel: »Grem pogledat, kako sta se zmenila, da kar molčita.« Ko je stopil v šotor, je Lah držal v roki odgrizen kruh, v ustih je imel grizljaj in mrtev je bil. Grl pa je ravno umiral, tudi s kruhom v roki...

Takih in podobnih smrti je bilo na tisoče. Ljudje so umirali kar med jedjo. Zdaj si bil, zdaj te ni bilo več!

Prve dneve oktobra so začeli umirati v večjem številu, 5 do 10 vsak dan. Novembra jih je umrlo že po 50 dnevno, decembra blizu 100. Dne 31. decembra 1942 jih je umrlo 148. To je bilo največ en dan. Vsega je na Rabu umrlo, kakor smo videli po grobovih, 4842 internirancev. Število je pa gotovo večje, ker so marsikje zagrebli v eno jamo po dva mrličiča!

Veliko jih je umrlo tudi že na poti proti domu, nekateri v bolnišnici v Ljubljani, drugi pa doma. Še pol leta pozneje si bil vedno v nevarnosti, da umrješ zaradi posledic z Raba.

Da bi se ljudje rešili pred smrtjo, so poskusili vse.

Tisti, ki so imeli denar, bi si bili kupili kar koli in za vsako ceno. Toda denarja sploh nisi smel imeti, ampak le bone. Bonov pa niso dali, čeprav so nekaterim vzeli na tisoče lir. To je najboljši dokaz, da so nas hoteli vse pomoriti z lakoto.

Pa tudi če bi kakor koli dobil bone, nisi imel kje in ne kaj kupiti. Na delu smo se shajali s civilisti, ali Bog ne daj, da bi samo besedico spre govorili. Takega so pretepli in kdor je bil

tepen, je gotovo kmalu umrl. 7 vojaki tudi nismo smeli govoriti. Tako smo bili popolnoma odrezani od vsega sveta.

Pisarili smo domov po pakete, toda naša pošta je stala od avgusta do septembra v štabu. Konec novembra so začeli pošiljati šele pošto z Raba. Prav redkim se je posrečilo, da so s pomočjo vojakov vtihotapili pisma na Reko, toda v teh pismih ni smel biti označen kraj, kje smo.

Vsi smo uvideli, da za nas ni več izhoda. Ker od zunaj ni bilo pričakovati pomoči, so se skušali ljudje rešiti sami. Kdor je imel kakšen denar, je kupil, kar je mogel. Kruh je bil po 570 lir kilogram, hlebček 40 lir.

Ljudje so dajali za kruh ure, prstane, zlatnino, vse, samo da bi se rešili. Nekateri so se res polakomnili zlata, pa so svoj hlebček prodali in potem tudi umrli. Drugi so zamenjavah kruh za tobak, tudi ti so kaj kmalu umrli. Kdor si je skušal kaj pritrpati, ta je umrl že oktobra ali najpozneje novembra.

Kdor pa ni imel ne denarja, ne zlatnine in ne obleke, da bi zamenjal, ta je pojedel vse, samo da bi se rešil. Slabo bi vam bilo, če bi samo videli t , kaj vse so ljudje jedli.

Iz smeti so pobrali popolnoma vse, gnilo listje od zelenjave, gnilobo in črvovino od jabolk, olupke kostanjev, vsak odpadek po tleh, vse to e bilo odlična hrana. Jemali so celo odpadke iz pljuvalnikov in iz stranišč.

Meni se je dogodilo tole:

Nekoč smo dobili malo mesa. Moje je bilo žilavo. Ker nimam zob, sem ga pogoltnil bolj celega, pa bi se bil kmalu zadušil. Sosed mi je moral potegniti žilo iz grla - in jo je vrgel pred šotor. V istem trenutku pride mimo neki interniranec, pobere žilo in v usta ž njo! hti smo kričali za njim, naj jo vrže ven, on pa je bežal, kar so ga noge nesle, ker se je bal, da mu je ne bi vzeli.

Drugi primer:

Na sveti večer se je privlekel v naš šotor Bavec Janez z Vrha pri Starem trgu. Ker je bil kot komunist capo sektorja, je imel vsega dovolj. Tisti večer se je nažrl in napil, da se je kar zvrnil v šotor. Nenadno je začel bruhati. Moj sosod je vse izbruhane koščke mesa in makaronov vpričo mene pojedel...

Dogajali so se še hujši prizori. V boju za obstanek so ljudje poskušali prav vse. Nešteto primerov je bilo, da so interniranci prikrivali smrt svojega soseda po tri dni, če so le mogli, samo da so dobili njegov delež. Neka ženska iz Gerova je skrivala poleg sebe mrtvega otroka T dni, dokler ni začel neznosno smrdeti. Kakor vidite, se ljudje mrtvecev ne boje, pač pa smrti.

Človek bi pričakoval, da bodo take smrti vzbudile usmiljenje, pa je bilo prav narobe. Med nami so bili ljudje; ki so z izžemanjem povzročili na tisoče smrti.

Vsa naša uprava je bila v rokah komunistov. Ti so delali z nami kakor svinja z mehom. Saj je bilo lahko, ko so jih italijanski cesarski vojaki podpirali. Komunisti in ti so delali sporazumno.

Nekako prve dni oktobra so se dogovorili vsi desetarji II. sektorja v I. campu, da gredo v pisarno sektorja, da razložo, kakšne krivice se dogajajo od domače komunistične uprave. Komandant sektorja je bil velik in debel sergente. Ker so mu desetarji potožili vse gorje, je začel mahati z rokami, groziti in vpiti: »Comandante io« Samo to sem slišal, tako je rjovel. Rekel je, naj se pride kar k njemu pritoževati, če komu ni kaj prav, bo že videl.

Vsaka pritožba je bila nemogoča, zato so nas lastni rojaki komunisti še bolj izkoriščali:

Kuharji so pojedli mastno, nam so dajali vodo. Okoli kotla se je vrtelo osem do dvanajst ljudi namesto dveh. Capo je razpolagal s hrano in si ni samo zase jemal več, temveč je tudi prodajal. Kradli so ti ljudje iz kotla in potem skrivaJ prodajali. Skodelica »juhe« je bila 10 lir. Prodajali so na debelo. Omenjeni Bavec je bil vodja kuhinje v III. sektorju. Ko je šel domov - prej kot vsi nedolžni - je vzel s seboJ čez 30.000 lir in veliko zlatnine.

Neki Berič je bil capo II. sektorja. Ta človek je nabral ur in prstanov nekaj kil, denarja pa toliko, da si Je kupil - ne vem ali avto ali hišo. Poleg lakote so prihajale še druge nesreče. Tista nevihta nam je odnesla vso slamo. Tja so bila vlažna in morali smo ležati tako rekoč v vodi. Ko je pritisnil mraz, so tla pod nogami zmrznila in smo spali na ledu. Včasih sem imel pod seboJ 2 cm debel led. Za odejo pa samo tanko pogrinjalo. Zaradi lakote so postali ljudje popolnoma neobčutljivi proti mrazu in proti vročini. Nekemu internirancu so hlače do kolen zgorele in ni prav ni čutil, šele sosed mu je povedal, da gorijo.

Okrog 15. decembra je nastopila strašna burja. Nekega dne nam je odnesla vse šotore. Vse dopoldne smo ostali na mrazu pod milim nebom. Takrat se jih je ogromno prehladilo in so pozneje vsi pomrli.

Poleg vseh nesreč so nas gonili še na delo. Delali smo najprej pri tvrdki Pardi, potem pa pri podjetju Zastia. Zidali smo barake. Naredili smo jih bili 110. Potem smo zidali enonadstropne hiše, zelo lepo urejene. Rekli so, da bodo za fašistično mladino. Zidali smo tudi barake za nas. Kolikor smo naredili barak, toliko ljudi se Je preselilo iz šotorov. Delali so tudi civilisti. toda mi smo bili od njih ločeni.

Razumljivo je, da nismo mogli dosti delati. Zjutraj so nas gnali 2000 na delo, ob 10 so jih morali že odpeljati 500 v taborišče, ker so popadali pri delu na tla. Delaj, če moreš! Če pa nismo šli, so nas topli.

Plačali so nam pri tvrdki Pardi: zjutraj skodelico kave, potem četrt litra vina, 3 cigarete in tri bone po 1 liro. Pri Zastiu smo dobivali samo 10 cigaret na dan in to le do decembra, potem pa sploh nič. Meni so še danes dolžni 24 zasluženih dnin.

Povrhu vsega so nas pa še topli, Bili so nas za vsako malenkost. Neki tenente nas je tepel kot vole. V takih razmerah nismo mogli pričakovati drugega ko smrt. Februarja meseca bi bili vsi mrtvi.

Prav kmalu so začeli ljudje zunaj pripovedovati o strahotah z Raba. Res je bilo strogo nadzorstvo, vsega pa le niso mogli prikriti. Septembra meseca nas je kot prvi obiskal škof dr. Srebrnič. Že s samih obrazov nam je bral bedo. Tolažil nas je in vzpodbujal ter obljubil pomoč. Decembra meseca so začeli šepetati, da so prinesli tuji listi strašna poročila z Raba. Objavili da so celo slike. To je savojsce tako razkačilo, da so izvedli v vseh taboriščih natančno preiskavo. Prevrgli so nam vse, tudi žepe, vsaka cunjico, posodo, obleko, še telo.

Pozneje smo zvedeli, da so iskali fotografske aparate.

Tako je prišla skrivnost na dan. Svet je zvedel za naše razmere. Cesarske italijanske vojske je bilo malo sram. Videli so, da se pri tej upravi razmere na Rabu ne morejo izboljšati, zato so sklenili, da to taborišče razpuste.

Sredi meseca januarja smo se začeli razhajati.

Nekaj malega so jih poslali domov. Ti so bili sami komunisti. Kolikor jih je moglo še hoditi, so jih poslali v Italijo v druga taborišča. Lažje bolnike so namestili po barakah: a, b, c, d, e, f, v vsako barako po 96 ljudi.

Ko sem prišel na Rab, sem tehtal 81 kg, ko so me odnesli v hotel, sem jih imel še 49. Ko so bili že taborišče razpustili, so začeli prihajati od doma paketi in denar. Seveda denarja nismo dobili v roke. Od januarja 1943 so se začele razmere boljšati.

Na Rabu nas je bilo ostalo okrog 300U. Po večini smo bili taki, ki ne bi preživeli prevažanja. Če bi ne prišla zapoved, da ne sme nihče več umreti, bi bili mi najpozneje v 14 dneh mrtvi. Z eno nogo smo bili že v grobu.

Do spomladi smo se malo popravili, toda za delo nismo bili več sposobni. Hoditi nisem mogel do septembra meseca.

Prišel je osmi september. Zvečer smo zvedeli, da je Italija položila orožje. Častniki so bili nervozni. Polkovnik je dal naložiti ves živež na ladjo, ki je odplula 10. septembra 1943 iz pristanišča.

Šest dni po razpadu italijanske armade je razpadlo tudi naše taborišče. Prišli so komunisti in so odpeljali najprej Hrvate. iz Primorja. Izvedli so nekakšno mobilizacijo in odpeljali vse, kar je bilo sposobno za v Crikvenico. Kaj se je potem z njimi zgodilo, ne vem.

Na Rabu nas je ostalo le še 120 bolnikov. Bili smo prepuščeni sami sebi. Nihče se ni brigal za nas. Domov nismo mogli. Bali smo se, da se bo povrnilo, kar smo bili že preživeli.

Dne 12. oktobra je prišel po nas komunist Kovačič, ki je bil prej capo III. sektorja v taborišču. Nabral nas je 120 »kripelnov«. Odpeljal nas je z ladjo v Crikvenico, tam pa so nas hoteli poslati v »brigado«! A tudi s tem ni bilo nič, ker smo bili preslabi.

Šli smo vsak sebi. Jaz sem šel najprej na Plase. Tam sem šele zvedel, da vlak ne vozi. Vdal sem se v usodo in Jo mahnil peš proti Gorenjemu Jelenju čez Gorski Kotar domov. Hodil sem štiri dni. Prosil sem pri dobrih ljudeh, da sem se preživel.

Doma sem našel ženo in tri otroke brez vsega. Kar niso pobrali savejci so vzeli pa še »bratje«. Po 14 mesecih sem našel družino v pomanjkanju, sam sem prinesel bolezen v hišo.

A komunisti siromaka nikdar ne pozabijo! Spet so se spomnili na me. Prišli so 31. oktobra zvečer v hišo in me mobilizirali s postelje. Štiri dni sem se klatil po Kočevskem, priznati pa moram, da od prvega trenutka, ko sem zapustil hišni prag, nisem delal drugega kakor s »hrabro našo vojsko« bežal. Bežali smo štiri dni in štiri noči!

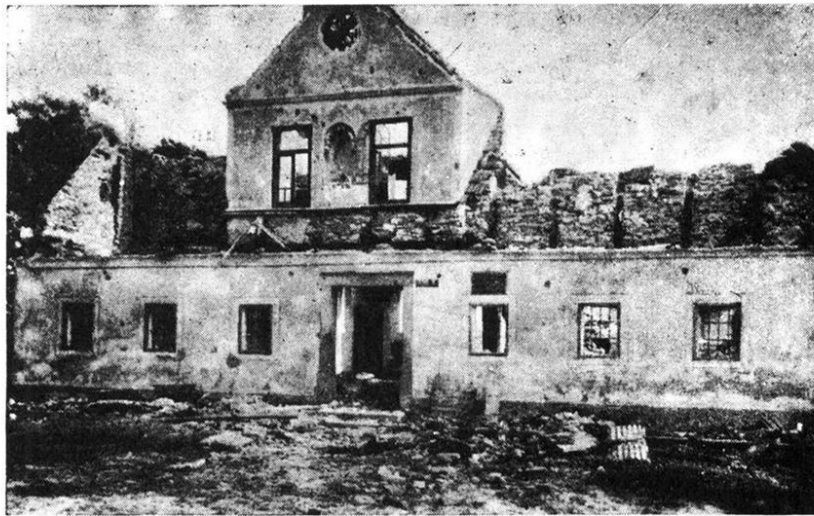
Vse, kar sem povedal o Rabu, je še mnogo premalo. Resnica je mnogo hujša kot moja beseda. Sto debelih knjig bi napisali, če bi hoteli vse gorje popisati.

Na Rabu sem zgubil lase in zobe in tudi zdravje. Prišel sem med prvimi in z zadnjimi odšel z Raba.«

Tako pripoveduje o peklu na Rabu preprost slovenski kmet, ki je bil v tej obliki deležen »narodno-osvobodilnega dela« slovenskih komunistov. Če bi slovenski komunizem ne bil zakrivil nobenega drugega greha kakor samo Rab, je to tak zločin, kakor ga naša zgodovina ne pomni Med in eni nesrečnikov, ki so pomrli v taborišču na Rabu, navajamo samo izbor tistih, za katere so pri roki točni podatki. Vsi so pokopani na velikem grobišču Kampori in navajamo v seznamu samo številko groba, v katerem kdo leži.

Med drugimi so v taborišču na Rabu pomrli:

- Agnič Jožef, roj. 2.dec.1906, iz Tuševega dola, umrl 1. dec. 1942, grob v Kampori št. 1T9 C.C.
 Anzelic Jožef (Aželič) z Velikih Blok, star 38 let, umrl 24. marca 1943, pokopan v Kampori, grob št. 158 F.
 Anžur Franc iz Sostrega, roj. 4. nov. 1898, umrl 31. dec. 1942, grob št. 102 C.A.
 Arko Jožef iz Sodražice, roj. 1. marca 1896, umrl 8. jun. 1943, grob št. 1T9 F.
 Avsec Andrej iz Knežje njive, * 14. feb. 1920, t 9. feb. 19~3, grob št. 14~0 C.F.
 Bajec Franc iz Babnega polja, * 14. maja 1904, j' i6. nov. 194~2, grob št. 16T C.D.
 Bajuk Janez dz Radovice, * 1. marca 1908, t 16. nov. 1942, grob št. 165 C.D.
 Bajuk Stanislav .iz Radovice, * 31. maja 1905, j' 24. feb. 1943, grob št. i~9 C.F.
 Balkovec Franc iz Zilj, roj. 5. feb. 1925, umrl 3. jan. 19~3, grob št. 152 C.A.
 Balkovec Janez iz Balkovcev, * 22. nov. 1909, j' 23. nov. 1942, grob št. 56 C.C.
 Balkovec Janez iz Zilj, roj. 14. nov. 1908, umrl 1T. jan. 19~3, grob št. 80 C.F.
 Baraga Andrej z Reбри, roj. 11. dec. 1886, umrl 16. dec. 1942, grob št. 85 C.B.
 Barle Janez iz Gor. Kamenja; * 21. marca 1912, j' 4. jan. 1943, grob št. 160 C.A.
 Bavec Franc iz Ig&vasi, roj. 10. okt. 188T, umrl 19. nov. 1942, grob št. T C.C.
 Bavec Jakob z Vrhnikе pri Ložu, * 2i. apr. 1904, t 18. dec. 19~2, grob št. 106 C.B.
 Bečaj Alojzij iz Bečajev, * iT. nov. 1914, j' 15. nov. 1942, grob št. 156C.D.
 Bečaj Franc iz Hruškarjev, * 4. dec. 190T, '~ 26. nov. 1942, grob št. 11~ C.C.
 Benčina Janez iz Novega kota, * 1.5. jul. 190T, j' 6. jan. 19~3, grob št. i85 C.A.
 Berča n Ludovik iz Gor. Slivnice, * 2. sept. 1921, fi 18. jan. 19~3, grob št. 82 C.F.
 Berkopec Peter iz Vinice, * 23. marca 1908, j' 4. nov. 1942, grob št. 102 C.D.
 Bernik Jožef iz Hruševega (Dobrova), roj. 8. feb. 188T, umrl 29. nov. 19~2, grob št. i6i C.C.
 Bevka Janez z Brega, roj. 2T. okt. 1881, umrl 5. nov. 19~2, grob št. 109 C.D.
 Blatnak Jožef iz Vrhpolja, * 8. jul. 1893, j' 26. nov. 1942, grob št. li6 C.C.
 Bobnar Anton iz Gor. Globodola, * 6. feb. 1902, j' 10. jan. 1943, grob št. 21 C.F.
 Bobnar Jožef iz Vel. Lipovca, star 48 let, umrl 3. dec. 1942, grob št. 20~ C.C.
 Bobnar Martin iz Novega mesta, * 9. sept. 192~, j' 20. okt. 19~2, grob št.4SC.D.
 Bogataj Franc iz Rakitne, * 1. feb. 1915, '~ 8. jan. 1943, grob št. 222 C.A.
 Boh Jernej iz Gumnišča, * i5. maja 1904, j' 6. nov. 1942, grob št. i14 C.D.
 Bohte Frančišek iz Hrušice, roj. 16. jul. 1895, umrl 25. dec. 1942, grob št. iT5 C.B.
 Boldan Franc iz Gradenca, * 1. feb. 1924, umrl 6. feb. 1943, grob št. 135 C.C.
 Bolka Valentin iz Semiča, * 21. sept. 1914, j' 25. nov. 1942, grob št. 103 C.C.:
 Bolte Anton iz Selske gore, * 5. dec. 1903, j' 21. jan. 1943, grob št. 105 C.F.
 Bovha MateJ iz Kota - Semič, * 9. sept. i89T, j' 20. dec. 19~2, grob št. 120 C.B.
 Bozja Jakob z Malega Lipoglava, * 15.jul.i890, j' 10.jan.1943, grob št.23C.F.
 Božič Mihael z Dobrove, * 25. avg. 1888, j' 20. feb. 19~3; grob št. 14T C.F.
 Bradeško Frane iz Podolnice (Horjul), roj.2. feb. i891, umrl 26. dec. 1942, grob št. 158 C. B:
 Brancelj Frane z Gor: Brezovice, * 15. okt. 1925, j' 8. jan. 19~3, grob št. 220 C.A.
 Brejc Janez iz Predoselj, roJ. 1889, umrl 19. dec. 1942, grob št. i30 C.B.
 Brence Janež iz Rakitne, roj. 21. apr. 1860, umrl 26. marca 1943, grob št. 160 F.
 Brlec Franc iz Bizovika, roj. 2. okt..1894, umrl T. nov. 1942, grob št. i1T C.D.
 Brtoncelj Franc iz Godešiča (Škofja Loka), *9. jan.1895, + 26. nov.1942,grob št.105 C.C
 Brunček Janez iz Ljubljane, roj. 23. marca 1900; umrl 2~. okt. 1942, grob št. 53 C.D.
 Butala Janez iz Gradca, roJ. 8. dec. 189T, umrl 24. dec. 1942, grob at. 1~5 C.B.

Hiša Janeza Oblaka, Št. Jošt nad Vrhniko, eden izmed tisočeriH slovenskih kmečkih domov, ki jih je uničila Osvobodilna fronta.

Hiša Janeza Oblaka, Št. Jošt nad Vrhniko, eden izmed tisočeriH slovenskih kmečkih domov, ki jih je uničila Osvobodilna fronta.

- Cankar Anton iz Dolenje vasi, star 30 let, umrl 16. dec. 19~12, grob št. 8? C.B.
 Cankar Janez iz Babne gore, star ~9 let, umrl ~. apr. 19~3, grob št. 166 F.
 Cankar Jožef iz Dabrunj, roJ. 5. feb. 1891, umrl i. dec. 19~2, grob št. iT2 C.C.
 Celarc Franc z Dabrove, * 29. okt. 1922, ~' 14. dec. 1942, grob št. 62 C.B.
 Centa Edvard iz Sela, roJ. i3. dec. 19i4, umrl 2T. dec. 19~2, grob št. i6? C.B.
 Cesar Anton iz Vrbovca, roJ. 9. Jun. 1898, umrl 10. marca 1943, grob št. 152 F.
 Ciber Jakob iz Kota, roj. 16. Jul. 1898, umrl 13. dec. 19~2, grob št. 55 C.D.
 Cimerman Alojziz z Brezja, * 2i. marca 1902, ~' 20. nov. 19~2, grob št. 28 C.C.
 Ciuha Janez z Dabrove, roj. 15. Jul. 1889, umrl 18. nov. 19~2, grob št. 19~ C.D.
 Čadonir Franc iz Balkavcev, * 11. sept. 1919, j' 20. nov. 1942, grob št. 1? C.C.
 Čadonič Jožef iz Balkovcev, * 'I. marca 191'I, j' 2. dec. 1942, grob št. 191 C.C.
 Čampa Ludvik iz Gore pri Sodražici, roj. 18.avg.1892, umrl 19.dec.1942.grob št. 127 C.B.
 Čemas Franc iz Zilj, roj. 26. Jan. 1896, umrl T. dec. 19~2, grob št. 23 C.B.
 Černe Alojziz iz Trebeljevega, roj. 6. marca 1892, umrl 30. dec. 19~2, grob št. 220 C.B.
 Černe Pavel iz Grčaric, * 6. Jan. 18T5, j' i6. nov. 1942, grob št. 158 C.D. (185 D).
 Čož Anton iz Panc, roj. 20. okt. 1900, umrl 2?. dec. 1942, grob št. 1?8 C.B.
 Čož Jožef iz ŠmarJe-Sapa, roJ. i3. dec. 189~, umrl 24. nov. 19~2, grob št. ?~C.C.
 Črnič Miko iz Bednja; roj. 1i. jun. 1909, umrl 2?. nov. 1942, grob št. 125 C.C.
 Debeljak Alojziz iz Šegove vasi (Loški potok), * 7.jun.1888, * 8.jan.1943,grob št. 214 C.A.
 Debeljak Franc iz Podgore pri Ložu, * 13.dec.1902, * 11.nov.1942, grob št. 13T.C.D. (138 ?).
 Debeljak Franc iz Velikih Lašč, roj. 28. jan. 190~, umrl 26. dec. 1942, grob št. 168 C.D.
 Debeljak Janez iz Ljubljane, * 7. dec. 1924, * 11. okt. 1942, grob št. 33 C.D.
 Debeljak Jožef iz Podgore pri Ložu, roj.15.avg. 1909, umrl 24. dec. 1942, grob št.144 C.B.

Debec Frane iz Rakitne, * 28. jan. 1892, j' 24. nov. 1942, grob št. T2 C.C.
 Debec Jožef iz Kota, roj. 18. feb. 1893, umrl 9. nov. 1942; grob št. i25 C.D.
 Dejak Janez iz Ribnice, roj. 30. apr. 1888, umrl 26. okt. 1942, grob št. 58 C.D.
 Derganc Alojzij iz Podgore, * 4. jun. 1901, j' 31. dec. 1942, grob št. 103 C.A.
 Dermastja Janez iz Zadvara, * 16. jun. 1908, j' 13. jan. 1943, grob št. 45 C.F.
 Dezeljan Milan iz Dolarije, star 26 let, umrl 30. nov. 1942, grob št. 136 C.F.
 Dimnik Valentin iz Jarš, * 4. feb. 1891, i' 8. (9) jan. 1943, grob št. 12 C.F.
 Dobovičnik Martin iz Loke-Dobrna, star 59 let, umrl 23. dec. 1942, grob št. 132 C.B.
 Dobravec Jožef iz Mramorovega (Bloke), ~ 1. apr. 1921, j~ 3. (4.) jan. 1943, grob št. 140 C.A.
 Dobrin Gašper iz Preserja, * 3. jan. 1881, j' 10. dec. 1942, grob št. 34 C.B.
 Dolenc Jakob iz Babne gore, roj.. 3. maja 1893, umrl 24. (25.) nov. 1942, grob št. 98 C.C.
 Doles Anton iz Ponikev, roj. 13. jan. 1898, umrl 23. okt. 1942, grob št. 51 C.D.
 Dolinar Anton z Dobro~e, roj. 20. okt. 1913, umrl 31. dec. 1942 (1. 1. 1943), grob št. 112 C.A.
 Dragoš Mihael iz Zugarici (Dobrepolje), star 43 let, umrl 2. dec. 1942, grob št. 18T C.C.
 Dragovan Marbin iz Grabravca, * 24. okt. 1898, j' iT. ja~. 1943, grob št. T8 C.F.
 Drobnič Franc ~iz Visokega, * 6. jul. 1900, j' 15. nov. 1942, grob št. 151 C.D.
 Drobnič Jožef iz Bločac, * i 1. jul. 1910, j' 3. (4.) jan. 1943, grob št. 129 C.A.
 Drobnič Karel iz Lužarjev, * i6. jul. 1900, j' 10. jan. 1943, grob št. 35 C.F.
 Drobnič Milan iz Zaloga, roj. 1925, umrl 29. okt. 1942, grob št. T3 C.D.
 Duh Alojzij iz Dolenje vasi, star 49 let, umrl ~1. dec. 1942, grob št. 123 C.A.
 Dular Jožef iz Potoka, roj. 2. avg. 1913, umrl 14. jan. 1943, grob št. 58 L. F.
 Erbida Feliks iz Vel. Lipovca, roj. 14. maja 1890, umrl 4. (5.) jan. 1943, grob št. 163 C.A.
 Erbida Jožef iz Vel. Lipoveca, * 9. marca 1890, j~ 10. dec. 1942, grob št. 40 C.B.
 Erjavec Franc iz Višnje gore, * 6. sept. 1899, ~ i 1. dec. 1942, grob št. 39 C.D.
 Fink Franc iz Kota, roj. 16. okt. 1903, umrl 25. jan. 1943, grob št. i2! C.F.
 Flis Rudolf iz Vel. Lipovca, star 41 let, umrl 10. jan. 1943, grob št. 22 C.F.
 Florjančič Anton iz Yavpče vasi, roj. 10. feb. 1923, umrl 11. jan. 1943, grob št. T9 C.F.
 Fojkar Jožef iz Gabrške gore, * i6. sept. 1922, j' 15. dec. 1942, grob št. 68 C.D.
 Fricelj Leopold iz Vel. Lahinje, roj. 25. maja 1909, umrl 23. nov. 1942, Q..~h št. 63 C.C.
 Furlan Janez iz Ljubljane, * 10. jun. 1905, j' 3. (4.) nov. 1942, grob št. 99 ('. n
 Gabrovec Avgust iz Mavhinj ~ 4. dec. 1891, j' 21. marec 1943, grob št. 15T F.
 Gačnik Jožef iz Vidma, roj. 26. marca 1905, umrl 8. jan. 1943, grob št. 8 C.F.
 Galič Jožef iz Šujice, roj. 20. feb. 1891, umrl 18. dec. 1942, grob št. 101 C.D.
 Gašparič Feliks iz Podlipe, * 28. avg. 1905, f 3. (4.) jan. 1943, grob št. 143 C.A.
 Gašperšič Pavel iz Zadvara, * 9. feb. 1894, j' 29. nov. 1942, grob št. 142 C.C.
 Gerl Janez iz Podgore pri Ložu, * 28. avg.. 1900, j' T. jan. 1943, grob št. 208 C.A.
 Gešelj Jažef iz Zapudja, * 11. jun. 1898, j' 9. (10.) jan. 1943, grob št. 16 C.F.
 Glašič Janez iz Iške, roj. 13. maja 1896, u.mrl 18. nov. 1942, grob št. 40 C.D.
 Glavan Janez iz Dol. Kamenja, roj. 19. avg. 1911, umrl 8. (9.) jan. 1943, grob št. i3 C.F.
 Glavan Jožef iz Škrilja, * 3. feb. 1881, j' 4. (5.) jan. 1943, grob št. i54 C.A.
 Glavič Janez iz Božič vrha, * 6. jul. 1918, j' 12. jan. 1943, grob št. 3T C.F

Grad v Ribnici, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« razdejala januarja 1944.

Grad v Ribnici, ki ga je »narodno-osvobodilna vojska« razdejala januarja 1944.

- Globokar Franc iz Podbukovja, roj. 24. sept. 1893, umrl 13. marca 1943, grob št. 154 F (153).
 Gnidovec Anton iz Vel. Lipovca, * 1919, j' 21. dec. 1942, grob št. 13~ C.B.
 Golaž Janez iz Malega Lešča, roj. 21. nov. 1904, umrl 30. (31.) dec. 19~2, grob št. 100 C.A.
 Gole Rudolf iz Gor. Glabalola, roj. 14. apr. 1898, umrl Z. (8.) jan. 19~3, grob št. 203 C.A.
 Golob Florijan iz Trške gore, * 8. maja 189~, j' 4~. jan. 1943, grob št. iZ0 C.A.
 Golobič Anton iz Hrušice, * 11. sept. 1903, j' 17. nov. 1943, grob št. 1Z4 C.D.
 Gorenjc Janez iz Ajdovca, * 29. maja 19~2, j' 15. sept. 19~2, grob št. 43 C.A.
 Gorjanc Alojz iz Ljubljane, * 1. okt. 1894, j' 8. feb. 1943, grob št. 136C.F'.
 Gornik Andrej iz Sadražice, roj. i3. okt. 1891, umrl 31. dec. 1942 (1. 1. 1943), grob št. i 10 C.A.
 Gornik Karel iz Žigmaric, * 21. apr. 1899, j' 21. jan. 1943, grob št. 106C.F.
 Gorše Anton iz Lokev, star 28 let, umrl 4. jan. 19~3, grob št. 166 C.A.
 Gorše Stamilav iz Podhoste, 'Y 12. apr. 190·1, '~ 1Z. jan. 1943, grob št. Z5 C.F.
 Gradišar Alojz iz Mramorovega (Bloke), star 28 let, umrl 2. jan. 1943, grob št. i25 C.A.
 Gradišar Janez iz Rakitne, * 18. sept. 193Z, '~ 3. dec. 1942, grob št. 198 C.C.
 Grahek Jožef iz Petrove vasa, star 40 let, umrl 26. jan. 19~3, grob št. 120 C.F.
 Grahek Jožef iz Petrove vasi, * 19. ~sept. 1893, j' 28. dec. 1942, grob št. 206 C.B.
 Gregorčič Albin iz Rodinj, roj. 12. sept. 1909, umrl 5. (6.) jan. 1943, grob št. i~3 C.A.
 Gregorčič Anton iz Zemlja, * 30. nov. 1920, j' i8. jam. 1943, grob št. Z6C.F.
 Gregorčič Janez iz Bločic, * 2Z. dec. 1920, j' 9: dec. 1942, grob št. 33 C.B.
 Gruber Franc iz Polhovice, * 5. avg. 189i, j' 3. nov. 194~2, grob št. 93 C.D.
 Guštin Marko iz Drašič, * 11. feb: 1922, j' 21. jan. 19~3, grob št. i i 1 C.F.
 Habič Franc iz Selj, roj. 1. avg. 19i3, umrl Z. jan. 1943, grob št. 198 C.A.
 Habič Franc iz Zadvara, * 21. jul. 1885, j' 30. nov. (1. i2.) 1942, grob št. 175 C.C.
 Habjan Anton z Babne police pri Ložu, roj. leta 1918, umrl 8. dec. 1942, grob št. 22 C.B.

Hauptman Mihael iz Stične, * 29. sept. 1886, j' 25. nov. 1942, grob št. 92 C.C.
 Henigman Alojz iz Vavpče vasi, roj.14. maja 1915, umrl 5. feb. 1943.grob št. 134 C.C.
 Hiti Alojz z Visokega, * 22. okt. 1889, ~' 2~. (25.) nov. 19~2, grob št. 69C.C.
 Hiti Frane iz Strletja, roj. 13. apr: 1892, umrl 31. dec. 1942, grob št. i13 C.A.
 Horvat Jožef iz Tanče gore, * 2i. feb. 190?, ~' 3. nov. 1942, grob št. 95 C.D.
 Hribar Jakob iz Besnice, * 13. jul. 1892, '~ 24. (25.) nov. 1942, grob št. 82 C.C.
 Hrovat Janez iz Uršnih sel, * 25. dec. 1921, j' 25. dec. 194~2, grob št. i62 C.B.
 Hrovatič Anton iz Koroške vasi, roJ. 8. jan. 1899, umrl i?. (i8.) nov. 1.9~2, grob št. i80 C.D.
 Hudnik Frane s Šujice, roj. 8. okt. 1906, umrl 4. feb. 1943, grob št. 131 C.F.
 Hnikar Alojz iz Dol. Kamnja, roj. 15. nov. 190?, umrl 9. Jan. 19~3, grob št. ~ C.F.
 Intihar Frane iz Rašice, star 31 let, umrl 21. dec. 19~2, grob št. i29 C.B.
 Intihar Jožef iz Štrukljeve vasi, roJ. 2. sept. 1923, umrl 18. (1?.) nov. 1942, grob št. 196 C.D.
 Ivanič Janez iz Č;rešnJevca, * 1~. marca 1904, j' 2i. nov. 1942, grob št. 31 C.C.
 Ivančič Jožef iz Hudega vrha, * 3. sept. 1911, j' 21. Jan. 1943, grob št. i0? C.F.
 Jaketič Frane z Zilj, roj. 15. apr. 1902, umrl 9. dec. 1942, grob št. 32 C.B.
 Jakič Janez iz Zapotoka, roJ. 2. jun. 1918, umrl 12. dec. 1942, grob št. 58 C.B.
 Jakič Jožef iz Tomišlja, * 20. marca 1888, '~ 16: nov. 1942, grob št. 168 C.D.
 Jaklič Anton iz Radatovičev, * 11. Jun. 1913, j' 23. dec. 1942, grob št. i35 C.B.
 Jaklič Martin iz Zemlja, * 1. jan. 1882, 'I 2~. (25.) nov. 1942, grob št. 86 C.C.
 Jakopin Alojz s Studenega (Blokcl, roj. 14. maJa 1924, umrl 19. nov. 194~2. grob št. 16 C.C.
 Jakopin Anton iz Zavrha, * 18. jan. 1914, j' 3. (4.) Jan. 1943, grob št. 135 C.A.
 Jakovec Pavel iz Gorenjih Kamene, star 3? let, umrl 18. dec. 19~2, grob št. 9? C.D.
 Jalovec Nikolaj iz Št. JerneJa, roj. 15. sept. 1892, umrl 29. (30.) nov. 19.~2, grob št. 155 C.C.
 Jančar AloJziJ iz HočevJa, * 21. maJa i893, j' 20. Jan. 1943, grob št. 101C.F.
 Janež Ladislav iz Babnega polJa, roJ. 2?. jun. 1923, umrl,2?. dec. 1942, grob št. 1?1 C.B.
 Janež Janez iz Babnega polja, * 20. ~okt. i890, j' 22. nov. 1942, grob št. 42 C.C.
 Janež Jože iz Mandlje (Plešce), * 8. nov. 1919, j' ?. jan. 1943, grob št. 210 C.A.
 Janež Olga, Babno polje, * 4. feb. 1942, j' i3., (14.) okt. 1942, grob št. 69C.A
 Janežič Anton iz Klade, * 14. avg. 1913, '~ 25. n~ov. 1942, grob št. 119 C.C.
 Janežič Frančiška, Vel. Mato, roj. 5. avg. 1906, umrla 2?. (28.) okt. 1942, grob št. 71 C.C.
 Jarc Franc z Orl, star i8 let, umrl i 1. Jan. 1943, grob št. 43 C.F.
 Jarc Henrik, Vel. Lipovec, roj.26.marca 1908, umrl 31. dec. 1942 (1. 1. 1943), grob št. 108 C.A.
 Jarc Janez, Stranska vas, * 8. Jul. 1892, '~ 24. (25.) nov. 1942, grob št. 80 C.C.
 Jarc Mihael iz Vel. Lipovec, roJ. 2?. sept. 1902, umrl 3. (4~.) Jan. 1943, grob št. i~i C.A.
 Jelen Franc iz Vel. Osolnika, * 22. Jan. 189^, j' 10. Jan. 19~3, grob št. 25 C. P.
 Jelenc Jože, Nunski log, * 10. marca 1918, j' 5. (6.) Jan. 1943, grob št. 181 C. A .
 Jerele Janez z Brezovice, * 22. avg. 1905, j' 24. marca 1943, grob št. 159 C.
 Jerman Jakob z Lokev, roJ. 30. apr. 1905, umrl 19. nov. 1942, grob št. 12 C.C.
 Jerše IgnacaJ .iz Zalisca; roJ. i~. maja 189?, umrl 16. dec. 1942, grob št. 86 C.D.
 Jeršin Frane iz Strug, roJ. 21. dec. 1900, umrl 16. dec. 1942, grob št. f84 C.D.
 Jeršin Jože iz Malega Ločnika, * 1 ~. jan. 1899, j' 5. Jan. 1943, grob št. 19? C.A.

Šola v Velikih Laščah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« uničila januarja 1944.

Šola v Velikih Laščah, ki jo je »narodno-osvobodilna vojska« uničila januarja 1944.

- Jesenovec Janez iz Dolenje vasi, star 42 let, j' 2i. jan. 1943, grob št. 109 C.F.
 Jesih Anton iz Pancev, * 'T. avg. 1910, '~ 3. (4.) 1943, grob št. 145 C. A .
 Jozelj Frane iz Sadinje vasi, * 25. okt. i895, j' i8. (19.) nov. 19~2, grob št.4 C.C.
 June Jože, Brusnice, * 25. feb. 1891, j' 30. dec. 19~2, grob št. 223 (224) 30 C.D.
 Jurejevčič Martin s Primostka, roj. 22. dec. 1902, umrl 4. (5.) jan. 19~3, grob št i 58 C.A.
 Kamnar Alojzij, Sadinja vas, * 2. jul. 1924, j' 9. dec. 1942, grob št. 208 C.D.
 Kandare Alojzij iz Dan pri Ložu,roj.10.apr.1907,umrl 3.jan.1943 na povratku iz taborišča/Rab.
 Kaplan Alojzij iz Vrbovca, * 6. apr. 1900, t 30. (3i.) dec. 1942, grob št.228 C.D.
 Kapš Anton iz Kota, roj. 9. marca 1913 umrl 1. maja 19·13, grob št. 1'i3 F.
 Kač Henrik iz Gabra, * 14. nov. 1905, j' 10. (ii.) nov. 19~2, grob št. 134 C.D.
 Kastelic Frane iz Dolenje Težke vode, roj. 30. jul. 189~, umrl 9. nov. 194~2, grob et. 126 C.D.
 Kastelic Jožef iz Sostrega, * 26. feb. i894, j' i5. nov. 1942, grob št. 154 C.D.
 Kastelic Peter s Hriba Črnomelj), roj. 9. apr. i893, umrl 19. (20.) nov. 19~2, grob št. 8 C.C.
 Kavčič Martin iz Vrbljenja, * 3. nov. 1908, j' 9. dec. 1942, grob št. 28 C.B.
 Keber Janez iz Podmolnika, roj. 19. jul. 189~, umrl 29. (30.) nov. 1942, grob št: i54 C.C.
 Kebe r Mihael z Mlake, star 46 let, umrl i'I dec. 1942, grob št. 93 C.B.
 Kepec Valentin, iz Gor. Kašlja, * 14. feb. 1911, j' 8. jan. 1943, grob št. 219 C.A.
 Keržan Valentin iz Ljubljane, * i. feb. 1900, '~ 30. nov. 1942, grob št.1STC.C.
 Keržič Jože iz Iške vasi, * 19. marca 1903, j' 6. ('1.) jan. 19.t3 grob št. 180 C.A.
 Klančar Anton iz Mohorjev, * 5. sept. 1913, 'j' 28: dec. 19~2, grob št. 199 C.B.
 Klarič Jože iz Novih sel, * 25. aprila 1903, '~ 16. dec. 1942, grob št. 82 C.B.
 Klavs Franc iz Malega Osolnika, *I. jan. 189~ j' 18. nov. 1942, grob št. 189 C.B.
 Klemenčič Matija z Brezovice, * 8. sept. 1916, j' 30.dec. 1942, grob št. i 15 C. L.
 Klobučar Franc s Hriba/Bela cerkev, roj.19.maja 1914, umrl 30.(31) dec.1942 grob št. 227 C.B.
 Klobučar Jože iz Uršnih sel, roj.11.feb.1907, umrl 30. (1.I.) dec.1942.grob št. 117 C.D.

Kmet Franc iz Podlipe, star 41 let, umrl 20. marca 1943, grob št. 155 F.
 Knafelj Andrej z Ulake (Bloke), roj. b. okt. 1912, umrl 6. (T.) jan. 1993, grob št. 186 C.A.
 Kocjan Jože iz Vrbljena (Tomišelj), roj. 2T. apr. 1905, umrl 28. dec. 1942, grob št. 20t C.B.
 Kočvar Alojzij z Jezera pri Preserju, roj.27. maja 1907, umrl 13.(14.) jan.1943, grob št. 42 C.F.
 Kočvar Anton iz Podloža, * 25. dec. 1899, '~ 15. (i6.) nov. 1942, grob št. 150 C.D.
 Kočvar Franc iz Podloža, * 19. j an. 1921, j' 2. (3.) jam. 1943, grob št. 138 C.A.
 Kočvar Janez iz Rakitnice, " T. feb. 1902, j' 23. jan. 1943, grob št. 11? C.F.
 Kočvar Janez iz Podloža, * 15. maja 1893, '~ 23. dec. 1942, grob št. 129 C.B.
 Kočvar Jože iz Malega Lešča (Suhor), roj. 10. feb. 1922, umrl 9. jan. 1943, grob št. 2'I C.F.
 Kolenc Alojzij, Skala pri Dabrniču, roj. 26. feb. 1904, umrl 20. nov. 1942, grob št. 18 C.C.
 Kolenc Frane iz Gor. Karteljevega, roj.25.nov.1899, umrl 28. (29.) nov.1942, grob št. 148 C.C.
 Kolenc Franc s Kala pri Dobrniču, roj.6.marca 1906, umrl 23.nov.1942, grob št. 62 C.C. (61 .?)
 Kolenc Henrik z Vrha pri Ragu, * 29. maja 1921, j' 19. jan. 1943, grob št.91 C.F.
 Kolovič Alojzij iz Lanišča prš Šmarju, roj.26.maja 1901, umrl 4.(5.) jan.1943, grob št. 161 C.A.
 Komidar Anton iz Dan pri Ložu,roj.12.apr.1908,umrl v Ljubljani na povratku z Raba 2.jan.1943.
 Komidar Jože iz Dan pri Lažu, * 1. dec. 1906, j' 26. dec. 1942, grob št. 'I2 C.B.
 Konc Alojzij iz Starega trga, star 40 let, umrl 25. jan. 1943, grob št. 116 C.F.
 Končan Franc iz Horjula, * 14. nov. 1900, j' 21. dec. 1942, grob št. 113 C.B.
 Konič Anton iz Klečeta pri Žužemberku, roj. 22. junija 1919, umrl 31. dec. 1942 (1. I. 1943), grob št. 106 C.A.
 Korizar Martin iz Kočevja, star 36 let, umrl i6. dec. 1942, grob št. 88 C.B.
 Korošec Alojzij z Jeršanovega na Blokah, roj.15.avg.1919, umrl 21.jan.1943, grob št. 108 C.F.
 Korošec Frane z Rakeka, star 38 let, umrl 30. nov. 1942, grob št. 162 C.C.
 Korošec Jožef iz Zavadja (?), * 9. sept. 1906, j' 4. okt. 1942, grob št. 21 C.D.
 Korošec Karel iz Narede/Rob, roj.31.maja 1922, umrl 21.(22.) nov.1942, grob št.50 C.C. (29 C).
 Kostelec Anton iz Drašič pri Metliki, roj. 19. sept. 1909, umrl 10. jan. 1943, grob št. 29 C.F.
 Kostelec Anton iz Drašič pri Metliki, roj. 23: avg. 1919, umrl 26. dec. 1942, grob št. 1~9 C.B.
 Košir Anton iz Bušinje vasi, * 13. marca 1921, ~' I'I. jan. 1943, grob št. 81 C.F.
 Kotnik Jožef z Vrha pri Ložu, * 23. feb. 1899, ~' 29. dec. 1942, grob št.200 C.B.
 Kovačič Andrej iz Rakitne, * 29. okt. 1909, ~' 30. (31.) dec.1942, grob št. 232 C.B.
 Kovačič Karel od Sv.Trojice nad Cerknico, roj. 3.nov. 1906, umrl 5.dec.1942, grob št. i I C.B.
 Kovačič Matej z Blok, * 10. jan. 1909, j' 23. dec. 1942, grob št. 138 C.B.
 Kozin Anton z Iga, roJ. 13. jan. 1901, umrl 1. dec. 1942, grob št. 1'I8 C.C.
 Kozjan Martin iz Božakovega pri Metliki, roj.26.sept.1901, umrl 1.(2.)dec.1942, grob št.i'II C.C.
 Kozoglav Stanislav iz Dol.Težke vode/Stopič,roj.7.maja 1908, umrl 3.jan.1943,grob št.165 C.A.
 Kračman Jožef iz Zagorja ob Savi, roj. 2. marec 1888, umrl 10. dec. 1942,grob št. 43 C.D.
 Krajec Anton iz Zapuž; roj. 5. dec. 1900, umrl 10. dec. 1942, grob št. 3T C.D.

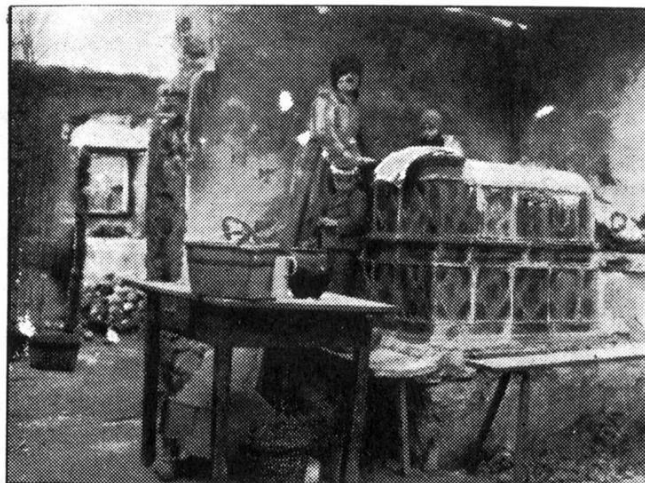
Posledice, ki jih je Novemu mestu prineslo »narodno« delo Osvobodilne fronte septembra 1943.

Posledice, ki jih je Novem mestu prineslo »narodno« delo Osvobodilne fronte septembra 1943.

- Krajšek Jožef iz Kočevja, * 26. jul. 1900, j' 12. (13.) jan. 1943, grob št. 50 C.F.
 Kralj Anton iz Okljuke pri Podzemlju, roj. 25. nov. 1906, umrl 22. nov. 1942, grob št. 38 C.C.
 Kralj Janez iz Tribuč pri Adlešičih, roj. 13. nov. 1903, umrl 15. nov. 1942, grob št. 153 C.D.
 Kralj Jožef iz Male vasi pri Dobropolju, roj. 13. jan. 1905, umrl 22. (23.) nov. 1942, grob št. 49 C.C.
 Kramar Cecilija iz Ambrusa, * 14. Jul. 1941, ~ 11. okt. 1942, grob št. 6i C.A.
 Kramarič Janez iz Grabrovca pri Metliki, roj. 29. avg. 1918, umrl 28. dec. 1942, grob št. 192 C.D.
 Kramarič Jožef z Dolenje Pake/Črn., star 42(49) let, umrl 19. feb. 1943, grob št. 146 C.F. (145 C.F.).
 Kranjc Jakob z Verda, roj. i. jul. 1890, umrl 26. dec. 1942, grob št. i56 C.D.
 Kranjc Stanislav iz Kočevja, * 10. feb. 1922, j' 13. (i4.) jan. 1943, grob št. 52 C.F.
 Kraševac Anton iz Dan pri Lažu, roj. 19. Jan. 190~, umrl 28. nov. 1942, grob št. 135 C.C.
 Kraševac Anton iz Bereče vasi pri Suhorju, roj. 2~. sept. 1909, umrl 28. dec. 1942, grob št. 190 C.B.
 Kraševac Dominik iz Ulake (Blake), roj. 26. jul. 1906, umrl 16. nov. 1942, grob št. 169 C.D.
 Kraševac Franc iz Bušinje vasi/Suhor, roj. 30. jul. 1923, umrl 1T. (16.) dec. 1942, grob št. 100 C.D.
 Kraševac Ignaci J iz Dan pri Ložu, roj. 5. avg. 1902, umrl 2'I. dec. 1942, grob št. i'I6 C.D.
 Kraševac Janez iz Sela pri Robu, roj. i i. dec. 1905, umrl 4. Jan. 1943, grob št. 16'I C.A.
 Krašovec Jožef iz Ulake (Blake), star 35 let, j' 19: Jan. 1943, grob št. 92 C.C.
 Krašovec Matija iz Bušinje vasi/Suhorj, roj. 4. marca 1904, umrl 12. (13.) jan. 1943, grob št. 54 C.F.

Krže Frane iz Kržetov pri Sodražici, roj. 26. apr. 1904, umrl 23. dec. 1942. grob št. ihi D. D.
 Kržič Anton iz Rakitne, * 15. jul. 1919, j' 6. (I.) jan. 19~3, grob št. 20~ C. ~
 Kržič Janez iz Iške vasi, * 1. sept. 1922, j' 2'i. dec. 19~2, grob št. 196 C.I).
 Kumše Jožef iz Bresta pri Tomišlju, roj. i2. feb. 189i, umrl 31. dec. 191'~. grob št. 114 C.A.
 Kutnar Jožef s Potoka pri Krki, * 23. marca 1885, '~ 6. maja 19~13, grob št. 1?5 F.
 Kužna k Albin iz Vel. Ligovca, star 4~ let, umrl 18. dec. 19.12, grob št. i 10 C.B.
 Lah Miroslav z Blok, star 19 let, umrl 2~. marca 19~3, grob št. 16~ F.
 Lamut Alojz iz Sel pri Črnomlju, * 21. maja 191'I, 'j' 9. maj a 19.t3, grob št. 1~4 F'.
 Lapajne Janez iz Idrije, star 29 let, umrl 20. jan. 19~3, grob št. 110 C.F.
 Lavrič Alojz iz Retij, roj. 13. jun. 190~, umrl 3. dec. 19~2, grob št. 202 C.C.
 Lavrih Alojz iz Št. Pavla pri Stični, roj. 25. maja 18'I6, umrl 29. nov. 1942, grob št. 150 C.C.
 Lavtižar Anton z Lanišča, * 1. jun. 1890, fi 24. nov. 1942, grob št. 83 C.C.
 Lazar Janez iz Zavrata, * 14. jan. 1890, j' 26. nov. 19.42, grob št. 10~ C.C.
 Legan Frane iz Artmanje vasi, * 9. jan. 1901, '~ 20. jan. 19.t3, grob št. 100 C.F.
 Levstek Anton iz Ribnice, * 19. jun. 1901, j' 13. jan. 19~3, grob št. 4~ C.F.
 Levstek Franc iz Zadnikov, * 25. okt. 188'I, '~ 24. dec. 194?., grob št. 14Z C.B.
 Likovič Jakob iz Gornjega Iga, * 12. jul. 1891, j' 21. nov. 19~2, grob št. 33 C.C.
 Likovič Janez z Visokega, * 24. jun. 1910, j' 16. dec. 19~2, grob št. 105 C.B.
 Lovšin Jože iz Ribnice, roj. 4. marca 1889, umrl 6. jan. 19~3, grob št. 213 C.A.
 Lovšin Jože iz Jurjevice, * 11. marec 1904, j' 18. dec. 19~2, grob št. 111 C.B.
 Lužar Janez iz Stranske vasi, * 20. maja 1889, j' 2'I. nov. 19~2, grob št. 118 C.C. .
 Macele Janez iz Podzemlja, * 31. okt. 1923, j' 2'I. nov. 19~2, grob št. i 28 C.C.
 Maček Alojzij iz Dev. Mar. v Polju, roj. 16. jun. 1912, umrl 13. dec. 19~. grob št. 5'I C.B.
 Maček Janez z Iga, roj. 22. jul. 1896, umrl 21. nov. 19.12, grob št. 30 C.C.
 Mahne Ignacij iz Velikih Lašč, * 22. apr. 189'I, j' 25. dec, t9~2, grob št. IZO C.B.
 Mahne Jožef z Iga, roj. 1. 1900, umrl 26. dec. 1942, grob št. 195 C.B.
 Majerle Matija iz Črnomlja, * 18. apr. 1895, j' 15. nov. 1942, grob št. 152 C.D.
 Majetič Anton iz Fare, roj. 1. feb. 1894, umrl i'I. nov. 1942, grob št. 1 i 2 C.D.
 Majtič Jože iz Metlike, star 20 let, umrl ~. jan. 19~3, grob št. 200 C.A.
 Majzel Alojzij iz Metlike, roj.24.apr.18'I'I, umrl 15.dec.19h2, grob št.~1 C.D.
 Maln r Milica iz Ljubljane (Moste), roj. 19. avg. 19~0, umrla 9. sept. 19~2, grob št. 24 C.D.
 Marinč Jože iz Fare, roj. 22. apr. 1908, umrl 3. jan. 1943, grob št. 139 C.A.
 Marinček Anton iz Cerkelj ob Krki, roj. 1~. jan. 1888, umrl 'I. nov. 1942, grob št. 116 C.D.
 Marinčič Franc iz Dabrniča, * 29. jan. 1903, j' 21. apr. 19~3, grob št. 169 F.
 Marolt Anton iz Šmihela pri Novem mestu, * 1'I. feb. 1904~, j' 24. nov. 1943. grob št. ~? C.C.
 Martinkovič Frane iz Podzemlja, roj. 16. sept. 1909, umrl 15. jan. 19~3. grob št. 66 C.F.
 Mastek Peter iz Novega mesta, * 26. jun. 1895, j' 2~. okt. 1942, grob št. 69 C. 1~.
 Matjašič Stanko iz Metlike, * 10. dec. 19?2, j~ 15. dec. 1942, grob št. 6s C.B.
 Matkovič Alojzij iz Metlike, * 3. avg. 191'i, j' 'I. jan. 1943, grob št. 1? C.F.
 Mavsar Alojzij iz Semiča, roj. 19. jul. 1908, umrl 20. apr. 194~3, grob št. 16S 1' .
 Mazi Franc z Iga, roj. 19.. dec. 1905, umrl 3. jan. 1943, grob št. 13'I C. :1.
 Mazi Karel Andrej iz Preserja, * 24~. nov. 1921, j' ~. dec. 1942, grob št.20 (~.13.
 Meglen Alojzij iz Četeža, roj. ~. jul. 1906, umrl 23. jan. 19~3, grob št. 112 C. 1'
 Meglen Jožef iz Potiskovca, * 9. marca 189.1, j' 26. dec. 19~2, grob št. 121 C.C ~.

Ena izmed vsakdanjih slik v uničenih slovenskih domovih: po obisku »narodno-osvobodilne vojske« je od vse hiše ostala cela samo peč, okoli katere se stiskajo sirote (slika iz vasi Višnje v Suhi Krajini).

Ena izmed vsakdanjih slik v uničenih slovenskih domovih: po obisku »narodno-osvobodilne vojske« je od vse hiše ostala cela samo peč, okoli katere se stiskajo sirote (slika iz vasi Višnje v Suhi Krajini).

Metelko Frane iz Trebeljnega, * 25. nov. 1903, j' T. jan. 1943, grob št. 202 C.A.
 Mihelčič Janez z Babne police, * 12. ju). 1885, j' 4. feb. 1943, grob št. 132 C.F.
 Mihelčič Janez z Babne police, * 9. sept. 1858, j' 28. sept. 19.~2, grob št. 12 C.D.
 Mihelčič Jožef z Babne police, * 8. apr. 1941; j' 1T. okt. 1942, grob št. '14 C.A.
 Mirtič Janez iz Velikega lipovca, star 50 let, f 3. feb. 1943, grob št. 133 C.F.
 Mlakar Alojzij z Vrha, roj. i6. jun. 1913, umrl f 6. nov. 1942, grob št. i62 C.D.
 Mlakar Alojzij iz Srednje vasi, star 40 let, umrl 8. feb. 1943, grob št. 138 C.F.
 Mlakar Anton z Babne police, * 30. apr. i8%, f 5. nov. 19.~2, grob št. 110 C.D.
 Mlakar Jožefina z Babne police, * 4. okt. 1940, j' 29. avg. 1942. grob št. 6 C.A.
 Mlakar Jože iz Dan, roj. 31. marca 1900, umrl i. jan. 1943, grob št. 14T C.A.
 Mlakar Matej iz Iga vasi, * 1T. sept. 1899, j' 29. dec. 1942, grob št. 202 C.B.
 Mlakar Terezija iz Babnega polja, roj.26.marec 1870, umrla 22.nov.1943, grob št. 59 (58?) C.C.
 Močilar Maks iz Ljubljane (Sv. Peter), roj.9.sept.1909, umrl 13. okt. 1942, grob št.36(35?) C.D.
 Modic Frane iz Matene, roj. 'I. dec. 19t5, umrl i. jan. 1943, grob št. 131 C.A.
 Modic Janez iz Topola, roj. 24. dec. 1904, umrl 28. dec. 1942, grob št. i8T C.B.
 Modic Janez iz Matene, roj. 23. maja 1924, umrl 1. dec. 1942, grob št. 53 C.B.
 Modic Jožef iz Matene, roj. 12. okt. 1914; umrl 28. nov. 1942, grob št. 149 C.C.
 Mohordač Janez iz Drašičev, * 18. feb. 1906, '~ 25. dec. 1942, grob št. 153 C.B.
 Moravec Stanislav iz Zemlja, roj. 9. avg. 1923, umrl 9. marca 1943, grob št. i53 (i52?) C.F.
 Movern Janez iz Kota, roj. 14. feb. 1902, umrl 30. dec. 1942, grob št.234C.B.
 Možek Franc s Turjaka, roj. 31. jan. 19i2, umrl 3. apr. 1943, grob št. i65 F.
 Mravlje Frane z Dobrove, roj. 6. feb. 1889, umrl 28. dec.1942, grob št. !98 C.B.
 Muc Janez iz Črnomlja, star 38 let, umrl 25. apr. 1943, grob št. i?1 F.
 Muc Leopold s Krivoglavac, * 6. nov. 1903, j' 15. jan. 1943, grob št. 68 C.F.
 Mušič Franc iz Trnovca, roj. 24. avg. 1912, umrl 31. dec. 1942, grob št. l i6 C.A.
 Nelec Janez m Iga vasi; roj. 29. jun. i888, umrl 5. nov: 1942, grob št. !0? C.D.
 Novak Alojzij iz Bruhanje vasi, roj. 29. sept. 1908, umrl 31. Jan. 1943, grob št: i28 C.F.
 Novak Mihael iz Gradenca, * 22. jun. 1913, * 20. nov. 1942, grob št. 20 C.C.

Oberstar Leopold iz Rakitnice, * 30. jan. 1923, ~ 21. dec. 1942, grob št. 121 C.B.
 Ogrinc Jožef iz Potjokravca, umrl 2?. jan. 1943, grob št. 122 C.F.
 Ogrin Ludvik iz Bohanjske Bistrice, roj. 19. avg. 1908, umrl 13. nov. 1942. grob št. 145 C.D.
 Ogulin Franc iz Kašče, roj. i. nov. 1903, umrl 16. jan. 1943, grob št. 'IO C.F.
 Ogulin Martin iz Gerovca, * 14. okt. 1913, j' 30. dec. 1942, grob št. 233 C.B.
 Omahen Franc iz Dolenje vasi, star 46 let, umrl 'I. jan. 19.~3, grob št. 215 C.A.
 Oražem Janez iz Sodražice, * 23. marca 1891, t 9. jan. 1943, grob št. 13 C.F.
 Ožanič Jožef iz Kužlja, roj. 9. marca 1910, umrl 24. nov. 1942, grob št. i 9 C.C.
 Ožbolt Alojzij iz Babnega polja, * 2. nov. 1908, '~ 24. nov. 19.~2, grob št. Z 8 C.C.
 Ožbolt Anton iz Babnega polja, * 6. feb. 1901, j~ I. dec. 1942, grob št. 2.~ C.B.
 Ožbolt Franc iz Babnega polja, *12. nov. 1894, j'15. jan. 19.~3, grob št.?4C.f'.
 Ožbolt Franc iz Babnega polja, * 20. jul. 1891, j' 22. nov. 1942, grob št. 3Z C.C.
 Ožbolt Janez iz Babnega polja, *1. avg. 1904, j'I. nov, 19.~2, grob št. 122C.1~.
 Pahar Franc nz Malega Korinja, * 16. sept. 1904, t 8. jan. 1943, grob št. 9 C.F.
 Pajnič Anton s Hriba, star 58 let, umrl 29. dec. 1942, grob št. 209 C.B.
 Pajselj Valentin iz Kočevja, roj. 1893, umrl 9. nov. 19.~2, grob št. t 30 C.D.
 Papič Franc iz Gradaca, roj. i2. feb. 1904, umrl 16. jan. 1943, grob št, 84 C.F.
 Pavlenč Jožef iz Dolenjih Prekopov, roj. 3i. jan. 19i2, umrl 9. nov. 1942, grob št. 129 C.D.
 Pavletič Jožef iz Dolenjih Prekopov, roj. 29. jan. 1912, umrl 9. nov. 194?', grob št. 129 C.D.
 Pavlič Franc iz Igavasi, roj. 11. feb. 1903, umrl ~, jan. 1943, grob št. 201 C.A.
 Pavlin Franc iz Rateža, roj. 20. apr. 1892, umrl 2i. nov. 1942, grob št. 46 C.C.
 Pečaver Jožef iz Podhoste pri Toplicah, roj. 23. okt. 1906, umrl 1Z. dec. 1942, grob št. 108 C.D.
 Pečnik Jožef iz Lanišča, roj. 23. dec. i892, umrl 25. nov. 1942, grob št. 100 C.C.
 Pekolj Alojzij iz Artmanje vasi pri Dobrničju, * 2. okt. 1901, j~ 8. maja 1945. grob št. II6 F.
 Perič Jožef iz Žalne, roj. 5. feb. i883, umrl 24. okt. 1942, grob št. 52 C.. D.
 Perušič Janez iz Velike Lahinje pri Dragatušu, star 18 let, umrl 16. apr. 194i. grob št. i66 F.
 Petan Alojzij iz Podturna pri Toplicah, roj. 13. apr. 1898, umrl 3. dec. 1942. grob št. 199 C.C.
 Petan Franc iz Podboršta pri Št. Vidu pni Stični, * 6. jul. 1918, * 30. jan. 1943, grob št. 129 C.F.
 Peteh Janez iz Adlešičev, roj. 23. apr. 1900, umrl 2. dec. 1942, grob št. 182 C.C.
 Petelin Janez iz Rakitne, * 3t. jan. 1921, j' 23. dec. 1942, grob št. 145 C.B.
 Petrič Matija z Vrhniko pri Starem trg/Lož, roj.18.feb.1894, umrl 1.jan.1943, grob št. 121 C.A.
 Pikolik Jožef iz Podžage pri Vel. Laščah, roj. 'I. okt. 1903, umrl 25. nov. 1942, grob št. 102 C.C.
 Pire Janez iz Bresta pri Igu, * 19. jun. i894, j' 4. jan. 1943, grob št. i59 C.A.
 Planinc Anton iz Svibnika pri Črnomlju, roj. 10. jun. 1893, umrl 5. dec. 194'2, grob št. 5 C.B.
 Plantan Jožef iz Stranske vasi pri Šmihelu, * i8. nov. 1923, j' 2. dec. 1942, grob št. 189 C.C.
 Plut Alojzij iz Ručetne vasi pri Črnomlju, roj. 1. nov. 192i, umrl 24. nov. 1942, grob št. 91 C.C.
 Plut Anton iz Stranske vas,i pri Šmihelu, roj. i 1. jun. 190'I, umrl 4. dec. 1942. grob št. 208 C.C.
 Podlogar Janez z Golega, * 15. nov. 1892, j' 2'I. dec. 1942, grob št. 169 C.B.
 Pokorn Katarina iz Ljubljane, * 19. apr. 1942, j' 5. okt. 1942, grob št. 64 C.A.

Še en pogled na Novo mesto, razdejano po zaslugi Osvobodilne fronte.

Še en pogled na Novo mesto, razdejano po zaslugi Osvobodilne fronte.

- Ponikvar Janez iz Dobrega polja, roj. i8. feb. 1892, umrl 23. dec. 1942, grob C.B.
 Ponikvar Janez iz Merlebacha v Franciji, * 21. dec. 1924, j~ 1'I. dec. 1942, grob št. 90 C.B.
 Porok Jože iz Dan pri Starem trgu pri Ložu, " 3. marca 1916, j' 25. dec. 1942, grob št. 163 C.B.
 Povšeta Janez, iz Preserja, * 3. jun. 1901, ~' 18. dec. 1942, grob št. 99 C.B.
 Potočar Marija iz Muhabera, * 3. jun. 1883, ' ~ 20. okt. 1942, grob št. 42 C.D.
 Potokar' Franc iz Male Stare vasi, roj. 12. Jan. 1900, umrl 16. nov. 1942, grob št. 166 C.D.
 Praznik Mihael iz Velikega Lipovca, ~star 44 let, j' 5. dec. 1942, grob št. 3 C.D.
 Predovič Nikolaj iz Vel. Lašč, star 53 let, umrl 8. jan. 1943, grob št. 2i'T C.A.
 Prijanovič Matija iz Tribuč, * 28.jan. 1896, j' i2. nov. 1942, grob št. 14iC.D.
 Prijatelj Anton iz Zamoste.ca, * 31. Jan. 1881, j' 1'I. nov. 1942, grob št. 1'I8 C.D.
 Primar Jernej iz Zaloga, roj. T. avg..1904, umrl 'I. jan. 1943, grob št. 199 C.A.
 Prus Janez iz Krmačine, roJ. 22. Jul. 191T, umrl 29. dec. 1942, grob št. 212 C.B.
 Pucihar Anton z Iga, roj. 2'I. dec. i888, umrl 2~. nov. 1942, grob št. 122 C.C.
 Pušič Janez iz Bušinje vasi, * 5. apr. 1922, j' 1'i. jan. 1943, grob št. ~2 C.F.
 Radovič Jože iz Preloke, * 28. jun. 1924, j' 3. jan. 1943, grob št. i48 C.A.
 Radovič Jože iz Preloke, roJ. 4. feb. 1925, umrl 2. jan. 1943, grob št. f 2I C.A.
 Rajakovič Marko iz Rajakovičev, star 20 let, '~ 2~. nov. 19~2, grob št. i 1I C.C.
 Rajer Franc iz Vrhpeči, roj. 11. okt. 1902, umrl 25. nov. 1942, grob št. 11 i C.C.
 Rajk Janez iz Bojanje vasi, * 2. avg. 1898, j' 'I. nov. 1942, grob št. 121 C.D.
 Rajselj Valentin iz Kočevja, star 49 let, umrl 9. nov. 1942, grob št. i30 C.D.
 Razdrh Danijel iz Dobrave, * 28. sept. 1910, f ~. feb. 1943, grob št. i3TC.F.
 Redek Franc iz Mačkovca, roj. 15. avg. 189I, umrl 9. jan. 1943, grob št. 20 C.F.
 Repar Ignac z Dobravace, roj. 2. okt. 190Z, umrl 20. okt. 1942, grob št. ~3 C.D.
 Repar Jožef iz Soteske, roj. 8. sept. 1904, umrl 31 .dec. 1942, grob št. 189 C.A.
 Repar Jože iz Donave, roJ. 23. okt. 1909, umrl 18. nov. 1943, grob št. 2 C.C.
 Resnik Janez iz Birčne vasi, *16. maJa 1942, j' 3. dec. 1942, grob št. 192 C.C.
 Retelj Matej iz KostanJevice, roj. 1906, umrl 30. dec. 1942, grob št. 98 C.A.

Režek Jože iz Radovice, * i.I. sept. 1910, j' 28. nov. 1942, grob št. 158 C.C.
 Robida Martin iz Lopate, * 10. nov. 1909, j' 21. dec. 1942, grob št. 164 C.B.
 Rogalc Mihael iz Drena, star 43 let, umrl 30. dec. 1942, grob št. 214 C.B.
 Rogelj Alojz iz Podlipe, roj. 15. jul. 1906, umrl 14. jan. 19~3, grob št. 59C.F.
 Rogelj Janez iz Gornje Brezovice, roj. 18. nov. 1924, umrl 8. jan. 1943, grob št. 2i6 C.A.
 Rogelj Stanislav iz Vrbovca, * 4. marca 1923, j' 13. jan. 1943, grob št. 39 C.F.
 Ropret Rudolf iz Tomačevega, * 20. okt. 1904, ~ 26. dec. 1942, grob št. 1'I3 C.B.
 Rozman Anton iz Gornjega Suhorja, roj. 8. jan. 1911, umrl,i3. jan. 1943, grob št. 53 C.F.
 Rozman Janez iz Gornjega Suhorja, roj. 4. jul. 1904, umrl 18. nov. 1942, grob št. 184 C.D.
 Rozman Matija iz Dolnjega Suhorja, roj. 12. dec. 1908, umrl 18. jan. 1943, grob št. 89 C.F.
 Rudolf Anton iz Koščakov, * 18. feb. 1909, j' 18. nov. 1942, grob št. 186 C.D.
 Rudolf Frane iz Kremence; * 24. nov. 1905; fi 22. nov. 19~2, grob št. 4T C.C.
 Rupnik Franc z Dobrove, * 23. nov. 1888, ~ 14. jan. 1943, grob št. 63 C.F.
 Rupnik Frane iz Velikega vrha, * 23. okt. 188'l, j' 30. nov. 19~2, grob št..165 C.C.
 Rus Franc iz Tomišlja, roj. 19. jul. 1904, umrl 31. dec. 1942, grob št. ill C.A.
 Selan Anton iz Dobrunj, roj. 21. apr. 1888; umrl 9. jan. 1943, grob št. 3 C.F.
 Sernel Frane iz Logatca, roj. 8. sept. 1909, umrl 19. nov. 1942, grob št. 10 C.C.
 Setnikar Franc iz Polhovega Gradca, star 52 let, umrl 20. nov. 1942, grob št. 25 C.C.
 Sever Janez iz Hinj, star 48 let, umrl 15. dec. 1942, grob št. '12 C.B.
 Simonič Anton iz Drašičev, * 12. avg. 1905, j' 20. dec. 19.12, grob št. 124 C.B.
 Simonič Jože iz Drašičev, * 18. avg. 1905, j' 6. dec. 1942, grob št. ~ C.B.
 Sirk Franc iz Gorenjih Sele, * 21. feb. 1910, ~ 3. jan. 19~3, grob št. 114 C.A.
 Skubic Janez iz Št. Lamberta, star 18 let, umrl 21. jan. 1943, grob št. 104 C.F.
 Skubic Simon s Police, roj. 24. okt. 1904, umrl i3. jan. 1943, grob št. 48 C.F.
 Sladič Andrej iz Pustega Gradca, roj. 20. jan. 1942, umrl 30. maja 1943, grob št. 1'18 F.
 Slajko Franc iz Ljubljane, roj. 4. okt. 190I, umrl 9. jan. 1943, grob št. 32 C.F.
 Smerdelj Janez iz Brežic (?), star 52 let, umrl 19. jan. 19~3, grob št. 93 C.F.
 Smole Frane iz Kota, star 51 let, umrl Z. dec. 194~2, grob št. 24 C.B.
 Smrdelj Anton iz Klenika, roj. 1898, umrl 'I. dec. 1942, grob št. 13 C.B.
 Smrekar Alojz iz Kota, roj. 3. junija 1901, umrl 11. dec. 1942, grob št. 45 C.B.
 Smrekar Frane iz i~Taklega, star 38 let, umrl 9. nov. 1942, grob št. 128 C.D.
 Sojer Anton iz Plešivice, roj. 3. jan. 1904, umrl 20. dec. 1942, grob št. 116 C.D.
 Spreizer Ana, roj. Trdič, iz Črnomlja, roj. 18. okt. 1856, umrla 8. okt. 1942, grob št. 30 C.D.
 Srakar Jernej iz Tomačevega, * 21. avg. 1891, j' 4. jan. 1943, grob št. 156 C.A.
 Srnjak Janez iz Podlipoglava, * 24. nov. 1909, j' il. jan. 191~3, grob št. 36 C.F.
 Srnjak Jože z Golega, roj. 21. jan. 189I, umrl 16. apr. 1943, grob št. 16~ F.
 Stanovnik Janez iz Vnanjih goric, roj. 13. sept. 1901, umrl 2'I. nov. 1942, grob št. 12'I C.C.
 Starc Franc iz Babne gorice, * 23. apr. i89'I, ~' 30. dec. 1942, grob št. 231 C.B.
 Starc Martin iz Rosalnic, roj. 16. avg. 1896, umrl 10. dec. 1942, grob št. 35 C.B.
 Stare Franc z Bleda (?), star 46 let, umrl 25. nov. 19~2, grob št. 122 C.C.
 Sterle Alojz iz Bukovca, star 54 let, umrl 10. jan. 1943, grob št. 24 C.F.
 Sterle Jernej iz Podloža, roj. i. avg. 1915, umrl 22. nov. 1942, grob št. 51 C.C.
 Sterle Jože iz Krvave peči, * 5. feb. 19i0, j' 28. dec. 1942, grob št. 189 C.B.
 Strah Jože iz Žalne, star 60 let, u mrl 31. dec. 1942, grob št. 216 C.B.

V znamenju OF... Požgana in uničena kmečka domačija na Korinju. Po uničenju so »osvobodilci« postavili na ožganih zidovih svoje znamenje.

V znamenju OF... Požgana in uničena kmečka domačija na Korinju. Po uničenju so »osvobodilci« postavili na ožganih zidovih svoje znamenje.

- Stražišar Jakob z Jezera (Preserje), roj. 2~. apr. 1889, umrl 31. dec. 1942, grob št. 218 C.D.
 Stražišar Jože iz vasi Pako, * 12. feb. 1930. j~ 28. nov. 1942, grob št. 134 C.C.
 Stražišar Jože iz Krvave peči, '~ 3. nov. 1905, j' 18. jan. 1943, grob št. 88 C.F.
 Strle Alojz iz Poljan, roj. 1. feb. 1896, umrl 16. nov. 1942, grob št. 161 C.D.
 Strojinc Janez iz Gorenje vasi, v 9. maja 189', j- 3. jan. 1943, grob št. 1'IT C.A.
 Suhadolnik Jože iz Rakitne, " 2?. marca 1900, j' 2. jan. 1943, grob št. 130 C.A.
 Suwa Janez iz Ljubljane, " 10. avg. 191'2, ~ 30. dec. 194~2, grob št. 226 C.B.
 Šafar Jože iz Drage, roj. 10. marca 1891, umrl 1. dec. 1942, grob št. 168 C.C.
 Šega Janez iz Novega mesta (?). star 38 let, umrl 22. nov. 1942, grob št. 58 C.C.
 Šenica Franc iz Dabinj dola, " 21. avg. 1900, j' 18. nov. 1942, grob št. 181 C.D.
 Šepec Emilij iz Igavasi, raj. 9. apr. 19', ~,2, umrl 9. dec. 1942, grob št. 41 C.B.
 Šilc Franc iz Bločic, raj. 9 apr. 1914, umrl 28. nov. 1942, grob št. 130 C.C.
 Šilc Rudolf iz Bločic, roj. 19. apr. 1919, umrl 20. nov. 1942, grob št. 2T C.C.
 Šimec Janez iz Giršičev, roj 2i. dec. 1901, umrl 2'I. nov. 1942, grob št. 126 C.C.
 Škerlj Jože iz Begunj pri Cerknici, roj. 5. nov. 1906, umrl 23. nov. 1942 grob št. 65 C.C. ,
 Škoda Jože iz Gornje Prekope, " 10. nov. 1906, j' 18. jan. 1943, grob št. 86 C.F.
 Škof Alojz iz Dragomlje vasi, * 24. nov. 1916, 'f' 18. dec. 1942, grob št. 80 C.B.
 Škof Anton iz Gornje Lokvice, roj. 12. jan. 1915, umrl 26. dec. 1942, grob št. 165 (v izvornem potrdilu 166) C.B.
 Škof Frane iz Dragomlje vasi, * ?9. okt. 1911, 'j' 14. dec. 1942, grob št.60 C.D.
 Škof Joahim iz Zaklanca, roj. 1'I. avg. 190~, umrl 16. dec. 1942, grob št.80 C.B.
 Škraba Jože iz Črne vasi, star 42 let, umrl 20. nov. 1942, grob št. 23 C.C.
 Škraba Mihael iz Tamišlja, " 29. sept. 1903, -j- 6. jan. 1943, grob št. 204 C.A.
 Škrjanc Mihael iz Kočevja, star i 1 let, umrl 1~. nov. 1942, grob št. i'10 C.D.
 Škufca Anton z Vel. Dabrave, * 1. dec. 1899, 'j' 24. dec. 1942, grob št. 149 C.B.
 Škufca Jože iz Dvora, star 29 let, umrl 8. jan. 1943, grob št. ? C.F.
 Škufca Jože iz Malega Lipja, * 24. marca 1924, t 19. dec. 1942, grob št. 115 C.B.
 Škulj Janez iz Sarskega, roj. 12. nov. 1888, umrl 22. nov. 1942, grob št. 54 C.C.
 Škulj Jože iz Iške vasi, roj. 2?. apr. 18~8; umrl 9. jan. 1943, grob št. 14 C.F.

Špehar Mihael iz Dolnjega Suhorja, roj. 29. nov. 1920, umrl 4. jan. 1943. grob št. 162 C.A.

Šraj Franc iz Metulj, roj. '90. feb. 1913, umrl le. dec. 1942 grob št. 10i C. h.
 Šraj Karel iz Metulj, roj. 2. maja 1920 umrl 15. dec. 19~.2, grob št. Z2 C.II.
 Šteblaj Anton iz Lanišča, " 11. jan. 1891, '~ 28. dec. 194?', grob št. 183 C.B.
 Šteblaj Anton iz Velikega Osolnika, roj. i0. aprila t911, umrl '9i. dec. 19.1'?, grob št. 152 C.B.
 Štembal Franc iz Iške vasi, " 9. okt. 1t~99, j 1'?. jan. 1943, grob št. 38 C.I".
 Štembalj fože iz Iške vasi, " 4. apr. 1900, T 5. jan. 19.~3, grob št. 188 C.:l.
 Štiglic Alojz iz Čermošnjic, " 8. jun. 190?, '~ 1-4. jan. 19.~3 grob št. 35 C. i'.
 Štrumbelj Franc iz Tomišlja, '~ '25. se~pt. 1893, j' 11. nov. 1942, grob št.14? C.I).
 Štrumbelj Franc iz Sarskega, roj. 11 . jul. 190'.'. umrl 28. nov. 1942, grob št. 142 C.C. (v mrlškem listu 139 C~. C.:).
 Štrumbelj Jakob iz Tomišlja, " '2. apr. 1 886, '~ 2 3. nov. 1942, grob št. 48 C.C.
 Štrus Janez iz Srednje vasi, ' ' 29. jul. 1909, i' 6. dec. 1942, grob št. 19 C.B.
 Štukelj Pavel iz hota, roj. 15. jan. 1885, umrl 3. jan. 19.~3, grob št. 13.~ C.A.
 Štupar Janez iz Velikega Lipovca, star 39 let, '~ 18. feb. 19:13, grob št. 1^3 C.F.
 Štupnik Alojzij iz Dobrepolj, " 16. okt. 19?0, j' 21. nov. 1942 grob št. 50 (: C.
 Šumrada Neža iz Babnega polja, roj. l~. maja 1865, umrla 23. nov. 1942, grob št. 6~ C.C.
 Šuštaršič Franc iz Tomišlja, " 2. feb. 1901, j' I Z. nov: 1942, grob št. 1?3 C.D.
 Tekavec Janez iz Zahriba, star 21 let, umrl ~. jan. 19.13, grob št. 1.'1 C.. ~1. –
 Tekavec Jože iz Slugovega, star 19 let. umrl 8. dec. 19.~3, grob št. 2Z C. I3.
 Tekavec Ljudmila iz Jelenje vasi, roj. 20. apr. 19-41, umrla 30. sept. 19.1'. grob št. ~Z C.A.
 Tepina Anton iz Stražišča, " 11. jun. 188b. 'I' 5. jan. 1943 grob št. 168 C.A.
 Ternovšek Anton iz Podboršta, ', ' 8. avg. 1911 , j' 3.1. feb. 1943, grob št. 150 C.F.
 Tihelj Jože iz Kleč, raj. 13. marca 1910, umrl '90. nov. 1942, grob št. 15 C.C.
 Tomac Jožef iz Broda na Kolpi, " 1. marca 1941, j' 18. okt. 1942, grob št. ZZ C.A.
 Tomažin Janez iz Rupe, roj.22.okt.1900 v župniji Rob, umrl 18.nov.1943, grob št. 188 C.B.
 Tomc Alojz iz Krivoglavic, '~' 1'2. dec. 1921, j' 30. dec. 194?', grob št. 99 C.A.
 Tomc Alojz iz Giršič, roj. 9. sept. 189i. umrl 24. dec. 1942, grob št. 154 C. I~.
 Tomc Janez iz Primostka, roj. 6. feb. 190?, umrl 6. jan. 19.1'3, grob št. 211 C.A.
 Tomše Alojz iz Kraške vasi, star 42 let, umrl 18. nov. 1942, grob št. 182 C.D.
 Tomšič Franc iz Rogatca, ' In. dec. 19Đ3, j' 2?. dec. 1942 grob št. 1~9 C.B.
 Tomšič Franc iz Pijave gorice. " 1?. nov. 1898, j' 18. dec. 1942, grob št. 11Z C.B.
 Tramte Jože iz Rateža. roj. 13. feb. 190~, umrl 2. dec.'942, grob št.19ZC.:C.
 Trdan Ignacij iz Dolenje vasi pri Ribnici. star 50 let, umrl 19. jan. 1945, grob št. 96 C.F.
 Trlep Alojz iz Dabruiča, roj. 15. okt. 1913 umrl 8. jan. 1943 grob št. 221 C.A.
 Trlep Franc iz Dabrnica, ro,T. 20. sept. 1909 umrl 20. jan. 1943, grob št. 99 C.F.
 Trobiš Andrej iz Kočevja, " 11. avg. 19:11, j' 13. sept. 1942, grob št. 36 C.A.
 Troha Jože iz Babnega polja, " Z. ~t~ov. 1903 j' 3. jan. 1943, grob št. 164 C.A.
 Troha Marija iz Babnega polja, "" 26. dec. 196Z, f 18. avg. 1942, grob št. 6 C.A.
 Troha Marija iz Starega trga, " 23. marca 1942 j' 3. sept. 1942, grob št. 1Z C.A.
 Trtnik Vincenci iz Zadvora. '4 21 . sept. 190 š, t 5. nov. 1942, grob št. 111 C.C.
 Truden Anton iz Igavasi, roj. 12. avg. 1912. umrl 9. jan. 1943, grob št.6 C.P'.
 Truden Franc iz Mramorovega. " 9. okt. 189Z, j' 19. nov. 1942, grob št. 9 C.C.:.
 Truden Janez iz Podgore, roj. 6. nov. 1909; umrl 1. feb. 1943, grob št. 130 C.F
 Truden Frančišek iz Podcerkve, raj. 29. marca 1914, umrl 23. jan. 19-1'3. grob št. 11? C.F.
 Turk Edvard iz Novega kota," 31. marca 1899, j' 5. jan. 1943, grob št. 169 C.:l.

Turk Franc iz Kališča star 31 let, umrl 3. dec. 1942, grob št. 201 C.C.
 Turk Frane iz Sela-Vode, roj. 1Z. jan. 18Z 3, umrl 31. okt. 19.1-2, grob št. 8~ C. J).
 Turk Janez iz Knežje njive, " ? . feb. 1885, '~ 21. nov. 1942, grob št. 36 C.C.
 Umpe Valentin iz Zabukavja, star ~9 lct. umrl 13. jan. 19~3, grob št. 5Z C.F.
 Urbančič Anton iz Brezja pri Ljubljani, roj. 8. okt. 1899, umrl 18. nov. 19~2, grob št. 3 C.C .
 Urbiha Ludvik iz Podgore, "" 3. nov. 1902, j- 28. dec. 19~2, grob št. 189 C.B.
 Vavtar Franc iz Dolgih njiv, " 1 . feb. 19Đ6, j' ~. dec. 1942, grob št. 4 C.B.
 Veselič Anton iz Bednja, " 11. j un. 1926, '(l. dec. 1942, grob št. 169 C.C.
 Veselič Nikolaj iz Bednja, ', ` 30. dec. 1924, '~ 30. nov. 19.~2, grob št. 16Z C.C.
 Veselič Nikolaj iz Vrhovcev, 't 10. sept. 1892, 'j' 1?. nov. 1942, grob št. 1 Z5 C.D.
 Vičič Jože iz Bečajev, roj. iZ. jan. 1909, umrl 18. nov. 1942, grob št. 183 C.D.
 Vidic Franc iz Police, roj, 2~. marca 1894, umrl 1. dec. 19~2, grob št. 1Z0 C: C.
 Vidic Janez iz Kočarjev, star 49 let, umrl 11. jan. 194~3, grob št. 29 C.F.
 Vidic Martin iz Spodnjih Duplic, roj. 13. sept. 1896, umrl 5. Jan. 194~3, grob št. 189 C.A.
 Vidmar Jakob iz Vel. Lipja, star 32 let, umrl 26. jan. 1943. grob št. 119C.F.
 Vidmar Janez iz Hinj, roj. 6. jan. 19Đ5, u mrl 2. dec. 19~2, grob št. 183 C.C.
 Vidmar Jože iz Slap, roj. 23. feb. 1889, umrl 8. dec. 1942, grob št. 21 C.B.
 Vidmar Jože iz Malega Lipja, ' ` ~. apr. 1913. j' 30. dec. 1942, grob št. 221 C.B.
 Vidmar Jože iz Zagorice, roj. 1. nov. 190?, umrl 14. dec. 19~2, grob št. 6? C.B.
 Vidmar Jože iz Zagorice, roj. 29. jul. 1908, umrl .l. jan. 1943, grob št. 155 C.A.
 Vidoš Janez iz Taplic, roj. 2Z. maja 1905. umrl 1~. jtm. 1943, grob št. 56C.F.
 Vidrih Alojz iz Zdenske vasi, " 1~. marca 1900, 'j' 14. januarja 1943, grob št. ZO C. I'.
 Vipavec Jože iz Tribuč, roj. 12. sept. 1909. umrl .l. jan. 19-13, grob št. iZ5 C.A.
 Virant Franc iz Gornjega Golega, roj. 21. jan. 1896. umrl 2Z. marca 1943. _ grob št. i63 F.
 Volk Rudolf iz Brezovice, star 45 let, umrl 6. apr. 1943, grob št. 16Z F.
 Vranešič Jože iz Tribuč, * 13. maja 1902. j' 12. jan. 1943, grob št. ~Z C.
 Vrečar Anton iz Orl, roj. 16. nov. 190:1, umrl 1. dec. 194~2, grob št. lZOC.C.
 Vrečar Jakob iz Sadinje vasi, "" i0. apr. 1891, T 30. jtw. 19~3, grob št. 126 C.F.
 Vrhovc Anton iz Razorov, "" 11. ;jul. t90.1, "t 18. nov. 19.~2, grob št. 193 C.D.
 Vrlinič Rade iz Bojancev, "" ·1'. sept. 1918, f 30. dec;. 1942, grob št. 219 C.B.
 Vrščaj Matej iz Rodin, star 3~ let, umrl I6. jan. 19~3, grob št. 69C.F.
 Vrtar Janez iz Padturna, roj. 5. avg. 1911, umrl 13. jan. 19.~3, grob št.49C.F.
 Vrviščar Marka iz Radovice, " 5. feb. 190~, j' 24. nov. 1942, grob št. Z6 C.C.
 Zabukovec Aloj z iz Zamosteca, roj. 23. okt. 1908, umrl 1Z. jan. 1943, grob št. 85 C.F.
 Zadnik Franc iz Cerknice, roj. 9. okt. 190?, umrl 15. jan. 19~3, grob št. ?i C.F.
 Zadnikar Alojz iz Ljubljane, "" 1.1. okt. 190'2, T 25. okt. 1942, grob št. 55 C.D.
 Zadavec Franc iz Ljubljane, " 12. nov. 1909, 'f .i 1. dec. 1942, grob št. 115 C.A.
 Zagorjan Franc iz Malega Lipja, roj. 25. maja 1890, umrl 19. nov. 1942, grob št. 21 C.C.
 Zajc Jože iz Dol. Pake, roj. 22. dec. 189Z, umrl 13. dec. 1942, grob št. 81 C.B.
 Zajec Stamilav iz Kneja, roj. 2. maja 1910, umrl 1 Z. dec. 1942, grob št. 9~ C.B.
 Zakrajšek Alojz iz Podkaglja, star ~i let, i' 12. dec. 1942, grob št. 46 C.B.
 Zakrajšek Edvard iz Purkarč, "" 1 1. okt. 1912, T 23. nov. 1942, grob št. 44 C.C.
 Zakrajšek Franc iz Krkovega, star 31 let, umrl 6. dec. 1942, grob št. 6 C.B.
 Zakrajšek Franc iz Krkavega, star 34 let, j' 2?. nov. 19~2, grob št. 138 C.C.
 Zakrajšek Jože iz Škufč, etar sl let, umrl 26. marca 1943, grob št. 161 F.

Zalar Anton iz Dolenjih Otav, * 25. apr. 1905, j' 6. jan. 19~3, grob št. 203 C.A.
 Zalar Anton iz Mramorove~ga, * 28. feb. 19?3, l' 1?. dec. 19·12, grob št. 50 C: B.
 Zalar Anton iz Matene, roj. 23. jan. 1900, umrl 8. okt. 19·12, grob št. 2Z C.D.
 Zalar Janez iz Žalne, star 46 let, umrl 1. jan. 19~3, grob št. 134 C.A.
 Zalar Jože iz Jurjevice, roj. 10. marca 1888, umrl .1. marca 1943, grob št. 151 F.
 Zalar Matej iz Preserja, roj. 16. sept. 1910, umrl 8. jan. 19~3, grob št. 19 C.F.
 Zdešar Jakob iz Dolenje vas2, star 42 let umrl 6. jun. 19~3 grob št. 19·~ C.A.
 Zebrekovec Alojz iz Kočevja, star 3~ let, j' 19. jan. 1943, grob št. 90C.F.
 Zore Miroslav iz Novega mesta, star 19 let, f 1.1. jan. 1943, grob št. 61 C.F.
 Zorec Frane iz Primskovega, * 30. avg. 188t, t 2. jan. 19~3, grob št. 122 C. A:
 Zrimšek Mihael iz Orel, roj. 4. nov. 191 3, umrl 28. dec. 1942, grob št. 193 C.B.
 Zupančič Janez iz Kriške vasi, * 8. dec. 1891 j' 20. Jan. 194~3, grob št. 102C.F.
 Zupančič Jože iz Dol pri Polici, * 4. apr. 1905, j' i. Jan. 19~3 grob št. 105 C.A.
 Zupančič Jože iz Gorenje vasi, roj. 3. marca 1900, umrl 23. jan. 1943, grob št. ii3 C.F.
 Zupančič Matija iz Sel pri Črnomlju, roj. 21. feb. 19U8, umrl 20. nov. 1942,grob št. 26 C.C.
 Zupet Franc iz Zabukovja, star 21 let, umrl 30. nov. 1942, grob št. 158C.C;
 Žagar Janez z Iga, * 30. nov. 188Z, j' 2i. nov. 19~2, ~pokopan v grobu št. 22 C.C.
 Žagar Matevž z Iga, * 16. sept. 1891, ~' 3. dec. 19~2 pokopan v grobu št. 195 C.C.
 Železnikar Matej z Golega. * 3~ . jan. 1919, '~ 26. okt. 19~2 grob št. 60 C.D.
 Železnjak Štefan iz Preloke. * 12. dec. 1901, j' 2~. nov. 1942, grob št. Z5 C.C.
 Željko Jože z Griča - Črnomelj, * 8. avg.1923, j' 18. dec. 1942, grob št.1 19 C.B.
 Židan Janez iz Ljubljane, * 22. avg. 188Z; j' 28. nov. 1942, grob št. 140 C.C.
 Žlogar Martin s Suhorja, * 11. nov. 1911, * 31. dec. 1942, grob. št. 104 C.A.
 Žnidaršič Alojzij iz Grahovega, roj. 30. maja 1923, umrl 10.jan. 1943, grob št. 46 C.F.
 Žnidaršič Janez iz Starega trga pri Ložu, roj. 29. nov. 1909, umrl 13. dec. 1942, grob št. 54 C.B.
 Žnidaršič Janez iz Starega trga pri Ložu, roj. 26. apr.1894, umrl 28. nov. 1942, grob št. 147 C.C.
 Žnidaršič Jožef iz Starega trga pri Ložu, roj. 19. feb. 1913, umrl 6. dec. 1942, grob št. 8 C.B.
 Žumbergar Anton iz Šmarja, * 12. maja 1908, * 20. nov. 1942, grob št. 13 C.C.
 Župec Janez iz Iške vasi. roj. 24. dec. f910, umrl 18. dec. 19~2, grob št. 109C.B.
 Žurga Jože iz Starega trga/ Ložu, roj.5.maja 1900 v Kozarišču, umrl 2.okt.1942, grob št.19 C.D.
 Žužek Karel iz Trebeljnega, star 31 let, umrl 30. dec. 1942, grob št. 213 C.B.

**ČRNE BUKVE
O DELU
KOMUNISTIČNE
OSVOBODILNE FRONTE
PROTI SLOVENSKEMU
NARODU**

LJUBLJANA 1944

To so dejstva in dokazila o pravem obrazu in pravem delu komunistične Osvobodilne fronte med slovenskim narodom.

Za vse gorje, ki mu ga je Osvobodilna fronta posredno ali neposredno povzročila; za vso človeško, stvarno, duhovno, politično in kulturno škodo, ki mu jo je storila, toži trpeči, izkraveli slovenski narod pred vsem svetom in pred zgodovino naslednje krivce:

Izvršilni odbor Osvobodilne fronte, v katere sede:

predsednik: Josip Vidmar,
podpredsednik: Kardelj Edvard, Kocbek Edvard, Rus Josip.
tajnik: Kidrič Boris,
člani: dr.Brecelj Marijan, Fajfar Tone, Leskovšek Franc, Lubej Franc,
Polič Zoran;

toži:

Komunistično partijo Slovenije in njen Centralni komitet, zlasti njenega tajnika Kidriča Borisa, njegovo dušo Kardelja Edvarda, njegove člane Leskoška Franca, dr.Baeblerja Aleš, Kraigherja Borisa, Ziherla Borisa, Kuharja Lovrenca:

toži:

bivše in sedanje vrhovne poveljnike slovenske »narodno-osvobodilne vojske« dr.Beablerja Aleša, Leskovška Franca, Rozmana Franca, Avšiča Jakoba ter vrhovna polit komisarja te vojske Kidriča Borisa in Kraigherja Borisa;

toži:

voditeljico in prvo krvnico Varnostne obveščevalne službe, to je slovenske čeke, Armič Zdenko, ženo Borisa Kidriča, ter političnega komisarja te ubijalske ustanove Kraigherja Vita;

toži:

»Antifašistično zvezo narodnega osvobojenja Jugoslavije« z Josipom Brozom-Titom in njenim predsednikom dr.Riharjem na čelu ter slovenske zastopnike v njej, ki so:

Avšič Jakob, dr.Bebler Aleš, Becele Franc, Bevk Franc, dr.Brecelj Marijan, Fajfar Tone, Hribar Janez, Ivančič Marija, Jakac Božidar, Jeras Josip, Kardelj Edvard, Kavčič Stane, Kidrič Boris, Kocbek Edvard, Kraigher Boris, Krmelj Maks, dr.Kržišnik Anton, Leskošek Franc, dr.Lunaček Pavel, Maček Ivan, Majcen Sandi, dr.Mikuž Metod, Nemeč vojko, Novak Ivan, Polič Zoran,

Rozman Stane, Rupena Mara, Rus Jože, Semič Stane-Daki, inž. Sernec dušan, Svetek France, dr. Šnuderl Maks, Stante Peter, Šlander Mica, Škerlj Franc, dr. Vavpetič Vlado, Vidmar Josip, dr. Vilfan Jože, Vipotnik Albin:

toži:

člane vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte, ki so dne 3. oktobra 1943 soglasno odobrili vse dotedanje delo Osvobodilne fronte in njene »narodno-osvobodilne vojske« na škodo slovenskega naroda, potrdilo izdajalsko zvezo z badoglievsko vojsko, ki je prizadela slovenskemu ljudstvu toliko gorja, ter tudi soglasno sklenili nove pogubne ukrepe v ta namen: splošno mobilizacijo vsega slovenskega ljudstva in nadaljevanja uničevalnega boja proti lastnim bratom. Ti so:

Ahlin Pepca, delavka; Ambrožič Miroslav, komandant »zapadne operativne cone glavnega štaba Slovenije« general Avšič Jakob; Babič Vlado, nameščeneec; dr. Baebler Aleš; Becele Frane, kmet; Belušček Tone, delavec; Bevk Frane, pisatelj; Bračič Miroslav, komandant »divizije«; dr. Brecelj Marijan; dr. Brilej Joško, politkomisar odivizije«; Briški Jaka, delavec; dr. Černej Darko, odvetnik; Černe Franc, delavec; Dekval Ciril, učitelj; Dvojmoč Tone, kmet; Fajdiga Janez, trgovec; Fajfar Tone, delavec; Hribar Janez, kmet in politkomisar »divizije«; Houbek Edo, učitelj; Ivančič Marija, kmetica; Jakac Božidar, slikar; Jeras Josip, profesor; Jerman Frane, gledališki igralec; Jevc Janez, delavec; Jordan Feliks, strokovničar; Jordan Marija, šivilja; Kačar Janez, delavec; Kardelj Edvard. publicist; Kavčič Stane, delavec; Kidrič Boris, publicist; Kidrič Zdenka, nameščenska; Kimovec Fianc. učitelj; Klančar Tone, kmet; Klarič Jože. trgovec; Klopčič Mile. pesnik; Knez Silas rudar, Kocbek Edvard. profesor; Kocbek Jože, učitelj; Kopitar Jože delavec; Kovačič Slavko, čevljar; Kožar Janez, trgov. pomočnik, Krai gher Boris, politkomisar uglavnega štaba Slovenije«; Kralj Jože, kmet; Kramarič Anton. kmet; Končina Milan, študent; Krivic Vlado, dipl. jurist; Krmelj Maks, kmet; dr. Kržišnik Anton, predsednik upravnega sodišča; Kveder Dušan, politkomisar »zapadne operativne cone glavnega štaba Slovenije«; Kodriš Frane, kmet; Lampret Jože. župnik; Lepin Daniel. železničar; Leskošek Franc, kovinar; Lubej France. učitelj; dr. Lunaček Pavel. primarij; Maček Ivan, delavec; Maček Polde, delavec; Majcen Sandi, gostilničar; Majcen Tonička, delavka; Malešič Matija, tehnik; Mazovec Jože, delavec; dr. Mikuž Metod, duhovnik; Mlakar Lojze, kmet; Nemeč Vojko, agronom; Novak Franjo, trgovec; dr. Novak Ivan, zdravnik; Novak Ivan, čevljar; Novak Peregrin, trgovec; dr. Obračunč Rudolf, zdravnik; Ocepek Angela. delavka; OsoInik Bogdan, javni delavec; Ostrovrh Blaž, komandant bataljona; Pavšič Bor Matej, pesnik; Pavšič Štefan. komandaut bataljona; Penca Jože, študent; dr. Pesnik Anton; Pirih Franc, kmet; Pirjevec Dušan, študent; **Polak Bojan**, študent; Polič Zoran, drž. pravobranilec; Popit Franc, dijak; Rozman Stane, komandant »glavnega štaba Slovenije«; Popivoda Pero, načelnik štaba »divizije«; Repič Viktor, bančni uradnik; Rupena Mara, učiteljica; Rupena Zora, učiteljica; Rus Jože. sodnik; **Semič Stane - Daki**, komandant »brigade«, delavec; inž. Sernec Dušan, univ. profesor; Sluga Jože, delavec; Stanovnik Janez, študent; dr. Stante Jernej; Stopar Viktor, delavec; Stritar Bogdana, operna pevka; Svetek France, delavec in strokovni funkcionar; Stante

Peter, delavec; Šentjurs Lidija, profesorica; Škerlj Franc, duhovnik; Škrabe Matija, delavec; Škrinjar Žan, kmet; Šlander Mica, delavka; dr. Šnuderl Maks; Tanackovič Rajko, komandant »korpusa«; Taufer Franc, invalid-partizan, delavec; Tomšič Mira, profesorica; Trobiš Štefan, učitelj; Turner Edmund, učitelj; dr. Vasič Ivan, Vidmar Josip, dramaturg in literarni kritik; dr. Vavpetič Lado, dr. Viher Josip, profesor; dr. Vilfan Jože; Vipotnik Albin, rudar; Vrhovec Lojze, vodja odseka v »glavnem štabu Slovenije«; Ziherl Boris, publicist; inž. Žagar Pavle; Železnik Tine; delavec;

toži:

poveljnika savojske II.armade, generala Ambrosia, vse poveljnike cesarskega II.armadnega zbora v Ljubljani z generalom Robottijem na čelu ter vse savojske cesarske dostojanstvenike in oblastnike, ki so zločinsko delo Osvobodilne fronte proti Slovencem kakor koli podpirali.

Vse te toži slovensko ljudstvo kot narodne in človeške zločince ter terja zanje kazni, kakršno načrtno, iz tujine naročeno uničevanje takega naroda zasluži.

KONEC

P R E G L E D

Uvodna opomba	3
Slovenska Osvobodilna fronta - orodje sovjetskega imperializma	5
Komunistični značaj Osvobodilne fronte	14
Nastanek Osvobodilne fronte	14
Vodstvo Osvobodilne fronte	20
Organizacija Osvobodilne fronte	21
Politični razvoj Osvobodilne fronte	24
"Narodno-osvobodilna vojska«	43
Osvobodilna fronta - protislovensko gibanje	49
Uničenje slovenskih življenj	54
Uničenje slovenskega narodnega imetja	163
Sodelovanje Osvobodilne fronte z badoglievskimi pripadniki savojske vojske . .	199
Sklep	245

248

2001-12-08, DNEVNIK, 8.december 2001

O zastaranju zločinov proti človeštvu in o spravi

Na kritiko publicista Iva Žajdele v Družini 25. novembra letos ponavljam: »Kazenski pregon za hudodelstva na Slovenskem med vojno in ob koncu vojne je zastaran.« V tem času je na območju Slovenije veljal kazenski zakonik Kraljevine Jugoslavije z dne 27. januarja 1929, dopolnjen 9. oktobra 1931, v katerem je v členu 6 pod točko 3 posebej določeno, da ostane v veljavi tudi zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 29. januarja 1929.

V členu 78 navedenega zakonika je določeno, da »pravica do preganjanja zastara v dvajsetih letih pri zločinstvih, za katere je predpisana smrtna kazen ali dosmrtna robija«. Ta zakon je veljal do sprejema nove ustave DFJ in ga ni mogel preklicati noben avnojski sklep ne revolucionarno »pravo« Kominterne, ki tako in tako ni priznavala nobenega »buržoavzega prava« in je bilo njeno pravo samo v moči orožja. Ne samo Ivu Žajdeli, tudi mnogim drugim se upira misel, da bi tako grozni zločini mogli ostati nekaznovani.

Ko I. Žajdela navaja člene v kazenskem zakonu, ki se nanašajo na »nezastarljiva hudodelstva«, prezre, da je sedanji zakon začel veljati šele 1. januarja 1995 in da je tudi kazenski zakon SFRJ z enako določbo začel veljati 1. julija 1977, ko so ti zločini že zastarali oziroma je zastaral kazenski pregon. Oblast prejšnje SFRJ je poskrbela, da je pregon proti storilcem zastaral, sedanja oblast pa si prizadeva, da odgovorni za pregon, ki so še živi, ne bi kazensko ali drugače odgovarjali.

Na vprašanje, zakaj sem svoje mnenje zdaj sporočil javnosti, povem, da zato, da bi nevedne in dobro misleče odvrnil od upanja, da bodo po očitno krivični sodbi za Vinka Levstika zdaj prišli na vrsto pravi odgovorni za bratomorni holokavst. Slednje je izključeno, ker je simbioza med prejšnjo totalitarno in sedanjo oblastjo še premočna, da bi se pravosodje spoprijelo z vprašanji, na katere bi moralo odgovoriti.

Na tiskovni konferenci 14. novembra letos smo naši najvišji znanstveni ustanovi, Univerzo v Ljubljani in Univerzo v Mariboru, zaprosili za odgovor na vprašanje, kateri kazenskopravni predpisi so v zadevnem času veljali na območju Slovenije, od govora nismo dobili. Odgovor bi moral biti zanimiv za pravosodje. Če bi se odločilo za nezastaranje, bi moralo upravičiti neukrepanje, če za zastaranje, bi moralo spremeniti Levstikovo obsodilno sodbo v oprostilno.

Žajdelov očitek, da s svojim stališčem branim zločine, ne drži. Prav zato, ker jih obsojam, mnogi iz kontinuitete odklanjajo deklaracijo o narodni spravi, katere avtor sem. Glede na pol stoletno odmaknjenost kaznovanje še živečih storilcev, kljub teži dejanj, ne bi bilo več smiselno. Namesto kaznovanja - odpuščanje. Odpuščanje je bistvena sestavina sprave, ki je višja etična vrednota od vsake, še tako pravične sodbe. Sprava je najčistejša in najlepša zavrnitev sovraštva in terorizma, ki ogroža svet. Sprava je zmaga dobrega nad zlim. To spoznanje je vodilo našega gibanja za narodno spravo.

STANISLAV KLEP Bleiweisova 6, Kranj